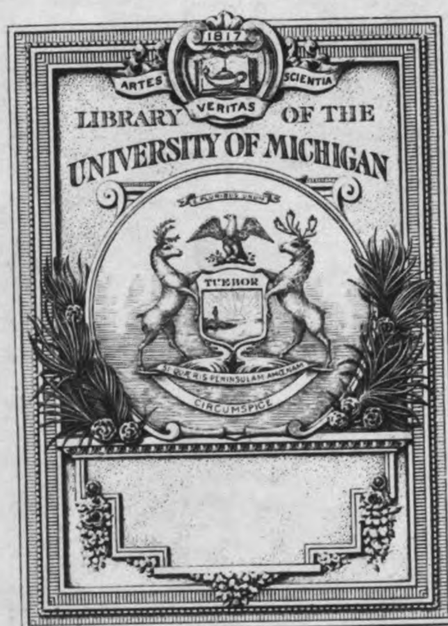

1817
ARTES
SCIENTIA
VERITAS
LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF MICHIGAN
TUEBOR
SI QUÆRIS PENINSULAM AMŒNAM
CIRCUMSPICE

NOTICES ET EXTRAITS

DES

MANUSCRITS

DE LA BIBLIOTHÈQUE NATIONALE

ET AUTRES BIBLIOTHÈQUES.

NOTICES ET EXTRAITS

DES

MANUSCRITS

DE LA BIBLIOTHÈQUE NATIONALE

ET AUTRES BIBLIOTHÈQUES,

PUBLIÉS PAR L'INSTITUT NATIONAL DE FRANCE,

FAISANT SUITE

AUX NOTICES ET EXTRAITS LUS AU COMITÉ ÉTABLI DANS L'ACADÉMIE
DES INSCRIPTIONS ET BELLES-LETTRES.

TOME VINGT-CINQUIÈME.

PARIS.

IMPRIMERIE NATIONALE.

M DCCC LXXV.

DEUXIÈME PARTIE.

NOTICES ET EXTRAITS

DES

MANUSCRITS

DE LA BIBLIOTHÈQUE NATIONALE

ET AUTRES BIBLIOTHÈQUES.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.

COMMENTAIRE

SUR LE TRAITÉ D'ARISTOTE *DE SENSU ET SENSIBILI*,

ÉDITÉ AVEC LA VIEILLE TRADUCTION LATINE,

PAR CHARLES THUROT.

Le commentaire d'Alexandre d'Aphrodisias sur le traité d'Aristote *de Sensu et sensibili* n'a encore eu qu'une édition, la suivante : « Simplicii commentaria in tres libros de anima. Alexandri Aphrodisei commentaria in librum de sensu et sensibili. Michaelis Ephesii annotationes in librum de memoria et reminiscentia. Venetiis, in ædibus Aldi et Andreæ Asulani soceri, anno MDXXVII, f°. » Nous allons expliquer comment cet ouvrage doit pourtant être considéré comme inédit; car imprimer un texte n'est pas toujours l'éditer.

Le commentaire d'Alexandre nous est parvenu par deux manuscrits, l'un offrant un texte assez correct, l'autre inintelligible par la multitude des fautes et en particulier des omissions et des lacunes. Du premier sont dérivés trois manuscrits, dont l'un est représenté par une vieille traduction latine que nous a conservée le manuscrit de la Bibliothèque nationale, 14714 (*olim* Saint-Victor, 563), fol. 97-116, écrit au XIVe siècle (je le désigne par la lettre T); l'autre, par les annotations et les corrections faites, d'une écriture du XVIIe siècle, à l'exemplaire de l'édition d'Alde qui se trouve à la Bibliothèque nationale sous la cote R 109.[1] (je le désigne par M); le troisième, par une copie faite au XVIe siècle dont il ne reste qu'un peu plus de la moitié (à partir de *δείξει ἀλλ' οὐ χυμὸς τοῦτο*, 441 b 23-27) dans le manuscrit de la Bibliothèque nationale 1924 (je le désigne par D). De l'autre manuscrit, du manuscrit incorrect, sont dérivés trois manuscrits, deux qui se trouvent à la Bibliothèque nationale, l'un meilleur, 1921, XIVe siècle (je le désigne par la lettre B), l'autre beaucoup plus mauvais, 1882, XVe siècle (je le désigne par la lettre C), et presque identique au troisième, qui est reproduit par l'édition d'Alde (je la désigne par la lettre A). La traduction latine de Lucillus Philalthæus a été faite sur l'édition d'Alde, dont le texte est interprété très-librement; elle a été publiée sous le titre suivant : « Opusculum Aristotelis de sensibus atque de his quæ cadunt in sensum vel de sensuum instrumentis Alexandrique Aphrodisiei commentarium non antea e Græco in Latinum conversum Lucillus Philalthæus vertebat. Michaelis Ephesii scholia in Aristotelis libros aliquot. Venetiis, apud Hieronymum Scotum, 1544, f°. » Cette traduction, seul travail dont le commentaire d'Alexandre ait été jusqu'ici l'objet, ne peut servir en rien à la critique. Je donnerai plus de détails sur les manuscrits dans la dissertation qui est à la fin du volume.

J'indique par trois astérisques les lacunes que j'ai cru trouver, soit dans le grec, soit dans le latin. Je place une croix devant le mot ou devant le premier et le dernier d'un groupe de mots qui me semble altéré. Dans le latin, j'ai restitué au moyen du grec ce qui me sem-

blait altéré, en mettant au bas de la page la leçon du manuscrit. J'ai évalué les blancs que l'on trouve dans TABCD au moyen du nombre de lettres que chacun de ces manuscrits y fait tenir. Dans le texte latin et dans le texte grec, les blancs sont indiqués par autant de points qu'ils contiennent de lettres. Les abréviations signifient : *om.*, *omisit* ou *omiserunt* (le groupe de mots omis est indiqué par le premier et le dernier mot, séparés par trois points), *add.*, *addit*, *del.*, *delet*, *pr.*, *prima manu; post*, transposition après un mot suivant, *ante*, transposition avant un mot précédent. Je renvoie au texte d'Aristote par la page, la colonne et la ligne de l'édition de Bekker (in-4°, 1831). Les chiffres romains indiquent les sections entre lesquelles Alexandre semble avoir partagé lui-même le texte d'Aristote.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΑΦΡΟΔΙΣΙΕΩΣ

ΕΙΣ ΤΟ

ΠΕΡΙ ΑΙΣΘΗΣΕΩΣ ΚΑΙ ΑΙΣΘΗΤΩΝ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ

[ΒΙΒΛΙΟΝ[1] ΠΡΩΤΟΝ.]

Εἰπὼν ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς περί τε ψυχῆς τῆς συμπάσης[2] κοινῶς καὶ καθόλου καὶ ἰδίᾳ περὶ ἑκάστης τῶν δυνάμεων αὐτῆς, πόσαι τέ εἰσι καὶ τίνες καὶ ἐν τίνι[3] † ἑκάστων[4] αὐτῶν τὸ εἶναι, ἐν † οἷς[5] καὶ περὶ τῆς αἰσθητικῆς δυνάμεως ποιησάμενος τὸν[6] λόγον, καὶ τίς τέ ἐστιν εἰπὼν καὶ εἰς πόσας αἰσθήσεις διαιρεῖται, καὶ ἰδίᾳ περὶ ἑκάστης τῶν αἰσθήσεων διεξελθὼν καὶ εἰπὼν τίς μὲν ἡ δύναμις αὐτῶν ἑκάστης, ἀφ' ἧς τὸ αἰσθά-

[1] J'ajoute ces mots qui manquent dans B. **ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΕΙΣ ΤΟ ΠΕΡΙ ΑΙΣΘΗΣΕΩΣ ΚΑΙ ΑΙΣΘΗΤΩΝ** dans AMC. — [2] *ἐμπάσης* A. — [3] *τῆς* A. *οἷς* M. — [4] *ἑκάστω* B. Lisez *ἑκαστῃ*. — [5] *αἷς* ABC. Le relatif reste suspendu. — [6] *τὸν λόγον* om. ABC.

[ALEXANDRI[1] APHRODISIEI

IN LIBRO ARISTOTELIS *DE SENSIBUS ET SENSIBILIBUS*

PRIMUS LIBER.]

Cum dixisset in hiis que de anima de anima omni in communi et universaliter, et singulariter de qualibet potentiarum ipsius, et quot sunt et que et in quo unaqueque secundum ipsarum esse, inter que et de sensitiva potentia cum fecisset sermonem et que est dixisset et in quot sensus dividitur, et singulariter de unoquoque sensuum percurrisset et dixisset que ipsorum uniuscuiusque potentia a qua

[1] Tout ce titre est omis.

νεσθαι, τίς δὲ ἡ ἐνέργεια καὶ περὶ τί, ποιησάμενος δὲ καὶ περὶ τοῦ καθ' ἑκάστην αἴσθησιν αἰσθητοῦ λόγον, ἐφ' ὅσον ἦν χρήσιμον[1] *αὐτῷ πρὸς τὴν τῶν αἰσθήσεων ἐνέργειαν, ἐν τούτῳ τῷ βιβλίῳ περί τε τῶν αἰσθητηρίων λέγει τί τὸ αἰσθητήριον ἑκάστης αἰσθήσεως καὶ ἐκ τίνος, ἐπεὶ μὴ οἷόν τε ἦν ἄνευ αἰσθητηρίου αἰσθάνεσθαι (διὰ γὰρ σώματος ἡ τῆς αἰσθητικῆς ψυχῆς ἐνέργεια, ὥσπερ οὖν καὶ αἱ τῶν ἄλλων ἢ τῶν γε πλείστων ἀεί), ἔτι δὲ*[2] *περὶ τῶν αἰσθητῶν, τί τὸ*[3] *ἑκάστῃ αἰσθήσει αἰσθητόν, καὶ τίνι ὄντι αὐτῷ κατὰ τὴν οἰκείαν φύσιν τὸ*[4] *αἰσθητῷ εἶναι ὑπάρχει, ἐπεὶ μὴ ταὐτὸν τοῖς αἰσθητοῖς τό τε εἶναι καὶ τὸ*[5] *αἰσθητῷ εἶναι, ἦν δὲ εἰρημένον αὐτῷ περὶ αὐτῶν ὡς περὶ αἰσθητῶν. Δηλοῖ δὲ καὶ ἡ ἐπιγραφὴ τοῦ βιβλίου τὴν πρόθεσιν τῆς κατ' αὐτὸ πραγματείας. Λέγων δὲ περὶ αἰσθητηρίων τε καὶ αἰσθητῶν ἐν αὐτῷ, περὶ αἰσθήσεως καὶ αἰσθητῶν ἐπέγραψεν αὐτό, ὡς καὶ τοῦ περὶ τῶν αἰσθητηρίων λόγου εἰς τὴν περὶ τῶν αἰσθήσεων*[6] *συντελοῦντος θεωρίαν (κοινὴ γὰρ ἡ αἴσθησις ψυχῆς καὶ σώματος), ἢ « αἰσθήσεων » ἀντὶ τοῦ « αἰσθητηρίων*[7] *»*

[1] *χρήσιμος* AMBC. — [2] *τε* AMBC. — [3] *τῷ* AC. — [4] *τῷ* M. — [5] *τὸ αἰσθητῷ*] *τοῖς αἰσθητοῖς* M. *αἰσθητοῖς* ABC. — [6] *αἰσθητῶν* AC. — [7] *αἰσθητηρίου* ABC.

---

ipsum sentire et que operatio et circa quid, et cum fecisset sermonem de sensibili circa unumquemque sensum, quantum oportunum erat ipsi ad sensuum actum, in hoc libro de sensitivis dicit, quid sensitivum uniuscuiusque sensus et ex quo, quoniam non est possibile sine sensitivo sentire (per corpus enim sensitive anime operatio, quemadmodum et omnium aliarum aut plurium semper), adhuc autem de sensibilibus, quid unicuique sensui sensibile et quali existenti ipsi secundum propriam naturam sensibile esse existit, quoniam non idem sensibile esse et sensibili esse, erat autem dictum ab ipso de ipsis tamquam de sensibus. Declarat autem et inscriptio libri propositum negocii secundum se. Dicens autem de sensitivis et sensibilibus in ipso, de sensu et sensibilibus inscripsit ipsum, tamquam sermone de sensitivis conferente ad eam que de sensibus theoriam (communis enim sensus et anime et corporis) : vel « sensibus » pro « sensitivis » (sensus enim

(αἰσθήσεις γὰρ καὶ τὰ αἰσθητήρια καλοῦσιν). Ἀρχόμενος δὲ τοῦ βιβλίου, ὅτι ἔστιν †ἀκόλουθον[1] τῇ περὶ ψυχῆς θεωρίᾳ πρῶτον λέγει[2] ἥ τε περὶ τῶν ζώων καὶ τῶν ἐμψύχων πάντων καὶ ἡ περὶ τῶν ἐνεργειῶν αὐτῶν τῶν τε κοινῶν καὶ τῶν ἰδίων καθ' ἕκαστον εἶδος αὐτῶν· ἀρχὴ γὰρ τῶν ἐμψύχων ἁπάντων ἡ ψυχή. Λέγει δὲ καὶ τίνες μὲν αὐτῶν[3] κοιναί, τίνες δὲ ἴδιαι. Τοῦ[4] δὲ περὶ τῶν τῆς ψυχῆς ἐνεργειῶν λέγοντα εὔλογον λέγειν περὶ τῶν ἐνεργειῶν τῶν τε ζώων καὶ τῶν ζωὴν ἐχόντων αἰτίαν ἀποδέδωκε, τὴν ὅτι αἱ ἐνέργειαι αὐτῶν αἵ τε κοιναὶ καὶ αἱ καθ' ἕκαστον ἴδιοι σχεδὸν πᾶσαι κοιναὶ τῆς τε ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος· δι' οὗ καὶ αὐτοῦ βεβαιοῦται τὸ ἐντελέχειαν εἶναι τὴν ψυχὴν σώματος φυσικοῦ ὀργανικοῦ. Πίστιν δὲ παραθέμενος τοῦ τὰς τῶν ἐμψύχων ἐνεργείας[5] κοινὰς εἶναι ψυχῆς καὶ σώματος τὸ[6] πάσας ἢ[7] δι' αἰσθήσεως ἢ μετ' αἰσθήσεως γίνεσθαι, ὅτι ἡ αἴσθησις καὶ ἡ κατ' αὐτὴν ἐνέργεια κοινὴ

[1] Lisez ἀκόλουθος. — [2] λέγῃ A. λέγει ὅτι M. — [3] αὐτῷ AMC. — [4] τὸν AMC. — [5] om. ABC. — [6] τῷ M. — [7] om. AMBC.

---

et sensitiva vocantur[1]). Incipiens autem librum, quod est consequens ei que de anima theoria primo dicit, quia de animalibus et animatis omnibus et de operationibus ipsorum communibusque*** propriis secundum unamquamque speciem ipsorum; principium enim animam habentium omnium anima. Dicit autem et que ipsorum communes et que proprie. Quare autem dicentem de anime operationibus rationabile dicere de operationibus et animalium et vitam habentium, causam assignavit, scilicet quia operationes ipsorum et communes et proprie per singula fere omnes sunt communes anime et corporis; et per hoc ipsum confirmatur animam esse actum corporis phisici organici. Persuasionem autem proponens[2] huius quod animatorum operationes communes sunt anime et corporis omnes, sive per sensum sive cum sensu fiant, quod sensus et secundum ipsum communis operatio anime et corporis velut manifestum assumens, ratio-

[1] vocatur. — [2] propositiones.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.

436 a 1-5.

ψυχῆς τε καὶ σώματος ὡς ἐναργὲς λαϐὼν, εὐλόγως τοῦ περὶ τῶν αἰσθητηρίων ἄρχεται λόγου, ἐπειδὴ φθάνει μὲν εἰρῆσθαι αὐτῷ ὁ περὶ τῆς[1] αἰσθητικῆς ψυχῆς λόγος, κοινὴ δὲ ἥ τε αἴσθησις καὶ ἡ κατ' αὐτὴν ἐνέργεια ψυχῆς τε καὶ σώματος, ἔδει δὲ τὸν περὶ τῶν κοινῶν[2] λέγοντα πρῶτον περὶ αἰσθήσεως λέγειν· κοινοτάτη γὰρ αὕτη πᾶσι τοῖς ζῴοις καὶ φανερωτάτη τῶν[3] κατὰ ψυχὴν ἐνεργειῶν.

I. 436 a 1-5. « Ἐπεὶ...αὐτῶν. » Ἀρχόμενος τοῦ βιϐλίου, ὅτι ἀκόλουθος ἡ ἐν αὐτῷ πραγματεία τῇ περὶ ψυχῆς δείκνυσιν, ὡς εἰπών[4] · ἀκόλουθος μὲν γὰρ τῷ περὶ ψυχῆς λόγῳ ὁ περὶ τῶν ζῴων τε καὶ ψυχὴν ἐχόντων λόγος καὶ[5] περὶ τῶν ἐνεργειῶν τῶν[6] τούτων τῶν τε ἰδίων[7] καθ' ἕκαστον εἶδος τῶν ζῴων καὶ τῶν κοινῶν. Αἱ δὲ ἐνέργειαι αὐτοῖς οὐκ ἄνευ σώματος· δι'[8] αἰσθήσεως γὰρ αἱ πλεῖσται σχεδόν, ἡ[9] δ' αἴσθησις κοινὴ ψυχῆς

[1] τῆς αἰσθητικῆς] om. AC. αἰσθητικῆς om. B. αἰσθητῶν M. — [2] αἰσθητῶν add. ABC. — [3] ὧν A. — [4] εἶπον ABC. — [5] καὶ περὶ om. ABC. — [6] om. ABC. — [7] καὶ add. AC. — [8] δι' αἰσθήσεως... σώματος om. ABC. δι'... γὰρ] διὰ γὰρ σώματος M. — [9] ἡ δ' om. M.

---

nabiliter incipit sermonem de sensitivis, quoniam predictus quidem fuerat[1] ab ipso de sensitiva anima sermo, communis autem sensus et que secundum ipsum operatio anime et corporis, oportebat autem dicentem de communibus primo de sensu dicere; communissimus enim hic omnibus animalibus et manifestissimus earum que secundum animam operationum.

I. 436 a 1-5.] « Quoniam autem de animaque secundum se determinatum est et de potentiis uniuscuiusque secundum partem ipsius. » Incipiens librum, quod sit quod in ipso negocium*** ei que de anima, ostendit, tamquam diceret : consequens quidem sermonem*** qui de animalibus et animam habentibus sermo et de operationibus horum et propriarum secundum unamquamque speciem animalium et communium. Operationes autem ipsis non sine corpore; per sensum enim

[1] sumat.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.

436 a 1-4.

τε καὶ σώματος. (436 a 1-4. « Ἐπεὶ... ἁπάντων. ») Καθ' αὑτήν[1] δὲ εἶπε περὶ ψυχῆς διωρίσθαι[2] ἀντὶ τοῦ †ἰδίᾳ[3] τε †καὶ κοινῶς καὶ καθόλου περὶ ὅλης ψυχῆς, καὶ***[4] ἰδίᾳ περὶ μορίων τε καὶ δυνάμεως αὐτῆς ἑκάστης. Ἐν γὰρ τοῖς περὶ ψυχῆς πρῶτον μὲν καθόλου[5] περὶ ψυχῆς ἐποιήσατο τὸν λόγον καὶ ὡρίσατο αὐτήν, ὡς ἦν οἷόν τε τὰ ἔχοντα[6] ἐν αὐτοῖς[7] τὸ μὲν[8] πρῶτον καὶ ἀτελέστερον[9] τὸ δὲ δεύτερον καὶ τελειότερον ὁρίσασθαι· ἔπειτα περὶ ἑκάστης τῶν δυνάμεων διεξῆλθε, περὶ τῆς θρεπτικῆς καὶ[10] περὶ τῆς αἰσθητικῆς καὶ[11] περὶ τῆς φανταστικῆς καὶ[12] περὶ τῶν ἄλλων ἑκάστης[13]. Ἢ[14] περὶ ψυχῆς καθ' αὑτό, ὅτι μὴ καὶ περὶ τοῦ σώματος, σὺν ᾧ τῇ ψυχῇ καὶ τὸ εἶναι· διὰ τοῦτο γὰρ νῦν περὶ τῶν αἰσθητηρίων ἐρεῖ. Εἰπὼν δὲ περὶ τῶν ζῴων ἑπόμενον εἶναι τὴν ἐπίσκεψιν ποιήσασθαι, προσέθηκε[15] καὶ « περὶ τῶν ζωὴν ἐχόντων, » ὅτι μὴ πάντα τὰ †ψυχὴν[16] ἔχοντα ζῷα, εἴ γε ὥρισται τὸ ζῷον, ὡς ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς[17] εἴρηται,

[1] ἑαυτὴν AM. — [2] διώρισται ABC. — [3] ἰδίᾳ τε καὶ devrait être supprimé. — [4] Il manque sans doute κατὰ μόριον ἀντὶ τοῦ. — [5] om. AMBC. — [6] ἐχόμενα AMBC. — [7] αὐτοῖς AMBC. τῷ add. M. — [8] τι add. ABC. — [9] ἀτέλευτον ABC. — [10-11-12] καὶ om. ABC. — [13] ἑκάστων ABC. — [14] καὶ add. ABC. — [15] τὸ add. B. τί add. AMC. — [16] Lisez ζωήν. — [17] II, 2, 413 b 1.

---

plurime fere; sensus autem communis anime et corporis. (436 a 1-4.) Secundum se autem dixit de anima determinatum esse pro hoc scilicet singulariter et communiter et universaliter de tota anima et sigillatim de partibus et potentiis ipsius uniuscuiusque. In hiis enim que de anima primo quidem universaliter de anima fecit sermonem, et diffinivit eam, ut erat possibile diffinire ea que habent in ipsis primum et inperfectius et secundum et perfectius, deinde de unaquaque potentiarum pertransiens, de nutritiva et de sensitiva et de fantastica et de unaquaque aliarum. Aut de anima secundum se, quia non de corpore, cum quo est anime esse; propter hoc enim nunc de sensitivis dicet. Dicens autem consequens esse de animalibus considerationem facere, apposuit et « de vitam habentibus, » quia non omnia que animam habent sunt animalia, si vero determinatum[1] est animal, ut

[1] determinatum est] determinat.

αἰσθήσει. Ἡ δὲ θρεπτικὴ ψυχὴ πρὸ τῆς αἰσθητικῆς οὖσα ἐν οἷς ἔστι μόνη, ταῦτα ἔμψυχα μέν ἐστι καὶ ζωὴν ἔχει, οὐ μὴν καὶ ζῷά ἐστιν, ὁποῖά ἐστι τὰ φυτά. Λέγοι[1] δ' ἂν καὶ[2] ζωὴν ἔχειν καὶ τὰ μόρια τῶν ζῴων. (436 a 4-5 « τίνες... αὐτῶν ») Τίς δὲ ἡ περί τε τῶν ζῴων καὶ ἡ περὶ τῶν ζωὴν ἐχόντων πραγματεία, ἔδειξε διὰ τοῦ εἰπεῖν τίνες εἰσὶν ἴδιαι καὶ τίνες κοιναὶ πράξεις αὐτῶν. Εἴη δ' ἂν τὸ τίνες εἰσὶ κοιναὶ καὶ τίνες[3] ἴδιαι ἴσον τῷ περὶ τῶν ἰδίων καὶ τῶν[4] κοινῶν. Οὐ γὰρ διαίρεσιν αὐτῶν προτίθεται ποιήσασθαι, ἀλλ'[5] εἰπεῖν περὶ αὐτῶν. Τῷ δὲ τῆς πράξεως ὀνόματι καὶ[6] νῦν, ὥσπερ οὖν καὶ ἐν ἄλλοις εἴωθε, κοινότερον ἀντὶ τοῦ τῆς ἐνεργείας κέχρηται. Κυρίως γὰρ πρᾶξις λογικὴ ἐνέργειά ἐστιν, ἧς οὐδὲν τῶν ἀλόγων οἷόν τε κοινωνεῖν.

II. 436 a 5-b 8. « Τὰ μὲν οὖν... χωρίς. » Εἰρηκὼς ἀκολουθεῖν τοῖς περὶ ψυχῆς εἰρημένοις τὴν περί τε ζῴων καὶ τῶν ζωὴν ἐχόντων θεωρίαν (ἑκάστου δὲ τούτων δύναμις καὶ εἶδος ἡ ψυχή), καὶ διελὼν τὸν περὶ

[1] λέγει AMC. — [2] εἰσὶν add. AMC. — [3] om. AC. — [4] om. AMC. — [5] δεῖ A. οὐδὲ δεῖ M. — [6] καὶ νῦν om. ABC.

---

in hiis que de anima dictum est, sensu. Nutritiva autem anima ante[1] sensitivam existens in quibus est sola, hec animata[2] quidem sunt et vitam habent, non tamen et animalia sunt, qualia sunt plante. Dicet autem utique vitam habere et partes animalium. (436 a 4-5.) Quale autem quod de animalibus et vitam habentibus negocium ostendit per hoc quod dicit que sunt proprie et que communes*** equipollens huic de propriis et communibus. Non enim divisionem ipsarum proponit facere, sed dicere de ipsis. Nomine autem praxeos et nunc, sicut et in aliis, consuevit communius[3] pro operatione uti. Proprie enim praxis[4] rationalis[5] operatio est, qua nullum irrationabilium possibile est participare.

II. 436 a 5-b 8.] « Dicta quidem igitur de anima. » Cum dixisset*** de animalibus et vitam habentibus theoriam (uniuscuiusque autem horum potentia et species anima), et divisisset sermonem de hiis in

[1] aut. — [2] anima. — [3] communis. — [4] pinxis. — [5] ratio vel.

τούτων λόγον εἴς τε τὰς κοινὰς ἐνεργείας[1] καὶ εἰς τὰς ἰδίους[2], περὶ τῶν κοινῶν πρῶτον ἐνεργειῶν ἢ πάντων τῶν ἐμψύχων ἢ τῶν γε πλείστων ποιήσεται λόγον[3], καὶ μετὰ τοῦτο περὶ τῶν ἰδίων ἐνεργειῶν ἑκάστου εἴδους ἐρεῖ ζώων[4], πρῶτον περὶ ζώων ἱστορήσας (χρήσιμος γὰρ ἡ περὶ ζώων ἱστορία καὶ διαίρεσις πρὸς τὰς ἰδίας ἐνεργείας ἑκάστου τε εἴδους ζώων καὶ τῶν μορίων αὐτῶν). Αἱ γὰρ κοιναὶ τῶν ἐμψύχων ἐνέργειαι συνάπτουσί πως τῷ κοινῷ περὶ ψυχῆς λόγῳ. Τίνες δέ εἰσιν αὗται ἑξῆς ἐρεῖ. (436 a 5-6 « Τὰ μὲν... πρώτων ») Ὅσα, φησίν, ἡμῖν περὶ ψυχῆς εἴρηται, ταῦτα κείσθω ὡς ἀρχαὶ τῶν μελλόντων λέγεσθαι. Ὑποθέσεις γὰρ ἔθος τοῖς ἀνδράσι τὰς ἀρχὰς λέγειν τὰς ἀναποδείκτους, ἃς[5] καὶ ἀξιώματα λέγουσιν. Ὑποθέσεις δὲ λέγουσι καὶ ἃ ἔχοντα ἀπόδειξιν χωρὶς τῆς οἰκείας ἀποδείξεως λαμβάνουσί τε καὶ ὑποτίθενται, ὡς δείξοντες αὐτὰ ὕστερον, †χρησάμενοι[6] δὲ αὐτοῖς νῦν πρὸς ἄλλα ὡς[7] ἀρχαῖς. Τὰ

[1] αὐτῶν add. ABC. — [2] ἰδίου A. — [3] om. AMBC. — [4] ζώου ABC. — [5] αἱ A. — [6] Lisez χρησόμενοι. — [7] ὡς ἀρχαῖς. Τὰ] ἐξ ἀρχῆς AMBC.

---

communes operationes ipsorum et in proprias, primo de communibus operationibus aut omnium animatorum aut plurium faciet sermonem, et post hunc de propriis operationibus uniuscuiusque speciei animalium dicet, primo de animalibus hystorizans (utilis enim de animalibus hystoria et divisio ad proprias operationes uniuscuiusque speciei animalium et partium ipsorum). Communes enim animatorum operationes copulantur aliqualiter sermoni de anima in communi. Que autem sunt iste consequenter dicet. (436 a 5-6.) Quecumque, inquit, nobis de anima dicta sunt, hec supponantur tamquam principia dicendorum. Suppositiones enim consuetudo viris principia dicere indemonstrabilia, que et dignitates dicunt. Suppositiones autem dicunt et que habentia demonstrationem sine propria demonstratione accipiunt et supponuntur, tamquam demonstraturi[1] ipsas posterius, utentes autem ipsis nunc ad alia tamquam principio. Ait : « igitur

[1] demonstratur.

οὖν, φησιν, εἰρημένα[1] τε καὶ ἀποδεδειγμένα[2] νῦν ὡς ὑποθέσεις καὶ ἀρχαὶ[3] τῶν μελλόντων λέγεσθαι κείσθωσαν. Φθάνει γὰρ δεδεῖχθαι, καὶ οὐκέτι περὶ ἐκείνων νῦν ποιήσεται τὸν λόγον.

436 a 6-8. « Φαίνεται... σώματος. » Ὅτι δὲ περὶ ὧν προέθετο ὡς ἑπομένων τῇ περὶ ψυχῆς θεωρίᾳ εἰπεῖν λέγει, τοῦτο δέ ἐστι τὸ περὶ τῶν ἐνεργειῶν τῶν ζῴων τίνες τέ[4] εἰσι καὶ διὰ τί γίνονται θεωρῆσαι, ἀλλ' οὐ προθέμενος περὶ ζῴων λέγειν πρῶτον περὶ ἄλλων τινῶν τὸν λόγον ποιεῖται, ὥς τινες ᾠήθησαν, νῦν δὲ περὶ αἰσθητηρίων τε καὶ αἰσθητῶν, λέγων μετὰ ταῦτα περὶ ζωῆς τε καὶ θανατοῦ καὶ ὕπνου καὶ ἐγρηγόρσεως καὶ τῆς καθ' ὕπνον μαντικῆς, εἶθ' ὕστερον περὶ ζῴων, ἀλλὰ καὶ ταῦτα τῆς προτεθείσης ἔχεται πραγματείας (ἔστι γὰρ τῶν κοινῶν τὰ μὲν τοῖς ζῴοις πᾶσι, τὰ δέ καὶ τοῖς ζωὴν ἔχουσιν ὑπάρχοντα), αὐτὸς ἐδήλωσε δι' ὧν ἐπιφέρει. Εἰπὼν γὰρ « τὰ μὲν εἰρημένα περὶ ψυχῆς ὑποκείσθω, περὶ δὲ τῶν λοιπῶν, » φησι « λέγωμεν καὶ

[1] εἰρημένον AMBC. — [2] ἀποδεδειγμένον AMC. δεδειγμένον B. — [3] ἀρχὰς AC. — [4] om. B.

---

dicta et ostensa nunc ut suppositiones et principia dicendorum ponantur. » Preostendit enim, et non amplius de illis nunc faciet sermonem.

436 a 6-8.] Quia autem de quibus proposuit dicere tamquam de consequentibus considerationem de anima dicit, hoc est de operationibus animalium que sunt et propter quid fiunt considerare, sed non proponens[1] de animalibus dicere, primo de aliis[2] quibusdam sermonem facit, sicut quidam putaverunt, nunc quidem de sensitivis et sensibilibus, dicens post hoc de vita et morte et sompno et vigilia et per sompnum divinativa[3], deinde postremo de animalibus. Quin ymo hec consequentia sunt propositi negocii. Sunt enim communium hec quidem inexistentia animalibus omnibus, hec autem et vitam habentibus. Quod ipse ostendit per ea que infert. Dicens enim « Dicta quidem de anima supponantur, de reliquis autem » ait « dica-

[1] propositiones. — [2] de *add.* — [3] derivativa.

ϖρῶτον ϖερὶ τῶν ϖρώτων,» εἰπὼν ἐπιφέρει· «φαίνεται δὲ τὰ μέγισΊα καὶ τὰ κοινὰ καὶ τὰ ἴδια τῶν ζώων κοινὰ τῆς τε ψυχῆς ὄντα καὶ τοῦ σώματος.» Ἔσ7ι δὲ ὃ λέγει ὅτι τὰ μὲν μέγισΊα τῶν κατὰ τὰς τῶν[1] *ζώων ἐνεργείας τάς τε κοινὰς αὐτῶν καὶ τὰς ἰδίας ἑκάσΊου*[2] *γένους φαίνεται εἶναι κοινὰ ψυχῆς τε καὶ σώματος, καὶ οὐ τῆς ψυχῆς αὐτῆς καθ' αὑτήν. Δείκνυσί*[3] *τε ἡμῖν ὅτι καὶ τὴν ϖερὶ αὐτῶν Θεωρίαν οὕτω χρὴ ϖοιεῖσθαι, συνεπισκεπΊομένους*[4] *καὶ τὰ*[5] *τοῦ σώματος μόρια*[6] *ἐν οἷς καὶ δι' ὧν αἱ τῶν ψυχὴν ἐχόντων ἐνέργειαι. Ὅτι δὲ αἱ ϖλεῖσΊαι τῶν ψυχικῶν ἐνεργειῶν διὰ σώματος καὶ ἐν τοῖς ϖερὶ ψυχῆς ϖροείρηκε.*

436 a 8-11. «*οἷον... ζώοις.*» *Τίνα δέ ἐσΊι τὰ μέγισΊά τε καὶ κοινὰ ἔργα τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος ἑξῆς λέγει. Αἴσθησις γὰρ καὶ μνήμη καὶ Θυμὸς καὶ ἐπιθυμία καὶ ὅλως ὄρεξις καὶ ϖρὸς τούτοις ἡδονὴ καὶ λύπη φανερώτατα*[7] *μὲν καὶ τῶν ζώων σχεδὸν ἁπάντων ἐσΊὶν ἔργα καὶ*

[1] *τῶν* om. B. — [2] *ἑκατέρου* AMBC. — [3] *Δείκνυσί τε*] *δεικνὺς* AMBC. — [4] *συνεπισκεπΊομένου* A. *συνεπισκεπΊομένων* M. — [5] *τῶν* M. — [6] *μορίων* M. — [7] *φανερώτητα* A.

---

mus et primo de primis» dicens infert «videntur autem maxima et communia et propria[1] animalium, communia anime existentia et corporis.» Est autem quod dicit quod maxima quidem operationum animalium, videlicet communium et propriorum uniuscuiusque generis, videntur communia esse anime et corporis, et non ipsius anime secundum se. Ostenditque nobis quod in ea que de ipsis consideratione sic oportet fieri, scilicet simul considerare et corporis partes in quibus et per quas animam habentium operationes. Quod autem plurime animalium operationum per corpus et in hiis que de anima predixit.

436 a 8-11.] Que sunt maxima et communia opera anime et corporis consequenter dicit. Sensus enim et memoria et ira et concupiscentia et totaliter appetitus et adhuc delectatio et tristitia manifestissime quidem et animalium fere omnium sunt opera et communes

[1] proprium.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.
—
436 a 11-19.

κοιναὶ ἐνέργειαι αὐτῶν. Ἔστι δὲ ταῦτα πάντα κοινὰ[1] ψυχῆς καὶ σώματος, περὶ ὧν τῶν πλείστων ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς προείρηται, περὶ δὲ ἐνίων ὕστερον ἐρεῖ. Αἴσθησις μὲν οὖν καὶ ἐπιθυμία καὶ ἡδονὴ καὶ λύπη κοινὰ πάντων, θυμὸς δὲ καὶ μνήμη τῶν πλείστων. Ἤρτηται[2] δὲ ταῦτα πάντα τῆς αἰσθήσεως, ἥ τε γὰρ[3] μνήμη, ὡς δείξει (ἐρεῖ δὲ περὶ μνήμης ἐν τοῖς ἑξῆς, οὐ γὰρ προείρηκέ πω), περί τε ὀρέξεως καὶ ἡδονῆς καὶ λύπης, ὅτι[4] ἕπεται ταῦτα τοῖς αἴσθησιν ἔχουσιν ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς δέδειχε.

436 a 11-19. « Πρὸς δὲ... ζωῆς. » Πρὸς τούτοις δὲ ἄλλα τινά ἐστι τὰ μὲν πάντων τῶν ζωῆς μετεχόντων κοινά, τὰ δὲ τῶν ζῴων τὰ μὲν πάντων τὰ δὲ τῶν πλείστων, †καὶ[5] περὶ ὧν ἐφεξῆς τὴν θεωρίαν κατὰ τὴν πρόθεσιν ποιήσεται, ὁμοίως[6] τοῖς εἰρημένοις κοινά ἐστι ψυχῆς τε καὶ σώματος. Διὸ καὶ ἅμα περὶ ἑκατέρων[7] αὐτῶν ποιήσεται τὸν λόγον.

[1] om. AMBC. — [2] εἴρτηται A. — [3] del. M. — [4] δὲ add. M. — [5] Transposez après ποιήσεται. — [6] ὅμοια AMBC. — [7] ἑκατέρων αὐτῶν] ἑκατέρας αὐτῆς AMBC.

---

operationes ipsorum. Sunt autem hec communia anime et corporis, de quorum plurimis in hiis que de anima predictum est. De aliquibus autem posterius dicet. Sensus quidem igitur et concupiscentia et delectatio et tristitia communia omnibus, ira autem et memoria plurimorum. Dependent autem hec omnia a sensu : memoria enim, ut ostendet (dicet autem de memoria in consequentibus; non enim predixit alicubi), de appetituque et delectatione et tristitia, quod assequantur[1] hec habentibus sensum, in hiis que de anima ostendit.

436 a 11-19.] Adhuc autem alia quedam sunt, hec quidem communia omnibus vita participantibus, hec animalibus, hec quidem omnibus, hec autem pluribus, et de quibus consequenter faciet considerationem secundum propositum, similiter dictis communia[2] anime et corporis sunt. Propter quod et simul de utrisque ipsis faciet sermonem. Que[3] autem sunt ipsa consequenter exponit dicens :

[1] assequatur. — [2] contraria. — [3] quod.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.

436 a 11-15.

Τίνα δέ ἐστιν αὐτὰ ἐξῆς ἐκτίθεται λέγων· « τυγχάνουσι δὲ τούτων τὰ μέγιστα τέτταρες οὖσαι συζυγίαι τὸν ἀριθμόν. » Καὶ καταριθμεῖται αὐτὰς, περὶ ὧν μετὰ τὸν περὶ αἰσθητηρίων τε καὶ αἰσθητῶν λόγον τὴν θεωρίαν παραδίδωσι, πρῶτον δὲ περὶ τούτων λέγει. Καὶ δι' ἣν αἰτίαν ἐρεῖ τόδε « καὶ γὰρ ταῦτα σχεδὸν ὑπάρχει πᾶσι τοῖς ζῴοις » εἶπε· διὸ προστίθησι[1] « οὐ γὰρ μόνα[2] τάδε[3] κοινὰ, ἀλλὰ κἀκεῖνα. » Λέγει δὲ[4] φυσικοῦ εἶναι τὸ περὶ ὑγείας[5] καὶ νόσου τὰς πρώτας ἰδεῖν ἀρχάς, τουτέστιν ἐκ τινῶν πρώτων ἀρχῶν τε καὶ ἐν τίσι πρώτοις ἡ ὑγίεια καὶ ἡ νόσος, ὅτι ἐν συμμετρίᾳ[6] τῶν πρώτων δυνάμεων, ξηρῶν ὑγρῶν, θερμῶν ψυχρῶν· καὶ ὅτι οἰκεία ἡ περὶ τούτων θεωρία τῇ περὶ ζῴων ἔδειξεν εἰπὼν « οὔτε γὰρ ὑγίειαν οὔτε νόσον οἷόν τε γίνεσθαι τοῖς ἐστερημένοις ζωῆς. » (436 a 11-15. « Πρὸς... θάνατος. ») Περὶ μὲν οὖν τῶν τεττάρων[7] συζυγιῶν ὧν προείρηκε φέρεται ἐν τῇ πραγματείᾳ τῆς φυσικῆς αὐτοῦ βιβλία, δι' ὧν ἐπραγματεύσατο περὶ αὐτῶν, λέγω δὲ περὶ ἐγρη-

[1] προσθήσει AMBC. — [2] μόνον B. — [3] τὰ ABC. — [4] περὶ add. B. — [5] ὑγιείας AMC. — [6] συμμέτρῳ AMBC. — [7] ἰδίων AC.

« Sunt autem horum maxima quatuor existentes coniugationes secundum numerum; » et dinumerat ipsas, de quibus post sermonem de sensitivis et sensibilibus theoriam tradit, primo autem de hiis dicit. Et propter quam causam dicet hoc[1] « et enim hec fere existunt omnibus animalibus » dixit; propter quod apponit : « Non enim sola communia, sed et illa. » Dicit autem naturalis esse de sanitate et egritudine prima videre principia, hoc est ex quibus primis incipiunt et in quibus primis sanitas et egritudo, quia in commensuratione primarum virtutum, siccorum humidorum, calidorum frigidorum. Et quod conveniens sit theoria de hiis ei que de animalibus ostendit dicens : « Neque enim sanitatem neque egritudinem possibile est fieri privatis vita. » (436 a 11-15.) De quatuor quidem igitur coniugationibus de quibus predixit feruntur in naturali negotio ipsius libri in quibus

[1] autem *add.*

γόρσεως καὶ ὕπνου καὶ νεότητος καὶ γήρως καὶ ἀναπνοῆς καὶ ζωῆς καὶ θανάτου. Τὰ δὲ περὶ ὑγείας καὶ νόσου, εἰ ἐγένετο, οὐ σώζεται. Ἔστι δὲ καὶ τούτων κοινὰ μὲν πάντων τῶν ζῴων ἐγρήγορσις καὶ ὕπνος, εἰ μή που γένος ἰχθύων ἔστι τι ἄγρυπνον, ὃ ζητεῖ ἐν τῇ περὶ ζῴων ἱστορίᾳ[1], ἡ δὲ νεότης καὶ τὸ γῆρας πάντων***[2] τῆς ζωῆς μετεχόντων κοινά, οὐ τῶν ζῴων μόνον[3] (καὶ γὰρ ἐν τοῖς φυτοῖς ἥ τε νεότης καὶ τὸ γῆρας[4], ὥσπερ οὖν καὶ ἡ ζωὴ καὶ ὁ θάνατος), ἀναπνοὴ δὲ[5] καὶ ἐκπνοὴ κοινὰ τοῖς πλείστοις τῶν ζῴων ὅσα πνεύμονα ἔχει.

436 a 19-b 1. « Διὸ... ἰατρικῆς. » Ὅτι δὲ τὸ περὶ ὑγείας τε[6] καὶ νόσου τὰς πρώτας ἀρχὰς[7] ἐπισκέψασθαι τίνες εἰσὶ τοῦ φυσικοῦ καὶ[8] φιλοσόφου συνίστησι καὶ ἐκ τοῦ[9] τῶν φυσικῶν τοὺς πλείστους περὶ αὐτῶν πεποιῆσθαι[10] λόγον καὶ ἐν τούτοις παύεσθαι τὴν φυσικὴν θεωρίαν, καὶ τῶν ἰατρῶν τοὺς χαριεστάτους ἀπὸ τούτων τὴν ἀρχὴν

[1] Arist. *Historia animalium* IV, x. — [2] Suppléez τῶν. — [3] μόνων B. — [4] πάντων... γῆρας répété B. — [5] τε AMBC. — [6–7] om. ABC. — [8] om. AMBC. — [9] τούτων γε AMBC. — [10] πεποιεῖσθαι AMC.

---

de ipsis tractavit, dico autem de vigilia et sompno et iuventute et senectute et respiratione et vita et morte. Que autem de sanitate et egritudine, si facta fuerunt, non salvantur. Sunt autem et horum quidem communia omnium animalium vigilia et sompnus, nisi alicubi[1] genus aliquod piscium sit insompne, quod inquirit in ea que de animalibus hystoria, iuventus autem et senectus communia omnibus[2] habentibus vitam, non solum animalibus (et enim in plantis iuventus et senectus, quemadmodum vita et mors), respiratio autem et exspiratio communia pluribus animalium quecumque pulmonem habent.

436 a 19-b 1.] Quod autem de sanitate et egritudine prima principia considerare que sint naturalis et philosophi confirmat et ex hoc quod plurimi naturalium de ipsis fecerunt sermonem et in hiis terminat naturalem theoriam, et medicorum gratiosissimi ab hiis principium theorie medicinalis faciunt, tamquam simul existentibus ipsis

[1] alicui. — [2] omnia.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.
—
436 b 1-4.

τῆς τῶν ἰατρικῶν θεωρίας ποιεῖσθαι ὡς φυσικῶν ὄντων. Ἅμα καὶ δεικνυσιν ἡμῖν κατὰ τί συνῆπται ἡ ἰατρικὴ τῇ φυσικῇ, καὶ ὅτι ἐστιν ὑπὸ τὴν φυσικὴν τὰς ἀρχὰς παρ' ἐκείνης ἔχουσα, ὡς ὀπτικὴ μὲν παρὰ γεωμετρίας, ἁρμονικὴ δὲ παρ' ἀριθμητικῆς, κυβερνητικὴ δὲ παρὰ ἀστρολογίας.

436 b 1-4. « Ὅτι... αἰσθήσεως. » Ὅτι δὲ πάντα τὰ λεχθέντα κοινὰ τῆς ψυχῆς ἐστι καὶ τοῦ σώματος προειπών, τὸ « φαίνεται δὲ τὰ μέγιστα καὶ τὰ κοινὰ καὶ τὰ ἴδια τῶν ζῴων κοινὰ τῆς ψυχῆς ὄντα[1] καὶ τοῦ σώματος, » καὶ μετὰ ταῦτά τινα ἐξ αὐτῶν τούτων παραθέμενος[2] (ἦν δὲ ταῦτα αἴσθησις, μνήμη, θυμός, ἐπιθυμία, ἡδονή, λύπη), πρὸς δὲ τούτοις καὶ ἄλλα[3] εἰπὼν εἶναι τὰ μὲν κοινὰ τῶν ζωὴν ἐχόντων πάντων τὰ δὲ ζῴων τινῶν, καὶ τὰ μέγιστα καὶ φανερώτατα[4] τῶν κοινῶν ἐκθέμενος, καὶ τὰς συζυγίας δείξας τὰς[5] τέτταρας[6] περὶ ὧν καὶ ποιήσασθαι πρῶτον λόγον ἐπηγγείλατο, ἐπειδὴ καὶ κατὰ φύσιν ἐστὶ πρῶτα, ὅτι †δέ[7] ταῦτα κοινὰ τῆς τε ψυχῆς ἐστι καὶ τοῦ σώματος δείκνυσι διὰ τοῦ

[1] Post σώματος AMC. — [2] παρθέμενος AMC. — [3] ἄλλοις ABC. — [4] φανερότητα A. φανερότατα M. φανερώτητα C. — [5] delet M. — [6] πέντε ABC. — [7] Il faut lire δή.

---

naturalibus: Et ostendit nobis secundum quid coniuncta est medicinalis naturali, et quod est sub naturali principia habens ab illa, sicut perspectiva a geometria et armonica ab aritmetica et gubernativa ab astrologia.

436 b 1-4.] Quod autem omnia dicta communia anime et corporis cum predixisset « videntur autem maxima et communia et propria « animalium communia anime et corporis entia, » et post hec exponens que ex hiis (erant autem hec sensus et memoria ira concupiscentia delectatio tristicia), adhuc autem cum dixisset alia esse hec quidem communia omnium habentium vitam, hec autem animalium quorumdam, et maxima et manifestissima communium exponens, et coniugationes quinque ostendisset de quibus et primo promisit facere sermonem, quoniam et secundum naturam est primum eorum, quod autem hec communia anime et corporis ostendit per hoc quod nullum

μηδὲν αὐτῶν χωρὶς αἰσθήσεως γίνεσθαι. Πάντα γὰρ μετ' αἰσθήσεως, τὰ[1] δὲ μετ' αἰσθήσεως διὰ σώματος. Ὅτι δὲ οὐδὲν αὐτῶν χωρὶς αἰσθήσεως δείκνυσι λέγων « πάντα γὰρ τὰ μὲν μετ' αἰσθήσεως συμβαίνει, τὰ δὲ δι' αἰσθήσεως. » Ἐγρήγορσις μὲν γὰρ μετ' αἰσθήσεως, εἴ[2] γε, διακρινομένης τῆς τροφῆς καὶ[3] τῶν αἰσθήσεων διεγειρομένων[4] καὶ[5] ἐξ ἀργίας εἰς ἐνέργειαν μεταβαλλουσῶν, ἡ ἐγρήγορσις. Ὁμοίως καὶ μετὰ αἰσθήσεως ἡδονή τε καὶ λύπη, ἔτι δὲ[6] ὑγίεια καὶ νόσος. Δι' αἰσθήσεως δὲ νεότης καὶ γῆρας· ἑκάτερον γὰρ τούτων ἐν τῷ πως ἔχειν τὰς αἰσθήσεις.

436 b 4-6. « ἔνια... σΊερήσεις. » Πάθος δὲ τῆς αἰσθήσεως ὕπνος ἂν εἴη· ταύτης γὰρ[7] πασχούσης, ὁ ὕπνος· ἡ γὰρ ἐκ τῆς τροφῆς ἀναθυμίασις ὅταν ἐπὶ κεφαλὴν ἀθρόα ἀνενεχθεῖσα καὶ[8] καταψυχθεῖσα ὑπὸ τῶν περὶ τὸν ἐγκέφαλον εἰς τὸ κάτω πάλιν, ὅθεν ἀνηνέχθη, κατενεχθῇ, βαρουμένη[9] ἡ αἴσθησις ὑπὸ τῆς ἐν αὐτῷ ὑγρότητος αὐτή τε

[1] τὰ... αἰσθήσεως om. AM. — [2] εἴγε] εἴτε ABC. γὰρ M. — [3] om. ABC. — [4] διεγειρόμενος ABC. — [5] om. ABC. — [6] τε AMBC. — [7] δὲ AMBC. — [8] καὶ καταψυχθεῖσα om. AC. — [9] βαρούμενος AMBC.

---

eorum sine sensu sit. Omnia enim cum sensu, que autem cum sensu per corpus. Quod autem ipsorum nullum sine sensu ostendit dicens : « Omnia enim hec quidem cum sensu accidunt, hec autem per sen« sum. » Vigilia quidem enim cum sensu, siquidem, segregato[1] alimento et sensibus excitatis et ex ocio in actum permutatis[2], vigilia. Similiter et cum sensu delectatio et tristitia, adhuc autem sanitas et egritudo. Per sensum autem iuventusque*** senectus; utrumque enim horum in aliqualiter habendo sensus.

436 b 4-6.] Passio autem sensus sompnus utique erit; hoc enim patiente, sompnus : que[3] enim ex alimento evaporatio quando ad capud multa sursum lata et infrigiditata a cerebro ad deorsum iterum, cum elevata fuerit, deorsum feratur, gravatus sensus ab humiditate

[1] segregatio. — [2] permutat. — [3] quod.

ἐμποδίζεται πρὸς τὸ ἐνεργεῖν καὶ ἡσυχάζει καὶ αἰτία τοῖς ζῴοις ὕπνου γίνεται. Ἕξις δὲ αἴσθησις ἂν εἴη· ἐν γὰρ τῷ αἴσθησιν ἔχειν τὸ εἶναι τοῖς ζῴοις. Φυλακαὶ δὲ καὶ σωτηρίαι αἱ μνῆμαι καὶ ἀναμνήσεις. Φθοραὶ δὲ καὶ στερήσεις αἱ λῆθαί τε[1] καὶ ὁ θάνατος. Ὅτι μὲν οὖν μετ' αἰσθήσεως καὶ οὐκ ἄνευ αἰσθήσεως αἱ προειρημέναι συζυγίαι διὰ τούτων γνώριμον. Κοινότερον δ' ἂν λέγοιτο ἐπὶ τῶν φυτῶν τὸ γῆρας καὶ ἡ νεότης. Ἡ δὲ ζωὴ καὶ ὁ θάνατος καὶ ἐν τοῖς οὐκ ἔχουσιν αἴσθησιν τῶν ἐμψύχων ἐστίν, ἀλλ' ἔν γε τοῖς ζῴοις καὶ ταῦτα μετ' αἰσθήσεως.

436 b 6-8. « Ἡ δ'... χωρίς. » Ὅτι δὲ ἡ αἴσθησις διὰ τοῦ σώματος γίνεται καὶ διὰ λόγου φησὶ[2] γνώριμον καὶ χωρὶς[3] τοῦ λόγου ἐναργές. Καὶ γὰρ αὐτόθεν ἐναργὲς τὸ τὰς αἰσθήσεις διὰ σωματικῶν ὀργάνων γίνεσθαι. Καὶ διὰ τοῦ λόγου ῥᾷον δεῖξαι· τοῦτο γὰρ αἰσθάνεσθαί ἐστι τὸ τῶν αἰσθητῶν ἀντιλαμβάνεσθαι διὰ τῶν αἰσθητηρίων, ἅ ἐστι σώματα.

III. 436 b 8-437 a 17. « Ἀλλά... κωφῶν. » 436 b 8-12. « Ἀλλά...

[1] om. AMBC. — [2] φημὶ AC. — [3] ἄνευ AMC.

---

que in ipso impeditur ab opere et quiescit et fit animalibus causa sompni. Habitus autem sensus utique erit; in habendo enim sensum esse animalibus. Conservationes autem et salvationes memorie et reminiscentie. Corruptiones autem et privationes oblivionesque et mors. Quod quidem igitur cum sensu et non sine sensu predicte coniugationes, per hoc manifestum. Communius autem dicitur in plantis senectus et iuventus. Vita autem et mors et *** non habentibus sensum animatorum est, sed in animalibus et hec[1] cum sensu.

436 b 6-8.] Quod autem sensus per corpus fit et per rationem, ait[2], manifestum et sine ratione evidens. Et enim per se manifestum sensus per corporea[3] organa[4] fieri. Et per rationem facile ostendere : sentire enim est sensibilia recipere per sensitiva, que sunt corpora.

III. 436 b 8-437 a 17.] « Sed de sensu quidem et sentire quis est

[1] hoc. — [2] autem *avec trois points au-dessous.* — [3] corpora. — [4] organa fieri] organaliter.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.
—
436 b 8-12.

διορίζομεν.» Δείξας ὅτι δι' αἰσθήσεως τὰ[1] κοινὰ ἔργα τε καὶ πάθη τῶν ζώων, ἔχων δὲ καὶ τὸ τὴν αἴσθησιν κοινὸν ἔργον εἶναι ψυχῆς τε καὶ σώματος, ἔχει μὲν ἑπόμενον τοῖς εἰρημένοις τὸ[2] περὶ αἰσθήσεως εἰπεῖν πρὸ τούτων ἃ δι' αἰσθήσεως ἢ μετ' αἰσθήσεως ὑπὸ τῶν ζώων γίνεται· πρῶτον γὰρ τῶν κοινῶν οὗ τἆλλα προσδεῖται. Ἐπεὶ δὲ τὰ μὲν εἴρηται περὶ αἰσθήσεως τὰ δὲ ῥηθήσεται, τῶν μὲν εἰρημένων ἡμᾶς ὑπομιμνήσκει (εἴρηται δὲ ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς περὶ τῆς αἰσθητικῆς ψυχῆς καὶ δυνάμεως καὶ περὶ τῆς ἐνεργείας τῆς κατ' αὐτὴν), τούτων δὴ ὡς εἰρημένων καὶ ἐν οἷς εἴρηται ὑπομιμνήσκει ἡμᾶς, προσθήσει δὲ νῦν τὸν περὶ τῶν αἰσθητηρίων λόγον (κοινὸν γὰρ ἦν ἡ αἴσθησις ψυχῆς καὶ σώματος, ὥστε ὁ περὶ τῶν αἰσθητηρίων λογος τῷ περὶ αἰσθήσεως συνῆπται), ἔτι δὲ τὸν[3] περὶ τῶν αἰσθητῶν, ἐπεὶ περὶ ταῦτα ἡ τῆς αἰσθήσεως ἐνέργεια, περὶ ὧν καὶ αὐτῶν ἐπ' ὀλίγον μὲν προείρηται καὶ ἐν

[1] τὰ κοινὰ... αἰσθήσεως répété AMBC. — [2] δεῖν add. AMBC. — [3] ὁ M.

«propter quid accidit animalibus hec passio dictum est prius in hiis «que de anima.» (436 b 8-12) Cum ostendisset quod per sensum communia opera et passiones animalium, habensque et sensum esse commune autem opus anime et corporis, est quidem[1] consequens dictis de sensu dicere ante[2] hec que per sensum aut cum sensu ab animalibus fiunt; primum enim communium quo alia indigent. Quoniam autem hec quidem dicta sunt per sensum, hec autem dicentur[3], dictorum quidem nos recordatur (dictum est autem in hiis que de anima de sensitiva anima et virtute et de operatione ea que secundum ipsam), hiis autem tamquam dictis et in quibus dictum est recordatur nobis, apponet autem nunc de sensitivis sermonem (sensus enim erat communis anime et corporis, quare qui de sensitivis sermo ei qui de sensu copulatus est), adhuc autem de sensibus, quoniam circa hec[4] sensus operatio, de quibus modicum predictum est et in hiis que de

[1] quid. — [2] autem. — [3] videntur. — [4] hoc.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 436 b 12-18.

τοῖς ϖερὶ ψυχῆς, ἐπὶ ϖλέον δὲ καὶ ἀκριβέστερον νῦν ῥηθήσεται. Ὑπομιμνήσκει δὲ ἡμᾶς διὰ βραχέων τε καὶ σαφῶς τῶν ϖερὶ αἰσθήσεως εἰρημένων τε καὶ δεδιδαγμένων ἐν τοῖς ϖερὶ ψυχῆς αὐτῷ, ὅτι ϖᾶσι μὲν τοῖς ζώοις ἀνάγκη ἔχειν αἴσθησιν· ταύτῃ γὰρ τὰ ζῷα τῶν μὴ ζώων χωρίζεται. Ἔδειξε δὲ ἐκεῖ[1] ὅτι ἁπτὰ ὄντα καὶ μὴ ἁπλᾶ ἀλλὰ σύνθετα καὶ ἐν συμμετρίᾳ τινὶ τῶν ὑποκειμένων τὸ εἶναι ἔχοντα, εἰ μὴ ἁπτόμενα ἦν καὶ αἰσθανόμενα ὡς φυλάσσεσθαι τὰ φθαρτικὰ αὐτῶν, ὑπὸ[2] τῶν ὑπερβολῶν ἂν τῶν ἐν τοῖς ἁπτομένοις αὐτῶν ἐφθείρετο. Πάθος δὲ τὴν αἴσθησιν εἶπεν, ὅτι αἰσθάνεσθαι[3] διὰ ϖάθους.

436 b 12-18. « Ἰδίᾳ... ϖάθος. » Οὐκέτι μέντοι ἐν ϖᾶσι τοῖς ζώοις ϖᾶσα αἴσθησις, ἀλλ' ἐν ϖᾶσι μὲν ἁφή τε καὶ γεῦσις. Ἐδείχθη γὰρ ἐν τῷ τέλει τοῦ τρίτου ϖερὶ ψυχῆς[4] ὅτι τῆς ἁφῆς τὰ ζῷα στερηθέντα ἅμα καὶ τοῦ εἶναι ϖαύεται· τῆς γὰρ μεσότητος καὶ συμμετρίας τῶν σωμάτων, ἐν ᾗ τοῖς ζώοις τὸ εἶναι, φθορά ἐστιν ἡ τῆς ἁφῆς φθορά. Ἀλλὰ

[1] *De An.* II, 12, 424 a 28. III, 13. — [2] ἀπὸ ABC. — [3] αἰσθάνεται AMBC. — [4] Arist. *De An.* III, 13, 435 b 4.

---

anima, amplius autem et diligentius nunc dicetur[1]. Recordatur autem nobis breviter et plane dictorum de sensu et eorum que docuit ipse in hiis que de anima, quod omnibus quidem animalibus necesse sensum habere; hoc enim animalia a non animalibus separantur. Ostendit autem ibi quod simplicia entia et non simplicia sed composita et in commensuratione quadam subiectorum esse habentia sunt tangentia et sentientia, ut caveant corruptiva ipsorum ab excellentiis que in tangibilibus que ipsa corrumperent. Passionem autem sensum[2] dixit, quia sentire pèr passionem.

436 b 12-18.] Non sunt in omnibus animalibus omnes sensus, sed in omnibus quidem tactus et gustus. Ostensum est enim in fine tercii de anima quod animalia privata tactu simul et esse desinunt; medietatis enim et commensurationis corporum, in qua animalibus

[1] dicitur. — [2] sensuum

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 436 b 12-18.

καὶ ὅτι ἡ γεῦσις τῆς τροφῆς[1] οὖσα κριτική τε[2] καὶ ἀντιληπτική[3] ἀναγκαία τοῖς ζῴοις ***[4], εἴ γε χωρὶς τοῦ τρέφεσθαι ἀδύνατον αὐτὰ σώζεσθαι. Ἔστι γὰρ ὁ χυμὸς τοῦ γευστικοῦ μορίου τῶν ἐν ἡμῖν πάθος, τουτέστι τῆς γεύσεως. Ἡ γὰρ γεῦσις, δι' οὗ[5] τρεφόμεθα μόριον ἡμῶν[6] οὖσα, τούτου ἀντιλαμβάνεται καὶ ὑπὸ τούτου πάσχει πως[7]· τὸ γὰρ ἡδὺ διακρίνει ἡμῶν τὸ[8] δι' οὗ γευόμεθα, ὅπερ ἐστὶν ἡ γλῶσσα[9]. Αὕτη γὰρ †ἀπὸ[10] τοῦ χυμοῦ πάσχουσα αἰσθάνεται αὐτοῦ καὶ γεύεται. Εἰπὼν δὲ « τὸ γὰρ ἡδὺ διακρίνει καὶ τὸ λυπηρὸν αὕτη περὶ τὴν τροφήν, ὥστε[11] τὸ μὲν φεύγειν[12] τὸ δὲ διώκειν[13] » ἐπήνεγκε τὴν αἰτίαν ὅτι ὁ μὲν χυμός, οὗ αἰσθανόμεθα, πάθος ἐστὶ τοῦ γευστικοῦ μορίου. Διὸ εὐλόγως ἡμῖν εἴρηται τὸ τὴν γεῦσιν τὸ ἡδὺ καὶ τὸ λυπηρὸν διακρίνειν τὸ ἐν τῇ τροφῇ ἐν τῷ πάσχειν· τὸ γὰρ γευστικόν, ὅ ἐστι μόριον ἡμῶν, ὑπὸ τοῦ γευστοῦ πάσχον τὸ ἡδὺ καὶ τὸ λυπηρὸν καὶ τὸ τρόφιμον διακρίνει. Γράφεται ἀντὶ τοῦ « γευστικοῦ μορίου, » « τοῦ θρεπτικοῦ μο-

[1] ἀφῆς ABC. — [2] om. ABC. — [3] ληπτική AMBC. — [4] Suppléez δῆλον. — [5] ἧς AMBC. — [6] ἡμῖν B. — [7] om. AC. — [8] om. AC. — [9] γλῶττα AMC. — [10] Lisez ὑπό. — [11] ὥστε... διώκειν om. AC. — [12] φεύγει M. — [13] διώκει M.

---

esse est, corruptio est tactus corruptio. Sed et quod gustus alimenti existens iudicativus et receptivus necessarius animalibus, si quidem sine alimento impossibile[1] ipsa salvari. Est enim sapor gustative particule eorum que in nobis passio, hoc est gustus. Gustus enim particula per quam nutrimur[2] existens hoc recipit et ab hoc patitur[3] aliqualiter; delectabile enim discernit id per quod nos gustamus, quod quidem est lingua. Ipsa enim a sapore patiens sentit ipsum et gustat. Cum autem dixisset : « Delectabile enim discernit et tristabile ipse « circa alimentum, ut[4] hoc quidem fugiat hoc autem persequatur[5], » intulit causam, quia sapor quidem quem sentimus passio est sensitive particule. Propter quod rationabiliter a nobis dictum est hoc, gustum delectabile et tristabile discernere quod in alimento. Gustativum enim

[1] possibile. — [2] nutrimus. — [3] patet. — [4] et. — [5] prosequatur.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.

436 b 12-18.

ρίου πάθος, » καὶ οὕτως ἂν λέγοιτο[1] τῆς θρεπτικῆς δυνάμεως τῆς ψυχῆς πάθος ὁ χυμὸς εἶναι, ὡς[2] ὑπὸ τοῦ χυμοῦ πασχούσης τῆς δυνάμεως ταύτης. Ἄτοπον δὲ τὸ λέγειν ὑπὸ χυμῶν πάσχειν τὴν θρεπτικὴν δύναμιν· τὸ μὲν γὰρ ὑπὸ χυμῶν πάσχειν τὸ αἰσθάνεσθαι χυμοῦ ἐστι, τὸ δὲ θρεπτικὸν ἄλλο τοῦ αἰσθητικοῦ. Διὸ ἄμεινον, εἰ[3] οὕτως εἴη ἔχουσα ἡ γραφή, μὴ ἐπὶ τὴν δύναμιν τῆς ψυχῆς ἀναφέρειν τὸ θρεπτικόν, ὥς φησι δεῖν ἀκούειν τῆς λέξεως Ἀσπάσιος, ἀλλ' ἐπὶ τὸ μόριον δι' οὗ τρεφόμεθα (τούτου γὰρ ὁ χυμός), ἵν' ᾖ τοῦ[4] τρέφειν δυναμένου μορίου πάθος τὸν χυμὸν λέγων, οὗ ἐστιν ἡ γεῦσις ἀντιληπτική. Ἀμείνων δὲ ἡ πρότερον ῥηθεῖσα γραφή. Γράφεται καὶ οὕτω « καὶ ὅλως ὁ χυμός ἐστι τοῦ γευστικοῦ θρεπτικοῦ μορίου πάθος. » [Καὶ[5] εἰ οὕτω γράφοιτο, εἴη ἂν τὸ λεγόμενον « τοῦ γευστικοῦ μορίου ὅ ἐστι θρεπτικὸν ὁ χυμὸς πάθος, »] ἵν' ᾖ τὸ μὲν γευστικὸν ὡς γένος[6], διαφορὰ δὲ τοῦ γευστικοῦ τὸ θρεπτικὸν καὶ μή. Τοῦ δὴ[7] γευστικοῦ θρεπτικοῦ ὅ ἐστι μόριον ἡ

[1] λέγοι AMC. — [2] καὶ AMBC. — [3] om. AMC. — [4] τὸ AMBC. — [5] καὶ... πάθος om. AMBC. — [6] ἡ add. C. — [7] δὲ M.

---

quod est pars a gustabili ***delectabile et tristabile[1] et nutribile[2] discernit. Scribitur et pro[3] hoc « gustative particule, » « ***passio, » et sic utique dicetur[4] nutritive anime passio sapor esse, tamquam a sapore patiente potentia hac. Inconveniens autem dicere a saporibus pati nutritivam potentiam; pati enim a saporibus sentire sapores est, nutritivum autem aliud a sensitivo[5]. Propter quod melius, si ita sit habens scriptura, non ad virtutem anime referre nutritivum, ut ait oportere intelligere dictionem Aspasius, sed ad particulam per[6] quam nutrimur (huius enim sapor), ut sit nutrire potentis particule passio, saporem dicens, cuius est gustus susceptivus. Melior autem prior dicta scriptura. Scribitur et sic « et totaliter sapor est gustative nutritive particule passio. » Et si ita sit scriptum, erit utique quod dicitur « gustative particule quod est nutritive sapor passio, » ut sit gustativum quidem tanquam genus, differentia autem gustativi quod nutritivum

[1] tibale. — [2] non. — [3] per. — [4] dicentur. — [5] sentitivo. — [6] ad.

εἶδος τοῦ γευστικοῦ πάθος ἐστὶν ὁ χυμὸς, γευστικὸν δὲ ἡ αἴσθησις ἡ[1] γευστική. Καὶ εἴη ἂν αὕτη ἡ γραφὴ ἔχουσα ἀμφότερα τὰ εἰρημένα ἐν ταῖς πρὸ ταύτης δύο[2] γραφαῖς.

436 b 18-437 a 1. « Αἱ δέ... φεύγωσι. » Ἡ μὲν οὖν ἀφή τε καὶ ἡ γεῦσις κοινὴ πᾶσι τοῖς ζῴοις· αἱ δὲ διά τινων μεταξὺ ἄλλων γινόμεναι αἰσθήσεις, οἷαί εἰσιν αἱ καταλειπόμεναι τρεῖς, οὐκέτι πάντων εἰσὶ κοιναὶ τῶν ζῴων, ὡς καὶ αὐτὸς ἐν τοῖς[3] περὶ ψυχῆς εἶπεν[4]. Ἐν οἷς μέντοι εἰσὶν ὥσπερ πρὸς σωτηρίαν αὐτοῖς συντελοῦσαί εἰσιν, ὡς καὶ[5] ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς εἴρηται[6]. Τὰ[7] γὰρ κατὰ τόπον[8] κινητικὰ καὶ[9] μεταβλητικὰ ὄντα[10] τῆς τε ὄψεως δεῖται, ὅπως φυλάττηται καὶ μὴ περιπίπτῃ τοῖς φθαρτικοῖς αὐτῶν[11], καὶ τῆς ὀσφρήσεως, ὅπως προαισθάνηται τῆς τροφῆς. Ἀλλὰ καὶ ἡ τῶν ψόφων ἀντίληψις εἰς σωτηρίαν συντελεῖ. Πολλοὶ γὰρ ψόφοι τῶν ζῴων εἰσὶ φθαρτικοὶ, οὓς φυλάσσεται. Ἀλλὰ καὶ ἐπιβουλὰς τὰς ἐξ ἀλλήλων φυλάττεται τὰ ζῷα διὰ τοῦ

[1] καὶ AMBC. — [2] διὸ A. — [3] τῷ AMBC. — [4] Arist. *De An.* III, 12. 434 b 22. — [5] ἐν τούτῳ add. AMBC. — [6] Arist. *de An.* III, 12. 434 b 22. — [7] τῷ AMBC. — [8] εἶναι add. AMBC. — [9] γίνεται AMC. — [10] om. AMBC. — [11] αὐτοῦ AMBC.

et non. Gustativi itaque et nutritivi quod est pars aut species gustativi passio est sapor, gustativum autem sensus gustativus[1]. Et erit utique hec scriptura habens utraque dicta in duabus scripturis ante istam.

436 b 18-437 a 1.] Tactus igitur et gustus communis omnibus animalibus. Qui autem per media fiunt sensus, quales sunt reliqui tres, non adhuc omnium sunt animalium communes, sicut et in hiis que de anima dixit. In quibus tamen*** ad salutem ipsis facientes sunt, quemadmodum et in hiis que de anima dixit. Que enim secundum locum motiva et migrativa sunt sensu indigent visus, ut caveant incidant corrumpentibus ipsa, et odoratu[2], ut presentiant alimentum. Sed et sonorum susceptio ad salutem facit. Multi enim soni animalium sunt corruptivi, quos observant. Sed et insidias adinvicem cavent animalia

[1] gustativum. — [2] odorata.

ψόφου προαισθανόμενα αὐτῶν, ὃν ποιεῖ ἢ προσιόντα ἢ ὑποχωροῦντα ἢ[1] ὑφισἵάμενα[2]. Ἀλλὰ καὶ τροφῆς[3] εὐπορίαν[4] ***[5] πολ....[6] τοῦ ψόφου[7] σημηνάντος[8]· πολλὰ γοῦν τῶν σαρκοφάγων τῷ ψόφῳ διακρίνουσιν [ἐδώδιμα[9]] αὐτοῖς ζῷα, καὶ οὕτως αὐτοῖς ἐπιτίθεται.

437 a 1-3. « τοῖς... πρακτῶν. » Πᾶσαι μὲν οὖν αἱ αἰσθήσεις σωτηρίας ἕνεκα τοῖς ζῴοις ὑπάρχουσιν, ἤδη δὲ καὶ εἰς φρόνησίν τινες αὐτῶν συντελοῦσι τοῖς φρονήσεως δεκτικοῖς, ὥσἵε[10] ἐν[11] αὐτοῖς μὴ μόνον τοῦ ἀναγκαίου χάριν αὐτὰς εἶναι, ἀλλὰ καὶ τοῦ εὖ. Πολλὰς γάρ, φησι, διαγγέλλουσι διαφοράς, ἐξ ὧν ἥ τε τῶν νοητῶν ἐπιγίνεται φρόνησις καὶ ἡ τῶν πρακτῶν. Λέγει δὲ ταῦτα περί τε τῆς ὄψεως[12] καὶ ἀκοῆς, ὡς καὶ αὐτὸς προϊὼν δηλοῖ[13]. Ὅτι δὲ ἀρχαὶ πράξεως τε καὶ θεωρίας αἱ δι' αὐτῶν ἀντιλήψεις καὶ διαφοραὶ τούτων ὧν ἀντιλαμβάνονται, δῆλον. Αἵ τε γὰρ τῶν ὁρατῶν διαφοραὶ εἰς ἔννοιαν ἡμᾶς ἤγαγον

[1] καὶ AMBC. — [2] ἀφισἵάμενα ABC. — [3] τροφῶν ABC. — [4] ἀπορίαν A. — [5] Suppléez un verbe comme ἔχει, à moins qu'il ne faille lire εὐπορίᾳ πολλοῖς. — [6] om. ABC. La fin du mot, sans doute πολλὴν ou πολλοῖς, est rognée dans M. — [7] πόρου ABC. — [8] σημάναντος ABC. — [9] ἁλώσιμα AMBC. — [10] καὶ ABC. ὡς M. — [11] ἐν αὐτοῖς om. ABC. — [12] τε add. AMBC. — [13] ἐρεῖ AMC. ἐρεῖ δηλοῖ B.

---

per sonum presentientia[1] ipsa, quem faciunt aut accidentia aut recedentia aut subsistentia. Sed et alimenti habundantiam *** significantia. Multa igitur carnes vorantium sono discernunt esibilia[2] ipsis animalia, et sic ipsis superveniunt.

437 a 1-3.] Omnes igitur sensus salutis gratia animalibus existunt. Iam autem et ad prudentiam quedam ipsorum faciunt prudentie susceptivis, ut non solum necessarii gratia ipsi in ipsis sint, sed multis[3] ad bene. Multas enim, ait, annuntiant differentias, ex quibus intellectualium advenit prudentia et agibilium. Dicit autem hoc de visu et auditu, sicut et ipse procedens manifestat. Quod autem principia operationis et contemplationis receptiones que fiunt per ipsos et differentie horum que suscipiunt, palam. Visibilium enim diffe-

[1] per presentia. — [2] esipilia. — [3] multi.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 437 a 1-3.

φωτός τε καὶ σκότους, τουτέστιν ἡμέρας τε καὶ νυκτός, ἀφ' ὧν ὁρμώμενοι τὰ ποιητικὰ τούτων ἐξητάσαμεν[1] *· ὅθεν ἡ περὶ τοῦ κόσμου καὶ τῶν ἐν*[2] *αὐτῷ θεωρία, ἃ ποιητικὰ νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἀνὰ μέρος ὁρῶντες γινομένα, καὶ ἀριθμοῦ ἐπίνοιαν ἔσχομεν, ὥς φησι Πλάτων*[3] *· ἀλλὰ καὶ τὸ τὴν σελήνην μὴ ἀεὶ ὁμοίως*[4] *πεφωτίσθαι εἰς ἔννοιαν ἡμᾶς ἤγαγεν, ὅτι μὴ οἰκεῖον αὐτῆς τὸ λαμπρὸν τοῦτο φῶς· ἀλλὰ καὶ αἱ τῶν κινήσεων τῶν ἄστρων καὶ*[5] *μεγεθῶν φαινόμεναι*[6] *διαφοραὶ (καὶ γὰρ τούτων ἡ ὄψις ἀντιλαμβάνεται μάλιστα, εἰ καὶ κοινὰ αὐτῇ*[7] *ταῦτα τὰ αἰσθητὰ καὶ πρὸς ἄλλας· πάντων γὰρ σωμάτων τὰ μεγέθη καὶ αἱ κινήσεις καὶ ὁ ἀριθμὸς καὶ τὰ σχήματα τῇ ὄψει αἰσθητά, ἐπεὶ καὶ ὁρᾶται πάντα τὰ σώματα τῷ κεχρῶσθαι· διὰ γὰρ τῶν ἰδίων αἰσθητῶν καὶ μετὰ τούτων ἡ τῶν κοινῶν αἴσθησις ἑκάστη γίνεται· διὸ ἡ ἀκοὴ τοῦ ἐν ψόφῳ μεγέθους μόνου*[8] *αἰσθάνεται καὶ τοῦ ἐν τούτῳ ἀριθμοῦ καὶ τῆς*

[1] *ἐξητήσαμεν* B. — [2] *ἐν αὐτῷ*] *ἐνιαυτῶν* ABC. — [3] *Tim.* 39 B. — [4] *ὁμοίαν* ABC. — [5] del. M. — [6] *γινόμεναι* AC. — [7] *αὐτῶν* AC. — [8] ante *μεγέθους* AMC.

---

rentie nos ducunt[1] in meditationem lucis et tenebrarum, hoc est diei et noctis, a quibus opinionis[2] habentes occasionem factiva horum exquirimus. Unde generatur que de mundo consideratio et de hiis que in ipso, que factiva sunt noctis et diei vicissim aspicientibus facta, et numeri meditationem habemus, ut ait Plato; sed et quod[3] luna non similiter semper illuminata est in meditationem[4] nos[5] ducit, quod non sit proprium ipsius splendens lumen hoc. Sed et motuum astrorum et magnitudinum apparentes differentie, et enim hic visus pertinet maxime, et si communia[6] ipsis hec sensibilia, et ad alios; omnium enim corporum magnitudines et motus et numerus et figure visui sensibilia, quoniam et videntur omnia corpora eo quod colorata sunt : per propria enim sensibilia et cum hiis sensus communium unusquisque fit; propter quod auditus magnitudinem sonantem solam sentit et numerum qui in hac et etiam[7] qui in ipsa motum; similiter

[1] dicunt. — [2] opiniones. — [3] *Pointé au-dessous.* — [4] meditatione. — [5] non. — [6] coram. — [7] enim qui in hac et enim.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 437 a 1-3.

ἐν τούτῳ κινήσεως, ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ἄλλων αἰσθητηρίων ἕκαστον) περί τε τῆς κατὰ κίνησιν ὁμαλότητος αὐτῶν εἰς ἔννοιαν ἡμᾶς †ἤγαγε[1] καὶ περὶ τῆς ἀϊδιότητος αὐτῶν καὶ περὶ τοῦ μεγέθους τοῦ κατὰ ἀλήθειαν αὐτῶν ἐξετάσεως[2]. Προσήγαγε δὲ ἡμᾶς ἡ[3] τούτων θέα καὶ ἐπὶ[4] τὸ πρῶτον αἴτιον ὃ τῆς τοιαύτης τάξεως τε καὶ φορᾶς αὐτοῖς αἴτιόν ἐστι[5]. Καὶ πρὸς τὰς πράξεις δὲ ἡμᾶς παιδεύει πως. Περὶ γὰρ τὰ καθ' ἕκαστον αἱ πράξεις, ἅ ἐστιν αἰσθητά τε[6] καὶ ὁρατά, ἐκ δὲ τῆς περὶ ταῦτα ἐμπειρίας τὸ πλεῖστον τῆς φρονήσεως. Παρατηρήσαντες γὰρ ἐκ[7] τῶν ἐν τοῖς αἰσθητοῖς συμβαινόντων τά τε ὠφέλιμα καὶ τὰ βλαβερὰ καθόλου περὶ αὐτῶν δόξαν λαμβάνομεν, τὰ μὲν[8] τοιαῦτα λέγοντες εἶναι φευκτά τε καὶ βλαβερά, τὰ δὲ τοιαῦτα αἱρετά τε καὶ ὠφέλιμα· ἐξ ὧν [συμβαίνει[9]] τὸ βουλεύεσθαι ἡμῖν περὶ τῶν μελλόντων. Ἀλλὰ καὶ ἡ τοῦ καλοῦ καὶ[10] αἰσχροῦ ἔννοια[11] βεβαιοῦται ἡμῖν ὑπὸ τῆς ὄψεως· ὁρώμενα γὰρ τὰ αἰσχρὰ μισητότερα, καὶ τὰ καλὰ σεμνότερα[12] τε[13] καὶ ζηλω-

[1] Lisez ἤγαγον. — [2] ἐξετάσαι AMC. — [3] περὶ add. AMBC. — [4] ἐπὶ... αἴτιον] ἐπὶ ζήτησιν τοῦ πρώτου αἰτίου AMBC. — [5] om. ABC. — [6] om. ABC. — [7] καὶ ABC. — [8] om. ABC. — [9] om. AMBC. — [10] τοῦ add. B. — [11] ἔννια A. — [12] τε καὶ σεμνὰ AMBC. — [13] τε καὶ om. AMBC.

---

autem et aliorum sensuum unusquisque de regularitate ipsorum in motu in meditationem inquisitionis nos ducit et de perpetuitate ipsorum et de magnitudine ipsorum secundum veritatem. Adducit autem nos horum contemplatio et ad primam causam, que talis ordinis et lationis causa est ipsis. Et ad actiones nos instruit aliqualiter. Circa singularia enim actiones, que sunt sensibilia et visibilia, ex[1] experientia circa ista plurimum prudentie. Observantes enim ex accidentibus[2] in sensibilibus utilia et nociva universaliter de ipsis opinionem accipimus, talia quidem dicentes esse fugienda et nociva, talia autem eligenda et proficua : ex quibus evenit consiliari nobis de futuris. Sed et pulcri et turpis intentio nobis confirmatur a visu; visa enim turpia

[1] et. — [2] actibus.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 437 a 3-5.

τότερα[1]. Ὅτι δὲ καὶ ἡ ἀκοὴ πρός τε πρᾶξιν καὶ θεωρίαν χρήσιμος, πρόδηλον, εἴ γε ἀκούοντες μανθάνομεν τὰ κατὰ τὰς ἐπισΊήμας.

437 a 3-5. « Αὐτῶν... ἀκοή. » Συγκρίνων δὲ τήν τε ὄψιν καὶ τὴν ἀκοήν, ἃς καὶ πρὸς φρόνησιν εἶπε τοῖς[2] φρονήσεως δεκτικοῖς[3] συντελεῖν τήν τε πρακτικὴν καὶ τὴν θεωρητικήν, λέγει πρὸς τὰ μὲν ἀναγκαῖα χρησιμωτέραν τὴν ὄψιν[4] εἶναι καθ' ἑαυτήν· ὧν γάρ ἐσΊι καθ' αὐτὴν[5] ἀντιληπΊική, ταῦτα πρὸς σωτηρίαν τοῖς ἔχουσιν αὐτήν ἐσΊι[6] χρήσιμα[7]· καὶ γὰρ ἃ δεῖ προφυλάξασθαι δείκνυσι, καὶ τίνα †αἰτεῖσθαι[8] δεῖ. Πρὸς μέντοι τὴν ἐπισΊήμην τὴν ἀκοήν φησι κατὰ συμβεβηκὸς πλέον συντελεῖν· διὰ γὰρ ταύτης αἱ μαθήσεις καὶ ἱσΊορίαι. « Κατὰ συμβεβηκὸς » δὲ εἶπεν, ὅτι προηγουμένως μὲν ἡ ἀκοὴ ψόφων ἐσΊὶν[9] ἀντιληπΊική, κατὰ συμβεβηκὸς δὲ καὶ λόγων· ὅτι γὰρ καὶ ὁ λόγος ψόφος τίς ἐσΊι, τούτῳ καὶ ἡ ἀκοὴ ἀντιλαμβάνεται αὐτοῦ.

[1] βελτιώτερα ABC. — [2] τῷ AMBC. — [3] δεκτικῷ AMBC. — [4] γνῶσιν AC. avec γρ. ὄψιν écrit au-dessus B. — [5] ἑαυτὴν AMC. — [6] om. AC. — [7] χρησίμη AMBC. — [8] Il faut lire αἱρεῖσθαι. — [9] om. ABC.

---

odibiliora, et pulcra et venerabiliora et desiderabiliora. Quod autem auditus ad operationem et contemplationem utilis, evidens, siquidem audientes addiscimus que secundum scientias.

437 a 3-5.] Comparans autem visum et auditum, quos ad operativam et contemplativam prudentiam dixit valere susceptivis prudentie, dicit ad necessaria quidem utiliorem visum esse secundum se. Ea enim quorum est secundum se susceptivus, hec ad salutem habentibus ipsum[1] sunt utilia. Et enim que oportet precavere ostendit, et que querere oportet. Ad scientiam tamen[2] auditum dicit[3] secundum accidens plus valere; secundum hunc enim doctrine et hystorie. « Secundum accidens » autem dixit, quia principaliter quidem auditus sonorum est susceptivus, secundum accidens autem et sermonis. Quia enim et sermo quidam[4] sonus est, auditus suscipit ipsum.

[1] ipsa. — [2] tantum. — [3] dice'. — [4] quidem.

437 a 5-9. « Διαφορὰς... ἀριθμόν. » Ὅτι δ' ἡ μὲν ὄψις πρὸς[1] τὰ ἀναγκαῖα χρησιμωτέρα καθ' αὑτήν, ἡ δὲ ἀκοὴ πρὸς νοῦν καὶ φρόνησιν κατὰ συμβεβηκός, δείκνυσι διὰ τοῦ τὴν μὲν ὄψιν πολλὰς εἰσαγγέλλειν διαφορὰς τῷ πάντα τὰ σώματα μετὰ χρώματος εἶναι ὁρατά, μὴ εἶναι δὲ τὰ χρώματα καθ' αὑτά. Πάντα οὖν τὰ χρώματα ἡ ὄψις ὁρῶσα αἰτία γίνεται τοῦ τὰ μὲν οἰκεῖα αἱρεῖσθαι, τὰ δὲ ἀλλότρια φεύγειν τε[2] καὶ ἀποστρέφεσθαι. Πλεῖσται δὲ αἱ τῶν χρωμάτων διαφοραί. Αἰσθανομένη δὲ πάντων τῶν σωμάτων τῷ κεχρῶσθαι αὐτὰ τῶν κοινῶν αἰσθητῶν μάλιστά ἐστιν αἰσθητική. Μάλιστα γὰρ τοῖς σώμασι παρακολουθοῦσιν, ὧν αἰσθάνεται. Μέγεθος γὰρ καὶ σχῆμα καὶ κίνησις καὶ ἀριθμὸς ἐν τούτοις πρώτως τε καὶ κυρίως. Ἀπὸ γὰρ τῶν ἀριθμητῶν καὶ ἡ τοῦ ἀριθμοῦ ἐπίνοια[3], ἀριθμητὰ δὲ τὰ αἰσθητά, ἃ τῷ κεχωρισμένα[4] ἀλλήλων[5] ὁρᾶσθαι[6] καὶ ἀριθμητά ἐστιν. Ἡ δὲ αἴσθησις αὕτη καὶ μεγέθους καὶ κινήσεως καὶ σχήματος καὶ ἀριθμοῦ αἰσθάνεται[7] διὰ[8] τῆς τῶν χρω-

[1] πρὸς τὰ om. ABC. — [2] om. ABC. — [3] ἐπίνεια A. — [4] κεχρωσμένα AMBC. — [5] εἶναι AMC. — [6] ὁρᾶταί τε M. — [7] μὲν add. M. — [8] δὲ add. M.

---

437 a 5-9.] Quod autem visus ad necessaria utilior[1] secundum se, auditus autem ad intellectum et prudentiam secundum accidens, ostendit per hoc quod visus annuntiat multas differentias, eo quod omnia corpora cum colore sunt visibilia, non sunt autem colores secundum se. Omnes igitur colores visus aspiciens causa fit quod convenientes eligant[2], extraneos autem fugiant et repellant. Plurimeque autem colorum[3] differentie. Sentiens autem omnia corpora eo quod colorata sunt ipsa, communium sensibilium enim maxime est sensitivus. Maxime enim corporibus assecuntur que sentit. Magnitudo enim et figura et numerus in hiis primo et principaliter. A numerabilibus enim et numeri intentio, numerabilia autem sensibilia, que eo quod separata ab invicem videantur et numerabilia sunt. Sensus autem iste et magnitudinem et motum et figuram et numerum sentit per re-

[1] utiliorum. — [2] eligantur. — [3] colores.

μάτων ἀντιλήψεως. Πλείσλας οὖν διαφορὰς ἡ ὄψις ἡμῖν μηνύει, ἐξ ὧν τὸ χρήσιμον ἡμῖν τὸ κατὰ τὰς αἱρέσεις μὲν τῶν ὠφελίμων φυγὰς[1] δὲ τῶν βλαβερῶν περιγίνεται, οὐ τοῖς λογικοῖς[2] μόνον, ἀλλὰ καὶ πᾶσι τοῖς ἔχουσιν αὐτήν.

437 a 9-15. « ἡ... ἐσλιν. » Ἡ δὲ ἀκοὴ διαφορῶν μὲν οὐ πολλῶν ἐσλιν[3] αἰσθητική· τὰς γὰρ τῶν ψόφων διαφορὰς διαγινώσκει[4] καθ' αὑτὰς μόνας, ὥσλε τοῖς πλείσλοις τῶν ἐχόντων αὐτὴν ὀλίγον παρέχεται τὸ χρήσιμον, τοῖς δὲ λογικοῖς καὶ λόγου αἴσθησίν τε καὶ σύνεσιν ἔχουσιν οὐ[5] τὰς τῶν ψόφων μόνον[6] διαφορὰς, ἀλλ' ἤδη καὶ τὰς[7] τῆς φωνῆς[8] [σημασίας[9].] Ἐπεὶ δὲ[10] ὁ λόγος αἴτιος τῶν μαθήσεων ἀκουσλὸς ὤν (ψόφος γὰρ καὶ αὐτὸς ἢ διὰ ψόφου)***[11], (κατὰ συμβεβηκὸς γὰρ ἡ ἀκοὴ τοῦ λόγου αἰσθητική· οὐ γὰρ ὡς λόγου, ἀλλὰ ἐπεὶ συμβέβηκεν αὐτῷ ψόφῳ εἶναι), αἴτιον ἡμῖν[12] ἡ ἀκοὴ ἐπισλήμης[13] τε[14] καὶ θεωρίας γίνεται. Διὰ τί δὲ γίνεται ἡ ἀκοὴ τοῦ λόγου οὖσα ἀκουσλικὴ[15] μαθήσεως ἡμῖν

[1] φυγὴν ABC. — [2] δὲ add. M. — [3] om. ABC. — [4] γινώσκει ABC. — [5] οὐ τὰς] αὐτάς AC. — [6] μόνων AMBC. — [7] τὰ M. — [8] φονῆς B. — [9] σημεῖα AM. σημ BC. — [10] ἐπεὶ δὲ] ἐπειδὴ AMBC. — [11] Suppléez κατὰ συμβεβηκός. — [12] om. ABC. — [13] ἐπισλήμει A. — [14] om. ABC. — [15] ἀκουσλὴ ABC.

---

ceptionem coloris. Plurimas igitur differentias nobis visus nuntiat, ex quibus utilitas nobis provenit quantum ad electiones proficuorum et fugas nocivorum, non rationabilibus solum, sed et omnibus habentibus ipsum.

437 a 9-15.] Auditus autem differentias non multas consentit. Sonorum enim differentias discernit secundum se solas, ita ut plurimis habentibus hunc parum exhibeat utilitatis, rationabilibus autem et sermonis sensum et intellectum habentibus non sonorum tantum differentias, sed iam et vocis significationes. Quoniam autem sermo causa doctrinarum audibilis existens (sonus enim et ipse aut cum sono), (secundum accidens enim auditus sermonis sensitivus, non enim ut sermonis, sed accidit ipsi sonum esse), causa nobis scientie et contemplationis fit auditus. Propter quid autem fit auditus existens

αἰτία, ἔδειξε· διὰ γὰρ τὸ τὸν λόγον ἐξ ὀνόματων συγκεῖσθαι, τὰ δὲ ὀνόματα σύμβολά τινων εἶναι καὶ σημεῖα· φῶναι γὰρ σημαντικαὶ τὰ ὀνόματα (ὀνόματα γὰρ καὶ τὰ ῥήματα λέγω νῦν), ὁ λόγος† γάρ[1] ἐκ τούτων ἔχει τὴν σύνθεσιν. Ὅτι δὲ κατὰ συμβεβηκὸς ἡ ἀκοὴ ἡμῖν αἰτία τοῦ ἀντιλαμβάνεσθαι λόγου, δῆλον ἐκ τοῦ τῶν μὴ ὁμοφώνων ἡμῖν[2] ἀκούειν μὲν ἡμᾶς[3] ὁμοίως, ἀλλὰ μὴ ὡς λόγου τῶν λεγομένων συνιέναι. Οὐ γὰρ ἐν τῷ ἀκούειν τὸ συνιέναι, ἀλλὰ διὰ τὸ ἀκούειν. Εἴη δ' ἂν τὸ ἀκόλουθον τῆς λέξεως· « ὁ γὰρ λόγος αἴτιος τῆς μαθήσεως, ὢν κατὰ συμβεβηκὸς, ἀλλ' οὐ καθ' αὑτὸν ἀκουστός. » Οὐ γὰρ ᾗ λόγος ἀκουστὸς καθ' αὑτόν, ἀλλ' ᾗ ψόφος.

437 a 15-17. « Διόπερ... κωφῶν. » Ὅτι[4] δὲ πρὸς φρόνησιν[5] ἐπὶ πλέον ἡ[6] ἀκοὴ[7] τῆς ὄψεως συντελεῖ[8], σημεῖον ἔθηκε[9] τὸ καὶ τῶν ἐστερημένων ἑκατέρας τῶν αἰσθήσεων ἐκ[10] γενετῆς τοὺς τυφλοὺς τῶν

[1] Lisez δὲ. — [2] ἡμᾶς ABC. — [3] ἡμᾶς ὁμοίως om. ABC. — [4] τοῦ ABC. — [5] καὶ add. M. — [6] τὴν AMBC. — [7] ἀκοὴν AMBC. — [8] συντελεῖν AMBC. — [9] ἐτίθετο AMBC. — [10] ἐκ γενετῆς post τοὺς AMBC.

---

sermonis auditivus doctrine causa nobis, ostendit : quia enim sermo ex nominibus componitur, nomina autem simbola quorumdam sunt et signa; voces enim significative sunt (nomina enim et ipsa verba dicit nunc). Sermo enim ex hiis habet compositionem. Quod autem secundum accidens auditus verbi causa recipiendi sermonem, palam ex hoc quod eos qui non sunt similis vocis audimus quidem similiter, sed haud[1] tamquam sint sermones qui dicuntur. Intelligere enim in audiendo....... sed propter audire. Erit utique quod consequitur dictioni[2] : « sermo enim causa doctrine, existens secundum accidens, « sed non secundum se audibilis. » Non enim in quantum sermo audibilis secundum se, sed in quantum sonus.

437 a 15-17.] Quod autem ad prudentiam plus auditus quam sonus faciat, signum posuit in orbatis utrolibet istorum sensu a ne-

[1] aut. — [2] doctrine.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 437 a 17-22.

κωφῶν σοφωτέρους[1] εἶναι, ὡς τὴν [ἀκοὴν[2] ἔχοντας, ἢ μᾶλλόν ἐσΊιν αἰτία φρονήσεως]. Λέγει δὲ[+] καὶ[3] ἐννεοὺς τοὺς μὴ δυναμένους τῇ ἀκοῇ κεχρῆσθαι[4], κωφοὺς*** [+]μηδὲ ἀκούοντας· ἀκόλουθον γὰρ [+]κωφοῖς[5+] τε[6] καὶ ἐννεοῖς εἶναι. Εἴη δ' ἂν πρὸς μὲν τὴν ἐξ ἀρχῆς ζήτησιν καὶ αἴσθησιν τῶν ἐν θεωρίᾳ ἡ ὄψις συμβαλλομένη πλέον, πρὸς δὲ τὴν τῶν εὑρημένων μάθησιν ἡ ἀκοή.

IV. 437 a 17-b 10. « Περὶ... ἀνακλάσει. » (a 17-22. « Περὶ... πέμπΊης. ») Ὅτι δ' ἀναγκαῖος ὁ περὶ αἰσθήσεως λόγος τῷ περὶ τῶν κοινῶν ἐνεργειῶν τῶν ζῴων τὸν λόγον ποιουμένῳ, ἥτις θεωρία τῇ περὶ ψυχῆς συνῆπΊαι, φανερόν ἐσΊι[7]. Κοινότατόν τε γὰρ τοῖς ζῴοις πᾶσιν ἔργον τὸ αἰσθάνεσθαι, καὶ προσέτι καὶ τῶν ἄλλων ἕκασΊον ἔργων[8] τῶν κοινῶν δι' αἰσθήσεως ἢ μετ' αἰσθήσεως γινόμενον δέδεικται. Ἀλλ' ἐπεὶ ἡ

[1] συνετωτέρους ABC. — [2] ἀκοὴν... φρονήσεως] τῆς φρονήσεως αἰτίαν ἔχοντας AMBC. — [3] καὶ... μηδὲ]. Peut-être faut-il lire : λέγει δέ κωφοὺς τοὺς μὴ δυναμένους τῇ ἀκοῇ κεχρῆσθαι, καὶ ἐννεοὺς τοὺς μήτε λαλοῦντας μήτε ἀκούοντας. — [4] σόφους add. M. — [5] Peut-être τοῖς κωφοῖς ἐκ γενετῆς. — [6] Lisez τό. — [7] om. AMBC. — [8] ἔργον AMBC.

---

cessitate quod ceci surdis a necessitate prudentiores sunt, tamquam habentes auditum, qui magis est causa prudentie. Dicit autem...... non potentes auditu uti surdos.... audientes............ erit autem ad eam que a principio inquisitionem et sensum considerabilium visus conferens magis, ad disciplinam autem inventorum auditus[1].

IV. 437 a 17-b 10.] « De potentia quidem igitur quam habet sen- « suum[2] unusquisque prius dictum est. » (a 17-22) Quod autem sermo de sensibus necessarius facienti sermonem de communibus operationibus animalium, que consideratio ei que de anima coniuncta est, manifestum est. Communissimum enim animalibus omnibus sentire, et adhuc ostensum est unumquodque aliorum operum communium per sensum aut et cum sensu fieri. Sed quoniam sensus, quemadmo-

[1] audiens. — [2] sensum.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 437 a 17-22.

αἴσθησις, ὥσπερ οὖν καὶ τῶν ἄλλων ἐνεργειῶν αἱ πλεῖσται τῶν ὑπὸ τῶν ζώων ἐνεργουμένων, κοινὴ[1] σώματός τε[2] καὶ ψυχῆς ἐστι[3], φθάνει δὲ περὶ τῆς αἰσθητικῆς δυνάμεως τῆς ψυχῆς ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς εἰρῆσθαι, τοῦτο μὲν ἡμᾶς ὑπομιμνήσκει τοῦ[4] μὴ νῦν πάλιν περὶ τούτου λέγειν τὴν αἰτίαν ἀποδιδούς[5], περὶ δὲ τοῦ σώματος δι' οὗ ἡ αἴσθησις γίνεται (ἔστι δὲ τοῦτο τὸ αἰσθητήριον) νῦν προστίθησι. Λέγει† δέ[6] τινας τῶν περὶ αἰσθήσεων εἰρηκότων ζητεῖν ἑκάστην αἴσθησιν ἐξ ἑκάστου τῶν σωματικῶν στοιχείων ποιεῖν, καί, πέντε τῶν αἰσθήσεων οὐσῶν, οὐκ εὐποροῦντας συνάγειν εἰς τέσσαρα στοιχεῖα[7], ζητεῖν περὶ τῆς πέμπτης, ἐκ τίνος αὐτὴν χρὴ λέγειν εἶναι σώματος. Λέγοιτο δ' ἂν τοῦτο περὶ τῆς ἐν τῷ Τιμαίῳ δόξης, ἣ[8] ἀναφέρεται μὲν εἰς τοὺς Πυθαγορείους, εἴρηται δ' ἐν τῷ Τιμαίῳ. Ἐκεῖ[9] γὰρ τὴν ὄσφρησιν ὁ Τίμαιός φησι καὶ τὸ τῶν ὀσμῶν γένος[10] ἡμιγενὲς εἶναι καὶ μικτόν πως, « Μεταβάλλοντος γὰρ ὕδατος εἰς ἀέρα ἢ ἀέρος εἰς ὕδωρ, ἐν τῷ μεταξὺ τούτων, »

[1] *κοιναὶ* ABC. — [2] om. ABC. — [3] *εἰσι* ABC. — [4] *δὲ* add. AMBC. — [5] *ἀποδίδωσι* AMBC. — [6] Lisez *δή*. — [7] *πέντε οὔσας αὐτὰς* add. AMBC. — [8] *ἥτις* M. — [9] Platon, *Tim.* 66 D. — [10] *καὶ* add. AMBC.

---

dum et aliarum operationum plurime que ab animalibus exercentur, communis corporis et anime est, predixit autem in hiis que de anima de sensitiva potentia anime, hoc enim recordatur assignans causam quare non de hoc dicit iterum; nunc de corpore aut per quod sensus fit (est autem hoc sensitiva) nunc apponit. Dicit autem quosdam qui dixerunt de sensibus animalium querere facere unumquemque sensuum ex unoquoque corporabilium elementorum, et cum sint quinque sensus, et non bene possint conducere in quatuor elementa, querunt de quinto, ex quo corpore oporteat dicere esse ipsum. Dicitur autem hoc de ea que in Thymeo opinione, que refertur quidem ad Pictagoricos, dicta esse***. Ibi enim dicit Thymeus odoratum et odorum genus medii generis esse et mixtum aliqualiter : « Permutante « enim aqua in aerem aut aere in aquam, intermedio horum, » ait, « ge-

φησί[1], « γεγόνασι. » Καὶ εἴη ἂν ἡ ὄσφρησις αὕτη[2] *** [3] πέμπτη περὶ ἧς † ἠλέγχοντο[4].

437 a 22-26. « Ποιοῦσι... σκότος. » Τῶν γὰρ ἄλλων πυρὸς μὲν τὴν ὄψιν ἐποίουν, ἀέρος δὲ τὴν ἀκοήν, καὶ τὴν γεῦσιν ὕδατος, τὴν δὲ ἀφὴν γῆς. Πλὴν τὴν ὄψιν φησὶ ποιεῖν ἐκ πυρὸς πάντας, ἤτοι τοὺς εἰς σΊοιχεῖα ἀνάγοντας τὰ αἰσθητήρια ἢ καὶ τοὺς ἄλλως[5] περὶ τούτων εἰπόντας· ἢ[6] γὰρ ἁπλῶς πάντες πυρὸς εἶναι εἶπον[7] ἢ τὸ αἰσθητήριον, [Δημόκριτος[8] δ' ἐξ ὕδατος...] Καὶ ὅθεν ὁρμηθέντες ὑπολαμβάνουσι τὴν ὄψιν πυρὸς εἶναι λέγει, διὰ τὸ πάθους τινὸς γινομένου περὶ τὴν ὄψιν τὴν αἰτίαν ἀγνοεῖν. Τὸ δὲ πάθος ἐπιφέρει· « Θλιβομένου γὰρ καὶ κινουμένου τοῦ ὀφθαλμοῦ, φαίνεται πῦρ ἐκλάμπειν[9]. » Καὶ † τὸ[10] ἀνάπαλιν ἐκ † πυρὸς προσΊίθησι τὸ χρήσιμον, ὅτι † δὲ[11] μὴ[12], διότι ἐκ πυρὸς ἡ ὄψις, διὰ τοῦτο † λάμπει[13]

[1] Platon, *Tim.* 66 E. — [2] om. ABC. — [3] Suppléez ἡ. — [4] ἠλέγχοιτο AMC. Lisez ἐγλίχοντο. — [5] ἄλλους M. — [6] καὶ B. — [7] εἶπεν AM. — [8] Δημόκριτος... ὕδατος om. AMBC, qui n'indiquent pas de lacune. — [9] τὸ γινόμενον AMBC. — [10] τὸ... πυρός] il y a sans doute ici quelque altération. — [11] om. ABC. Il faut lire δή. — [12] del. M. — [13] Lisez λάμπειν.

« nuerunt. » Et est utique odoratus iste quintus[1] de quo contrariabantur.

437 a 22-26.] Aliorum enim ignis quidem visum faciebant, aeris autem auditum, et gustum aque, tactum vero terre. Verumtamen ait facere . . . . ex igne, scilicet reducentes in quatuor elementa sensitiva aut et dicentes aut ipsorum et dicentes simpliciter ignis esse. Democritus autem ex aqua . . . . aut dixit . . . . sensitiva ut dicebant omnes per hoc . . . . Et unde moti[2] . . . . . . existimant . . . . . ignis esse dicit[3], quia ignorant causam cuiusdam passionis facte circa visum. Passionem autem . . . . . moto oculo . . . . videtur ignis effulgere . . . .

[1] cum *add.* — [2] motus. — [3] dicet.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 437 a 26-29.

δῆλον[1]. Λέγει γὰρ « τοῦτο δὲ ἐν τῷ σκότει πέφυκε συμβαίνειν ἢ τῶν βλεφάρων ἐπικεκαλυμμένων· γίνεται γὰρ καὶ τότε σκότος[2]. » Πόθεν[3] οὖν[4] τὸ σκότος[5] [ὥστε[6]] τοῦτο γίνεσθαι περὶ τὴν ὄψιν χρήσιμον, προελθὼν ὀλίγον ἐρεῖ· « τὰ γὰρ λεῖα πέφυκεν ἐν τῷ σκότει[7] λάμπειν. »

437 a 26-29. « Ἔχει... συμβαίνει; » Τὸ δὲ, θλιβομένου τοῦ ὀφθαλμοῦ, γίνεσθαι πῦρ ἐκλάμπειν ἐξ αὐτοῦ φησιν ἔχειν καὶ ἑτέραν ἀπορίαν, ὡς καὶ τοῦ προειρημένου ἀπορίαν παρέξοντος τοῖς μὴ λέγουσιν ἐκ πυρὸς τὴν ὄψιν εἶναι, ἢ[8] τὴν ἀρχὴν διὰ τὴν ἀπορίαν[9] ταύτην κατενεχθέντων[10] τινῶν ἐπὶ τὸ ἐκ πυρὸς λέγειν[11] ὄψιν εἶναι. Ὡς γὰρ λυτικὸν τοῦ ἀπορουμένου τοῦτο φέρει· ἀπορεῖται γὰρ τί αἴτιον τοῦ δοκεῖν[12] ἐν τῇ θλίψει τοῦ ὀφθαλμοῦ πῦρ ἐκλάμπειν. Ἔστι δὲ ἣν προστίθησιν ἀπορίαν αὕτη· εἰ μὴ ἔστι λανθάνειν αὐτὸν αἰσθανόμενον καὶ ὁρῶντα, ὡς δοκεῖν μὲν[13] ὁρᾶν[14],

[1] om. ABC. — [2] ἐν σκότει M. — [3] ποῦ AMBC. — [4] αὐτῷ add. AMBC. — [5] ἐν σκότει AMBC. — [6] om. AMBC. — [7] σκότω B. — [8] ἢ... εἶναι om. ABC. — [9] ἀπ... M. — [10] κατενεχθέντων τινῶν] κατενέχ... M. — [11] λε... M. — [12] om. ABC. — [13] om. AMBC. — [14] ὁρῶν AMC. pr. B.

---

igne visus, fulget. Dicit enim : « Hoc autem in tenebris natum est accidere palpebris super ductis; fit[1] enim et tunc tenebre. » Cur igitur oportune sunt tenebre ut hoc fiat circa visum, procedens modicum dicet : « Plana enim nata sunt in tenebris effulgere. »

437 a 26-29.] Quod[2] autem, moto oculo, accidit ignem effulgere ex ipso, ait habere et alteram dubitationem, tamquam et hoc quod predictum est dubitationem exhibente non dicentibus ex igne visum esse, aut a principio propter dubitationem hanc motis quibusdam ad dicendum ex igne visum esse. Ut enim solutionem dubitationis hoc ferunt; dubitatur enim que causa quod videatur in concussione oculi ignis effulgere. Est autem quam apponit dubitatio ista : si non contingit latere ipsum sentientem et videntem, est ut quidem videre, nihil autem videre, videns utique[3] visus tunc autem videt aliquid,

[1] sic. — [2] que. — [3] uti quia.

μηδὲν δὲ ὁρᾶν, ὁρῶσα[1] δὲ ἡ ὄψις τότε[2]† δὲ[3] ὁρᾷ[4] τι[5], δῆλον ὅτι ἑαυτὴν ὁρᾷ[6]· οὐ γὰρ δὴ ἄλλο γέ τί ἐσῖι τότε[7] ὁρώμενον ὑπ' αὐτῆς. Εἰ δὲ αὐτὴ αὑτὴν ὁρᾷ[8], ἀπορήσειεν ἄν τις διὰ τί ἠρεμοῦσα καὶ μὴ Θλιϐομένη αὑτὴν οὐχ ὁρᾷ, καὶ ἔτι μᾶλλον πῶς ἑαυτῆς[9] αἰσθάνεται. Ἡ γὰρ αἴσθησις πρός τι καὶ ἄλλου τινός.

437 a 29-b 1. « Τὰ... φαίνεται. » Προσαπορήσας δὲ ἐξῆς λύσιν ἀμφοτέρων πειρᾶται, τήν τε τοῦ δοκεῖν πῦρ †εἶναι[10] τὴν †ὄψιν καὶ τὴν τοῦ αὑτὴν ὁρᾶν, ὅταν Θλίϐηται καὶ παράγηται, ἠρεμοῦσαν δέ, μηκέτι. [Ἐπειδὰν[11] γὰρ γνωσθῇ] τὸ[12] αἴτιον τούτου τε καὶ τοῦ ἠρεμοῦντι τῷ ὀφθαλμῷ μὴ συμϐαινειν τοῦτο, ἐντεῦθεν[13] ληπῖέον καὶ τὸ[14] αἴτιον †τῆς[15] ἀπορίας καὶ διὰ τί Θλιϐομένη ἡ ὄψις αὑτὴν ὁρᾷ, ἠρεμοῦσα δὲ† οὔ, καὶ ὅλως τοῦ δοκεῖν εἶναι πῦρ τὴν ὄψιν. Καὶ λέγει[16], λύων τὰ εἰρημένα[17], ὅτι « τὰ λεῖα πέφυκεν ἐν τῷ σκότει λάμπειν, οὐ μέντοι γε φῶς ποιεῖν, »

[1] ὁρῶσα δὲ] ὁρᾶν γὰρ ABC. — [2] τότε δὲ] ὅτε M. — [3] Lisez γε. — [4] ὁρῶ AC. — [5] del. M. — [6] ὁρᾶν AC. — [7] τὸ AMBC. — [8] ὁρῶ AC. — [9] ἑαυτὴν ABC. — [10] εἶναι... ὄψιν.] Le sens exigerait ἐκλαμπειν τότε. — [11] ἐπειδὰν... γνωσθῇ om. AMBC. — [12] δὲ add. AMBC. — [13] ἐντεῦθεν ληπῖέον post ὄψιν AMBC. — [14] τὸ αἴτιον om. AMBC. — [15] τῆς... οὐ]. Ces mots paraissent interpolés. — [16] λέγει λύων] λέγων λύει AMBC. — [17] εἰρημάνα AM.

---

palam quod se ipsum videt; non enim aliud aliquid est tunc visum ab ipso. Si autem ipse se ipsum videt, dubitabit utique aliquis propter quid quiescens et non motus se ipsum non videt, et adhuc magis quomodo se ipsum. Non enim sentiunt sensitiva, si non sensus ad aliquid et alterius alicuius.

437 a 29-b 1.] Et cum dubitationem movit, deinceps solvere utraque temptat, scilicet quare videatur ignis esse visus et cur seipsum videat, cum concutiatur et deducatur, quiescens autem non. Cum enim scita fuerit causa huius et quid quiescente oculo non accidit hoc, hinc sumenda est causa dubitationis et propter quid*** oculus se ipsum videt, quiescens autem non, et totaliter quare videatur ignis esse visus. Et dicit, solvens que dicta sunt, quod « plana nata sunt in tene-

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.
—
437 b 1-3.

ὃ φθάνει εἰρηκέναι καὶ ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς[1]. Ὅσα γὰρ αὐτὰ μὲν σκότους ὄντος ὁρῶμεν, οὐ μέντοι δι' αὐτὰ καὶ ἄλλα, ταῦτά ἐστιν ἃ στίλβει μέν, φῶς δ' οὐ ποιεῖ. Τοιοῦτον δὲ καὶ τὸ τοῦ ὀφθαλμοῦ μέσον καὶ[2] μέλαν, ὃ κόρην καλοῦμεν, λεῖόν τε καὶ διὰ τὴν λειότητα στίλβον. Τῷ μὲν οὖν στίλβειν σκότους[3] καὶ αὐτό, ὡς τὰ λεῖα, ὁρατόν ἐστιν ἐν[4] τῷ σκότει· διὸ καὶ ὁρᾶται τότε. Προεῖπε γὰρ ὅτι « τοῦτο[5] ἐν τῷ σκότει πέφυκε συμβαίνειν ἢ τῶν βλεφάρων ἐπικεκαλυμμένων· γίνεται γὰρ καὶ τότε σκότος. »

437 b 1-3. « Φαίνεται... ἕν. » Κινουμένου δὲ τοῦ ὀφθαλμοῦ, τοῦτο συμβαίνει, ἀλλ'[6] οὐχ ἠρεμοῦντος. Διὰ[7] τί[8]; Αἴσθησις οὖν τῶν πρός τί ἐστι καὶ πρὸς ἄλλο. Ἕως μὲν οὖν ἂν ἠρεμῇ ἐπιμύουσα, μία ἐστὶ καὶ οὐδὲν ὁρᾷ. Ὅταν δὲ θλίβηται καὶ κινῆται, ἐν τῇ ταχείᾳ παραγωγῇ, μία οὖσα, δύο πως γίνεται, ὁρωμένη τε καὶ ὁρῶσα, ὁρωμένη μὲν ἐν τῇ παραγωγῇ, ὁρῶσα δὲ ἐν τῇ εἰς τὸ κατὰ φύσιν ἐπανόδῳ. (437 b 3-5.

[1] Arist. *De An.* II, VII. 419 a 2. — [2] τὸ AMBC. — [3] σκότος ABC. — [4] ἐν τῷ σκότει om. AMBC. — [5] δὲ add. AMBC. — [6] om. ABC. — [7] om. AMBC. — [8] τι AMBC.

« bris fulgere, non tamen lumen[1] facere, » quod et predixit in hiis que de anima. Quecumque enim ipsa, tenebris existentibus, videmus, non tamen alia propter ipsa, hec sunt que fulgent quidem, lumen autem non faciunt. Tale autem et nigrum et medium oculi, quod pupillam vocamus, et politum et, quia politum, fulgens. In fulgendo quidem igitur et tenebris, quemadmodum polita, visibile est in tenebris; propter quod et videtur tunc. Predixit enim quod hoc in tenebris natum est accidere aut palpebris superductis; fit enim et tunc***.

437 b 1-3.] Moto autem et oculo, et accidit hoc, sed non quiescente. Quare? Sensus igitur est eorum que ad aliquid et ad aliud. Quamdiu igitur quieverit conclusus, unus est et nichil videt. Cum autem concutiatur et moveatur, in oculi deductione, unus existens, duo aliqualiter fit, visusque et videns, visus quidem in depulsione, videns autem in regressu ad id quod secundum naturam. (437 b 3-5.] Ful-

[1] lumine.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.
—
437 b 3-5.

« Τοῦτο... συμβῇ. ») Στίλβει μὲν γὰρ καὶ παραγομένη, καὶ ἔστιν ἐπὶ τούτῳ ὁρατὸν τότε, οὐχ ὁρᾷ δὲ, ὅτι μία ἐστὶ καὶ ἡ αὐτὴ δι' ἧς ὁρῶμεν, ἀλλ' οὐχ ὃ[1] ὁρῶμεν. Ὅταν δὲ ταχέως κινηθῇ παραχθεῖσα καὶ ἐπανελθοῦσα εἰς τὴν αὑτῆς[2] χώραν, διὰ τὸ τάχος καὶ ὁρῶσα καὶ ὁρωμένη γίνεται, καταλαμβάνουσα τὴν ἐν τῇ παραγωγῇ στιλβηδόνα, ἣν ἐποίησεν αὐτὴ κινηθεῖσα, πρὸ τοῦ παύσασθαι, διὰ τὸ τάχος τῆς κινήσεως, καὶ ὁρῶσα ὡς ἀπ' ἄλλου[3] γινομένην[4]. Καὶ[5] γὰρ ἑώρα ἂν[6], εἰ ἦν ἀπ' ἄλλου καὶ μὴ ἀπ' αὑτῆς· ἦν δ' ἂν τοῦτο, εἰ, αὐτῆς κατὰ χώραν μενούσης, ἄλλο τι ἦν στίλβον ἐνταῦθα κείμενον[7], εἰς ὃ αὐτὴ †ταραχθῇ[8].***[9] τὴν ἀπ' αὑτῆς στιλβηδόνα ἐπιμύουσα οὖσαν ἐντὸς τῶν βλεφάρων ἑώρα ἄν· οὐ γὰρ δὴ φωτὸς χρεία πρὸς τὴν τῶν στιλβόντων ὄψιν, ἀλλ' ἱκανὰ αὐτὰ τὴν αἰτίαν αὐτοῖς τὰ[10] τοιαῦτα τοῦ ὁρᾶσθαι παρέχειν, ἂν ᾖ[11] μονον ἐν διαφανεῖ. Ταύτην δὲ, ἐπεὶ μὴ ἀπ' ἄλλου ἐστὶν ἀλλ' ἀφ' αὑτῆς[12], ἀεὶ μὲν ἐπιμύουσα

[1] ὃν ABC. — [2] αὐτὴν AMBC. — [3] τινος add. AMBC. — [4] γινομένη M. — [5] ἦν ABC. — [6] om. AMBC. — [7] κινούμενον AC. — [8] Lisez παραχθείη. — [9] Le sens paraît exiger quelque chose comme Ἀλλὰ καὶ τοῦτο οὐ χαλεπὸν λύειν, εἴ τις λέγοι ὅτι μή. — [10] τὰ τοιαῦτα om. ABC. — [11] ᾗ μόνον] μὴ ᾗ M. — [12] ἑαυτῆς AMC.

---

get enim et oculus cecus factus et etiam...... super hoc videt tunc, non videt autem, quia unus est et ipse et per quem videmus, et non quem videmus. Cum autem velociter moveatur depulsus et repositus in propriam regionem, propter velocitatem et videns et visus fit, apprehendens eum[1] qui in depulsione fulgorem[2], quem fecit ipse motus, antequam*** ab alio aliquo factus cum videt. Videret utique, si esset ab alio et non a se ipso. Esset autem utique hoc, si, ipso secundum locum manente, aliud aliquid esset fulgens hic positum, in quod ipse emitteret fulgorem qui ab ipso interclusum inter palpebras. Non enim lumen requiritur ad videndum fulgentia, sed talia sufficiunt ipsis, ut possint videri, si solum fuerint in dyafano. Hunc igitur, quoniam non ab alio est, sed[3] a se ipso, semper quidem clausus non videt.

[1] cum. — [2] fulgorum. — [3] sit.

*οὐχ ὁρᾷ· ὅταν δὲ οὕτω κινηθῇ, ὥσἰε γίνεσθαι τρόπον τινὰ διὰ τὸ τάχος τῆς κινήσεως δύο σημεῖα,****[1] *ἔσἰι διαφανὲς*[2] *καὶ ἐντὸς τοῦ ὀφθαλμοῦ, διὰ τούτου*[3] *σἰίλβουσα ὁρᾶται.*

437 b 5-7. « *τὸ... Θολός.* » Τί *δή ποτ' οὖν τὸ μέσον τοῦ ὀφθαλμοῦ, περὶ*[4] *οὗ λέγει*[5], *οὐχ ὁρᾶται νυκτὸς καὶ ὑπὸ*[6] *τῶν εἰς αὐτὸ ἀποβλεπόντων, ὡς τὰ ἄλλα τὰ σἰίλβοντα, ὧν ἔνια καὶ αὐτὸς παρατίθεται* (*κεφαλαὶ γὰρ ἰχθύων τινῶν καὶ ὁ τῆς σηπίας Θολός, ἀλλὰ καὶ ὀφθαλμοὶ λεόντων λαγωῶν τε καὶ ἄλλων τινῶν*[7] *ζῴων, τούτων*[8] *δὲ ἔσἰι καὶ*[9] *ἡ πυρολαμπίς*[10]); Ἢ *αἰτιατέον*[11] *τούτου τὸ*[12] *ἐπικείμενον δέρμα· ἐπισκοτεῖ γὰρ ὁ*[13] *ὑμὴν οὗτος τῇ κόρῃ σἰιλβούσῃ πρὸς τὸ μὴ*[14] *ὑπὸ τῶν ἔξωθεν ὁρᾶσθαι.* Οὐ *γὰρ ὅμοιος πάντων τῶν ὀφθαλμῶν ὁ ἐπικείμενος ὑμὴν αὐτοῖς· ἀλλ' οὐδὲ ἡ σἰιλβηδὼν ὁμοία τῶν λείων πάντων.* (437 b 7-9. « *καὶ... ὁρώμενον.* ») Τὰ *μὲν οὖν ἄλλα τὰ λεγόμενα εὔλογα*[15]. Ἴ*σως δ' ἐκεῖνο δυσπαράδεκτόν τισι δόξει*[16], *τὸ δύνασθαι* †*αὐτὸν*[17] *καὶ*[18] *ὁρῶντα καὶ ὁρώ-*

[1] Suppléez *ἐπεί.* — [2] *διαφορὰ* M. — [3] *τούτου σἰίλβουσα*] *τοῦ σἰίλβοντος* AMBC. — [4] om. ABC. — [5] *ὅτι* add. M. — [6] *ἀπὸ* M. — [7] om. ABC. — [8] *τοῦτο* AMBC. — [9] om. ABC. — [10] *πυγολαμπὴς* AC. — [11] *πρῶτον* AC. — [12] om. B. — [13] *ὁ ὑμὴν*] *οὐ μὴν* AMC. — [14] om. AMBC. — [15] *εὔλογον* AMBC. — [16] *δόξῃ* AMC. — [17] *αὐτῶν* AM. Lisez *τὸν αὐτὸν*. — [18] om. AMBC.

Cum autem sic moveatur, ut fiant modo quodam propter velocitatem motus duo signa, est dyafanum et intra oculum, propter hoc fulgens videtur.

437 b 5-7.] Quid igitur medium oculi, de quo dicit, quod non*** alia fulgentia, quorum quedam et ipse proponit (capita enim piscium quorumdam et sepie et fex, sed et oculi leonum et leporum et animalium quorundam aliorum, horum autem et pyrolampis)? Aut pro causa ponendum hoc, scilicet superpositam pellem; obumbrat enim pellicula sic pupille ad non videri ab exterioribus. Non enim similis omnium oculorum pellicula superposita ipsis; sed neque fulgor omnium politorum similis. (437 b 7-9) Alia quidem igitur que dicuntur rationabilia. Forte autem illud difficile credibile quibusdam vide-

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.
—
437 b 7-9.

μενον γίνεσθαι καὶ[1] διὰ τὸ τάχος τῆς παραγωγῆς[2] ὡς ἄλλον γινόμενον καὶ ἄλλον. Εἰ μὲν γὰρ ὑπομένειν[3] ἠδύνατο καὶ[4] ἐπ' ὀλίγον ἡ σΊιλϐηδὼν ἡ ἐπὶ τῇ παραγωγῇ γενομένη, καὶ [†ἐγίνετο[5] ἔν τινι ἄλλῳ κατ'] ἄλλο τι μόριον ἀπὸ τῆς κόρης[6]† διαφανές, ἦν πιθανὸν τὸ ἐν τῇ οἰκείᾳ χώρᾳ ὁρᾶν[7] γενομένην τὴν ὄψιν καταλαμϐάνουσαν[8] τὸ αὐτῇ[9] πάθος ἐγγινόμενον ἐκεῖ ἔνθα παρήχθη. Ἐπεὶ[10] δὲ τοῦτο ἀδύνατον (οὐδὲ γὰρ ἐπὶ τῶν ἄλλων σΊιλϐόντων τοιοῦτον[11] γίνεται· ἀλλ' ἅμα τῷ παρενεχθῆναι τὸ σΊίλϐον, καὶ ἡ ἀπ' αὐτῶν παύεται σΊιλϐηδών· οὐ μόνον γὰρ τοῦτο ἐπὶ τῶν σΊιλϐόντων, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ πάντων τῶν ὁρωμένων γίνεται, τῷ μηδὲν χρῶμα τὸ διαφανὲς παθητικῶς ἐν αὐτῷ δέχεσθαι, ὅτι μηδὲ τὴν ἀρχὴν τὸ φῶς· καὶ γὰρ ἐκεῖνο ἐκ τοῦ διαφανοῦς συμπαύεται τῷ φωτίζειν πεφυκότι), εἰ† δὲ[12] ἐπὶ πάντων οὕτω, πῶς ἂν ἡ κόρη ἐν τῷ κατὰ φύσιν γινομένη, εἰ καὶ ταχέως κινηθείη[13], δύναιτο καταλαμϐάνειν τὸ σΊίλϐον ὃ ἐν αὐτῇ ἐσΊὶ καὶ συμμεταφέρεται αὐτῇ; Ὡς γὰρ οὐ δύναται

[1] om. AMBC. — [2] παρωγῆς AC. — [3] ὑπομένην AC. — [4] κἂν AMBC. — [5] ἐγίνετο... κατ' om. AMBC. Tout ceci est obscur. — [6] ἔν τινι ἄλλῳ (ἄλλο C) γιγνομένης (γινομένης C) ἐσΊὶ τὸ add. AMBC. — [7] post παρήχθη AMBC. — [8] ἐπὶ add. AMBC. — [9] αὐταῖς ABC. — [10] ἐπεὶ... τοῦτο] τοῦτο δὲ M. — [11] τοῦτο AC. — [12] Lisez δή. — [13] κινηθῆναι ABC.

---

bitur, scilicet posse fieri ipsum et videntem et visum et propter velocitatem depulsionis ut alium et alium factum. Siquidem enim subsistere posset fulgor qui in propulsione factus, et factus esset in alio alico secundum partem aliquam aliam a pupilla dyafanam, esset probabile in propria regione videre factum visum apprehendentem ipsius passionem factam ibi ubi depellitur. Quoniam autem hoc impossibile (neque enim in aliis fulgentibus tale fit; set simul cum depulsum fuerit fulgens, et fulgor qui ab ipsis cessat; non solum enim hoc in fulgentibus, sed et in omnibus que videntur fit, eo quod nullum colorem dyafanum in ipso suscipiat passive, quia neque a principio lumen; et enim illud a dyafano simul cessat cum eo quod natum est illuminare), si autem in omnibus sic, quomodo utique pupilla in eo quod secundum naturam facta, et si velociter mota fuerit, poterit apprehendere fulgens quod in ipsa est et transfertur simul cum ipsa?

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 437 b 7-9.

ἅμα καὶ ἐν τῇ οἰκείᾳ[1] χώρᾳ εἶναι καὶ μὴ εἶναι, κἂν ταχέως κινῆται, οὕτω τὴν σΊιλϐηδόνα τὴν ἀπ' αὐτῆς ὁρᾶν[2] ὡς οὖσαν κατ' ἄλλο. Μή ποτ' οὖν οὐχ οὕτω χρὴ δύο γίνεσθαι τὴν ὄψιν ὑπολαμϐάνειν[3] ἐν τῇ κινήσει, ὡς δύο ὁλοκλήρων γινομένων καὶ τοῦ αὐτοῦ κατὰ τὸ αὐτὸ ὁρῶντός τε ἅμα καὶ ὁρωμένου[4]. Ὅταν γὰρ[5] οὕτω παραχθῇ, ὡς μήτε τῆς οἰκείας χώρας[6] πάντη ἔξω εἶναι πᾶσα[7] μήτε πάντη μένειν κατὰ φύσιν ἔχουσα[8] (παρήχθη δὲ ἐπὶ τούτῳ οὕτως, ὡς τὸ καταλειπόμενον[9] ἐν τῇ οἰκείᾳ χώρᾳ ὁρᾶν ἔτι δύνασθαι, τῷ ἐπ' εὐθείας εἶναι τοῖς φλεϐίοις[10] δι' ὧν ἐγένετο[11] ἡ κατὰ τὸ ὁρᾶν[12] κίνησις[13], ***[14] διαπέμπειν[15] ἐπὶ τὴν πρώτην αἴσθησιν τὴν σΊιλϐηδόνα τὴν ἀπὸ[16] τοῦ παραχθέντος μέρους ὡς ἀπ' ἄλλου τινὸς γινομένην[17]), ὁρᾷ τὸ μέρος τὸ αὐτῆς ὡς[18] ἄλλο[19], τῷ[20] ὁρατὸν ἀντὶ ὁρῶντος γεγονέναι[21], ἐν[22] τῷ παρὰ φύσιν[23] γινόμενον

[1-2] Om. ABC. — [3] ὑπολαμϐάνεσθαι M. — [4] ἀλλ' add. M. — [5] om. C. — [6] om. AMBC. — [7] πᾶσαν M. — [8] ἔχουσαν AMBC. — [9] καταλαμπόμενον AMC. — [10] φλεϐοῖς AM. — [11] ἐγένετο ἡ] τὴν AMBC. — [12] γινομένην add. AMC. γινομένην ἡ add. B. — [13] κίνησιν AMC. — [14] Suppléez ἐκεῖνα δὲ. — [15] διαλάμπει AMC. — [16] ἐπὶ AMBC. — [17] γινομένων A. γινομένου M. — [18] ὁρῶσα ABC. — [19] ἄλλῳ ABC. — [20] τὸ AMBC. — [21] γεγονὸς M. — [22] ἐν... τόπῳ ante ὁρατὸν AMB. — [23] αὐτῷ add. AMBC.

Sicut enim non potest simul et in propria regione esse et non esse, quando velociter moveatur, sic fulgorem qui[1] ab ipsa*** tamquam existentem secundum aliud. Ne forte igitur non hic oportet existimare duo fieri in motu, tamquam duobus integris factis et eodem[2] secundum idem vidente simul et viso, solo autem viso. Cum enim sic depellatur, ut neque extra proprium locum omnino sit omnis neque omnino maneat secundum naturam habens (detrudetur autem taliter, ut relictum iuxta debitum*** videre[3] adhuc possit, eo quod in directum sit venis per quas factus est motus in videndo, transmittat fulgorem ad primum sensum, fulgorem dico qui in propulsa parte, tamquam ab alio aliquo factum), videt[4] partem ipsius velut aliud, eo quod visibile

[1] que. — [2] eedem. — [3] videns. — [4] video.

τόπῳ· τοιοῦτον γὰρ καὶ τὸ ὁρώμενόν ἐσ7ι τότε· οὐ γὰρ ὁλόκληρός τις ἡ ὄψις γίνεται. Δύναται δὲ καὶ πᾶσα μὲν παρῆχθαι· ἐν δὲ τῇ εἰς τὸ κατὰ φύσιν ἐπανόδῳ τὸ φθάσαν[1] μόριον αὐτῆς, ὅτε[2] ἐπανελήλυθε[3], τὸ †γάρ[4] καταλειπόμενον ἔτι καὶ ἐν τῇ παραγωγῇ ὂν ὁρᾷ. Οὐ γὰρ ἀμέγεθες σῶμα δι' οὗ ὁρῶμεν. Τοῦτο δὲ καὶ τοῦ πῦρ[5] εἶναι αὐτὴν δόξαι τισὶν [ἐγένετο[6]] αἰτία. Ὅτι γὰρ τὸ πῦρ σ7ίλβει, ὑπέλαβον καὶ πᾶν τὸ σ7ίλβον πῦρ εἶναι κατὰ τὴν ἀντισ7ροφήν, διαμαρτάνοντες· πολλὰ γὰρ σ7ίλβει οὐκ ὄντα πῦρ, ὡς τὰ πρὸ ὀλίγου εἰρημένα.

437 b 9-10. « *Ἐκείνως... ἀνακλάσει.* » *Τὸ δὲ « ἐκείνως*[7] *αὐτὸς αὐτὸν ὁρᾷ ὁ ὀφθαλμὸς ὡς*[8] *ἐν τῇ ἀνακλάσει » ἴσον ἐσ7ὶ τῷ « οὕτω δὲ ἐν τῇ τοιαύτῃ κινήσει καὶ θλίψει τοῦ ὀφθαλμοῦ αὐτὸς αὐτὸν ὁρᾷ ὁ ὀφθαλμός, ὡς καὶ ἐν τοῖς κατόπ7ροις καὶ ἐν πᾶσιν ἐν οἷς κατὰ ἀνάκλασιν αὐτὸν ὁρᾷ. » Καὶ γὰρ ἐπ' ἐκείνων ὥσπερ δύο ὁ εἷς γίνεται, ὁ μὲν κατὰ τὴν ἔμφασίν τε καὶ ὁρώμενος ἐν τῷ κατόπ7ρῳ, ὁ δὲ ἀφ' οὗ ἡ ἔμφασις, ὅς ἐσ7ιν ὁ*

— [1] *φθάσον* ABC. — [2] *οὐ* ABC del. M. — [3] *ἐπανεληλυθέναι* AMBC. — [4] Lisez *γε*. — [5] om. ABC. — [6] om. AMBC. — [7] *ἐκεῖνος δὲ* ABC. — [8] *καὶ* add. B.

---

pro vidente sit factum, quia fit in loco qui preter naturam. Tale enim et quod videtur est tunc. Non enim*** quidam visus fit. Potest autem et totus quidem extrudi; in reditu autem ad id quod secundum naturam preoccupans pars ipsius, ubi rediit, quod enim relinquitur adhuc in deductione existens videt. Non enim sine magnitudine corpus videmus. Hoc autem in quibusdam fuit causa quod putaverunt ipsum ignem esse. Quia enim ignis fulget, putabant quod omne fulgens ignis esset, manifeste secundum conversionem peccantes. Multa enim fulgent que non sunt ignis, sicut que paulo ante dicta sunt.

437 b 9-10.] Istud autem « ipse autem oculus se ipsum videt, « quemadmodum in refractione » tantum videlicet « sic autem in tali « motu et trusione oculi ipse oculus se ipsum videt, quemadmodum « in speculo et in omnibus in quibus secundum refractionem ad se « ipsum videt. » Et enim in illis velut duo unum fit, hoc quidem secundum resultationem et visum, hoc autem a quo fit resultatio, quod

ὁρῶν. Ὅτι δὲ ὁρᾷ ὁ ὀφθαλμὸς καὶ μὴ πάντη ὢν ἐν τῇ αὐτοῦ χώρᾳ, δηλοῦσιν οἱ τὴν ὄψιν διάσΊροφοι.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 437 b 10-14-14-19.

V. 437 b 10-19. « ἐπεί... ὑπάρχον. » (437 b 10-14. « ἐπεί... ὄψις. ») Δείξας τοῦ γινομένου πάθους ἐν τῇ τοῦ ὀφθαλμοῦ Θλίψει τὴν αἰτίαν, ὑφ' οὗ πάθους ἀνεπείσθησάν τινες ἐκ τοῦ πυρὸς λέγειν τὴν ὄψιν εἶναι, νῦν ὅτι μὴ οἷόν τε αὐτὴν εἶναι ἐκ πυρὸς δείκνυσιν ἀντιλέγων Ἐμπεδοκλεῖ τε καὶ Πλάτωνι, οἳ ταύτης ἐγένοντο τῆς δόξης καί φασιν ἐκ τοῦ πυρὸς οὖσαν αὐτήν, τῷ ἐκπέμπειν ἐξ αὐτῆς φῶς, ὡς ἀπὸ τῶν λαμπλήρων φῶς ἐκπέμπεται, οὕτως ὁρᾶν. Εἰ γὰρ οὕτω τὸ ὁρᾶν γίνεται, διὰ τί, φησιν, οὐχὶ καὶ ἐν τῷ σκότει ἡ ὄψις ὁρᾷ, εἴ γε ἐν τῷ φωτὶ μὲν ὁρᾷ, φῶς δὲ αὐτὴ ἑαυτῇ παρέχει[1] ἐκπέμπουσα ἐξ αὐτῆς;

437 b 14-19. « Τὸ... ὑπάρχον. » Εἰπὼν δὲ τοῦτο, ἣν αἰτίαν ὁ Πλάτων τοῦ μὴ δύνασθαι τὴν ὄψιν ὁρᾶν ἐν τῷ σκότει φέρει, ταύτην δείκνυσιν οὖσαν κενήν. Λέγει γὰρ τὸ φῶς τοῦτο τὸ ἀπὸ τῆς ὄψεως

[1] παρεῖχεν ABC.

---

est videns. Quod autem videt oculus non omnino existens in proprio loco, manifestant qui secundum visum sunt perversi.

V. 437 b 10-19.] « Quoniam si ignis esset quemadmodum Em« pedocles ait et in Thymeo scriptum est. » (437 b 10-14.) Cum ostendisset causam[1] facte passionis in[2] trusione oculi, a qua passione persuasi fuerant quidam ut dicerent ex igne esse visum, nunc ostendit quod non possibile sit, contradicens et Empedocli et Platoni, qui huius fuerant opinionis et dixerunt ex igne ipsum esse, et per hoc quod emittat ex ipso lumen, sicut ex lucernis lumen emittitur, sic[3] videre. Si enim sic accidat videre, propter quid, ait, non et in tenebris videt visus***, emittens autem ex se ipso lumen ipsum ipsi exhibet?

437 b 14-19.] Et cum hoc dixisset, quam causam Plato assignat quare non possit visus in tenebris videre, hanc ostendit esse vanam. Dicit enim quod lumen hoc quod a visu exit, quando lumen fuerit,

[1] tamen. — [2] in trusione] intruse. — [3] si.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.
—
437 b 14-19.

ἐξιόν, ὅταν μὲν, φωτὸς ὄντος, †ἔξεισι[1], σώζεσθαί τε καὶ μιγνύμενον συγγενεῖ ὄντι τῷ ἐκτὸς φωτὶ[2] αἴτιον ἡμῖν γίνεσθαι τοῦ ὁρᾶν, ὅταν δὲ σκότος ᾖ, πρὸς ἀνόμοιον τὸ περιέχον ἐκπῖπτον ἀποσβέννυσθαι. Ἡ δὲ λέξις ἡ ἐκ τοῦ Τιμαίου δι' ἧς ταῦτα λέγει αὕτη[3]· « τοῦ πυρὸς ὅσον τὸ μὲν καίειν οὐκ ἔσχε, τὸ δὲ παρέχειν φῶς ἡμῖν[4] οἰκεῖον, †ἐκ[5] δὲ †τῆς ἡμέρας σῶμα ἐμηχανήσαντο[6] γίνεσθαι. Τὸ γὰρ ἐντὸς[7] ἡμῶν ἀδελφὸν τούτου πῦρ εἰλικρινέστατον ἐποίησαν διὰ τῶν ὀμμάτων[8] ῥεῖν λεῖον μὲν καὶ πυκνὸν ὅλον[9], μάλιστα δὲ τὸ μέσον συμπιλήσαντες τῶν ὀμμάτων, ὥστε τὸ μὲν ἄλλο[10] ὅσον παχύτερον στέγειν[11] πᾶν, τὸ τοιοῦτον δὲ μόνον αὐτὸ καθαρὸν***[12]. Ὅταν[13] οὖν μεθημερινὸν ᾖ φῶς περὶ τὸ τῆς ὄψεως ῥεῦμα, τότε ἐκπῖπτον ὅμοιον πρὸς[14] ὅμοιον, ξυμπαθὲς γενόμενον, ἓν σῶμα οἰκειωθὲν ξυνέστη κατὰ τὴν τῶν ὀμμάτων εὐθυωρίαν, ὅπῃ περ ἂν ἀντερείδῃ τὸ προσπῖπτον ἔνδοθεν[15]

[1] Lisez ἐξίῃ. — [2] φωτὸς ABC. — [3] Plat. *Tim.* 45 B. — [4] ἡμέρας AMBC. ἥμερον Plat. — [5] ἐκ... τῆς] ἑκάστης Plat. — [6] ἐμηχανήσατο AMBC. — [7] ἐκτὸς AC. — [8] ὀφθαλμῶν AMC. — [9] μὲν add. AMBC. — [10] ἄλλων AM. ἄλλον C. — [11] στέλγειν AM. — [12] διηθεῖν Plat. — [13] μὲν add. AMBC. — [14] πρὸς ὅμοιον om. ABC. — [15] ἔξωθεν MB.

---

ex equo salvatur et fit nobis causa videndi, quia miscetur lumini extrinseco*** eiusdem existenti; cum autem tenebre sint, ad dissimile continens[1] excidens extinguitur. Verba autem ex Thymeo per que ista dicit hec sunt : « Ignis quidem tantum ad ardere non habet, exhibemus autem lumen nobis proprium, ex die autem corpus ingeniati[2] « sunt fieri. Intrinsecum enim nobis ignem sincerum[3] ***huius faciens « per oculos fluere planum quidem et spissum totum, maxime autem[4] « medium conmassantes oculorum, ita ut aliud quidem grossius ob- « sistat, quod autem tale solum ipsum purum. Cum igitur fuerit diei[5] « lumen circa visus reuma, tunc excidens simile ad simile factumque « simul totum, unum corpus accommodum factum constat secundum « oculorum rectum aspectum, quacunque igitur tendat offendens

[1] cononnes. — [2] ingemmati. — [3] *Répété.* — [4] aut. — [5] diu.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.

437 b 14-19.

ϖρὸς δ[1] τῶν ἔξωθεν συνήντησεν. Ὁμοιοπαθὲς δὴ δι' ὁμοίοτητα ϖᾶν γενόμενον, ὅτου τ' ἂν αὐτό ϖοτε ἐφάπ7ηται[2], καὶ ὃ ἂν ἄλλο ἐκείνου, τούτου τὰς κινήσεις διαδιδὸν εἰς ἅπαν τὸ σῶμα μεχρὶ τῆς ψυχῆς αἴσθησιν ϖαρέσχετο ταύτην, ἣν δὴ ὁρᾶν ἔφαμεν, ἀπελθόντος δὲ εἰς νύκτα τοῦ[3] συγγενοῦς ϖυρὸς ἀποτέμνεται. Πρὸς γὰρ ἀνόμοιον[4] ἐξιὸν ἀλλοιοῦται αὐτὸ καὶ κατασβέννυται, ξυμφυὲς οὐκέτι τὸ ϖλησίον ἀέρι γινόμενον ἅτε ϖῦρ οὐκ ἔχοντος· ϖαύεται οὖν ὁρῶν· ἔτι δὲ ἐπαγωγὸν ὕπνου γινεται. » Ὅτι[5] δὲ τοῦτο κενῶς λέγεται τὸ ὑπὸ τῆς σκοτίας ἀποσβέννυσθαι τὸ ἐξιὸν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν φῶς, δείκνυσι. Τίς γὰρ ὅλως ἐσ7ὶν ἀπόσβεσις φωτός; τὸ γὰρ θερμόν τε καὶ ξηρόν, τουτέσ7ι τὸ ϖῦρ, ϖέφυκεν ἀποσβέννυσθαι[6] ὑπὸ τοῦ ὑγροῦ τε καὶ ψυχροῦ, ὥσπερ ὁρῶμεν τὸ ἐν τοῖς ἄνθραξι καὶ ξύλοις ϖῦρ καὶ τὴν φλόγα· ὧν τῷ φωτὶ οὐδέτερον ὑπάρχειν φησὶ, τὸ ἀνθρακῶδες ϖῦρ ἢ φλόγα τοῦτο εἶναι.

[1] ϖρὸς δ] ϖρόσω B ϖρὸς δ... ὕπνου γίνεται om. AMC. — [2] ἐφῆπται B. — [3] τοῦ συγγενοῦς] συγγενῆ B. — [4] ὅμοιον B. — [5] τί AC. — [6] ἀποσβεννῆσθαι AM.

« exiens, antequam defectus obviat. Similis passionis propter similitu« dines totum factum, ubicunque vero ipsum aliquando attingit et « quodcunque aliud ipsius, motus refundens in totum corpus usque « ad animam sensum exhibet, propter causam quam videre diximus. « Abscendente autem in noctem eiusdem generis igne, abscinditur; ad « dissimile enim exiens alteratur ipsum et extinguitur, aere non ha« bente iam connaturalem[1] vicinum factum ygnem. Cessat igitur videns. « Adhuc[2] autem procedens sompnus fit. » Quod autem hoc vane dicitur, videlicet quod a tenebris extinguatur egrediens ab oculis lumen, ostendit. Omnino enim que est extinctio ignis? Quod enim calidum est et siccum, hoc est ignis, natus est extingui ab humido et frigido, sicut videmus ignem qui in carbonibus et lignis et flammam : quorum neutrum lumini inesse ait, sed carbonalem ignem aut flammam esse. Si autem hoc, neque utique extinguetur ab humido

[1] contra naturalem. — [2] *Post* autem.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.
—
437 b 19-23.

Εἰ δὲ τοῦτο, οὐδ' ἂν ἀποσϐεννύοιτο ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ ἢ τοῦ ὑγροῦ. Ἢ τὸ οὐδέτερον ὑπάρχειν τῷ φωτί φησι[1] τῶν οἷς τὸ πῦρ σϐέννυται· οὔτε γὰρ ὑπὸ τοῦ ὑγροῦ οὔτε ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ σϐέννυται[2]. Ἢ μᾶλλον ἡ[3] γραφή ἐσῖι τοιαύτη[4] « οἷον δοκεῖ τὸ[5] ἐν τοῖς ἀνθρακώδεσιν εἶναι πῦρ[6] καὶ ἡ φλὸξ ἐν τῷ φωτί. Οὐδέτερον δὲ φαίνεται ὑπάρχον περὶ τὸ σκότος. Τοῦτο γὰρ οὔτε ὑγρὸν οὔτε ψυχρόν, οἷς ἀποσϐέννυται. » Ὧ καὶ τὸ ἑπόμενον[7] ἀκόλουθόν ἐσῖιν.

VI. 437 b 19-438 a 5. « Εἰ... ὁρωμένων. » (437 b 19-23. « Εἰ... τοιοῦτον. ») Εἰ[8] γάρ τις λέγει « ὑπάρχει[9] μὲν τῷ σκότει ἢ ἄμφω ταῦτα[10] ἢ τὸ ἕτερον, διὰ δὲ τὸ ἠρέμα[11] αὐτῷ ὑπάρχειν ἡμᾶς[12] μὲν λανθάνει, σϐέννυσι μέντοι τὸ φῶς τῇ ἐνούσῃ ἐν αὐτῷ δυνάμει, ἡμῖν δὲ [ἀφανεῖ][13], ἅτε[14] δὴ[15] λεπῖὸν ὂν καὶ εὐπαθές[16], » ἔδει τούτῳ τῷ λόγῳ μεθ' ἡμέραν ἀπο-

[1] φημι ABC. — [2] σϐέννηθαι A. — [3] ἡ γραφὴ] ὑγρά ABC. — [4] τοιαῦτα B. τοιαύτη pr. B. — [5] τε AMBC. — [6] om. ABC. — [7] διαφερόμενον AMBC. — [8] Εἰ... λανθάνει] εἰ δὲ ἄρα ὑπάρχει μέν, ἀλλὰ διὰ τὸ ἠρέμα λανθάνει ABC. conservé par M avant εἰ... λανθάνει. — [9] ὑπάρχει μὲν] ὑπάρχ... M. — [10] τ... M. — [11] ἠρ... M. — [12] ἡμᾶς μὲν] ἡμ... M. — [13] om. AMBC. — [14] ἅτε δὴ del. M. — [15] ὡς ἂν add. AMBC. — [16] ἀπαθὲς AMBC.

---

aut frigido. Aut neutrum inesse lumini ait, scilicet quibus ignis extinguitur; neque enim ab humido neque a frigido extinguitur. Vel magis scriptura est talis : « Qualis videtur qui in carbonibus esse ignis et « flamma in lumine. Neutrum autem videtur conveniens tenebris. Hec « enim neque humidum neque frigidum, quibus extinctio fit. » Cui et quod sequitur conveniens est.

VI. 437 b 19-438 a 5.] « Si vero existat quidem, sed, quia debiliter, latet. » (437 b 19-23.) Si enim aliquis dicit : « Convenit quidem « tenebris aut ambo hec aut alterum; quia autem debiliter ipsi inest, nos « quidem latet : extinguit quidem igitur tale lumen virtute que inest « ipsi, nobis autem occulta, tamquam subtile ens et facile passibile[1] : »

[1] possibile.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 437 b 19-23.

σϐέννυσθαι ὑπὸ τούτων ὑφ' ὧν καὶ τὸ ἰσχυρότατον †φῶς[1] ἀποσϐέννυται[2], ἔν τε τῷ ὕδατι διὰ τὴν ὑγρότητα καὶ ἐν τοῖς ϖάγοις διὰ τὴν ψυχρότητα, ὡς γίνεσθαι ἐν τοῖς ϖάγοις σκότος· τὸ γοῦν ἐν τοῖς ἄνθραξι ϖῦρ καὶ ἡ φλὸξ ταῦτα ϖάσχοντα[3] ὁρᾶται. Οὐδὲν δὲ τοιοῦτον ὁρῶμεν γινόμενον. Εἰ δὲ μὴ ὑπὸ τούτων ἀποσϐέννυται τὸ[4] φῶς, οὐδ' ἂν ἐν τῷ [σκότει[5]] τὸ ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν ἐκπεμπόμενον[6] ἀποσϐεννύοιτο[7]. Εἰ δὲ μὴ σϐεννύμενόν[8] ἐστιν[9], ἔδει ὁρᾶν ἡμᾶς, εἰ[10] ἐξεπέμπετο[11]· οὐχ ὁρῶμεν δέ. Οὐδ' ἂν ἐκπέμποιτο τὴν ἀρχήν, ὡς ὁ Τίμαιος λέγει. Ὅτι δὲ μή ἐστι τὸ σκότος ὑγρὸν καὶ ψυχρόν, ἅπερ ἐστὶ σϐεστικὰ ϖυρός, καὶ ἐντεῦθεν δῆλον· γίνεται γὰρ καὶ ἐν τοῖς θερμοῖς καὶ ξηροῖς τόποις, οὐ μόνον ἐν τοῖς ἀντικειμένοις. Ἔτι εἰ ἦν ἐν[12] τῷ ἐκπέμπειν φῶς τὸ ὁρᾶν, οὐκ ἔδει τὰ ἐν ὕδατι ὄντα ὁρᾶν. Πῶς γὰρ καὶ οἷόν τε ἐν ὕδατι ϖῦρ τε καὶ φῶς τοιοῦτον διαϐαίνειν[13] καὶ μὴ σϐέννυσθαι; ἔτι εὐλογώτερον ἦν τὸ ὀλίγον φῶς τοῦτο ἐκπεμπόμενον

[1] Om. ABC. Lisez ϖῦρ. — [2] ἀποσϐέννυσθαι ABC. — [3] ϖαρέχοντα ABC. — [4] τὸ... ἀποσϐεννύοιτο om. ABC. — [5] ... M. — [6] ἐκ... πόμενον M. — [7] ἀποσϐεννύ... M. — [8] σϐεννυμένου AMBC. — [9] αὐτοῦ AMBC. — [10] om. AM. — [11] Les syllabes επέμπετο soulignées M. — [12] ἐν τῷ] τὸ AMBC. — [13] μεταϐαίνειν AC.

---

oportebat hac ratione per diem extingui ab hiis a quibus et forcius lumen extinguitur, in aqua propter humiditatem et in gelu*** tenebra; in[1] carbonibus igitur ignis et flamma hec patientia videntur. Nichil autem tale videmus factum. Si autem ab hiis non extinguitur lumen, neque utique in tenebris ex oculis emissum extinguetur[2]. Si autem non sit extinctum, oportebat nos videre, si sit emissum; non videmus autem. Neque utique emittetur[3] a principio, ut Thymeus dicit. Quod autem non erit tenebra humida et frigida, que quidem sunt extinctiva ignis, et hinc manifestum : est enim et in siccis et in calidis locis, non solum in oppositis. Adhuc si in emittendo lumen esset videre, non oportebat existentia in aqua videre. Quomodo enim possibile in aqua ignemque et lumen tale penetrare et non extingui? Adhuc rationabilius esset modicum lumen hoc emissum die extingui

[1] tenebris *add.* — [2] extinguitur. — [3] emittitur.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 437 b 23-25-26-438 a 3.

ἡμέρας ἀποσϐέννυσθαι μᾶλλον ἢ σκότους. Ὁρῶμεν γὰρ τὸ πλεῖον[1] πῦρ καὶ τὸ πλεῖον φῶς τοῦ ὀλίγου φθαρτικόν. Ἃ γὰρ νυκτὸς φωτίζει, ταῦτα, ἡμέρας οὔσης, ἐξασθενεῖ· ὥστε εὐλογώτερον, εἰ ἐν[2] τῷ ἐκπέμπειν φῶς τὸ ὁρᾶν, νυκτὸς μᾶλλον ὁρᾶν τὰ ζῷα ἢ μεθ' ἡμέραν.

437 b 23-25. « Ἐμπεδοκλῆς... οὕτως. » Εἰπὼν δὲ ταῦτα περὶ τῆς δόξης τοῦ Πλάτωνος, ἐπὶ τὴν Ἐμπεδοκλέους μέτεισι δόξαν. Λέγει δὲ[3] αὐτόν ποτε μὲν τὸ ἀπὸ τῆς ὄψεως ἐκπεμπόμενον φῶς αἰτιᾶσθαι τοῦ ὁρᾶν, ποτὲ δὲ ἀπορροίας τινὰς ἀπὸ τῶν ὁρωμένων. Καὶ πρῶτόν γε παρατίθεται αὐτοῦ τὰ ἔπη δι' ὧν ἡγεῖται καὶ αὐτὸς πῦρ εἶναι τὸ φῶς καὶ τοῦτο ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν προχεῖσθαί τε καὶ ἐκπέμπεσθαι κἀκ τούτων τὸ ὁρᾶν γίνεσθαι. Ἀπεικάζει γὰρ διὰ τῶν ἐπῶν τὸ ἐκπεμπόμενον ἀπὸ τῆς ὄψεως φῶς τῷ διὰ τῶν λυχνούχων[4] φωτί. (437 b 26-438 a 3. « Ὡς... ἧεν. ») Ὡς γὰρ ὁδοιπορεῖν τῆς νυκτὸς μέλλων, λύχνον παρασκευασάμενος, ἐντίθησιν[5] εἰς λαμπτῆρα (ὁ γὰρ λαμπτὴρ τὰ μὲν ἔξωθεν πνεύματα

[1] πλεῖστον AMC. — [2] ἐν τῷ] τὸ AMC τῶ B. — [3] τὸν add. AMBC. — [4] λυχνούχων φωτί] λυχνείων φώτων ABC. — [5] ἐντίθησιν εἰς] ἐντίθησι ABC.

---

magis quam tenebris. Videmus enim in[1] die extingui amplius lumen paucioris corruptivum. Que enim in nocte illuminant, hec, die existente, debilitantur. Quare rationabilius, si videre sit in emittendo lumen, nocte magis videre animalia quam per diem.

437 b 23-25.] Cum dixisset hoc circa opinionem Platonis, transit ad opinionem Empedoclis. Dicit autem ipsum aliquando quidem quod a visu emittitur lumen causare, aliquando autem defluxus quosdam ab hiis que videntur. Et primo quidem proponit ipsius verba per que putat et ipse ignem esse lumen, et hoc ex oculis profundi et emitti, et hiis videri fieri. Assimulat enim per hec verba emissum a visu lumen ei quod per lucernas lumini[2]. (437 b 26-438 a 3.) Sicut enim viam facturus quis nocte candelam aptans imponit in lucernam (lucerna enim extrinsecos flatus arcet et prohibet, ignis autem subti-

[1] sine. — [2] lumeni.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.

437 b 26-438 a 3.

ἀπείργει τε καὶ κωλύει, τοῦ δὲ πυρὸς τὸ λεπτότατον εἰς[1] τὸ ἔξω δίεισιν, ὅπερ ἐστὶ φῶς), οὕτω, φησίν, καὶ[2] ἐν ταῖς μήνιγξι καθειργόμενον τὸ πῦρ ὑπὸ λεπτῶν ὑμένων περιέχεται[3], οἳ τὰ μὲν ἔξωθεν προσπίπτοντα λυμαντικὰ τοῦ πυρὸς ἀπείργουσι καὶ οὐκ ἐῶσιν ἐνοχλεῖν τῇ κόρῃ, τὸ δὲ λεπτότατον τοῦ πυρὸς εἰς[4] τὸ ἔξω δίεισιν. Ἀμουργοὺς δὲ λέγοι ἂν τοὺς λαμπτῆρας τοὺς ἀπειρκτικοὺς[5] ἀπὸ τοῦ ἀπερύκειν τὰ πνεύματα καὶ σκέπειν τὸ περιεχόμενον ὑπ' αὐτῶν πῦρ· ἢ ἀμουργεῖς τοὺς πυκνοὺς καὶ[6] διὰ πυκνότητα ἀπερύκοντας τὰ πνεύματα. « Ταναὸν » δὲ τὸ πῦρ τὸ διὰ λεπτότητα τεινόμενόν τε καὶ διεκπίπτειν διὰ τῶν πυκνῶν δυνάμενον. « Κατὰ βηλὸν » δὲ κατὰ[7] τὸν οὐρανόν· Ὅμηρος[8]· « Ῥίπτασκον[9] τεταγὼν ἀπὸ βηλοῦ, ὄφρ' ἂν ἵκηται γῆν ὀλιγηπελέων. » « Λεπτῇσι « δὲ » ὀθόνῃσιν ἐχεύατο κύκλοπα[10] κούρην » [ἔλεξεν[11] ἀντὶ τοῦ « λεπτοῖς ὑμέσι περιεκύκλωσε τὴν κυκλικὴν κόρην »] ***[12] πρὸς τὸ ὄνομα τῆς κόρης, χρησάμενος ποιη-

[1] ὡς ABC. — [2] om. AC. — [3] περιέχηται AM. — [4] ὡς AC. — [5] παρεκτικοὺς AC. πυρεκτικοὺς B. — [6] om. AMBC. — [7] om. ABC. — [8] Iliade, xv, 23. — [9] ῥίπτεσκε AMBC. — [10] κύκλωπα AMBC. — [11] ἔλεξεν... κόρην om. AMBC. — [12] Il manque ici quelque chose.

---

lissimum penetrat extrinsecum, quod quidem est lumen), sic ait et in miningis[1] constitutum ignem a subtilibus ymenis[2] et contentum[3], qui[4] a foris incidentia[5] peremptiva ignis prohibent et non permittunt molestari pupillam, subtilissimum autem ignis ad extra penetrat ...... lucernas dicit*** prohibent ne[6] exsufflent venti[7] et quia protegunt contentum ab*** ignem[8]... spissos et propter spissitudinem repellentes ventos.......... autem[9] ignem qui propter subtilitatem protectus per subtilia penetrare potens............... autem[10] secundum cœlum; Omerus... « Subtilissi- « mis[11] » autem « othonais[12] aptavit circularem pupillam » dixit pro « sub- « tilibus ymenis circumcinxit circularem pupillam » ad nomen pupille utens poetice othonais[13], hoc est[14] subtilibus linteis, pro ymenis. (438

[1] miringis. — [2] ymeenis. — [3] contentim. — [4] qui a] quia. — [5] ostendentia. — [6] prohibent ne] prohibitio ne. — [7] vene. — [8] igne. — [9] aut. — [10] aut. — [11] subtilissimus — [12] ostoputa. — [13] ostoputh. — [14] sed.

τικῶς ταῖς ὀθόναις ἀντὶ τῶν ὑμένων. (438 a 4-5. « *Ὅτε... ὁρώμενον.* ») *Δείξας δὲ αὐτὸν διὰ τούτων τῶν ἐπῶν ταῦτα λέγοντα, προσλίθησι τὸ « ὅτε μὲν οὕτως ὁρᾶν φησιν, ὅτε δὲ ταῖς ἀποῤῥοίαις*[1]*·* » *ἀπὸ γὰρ*[2] *τῶν ὁρωμένων ἀποῤῥεῖν τινὰ, ἃ προσπίπλοντα τῇ ὄψει, ὅταν ἐναρμόσῃ τοῖς ἐν αὐτῇ*[3] *πόροις τῷ εἶναι σύμμετρα, εἴσω*[4] *χωρεῖν, καὶ οὕτω τὸ ὁρᾶν γίνεσθαι. Ταύτης τῆς δόξης καὶ Πλάτων μνημονεύει ὡς οὔσης Ἐμπεδοκλέους ἐν*[5] *Μένωνι, καὶ ὁρίζεται κατὰ τὴν δόξαν*[6] *ἐκείνου τὸ χρῶμα ἀποῤῥοὴν σωμάτων ὄψει σύμμετρον καὶ αἰσθητήν*[7].

VII. 438 a 5-12. « *Δημοκρίτος... εἴδωλα* » (5-7. « *Δημόκριτος... καλῶς* ») *Ἀντειπὼν τοῖς ἐκ πυρὸς τὴν ὄψιν ποιοῦσιν, ἐπὶ τὴν Δημοκρίτειον δόξαν μετελήλυθε*[8]*, καὶ τὸ μὲν ἐξ ὕδατος τὴν ὄψιν λέγειν αὐτὸν εἶναι ἐπαινεῖ, τὸν δὲ τρόπον καθ' ὃν γίνεσθαι τὸ ὁρᾶν λέγει οὐκ ἀποδέχεται. Λέγει γὰρ Δημόκριτος τὸ ὁρᾶν εἶναι τὸ τὴν ἔμφασιν τὴν ἀπὸ τῶν ὁρω-*

[1] *ἀπορίαις* A. *ταῖς* add. AMBC. — [2] om. AMBC. — [3] *αὐτῷ* AMBC. — [4] *τε* add. AMBC. — [5] *ἐν Μένωνι*] *εἰ* ABC. *ἐμμένων εἰ* M. Plat. *Menon*, 76 c. — [6] *τὲ* add. B. — [7] *Δημόκριτος δὲ ὅτι μὲν ὕδωρ φησὶν εἶναι λέγει καλῶς, ὅτι δὲ οἴεται τὸ ὁρᾶν εἶναι τὴν ἔμφασιν οὐ καλῶς* add. AMBC. — [8] *μετελήλυθες* A.

---

a 4-5.) Et cum ostendisset per verba ipsum hoc dicentem, apponit quod « aliquando quidem sic[1] videre ait, aliquando autem defluxibus. » Ab hiis enim que videntur defluunt quedam, que elapsa visu, cum aptata fuerint poris qui sunt in ipso, eo quod sint[2] commensurata, intus accipit suscipi, et ita videre fieri. Huius opinionis et Plato meminit tamquam existentis[3] Empedoclis in[4] Mennone, et definit secundum opinionem illius colorem defluxum corporis[5] visui commensurandum et sensibilem.

VII. 438 a 5-12.] « Democritus autem aquam ait esse et bene, quod « autem putat videre esse emphasim non bene. » (5-7.) Cum contradixisset facientibus ex igne visum, ad Democriti opinionem transit, et quod quidem dicit visum esse ex aqua laudat, modum autem secundum quem videre fieri dicit, non acceptat. Dicit enim Democritus

[1] fit. — [2] sicut. — [3] in *add.* — [4] etiam. [5] corpori.

μένων δέχεσθαι. Ἔστι δὲ ἡ[1] ἔμφασις τὸ ἐμφαινόμενον εἶδος ἐν τῇ κόρῃ· ὅμοιον δὲ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις τῶν διαφανῶν, ὅσα οἴεται τὴν ἔμφασιν φυλάττειν ἐν αὐτοῖς. Ἡγεῖται δὲ αὐτός τε καὶ πρὸ αὐτοῦ Λεύκιππος καὶ ὕστερον δὲ οἱ περὶ τὸν Ἐπίκουρον εἴδωλά τινα ἀπορρέοντα ὁμοιόμορφα τοῖς ἀφ' ὧν ἀπορρεῖ (ταῦτα δέ ἐστι τὰ ὁρατὰ) ἐμπίπτειν τοῖς τῶν ὁρώντων ὀφθαλμοῖς καὶ οὕτω τὸ ὁρᾶν γίνεσθαι. Οὗ τεκμήριον παρατίθεται τὸ ἀεὶ τῶν ὁρώντων ἐν τῇ κόρῃ εἶναι τὴν τοῦ ὁρωμένου ἔμφασιν καὶ εἴδωλον, ὃ δὴ καὶ τὸ ὁρᾶν εἶναι. (438 a 7.) Ἀντιλέγει δὲ πρὸς τὴν δόξαν τοῦ Δημοκρίτου ταύτην τοῦτο μὲν συμβαίνειν (λέγων τὴν ἔμφασιν) διὰ τὸ τὸ[2] ὄμμα λεῖον εἶναι· τὰ γὰρ λεῖα πάντα πέφυκε τὴν τοιαύτην ἀπὸ τῶν ὁρατῶν ἔμφασιν δέχεσθαι, οὐχ ὁ ὀφθαλμὸς μόνος. « Ὅτι δὲ οἴεται τὸ ὁρᾶν εἶναι τὴν ἔμφασιν, οὐ καλῶς » τοῦτ' ἔστιν « ὅτι δὲ οἴεται τὴν ἔμφασιν αἰτίαν εἶναι τοῦ ὁρᾶν, οὐ καλῶς. »

438 a 7-9. « Καὶ... πάθος » « Καὶ ἔστιν οὐκ ἐν ἐκείνῳ, ἀλλ' ἐν

[1] τὸ ABC. — [2] om. B.

---

quod videre sit et suscipere emphasim que ab hiis que videntur. Est autem emphasis species apparens in pupilla, similiter autem et in aliis dyafanorum, quecumque putantur emphasim servare in ipsis. Putat autem ipse et ante ipsum Leucippus et posterius autem qui circa Epycurum ydola quedam defluentia similis forme hiis a quibus defluunt (hec autem sunt visibilia) incidere videntium oculis et sic fieri videre. Cuius argumentum proponitur[1] quod semper in pupilla videntium sit eius quod videtur emphasis et ydolum, quod utique et videre esse putat. (438 a 7.) Contradicens autem ad hanc opinionem Democriti : hoc quidem accidit (dicens emphasim), quia oculus politus est. Polita enim omnia nata sunt a visibilibus emphasim suscipere, non quia oculus. « Quod autem putat videre esse emphasim non bene » hoc est « quod autem putat emphasim causam esse videndi*** bene. »

438 a 7-9.] « Et est non in illo, sed in vidente ; refractio enim

[1] proponi in.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 438 a 7-9.

τῷ ὁρῶντι· ἀνάκλασις γὰρ τὸ πάθος.» Δοκεῖ μοι σφόδρα βραχέως εἰρῆσθαι τὸ λεγόμενον, διὸ καὶ ἀσαφὲς εἶναι. Ἔστι γὰρ ὃ λέγει· «καὶ ἔστιν οὐκ ἐν ἐκείνῳ τὸ ὁρᾶν» τοῦτ' ἔστιν οὐ διὰ τὴν ἔμφασιν οὐδὲ ἐν τῇ εμφάσει[1] ἔστι τὸ ὁρᾶν, «ἀλλ' ἐν τῷ ὁρῶντι» τοῦτ' ἔστι τῷ ἔχοντι τὴν ὁρατικὴν δύναμιν· ἡ γὰρ ἔμφασις ἀνάκλασίς τίς ἐστι καὶ πάθος. Ἢ τὸ «καὶ ἔστιν οὐκ ἐν ἐκείνῳ, ἀλλ' ἐν τῷ ὁρῶντι· ἀνάκλασις γὰρ τὸ πάθος» ἴσον ἐστὶ τῷ «καὶ ἔστιν οὐκ ἐν τῇ ἐμφάσει τὸ ὁρᾶν, ἀλλ' ἐν τῷ ὁρῶντι ἡ ἔμφασις.» Οὗ δεικτικὸν τὸ ἐπενεχθὲν τὸ «ἀνάκλασις γάρ[2] τὸ πάθος.» Ἐν γάρ[3] τῷ ὀφθαλμῷ, ὅς ἐστιν «ὁ ὁρῶν,» ἡ ἔμφασις[4], ὅτι[5] λεῖος. Ἡ γὰρ ἔμφασις πάθος τί ἐστι κατὰ τὴν[6] ἀνάκλασιν γινόμενον ἐν τοῖς λείοις τε καὶ σύστασίν τινα ἔχουσιν, ὡς δύνασθαι σώζειν τὸ ἐμφαινόμενον διὰ τοῦ μεταξὺ διαφανοῦς[7] γινόμενον, ὁποῖόν ἐστι καὶ ὁ ὀφθαλμός. Ὅθεν πάλιν ὡς τὸ ὁρατὸν †ἔχοντες[8] ἐν αὐτῷ, τοῦτο δ' ἐστὶν ἡ ἔμφασις, ἐπ' ἄλλο τι διάδοσις τῆς ἐμφάσεως γίνεται καὶ ἐπ' αὐτὸν τὸν ὁρῶντα. Τῷ οὖν

[1] ἐμφάσι A. — [2] γὰρ τὸ om. ABC. — [3] ante ἐν ABC del. M. — [4] ἐμφάνεια M. — [5] διότι B. — [6] om. B. — [7] διαφόρως AC. — [8] Lisez ἔχοντος.

«passio.» Videtur michi valde breviter dixisse quod dicitur, propter quod et non planum esse. Est autem quod dicit: «et est non[1] in illo «videre» id est non propter emphasim neque in emphasi est videre, «***in vidente» id est habente visivam virtutem; emphasis enim refractio quedam est et passio. Quod[2] «et est non in illo, sed in vidente, re«fractio enim passio» equipollet huic «et est non in emphasi videre, «sed in vidente emphasis.» Cuius est ostensivum quod subiunxit «re«fractio enim passio.» In oculo enim qui est «videns» emphasis, quia politus est. Emphasis[3] enim passio quedam est secundum refractionem facta in politis et consistentiam quandam habentibus, ut possit salvare quod apparet per intermedium transparens factum, quale est et oculus. Unde iterum tamquam visibile habens in ipso, hoc autem est emphasis, ad aliud aliquid resultatio emphaseos[4] fit et ad ipsum

[1] nisi. — [2] que. — [3] phasis — [4] emphaseos] est saseos.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.

438 a 9-10.

καὶ τὸν ὀφθαλμὸν τοιοῦτον εἶναι (λεῖος γάρ[1]) γίνεται[2] καὶ ἐν τούτῳ ἡ ἔμφασις κατὰ τὴν τῶν ὁρωμένων ἀνάκλασιν διὰ τοῦ μεταξὺ διαφανοῦς, ὅταν κατ' ἐνέργειαν τοιοῦτον ᾖ. Κοινότερον δὲ χρῆται τῷ τῆς ἀνακλάσεως ἐπὶ τῆς ἐμφάσεως ὀνόματι, ὡς καθωμιλημένῳ ἐπὶ τούτων[3], ἐπεὶ ὅτι γε οὐ κατ' ἀνάκλασιν ταῦτα[4] γίνεται, ὡς δοκεῖ τοῖς ἀπὸ μαθημάτων, ἀλλὰ τῇ τοῦ διαφανοῦς διακονίᾳ, ὃ πάσχον πως ὑπὸ τοῦ ὁρωμένου διαδίδωσιν[5] ὃ πάσχει πάθος τοῖς λείοις τε καὶ σῄγειν αὐτὰ καὶ σώζειν δυναμένοις, ***[6] ὅταν ἐπ' εὐθείας ᾖ ταῦτα τοῦ ὁρωμένου κείμενα, ἀπὸ τούτων πάλιν πάσχον[7] ὡς ἀπ' ἀρχῆς τινος τὸ πάθος διαδίδωσιν ἐπὶ ταῦτα ἀφ' ὧν τὴν ἀρχὴν ἔπαθεν, εἴρηκεν, ὅτε ἔλεγεν ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς[8] περὶ τοῦ πῶς ὁρῶμεν. (438 a 9-10. « Ἀλλά... ἔοικεν. ») Εἰπὼν δὲ τὴν ἔμφασιν οὐ τὸ ὁρώμενον εἶναι ἀλλὰ πάθος τι καὶ ἀνάκλασιν, προστίθησιν ὅτι μήπω[9] περὶ τῶν ἐμφάσεων καὶ ἀνακλάσεων δῆλον ἦν[10] τῷ

[1] *γίνεται* pr. B. — [2] om. ABC. — [3] *τούτῳ* AMC. — [4] *ταῦτα* post *γίνεται* AMC. — [5] *δίδωσιν* AMBC. — [6] Suppléez *καὶ*. — [7] *πάσχουσα* AMBC. — [8] Arist. *De An.* II, VII, 419 a 13-15. — [9] *μηδέπω* B. — [10] om. AMBC.

---

videntem. Eo igitur quod oculus talis sit (politus enim), fit[1] et in hoc emphasis secundum refractionem eorum que videntur per intermedium dyafanum, cum secundum actum tale sit. Communius autem utitur nomine refractionis ad emphasim, tamquam convenienti in hiis, quoniam quod non secundum refractionem hec fiunt, ut videtur mathematicis, sed ministerio transparentis, quod patiens aliqualiter ab eo quod videtur refundens passionem quam patitur politis et fundare[2] hoc et salvare[3] potentibus, cum hec fuerint in directum eius quod videtur posita, ab hiis iterum patiens tamquam a principio quandam passionem refundit super hec a quibus passum est, dixit, quando dixit in hiis que de anima de hoc videlicet quomodo videmus. (438 a 9-10.) Cum autem dixisset emphasim non quod videtur esse, sed passionem quandam et refractionem, addit quod nun-

[1] sic. — [2] sudare. — [3] salutare.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.
—
438 a 12-15-16.

Δημοκρίτῳ ἴσως μήτε τί εἰσιν αἱ ἐμφάσεις μήτε πῶς γίνονται μήτε ὅτι[1] τὰ λεῖα καὶ στέγειν δυνάμενα πάντα τῶν τοιούτων ἐμφάσεων δεκτικά, οὐχὶ αἱ ὄψεις μόναι. (438 a 10-12. « Ἄτοπον... εἴδωλα. ») Εἰπὼν δὲ ταῦτα, προστίθησιν[2] ὅτι καὶ τοῦτο[3] ἄτοπον τὸ μὴ ἐπελθεῖν αὐτῷ ἀπορῆσαι διὰ τί, πλειόνων ὄντων τῶν τὰς ἐμφάσεις καὶ, ὡς αὐτός [φησι[4]], τὰ εἴδωλα δεχομένων, μόνος ὁ ὀφθαλμὸς ὁρᾷ. Εἰ γὰρ ἐπέστησε[5] τούτῳ, οὐκ ἂν ἐδόκει αὐτῷ ἔμφασις †ἡ[6] †ὁρῶσα εἶναι. Πολλὰ γὰρ ἄψυχα δέχεται τὴν τοιαύτην ἔμφασιν, ἀλλ' οὐχ ὁρᾷ.

VIII. 438 a 12-25. « Τὸ μὲν... σκέπην. » (12-15. « Τὸ μὲν... ἐστιν. ») Ἀληθὲς μέν φησι τὸ ὑπὸ Δημοκρίτου λεγόμενον εἶναι, τὸ ὅτι ἡ ὄψις ὕδατός ἐστιν. Οὐ μὴν διότι ὕδωρ ἐστὶ καὶ ἐξ ὕδατος, διὰ τοῦτο ὁρᾷ, ἀλλὰ καθότι συμβέβηκε τῷ ὕδατι διαφανεῖ εἶναι· διὰ γὰρ διαφανοῦς τὸ ὁρᾶν. διὸ καὶ δι' ὕδατος· διαφανὲς γὰρ καὶ τοῦτο. (438 a 15-16. « Ἀλλ...

[1] τί pr. B. — [2] Après ce mot blanc de six lettres A, de cinq C. — [3] Après ce mot blanc de douze lettres A, de onze C. — [4] ἡγεῖται AMBC. — [5] ἐπέστησεν AM. — [6] ἡ ὁρῶσα] Lisez τὸ ὁρᾶν.

---

dum de emphasibus et refractionibus palam fuit Democrito forte neque quid sunt emphases neque quomodo fiunt neque quod polita et fundare potentia omnia talium emphasum susceptiva, non visus solum. (438 a 10-12.) Et cum dixisset hoc,*** quod et hoc inconveniens non intendere huic et dubitare propter quid, pluribus existentibus suscipientibus emphases et, ut ipse ait, ydola, solus oculus videt. Si enim non intendisset huic, non utique visum fuisset ipsi emphasis videns esse. Multa enim inanimata suscipiunt talem emphasim, sed non vident.

VIII. 438 a 12-25. « Esse quidem igitur visum aque verum quidem « non tamen accidit videre vel aquam. » (12-15.) Verum quidem quod a Democrito dicitur esse, scilicet quod visus aque. Non tamen quia aqua est et ex aqua, propter hoc videt, sed secundum quod accidit aque transparentem esse; per transparens enim videre; propter quod et per aquam; transparens enim et per hoc. (15-16.) Deinde autem

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 438 a 15-16.

ἀέρος. ») Ἑξῆς δὲ προσ7ίθησι καὶ τὴν αἰτίαν δι' ἥν, ὀφείλοντος διαφανοῦς εἶναι τούτου [ἵνα[1]] ὁρῶμεν, ὄντος δὲ διαφανοῦς οὐκ ἔλατ7ον τοῦ ἀέρος ἢ τοῦ ὕδατός, ἐσ7ὶν ὕδατος[2] ὁ ὀφθαλμός. Λέγει γάρ· διὰ τὸ εὐφυλακτότερον[3] εἶναι τὸ ὕδωρ τοῦ ἀέρος και δύνασθαι μᾶλλον σώζεσθαι ἐν ᾧ ἂν ἀποληφθῇ (ὁ γὰρ ἀὴρ εὐδιάπνευσ7ός τε καὶ δυσαπόληπ7ος τῷ διαπνεῖσθαι ῥᾴδιον), εἴη ἂν ἐξ ὕδατος, καὶ διὰ τὸ φυλακτικώτερον εἶναι[4] τοῦ τόπου τὸ ὕδωρ τοῦ ἀέρος καὶ μᾶλλον συνεσ7άναι (τούτου γὰρ τὸ « †εὐυπολ ηπ7ότερον[5] » ὄνομα ᾧ κέχρηται σημαντικόν)· σύσ7ασιν γὰρ μᾶλλον ἔχει, εὐρίπισ7ος δὲ ὁ ἀήρ. Καὶ ἔσ7ιν ὁ μὲν ἀὴρ διαφανὴς μόνον διὰ λεπ7ότητα, τὸ δὲ ὕδωρ καὶ[6] διαφανὲς καὶ ἐμφανές. Διὸ δι' οὗ μόνον ὁρῶμεν ἀρκεῖ τοῦτο διαφανὲς εἶναι, †δ'[7] δὲ νῦν ὁρῶμεν, τοῦτο καὶ ἐμφανὲς καὶ τοιοῦτον οἷον δέχεσθαί τε καὶ[8] δύνασθαι σώζειν τὰ τῶν ὁρωμένων εἴδη· ἢ οὐδὲν ἡ ἔμφασις πρὸς τὸ ὁρᾶν συντελεῖ, ἀλλ' ἱκανὴ ἡ διαφάνεια, ὡς εἶπεν. Ἔτι δύο [ἀκροτήτων[9]] οὐσῶν ἐν τῷ διαφανεῖ, καὶ

[1] Om. AMBC. — [2] om. AC. — [3] ἀφυλακτότερον AC. — [4] om. ABC. — [5] Lisez εὐαπολ ηπ7ότερον. — [6] om. AMBC. — [7] ὁ AM. Le sens réclame ᾧ. — [8] post δύνασθαι B. — [9] ὑπεροχῶν AMBC.

---

cum addit et causam propter quam, cum hoc debeat esse transparens ut videamus, existente autem dyafano non minus aere quam aqua, oculus est aque. Dicit enim : quia magis conservativa est aqua quam aer et potest magis salvari[1] in quocunque accepta fuerit (aer enim facile perflabilis et difficulter capibilis, eo quod perflet facile), erit utique ex aqua, et quia magis conservativa est loci aqua quam aer et magis constat (nomen enim significativum huius, ut utitur, « facile « subcapibilius »). Consistentiam[2] enim magis habet. Facile evasibilis enim aer. Et est aer quidem transparens solum propter subtilitatem, aqua autem et transparens et emphasim representans et tale quale suscipere possit et salvare visorum ydola; aut nichil emphasis ad videre, sed sufficiens est transparentia. Adhuc duabus extremitatibus

[1] salvare. — [2] consistentia.

ὄντος ἄκρως μὲν ἀραιοῦ τοῦ ἀέρος, σΊερεῶν δὲ πάλιν τῶν ὡρισμένων[1] διαφανῶν (ταῦτα δέ ἐσΊι τὰ ἴδιον πέρας ἔχοντα, ὡς ὕελός τε καὶ τῶν λίθων οἱ τοιοῦτοι), μέσον ἐσΊὶν ἑκατέρου[2] τῶν ἄκρων τούτων τὸ ὕδωρ. Ἔδει δὲ τὸ ἑκατέρων[3] ἀντιληψόμενον τῶν ἀκρῶν[4] ἐν μέσῳ εἶναι ἑκατέρου. Εἰ γὰρ ἦν ἐκ τοῦ ἑτέρου τῶν ἄκρων, οὐκ ἂν ἀντελαμβάνετο τοῦ ἑτέρου πόῤῥω ὄντος καὶ κατὰ πολὺ διεσΊῶτος, ἐπεὶ, ὡς αὐτὸς εἴρηκεν ἐν τῷ δευτέρῳ περὶ ψυχῆς[5], δεῖ εἶναι τὸ δι' οὗ αἰσθανόμεθα. ἜσΊι δὲ τοιοῦτον τὸ ὕδωρ πρὸς τὰ ἄλλα διαφανῆ. Εἰκότως οὖν ἐκ τούτου[6] ἡ ὄψις.

438 a 16-25. « Τοῦτο... σκέπην. » Ὅτι δὲ ἐξ ὕδατός ἐσΊιν ἡ κόρη δι' ἧς ὁρῶμεν, καὶ ἐξ αὐτῶν δείκνυσι τῶν ὀφθαλμῶν· διαφθειρομένων γὰρ τούτων, τὸ ἐκρέον ὕδωρ φαίνεται ὄν. Ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς παντελῶς ἔτι τῶν ἐμβρύων νεογνοῖς φησι τῇ τε ψυχρότητι καὶ τῇ λαμπρότητι ὑπερβάλλειν τὸ ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς ὑγρόν. Δῆλα[7] δέ ἐσΊιν ἐκ τῶν ἀνατομῶν

[1] ὁρωμένων AMBC. — [2] ἑκάτερον ABC. — [3] ἑκάτερον AMC. — [4] ὑπερβολῶν AMBC. — [5] Arist. *De An.* II, 11, 423 b 7. — [6] τούτω A. — [7] δῆλον AMBC.

---

existentibus in dyafano, et existente extreme quidem raro aere, solidis autem iterum terminatis transparentibus (hec autem sunt proprium terminum habentia, sicut vitrum et lapidum[1] tales), media est utriusque extremorum horum aqua. Oportebat autem susceptivum utrumque extremitatum in medio esse utriusque. Si enim esset ex altero extremorum, non utique susciperet alterum longe existens et secundum plurimum distans, quoniam, sicut ipse dixit in secundo de anima, oportet esse aliquid per quod sentimus. Est autem tale aqua ad alia transparentia. Merito igitur ex hoc visus.

438 a 16-25.] Quod autem ex aqua est pupilla per quam videmus, et ex ipsis ostendit oculis; corruptis enim hiis, quod effluit aqua videtur existens. Sed et in hiis qui valde adhuc embriones recentes sunt ait frigiditate et fulgore excedere quod in oculis humidum. Patent

[1] lapidem.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 438 a 25-27.

τὰ τοῦ ὀφθαλμοῦ· οὐ γὰρ ἄλλο τί ἐστιν ἢ ὑγρὸν τὸ περιεχόμενον ἐν ἐκείνῳ τῷ χιτῶνι, ἔνθα ἡ κόρη. Λέγει δὲ καὶ διὰ τοῦτο ἐν τοῖς ἐναίμοις τῶν ζώων τὸ λευκὸν[1] τοῦ ὄμματος λιπαρὸν εἶναι μάλιστα, ὅπως διαμένῃ τὸ ὑγρὸν τὸ αὐτόθι ἄπηκτον θαλπόμενον διὰ τούτου. Διὸ ἀρριγότατος[2] ὁ ὀφθαλμός ἐστι. Τὰ μὲν οὖν ἔναιμα τῶν ζώων ταύτην τὴν βοήθειαν ἔχει πρὸς τὸ μὴ πήγνυσθαι αὐτῶν τὸ ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς ὑγρόν· τὰ δὲ ἄναιμα πιμελὴν μὲν οὐκ ἔχει, σκληρόφθαλμα δέ ἐστι διὰ τὴν τῶν περικειμένων χιτώνων τῷ ὑγρῷ[3] δι' οὗ ὁρῶσι στερεότητα[4] καὶ ὑπὸ τούτων σκέπονται.

IX. 438 a 25-27. « Ἄλογον... τινες » Εἰπὼν μεταξὺ τὴν Δημοκρίτου δόξαν, ἐπάνεισι[5] πάλιν ἐπὶ τὴν πρότερον ῥηθεῖσαν. Καὶ ἐπεὶ οἱ ἐκ πυρὸς τὴν ὄψιν ποιοῦντες ἔλεγον τὸ ὁρᾶν γίνεσθαι ἐξιόντος τινὸς φωτὸς[6] ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν, καθόλου ἐνστὰς πρὸς τὸ ἐξιόντι[7] τινὶ ἀπὸ τῶν ὀφθαλ-

[1] τὸ add. B. — [2] ἀρριγώτατος AMBC. — [3] ὑγρου pr. B. — [4] στερότητα AC στερρότητα B. — [5] ἐπάνυσι AM. — [6] om. ABC. — [7] ἐξιὸν AC.

---

etiam ex anathomiis que sunt oculi; non enim aliud aliquid est quam humidum quod continetur in illa tunica, ubi pupilla. Dicit autem et propter hoc in sanguinem habentibus animalium album sanguinis pinguedinem esse maxime, quatinus permaneat humidum quod incongelatum concalefactum[1] per hoc quod minime rigens oculus. Sanguinem habentia quidem igitur animalium hoc auxilium habent ad non congelari ipsorum sanguinem et quod in oculis humidum; exsanguia[2] autem pinguedinem non habent, sunt autem durorum oculorum propter soliditatem tunicarum circumpositarum humido per quod videmus et ab hiis proteguntur.

IX. 438 a 25-27. « Irrationabile enim omnino exeunte aliquo visum « videre. » Cum dixisset in medio Democriti opinionem, redit iterum ad prius dictam. Et quoniam facientes visum ex igne dicebant fieri videre exeunte alico lumine ab oculis, universaliter instans ad hoc

[1] contunicatum. — [2] ex sanguine.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 438 a 25-27.

μῶν τὸ ὁρᾶν γίνεσθαι, ἀνελὼν τοῦτο συναναιρήσει αὐτῷ καὶ ὃ τούτῳ εἵπετο· εἵπετο δὲ καὶ τὸ ἐκ τοῦ πυρὸς τὴν ὄψιν εἶναι. Τῷ δὲ μὴ ἐξιόντι τινὶ τὸ ὁρᾶν γίνεσθαι συναναιροῖτ'[1] ἂν καὶ τὸ ἀνάκλασιν γίνεσθαι. Ἄλογον[2] γάρ, φησιν, ὅλως[3] τὸ ἐξιόντι τινὶ ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν[4] τὸ ὁρᾶν γίνεσθαι[5]. Ἐπεὶ δὲ τῶν ὁμοίως λεγόντων τὸ ὁρᾶν γίνεσθαι οἱ μὲν μέχρι τοῦ ὁρωμένου ἡγοῦντο τὸ ἐξιὸν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἀποτείνεσθαι, ὥσπερ οἱ μαθηματικοί, οἵτινες[6] δι' ἀκτίνων ἐξιουσῶν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν καὶ μέχρι τῶν ὁρωμένων ἀποτεινομένων ὁρᾶν ἡμᾶς λέγουσι (κῶνον γάρ τινά[7] φασιν[8] ἐκ τῶν ἀκτίνων γίνεσθαι κορυφὴν ἔχοντα τὴν ὄψιν, βάσιν δὲ τὸ ὁρώμενον, καὶ τούτῳ τῷ κώνῳ[9] περιλαμβάνεσθαί τε τὰ ὁρώμενα καὶ οὕτως ὁρᾶσθαι, τῆς τοῦ κώνου βάσεως περιλαμβανούσης αὐτά), οἱ δὲ μέχρι τινὸς τὸ ἐκπεμπόμενον ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν φῶς προϊέναι φασίν, ἔπειτα συμμιγὲς γίνεσθαι τῷ ἔξω φωτί, καί, τούτου[10] τοῦ ἐξ ἀμφοῖν συστάντος τε καὶ συμφύντος φωτὸς

[1] ἐναναιροῖτ' A. — [2] ἄλογον... γίνεσθαι om. ABC. — [3] ὁλ.. M. — [4] .φθαλμῶν M. — [5] γίν... M. — [6] οἱ ABC. — [7] om. ABC. — [8] φησιν ABC. — [9] κώμῳ AM. — [10] τοῦτο AC.

---

quod exeunte alico ex oculis fiat videre, interimens hoc cointerimet[1] ipse ad quod hoc directe sequebatur. Sequebatur autem et hoc[2], ex igne visum esse. Cum hoc autem quod non exeundo alico ex oculis fiat videre cointerimetur[3] utique et refractionem fieri. Irrationabile enim, ait, totaliter exeunte alico ex oculis videre fieri. De similiter autem dicentibus videre fieri hii quidem usque ad id quod videtur putabant exiens ab oculis protendi, sicut mathematici, qui per radios[4] exeuntes ab oculis et usque ad ea que videntur extensis dicunt nos videre; aiunt enim conum quendam ex radiis fieri summitatem habentem visum, basim autem idem quod videtur, et hoc cono circumcapi que videntur, et sic videri, base coni[5] circumcapiente ipsa. Alii[6] autem usque ad aliquid lumen emissum ab oculis procedere aiunt, deinde commisceri extrinseco lumini, et, hoc ex ambobus con-

[1] concointer. — [2] hinc. — [3] cointerimitur. — [4] radeos. — [5] cono. — [6] alibi.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 438 a 25-27.

κατὰ τὸ πέρας τοῖς ὀφθαλμοῖς προσπίπτοντος καὶ διαγγέλλοντος τὸ πάθος τῷ[1] ὀφθαλμῷ, τὸ ὁρᾶν γίνεσθαι, ὡς Πλάτωνι δοκεῖ, ἀμφοτέρας φησὶ τὰς δόξας ἀτόπους, πρὸς μαθηματικοὺς οὐδὲν ἀντιλέγων ἄλλο· πρὸς[2] δὲ τοὺς τὸ φῶς ἐξιέναι λέγοντας, ἔπειτα συμφύεσθαι τῷ ἀπὸ τῶν ὁρωμένων φωτί, λέγει, ἐπειδὴ τῶν πῦρ τὴν ὄψιν εἶναι λεγόντων αὕτη ἡ δόξα ἐσ7ίν, ἣν αὐτῷ προηγουμένως ἀνελεῖν πρόκειται.

Λέγοιτο δ' ἂν καὶ πρὸς ἐκείνους πρῶτον μὲν ὅτι ἀνάγκη σῶμα εἶναι τὸ ἐκπεμπόμενον· οὐ γὰρ δὴ οἷόν τε ἀσώματόν τι[3] κινηθῆναι καθ' αὑτὸ τοπικῶς. Ὄντος δὲ τοῦ ἐκπεμπομένου σώματος, πῶς οὐκ ἀναλίσκεται τὰ ὁρῶντα τοσοῦτον ἀφεστῶτα τοῦ ὁρωμένου, ὅσον ὁ[4] οὐρανὸς ἡμῶν; καὶ γὰρ εἰ λεπτότητι τὸ ἐκπεμπόμενον σῶμα διαφέροι[5], ἀλλ' οὖν τὸ πλῆθος τοῦ διαστήματος ἱκανὸν καὶ μεῖζον καταναλῶσαι σῶμα οὗ[6] τὰ ζῷα ἔχει[7], κἂν εἰς λεπτότατόν τι αὐτὸ ἀναλύσῃ·

[1] τῷ ὀφθαλμῷ] τῶν ὀφθαλμῶν ABC. — [2] προστίθησι ABC. — [3] om. ABC. — [4] om. B. — [5] διαφέρει B. — [6] ὁ M. — [7] ἕξει AMBC.

---

stante et connato lumine secundum finem ad oculos offendente et nuntiante passionem oculo, videre fieri, sicut Platoni videtur. Utrasque ait opiniones inconvenientes, ad mathematicos nichil aliud[1] contradicens. Apponit autem lumen exire dicentes deinde copulari lumini quod ab oculis dicere, quoniam dicentium visum esse ignem hec opinio est, quam principaliter perimere proponit.

Dicetur autem et ad illos primo quidem quia necesse corpus esse quod emittitur; non enim possibile[2] incorporeum aliquid moveri per se localiter. Si autem sit corpus quod emittitur, quomodo non consumentur videntia tantum distantia ab eo quod videtur, quantum celum a nobis? Et enim si subtilitate emissum corpus differret, sed tamen quantitas distantie sufficiens et maior ad consumendum corpus quod animalia habent, et*** in subtilissimum aliquis ipsum consumat : nunc autem nichil minus viden-

[1] ad. — [2] inpossibile.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 438 a 25-27.

νῦν δὲ οὐδὲν †ἔλατῖον[1] †αὐτὸ[2] ὁρᾶται τὰ ζῶα γίγνομενα, ὅτε τὰ ἀπὸ τοσούτου διαστήματος †ὁρᾶν[3], ἢ ὁπότε ἐπιμύει[4]. Ἔτι εἰ λεπῖὸν εἴη τοῦτο τὸ προχεόμενον οὕτως[5] ὡς δύνασθαι ἐπὶ τοσοῦτον ἀποτεινόμενον μηδὲν φανερῶς ἀπαναλίσκειν τοῦ ἀφ' οὗ προχεῖται[6] σώματος, πῶς οὐκ εὔφθαρτόν ἐστιν ὑπὸ τοῦ τυχόντος; τὰ γὰρ λεπῖότατα τῶν σωμάτων εὐπαθῆ[7]. Φαίνεται δὲ τοῦτο μηδ'[8] ὑπὸ τῶν βιαιοτάτων ἀνέμων ἐκτρέπεσθαι δυνάμενον[9] τῆς ἐπ' εὐθείας τάξεως. Ἔτι εἰ οὕτως ἐστὶ λεπῖόν, διὰ τί μὴ καὶ[10] ἐπιμυόντων ἡμῶν[11] προχεῖται διὰ τῶν ἐν τῷ βλεφάρῳ πόρων; καὶ διὰ τί οὐχ ὁρῶμεν καὶ τότε; πολὺ γὰρ λεπῖότερον τὸ[12] ῥεῦμα τὸ τῶν ἀκτίνων τῶν ἱδρώτων[13] οἳ ἐκκρίνονται δι' αὐτοῦ. Ἀλλ' οὐδὲ τὰ βλέφαρα ἐπιμυόντων οὕτως ἥρμοσῖαι πρὸς ἄλληλα, ὡς μὴ δύνασθαι τὰς ἀκτῖνας οὕτως οὔσας λεπῖὰς προχεῖσθαι. Καὶ γὰρ εἰ διὰ τῶν στερεῶν διαφανῶν οἷαί τέ εἰσι διέρχεσθαι (ὁρῶμεν γὰρ διὰ τῶν τοιούτων τὰ ἐπέκεινα, ὡς διὰ τῶν[14] σπέκλων τε καὶ τῶν φεγγιτῶν[15] τῶν

[1] Le sens réclame ἐλάτῖονα αὐτὰ — [2] αὐτὸν M. — [3] Le sens réclame ὁρᾷ. — [4] ἐπινύει AM. — [5] om. AC. ἐστῖν B. — [6] προχέεται AMBC. — [7] ἀπαθῆ AC. — [8] μηδὲν M. — [9] δυναμένου B. — [10] om. ABC. — [11] om. ABC. — [12] om. AMC. — [13] ἱδρότων AM. — [14] om. ABC. — [15] φεγγιῶν ABC.

---

tur animalia facta, quando a tanto spacio videntur, quam quando oculos claudunt. Adhuc si quod profunditur sic subtile est, ut possit processum ad tantum nichil evidenter consumere id a quo profunditur corpus, quomodo non facile corruptibile est a quocunque? Subtilissima enim corporum facile passibilia. Videtur autem hoc nichil a violentissimis ventis extendi possibile a recto munite[1]. Adhuc si ita est subtile, propter quid non et clausis oculis non profunditur per poros qui in palpebra? Et propter quid non videmus et tunc? Multo enim subtilior fluxus radiorum, quam sudoris qui segregatur per ipsum. Sed neque palpebre dormientium sic aptate sunt ad invicem, ut non possint radii subtiles existentes profundi. Et enim si per solida transparentia possunt pertransire (videmus enim per talia que ex

[1] *sic.*

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 438 a 25-27.

λίθων), δῆλον ὡς καὶ διὰ τοῦ δέρματος τοῦ βλεφάρου δύναιτ' ἂν προχεῖσθαι. Ἔτι διὰ τί οὐκ εἰς στενὸν ἀπολήγουσιν αἱ ἀκτῖνες ἐκπεμπόμεναι, ὡς καὶ πάντα τὰ ἀπό τινων; Ἀποῤῥέον γὰρ τὸ[1] ὕδωρ ἐν τῇ προόδῳ στενούμενον ὁρῶμεν, ἀλλὰ καὶ ἡ φλὸξ εἰς ὀξὺ[2] ἀπολήγει[3]. Ταύτας δὲ τοὐναντίον ἐκχεομένας πλατύνεσθαί φασι καὶ ἀπολήγειν εἰς κώνου βάσιν. Ἔπειτα εἰ[4] σῶμά ἐστι[5] τὸ ἐκπεμπόμενον, δῆλον ὡς καὶ τόπον καθέξει. Εἰ δὲ μηδέν ἐστι κενόν, ἤτοι σῶμα διὰ σώματος χωρήσει, καὶ δύο σώματα ἅμα ἐν τῷ αὐτῷ ἔσται τόπῳ ἢ καὶ πλείω, εἰ πλείους ἅμα εἶεν οἱ ὁρῶντές τι ταὐτόν, ἢ ἀντιπερίστασις ἔσται, εἰ μὲν ἐν ἀέρι ὁρῶμεν, ἀέρος, εἰ δὲ ἐν ὕδατι, ὕδατος. Εἰς τί οὖν ἡ ἀντιπερίστασις; οὔτε γὰρ εἰς τὸν ὀφθαλμὸν καὶ τὴν κόρην οἷόν τε δέχεσθαι τὸ ἀντιμεθιστάμενον ταῖς ἀκτῖσιν ὕδωρ, ὅταν †δ'[6] ἐν ὕδατι βλέπωμεν, οὔτε διὰ τῆς ἀναπνοῆς ἡμᾶς[7] δέχεσθαι αὐτὸ (†οὔτε[8] γὰρ ἀναπνέομεν τὴν ἀρχὴν

[1] Om. B. — [2] ὀξύτητα AC. — [3] λήγει AC. — [4] εἰς pr. B. — [5] om. ABC. — [6] Lisez γ'. — [7] om. AC. — [8] Lisez οὐδὲ.

---

altera[1] parte, sicut per transparentes), palam *** et per pellem palpebre poterit utique profundi. Adhuc propter quid non*** augustum desinunt radii emissi, quemadmodum et omnia que ab aliquibus? Effluentem enim aquam[2] in progressu angustatam[3] videmus, sed et flamma in acutum desinit. Hos autem contrarium profusos dilatari aiunt et desinere in basem coni. Deinde si corpus est quod emittitur, palam quod et locum optinebit. Si autem nichil est vacuum, aut[4] corpus per corpus[5] penetrabit et duo corpora simul in eodem erunt loco aut et plura, si plures simul sint videntes aliquid idem, aut contradepulsio erit, si quidem in aere videmus, aeris, si autem in aqua, aque. In quid igitur contradepulsio? Neque enim in oculum et pupillam possibile suscipi depulsam radiis aquam, quandoque in aqua perspicimus[6], neque per respirationem possibile nos suscipere ipsam

[1] altra *et presque toujours ainsi.* — [2] aqua. — [3] agustatam. — [4] et. — [5] aut *add.* — [6] perspicius.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.
—
438 a 25-27.

ἐν ὕδατι ὄντες). Ζητητέον οὖν ἐπὶ[1] τοῦ ὕδατος εἰς[2] τί ἀντιπερίσταται τοῦτο[3] τὸ σῶμα τὸ δι' οὗ φέρεται ὁ κῶνος. Ἑνὸς γὰρ[4] ὁρῶντος, τῷ[5] ἐκείνου κώνῳ ἀντιπερίσταται[6]. Εἰ δὲ καὶ δεύτερος ὁρῴη καὶ τρίτος τὸ[7] αὐτὸ, πῶς[8] ἔτι[9], καθὸ συμβάλλουσιν ἀλλήλοις οἱ κῶνοι, ἀντιπερίστασις ἔσται; Εἰ γὰρ τὸ μόριον τοῦ κώνου τῷ μορίῳ τοῦ κώνου ἀντιπερίσταται, εἷς[10] ἂν μόνος ὁρῴη, οὗ τοῦ κώνου τὸ μόριον κατέχει τὸν τόπον ἐκεῖνον τὸν πρὸς τῷ ὁρωμένῳ. Ὧν γὰρ ἀντιπεριέστη τὰ μέρη τῶν κώνων, πῶς ἂν ἔτι ὁρῷεν οὗτοι; ἀλλὰ μὴν πάντες ὁρῶσιν. Ἀνάγκη ἄρα δι' ἀλλήλων χωρεῖν τοὺς κώνους καὶ πολλὰ σώματα ἕνα[11] καὶ τὸν αὐτὸν κατέχειν τόπον, εἰ[12] καὶ τὸ τοῦ ἑνὸς κώνου μόριον κατέχει. Ἔτι εἰ πᾶσα κίνησις ἐν χρόνῳ, κατὰ δὲ τὴν τῶν ἀκτίνων ἔκχυσίν τε[13] καὶ τάσιν ἐπὶ τὸ ὁρώμενον τὸ ὁρᾶν, ἐν χρόνῳ ὀψόμεθα. Ἀλλὰ

[1] τῇ AMBC. — [2] ἀντιπεριστάσει τὸ πρὸς AMBC. — [3] τοῦ A. που B. ποῦ C. — [4] μὲν M. — [5] om. ABC. — [6] ἀντιπεριίστατο AMBC. — [7] om. AMBC. — [8] om. ABC. — [9] del M. — [10] εἷς ἂν del. M. — [11] εἶναι ἅμα M. ἓν AC. — [12] ὂν ABC. — [13] om. ABC.

(neque enim respiramus a principio in aqua existentes). Querendum igitur in aqua in quid depellitur corpus per quod fertur conus. Uno enim vidente, per illius conum depellitur[1]. Si autem et secundus[2] videns et tercius idem, quomodo igitur, secundum quod conveniunt coni, depulsio erit? Si enim pars coni depellitur, forte aut solus videns aut non coni pars optinet locum qui apud rem visam. Quorum enim depelluntur partes conorum, quomodo utique adhuc videbunt isti? At vero omnes simul vident. Necesse igitur per invicem penetrare conos et multa corpora unum et eundem locum optinere, si pars[3] unius coni optinet. Adhuc si omnis motus in tempore, secundum radiorum autem effusionem et tensionem super id quod videtur videre, in tempore videbimus. Sed impossibile idem aliquid

[1] dipillitur. — [2] sensus. — [3] per.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 438 a 25-27.

μὴν ἀδύνατον τὸ αὐτό τι καὶ ἰσοταχῶς κινούμενον ἐν τῷ ἴσῳ[1] χρόνῳ κινηθῆναι τόδε τι τὸ διάστημα καὶ τὸ τούτου πολλαπλάσιον. Ὁρῶμεν δὲ ἅμα τῷ[2] ἀναβλέψαι, εἰ φῶς εἴη, τά τε ἐγγύς[3] καὶ τὰ πορρωτέρω. Ἔτι εἰ πολλοὶ ἅμα τὸ αὐτὸ ὁρῷεν ἐκ διαφόρων τόπων[4] καὶ[5] φέροιντο οἱ κῶνοι [ὅπῃ][6] δὴ καὶ ἔστι τὸ φερόμενον ἀπὸ[7] τῆς ὄψεως ἐπὶ τὸ ὁρώμενον[8] ὑπὸ[9] πάντων τῶν ὁρώντων, χρὴ[10] δι' ἀλλήλων φέρεσθαι τὰ[11] φερόμενα καὶ περιλαμβάνοντα[12] τὸ ὁρώμενον[13]. Οὕτω δὲ τέμνοιντο[14] ἂν ὑπ' ἀλλήλων οἱ κῶνοι[15]. Οὗ γινομένου, ἀνάγκη λύεσθαι τὴν τῶν ἐκπεμπομένων σωμάτων ἐπὶ τὸ ὁρώμενον συνέχειαν. Διαιρουμένης[16] δὲ ταύτης, οὐδ' ἂν ὁρᾶν ἔτι δυνατὸν εἴη. Τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο ἀνάγκη γίνεσθαι, καὶ εἰ δύο τινὲς εἶεν οἱ ὁρῶντες ἄντικρυς ἑστῶτες[17] ἀλλήλων[18], εἴη δὲ ἐπ' εὐθείας ἑκατέρῳ τῶν ὁρώντων ὁρατόν[19] τι κείμενον, οἱ δὲ ὁρῷεν

[1] Om. ABC. — [2] τὸ A. — [3] ἐγγύθεν AC. — [4] τούτων ABC. — [5] del. M. — [6] ... M. [ὅπῃ] ...κῶνοι om. ABC. — [7] ... M. — [8] ὁρω... M. — [9] .πο M. — [10] ..ρὴ M. — [11] τὰ φερόμενα] ....ρόμενα M. — [12] περιλαμ...ντα M. — [13] ὁρᾶν M. — [14] ...νοιντο M. — [15] ..οι M. — [16] διαιρούμενος AC. — [17] om. ABC. — [18] add. διεστῶτα A, διεστῶτες C, ἑστῶτες B. — [19] ἀορατόν AMC. pr. B.

eque velociter motum in equali tempore moveri hanc distantiam et huius multiplicem. Videmus autem simul in primo intuitu, si lumen fuerit, eque prope et eque longissime. Adhuc si multi simul videant ex differentibus locis et ferantur coni quacunque et sit quod fertur a visu super id quod videtur ab omnibus videntibus, necesse per invicem ferri que feruntur et comprehendere quod videtur. Sic autem incidentur utique ab invicem coni. Quo facto, necesse solvi continuitatem corporum emissorum super id quod videtur. Divisa autem hac, necesse videre impossibile[1] esse. Idem autem hoc necesse fieri, et si duo aliqui sint videntes e regione stantes invicem, sit autem in directum utrique videntium visibile aliquod positum[2], hii autem videant non

[1] possibile. — [2] positam.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.
—
438 a 25-27.

μὴ καθ' ἑαυτούς, ἀλλ' ἑκάτερος αὐτῶν τὸ τῷ ἑτέρῳ ἐπ' εὐθείας κείμενον· καὶ γὰρ οὕτως ἀνάγκη κατὰ τὸ μέσον συμβάλλειν τε τοὺς κώνους[1] ἀλλήλοις καὶ τέμνεσθαι ὑπ' ἀλλήλων, ἢ τὸν ἕτερον διὰ τοῦ ἑτέρου χωρεῖν· οὕτω δ' †αὖ[2] πάλιν δύο σώματα γίνοιτο[3] ἐν τῷ αὐτῷ. Ἔτι οἱ ἐξεναντίας ἀλλήλους[4] ὁρῶντες πῶς ὁρᾶν δυνήσονται; ἢ γὰρ οἱ κῶνοι ἀπαντῶντες ἀλλήλοις οὐ προελεύσονται, εἰ εἶεν ἰσοσθενεῖς, ὥστε οὐδέτερος οὐδέτερον ὄψεται, ἢ ὁ ἕτερος τὸν ἕτερον ὄψεται, οὐκέτι δὲ καὶ ὁ ἕτερος τὸν ἕτερον. Ἔτι εἰ σῶμά ἐστι τὸ ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἀπορρέον ᾧ ὁρῶμεν, ἤτοι ἀὴρ ἔσται ἢ πῦρ· ταῦτα γὰρ λεπτότατα τῶν ἐν ἡμῖν σωμάτων. Ἀλλ' ἀέρα μὲν οὐκ εὔλογόν ἐστιν. Ἔστι γὰρ καὶ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν καὶ πρὸ τῆς κόρης ἀήρ· μάτην οὖν ἔνδοθεν ἐκπέμποιτο[5] ἄν. Εἰ δὲ πῦρ τὸ ἐκπεμπόμενον (τοῦτο γὰρ λεπτότατον καὶ εὐκινητότατον), πυρὸς δὲ ἡ ἄνω κίνησις κατὰ φύσιν, πῶς οὐκ εἰς τὸ ἄνω μόνον ὁρῶ-

[1] κώνου A. — [2] Lisez ἄν. — [3] γίγνοιτο AMC. — [4] ἀλλήλοις AMBC. — [5] ἐκπέμποιντο B.

---

que secundum ipsos, sed uterque ipsorum quod alteri in directum positum; et enim sic necesse secundum medium concidere conos invicem et incidi ab invicem, aut alterum per alterum penetrare; sic autem iterum duo corpora fient in eodem. Adhuc ex opposito invicem videntes quomodo videre poterunt? Si enim coni obviantes invicem non procedent[1], erunt equeformes. Quare neuter neutrum videbit, aut alter alterum videbit, non iam autem et alter alterum. Adhuc si corpus est quod ab oculis defluit quo videmus, aut aer erit aut ignis; hec enim subtilissima eorum que in nobis corporum. Sed aerem quidem non rationabile est. Est enim et ante oculos et ante pupillam aer; vane igitur deintus emittentur. Si autem ignis est quod emittitur (hoc enim subtilius et facilius mobile), ignis autem sursum motus secundum naturam, quomodo igitur non ad sursum solum videmus, sed et que sunt sub nobis et deorsum et eque ve-

[1] precedent.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 438 a 25-27.

μεν, ἀλλὰ καὶ τὰ ὑφ' ἡμᾶς καὶ κάτω καὶ ἰσοταχῶς[1] καὶ ὁμοίως; ἢ τί ἔσται τὸ[2] μετὰ τὸ προχυθῆναι[3] ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν τὸ πῦρ εἰς τὸ κάτω αὐτὸ βίᾳ κινοῦν; Ἔτι πῶς τὰ κατὰ[4] τοῦ ὕδατος ὁρῶμεν; πῦρ γὰρ πᾶν ἐν ὕδατι σβέννυται[5], καὶ[6] ὅσῳ ἂν λεπτότερον ᾖ καὶ ἔλαττον, θᾶττον. Ἀλλ' οὐδὲ[7] διὰ τῆς ὄψεως εὔλογον φέρεσθαι τὸ πῦρ· ὕδατος γὰρ καὶ ἡ κόρη. Ἔτι εἰ πῦρ ἐστι τὸ ἐκπεμπόμενον, ἔδει αὐτὸ[8], εἰ[9] καὶ μὴ[10] μεθ' ἡμέραν, ἀλλὰ καὶ[11] νυκτός γε ὁρᾶσθαι, ἀλλὰ καὶ ἐφωτίζετ' ἂν ὁ ἀὴρ ὁ[12] περὶ τοὺς ὁρῶντας, εἴγε πλείους ἅμα ἑώρων[13] ἐν ὀλίγῳ ἀέρι συγκεκλεισμένοι[14]. Τὸ γὰρ λέγειν ἀποσβέννυσθαι διὰ τὴν παχύτητα τοῦ ἀέρος τοῦ σκοτώδους τὸ ἐκπεμπόμενον ἐκ τῆς ὄψεως νύκτωρ πῦρ, εὔηθες[15]· πολὺ γὰρ τὸ ὕδωρ παχύτερον ὂν οὐ σβέννυσιν αὐτό. Εἰ δὲ λέγοιεν φῶς τὸ ἐκπεμπόμενον εἶναι, δεικτέον[16] αὐτοῖς ὅτι τε[17] ἀσώματον καὶ[18] οὐχ

[1] δὲ add. ABC. — [2] αὐτὸ M. — [3] προχεθῆναι AMBC. — [4] κάτω AMC. — [5] σβεννυντι AMC. — [6] ἢ AC. — [7] οὐ AMBC. — [8] αὐτὸν ABC. νυκτὸς add. M. — [9] om. AMC. — [10] om. ABC. — [11] pointé dans M qui a écrit à la marge ἴσως μή. — [12] om. AMC. — [13] ἐνεώρων M. — [14] συγκεκλεισμένῳ AC. συγκεκλιμένῳ B. — [15] ἄηθες ABC. — [16] δείκνυται ABC. — [17] del. M. — [18] καὶ οὐχ del. M.

---

lociter et similiter? Aut quid erit ipsum, postquam profusus fuit ex oculis ignis, ad deorsum ipsum vi movens? Adhuc quomodo que sub aqua videmus? ignis enim omnis in aqua extinguitur, et, quanto utique subtilior fuerit et minor, ocius. Sed neque per visum rationabile ferri ignem; aque enim pupilla. Adhuc si ignis est quod emittitur, oportebat ipsum, et si non per diem, nocte tamen videri, sed et illuminaretur utique aer qui circa videntes, si quidem[1] plures simul nocte vident in modico aere concluso. Dicere enim quod extinguatur propter grossitiem eiusdem aeris tenebrosi qui emittitur ex visu nocte ignis, stultum; multa enim aqua spissior existens non extinguit ipsum. Si autem dicant lumen quod emittitur esse, ostendendum ipsis quod incorporeum et non possibile emitti et profundi,

[1] que.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.
—
438 a 25-27.

οἷόντε ἐκπέμπεσθαι καὶ προχεῖσθαι, ὥς φασι. Γίνεται γὰρ κατὰ σχέσιν τοῦ φωτίζεσθαι πεφυκότος[1] *πρὸς τὸ φωτίζειν δυνάμενον· διὸ οὐδὲ κίνησις φωτός ἐσῖιν. Ἅμα γοῦν ὁρῶμεν καὶ τὰ ἐγγὺς καὶ τὰ πόῤῥω τοῦ φωτίζειν πεφυκότος φωτιζόμενα, ὅσα ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ διασῖήματος οἷάτε φωτίζεσθαι ὑπ' αὐτοῦ· ὃ ἦν ἂν ἀδύνατον, εἰ ἦν τὸ φῶς σῶμα. Ὅτι δὲ σχέσις τίς ἐσῖι καὶ*[2] *κατὰ σχέσιν τοῦ φωτίζοντος πρὸς*[3] *τὸ φωτιζόμενον καὶ μὴ οὐσία τις καὶ σῶμα τὸ φῶς, δῆλον καὶ ἐκ τοῦ μηδ' ἐπ' ὀλίγον ὑπομένειν αὐτό*[4]*, τοῦ φωτίζοντος παρενεχθέντος*[5]*. Καὶ ταῦτα μὲν καὶ τοιαῦτα λέγοιτ' ἂν πρὸς τοὺς ἐκπέμποντάς τι σῶμα ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἕως τῶν ὁρωμένων. Ἀλλ' οὐδ' ἀπὸ τῶν ὁρωμένων εὔλογον ἀποῤῥέον τι προσπίπῖειν τοῖς ὀφθαλμοῖς, καὶ οὕτω τὸ ὁρᾶν γίνεσθαι. Σχεδὸν γὰρ ὅσα ἕπεται ἀδύνατα*[6] *τοῖς ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν λέγουσί τι ἀποῤῥεῖν, ἕπεται καὶ τοῖς ἀπὸ τῶν ὁρωμένων, πρὸς δὲ ἐκείνοις ἔτι καὶ τὸ μὴ οἷόντε εἶναι τοῦ μεταξὺ διασῖήματος τοῦ τε ὁρῶντος καὶ τοῦ*

[1] *πεφυκότως* A. — [2] om. ABC. — [3] om. ABC. — [4] *τῳ* add. AMBC. — [5] *παρενεχθέντι* AMBC. — [6] *ἀδύνατον* pr. B.

---

ut aiunt. Fit[1] enim secundum habitudinem apti nati illuminari ad illuminare potens; propter quod neque motus luminis est, simulque videmus et propinqua et remota ab apto nato illuminare illuminata, quecumque ab eodem spacio possunt illuminari ab ipso : quod esset[2] utique impossibile, si esset[3] lumen corpus. Quod autem habitudo quedam et secundum habitudinem eius quod illuminatur ad illuminans, et non substantia aliqua et corpus, lumen, palam, et enim ex eo quod non ad modicum permanet ipsum, illuminante seposito. Et hoc quidem et talia dicentur ad emittentes aliquod corpus ab oculis usque ad ea que videntur. Sed neque ab hiis que videntur rationabile defluere aliquid offendens ad oculos, et sic fieri videre. Fere enim quecunque sequntur impossibile dicentibus ab oculis aliquid defluere secuntur et dicentibus ab huiusmodi que videntur, cum illis autem amplius et non possibile esse intermedie distantie videntis et eius quod

[1] sic. — [2-3] cesset.

ὁρωμένου αἴσθησιν γίνεσθαί τινα, εἰ οὕτω γένοιτο τὸ ὁρᾶν. Πῶς δὲ *ἔτι ἀθρόον τι ὀφθήσεται; ἀνάγκη γὰρ κατὰ τοσοῦτον ὁρᾶσθαι, ὅσον ἡ κόρη δέχεται· τοσοῦτον γὰρ καὶ δέξεται τῆς ἀποῤῥοῆς.* Πῶς δὲ *οὐ κάμνει ἡ ὄψις, τοσούτων καὶ οὕτω συνεχῶν ἐμπιπτόντων σωμάτων, οὖσα οὕτως εὐπαθής;* Ἀλλὰ *περὶ μὲν τούτων ἐν ἄλλοις ἐπὶ πλέον εἴρηται.*

X. 438 a 27-b 2. « Τούτου... *ἐστιν.* » Ὁ δ' Ἀριστοτέλης *εἰπών·* « Ἄλογον *δὲ ὅλως τὸ ἐξιόντι*[1] *τινὶ τὴν ὄψιν ὁρᾶν καὶ ἀποτείνεσθαι μέχρι τῶν ἄστρων, ἢ μέχρι τινὸς ἐξιοῦσαν συμφύεσθαι, καθάπερ ἔλεγόν τινες,* » *καὶ τῆς ἑτέρας δόξης τὴν ἀτοπίαν ἐνδειξάμενος διὰ τοῦ εἰπεῖν* « *ἀποτείνεσθαι μέχρι τῶν ἄστρων*[2] » (*παραλογώτατον γὰρ τοσοῦτον δύνασθαι ἐκπέμπεσθαι σῶμα ἔκ τινος τῶν ὁρώντων, ὡς ἀποτείνεσθαι αὐτὸ μέχρι τῶν ἄστρων*[3]), *πρὸς*[4] *τοὺς συμφύεσθαι λέγοντας καὶ τὸ ἐκπεμπόμενον φῶς τῷ*[5] *ἐκτὸς φωτὶ λέγων φησί·* (27-28.) « Τούτου... *ὄμματος.* » *Λέγει δέ, ὅτι βέλτιον ἦν τοῦ λέγειν τῷ ἐκπεμφθέντι φωτὶ ἐκ τῆς ὄψεως*

[1] *δεξιόν τι* AC. — [2-3] *δύνασθαι* add. AMBC. — [4] *δὲ* add. AMC. — [5] *τῷ... φωτί*] .'*κτὸς φωτί* M. *τὰ ἐκ φωτὸς* ABC.

---

videtur sensum fieri aliquem, si sic fiat videre. Quomodo autem adhuc si totum aliquid videbitur? Necesse enim secundum tantum videri, quantum pupilla suscipit; tantum enim et suscipit defluxus. Quomodo autem non laborat visus, tot et sic continuis incidentibus ipsi corporibus, cum sit ista passibilis? Sed de hiis quidem in aliis copiosius dictum est.

X. 438 a 27-b 2. Aristoteles autem[1], cum dixisset : « Irrationabile « autem totaliter exeunte alico visum videre et protendi usque ad astra « aut usque ad aliquid exeuntem copulari, quemadmodum dixerunt « quidam, » et alterius opinionis inconsequentiam cum ostendisset per hoc quod dicit « protendi usque ad astra » (inopinatissimum enim tantum posse emitti corpus ex alico videntium, ut protendatur ipsum usque[2] ad astra), adversus[3] copulari dicentes emissum lumen extrinseco lumini dicens ait : (27-28.) « Hoc quidem enim melius in prin-

[1] *ante* Aristoteles. — [2] *ante* ipsum. — [3] aliquid.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 438 a 27-28.

ἐκτὸς γινομένῳ τὸ ἐκτὸς Φῶς συμφύεσθαι τὸ λέγειν τὸ ἐκτὸς τῷ ἐντὸς ϖρὸ τοῦ ἐκπεμφθῆναι συμφύεσθαι ϖρὸς τῇ κόρῃ καὶ ἐν τῇ κόρῃ· τοῦτο γάρ ἐσ͂ι τὸ « ἐν ἀρχῇ συμφύεσθαι τοῦ ὄμματος. » Διὰ τί δὲ τοῦτο βέλτιον; ἢ ὅτι οὐδὲν ἐδεῖτο τῆς ἀπὸ τοῦ[1] τῆς ὄψεως Φωτὸς ἀποῤῥοίας, εἰ μὴ ἤμελλεν[2] αὐτὸ ϖεριλήψεσθαι τὸ ὁρατόν, ἀλλ' εἶναι μεταξὺ Φῶς τὸ τὴν αἰτίαν αὐτοῦ τοῦ ὁρᾶσθαι τὸ ὁρώμενον ϖαρασχόν; Ὃ γὰρ τῷ ἐκπεμπομένῳ Φωτὶ ϖρὸς τὸ ὁρᾶν Φασιν[3] αὐτὸ συντελεῖν, τοῦτο ἠδύνατο ***[4] καὶ μὴ ἐκπεμφθέντι συντελεῖν ϖρὸς αὐτῇ τῇ κόρῃ καὶ χωρὶς ἀποῤῥοίας. Πῶς γὰρ τῷ ἐκπεμφθέντι Φωτὶ ἡ ὄψις ὁρᾷ, καὶ τί † ϖάσχον[5] ὑπὸ τοῦ ἐκτὸς Φωτός; οὐ γὰρ διαδιδόντι τὸ τοῦ ὁρατοῦ εἶδος. Ἄμεινον οὖν[6] ἦν λέγειν ἐντὸς ὄντι αὐτῷ ***[7] διαδίδοσθαι ὑπ' αὐτοῦ. Καὶ γὰρ εἰ μὲν ϖεφώτισ͂αι τὰ μέχρι τῆς κόρης, τί δεῖ δευτέρου Φωτὸς τοῦ ἐκπεμπομένου; Εἰ δὲ σκότος μέν ἐσ͂ι ϖερὶ τὴν[8] κόρην, ϖοῤῥωτέρω δέ τὸ Φῶς[9] ἐξιόν[10]

[1] om. pr. B. — [2] εἰμελλεν AMC. — [3] Φησιν AMC. — [4] Suppléez ἄν. — [5] Lisez ϖάσχοντι. — [6] om. B. — [7] Il manque peut-être quelque chose comme τῷ ἐκτὸς διὰ τὸ τὸ τοῦ ὁρατοῦ εἶδος. — [8] τὴν κόρην] τῇ κόρῃ ABC. — [9] τὸ add. AMBC. — [10] Φῶς add. AMBC.

« cipio copulari cum oculo, sed hoc stultum. » Dicit autem quod melius esset dicere extrinsecum interiori ante emitti apud pupillam et in pupilla copulari, quam dicere emisso ex visu lumini extrinsecum copulari; hoc enim est « in principio copulari cum oculo. » Propter quid autem hoc melius? aut quia[1] nichil opus erat defluxu luminis a visu, si non debeat visus comprehendere visibile, sed esse lumen intermedium quod causam exhibeat quare quod videtur videatur? Quod enim emisso lumine aiunt ipsum facere ad videre, hoc poterat et non emisso facere apud ipsam pupillam et sine defluxu. Quomodo enim emisso lumine visus videt, et quid patiens extrinseco lumine? Non enim reddenti visibilis speciem. Melius erat dicere extra existente ipso refundi ab ipso. Et enim si quidem illuminata sunt etiam usque ad pupillam, quid opus est secundo lumine emisso? Si autem tenebre quidem sunt circa pupillam, longius autem exiens

[1] quare.

εἰς σκότος[1] σϐεσθήσεται πρὸ τοῦ συμφυὲς ἐκείνῳ[2] γενέσθαι, εἴγε σϐεστικόν ἐστιν αὐτοῦ τὸ σκότος, ὡς λέγουσί τινες[3], οὕτω †δὲ[4] πρὸς οὐδὲν ἂν εἴη χρήσιμον. Διὰ δὴ ταῦτα ἄμεινόν, φησιν, ἦν τὸ ἐκτὸς φῶς συμφύεσθαι λέγειν ***[5] τῇ κόρῃ καὶ τῷ ἐν αὐτῇ[6] φωτί.

438 a 29-b 1. « Ἀλλά... τυχόν. » Εὔηθες δὲ καὶ τοῦτό, φησι, καὶ διὰ τί εὔηθες[7] προστίθησι. [Πῶς[8]] γὰρ συμφύεσθαι [συμϐαίνει[9]] φωτὶ πρὸς φῶς; ὁ[10] γὰρ Πλάτων σύμφυσιν εἶπε[11] γίνεσθαι τοῦ τ'[12] ἐξιόντος ἐκ[13] τῆς ὄψεως φωτὸς καὶ τοῦ ἐκτός. Λέγων γὰρ τὴν αἰτίαν τοῦ, σκότους ὄντος, μὴ ὁρᾶν ἔτι τὴν ὄψιν, φησίν[14]· « Ἀπελθόντος δὲ εἰς νύκτα τοῦ συγγενοῦς πυρός, ἀποσϐέννυται[15]· πρὸς γὰρ ἀνόμοιον ἐξιὸν ἀλλοιοῦταί τε αὐτὸ καὶ κατασϐέννυται, συμφυὲς οὐκέτι τῷ πλησίον ἀέρι γινόμενον, ἅτε πῦρ οὐκ ἔχοντι. » Διότι οὖν ἐν ἐκείνῳ τῷ τὸ πῦρ καὶ τὸ φῶς ἔχοντι ἀέρι συμφύεται τὸ ἐξιὸν ἐξ ἡμῶν φῶς, διὰ τοῦτο ὁρᾶν φησιν ἡμᾶς. Τὸ

[1] ἐξιὸν add. ABC.— [2] ἐκείνῃ AC.— [3] om. AMBC.— [4] Lisez δή.— [5] Suppléez πρὸς. — [6] αὐτῷ AMC. — [7] εὔθες A. — [8] τότε ABC. τὸ M. — [9] τί ἐστι AMBC. — [10] ὁ... φωτὸς om. AC. — [11] εἶπε γίνεσθαι] εἶ...νεσθαι M. — [12] δ' pr. B. — [13] ἐκ τῆς]... M. — [14] *Tim.* 45 D. — [15] ἀποτείνεται AMBC.

---

lumen in tenebras extinguetur, antequam copuletur, si enim extinctivum est ipsius tenebra, ut dicunt quidam[1], sic ad nichil utile utrumque erit. Propter hoc itaque melius ait esse dicere extrinsecum lumen copulari pupille et lumini[2] quod est in ipsa.

438 a 29-b 1.] Stultum autem et hoc, ait, et propter quid stultum apponit. Quomodo enim copulari accidit lumini ad lumen? Plato enim copulationem dicebat fieri exeuntis luminis ex visu et extrinseci. Dicens enim causam, tenebris existentibus, non videre iam visum, ait: « Abcedente autem in noctem eiusdem generis igne, extinguitur; ad « dissimile enim exiens alteratur et extinguitur copulatum non iam vicino aliquando aeri, velut ignem non habenti[3]. » Quia[4] igitur in illo aere habente ignem et lumen copulatur exiens ex nobis lumen, propter

[1] dicunt *add.* — [2] lumen. — [3] habente. — [4] qui.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 438 a 29-b 1.

δὲ συμφύεσθαι λέγειν φωτὶ[1] φῶς εὔηθες εἶναι λέγει. Τί γαρ τὸ[2] συμφύεσθαι σημαίνει; †οὐδὲ[3] γὰρ †ἀσωμάτως[4] τὸ συμφύεσθαι[5], †οὐδὲ[6] τὸ τυχὸν τῷ τυχόντι συμφύεται, ἀλλὰ δεῖ πρῶτον[7] μὲν σώματα εἶναι τὰ συμφυόμενα, ἔπειτα οἰκειότητά τινα ἔχειν πρὸς ἄλληλα. Τὸ δὴ λέγειν τὰς ὄψεις καὶ τὸ ἀπ' αὐτῶν φῶς τῷ[8] ἐκτὸς φωτὶ συμφύεσθαι ἀτοπώτατον. Ἀσώματόν τε γὰρ τὸ φῶς, καὶ προσέτι ἐναργὲς τὸ μηδεμίαν σύμφυσιν[9] φωτὸς πρὸς φῶς γίνεσθαι. Ὁρῶμεν γὰρ ὅτι, ὅταν φῶς φωτὶ[10] ἀπὸ διαφόρων[11] τῶν φωτιζόντων ἅμα γένηται, οὐδεμία αὐτῶν γίνεται σύμφυσις, ἀλλὰ πάλιν διΐσταται, διϊσταμένων τῶν ἀφ' ὧν τὸ φῶς ἐστι. Δύο οὖν λύχνων καιομένων ἐν τῷ αὐτῷ, ἂν τὸν ἕτερόν τις χωρίσῃ, συγχωρίζεται αὐτῷ καὶ τὸ ἀπ' αὐτοῦ φῶς ἐπιδήλως· ἔλαττον γὰρ τὸ καταλειπόμενον γίνεται. Πῶς δ' οὐκ ἄλογον τὸ αὐτὸ ταῖς μὲν ὄψεσι μὴ δύνασθαι ἡμᾶς ὁρᾶν μηδὲ τῷ φωτὶ τῷ ἐκπεμπομένῳ

[1] φωτὸς B. — [2] τί A del. M. — [3] Lisez οὔτε. — [4] Lisez ἀσωμάτων. — [5] ἐμφύεσθαι A. — [6] Lisez οὔτε. — [7] πρῶτα B. — [8] τῷ... φωτὶ] τὸ ἐκτὸς φωτὸς B. — [9] σύμφησιν AC. — [10] φωτὸς ABC. — [11] διαφορᾶς ABC.

---

hoc videre ait nos. Dicere autem copulari lumini lumen stultum esse dicit. Quid enim copulari significat? Neque enim incorporaliter copulari, neque quodcumque cuicumque copulatur, sed primo quidem oportet corpora esse que copulantur, deinde proprietatem quandam habere adinvicem. Dicere itaque visus et quod ab ipsis lumen extrinseco lumini copulari inconvenientissimum. Incorporeum enim lumen, et adhuc evidens nullam copulationem luminis ad lumen fieri. Videmus enim quod, quando lumen lumine[1] diversis simul illuminantibus simul fiat, nulla[2] ipsorum fit copulatio, sed rursum[3] distat, distantibus hiis a quibus lumen est. Duabus igitur lucernis ardentibus in eodem, si alteram quis separet, consegregatur[4] cum illa et[5] ab ipsa lumen notabiliter; minus enim fit quod relinquitur. Quomodo autem non irrationabile idem visibus quidem non posse videre neque

[1] lumina. — [2] natura. — [3] sursum. — [4] cum (*souvent* cum *pour* con)segregetur. — [5] cum *add.*

διὰ τῶν ὀμμάτων, τῷ δὲ ταύταις ταῖς ὄψεσι καὶ τῷ φωτὶ τούτῳ συμπεφυκότι, ὅταν προσπέσῃ τινὶ τῶν ὁρατῶν[1]; Ἔπειτα δὲ πότερον, κἂν πλειόνων ὄψεις πρὸς τὸ αὐτὸ φῶς[2] προσπέσωσιν[3], τούτῳ προσφύονται καὶ διὰ μιᾶς ὄψεως πάντες ὁρῶσιν; ἢ τίς ὁ τῆς συμφύσεως[4] αὐταῖς τρόπος; καὶ τίς ἡ τοῦ φωτὸς τοῦ ἑκάστου ἐν τῇ συμφύσει τῇ πρὸς τὴν ἑκάστου[5] τῶν ὁρώντων †ἰδίων[6] [ὄψιν[7]] διαίρεσις;

438 b 1-2. « Τό... ἐστιν. » Ἀπορήσας δὲ πῶς λέγειν οἷόντε φῶς φωτὶ[8] συμφύεσθαι, προσαπορεῖ καὶ πῶς [πρὸς[9]] τῇ κόρῃ καὶ τῷ ἐν αὐτῇ φωτὶ τὸ ἐκτὸς φῶς συμφύεται. Πῶς γὰρ τὸ ἐντὸς τῆς ὄψεως τῷ ἐκτὸς φωτὶ συμφύεται; εἰ γὰρ ἐν[10] τῷ συμφύεσθαι τὸ ἀφ' ἡμῶν τῷ ἐκτὸς τὸ[11] ὁρᾶν ἐστι, πῶς ἐκείνῳ τῷ ἐντὸς συμφύεται τὸ ἐκτός; οὐ γὰρ ἡ κόρη ἐστὶν ἡ ὁρῶσα, οὐδ' ὀφθαλμός. Οὐ γὰρ ἐπὶ τῷ ἐσχάτῳ τοῦ ὀμ-

[1] om. AC. — [2] om. ABC. — [3] ἅπαντα add. AMBC. — [4] ἐμφύσεως AC. — [5] ἑκάστην AC. — [6] del. M. Lisez ἴδιον. — [7] om. AMBC. — [8] φωτὸς ABC. — [9] om. AMBC. — [10] ἐν τῷ] τὸ ABC. τῷ M. — [11] om. AMC.

---

lumine emisso per oculos, eo autem quod[1] istis visibus et lumini huic[2] aptum natum est[3], quando incident alicui visibilium? ad quodcumque, et si plurimi visus omnes ad idem lumen inciderint, huic[4] copulantur et omnes vident per unum visum? Aut quis modus copulationis ipsorum? et que divisio luminis uniuscuiusque in copulatione ad visus[5] uniuscuiusque videntium?

438 b 1-2.] Et cum dubitasset quomodo possibile est dicere copulari lumen lumini, apponit dubitationem et qualiter apud pupillam et lumen quod est in ipsa extrinsecum lumen copulatur. Quomodo enim quod intraneum visus extrinseco lumini copulatur? Si enim in copulari lumen quod a nobis sit *** videre; quomodo illi intrinseco copulatur extrinsecum? Non enim pupilla est que videt, neque oculus. Non enim in extremitate oculi anima, neque sensitivum, ut

[1] id *add.* — [2] hoc. — [3] quia *add.* — [4] hinc. — [5] vias.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 438 b 1-2.

ματος ἡ ψυχή, οὐδὲ τὸ αἰσθητικὸν, ὥς φησιν [1], ἀλλά ἐστι τὸ αἰσθητικὸν ἐν ἄλλῳ, ὡς ἔδειξεν ἐν τοῖς ϖερὶ ψυχῆς[2]. Δῆλον οὖν ὅτι[3] καὶ τῷ ἐντὸς φωτὶ δι'[4] οὗ ὁρῶμεν δεῖ τοῦ ἐκτὸς φωτός. Πᾶν γὰρ ὁμοίως δεῖ διατίθεσθαι τὸ μεχρὶ τῆς αἰσθητικῆς ἀρχῆς. Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ[5] οἷόντε λέγειν τὸ ἐκτὸς[6] φῶς συμφύεσθαι τῷ ἐντὸς φωτί. Μέση γάρ[7] ἡ μῆνιγξ οὖσα κωλύσει[8] ταύτην[9] τὴν σύμφυσιν, εἴγε σῶμα τὸ φῶς, †διὰ[10] τὸ ἄψυχα[11] ἀλλήλοις †συμφύεσθαι. Εἰ δὴ δεῖ μὲν συμφῦναι[12] τὸ ἐντὸς φῶς τῷ[13] ἐκτὸς φωτὶ, ἵν' αἴσθηται ἡ ψυχή, τοῦτο δὲ ἀδύνατον, μὴ εἰσιόντος φωτὸς ϖρὸς αὐτήν, οὐδ' ἂν ὁρῴη. Εἰ γὰρ τῷ μιχθέντι φωτὶ ὁρῶμεν, τὸ δὲ[14] ἐντὸς[15] οὐ μίγνυται τῷ ἐκτός[16], οὐδ' ἂν ὁρῴημεν ἐκείνῳ[17]. Οὐ γὰρ δὴ ἄκρᾳ[18] ὀψόμεθα[19] τῇ κόρῃ. Μήνιγγα δ' ἂν λέγοι τὸν τὴν κόρην ϖεριέχοντα χιτῶνα. Οὕτω καὶ Ἐμπεδοκλῆς λέγων ἐδείχθη ϖρὸ ὀλίγου « ὡς δ' ὁπότ'[20] ἐν μή-

[1] plus bas 438 b 8-10. — [2] Arist. *De An.* II, 11. 423 b 22-25. — [3] εἰ ABC. — [4] δι'... (5) φωτὶ om. ABC. — [5] οὐχ M. — [6] ε... M. — [7] καὶ add. ABC. — [8] κωλύει ABC. — [9] ταύτην... σύμφυσιν] τὸ συμφυὲς ABC. — [10] διὰ... συμφύεσθαι] Il y a ici quelque altération. — [11] μὲν add. AMBC. — [12] συμφῆναι B. — [13] τὸ A. — [14] om. AC. — [15] ἐκτὸς B. — [16] ἐντὸς B. — [17] ἐκεῖνο ABC. — [18] ἄκρα AMBC. — [19] ὀψοίμεθα ABC. — [20] ὁποτ' ἐν] ὁπότε ABC.

---

dicit, sed etiam est sensitivum in alio, sicut ostendit in hiis que de anima. Palam igitur quod et intrinsecum per quod videmus indiget extrinseco lumine. Omne enim similiter oportet disponi usque ad sensitivum primum. At vero neque possibile est dicere intrinsecum lumen copulari et extrinsecum. Mininga[1] enim existens media prohibebit hanc copulationem, siquidem[2] lumen corpus.... inanimata invicem copulari. Et[3] si oportet quidem copulari intrinsecum lumen extrinseco lumini, ut sentiat anima, hoc autem impossibile, non intrante lumine ad ipsam, neque videbit. Si enim mixto lumine videmus, intrinsecum autem non miscetur extrinseco, neque utique videbimus illo. Neque enim utique pupilla[4] videbimus. Miningam[5] autem utique dicet[6] tunicam continentem pupillam. Sic et ostensus est Empedocles ante modicum[7] « ut dopote[8], ...

[1] miringa. — [2] que. — [3] Et si] erit. — [4] pupille. — [5] miringam. — [6] dicit. — [7] medicum. — [8] dorcore.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.

438 b 2-5.

νιγξιν ἐεργμένον[1] ὠγύγιον φῶς. » Ὥστε ἄμεινον μὲν τοῦ[2] ἐκπέμπεσθαι λέγειν τὸ ἐντὸς φῶς πρὸς τὸ ἐκτὸς εὐθὺς [ἐν[3]] τῇ ἐντὸς χώρᾳ συμφύεσθαι, ἀδύνατον δὲ καὶ οὕτως. Τὸ γὰρ ἐκτὸς φῶς οὐκ ἂν συμφύοιτο τῷ ἐντὸς τῷ μέσον εἶναι τὴν μήνιγγα[4]. Οὔκουν[5] ἂν διὰ τῆς συμφύσεως τοῦ φωτὸς γίνοιτο τὸ ὁρᾶν, εἰ εἴη τὸ φῶς σῶμα καὶ δέοιτο αὐτοῦ ἅψασθαι τοῦ ᾧ συμφύεται.

XI. 438 b 2-16. « Περὶ... ἀήρ. » (2-5. « Περὶ... ὁρᾶν. ») Ἀντειπὼν πρὸς τοὺς λέγοντας ἐξιόντι τινὶ ἀπὸ τῆς ὄψεως τὸ ὁρᾶν γίνεσθαι καὶ δείξας πῶς λέγουσιν ἄτοπον, λέγει[6] αὐτὸς τὴν αὐτοῦ δόξαν. Καὶ περὶ μὲν τοῦ μὴ δύνασθαι ὁρᾶν ἄνευ φωτός, φησιν, ἐν ἄλλοις εἴρηται[7]· εἴρηκε δὲ ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς[8]. Τὸ γὰρ χρῶμα[9], ὅπερ ἐστὶν ὁρατὸν καθ' αὑτό, εἶπε κινητικὸν εἶναι τοῦ κατ' ἐνέργειαν διαφανοῦς, κατ' ἐνέργειαν δὲ διαφανὲς

[1] εἰργόμενον AC. εἰγμένον B. — [2] τὸ ABC. — [3] om. AMBC. — [4] μήνιγκα AMC. — [5] οὐκ AMBC. — [6] λέγειν B. — [7] εἰρῆσθαι AMBC. — [8] Arist. *de An.* II, 7. 418 b 2. — [9] σῶμα AC.

.... » Quare melius quidem in interiori loco copulari, quam dicere interius emittere lumen ad exterius, impossibile autem et sic. Extrinsecum enim lumen non utique copulabitur intrinseco, eo quod media sit mininga[1]. Non igitur per copulationem luminis fiet videre, si sit lumen corpus et oporteat ipsum tangere id cui copulatur.

XI. 438 b 2-16.] « De hoc quidem igitur quod non sit possibile vi« dere sine lumine dictum est in aliis. » (2-5.) Cum contradixisset ad dicentes exeunte aliquo a visu fieri videre et ostendisset qualiter dicunt inconvenientia, dicit ipse propriam[2] opinionem. Et de hoc quidem quod non sit possibile videre sine lumine, dicit, in aliis dictum est; dixit autem in hiis que de anima. Colorem enim, qui quidem est visibile secundum se, dixit motivum [3]esse eius quod secundum actum dyafanum, secundum actum autem dyafanum et illumina-

[1] miringa. — [2] proprie. — [3] motum,

τὸ ϖεφωτισμένον, ἐπειδὴ καὶ τὸ φῶς ἐτέθη[1] *ἐνέργεια εἶναι τοῦ διαφανοῦς ᾗ διαφανές. Εἴτε οὖν φῶς*[2] *τὸ μεταξὺ τοῦ τε ὁρωμένου καὶ τῆς ὁρώσης ὄψεως εἴτε ἀὴρ*[3] *ϖεφωτισμένος*[4]*, ἡ διὰ τούτου γινομένη κίνησις ὑπὸ τοῦ ὁρατοῦ ἐσΊιν ἡ τοῦ ὁρᾶν αἰτία*[5]*. Κινητικὸν γὰρ τὸ ὁρατὸν*[6] *τῆς τοιαύτης φύσεως. Τὸ δὲ « εἴτε φῶς εἴτε ἀὴρ ἐσΊι τὸ μεταξὺ » εἶπεν, ὅτι τὸ φῶς μὲν αἴτιον, οὐ μὴν τοῦτο χωρὶς ἀέρος ἢ ἄλλου τινὸς διαφανοῦς οἷόντε εἶναι. Τῆς γὰρ τοιαύτης φύσεως ἔδειξε τὸ φῶς εἶδός τε καὶ ἐντελέχειαν*[7] *ὄν. Τὸ οὖν « εἴτε ἀὴρ » ἴσον ἐσΊὶ τῷ « εἴτε σῶμά τι τοιοῦτον οἷον ἔχειν ἐν αὐτῷ τὸ φῶς. »*

438 b 5-8. *« Καὶ... ἀήρ. » Διὸ « καὶ εὐλόγως » φησὶ « τὸ ἐντός ἐσΊιν ὕδατος » τουτέσΊιν ἡ κόρη· αὕτη γὰρ ἐντός, ἀλλ' οὐ μεταξύ ἐσΊι τοῦ τε ὁρωμένου καὶ τοῦ ὄμματος. Τὸ γὰρ ὕδωρ διαφανὲς καὶ τοιοῦτον οἷον δέχεσθαι τὸ φῶς. Δεῖ γὰρ ὥσπερ τὸ ἐκτὸς τὸ μεταξὺ ϖεφωτίσθαι, οὕτω καὶ τὸ ἐντὸς μέχρι τῆς αἰσθήσεως καὶ τῆς αἰσθητικῆς δυνάμεως ϖεφω-*

[1] *συνετέθη* AMBC. — [2] om. AC. — [3] *ἄλλο* AC. — [4] *ϖεφωτισμένον* AC. — [5] *εἰτία* A. — [6] *ὁρᾶν* AMBC. — [7] *ἐντελέχεια* pr. B.

---

tum, quoniam et lumen positum est esse actus dyafani in quantum dyafanum. Sive igitur lumen quod intermedium eius quod videtur et videntis visus[1] sive aer illuminatus, per hoc factus motus a visibili est videndi causa. Visibile enim est motivum talis nature. Hoc autem « sive lumen aut aer est quod intermedium » dixit, quia lumen quidem causa, non tamen hoc sine aere aut alico alio dyafano possibile est esse. Talis nature enim ostendit lumen[2] speciem et actum existens. Hoc igitur « sive aer » equipollet huic « sive corpus aliquod tale possibile habere in ipso lumen. »

438 b 5-8.] Propter quod « irrationabiliter » ait « quod intus est « aque, » hoc est pupilla; hec[3] enim intus, sed non intermedium iam eius quod videtur et oculi. Aqua enim transparens et talis ut suscipiat lumen. Oportet enim, quemadmodum extrinsecum intermedium illuminatum esse, sic et intrinsecum quod usque ad sensum et sensiti-

[1] visum. — [2] lumini. — [3] hoc.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 438 b 5-8.

τίσθαι, εἰ μέλλει τι ὁραθήσεσθαι[1]. Ὡς γάρ, ἔξω μὴ ὄντος φωτὸς[2], ἀδύνατον ὁραθῆναί τι, οὕτως[3] οὐδ' ἐντός, εἰ μὴ φωτισθείη τὸ μέχρι τῆς αἰσθητικῆς ψυχῆς, οὐκ ἂν ὁραθείη τι. Διὸ καὶ τὸ ἐντὸς χρὴ[4] διαφανὲς εἶναι καὶ τοιοῦτον οἷον φωτίζεσθαι. Ἀναγκαῖον ἄρα ὕδωρ εἶναι τοῦτο, ἐπεὶ μὴ ἀήρ ἐσῖιν. Ἔλαβε δὲ μὴ εἶναι ἀέρα[5] τὸ ἐντὸς τοῦ ὀφθαλμοῦ, ἤτοι ὅτι μὴ λέγει[6] τις τοῦτο, ἢ ὅτι μὴ φαίνεται μήτε ἐν ταῖς ἀνατομαῖς μήτε ἐν ταῖς πληγαῖς ἀὴρ ἐμπεριειλημμένος[7] ἐκεῖ, ἢ ὅτι δεῖ μέν, ὡς εἴρηκε[8], διαφανὲς εἶναι τὸ ἐντὸς τοῦ ὀφθαλμοῦ, εὐφυλακτότερον δὲ καὶ †εὐυπολη πῖότερον[9] τὸ ὕδωρ τοῦ ἀέρος, κατ' ἄμφω δὲ[10] εὐφυλακτότερον, ὅτι τε οὐ μόνον διαφανές, ἀλλὰ καὶ ἐμφανές, ὡς μᾶλλον τὰ εἴδη τῶν ὁρατῶν δέχεσθαι, καὶ ὅτι μᾶλλον σῖέγειν[11] τι[12] καὶ φυλάτῖειν[13] δύναται· ὁ γὰρ ἀὴρ ῥευσῖός τε καὶ διαπνευσῖός[14].

[1] ὁραθήσεται AC. — [2] om. ABC. — [3] οὕτω AMC. — [4] om. ABC. — [5] om. ABC. — [6] λέγοι AMBC. — [7] ἐμπεριειλημμένως A. — [8] εἴρηκεν AM. 438 a 13-16. — [9] Lisez εὐαπολη πῖότερον. — [10] τε AMBC. — [11] λέγεσθαι AM. σῖέγεσθαι BC. — [12] τε AMBC. — [13] φυλάτῖεσθαι AMBC. — [14] οὐ γὰρ ἐπὶ τοῦ ἐσχάτου ὄμματος ἡ ψυχὴ ἢ τῆς ψυχῆς τὸ αἰσθητικόν add. AMBC.

---

vam potentiam illuminatum esse, si debeat aliquid videri. Sicut enim extra non existente lumine, impossibile videri aliquid, sic neque intus, si non illuminetur quod usque ad sensitivam animam, non utique videbitur aliquid. Propter quod et intrinsecum dyafanum *** esse et tale quod possit illuminari. Necessarium igitur aquam esse hoc, quoniam non aer est. Supposuit autem hoc non esse quod intus oculi, aut quia non dicit quis hoc, aut quia non videtur neque in anathomis[1] neque in plagis aer interceptus ibi, aut quia damus, quemadmodum dixit, dyafanum esse quod intus oculi, melius autem[2] servabilis et melius capibilis aqua aere, secundum ambo autem melius servabilis[3], quia non solum transparens, sed et emphasim representans, ut magis species sensibilium suscipiat, et quia magis potest firmare aliquid et servare; aer enim perfluxibilis et pereffluens.

[1] athomis. — [2] aut. — [3] servantia.

XII. 438 b 8-16. « Οὐ...κόρην. » Εἰπὼν « ὁρᾶται δὲ ὥσπερ καὶ ἔξω οὐκ ἄνευ φωτός, οὕτω καὶ ἐπὶ τοῦ ἐντός, » τοῦ[1] δεῖν[2] καὶ τὸ ἐντὸς διαφανὲς εἶναι αἴτιον παρατίθεται, ὅτι μὴ ἔσ7ιν ἡ ψυχὴ καὶ ἡ ὁρατικὴ δύναμις ἐν τῷ ὀφθαλμῷ. Εἰ γὰρ ἦν[3] ἐπ' ἄκρου τοῦ ὀφθαλμοῦ, οὐδὲν ἔδει τὸ ἐντὸς εἶναι διαφανές. Αὔταρκες γὰρ ἂν ἦν τὸ ἐκτός. Ἐπεὶ δὲ οὐκ ἔσ7ιν αὐτοῦ[4] (ἦν γὰρ ἂν[5] καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων αἰσθητηρίων ὁμοίως· οὕτω δὲ οὐκ ἂν ἦν συναίσθησίς τις γινομένη[6], ἄλλου μορίου τῆς[7] ψυχῆς ἐν ἄλλῳ ὄντος καὶ ἐπ' ἄλλου τεταγμένου, οὐδ' ἂν ἐδυνάμεθα ὅτι ἕτερα[8] τὰ ὧν αἰσθανόμεθα ἀλλήλων τοῖς διαφόροις αἰσθητηρίοις κρίνειν, μὴ ἔχοντες[9] τὸ ἀντιλαμβανόμενον αὐτῶν, ὡς εἶπεν ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς[10]· τοῦ γὰρ αἰσθανομένου τινῶν τὸ[11] καὶ τὰς διαφορὰς κρίνειν αὐτῶν· ὥσπερ γάρ, εἰ ἄλλος μὲν ἤκουεν, ἄλλος δὲ ἑώρα, οὐχ οἷόν τε κρίνειν τὸν ὁρῶντα τὰ τοῦ[12] ἀκούοντος, οὕτω †δὲ[13] δὴ[14] καὶ ἐφ' ἡμῶν, εἰ[15] ἀπηρτημέναι[16] ἦσαν

[1] om. AMC. — [2] δεῖ ἄρα M. — [3] om. ABC. — [4] αὐταρκὲς corr. B. — [5] om. AMBC. — [6] γινομένου A pr. BC. — [7] τῆς ψυχῆς om. ABC. — [8] ἕτερα τὰ ὧν] ἕτερον τὸ οὗ corr. B. — [9] εἰ add. BC, avec deux points au-dessous C. — [10] III, 2. 426 b 12 et suiv. — [11] om. AC. — [12] τοῦ ἀκούοντος] ἀκούοντα ABC. — [13] Supprimez. — [14] del. M. — [15] om. ABC. — [16] ἀπηρτισμέναι M. ἂν add. AMBC.

XII. 438 b 8-16.] « Non enim in extremo oculi anima aut anime « sensitivum. » Cum dixisset : « Videtur autem quemadmodum et « extra non sine lumine, sic et intrinseco, » causam apponit quare oportet quod intus dyafanum esse, quia non anima et visiva virtus in oculo. Si enim esset in extremitate oculi, non oporteret intrinsecum esse dyafanum. Sufficiens autem esset quod extrinsecum. Quoniam autem non est ibi (esset enim utique et in aliis sensitivis similiter; sic autem non utique esset simul sensus aliquis factus, alia parte anime in alio existente et in alio ordinata, neque utique possemus[1] iudicare quod altera sint ab invicem que sentimus differentibus sensitivis, *** scilicet videns que audientis, sic autem et in nobis *** semote utique es-

[1] possumus.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 438 b 8-16.

αἱ δυνάμεις ἀλλήλων), οὐχ οὕτω δὲ ἔχοντος[1] ὁρῶμεν (ὅτι δὲ οὐκ ἐπ' ἄκρου τοῦ ὀφθαλμοῦ ἡ ὁρατικὴ ψυχὴ καὶ ὅτι τὸ μέχρι τῆς δυνάμεως ἐκείνης διαφανές ἐσ7ι, δι' οὗ φωτιζομένου τὸ ὁρᾶν γίνεται, πισ7οῦται καὶ ἐκ τῶν ἀποβαινόντων· τρωθεῖσι γάρ, φησιν, ἐν πολέμῳ τισὶ περὶ τὸν κρόταφον οὕτως, ὥσ7ε ἀποτμηθῆναι τοῦ ὄμματος πόρους, ἐν οἷς τὸ διαφανὲς ἦν[2], ἔδοξεν ἐξαίφνης σκότος γίνεσθαι, ὡς ἀποσβεσθέντος λύχνου, διὰ τὸ ἀποτμηθῆναι ἀπὸ τοῦ μετὰ τὴν κόρην διαφανοῦς τὴν κόρην[3] οὖσαν ὥσπερ τινὰ λαμπτῆρα φωτίζοντα[4], δι' ἧς τὸ ἐντὸς πᾶν μέχρι τῆς ὁρατικῆς[5] δυνάμεως ἐφωτίζετο †ἀπὸ[6] τοῦ ἐκτὸς[7] φωτός, οὗ τὴν συνέχειαν ἡ πληγὴ διελοῦσα καὶ κωλύσασα[8] αὐτὸ φωτίζεσθαι ὥσπερ ἔσβεσε τὸ ἐν αὐτῷ φῶς), εἰ †δὲ[9] μὴ ἄκρῳ †τοῦ[10] ὀφθαλμοῦ ὁρῶμεν, καὶ διὰ τοῦτο δεῖ καὶ τὸ ἐντὸς διαφανὲς εἶναι τὸ μέχρι τῆς αἰσθητικῆς ψυχῆς. †Οὐ[11] διαφανὲς δὲ τὸ πῦρ, ὡς ἡ †ὄψις.

[1] ἔχοντες M. — [2] om. AMBC. — [3] κόραν A. ..αν M. — [4] τὴν κόρην add. M. — [5] ὁρώσης M. ὁρωμένης ABC. — [6] Lisez ὑπὸ. — [7] ἐντὸς A. — [8] κωλύουσα AC. — [9] Lisez δή. — [10] τοῦ ὀφθαλμοῦ] Lisez τῷ ὀφθαλμῷ. — [11] οὐ... ὄψις]. Je ne sais pas ce que signifie ici cette proposition.

---

sent virtutes ab invicem), non sic autem habente videmus (quod autem non in summitate oculi visiva anima et quod dyafanum sit illud quod usque ad virtutem illam, per quod illuminatum fit[1] videre, persuasum est et ex accidentibus; volneratis enim, ait, quibusdam circa timpus, ita ut detruncati essent pori oculi in quibus dyafanum erat, mox tenebre facte sunt, tamquam extincta lucerna, propter intercisionem ab eo quod post pupillam dyafano, pupilla existente velut quadam lampade illuminante pupillam, per quam quod intus totum usque ad virtutem visivam illuminabatur ab extrinseco lumine, cuius continuitatem plaga dividens et prohibens ipsum illuminari quasi extinguit[2] quod in ipso lumen), si autem non summitate oculi videmus, et propter hoc oportet et intrinsecum dyafanum esse quod usque ad sensitivam animam. Non dyafanum autem ignis, quemadmodum visus.

[1] sit. — [2] extinguat.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.
—
438 b 16-21-25.

XIII. 438 b 16-27. « Ὥσϑ'... ἐσϑίν. » (16-21. « Ὥσϑ... ὄσφρησιν. ») Δείξας τὴν ὄψιν ὕδατος οὖσαν, εἰ οὕτω, φησὶν, ἐπὶ τῆς ὄψεως ἔχει καὶ διὰ τοῦτο, καθὰ ἐγλίχοντό τινες, ἕκασϑον αἰσθητήριον ἑκάσϑῳ τῶν σϑοιχείων ἀνατίθεται, τὴν μὲν ὄψιν ὕδατος εἶναι θετέον, τὴν δὲ ἀκοὴν ἀέρος (αὕτη[1] γὰρ[2] ἡ τῶν ψόφων ἀκουσϑική), τὴν δὲ ὄσφρησιν πυρός.

438 b 21-25. « ὅ... πυρός. » †Καὶ[3] πῶς οἷόν τε †προϐιϐάζειν[4] καὶ δεικνύναι[5] ὅτι ἡ ὄσφρησις πυρὸς, λέγει[6] « ὃ[7] γὰρ ἐνεργείᾳ ἡ ὄσφρησις[8], τοῦτο δυνάμει τὸ ὀσφραντικόν[9], » διὰ τοῦτο δεικνὺς οὕτως ἐκ πυρός[10]. Τοὐναντίον γὰρ, ὡς δείξει[11] ἄλλοθι[12], ἡ ἐνέργεια παρὰ τὴν ὄσφρησιν, ἀλλ' οὐ τὸ ὀσφραντικόν[13]. Καίτοι[14] ἐπὶ τῆς ὄψεως †εἰπὼν[15] τὸ ὁρατικόν

[1] αὔτι AM — [2] δὲ B. — [3] Καὶ... ἐκ πυρός om. ABC. Dans M après πυρός on lit : « Hec verba minus [qu]adrare hic videntur i[deo]que adhibui τὸ ☐ σημεῖ[ον τοῦ] ἄλλο τι λείπειν. » A mon avis, il y a beaucoup d'altérations dans tout ce développement Καὶ πῶς... (79, 8) τὸ αὐτό. — [4] Lisez προσϐιϐάζειν. — [5] δει.. .αι M. — [6] ...ει M. — [7] ὁ γὰρ] γὰρ ὅτι M. — [8] ὀσφρη... M. — [9] ὀσφραν...ὸν M. — [10] ...ὸς M. — [11] δείξῃ AM. — [12] ἄλλο τι AMBC. Je ne sais à quel texte d'Aristote Alexandre fait allusion. — [13] ὀσφαντικὸν AM. — [14] καί τι AMC. — [15] Ce mot ne se construit pas. D'ailleurs le sens exige que cette proposition soit placée avant la précédente.

XIII. 438 b 16-27.] « Quare siquidem in hiis accidit quemadmodum « diximus. » (16-21.) Cum ostendisset visum aque esse, vel sicut in visu, ait, et ideo, sicut putaverunt quidam, unumquodque sensitivum unicuique elementorum reponitur, visum quidem aque esse ponendum, auditum autem aeris (hic autem sonorum auditivus), odoratum autem ignis.

438 b 21-25.] Et quomodo possibile affirmare et ostendere quod odoratus sit ignis, dicit « Quod enim actu odoratus[1], hoc potentia « odorativum, » propter hoc ostendens sic ex igne. Contrarium enim, omnis, *** alibi, actus circa odoratum, sed non circa odorativum; quamvis de visu dicens visivum aque esse, et de auditu, aeris, scilicet sonorum sensitivum. Est autem quod dicit, « quod est secundum

[1] odoratur.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 438 b 21-25.

ὕδατος εἶναι καὶ ἐπὶ τῆς ἀκοῆς ἀέρος τὸ τῶν ψόφων αἰσθητικόν. Ἔσἰι δὲ ὃ λέγει[1] « ὅ[2] ἐσἰι κατ' ἐνέργειαν ἡ ὄσφρησις, τοῦτο δυνάμει[3] τὸ ὀσφραντικόν » ***[4] Δυνάμει γὰρ τὰ ὁρατὰ ἡ ὄψις πρὸ τοῦ ὁρᾶν, καὶ δυνάμει τὰ ἀκουσἰὰ ἡ ἀκοὴ πρὶν ἀκούειν, καὶ ἡ ὄσφρησις οὖν δυνάμει τὰ ὀσφραντὰ[5] πρὶν ὀσφρᾶσθαι. Ἡ γὰρ κατ' ἐνέργειαν ὄσφρησις τὸ[6] ὀσφραντόν ἐσἰιν, ἐπεὶ ὃ μὲν ἐνεργείᾳ ἡ ὄσφρησίς ἐσἰι, τοῦτο δυνάμει τὸ ὀσφραντικόν[7]. Ἡ δ' ἐνεργείᾳ ὄσφρησις ἡ αὐτὴ τῷ κατ' ἐνέργειαν ὀσφραντῷ· †τὸ[8] γὰρ ὀσφραντὸν καὶ ἡ κατ' ἐνέργειαν ὄσφρησις[9] τὸ† αὐτό. Ἀλλὰ μὴν τὸ ὀσφραντὸν καὶ ἡ ὀσμή, ἧς ἡ[10] ὄσφρησις ἀντιλαμβάνεται[11], ξηρὰ καὶ καπνώδης ἐσἰὶν ἀναθυμίασις· †ἡ[12] δὲ τοιαύτη ἀνάθυμίασις πυρώδης τε καὶ ἐκ †πυρός· τοῦτο δὲ δῆλον ἔκ τε τῶν τεθυμιαμένων (ὀσμὴν γὰρ τότε μάλισἰα ποιεῖ), καὶ τὰ ἄνθη δὲ ἐν θερμοτέροις τόποις πλείονα τὴν ὀσμὴν ποιεῖ, ὥσπερ τινὸς ἀναθυμιάσεως γενομένης ἀπ'[13] αὐτῶν.

[1] λέγη AM. — [2] ὅτι AMC. — [3] δυνάμει τὸ ὀσφραντικὸν] om. ABC. ὃ δυνάμει ἐσἰὶ τὸ ὀσφραντικὸν M. — [4] Il manque sans doute quelque chose. — [5] τὰ ὀσφραντὰ] ὀσφραντικὴ AMBC. — [6] τὸ... μὲν] ..φραντικόν ἐσἰιν, ὥσπερ ἡ κατ' ἐ...γειαν ὄψις τό ὁρατόν, εἴγε ..τῶν ἰδόντων αἰσθητὸν λήψει τὸ ..σθάνεσθαι, καὶ εἴη ἂν ὃν τὸ ..ὸν ἐνεργείᾳ ἡ ὄσφρησις τοῦτο ..υνάμει τὸ ὀσφραντὸν ἀέρι M. — [7] ὀσφραντόν ABC del. M. — [8] τὸ γάρ... αὐτὸ] Répétition de (79, 5-6) ἡ γάρ... ἐσἰιν. — [9] αἴσθησις AC. — [10] om. B. — [11] ἀντιλαμβάνηται AM. — [12] ἡ... πυρός]. Transposez après (79, 13) αὐτῶν. — [13] ἐξ AMC.

« actum odoratus, hoc est potentia odorativum : » potentia enim visibilia visus ante[1] videre, et potentia audibilia auditus ante audire, et odoratus potentia odorabilia ante[2] odorare. Secundum actum enim odoratus odorabilę est, quoniam quod quidem actu odoratus est, hoc potentia odorativum. Actu autem odoratus idem secundum actum odorabili; odorabile enim et secundum actum odoratus idem. At vero odorabile et odor, quem odoratus suscipit, siccus et fumalis est evaporatio; talis autem evaporatio ignea et ex igne; hoc autem palam ex hiis que vaporant (odorem enim tunc maxime faciunt); et flores autem in calidiori aere ampliorem odorem faciunt, velut quadam evaporatione

[1-2] autem.

διὰ γὰρ τῆς τοιαύτης ἀναθυμιάσεως ἡ εἰς πῦρ μεταβολή. Ἐρεῖ[1] δὲ προϊὼν περὶ τοῦ τί ποτέ ἐσ7ι τὸ ὀσφραντόν ***[2] τοιαύτη γὰρ καὶ ἡ κατ' ἐνέργειαν ὄσφρησις.

438 b 25-27. « Διὸ... ἐστίν. » †Προϐιϐάζων[3] δὲ[4] πῶς ἂν τις τὴν ὄσφρησιν τοῦ πυρὸς εἶναι λέγοι[5] βουλόμενος ἕκασ7ον αἰσθητήριον ἑκάσ7ῳ τῶν σ7οιχείων ἀνατιθέναι (οὐ γὰρ δὴ ἀρέσκοντα αὐτῷ λέγει· εἶπε γὰρ ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς[6] μήτ' ἐκ πυρός μόνου μήτ' ἐκ γῆς δύνασθαι εἶναί τι αἰσθητήριον, καὶ τὴν †τε[7] ὄσφρησιν ἐν ἐκείνοις[8] ἀνέθηκεν ἢ ἀέρι ἢ ὕδατι), φησὶ δὴ[9] καὶ κατὰ τοῦτο δύνασθαι δείκνυσθαι τὴν ὄσφρησιν πυρὸς[10] οὖσαν, ὅτι τὸ τῆς ὀσφρήσεως αἰσθητήριον περὶ τὸν ἐγκέφαλόν ἐσ7ι. Δεῖ μὲν γὰρ τὴν τοῦ θερμοῦ ὕλην ψυχρὰν εἶναι, ψυχρότερος δὲ ὁ ἐγκέφαλος τῇ αὑτοῦ φύσει. Τοιαύτη ἄρα καὶ ἡ δυνάμει ὄσφρησις[11] καὶ τὸ[12] δυνάμει ὀσφραντικόν. Ἀλλ' εἰ τὸ δυνάμει τι ὂν ὕλη

[1] 444 a 24. — [2] Il manque sans doute quelque chose comme ὅτι ἡ τῆς ὀσμῆς δύναμις θερμὴ τὴν φύσιν ἐσ7ί. Ἡ ὄσφρησις οὖν πυρός, εἰ πυρὸς τὸ ὀσφραντόν. — [3] Lisez προσϐιϐάζων. — [4] del. M. — [5] λέγει AMC. λεγ B. — [6] Arist. *De An.* III, 1. 425 a 5-8. — [7] Lisez γε. — [8] III, 1. 425 a 5. — [9] δὲ ABC. — [10] πυρὸς οὖσαν] προσοῦσαν AC. — [11] αἴσθησις AMC. — [12] τὰ A.

---

facta ab ipsis; per talem enim evaporationem in ignem permutatio. Dicet[1] autem progrediens de hoc videlicet quid est odorabile: talis enim et secundum actum odoratus.

438 b 25-27.] Confirmans autem qualiter utique quis odoratum ignis esse dicet volens unumquodque sensitivum unicuique elementorum reponere (non enim itaque[2] placentia ipsi dixit; dicit enim in hiis que de anima neque ex igne solo neque ex terra posse esse sensitivum, et odorativum quidem in illis reposuit aut aeri aut aque), ait itaque et secundum hoc posse odoratum ignis esse, quia odoratus sensitivum circa cerebrum est. Oportet enim quidem calidi materiam frigidam esse, frigidius autem cerebrum propria natura. Talis igitur et potentia *** et potentia odorativum. Sed si potentia ali-

[1] dicit. — [2] utique.

ἐκείνου †*οὗ*[1] *δυνάμει, δυνάμει δὲ καὶ ἡ ὄσφρησις τὸ ὀσφραντὸν* ***[2] *εἴη ἂν ὕλη τοῦ ὀσφραντοῦ*[3], *ὕλη δὲ τὸ ψυχρὸν τοῦ θερμοῦ, καὶ ἔσ͞τι ψυχρὸν τὸ ὀσφραντικὸν τῷ*[4] *ἀπὸ τοῦ ἐγκεφάλου τε καὶ περὶ τὸν ἐγκέφαλον εἶναι, τὸ ὀσφραντὸν ἄρα θερμόν.* Εἰ[5] *δὲ τοῦτο, ἡ κατ' ἐνέργειαν ὄσφρησις*[6] *θερμή τε καὶ διὰ θερμοῦ γινομένη παρουσίαν.* Καὶ *οὕτως ὁ λέγων τὴν ὄσφρησιν πυρὸς εἶναι εὖ ἂν δοκοίη λέγειν.* « Δυνάμει *γὰρ θερμὴ ἡ τοῦ ψυχροῦ ὕλη ἐσ͞τίν* » *ἀντὶ τοῦ* « *ἡ*[7] *ἐκ τοῦ ψυχροῦ.* » Οὐ *τὸ αἰσθητήριον οὖν δείκνυσι πυρὸς, ὅτι ἡγεῖται*[8] *τὴν ἀρχὴν ἀδύνατον τοῦτο, ἀλλὰ τὸ ὀσφραντὸν καὶ τὴν κατ' ἐνέργειαν ὄσφρησιν*[9].

XIV. 438 b 27-439 a 5. « Καὶ... *διωρισμένα.* » (438 b 27-30. « Καὶ... *ἐστίν.* ») Λέγει *δὲ καὶ τὴν τοῦ ὄμματος γένεσιν τὸν αὐτὸν ἔχειν τρόπον.* Ἀπὸ[10] *γὰρ τοῦ ἐγκεφάλου τὴν σύσ͞τασιν ἔχει, ὃς ὑγρότατός τε καὶ ψυχρότατος τῶν ἐν τῷ*[11] *σώματι μορίων ἐσ͞τί.* Τοιοῦτον *δὲ τὸ*

[1] Lisez *ὃ*. — [2] Suppléez *ὄν*. — [3] *ὀσφραντικοῦ* AMBC. — [4] *τὸ* ABC. — [5] *ἡ* AC. — [6] *αἴσθησις* ABC. — [7] om. AMC. — [8] om. AMC. — [9] *αἴσθησιν* AC. — [10] *ἀπὸ γὰρ*] *εἰ δὲ ἀπὸ* M. — [11] om. ABC.

---

quid ens materia illius ***, potentia autem et odoratus et odorabile erit utique materia odorabilis, frigidum autem materia calidi, et est odorativum frigidum eo quod a cerebro et circa cerebrum fit, odorabile igitur calidum. Si autem hoc, secundum actum odoratus calidus et propter calidi presentiam factus. Et sic dicens odoratum esse ignis bene utique videbitur dicere. « Potentia enim calida frigidi materia « est » pro hoc scilicet « que ex frigido. » *** sensitivum igitur ostendit[1] ignis, quia estimatur a principio impossibile hoc, sed odorativum et secundum actum odorem.

XIV. 438 b 27-439 a 5.] (438 b 27-30.) Dicit autem et oculi generationem eundem habere modum. A cerebro enim consistentiam habet, quod humidissimum et frigidissimum est eorum que in corpore partium. Talis autem aqua, per quam visus a cerebro genera-

[1] ostendat.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 438 b 27-30.

ὕδωρ, δι' οὗ ἡ ὄψις. ***[1] ἀπὸ τοῦ ἐγκεφάλου τὴν γένεσιν ἔχει οὐ πυρός, ἀλλ' ὕδατός εἰσι, δηλονότι οὐδ' ἂν ἡ ὄσφρησις πυρός, εἴγε ἐξ ἐκείνων[2] εἴη. Προελθὼν μέντοι λέγει[3] διὰ τοῦτο εἶναι τὴν ὄσφρησιν καὶ τὸ αἰσθητήριον τοῦτο περὶ τὸν ἐγκέφαλον, ὅπως[4] εἰς συμμετρίαν αἰσθήσεως ἄγηται ὁ περὶ τὸν ἐγκέφαλον τόπος. Τὰ γὰρ ὀσφραντικὰ καὶ ἡ ὀσμὴ θερμά· τοιαύτη γὰρ ἡ καπνώδης ἀναθυμίασις. Ἀλλ' εἴ τις ἕποιτο τοῖς †ὁρωμένοις[5], λέγοι ἂν ὁμοίως τῇ ὀσφρήσει καὶ τὴν ὄψιν εἶναι θερμοῦ τε καὶ πυρός, εἴγε τὸ μὲν ψυχρὸν ὕλη ἐστὶ τῶν ὁρατῶν, τούτοις[6] δὲ ἡ αὐτή ἐστι κατ' ἐνέργειαν ὄψις, [ὥσπερ[7]] καὶ τοῖς[8] ὀσφραντοῖς ἡ ὄσφρησις. Ἀλλὰ δῆλον ***[9] ὡς †ἄλλως[10] ἐπιχειρῶν ταῦτα λέγει, οὐχ ὡς ἀρεσκόμενος αὐτοῖς. Ἢ ἀμφότερα μὲν περὶ τὸν ἐγκέφαλον ψυχρὸν ὄντα, ἀλλὰ τὸ μὲν ὀσφραντικόν, ᾗ ψυχρόν ἐστιν, ὀσφραντικόν· διὸ καί, ᾗ τοιοῦτον αἰσθητικόν, δυνάμει καὶ θερμόν· τὸ δὲ ὁρατικὸν οὐχ, ᾗ ψυχρόν,

[1] Il manque peut-être quelque chose comme Ἀλλὰ μὴν ἐπεὶ ὅσα. — [2] ἐκείνης AMBC. — [3] 444 a 28-b 2. — [4] ὅπερ pr. B. — [5] Lisez εἰρημένοις. — [6] τούτων AMBC. — [7] om. AMBC. — [8] τοῖς ὀσφραντοῖς] τοῦ ὀσφραντοῦ M. — [9] Suppléez ὅτι. — [10] Lisez ἄλλοις.

---

tionem habens non ignis, sed aque sunt, palam quia neque odoratus ignis, si quidem[1] ex illis sit. Procedens tamen propter hoc dicit esse odoratum et sensitivum hoc circa cerebrum, ut ad commensurationem sensus ducatur qui[2] circa cerebrum locus. Odorabilia enim et odor calida; talis enim fumalis evaporatio. Sed si quis sequatur ea que videntur, dicet[3] utique similiter odoratui et visum esse calidi et ignis, si[4] frigidum quidem materia est visibilium, hiis autem idem est secundum actum visus, sicut odorabilibus odoratus. Sed palam quod aliter argumentans hec ipsa dicit, non quare placeant ipsi. Si ambo quidem circa cerebrum frigidum existentem; sed odorativum quidem, in quantum frigidum est, odorativum; propter quod et erit tale sensitivum potentia et calidum; visivum autem non, in quantum frigi-

[1] quis. — [2] que. — [3] dicit. — [4] sic quia.

ὁρατικόν, ἀλλ' ᾗ ὑγρὸν καὶ διαφανές· διαφανοῦς γὰρ ἐνέργεια τό τε φῶς καὶ τὸ χρῶμα.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 438 b 30 - 439 a 1.

438 b 30-439 a 1. « τὸ δ'... ἐστίν. » Τὴν δὲ ἀφὴν ἀναθετέον, φησὶ, τῇ γῇ, ὁμοίως δὲ καὶ τὸ γευστικὸν ὄργανον, ἐπεὶ ἡ γεῦσις ἀφῆς τι εἶδος, ὡς εἶναι τῶν τεσσάρων σωμάτων, γῆς μὲν τὰς δύο, ἀφήν τε καὶ γεῦσιν, ὕδατος δὲ τὴν ὄψιν, ἀέρος δὲ τὴν ἀκοήν, πυρὸς δὲ τὴν ὄσφρησιν. Ὅτι δὲ μὴ ἀρεσκόμενος ταύτῃ τῇ δόξῃ, ἀλλὰ πιθανολογῶν τίθησι, πρόδηλον. Ἔδειξε[1] γὰρ ὅτι μὴ οἷόντε ἐκ γῆς εἶναί τι[2] αἰσθητήριον· καὶ διὰ τοῦτο τῶν ἐν ἡμῖν[3] ὅσα πλέον γῆς ἔχει[4] ἀναίσθητα † εἶναι[5], ὡς τρίχας, ὄνυχας, ὀστᾶ. Ἀλλὰ καὶ τὴν γεῦσιν ἐν ὑγρότητι καὶ δι' ὑγρότητα γινομένην ἔδειξεν[6]. Ἢ οὐδὲ νῦν τὰ αἰσθητήρια ἐκ[7] γῆς φησιν[8] † ὄντα[9], ἀλλὰ τὰς ἐνεργείας αὐτῶν τοιαύτας γίνεσθαι, ὃν τρόπον ἔδειξε καὶ ἐπὶ τῆς ὀσφρήσεως.

[1] Arist. *De An.* III, 1. 425 a 6. — [2] τὸ AMBC. — [3] ὑμῖν AMC. — [4] ἔχῃ AM. — [5] Lisez ἐστιν et ensuite τρίχες, ὄνυχες — [6] Arist. *De An.* II, 10. 422 a 17. — [7] ἐν A. — [8] εἰσιν ABC. — [9] Lisez εἶναι.

---

dum, visivum, sed in quantum humidum et dyafanum; dyafani autem actus et lumen et color[1].

438 b 30-439 a 1.] Tactum autem reponendum aiunt terre, similiter autem et gustativum organum, quoniam gustus quedam species tactus, tamquam sit quatuor corporum, terre quidem duo, scilicet gustus et tactus, aque autem visum, aeris autem auditum, ignis autem odoratum. Quod autem sibi non placeat hec opinio, sed tamquam persuasive loquens ponit, evidens est. Ostendit enim quod non est possibile ex terra esse aliquod sensitivum, et propter hoc eorum que in nobis quecumque plus terre habent insensibilia esse, ut pilos, ungues, ossa. Sed et gustum in humiditate et per humiditatem fieri ostendit. Aut neque nunc sensitiva ex terra sunt entia, sed operationes[2] ipsorum tales fieri, quemadmodum ostendit, et etiam odoratus[3].

[1] calor. — [2] opiniones. — [3] odoratur.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.
—
439 a 1-5.

439 a 1-5. « καὶ...διωρισμένα. » Ἔτι δὲ πιθανολογῶν[1] καὶ δεικνὺς πῶς ἄν τις ἐπιχειρήσειεν[2] πρὸς τὸ ἑκάστην αἴσθησιν ἑκάστου τῶν στοιχείων εἶναι καὶ ἐξ οὗ, προστίθησι λέγων· « καὶ διὰ...μορίων. » Εἰπὼν γὰρ ἐκ πυρὸς τὴν ὄσφρησιν εἶναι καὶ διὰ τοῦτο περὶ τὸν ἐγκέφαλον εἶναι τὸ τῆς ὀσφρήσεως ἴδιον αἰσθητήριον (ὕλη γὰρ τὸ ψυχρὸν τῷ θερμῷ, ἐπεὶ καθόλου τὸ ἐναντίον τῷ ἐναντίῳ ὕλη· θερμὴ δὲ ἡ[3] ὄσφρησις, εἴγε τῆς καπνώδους ἀναθυμιάσεως), πάλιν[4] †δὲ[5] διὰ τοῦτο τὰ τῆς ἀφῆς τε[6] καὶ τῆς γεύσεως ὄργανα εἶναι περὶ τὴν καρδίαν φησίν[7], ὡς τούτων μὲν τῶν αἰσθητηρίων ὄντων θερμῶν τῇ αὐτῶν φύσει (ἡ γὰρ σὰρξ οὐ τοιαύτη), τῆς δὲ ἐνεργείας αὐτῶν περὶ ψυχρὰ γενομένης μᾶλλον, εἴγε γῆς καὶ τῶν ἀντιτυπίαν[8] ἐχόντων γεωδῶν μάλιστα ἡ ἀφὴ ἀντιλαμβάνεται. Οὐδὲ τοῦτο †δὲ[9] ὑγιῶς δόξει λέγεσθαι. Οὐδὲ γὰρ ἡ ἀφὴ γῆς, ὡς

[1] πιθανολογεῖ ABC. — [2] ἐπιχειρήαν A. ἐπιχειρήση B. ἐπιχειρῇ C. — [3] om B. — [4] πάλιν δέ] om. AMC. παφα .... B. — [5] Lisez δή. — [6] om. ABC. — [7] om. ABC. — [8] ἀντιτύπων AC. ἀντιτύπως B. — [9] Lisez δή.

---

439 a 1-5.] Adhuc autem persuasive loquens et ostendens quomodo utique quis conabitur[1] ad probandum unumquemque sensum esse uniuscuiusque elementorum et ex quo, apponit dicens[2]: « Et propter hoc apud cor sensitivum ipsorum, scilicet gustus et « tactus; opponitur enim cerebro istud et est calidissimum partium. » Cum dixisset enim ex igne odoratum esse et propter hoc circa cerebrum esse odoratus proprium sensitivum (materia enim frigidum calido, quoniam universaliter contrarium materia contrario; calidus autem odoratus, si quidem[3] fumalis evaporationis), iterum autem propter hoc tactus et gustus organa esse circa cor, tamquam hiis quidem sensitivis existentibus calidis propria natura (caro enim non talis), operatione autem ipsorum facta circa frigida magis, siquidem terre[4] et contrarietatem habentium terrestrium maxime tactus susceptivus est. Hoc autem sane videbitur dici. Neque enim tactus terre, ut dixit

[1] sensum *add.* — [2] dicit. — [3] quique. — [4] terre et contrarietatem] contrarietas et terre.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 439 a 1-5.

εἶπε ϖρὸ ὀλίγου ϖερὶ ὀσφρήσεως λέγων[1] « ϖυρὸς δὲ τὴν ὄσφρησιν· » ἀλλ' εἶπε[2] « τὸ δὲ ἁπτικὸν γῆς, » τὸ αἰσθητήριον οὕτω γῆς λέγων. Οὐ[3] θερμὸν δὲ ἡ γῆ. Μήποτε οὖν οὐχ ὡς ὁμοίων οὐσῶν τῶν αἰσθήσεων καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον ϖρὸς[4] τῇ καρδίᾳ, καθ' ὃν[5] ϖρὸς[6] τῷ ἐγκεφάλῳ ἥ τε ὄσφρησις καὶ ἡ ὄψις, λέγει, ἀλλ' ὅτι ὁμοίως[7] ὥσπερ ***[8] ἐκείνῳ ὄντι ψυχροτάτῳ τῶν ἐν σώματι μορίων ἥ τε ὄσφρησις καὶ ἡ ὄψις, οὕτω ϖρὸς[9] τῇ καρδίᾳ ἥ τε ἁφὴ καὶ ἡ γεῦσις[10] οὔσῃ[11] θερμοτάτῃ[12] τῶν μορίων· θερμὴ γὰρ ἡ καρδία καὶ κατὰ τοῦτο ἀντικειμένη τῷ ἐγκεφάλῳ. Διὸ ἐκεῖνος μὲν ὕλη τῷ θερμῷ, ἡ δὲ καρδία τῷ ψυχρῷ[13]. Περὶ τὸν ἐγκέφαλον δὲ λέγων[14] αἰσθητήριά τινα εἶναι, οὐκέτι[15] ἤδη καὶ τὴν αἰσθητικὴν ψυχὴν τὴν διὰ τούτων αὐτοῦ[16] λεγει εἶναι. Διὰ γὰρ τοῦτο εἰπὼν « διὸ καὶ[17] ϖερὶ τὸν ἐγκέφαλον » ϖροσέθηκε « τῷ τόπῳ. » Μίαν

[1] 438 b 20. — [2] 438 b 30. — [3] καὶ ABC. — [4] ϖερὶ ABC. — [5] ἡ add. AMBC. — [6] ϖερὶ ABC. — [7] ὅμοιον AMBC. — [8] Suppléez ϖρὸς. — [9] ϖερὶ ABC. — [10] ὄψις AC. — [11] οὖσα AC. οὖσαι M. — [12] θερμοτάτη AMBC. — [13] οὐκέτι add. ABC. — [14] λέγει ABC. — [15] om. ABC. — [16] αὐτῷ ABC. avec ῷ pointé M. — [17] om. ABC.

paulo ante de odoratu, dicens : « Ignis autem odoratum; » sed dixit « sensitivum autem terre » sensitivum sic[1] terre dicens. Non calidum autem terra. Ne igitur forte non ut similibus existentibus sensibus neque secundum eandem rationem apud cor, secundum quam apud cerebrum et odoratus et visus, dicit, sed quia similiter sicut illo existente frigidissimo earum[2] que in corpore partium odoratus et gustus, sic apud cor tactus et gustus, corde dico existente calidissimo partium[3]; calidum enim cor et qui secundum hoc opponitur cerebro. Propter quod illud quidem materia calido, cor autem frigido. Non adhuc circa cerebrum autem dicit sensitiva quedam esse, iam et sensitivam animam et per hec[4] ibi dicit esse. Propter hoc enim dicens « propter hoc et circa cerebrum » apposuit « loco. » Unam enim numero sensitivam animam dicit, et hanc in corde dicit. Et propter hoc neque que

[1] sit. — [2] eorum. — [3] enim *add.* — [4] hoc.

γὰρ τῷ ἀριθμῷ τὴν αἰσθητικὴν ψυχὴν λέγει, καὶ ταύτην ἐν τῇ καρδίᾳ λέγει[1]. Διὸ οὐδὲ τὰ πρὸς τῷ ἐγκεφάλῳ ὄργανα αἰσθητικὰ ἀπὸ τούτου τὴν ἀρχὴν ἔχει· ἀλλ' ἄρχεται μὲν ἀπὸ τῆς καρδίας, διὰ δὲ τούτου[2] πρώτου[3] ἡ ὁδὸς αὐτοῦ. Ἀπὸ γὰρ τῆς καρδίας πόροι τινὲς ἐπὶ τὸν ἐγκέφαλον διατείνουσι τρεῖς· εἶτα ἀπὸ τοῦ ἐγκεφάλου ὁ μὲν αὐτῶν[4] ἐπὶ τὴν ὄψιν, ὁ δ' ἐπὶ τὴν ἀκοήν, ὁ δ' ἐπὶ τὴν ὄσφρησιν, καθήκουσιν. Οἱ δὲ τῆς ἀφῆς καὶ τῆς γεύσεως ἐξῆς[5] ἐπὶ τὴν καρδίαν ἐπ' εὐθείας[6] τέτανται, ἀλλ' οὐ διὰ τῆς ἐπὶ τὸν ἐγκέφαλον ὁδοῦ.

XV. 439 a 6-12. « Περὶ... χρώματος. » Εἰπὼν δὲ ταῦτα περὶ τῶν αἰσθητηρίων, εὐθὺς[7] ἐπὶ τὸν τῶν αἰσθητῶν μέτεισι λόγον τῶν καθ' ἕκαστον αἰσθητήριον[8]· οὐ γὰρ περὶ τῶν κοινῶν αἰσθητῶν νῦν λέγει. Καθόλου μὲν οὖν τί τὸ ἔργον αὐτῶν ἐστιν ἑκάστῳ ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς φησιν εἰρῆσθαι[9]. † Τίνες[10] δέ εἰσιν οἱ καθόλου περὶ αὐτῶν λόγοι † προστίθησιν[11]. Ὅτι γὰρ τὸ διατιθέναι πως τήν τε αἴσθησιν καὶ τὸ αἰσθητήριον,

[1] Arist. *De Vita*, 3. 469 a 5. — [2] τούτῳ A. — [3] πρώτῃ M. — [4] αὐτῷ ABC. — [5] om. ABC. — [6] ἐπευθείας AMB. — [7] εὐθὲς A. — [8] αἰσθητηρίων AMBC. — [9] Arist. *De An.* II, 12. 424 a 17-24. — [10] Τίνες δὲ... προστίθησιν est une annotation marginale, qui annonce ce qu'Alexandre va dire. — [11] προτίθησιν B.

---

apud cerebrum organa[1] sensitiva ab hoc principium habent; sed incipit quidem a corde, per hoc autem primum via illuc. Ibi enim quidam pori cordis ad cerebrum protenduntur tres; deinde a cerebro hic quidem ipsorum ad visum, hic autem ad auditum, hic[2] autem ad odoratum descendit. Qui autem tactus et gustus mox ad cor in directum tendunt, sed non per viam que ad cerebrum.

XV. 439 a 6-12.] Et cum dixisset ista de sensitivis, deinde transit ad sermonem de sensibilibus hiis que secundum unumquodque sensitivum; non enim de communibus sensibus nunc dicit. Universaliter quidem igitur quod opus ipsorum uniuscuiusque est in hiis que de anima ait dictum esse. Que[3] autem sunt universales de ipsis rationes apponit. Quia enim disponi aliqualiter sensitivum et sensum, et quia

[1] orgona. — [2] hoc. — [3] quod.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.
—
439 a 6-12.

καὶ ὅτι τὸ ἐνεργεῖν καθ' ἕκαστον τῶν αἰσθητηρίων τό τε εἶδος τῶν αἰσθητῶν χωρὶς τῆς ὑποκειμένης ὕλης αὐτοῖς δέχεσθαι ***[1], καὶ ὅτι ἡ κατ' ἐνέργειαν αἴσθησις καὶ τὸ αἰσθητὸν τὰ αὐτά, περὶ τούτων προείρηται. Τί[2] δέ ποτε ἕκαστον ***[3] τῶν ἑκάστῃ[4] αἰσθήσει[5] αἰσθητῶν αἰσθητὸν τῇ οἰκείᾳ αἰσθήσει γίνεται, νῦν λέγει τε καὶ προστίθησι[6] τὴν ἑκάστου αὐτῶν[7] φύσιν τίς ποτέ ἐστι δεικνύς, ἐπεὶ μὴ ταὐτὸν[8] αὐτοῖς τό τε εἶναι καὶ τὸ αἰσθητοῖς εἶναι. Κοινὸν μὲν οὖν τὸ αἰσθητόν, περὶ οὗ εἴρηται (τὸ γὰρ ***[9] αἰσθήσει ἀντιληπτόν), ἴδιον δὲ ἑκάστου ἡ οἰκεία φύσις τε καὶ οὐσία, καθ' ἣν διαφέροντα ἕτερά τε ἀλλήλων ἐστὶ καὶ οὐ τῇ αὐτῇ αἰσθήσει αἰσθητὰ πάντα. Τὸ δὲ « ὁμοίως καὶ περὶ ἁφῆς ἐπισκεπτέον » εἶπεν ἀντὶ τοῦ « περὶ ἁπτοῦ. » Τοῦτο γάρ ἐστι[10] τὸ αἰσθητόν, ἡ δὲ ἁφὴ αἴσθησις. Καὶ πρῶτόν γε περὶ χρωμάτων εἰπεῖν προτίθεται, ἅ ἐστι τῇ ὄψει αἰσθητά.

[1] Suppléez d'après Aristote (*De An.* II, 12. 424 a 21-24) καὶ ὑπ' αὐτῶν πάσχειν κατὰ λόγον τινά. — [2] ὅτι M. — [3] Suppléez ὄν. — [4] ἑκάστης M. — [5] αἰσθήσεως AMBC. — [6] προτίθησι B. — [7] αὐτοῦ AC. — [8] τὰ αὐτὰ ABC. — [9] Il manque sans doute αἰσθητόν. — [10] om. B.

---

operari secundum unumquodque sensitivorum et speciem sensibilium sine subiecta ipsis materia, et quia secundum actum sensus et sensibile eadem, de hiis predictum est. Quid autem unumquodque sensibilium unicuique sensui sit sensibile proprie[1] *** natura que quidem est ostendens, quoniam non idem ipsis et esse et sensibilia esse. Commune quidem igitur sensibile, de quo dictum est (sensu enim susceptibile), proprium autem uniuscuiusque propria natura et substantia, secundum quam differentia alteraque ab invicem sunt et non eodem sensu sensibilia omnia. Hoc autem « similiter et de tactu considerandum » dixit pro[2] hoc scilicet « de tangibili. » Hoc enim sensibile, tactus autem sensus. Et primo quidem de coloribus dicere proponit, que sunt visui sensibilia.

[1] prope. — [2] per.

439 a 12-17. « Ἔστι... λέγωμεν. » « Ἔστι μὲν οὖν ἕκαστον διχῶς λεγόμενον, τὸ μὲν ἐνεργείᾳ, τὸ δὲ δυνάμει †λεγόμενον[1]. » Εἴρηται δὲ ἡ διαίρεσις αὕτη ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς[2]. Τὸ μὲν οὖν ἐνεργείᾳ αἰσθητὸν πῶς[3] ταὐτὸν τῇ κατ' ἐνέργειαν αἰσθήσει καὶ πῶς ἕτερον ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς φησιν[4] εἰρῆσθαι. Εἴρηται[5] δὲ ὅτι τῷ μὲν ἀριθμῷ ἓν τὸ κατ' ἐνέργειαν αἰσθητὸν καὶ ἡ κατ' ἐνέργειαν αἴσθησις, τῷ λόγῳ δὲ ἕτερα. Ἄλλο δέ ἐστι τῷ λόγῳ ***[6] κατ' ἐνέργειαν αἰσθήσει εἶναι καὶ ἄλλο κατ' ἐνέργειαν αἰσθητῷ. Ἀντὶ δὲ[7] τοῦ ταῦτα εἰπεῖν φησι[8] « τὸ μὲν οὖν ἐνεργείᾳ[9] χρῶμα καὶ ὁ ψόφος πῶς[10] ἐστι τὸ αὐτὸ ἢ ἕτερον ταῖς κατ' ἐνέργειαν αἰσθήσεσιν. » Οὐ γὰρ τὸ κατ' ἐνέργειαν χρῶμα ταὐτόν ἐστι τῇ κατ' ἐνέργειαν ὄψει, οὐδὲ ὁ κατ' ἐνέργειαν ψόφος ὁ αὐτὸς τῇ ἀκοῇ. Δύναται γὰρ ἐνεργείᾳ[11] ταῦτα εἶναι καὶ μὴ ὁρώμενα[12] ***[13]· ἀλλ' οὐκέτι οἷόντε ἐνεργείᾳ αὐτοῖς αἰσθητοῖς εἶναι χωρὶς αἰσθήσεως. Ἔστιν οὖν τὸ λεγόμενον· « τὸ μὲν οὖν ἐνεργείᾳ χρῶμα αἰσθητὸν καὶ ὁ[14]

[1] Effacez. — [2] Arist. *De An.* III, 2. 426 a 23. — [3] πως καὶ AMBC. — [4] om. AC. — [5] Arist. *De An.* III, 2. 425 b 25-27. — [6] Suppléez τὸ. — [7] om. ABC. — [8] Après ce mot, blanc de quatre lettres AC. — [9] Après ce mot, blanc de sept lettres A, de cinq C. — [10] πῶς... αἰσθήσεσιν om. BAC, avec un blanc de dix lettres A, de huit C. — [11] om. AC. — [12] ὁρόμενα AM. — [13] Suppléez μηδὲ ἀκουόμενα. — [14] om. AMC.

---

439 a 12-17.] « Est quidem igitur unumquodque dupliciter dictum hoc quidem actu, hoc autem potentia dictum. » Dicta est autem divisio hec in hiis que de anima. Quod quidem igitur actu sensibile quomodo idem secundum actum sensui et quomodo alterum in hiis que de anima ait dictum esse. Dictum est autem quia numero quidem unum *** secundum actum sensus, ratione autem altera. Aliud autem est ratione secundum actum sensus esse et aliud secundum actum sensibile. Pro dicere autem hec *** « actu quidem igitur et color et sonus. » Non enim secundum actum color idem est secundum actum visui, neque secundum actum sonus idem auditui. Possunt enim actu eadem esse et non visa; sed non adhuc possibile ipsa sensibilia esse sine sensu. Est igitur quod dicitur « actu quidem igitur color sensibile et actu[1] sonus

[1] actus.

ἐνεργείᾳ ψόφος αἰσθητὸς[1] πῶς ἐσʈι ταὐτὰ τὸ μὲν τῇ κατ' ἐνέργειαν ὄψει, τὸ δὲ τῇ κατ' ἐνέργειαν ἀκοῇ, καὶ κατὰ τί ἕτερα, ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς εἴρηται.» Ἐδήλου δὲ τοῦτο διὰ τοῦ εἰπεῖν «ταῖς κατ' ἐνέργειαν αἰσθήσεσι·» ταύταις γὰρ τὰ κατ' ἐνέργειαν αἰσθητὰ ἀντίκειται. Τί δὲ ὂν ἕκασʈον αὐτῶν, τό τε χρῶμα καὶ ὁ ψόφος καὶ ἕκασʈον τῶν κατὰ τὰς ἄλλας αἰσθήσεις ὁμοίως, δυνάμει ἐστὶν[2] αἰσθητὸν[3] (διὰ γὰρ τοῦ εἰπεῖν «ποιήσει τὴν αἴσθησιν καὶ τὴν ἐνέργειαν» τὸ δυνάμει αἰσθητὸν ἐδήλωσεν), ὅπερ ἦν τὸ ἕτερον τῶν εἰς ἃ ἡ διαίρεσις αὐτῷ τοῦ αἰσθητοῦ ἐγεγόνει, περὶ οὖν τοῦ οὕτως αἰσθητοῦ νῦν, φησι, λέγωμεν, τοῦτ' ἐσʈι τοῦ δυνάμει.

XVI. 439 a 18-25. «ὥσπερ... ἧτʈον.» (18-21. «ὥσπερ... σκότος.») Ὑπομιμνήσκει ἡμᾶς τῶν ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς εἰρημένων περὶ φωτός, ὅτι ἐσʈὶ χρῶμα τοῦ διαφανοῦς κατὰ συμβεβηκός. Ἐδείχθη γὰρ ἐν ἐκεί-

[1] αἰσθητὸν AMC. — [2] εἰσὶν AMC — [3] αἰσθητὰ AMBC.

«sensibilis quomodo sunt eadem hoc[1] quidem ei qui secundum actum visui, hoc autem ei qui secundum auditui et secundum quid[2] «altera, in hiis que de anima dictum est.» Manifestavit autem hoc per hoc quod dixit «hiis qui secundum actum sensibus;» hiis enim que secundum actum sensibilia opponuntur. Quid[3] autem existens unumquodque ipsorum, colorque[4] et sonus unumquodque eorum que secundum alios sensus similiter, potentia est sensibile (per hoc enim quod dicit «faciet sensum et actum» quod potentia sensibile manifestavit), quod quidem erat alterum eorum in que divisio sensibilis ab ipso facta fuit[5], de sic igitur quidem sensibili, ait, nunc dicamus, hoc est potentia.

XVI. 439 a 18-25.] «Quemadmodum igitur dictum est de lumine «in aliis quod[6] est color dyafani vel secundum accidens.» (18-21.) Recordatur nobis eorum que dicta sunt in de anima de lumine, quod est

[1] hec. — [2] quod. — [3] quod. — [4] color quod. — [5] sint. — [6] que.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.
—
439 a 18-21.

νοις[1] ὅτι τὸ φῶς ἐστὶν ἐντελέχεια τοῦ διαφανοῦς, ᾗ διαφανές, καὶ ὥσπερ χρῶμα[2] τοῦ διαφανοῦς, οὐχ ἁπλῶς, ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκός, ὅτι μὴ παθητικῶς ἀναδέχεται[3] τὸ διαφανὲς τὸ φῶς, ἀλλὰ κατὰ σχέσιν τὴν πρὸς αὐτὸ ποιὰν τοῦ φωτίζειν πεφυκότος ποτὲ μὲν † πεφωτίσθαι[4] ποτὲ δὲ οὔ. Διὸ οὐκ οἰκεῖον αὐτοῦ χρῶμα τὸ φῶς, ὥσπερ τῶν ἄλλων τῶν κεχρωσμένων. Ἐν ἐκείνοις μὲν γὰρ μένει τὸ χρῶμα, ὡς οἰκεῖον ὄν, ἐπὶ δὲ τοῦ φωτὸς οὐχ οὕτω. †Καὶ[5] αὐτὸς ἐξηγούμενος προσέθηκε τὸ « ὅταν γὰρ ᾖ τι πυρῶδες ἐν τῷ †διαφανεῖ. » Καὶ τὸ μὲν κατὰ συμβεβηκὸς χρῶμα ***[6] τοιοῦτον· πῶς δὲ γίνεται κατὰ σχέσιν πυρώδους[7] τινὸς[8] ἐν διαφανεῖ προσέθηκεν· ἡ μὲν γὰρ παρουσία τοῦ τοιούτου τινὸς[9] ἐν διαφανεῖ φῶς, ἡ δὲ ἀπουσία σκότος. ***[10] πῶς κατὰ συμβεβηκὸς †φῶς[11] τὸ χρῶμα τοῦ διαφανοῦς ὑπομιμνήσκων. Τῷ δὲ « ὥσπερ οὖν εἴρηται περὶ φωτὸς ἐν ἐκείνοις ὅτι ἐστὶ χρῶμα τοῦ διαφανοῦς » οὐδὲν δοκεῖ ἀνταποδε-

[1] Arist. *De An.* II, 7. 418 a 9-10. — [2] om. AC. — [3] ἀναδέχεσθαι A. — [4] Lisez πεφώτισται. — [5] ὁ add AMBC. Les mots Καὶ... διαφανεῖ doivent être transposés plus bas après σκότος. — [6] Suppléez τὸ φῶς εἶναι τοῦ διαφανοῦς. — [7] πυρῶδες AMBC. — [8] om. AMBC. — [9] om. ABC — [10] Voir la note 5. — [11] Transposez après τὸ.

---

color dyafani secundum accidens. Ostensum enim est in illis quod lumen est actus dyafani, in quantum dyafanum, et velut color dyafani, non simpliciter, sed secundum accidens, quia non passive recipit dyafanum lumen, sed secundum habitudinem ad ipsum qualem nati illuminare aliquando quidem illuminari, aliquando autem non. Propter quod non proprius ipsius color lumen, sicut aliorum coloratorum. In illis quidem enim manet color, tamquam proprium existens, in lumine autem non sic. Et ipsemet exponens apposuit hoc « cum « enim fuerit aliquid[1] igneum in dyafano. » Et hoc quidem secundum accidens color tale; qualiter autem fit[2] secundum habitudinem ignei alicuius in dyafano apposuit; presentia quidem enim talis in dyafano lumen *** color est dyafani reminiscens. Hoc « sicut igitur dictum

[1] ad. — [2] sit ignis.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.

439 a 21-25.

δόσθαι. Εἴη δ'[1] ἂν ἀκόλουθον τὸ « κείσθω τοῦτο καὶ μενέτω, » μεθ' ὃ εἴη ἂν τὸ « ὃ δὲ λέγομεν διαφανὲς οὐκ ἔστιν ἴδιον ἀέρος ἢ ὕδατος. » Μέλλων δὲ περὶ χρωμάτων λέγειν εὐλόγως ὑπομιμνήσκει[2] ἡμᾶς ὅτι καὶ τὸ φῶς χρῶμα ἂν[3] μάλιστά τε καὶ πρῶτον εἴη[4], εἴγε δι' αὐτοῦ καὶ ἡ τῶν ἄλλων χρωμάτων αἴσθησις οὐκ ἐν ἄλλῳ τινὶ γίνεται ἢ ἐν διαφανεῖ, δεικνὺς καὶ συνιστὰς διὰ τούτου[5] ὅτι ἡ τοιαύτη φύσις χρώματός ἐστι δεκτική.

439 a 21-25. « ὃ... ἧττον. » Λαβὼν δὲ τὸ φῶς χρῶμα ὂν ἐν διαφανεῖ γίνεσθαι, ἑξῆς τίς ἐστιν ἡ φύσις τοῦ διαφανοῦς ἡ τῶν χρωμάτων δεκτικὴ καὶ ἐν τίσιν ἐστὶ καὶ τίς ἡ τῶν διαφάνειαν ἐχόντων σωμάτων πρὸς ἄλληλα διαφορὰ ἐνδείκνυται. Εἶτα καὶ τὴν τῶν κεχρωσμένων πρὸς τὰ πεφωτισμένα δείξει διαφοράν, καὶ ὅτι εὐλόγως τὰ μὲν οἰκεῖον ἔχει τὸ χρῶμα καὶ τοῦτο ἐν τῷ πέρατι, τὰ δὲ πεφωτισμένα οὔτε οὕτως οὔτε ἐν τούτῳ. Ὃ γὰρ λέγομέν, φησι, διαφανὲς οὐκ ἔστιν ἴδιον ἀέρος ἢ ὕδα-

[1] om. AMC. — [2] ὑπομιμνήσκῃ A. — [3] ὂν BC. — [4] om. ABC. — [5] τούτῳ A. τούτων M.

« est de lumine in illis quod est color dyafani » nichil videtur ad propositum facere. Erit autem utique dicens sequens, erit autem utique « quod dicit transparentia non est proprium aeris aut aque. » Dicturus de coloribus rationabiliter recordatur nobis quod et lumen color existens maxime oportet et primo, siquidem per ipsum et aliorum colorum sensus non in alio alico fit[1] quam in dyafano, ostendens et insistens per hoc quod talis natura colorum est susceptiva.

439 a 21-25.] Accipiens autem quod lumen est color existens in dyafano, deinde que[2] sit natura dyafani colorum susceptiva et in quibus est et que corporum habentium transparentiam ad invicem differentia[3] ***. Et coloratorum ad illuminata ostendet[4] differentiam, et quod rationabiliter hec quidem habent proprium colorem et hoc in extremitate, hec[5] autem illuminata neque sic nec in hoc. Quod enim

[1] sit. — [2] quod. — [3] differre. — [4] ostendit. — [5] hoc.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 439 a 21-25.

τος, ὧν ἐσʈί τε καὶ γίνεται[1] τὸ χρῶμα κατὰ συμβεβηκός. Εἰπὼν δὲ ὅτι[2] μὴ ἴδιον τὸ διαφανὲς ἀέρος ἢ ὕδατος, προσέθηκεν ὅτι[3] μηδὲ ἄλλου τινὸς τῶν οὕτω λεγομένων σωμάτων. Λέγονται γὰρ διαφανεῖς λίθοι τινές. Οὐδὲ[4] οὖν τινος τούτων ἴδιον[5] ἡ διαφάνεια, ἀλλ' ἔσʈι κοινὴ φύσις τις καὶ δύναμις οὐ χωρισʈὴ οὖσα οὐδὲ καθ' ἑαυτὴν ὑφίσʈασθαι δυναμένη, ὥσπερ οὖν οὐδ' ἄλλη τις δύναμις, ἀλλ' ἔν γε τούτοις οὖσα ἃ διαφανῆ λέγομεν, ἀέρι λέγω καὶ ὕδατι, καὶ ὧν κατηγοροῦμεν τὸ διαφανές, καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις πᾶσι σώμασι, τοῖς μὲν μᾶλλον, τοῖς δὲ ἧτʈον, τῷ πάντα[6] τὰ σώματα ἔχειν τι τῆς δυνάμεως ἐν αὐτοῖς. Λαβὼν δὲ τὸ τὴν διαφάνειαν φύσιν τινὰ καὶ δύναμιν εἶναι ἐν πᾶσι τοῖς σώμασι, τοῖς μὲν μᾶλλον, τοῖς δὲ ἧτʈον, προσλαμβάνει τούτῳ τὸ ὡς τῶν σωμάτων, καθὸ σώματα, ἀνάγκη τι εἶναι ἔσχατον καὶ πέρας, ἐπεὶ μηδὲν ἄπειρον σῶμα, ὡς δέδεικται, καὶ ἔσʈι τοῦτο ἐπιφάνεια, καὶ οὕτω φησὶν ἔσχατόν τι

[1] *γίνεσθαι* AC. — [2] om. ABC. — [3] om. AC. — [4] *οὐδεὶς* pr. B. — [5] om. ABC. — [6] *πᾶν* A.

---

dicimus, ait, dyafanum non est proprium aeris aut aque *** apposuit neque alterius alicuius sic[1] dictorum corporum. Dicuntur enim dyafani lapides aliqui. Neque horum[2] igitur alicuius proprium dyafania[3], sed est[4] communis natura et virtus non separabilis existens neque per se subsistere potens, sicut neque alia aliqua virtus, sed in hiis existens que dyafana dicimus, aere dico et aqua, et de quibus predicamus dyafanum, et in omnibus aliis corporibus, hiis quidem[5] magis, hiis autem minus, eo quod omnia corpora habeant aliquid virtutis in ipsis. Accipiens autem transparentiam naturam quandam et virtutem esse in omnibus corporibus, hiis quidem magis, hiis *** coasserit[6] hoc quod corporum, secundum quod corpora, necesse aliquid esse ultimum et terminum, quoniam nullum infinitum corpus, ut ostensum est, et est hoc epiphania, *** ait extremum ali-

[1] sit. — [2] huius *add.* — [3] dyafana. — [4] etiam. — [5] quibus. — [6] coasserunt.

*τοιοῦτον εἶναι καὶ τῆς διαφανείας. Τοῦτο δὲ τὸ τῆς διαφανείας πέρας, οὐχ ὡς κεχωρισμένον τῆς ἐπιφανείας, οὕτως ἐστὶ τοῦ σώματος πέρας, ἀλλ' ὡς ἐν ταύτῃ καὶ σὺν ταύτῃ ὄν. Ὡς γὰρ ἔχει πρὸς ἄλληλα τό τε διαφανὲς καὶ τὸ σῶμα, οὕτως ἔχει καὶ τὰ πέρατα αὐτῶν πρὸς ἄλληλα. Ἐπ' ἐκείνων δὲ οὐκ ἄλλο μέν ἐστι τὸ σῶμα, ἄλλο δὲ κεχωρισμένον[1] αὐτοῦ τὸ διαφανές· ἀλλ' ἔστι τὸ σῶμα αὐτὸ διαφανές, κατὰ τὴν τοιαύτην δὲ δύναμιν χρωμάτων δεκτικόν. Ἔστι δὲ καὶ[2] τὸ πέρας αὐτοῦ ἐπιφάνεια τοιαύτη κεχρωσμένη, ὡς εἶναι, καθὸ μὲν σῶμα, τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ πέρας, καθὸ δὲ τοιόνδε καὶ διαφανές, τὸ χρῶμα. ***[3] ἐστι ποιότης ἐν τῇ ἐπιφανείᾳ, καθὸ μὲν σῶμα, †ἐπιφάνεια[4], καθὸ δὲ τοιόνδε, †λευκή[5]. Ἔστι γὰρ φύσις ἐν τοῖς σώμασι δεκτικὴ χρωμάτων, ἥτις ἐστὶν ἡ διαφάνεια. Ὡς γὰρ θερμότητος ἢ ψυχρότητος ἢ ὑγρότητος ἢ[6] ξηρότητος ἢ μανότητος ἢ πυκνότητος οἷόντε τὰ μὲν μᾶλλον μετέχειν τῶν σωμά-*

[1] *κεχωρισμένων* A. — [2] om. ABC. — [3] Suppléez *Τὸ δὴ χρῶμά.* — [4] *ἐπιφάνειαν* AMBC. Je crois que ce mot a pris la place de quelque adjectif comme *κυκλοτερεῖ.* — [5] *λευκήν* AMBC. Lisez *λευκῇ.* — [6] *ἢ ξηρότητος* om. ABC.

---

quid esse tale ***. Hec[1] autem dyafanie extremitas, non ut[2] separatum ab epiphania, sic est corporis[3] terminus, sed sicut in hac et cum hac existens. Sicut enim habent ad invicem dyafanum et corpus, sic habent et extrema ipsorum ad invicem. In illis autem non aliud quidem est corpus, aliud separatum ab ipso dyafanum; sed est corpus ipsum dyafanum, secundum talem virtutem colorum susceptivum. Est autem et extremum ipsius epiphania talis coloratum, ut sit, secundum quod quidem corpus, epiphania ipsius terminus, secundum autem quod tale et dyafanum, color. Est qualitas in epiphania, secundum quod quidem corpus est, superficies, secundum autem quod tale, alba. Est enim *** in corporibus susceptiva colorum, que est transparentia. Sicut enim caliditatis et frigiditatis aut humiditatis aut siccitatis aut raritatis aut spissitudinis possibile est hec quidem *** par-

[1] hoc. — [2] *répété.* — [3] corpus.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 439 a 21-25.

τος, ὧν ἐσΊί τε καὶ γίνεται[1] τὸ χρῶμα κατὰ συμβεβηκός. Εἰπὼν δὲ ὅτι[2] μὴ ἴδιον τὸ διαφανὲς ἀέρος ἢ ὕδατος, προσέθηκεν ὅτι[3] μηδὲ ἄλλου τινὸς τῶν οὕτω λεγομένων σωμάτων. Λέγονται γὰρ διαφανεῖς λίθοι τινές. Οὐδὲ[4] οὖν τινος τούτων ἴδιον[5] ἡ διαφάνεια, ἀλλ' ἔσΊι κοινὴ φύσις τις καὶ δύναμις οὐ χωρισΊὴ οὖσα οὐδὲ καθ' ἑαυτὴν ὑφίσΊασθαι δυναμένη, ὥσπερ οὖν οὐδ' ἄλλη τις δύναμις, ἀλλ' ἔν γε τούτοις οὖσα ἃ διαφανῆ λέγομεν, ἀέρι λέγω καὶ ὕδατι, καὶ ὧν κατηγοροῦμεν τὸ διαφανές, καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις πᾶσι σώμασι, τοῖς μὲν μᾶλλον, τοῖς δὲ ἧτΊον, τῷ πάντα[6] τὰ σώματα ἔχειν τι τῆς δυνάμεως ἐν αὐτοῖς. Λαβὼν δὲ τὸ τὴν διαφάνειαν φύσιν τινὰ καὶ δύναμιν εἶναι ἐν πᾶσι τοῖς σώμασι, τοῖς μὲν μᾶλλον, τοῖς δὲ ἧτΊον, προσλαμβάνει τούτῳ τὸ ὡς τῶν σωμάτων, καθὸ σώματα, ἀνάγκη τι εἶναι ἔσχατον καὶ πέρας, ἐπεὶ μηδὲν ἄπειρον σῶμα, ὡς δέδεικται, καὶ ἔσΊι τοῦτο ἐπιφάνεια, καὶ οὕτω φησὶν ἔσχατόν τι

[1] γίνεσθαι AC. — [2] om. ABC. — [3] om. AC. — [4] οὐδεὶς pr. B. — [5] om. ABC. — [6] πᾶν A.

---

dicimus, ait, dyafanum non est proprium aeris aut aque *** apposuit neque alterius alicuius sic[1] dictorum corporum. Dicuntur enim dyafani lapides aliqui. Neque horum[2] igitur alicuius proprium dyafania[3], sed est[4] communis natura et virtus non separabilis existens neque per se subsistere potens, sicut neque alia aliqua virtus, sed in hiis existens que dyafana dicimus, aere dico et aqua, et de quibus predicamus dyafanum, et in omnibus aliis corporibus, hiis quidem[5] magis, hiis autem minus, eo quod omnia corpora habeant aliquid virtutis in ipsis. Accipiens autem transparentiam naturam quandam et virtutem esse in omnibus corporibus, hiis quidem magis, hiis *** coasserit[6] hoc quod corporum, secundum quod corpora, necesse aliquid esse ultimum et terminum, quoniam nullum infinitum corpus, ut ostensum est, et est hoc epiphania, *** ait extremum ali-

[1] sit. — [2] huius *add.* — [3] dyafana. — [4] etiam. — [5] quibus. — [6] coasserunt.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 439 a 21-25.

τοιοῦτον εἶναι καὶ τῆς διαφανείας. Τοῦτο δὲ τὸ τῆς διαφανείας πέρας, οὐχ ὡς κεχωρισμένον τῆς ἐπιφανείας, οὕτως ἐστὶ τοῦ σώματος πέρας, ἀλλ' ὡς ἐν ταύτῃ καὶ σὺν ταύτῃ ὄν. Ὡς γὰρ ἔχει πρὸς ἄλληλα τό τε διαφανὲς καὶ τὸ σῶμα, οὕτως ἔχει καὶ τὰ πέρατα αὐτῶν πρὸς ἄλληλα. Ἐπ' ἐκείνων δὲ οὐκ ἄλλο μέν ἐστι τὸ σῶμα, ἄλλο δὲ κεχωρισμένον[1] αὐτοῦ τὸ διαφανές· ἀλλ' ἔστι τὸ σῶμα αὐτὸ διαφανές, κατὰ τὴν τοιαύτην δὲ δύναμιν χρωμάτων δεκτικόν. Ἔστι δὲ καὶ[2] τὸ πέρας αὐτοῦ ἐπιφάνεια τοιαύτη κεχρωσμένη, ὡς εἶναι, καθὸ μὲν σῶμα, τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ πέρας, καθὸ δὲ τοιόνδε καὶ διαφανές, τὸ χρῶμα. ***[3] ἐστι ποιότης ἐν τῇ ἐπιφανείᾳ, καθὸ μὲν σῶμα, †ἐπιφάνεια[4], καθὸ δὲ τοιόνδε, †λευκή[5]. Ἔστι γὰρ φύσις ἐν τοῖς σώμασι δεκτικὴ χρωμάτων, ἥτις ἐστὶν ἡ διαφάνεια. Ὡς γὰρ θερμότητος ἢ ψυχρότητος ἢ ὑγρότητος ἢ[6] ξηρότητος ἢ μανότητος ἢ πυκνότητος οἷόντε τὰ μὲν μᾶλλον μετέχειν τῶν σωμά-

[1] κεχωρισμένων A. — [2] om. ABC. — [3] Suppléez Τὸ δὴ χρῶμά. — [4] ἐπιφάνειαν AMBC. Je crois que ce mot a pris la place de quelque adjectif comme κυκλοτερεῖ. — [5] λευκήν AMBC. Lisez λευκῇ. — [6] ἡ ξηρότητος om. ABC.

---

quid esse tale ***. Hec[1] autem dyafanie extremitas, non ut[2] separatum ab epiphania, sic est corporis[3] terminus, sed sicut in hac et cum hac existens. Sicut enim habent ad invicem dyafanum et corpus, sic habent et extrema ipsorum ad invicem. In illis autem non aliud quidem est corpus, aliud separatum ab ipso dyafanum; sed est corpus ipsum dyafanum, secundum talem virtutem colorum susceptivum. Est autem et extremum ipsius epiphania talis coloratum, ut sit, secundum quod quidem corpus, epiphania ipsius terminus, secundum autem quod tale et dyafanum, color. Est qualitas in epiphania, secundum quod quidem corpus est, superficies, secundum autem quod tale, alba. Est enim *** in corporibus susceptiva colorum, que est transparentia. Sicut enim caliditatis et frigiditatis aut humiditatis aut siccitatis aut raritatis aut spissitudinis possibile est hec quidem *** par-

[1] hoc. — [2] *répété*. — [3] corpus.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 439 a 21-25.

των, τὰ δὲ ἧττον, οὐχ οὐσῶν χωριστῶν δυνάμεων, οὕτω καὶ τῆς διαφανείας. Ὡς γὰρ πᾶσι τοῖς ἐν ἄλλῳ πεφυκόσι γίνεσθαί τε καὶ εἶναί ἐστί τι ὑποκείμενον ἐπιτηδειότητα ἔχον πρὸς τὸ κατ' αὐτὸ εἰδοποιεῖσθαι καὶ ὕλη ἐστὶν[1] αὐτῷ (καὶ γὰρ βαρεῖ καὶ κούφῳ καὶ μεγάλῳ καὶ μικρῷ καὶ θερμῷ καὶ ψυχρῷ καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς ἀνάλογον τούτοις ἔχουσιν ὕλη τις ὑπόκειται), οὕτω δὴ καὶ τοῖς[2] χρώμασι καὶ τῇ κατὰ ταῦτα ἐναντιώσει· καὶ γὰρ ταῦτα τῶν ἐν ἄλλοις γίνεσθαι πεφυκότων· καὶ ἔστιν αὕτη ἡ ἐν τοῖς σώμασι διαφάνεια. Καὶ τὰ σώματα, καθό ἐστι διαφανῆ, καὶ τὸ χρῶμα ἔχει τε καὶ δέχεται[3]. Πᾶν γὰρ σῶμα κατὰ τὴν τοιαύτην δύναμιν χρώματός ἐστι δεκτικόν. Ἔστι δὲ οὐκ ἐν πᾶσιν ἴση ἡ[4] φύσις αὕτη τοῖς σώμασιν, ἀλλ' ἐν οἷς μὲν μᾶλλον, ἐν οἷς δὲ ἧττον. Καὶ τὰ μέν ἐστιν[5] αὐτῶν ἀόριστα, τὰ δὲ †διωρισμένα[6]. Κατὰ δὲ τὰς διαφορὰς ταύτας καὶ ἡ τῶν χρωμάτων ἐν αὐτοῖς διαφορά. Πάντα μὲν οὖν τὰ σώματα τῆς φύσεως ταύτης τῆς διαφανείας κεκοινώνηκεν, ἀλλὰ τὰ μὲν μᾶλλον,

[1] ἐν add. AMBC. — [2] om. ABC. — [3] ἐκδέχεται AMBC. — [4] ἡ φύσις post αὕτη AMC. — [5] ἔνεστιν AMBC. — [6] Lisez ὡρισμένα.

---

ticipare corpora, hec autem minus, non existentibus separabilibus[1] virtutibus, et sic transparentie. Sicut omnibus enim natis in alio fieri et esse est aliquod subiectum ydoneitatem habens ut fiat species secundum se et est materia ipsi (et enim gravi et levi et magno et parvo et calido et frigido et aliis hiis proportionem habentibus materia quedam[2] subicitur), sic et coloribus et secundum hos contrarietati; et enim hec nata sunt fieri in aliis; et hoc est in corporibus dyafania. Et corpora, secundum quod sunt dyafana, et colorem[3] habet et suscipit. Omne enim corpus secundum talem virtutem coloris est susceptivum. Est autem non in omnibus corporibus equalis natura hec, sed in hiis quidem magis, in hiis autem minus. Et hec quidem ipsorum sunt interminata[4], *** et secundum has differentias et colorum

[1] corporibus *add.* — [2] quidem. — [3] corpus. — [4] intermiata.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.
—
439 a 21-25.

τὰ δὲ ἧττον. Ἰδίως δὲ διαφανῆ, ὡς εἴθισται λέγεσθαι, τῶν σωμάτων μόνα τὰ δίοπτα, ἀπὸ τοῦ φαινόμενον μὲν κυρίως λέγεσθαι τὸ τῇ ὄψει ἀντιληπτὸν παρὰ τὸ φῶς. Ὧν δὴ τοῦτο χρῶμα, ταῦτα ἰδίως διαφανῆ. Τὰ γὰρ δεχόμενα τὸ φάος ἤτοι φῶς, δι' οὗ πάντα τὰ ὁρώμενα ὁρᾶται, ταῦτα λέγεται συνήθως διαφανῆ, [κατ'[1] ἄμφω], ὅτι τε τὸ φῶς δέχεται, ὅ ἐστι φάος, καὶ διότι τοῖς ἄλλοις πᾶσιν αἴτια ταῦτα τοῦ φαίνεσθαί τε καὶ ὁρᾶσθαι. Τὰ γὰρ χρώματα διὰ τούτου ὁρᾶται καὶ τούτου κινητικά. Δέχεται δὲ τὸ φῶς τὰ ἀόριστα διαφανῆ, τῷ μὴ ἔχειν οἰκεῖον χρῶμα. Τὰ γὰρ ἀόριστα, ὥσπερ τὸ πέρας ἴσχει παρ' ἄλλου οὐκ ἔχοντα οἰκεῖόν τε καὶ ὡρισμένον, οὕτω δὴ καὶ τὰ χρώματα. Δι' οὗ δὲ[2] ταῦτα φαίνεται, τοῦτο δὲ[3] ἰδίως καλοῦμεν διαφανές. Οὐ γὰρ πάντα, ὡς εἴρηται, τὰ ἔχοντα τὴν διαφάνειαν ὁμοίως ἐστὶ διαφανῆ· ἀλλὰ τὰ μὲν μᾶλλον αὐτῆς, τὰ δὲ ἧττον μετέχει. Καὶ ἔστι τὰ μὲν ἀόριστα τῶν σωμάτων, διὰ τὸ ***[4] μοῖραν στερεοῦ μηδὲ[5] γῆς ἔχειν ἐν αὐτοῖς, ἃ καὶ μᾶλλον δια-

[1] κατ' ἄμφω om. AMBC. — [2] δὴ ABC. — [3] δὴ M. — [4] Suppléez μηδεμίαν. — [5] τε καὶ AMBC.

---

differentia in ipsis. Omnia quidem igitur corpora communicant nature huius[1] transparentie, sed hec quidem magis, hec autem minus. Proprie autem dyafana, ut consuetum est dici, sola pervia corporum, a faneo fanomenon; proprie enim dicitur quod visu penetrabile, faos autem lumen. Quorum autem fit[2] hoc color, hec proprie dyafana. Suscipientia enim lumen, sicut luminosa, per quod omnia visibilia videntur, hec autem dicuntur secundum consuetudinem dyafana, secundum ambo, et quia lumen suscipiunt, quod est faos, et quia aliis omnibus hec sunt causa quod appareant et videantur. Colores enim propter hoc videntur et huius sunt motivi. Suscipiunt autem lumen interminata dyafana, eo quod non habeant proprium colorem. Interminata enim, et sicut habent terminum ab alio[3] non habentia proprium et terminatum, sic et colores. Per quod utique hii appareant, hoc autem proprie vocamus dyafanum. Non omnia

[1] hinc. — [2] fiunt. — [3] illo.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 439 a 21-25.

φανῆ καὶ ἐν τῷ βάθει, τὰ δὲ ἕτερα ἧτlον, διότι γῆς ταῦτα[1] ἐν αὐτοῖς μετέχει, ἥτις ἐλάχισlα διαφανής ἐσlι· τὰ γὰρ μᾶλλόν τε καὶ ἧτlον ***[2] μίξει τοῦ ἐναντίου. Μάλισlα μὲν γὰρ ***[3] ἀόρισlον[4] καὶ διαφανὲς τῶν σωμάτων, ὃ αὐτό τέ[5] ἐσlιν ὁρατὸν καὶ[6] τοῖς ἄλλοις τοῦ ὁρᾶσθαι αἴτιον γίνεται· τοιοῦτον δὲ σῶμα τὸ φωτίζειν πεφυκός, ὥσπερ τό τε θεῖον καὶ τὸ πῦρ. Κατὰ λόγον δὲ κατὰ τὴν πρὸς τοῦτο γειτνίασιν καὶ οἰκειότητα καὶ τῶν ἄλλων ἕκασlον κεκοινώνηκε τῆς διαφανείας, ἀὴρ μὲν μᾶλλον (διὸ καὶ τάχιστα οὗτος φωτὸς ἀναπίμπλαται), δευτέρως δὲ τὸ ὕδωρ, τελευταία δὲ ἡ γῆ· διὸ καὶ ἐλάχισlα αὕτη διαφανής· καὶ γὰρ ὅσα ἐκ γῆς εἶναι δοκοῦντά ἐσlι διαφανῆ ὕδατος μᾶλλον ἢ γῆς ὄντα αὐτὰ εὕροι[7] τις ἄν[8]· καὶ τῇ ταύτης δὲ μίξει τὰ ἐλατlον διαφανῆ τῶν σωμάτων οὕτω διαφανῆ. Καὶ γὰρ δὴ ὁ μὲν ἀὴρ οἰκεῖός πως τῷ πυρί· διὸ καὶ [τελείως[9]] ἐμπίπραται[10]. Τὸ δὲ ὕδωρ[11] καὶ τροφὴ δοκεῖ τῷ

[1] μεν add. AMC. — [2] Suppléez μᾶλλον καὶ ἧτlον. — [3] Suppléez διαφανὲς τὸ. — [4] ὁρατὸν AMBC. — [5] om. AC. — [6] διαφανὲς καὶ add. M. — [7] εὑρήσει AMC. — [8] ἂν om. AC. — [9] ταχέως AMBC. — [10] ἐμπίπλαται φωτός AMBC. — [11] δευτέρως add. M.

---

enim, ut dictum est, habentia dyafaniam similiter sunt dyafana; sed hec quidem magis ipsa participant, hec autem minus. Et sunt hec quidem interminata corporum, quandoque solidum neque terram habent in ipsis, que et magis dyafana et in profundo, alia autem minus, quia hec participant terra in ipsis, que minime dyafana est; magis enim et minus mixtione contrarii. Maxime quidem enim interminatum et dyafanum corporum est quod ipsum et interminatum est et dyafanum, quod est et visibile et aliis videri causa[1] fit; tale autem corpus quod natum est illuminare, quemadmodum divinum et ignis. Secundum proportionem autem secundum vicinitatem[2] et proprietatem et aliorum unumquodque communicat dyafania, aer quidem magis (propter quod et citissime iste lumine illustratur), secundo autem aqua, ultimo autem terra: propter quod et minime

[1] tam. — [2] veritatem.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.
439 a 21-25.

πυρὶ εἶναι· καὶ γὰρ ἐν τοῖς καιομένοις ξύλοις ἡ ὑγρότης ἐστὶν ἐν αὐτοῖς καιομένη[1], καὶ ἐφ' ὅσον ταύτην ἔχει, καίεται· τοιοῦτον γὰρ καὶ ὁ καπνός. Ἡ δὲ γῆ πορρωτάτω[2] ἀφέστηκεν αὐτοῦ. Διὸ καὶ ἥκιστα αὕτη διαφανής· διὸ καὶ εἰκότως τὴν τῆς στερήσεώς πως τοῦ φωτὸς χώραν ἔχει, οὔτε αὐτὴ δεχομένη[3] τὸ φῶς ἐν αὐτῇ, καί, †ὅτε[4] †ἐν ἄλλῳ μιχθῇ, ἀντιφράττουσα αὐτῷ[5] καὶ κωλύουσα φωτίζεσθαι δι'[6] ὅλου, ὡς[7] ὁρῶμεν ἐπὶ τοῦ ἀέρος ἐν ᾧ ὁ καπνός ἐστι· πολὺ γὰρ γεῶδες ἐν τῷ καπνῷ. Οὐδὲ[8] ἡ φλὸξ †δὲ[9], διότι καὶ αὐτὴ γεῶδές τι ἔχει μεμιγμένον, εἴγ' ἐστὶ[10] καπνὸς καιόμενος καὶ ἡ φλόξ. Διὸ οὐ, κονιορτοῦ ὄντος ἐν τῷ ἀερί, διαφανὴς ἔτι ὁ ἀὴρ μένει. Κέρας δὲ καὶ τὸ χελώνιον διαφανῆ ἐργασθέντα πως γίνεται, ὅτι τὸ πλεῖστον ὕδατος ἐν αὐτοῖς· δῆλον[11] δὲ τῷ μαλακτὰ[12] εἶναι. Τὰ μὲν οὖν μάλιστα διαφανῆ τῶν σωμάτων τὸ μάλιστα ὁρατὸν

[1] δαιομένη M. — [2] πορροτάτω AM. — [3] δεχομένως A. — [4] ὅτε ἐν] Lisez ὅταν. — [5] αὐτὸ AMBC. — [6] δι' ὅλου] διότι AMC. — [7] οὐχ M. — [8] καὶ M. — [9] Lisez δή. — [10] ἔτι AMC. — [11] δηλοῖ AMB. — [12] μαλακὰ avec κτα écrit au-dessus B.

---

hec dyafana; et enim quecumque ex terra putata esse sunt dyafana aque magis quam terre existentia ipsa inveniet quis. Et huius autem mixtione que minus dyafana corporum sic[1] dyafana. Et enim aer quidem conveniens aliqualiter igni; propter quod et perfecte inflammatur. Aqua autem et alimentum videtur igni esse; et enim in totis ustis humiditas est in ipsis que uritur, et quam diu hanc habet, uritur; tale enim et fumus. Terra autem longissime distat ab ipso. Propter quod et minime hec dyafana; propter quod et merito locum privationis luminis habet, neque ipsa suscipiens lumen in se ipsa, aut quia, quando in alio miscetur, obsistit ipsi et prohibet illuminari per totum. Sic videmus in aere in quo fumus est; multum enim terrestre in fumo. Neque flamma autem, quia et ipsa terrestre habet aliquid mixtum, siquidem[2] flamma est fumus accensus. Propter quod non, existente pulvere in aere, dyafanus adhuc aer manet. Cornu autem et testa tortuce laborata[3] aliqualiter dyafana fiunt, quia quod plu-

[1] sit. — [2] si quidam. — [3] labonita.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.
—
439 a 21-25.

τῶν χρωμάτων δέχεται, τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ φῶς, καὶ δι' ὅλων αὐτῶν, τῷ μὴ ἔχειν ἀντιφράττον καὶ τῷ ἀόριστα εἶναι· †διὸ[1] καὶ τῶν ἄλλων χρωμάτων ὁρατὸν †ἕκαστον· τῷ δὲ εἶναι ὑγρά τε καὶ ἀόριστα καὶ μὴ δύνασθαι στέγειν τοῦτο ὃ δέχεται, οὐ παθητικῶς χρώννυνται. Διὸ οὐκ ἀεὶ τὸ χρῶμα τοῦτο ἔχει· ἀλλ' ἀπελθόντος τοῦ πεφυκότος φωτίζειν αὐτὰ, ἐν στερήσει τούτου[2] γίνεται, ὥστε εἴγε στέγειν ἠδύνατο τὸ χρῶμα, ἦν ***[3] ἀεὶ φῶς ἐν αὐτοῖς. Ἀλλὰ καὶ τὰ ἄλλα χρώματα ὁμοίως δέχεται· κινεῖται γὰρ ὑπὸ τούτων δι' οἰκειότητα. Ὅσα δὲ στερεὰ τῶν σωμάτων καὶ γῆς ἔχοντα πλεῖον, οὔτε δίοπτα ταῦτα, διότι μηδὲ ὁμοίως διαφανῆ, οὔτε τὸ φῶς ἔτι δέχεται. Οὐ γὰρ τῶν τοιούτων σωμάτων οἰκεῖον χρῶμα τὸ φῶς. Ἔχει μέντοι οἰκεῖόν τι[4] χρῶμα. Στερεὰ γὰρ ὄντα καὶ στέγειν δυνάμενα τοῦτο ὅ[5] τι [ἀρχὴν[6]] ἐδέξατο καὶ ἔσχεν ἐκ τῆς τῶν διαφανῶν

[1] διὸ... ἕκαστον]. Lisez δι' ὃ et transposez la proposition un peu plus haut après φῶς. — [2] τοῦτο AM. corr. BC. — [3] Suppléez ἄν. — [4] om. ABC. — [5] ὅ τι] ὃ τὴν C. — [6] χρόαν AMBC.

---

rimum aque in ipsis; est palam autem[1], quia mollificabilia sunt. Maxime quidem igitur dyafana corporum maxime visibile colorum suscipit, hoc autem est lumen, et que per totum ipsorum non habent obsistens[2] et eo quod interminata sunt; propter quod et aliorum colorum visibile unumquodque. Eo autem quod sint[3] humidaque et interminata et non possint[4] sistere hoc quod suscipit, non passive colorantur. Propter quod non semper colorem hoc habet; sed abcedente eo quod illuminat ipsa, in privatione huius fit, ut[5], si fundasset colorem, fuisset semper lumen in ipsis. Similiter et alii colores quos suscipit; movetur enim ab hiis propter proprietatem. Quecumque autem rara corporum et terre habentia plurimum, neque pervia hec, propter quod neque similiter dyafana, neque lumen adhuc suscipiunt. Non enim talium corporum proprius color lumen. Habent tamen proprium quendam colorem. Solida enim existentia et solidare potentia hoc quod a principio susceperunt et habuerunt ex aliquali

[1] aut. — [2] obstinens. — [3] sicut. — [4] possit. — [5] q..

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.

439 a 25-26.

ἐν αὐτῷ ποιᾶς μίξεως, ὁρᾶται μὲν διὰ τοῦ φωτὸς, ὃ κυριωτάτως[1] τε καὶ[2] μάλιστα ὁρατόν, οὐ μὴν αὐτὸ τὸ φῶς ὡς χρῶμα δεχόμενα· καθόσον δὲ μετέχει τῆς διαφανείας, κατὰ τοσοῦτον καὶ οὕτω κέχρωσται. Ὅσα μὲν γὰρ μᾶλλον αὐτῶν ἐστι διαφανῆ φωτοειδὲς ἔχει τὸ χρῶμα, ἔχοντα μεμιγμένον ἐν αὐτοῖς τὸ τοιούτου χρώματος αἴτιον, τὰ δ' ἐγγὺς τούτου οἷον λευκόν· τὰ γὰρ μᾶλλον ὁρατὸν ἔχοντα τὸ[3] χρῶμα μᾶλλόν ἐστι καὶ διαφανῆ. Τὰ δὲ μέλανα στερήσει διαφανείας τοιαῦτα, ὡς τὸ σκότος ἀπουσίᾳ τοῦ φωτίζειν πεφυκότος. Καὶ τοιαύτη μὲν ἡ τῶν χρωμάτων φύσις καὶ τῆς[4] ἐν τοῖς σώμασι διαφανείας[5].

XVII. 439 a 25-26. « ὥσπερ...ταύτης. » Λαβὼν ὅτι τὸ χρῶμα ἐν τῷ διαφανεῖ (καὶ γὰρ τὸ φῶς ἐν τούτῳ καὶ τούτου[6] ὂν κατὰ συμβεβηκὸς χρῶμα (τοῦτο γὰρ τῆς τῶν χρωμάτων φύσεως δεκτικὸν) καὶ τούτῳ[7] συμβεβηκὸς ὡς ὑποκειμένῳ τῷ[8] σώματι τούτου ἐστὶ τὸ χρῶμα, λέγω

[1] κυριώτατον AMBC. — [2] post μάλιστα AC. — [3] om. B. — [4] om. AMBC. — [5] διαφάνεια AMBC. — [6] τούτω AM. — [7] κατὰ add. M. — [8] τῷ σώματι] εἶναι M. τῷ χρώματι ABC.

---

mixtione dyafanorum[1] in ipso, videntur enim per lumen, quod propriissime et maxime visibile, non tamen ipsum lumen ut colorem suscipientia; quantum autem participant dyafaneitatem, secundum tantum et sic colorata sunt. Quecumque quidem enim ipsorum magis sunt dyafana luminosum habent colorem, habentia mixtam[2] in ipsis talis coloris causam, que autem prope[3] hoc album; habentia enim magis visibilem colorem magis sunt dyafana. Nigra privatione dyafaneitatis sunt talia, quemadmodum tenebre absentia nati illuminare. Et talis quidem coloris natura et dyafaneitatis que in corporibus.

XVII. 439 a 25-26.] « Quemadmodum igitur in corporibus necesse « aliquid extremum. » Accipiens quia color[4] in dyafano (et enim lumen in hoc et hoc existens secundum accidens color (idem enim nature corporum ostensivum) et huic[5] accidens tamquam subiecto cor-

[1] dyafanus. — [2] mixta — [3] proprie. — [4] calor. — [5] hoc.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 439 a 25-26.

δὴ τοῦ διαφανοῦς) ***[1] ὡς γὰρ τοῦ σώματος, καθὸ σῶμά ἐσ7ιν, [ἔσχατον[2] ἡ ἐπιφάνεια, οὕτω καὶ τῆς διαφανείας τῆς ἐν τοῖς σώμασι καὶ τῶν σωμάτων, καθό ἐσ7ι διαφανῆ], ἀναγκαῖον εἶναι[3] ἔσχατόν τι καὶ πέρας[4], ταὐτὸν μὲν[5] ὂν τῷ ἀριθμῷ τῷ τοῦ σώματος πέρατι, ὅτι τὰ ὧν πέρατα †ταῦτά[6] ἐσ7ιν[7] ἓν κατ' ἀριθμόν, οὐ ταὐτὸν δὲ τῷ λόγῳ, ὅτι μηδὲ ταὐτὸν ἦν τό τε σώματι[8] εἶναι καὶ τὸ διαφανεῖ[9]· σώματα μὲν γὰρ ἀλλήλων οὐκ ἔσ7ι μᾶλλον καὶ ἧτ7ον, διαφανῆ δὲ[10] μᾶλλον καὶ[11] ἧτ7όν ἐσ7ι. Τοῦ μὲν οὖν σώματος, ὡς σώματος, πέρας ἡ ἐπιφάνεια, τοῦ δὲ διαφανοῦς, ὡς διαφανοῦς, τὸ χρῶμα. Διὸ καὶ ταὐτόν πως καὶ οὐ ταὐτὸν ἐπιφάνειά τε καὶ χρῶμα. Τὸ δὲ πέρας τοῦ διαφανοῦς χρῶμα. Κατὰ δὲ τὸ πέρας ὁρᾶται τὰ †κεχρωσμένα[12], ὥσ7ε πέρας τὸ χρῶμα. Καθὸ μὲν γὰρ ὁρᾶται,

[1] Il manque quelque chose comme φησιν. — [2] ἔσχατον... διαφανῆ om. ABC. Écrit sans doute au haut de la page et rapporté à un autre endroit (voir plus bas) dans M; mais le couteau du relieur a tout enlevé excepté διαφανῆ et les queues des lettres précédentes. J'ai refait le texte grec avec la traduction latine. — [3] om. AMC. ἐσ7ιν B. — [4] Ici une croix de renvoi dans M, sans doute à ἔσχατον... διαφανῆ. M ajoute après ce dernier mot : ἀναγκαῖον εἶναι τὸ πέρας τοῦτο μέν ἐσ7ι. — [5] μὲν ὂν del. M. — [6] Lisez ταὐτά. — [7] om AMBC. — [8] σώματα AMBC. — [9] διαφανῆ AMBC. — [10] τὰ μὲν add. AMBC. — [11] τὰ δὲ M. — [12] Lisez ὡρισμένα.

---

pori huius est color, dico autem dyafanum). Sicut enim corporis, secundum quod corpus est, omnis corporis extremum superficies, sic et dyafaneitatis que in corporibus et corporum, secundum quod sunt dyafana, necessarium esse aliquem terminum. Idem quidem erit numero corporis, et quia et quorum termini, hec[1] sunt unum secundum terminum, non idem autem ratione, quia neque unum esse est corpori et dyafano; corpora quidem enim invicem non sunt magis et minus, dyafana autem[2] magis et minus sunt. Corporis quidem igitur, ut corporis, terminus superficies, dyafani[3] autem, ut dyafani[4], color. Propter quod et idem aliqualiter et non idem superficies et color. Terminus autem dyafani[5] color[6]. Secundum terminum autem videntur colorata, quia terminus color. Secundum quod quidem enim vi-

[1] hoc. — [2] aut. — [3 4 5] dyafanum. — [6] colores.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 439 a 26-28.

κατὰ τοῦτο καὶ χρῶμα ἔχει· [κατὰ[1] δὲ][2] τὸ πέρας ὁρᾶται· κατὰ[3] τοῦτο ἄρα [ἔχει[4]] τὸ χρῶμα, καὶ τοῦτό ἐσΊιν αὐτῶν[5], ὡς διαφανῶν, πέρας. Οὐκέτι γὰρ τὰ οὕτω διαφανῆ καὶ διὰ βάθους ἐσΊι τοιαῦτα· τῶν γὰρ ἀορίσΊων διαφανῶν καὶ[6] ἡ διαφάνεια διὰ βάθους.

XVIII. 439 a 26-33. « *ἡ μὲν... πέρας.* » (26-28. « *ἡ μὲν... δῆλον.* ») *Ἀόρισ̓ον μὲν διαφανὲς τὸ ὑγρὸν καὶ μὴ ἔχον οἰκεῖον ὅρον[7], ᾧ ἀντιδιαιρεῖ[8] τὸ σΊερεὸν σῶμα, σῶμα[9] ἁπλῶς λέγων αὐτό, ὡς ἐμφαινομένης τῆς σΊερεότητος ἐν τῷ[10] σώματι, ἐπεὶ[11] οὐδέν γε ἔλατΊον καὶ τὸ ἀόρισΊον σῶμα σῶμά ἐσΊι[12]. Τὴν διαφορὰν δὲ φωτός τε[13] καὶ χρώματος καὶ τῶν ἐν οἷς ταῦτα διαφανῶν δείκνυσι διὰ τούτων. Τὸ μὲν γὰρ φῶς ἐν τῷ ἀορίσΊῳ διαφανεῖ[14] καὶ οὐκ ἔχοντι οἰκεῖον τέλος. Ὡς γὰρ οὐκ ἔχει τὰ*

[1] *κατὰ... χρῶμα* om. ABC. — [2] *κατὰ δὲ*] ... M. — [3] *κατὰ τοῦτο*] *καὶ* M. — [4] ... M. — [5] *οὐτῶν* ABC. *οὐ* del. M. — [6] om. ABC. — [7] *ὁ ἀντιδιαιρεῖ* add. AC. — [8] *ἀντιδιαιρεῖται* M. — [9] *σῶμα... ἐσΊι* om. AC. — [10] *σΊερεῷ* add. M. — [11] *ἐπειδὴ* B. — [12] om. B. — [13] om. AMC. — [14] *διαφανῆ* AC.

---

dentur, secundum hoc et colorem habent; secundum terminum autem videntur; secundum hoc[1] igitur habent colorem, et hoc est ipsorum ut dyafanorum terminus. Non adhuc enim dyafana sic[2] et per profundum sunt talia; interminatorum enim dyafanorum dyafania per profundum.

XVIII. 439 a 26-33.] « Luminis quidem igitur natura in[3] interminato « dyafano est. » (26-28.) Interminatum[4] quidem enim dyafanum humidum et non habens proprium terminum; cui[5] contra dividitur[6] solidum corpus, corpus simpliciter dicens ipsum, velut apparentis soliditatis in corpore, quoniam nichil minus interminatum corpus. Differentiam autem luminis et corporis et eorum in quibus hec dyafanorum ostendit per hoc. Lumen quidem enim *** interminato dyafano et non habente proprium terminum. Sicut enim non habent talia corpora, secundum quod corpora, proprium aliquem terminum, sed semper

[1] hoc igitur *répété*. — [2] sicut. — [3] in interminato] minato. — [4] interminant. — [5] cum. — [6] dividatur.

τοιαῦτα σώματα, καθὸ σώματα, οἰκεῖόν τι πέρας, ἀλλ' ἀεὶ ὑπὸ ἄλλου ὁρίζεται καὶ περατοῦται, οὕτως οὐδὲ χρῶμα· οἰκεῖον ἔχει τῷ τὸ μὲν χρῶμα πέρας καὶ τοῦτο εἶναι τοῦ σώματος, καθὸ διαφανές τε καὶ χρώματος δεκτικὸν καὶ ὁρατόν, ταῦτα δὲ μὴ ἔχειν οἰκεῖον πέρας. Ἐπεὶ δέ ἐστι καὶ ἐν τοῖς στερεοῖς σώμασιν ἡ διαφάνεια, καὶ[1] *οἰκεῖον*[2] *ἔχει πέρας καὶ ὡρισμένον ταῦτα*[3]*, τοῦ ἐν τοῖς στερεοῖς σώμασι*[4] *διαφανοῦς ἀνάγκη μὲν*[5] *εἶναι ἔσχατόν τι καὶ τοῦτο ὡρισμένον, ὥσπερ καὶ*[6] *καθὸ σώματα ἦν. Συνοδεύει γὰρ καὶ ἐν τῷ ὑποκειμένῳ τό*[7] *τε ὡς σώματος καὶ τὸ*[8] *ὡς διαφανοῦς πέρας.*

439 a 29-33. « *ὅτι... πέρας.* » *Τοῦτο δὲ ὅτι τὸ χρῶμά ἐστι προσβιβάζει ἀπὸ τῶν συμβεβηκότων. Τὸ γὰρ χρῶμα ἢ ἐν τῷ πέρατι τοῦ σώματος ἢ πέρας τοῦ σώματός ἐστι. Καὶ ὅτι τοῦτο*[9] *οὕτως ἔχει, παρατίθεται τὴν τῶν Πυθαγορείων δόξαν, ὅτι τὴν ἐπιφάνειαν, ὅ ἐστι πέρας τοῦ σώματος, χρόαν*[10] *ἔλεγον. Παραθέμενος δὲ τὴν ἐκείνων δόξαν, ἐπα-*

[1] *καὶ... διαφανοῦς* om. BAC, avec un blanc de vingt-huit lettres B, de dix-huit A, de quinze C. — [2] *.ἰκεῖον* M. — [3] *...α ἐκ* M. — [4] *...ασι* M. — [5] *μὴ* ABC. del. M. — [6] om. AMBC. — [7] *τῷ* AMC. — [8] *τῷ* i... — [9] *οὐχ* add. ABC. — [10] *χρώαν* AMC.

---

ab *** terminantur et finiuntur[1], sic neque colorem proprium habent, eo quod color terminus et hoc sit corporis, secundum quod dyafanum et coloris susceptivum et visibile, hoc autem non habeat proprium terminum. Quoniam autem est et in solidis dyafania[2] et proprium habent terminum hec[3] et terminatum[4], eius quod *** solidis corporibus dyafani necesse quidem esse extremum aliquid et hoc terminatum, sicut et secundum *** corpora erant. Concurrunt enim in subiecto et quod corporis et quod dyafani terminus.

439 a 29-33.] Hoc autem quod color sit confirmat ab accidentibus. Color enim qui in termino corporis est aut terminus corporis est. Et quod hoc sic habeat, proponit Pitagoricorum opinionem, et quia superficiem, que est terminus corporis, colorem dicebant. Proponens

[1] sumuntur. — [2] dyafana. — [3] hoc. — [4] terminant.

νορθῶν αὐτὴν λέγει εἶναι μὲν ἐν τῷ πέρατι τοῦ σώματος, ὅπερ ἐστὶν ἡ ἐπιφάνεια, τὸ χρῶμα, οὐ μὴν εἶναι τὸ τοῦ σώματος πέρας. Καὶ οὐχ[1] ὡς σώματός ἐστι πέρας τὸ χρῶμα. Τὸ μὲν γὰρ χρῶμα ποιότης, ἡ δὲ ἐπιφάνεια ποσόν, εἴγε μέγεθος ἐπὶ δυὸ διεστός[2]. Καὶ πᾶν μὲν σῶμα ἐπιφάνειαν ἔχει, οὐ πᾶν δὲ κέχρωσται. Καὶ οὔτε, εἰ μία ***[3], ἐξ ἀνάγκης ἓν κατ' ἀριθμὸν χρῶμα (δύναται γὰρ ἐν τῇ[4] μιᾷ κατ' ἀριθμὸν ἐπιφανείᾳ καὶ τὰ ἐναντία εἶναι χρώματα), οὔτε, εἰ ἓν κατ' ἀριθμὸν χρῶμα, ἀνάγκη καὶ[5] ἐπιφάνειαν κατ' ἀριθμὸν εἶναι μίαν. Ὅτι δὲ μὴ τοῦ σώματος, καθὸ σῶμα, πέρας τὸ χρῶμα, ἀλλὰ τοῦ διαφανοῦς, καὶ αὐτὸς διὰ τῶν ἑξῆς δείκνυσι, καὶ ὅτι τὸ διαφανές ἐστι τὸ ἐν τοῖς σώμασι χρωμάτων δεκτικόν.

XIX. 439 a 33-b 14. « ἀλλὰ... ὑπάρχει. » (a 33-b 2. « ἀλλὰ... ἐστιν. ») Προθέμενος δεῖξαι ὅτι τὸ χρῶμα οὐ τὸ[6] τοῦ σώματος πέρας ἐστὶν,

[1] om. ABC. — [2] διεστῶς B. — [3] Suppléez κατ' ἀριθμὸν ἐπιφάνεια. — [4] om. AMC.
[5] om. ABC. — [6] om. ABC.

---

autem[1] illorum opinionem, corrigens ipsam ait esse quidem in termino corporis, qui est superficies, colorem ***. Color quidem enim qualitas, superficies autem quantum, si quidem magnitudo ad duo distans. Et omne quidem corpus superficiem habet, non omne autem coloratum est. Et neque, *** una, ex necessitate unus[2] secundum numerum color[3] (possunt enim in una secundum numerum superficie et contrarii esse colores), neque, si unus secundum numerum color, necesse et superficiem secundum numerum esse unam. Quod autem non corporis, secundum quod corpus, terminus color, sed dyafani[4], et ipse per sequentia ostendit, et quia dyafanum est in corporibus colorum susceptivum.

XIX. 439 a 33-b 14. « Sed eandem oportet putare naturam. » (a 33-b 2.) Proponens[5] ostendere quod color non terminus corporis, sed in

[1] aut. — [2] una. — [3] colorem. — [4] dyafanum. — [5] propositionem.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 439 a 33-b 2.

ἀλλ' ἐν τῷ τοῦ σώματος πέρατι, πέρας ὂν οὐχ ὡς σώματος, ἀλλὰ τοῦ διαφανοῦς, καθὸ διαφανές, πρῶτον δείκνυσιν ὅτι ἐν τοῖς σ7ερεοῖς σώμασι διαφανές ἐσ7ι τὸ χρώματος δεκτικόν. Τὴν γὰρ αὐτήν, φησι, δεῖ[1] νομίζειν φύσιν καὶ ἐν[2] τοῖς σ7ερεοῖς εἶναι καὶ ἐν[3] τοῖς συνθέτοις σώμασι τὴν τοῦ χρώματος δεκτικήν[4], ἥτις καὶ ἔξω τῶν σ7ερεῶν σωμάτων ὁρᾶται χρωματιζομένη. Τοιαύτη δὲ ἀήρ τε καὶ ὕδωρ. Δείκνυσι δὲ διὰ τούτων ὅτι τὸ διαφανὲς χρώματος δεκτικόν. Ἔξω δὲ εἶπε ταῦτα χρωματίζεσθαι, ὅτι ὑπό τινος ἔξωθεν φωτίζεταί[5] τε καὶ χρώννυται οἰκεῖον οὐκ ἔχοντα ***[6]. Τὰ γὰρ ἐξ αὐτῶν καὶ[7] οἰκεῖον ἔχοντα[8] χρῶμα ἐντὸς κεχρῶσθαι[9] λέγει, διότι[10] οἰκεῖον[11] ἔχει καὶ ἐν αὐτοῖς τὸ χρῶμα[12] καὶ τὸ αἴτιον τοῦ χρώματος. Ἡ[13] γὰρ αὐγὴ καὶ τὸ φῶς τὸ ἐν τοῖς[14] ἀορίσ7οις διαφανέσι[15] γινόμενον, οἷά ἐσ7ιν ἀὴρ καὶ ὕδωρ, ***[16] ἀλλὰ καὶ † κίνησις[17]

[1] δεῖν AMC. — [2] τε add. AMBC. — [3] ἐν τοῖς om. AMBC. — [4] δεκτικὸν AMB. — [5] φωτίξεταί A. — [6] Il manque peut-être χρῶμα. — [7] del. M. — [8] ἔχει M. οὐκ ἔχοντο pr. B. — [9] κεχρῶσθαι... ἀορίσ7οις om. AC. — [10] δ' ὅτι M. — [11] ... M. — [12] χρῶμα καὶ] χρω... M. — [13] Ἡ γὰρ]... M. — [14] τοῖς ἀορίσ7οις] ...ορίσ7οις M. — [15] διαφανὲς AC. add. M. — [16] Il manque la fin de la proposition, où Alexandre interprétait sans doute αὐγὴ par le reflet des couleurs du dehors dans les corps transparents. — [17] κίνησις... χρωματίζεται] Il y a ici altération.

---

corporis termino, terminus existens non tamquam corporis, sed tamquam dyafani, secundum quod dyafanum, primo ostendit[1] quod in solidis corporibus dyafanum est coloris susceptivum. Eandem enim[2] oportet putare naturam[3] coloris susceptivam et in solidis et in compositis esse corporibus, que et extra corpus videtur colorata. Talis aerque et aqua. Ostendit per[4] hec quod dyafanum coloris susceptivum. Extra autem dicit hec[5] colorari, quia ab alico de foris illuminantur et colorantur proprium non habentia. Hec[6] enim ex ipsis et proprium habentia colorem intus colorata esse***, que proprium habent in ipsis colorem et causam coloris. Aura[7] enim et lumen quod interminatis dyafanis[8] factum, *** est aer et aqua, sed et motus qui a coloribus hiis

[1] ostendens. — [2] *ante* eandem. — [3] natura. — [4] per hec] quia hoc. — [5-6] hoc. — [7] aurora. — [8] dyafania.

ἡ ὑπὸ τῶν χρωμάτων τούτων ἐσ7ί, †χρωματίζεται[1]. Ἐν γὰρ τούτοις αὐγή τις γίνεται, καὶ ἐν τῷ ἀέρι καὶ ἐν τῷ ὕδατι, ὑπό τινων ἀνθῶν, ὥσ7ε[2] χρώννυσθαι δοκεῖν αὐτά. Ἢ αὐγὴν τὸ φῶς εἶπε τὸ γινόμενον ἐν αὐτοῖς, χρῶμα ὄν πως αὐτῶν. Καὶ ἐν τοῖς σ7ερεοῖς ἄρα ἡ φύσις ἡ αὐτή ἐσ7ιν ἡ τὰ χρώματα δεχομένη.

439 b 3-6. « Ἀλλ'... χρόας. » Ἑξῆς δὲ προσ7ίθησι κατὰ τί ἡ διαφορὰ αὐτοῖς, τούτοις τε τοῖς ἀορίσ7οις διαφανέσιν, ἃ εἶπεν ἔξω ***† ὄντα[3] χρωματίζεσθαι, καὶ τοῖς ὡρισμένοις. Ἐπὶ μὲν γὰρ ἐκείνων διὰ τὸ ἀόρισ7α αὐτὰ εἶναι καὶ μὴ παθητικῶς ἀναδέχεσθαι τὰ χρώματα οὐ τὸ αὐτὸ φαίνεται χρῶμα οὐδὲ ἡ αὐτὴ αὐγή, ἐγγύς τε προϊόντων καὶ ἀφισ7αμένων πορρωτέρω· κατὰ γὰρ ποιὰν σχέσιν καὶ θέσιν τῶν δι' αὐτῶν ὁρωμένων πρὸς τὰ ὁρῶντα καὶ ποσὴν ἀπόσ7ασιν διάφορον τὸ ἐν αὐτοῖς χρῶμα φαίνεται καὶ μεταβάλλεται[4] τῷ μὴ[5] αὐτὰ ἀναδέχεσθαι τὸ χρῶμα τὸ ὁρώμενον· κινούμενα δέ πως ὑπ' αὐτῶν αἰτία τοῖς ὁρῶσι τοῦ ὁρᾶσθαι ταῦτα γίνεται. Ἐν δὲ τοῖς σώμασι (πάλιν δὲ σώματα τὰ σ7ερεὰ λέγει)

[1] χρωματίζεσθαι AMC. — [2] καὶ AMBC. — [3] Lisez [οὐκ οἰκεῖον χρῶμα ἔχ]οντα. — [4] μεταβάλλον AMBC. — [5] τὰ add. M.

---

est, coloratus. In hiis enim lux quedam fit, et in aere et in aqua, ab aliquibus floribus, ut colorari videantur ipsa. Vel auram[1] lumen dixit, quod fit[2] in ipsis, color existens aliqualiter ipsorum. Et in solidis igitur natura eadem[3] est, que colores suscipit.

439 b 3-6.] Deinde autem apponit secundum quid ipsis differentia, hiisque interminatis dyafanis, que dixit extra entia colorari[4], et terminatis. In illis quidem enim, quia interminata[5] ipsa sunt et non passive suscipiunt colores[6], non[7] idem videtur color neque aura[8], prope accedentibus et distantibus longius; secundum habitudinem enim aliqualem et positionem ipsorum que per ipsa videntur ad videntia et quantam distantiam differens in ipsis color videtur et permutatur eo quod*** suscipiant ipsa colorem qui videtur; mota autem aliqualiter ab ipsis causa videndi videntibus hec fiunt. In corporibus autem (iterum

[1] auroram — [2] sic. — [3] eodem. — [4] colorati. — [5] terminabilia. — [6] coloris. — [7] enim *add.* — [8] aurora.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.
—
439 b 3-6.

τὸ αὐτὸ μένει τὸ ὁρώμενον, ἐγγύς τε καὶ ποῤῥωτέρω ἀποχωρούντων, ἄν[1] γε[2] ᾖ τὸ διάστημα σύμμετρον. Οὐ γὰρ τὸ ἐν τούτοις χρῶμα ἐν τῷ γίνεσθαι τὸ εἶναι ἔχει, ἀλλ' ἔστιν ἐν αὐτοῖς τοῦτο δι' οὗ αὐτὰ ὁρᾶται, ἀλλ' οὐ διὰ τούτων. Ἀλλ' ἐπειδὴ πολλάκις καὶ ἐν τοῖς οἰκεῖον ἔχουσί τι χρῶμα καί στερεοῖς τὸ περιέχον ἢ πυκνότερον ὂν ἢ λεπτότερον, μᾶλλον πεφωτισμένον ἢ ἧττον, κατὰ ποιὰν τοῦ φωτὸς σχέσιν πρὸς τὰ χρώματα καὶ τὴν μίξιν τὴν πρὸς ταῦτα ἄλλοτε ἀλλοῖα ποιεῖ φαίνεσθαι τὰ ὁρώμενα, ὡς ἐπὶ τοῦ τῆς περιστέρας τραχήλου[3], διὰ τοῦτο ἀσφαλῶς προσέθηκεν τὸ « ἐὰν μὴ τὸ περιέχον ποιῇ μεταβάλλειν, †ὥρισται[4] καὶ ἡ φαντασία τῆς† χρόας[5]. » Ἢ τὸ « ἐὰν μὴ τὸ περιέχον ποιῇ μεταβάλλειν » εἶπεν ἐπὶ τῶν †χρωμάτων[6], λέγων τὰ στερεά· πολλάκις γὰρ καὶ τούτων τὸ χρῶμα ἀλλοῖον ὑπὸ τοῦ περιέχοντος γίνεται ἢ θερμοτέρου[7] ἢ ψυχροτέρου[8] ἢ ὅλως τοιούτου ὄντος, ὡς ὑπ' αὐτοῦ πάσχειν τὸ κεχρωσμένον καὶ μεταβάλλειν.

[1] ἦν A. ἣν C. — [2] τε M. — [3] καὶ add. ABC. — [4] ὥρισται ... χρόας doit probablement être effacé. — [5] χρώας AMC. — [6] Lisez σωμάτων. — [7] θερμότερον ABC. — [8] ψυχρότερον ABC.

---

corpora solida dicit[1]) idem manere quod videtur, propeque[2] et longius recedentium, si sit proportionata distantia. Non enim color qui est in hiis in fieri esse habet, sed est in ipsis hic per quem videntur ipsa, sed non per hec[3]. Sed quoniam sepe et in habentibus proprium colorem aliquem et in solidis continens aut spissius aut subtilius, magis illuminatum aut minus, secundum aliqualem circumdantis habitudinem habens ad colores et mixturam ad hos alias[4] alia qualia videntur, sicut in collo columbe, propter hoc caute apposuit « si non « circumdans faciat permutari, determinata est fantasia coloris. » Vel « si non circumdans faciat permutari » dixit in coloribus, dicens[5] solida; sepe enim et horum color fit alius a circumdante aut calidiore aut frigidiore aut totaliter tali existente, ut ab ipso patiatur et permutetur coloratum.

[1] dicens — [2] prope quia que. — [3] hoc. — [4] alios. — [5] dicit.

439 b 6-10. « Δῆλον... μετέχειν. » Προσθεὶς δε τὴν διαφορὰν τῶν τε ἐν τοῖς ἀορίσΙοις διαφανέσι χρωμάτων καὶ τῶν ἐν τοῖς ὡρισμένοις καὶ τὴν αἰτίαν ἀποδοὺς (χρήσιμον γὰρ ἦν αὐτῷ πρὸς τὸ μὴ ἡγεῖσθαί τινας διὰ τοῦτο τὰ μὲν ἀόρισΙα διαφανῆ εἶναι, τὰ δὲ ὡρισμένα μηκέτι), δῆλόν φησιν ὅτι ἡ αὐτὴ[1] φύσις καὶ τὸ αὐτὸ καὶ ἐν τοῖς σΙερεοῖς καὶ ἐν[2] τοῖς ἐκτός τε ***[3] καὶ ἀορίσΙοις χρώματός ἐσΙι δεκτικόν, καὶ ἔσΙι τοῦτο διαφανές. Καθ' ὅσον ἄρα ὑπάρχει καὶ ἐν τοῖς σώμασιν ἡ διαφάνεια, κατὰ τοσοῦτον[4] αὐτοῖς καὶ χρώματος[5] μέτεσΙιν. Ὅτι δὲ τοῖς μὲν μᾶλλον τοῖς δὲ ἧτΙον[6] ὑπάρχει ἡ φύσις αὕτη[7] οὖσα ἐν πᾶσι, προειρήκαμεν. (439 b 10-12. « Ἐπεὶ... πέρας. ») Εἰπὼν[8] δὲ τοῦτο καὶ λαβὼν ὅτι ἐν τῷ[9] διαφανεῖ, νῦν προστίθησιν ὅτι ἐν τῷ πέρατι τούτου, ἀλλ' οὐκ ἐντὸς[10] τοῦ σώματος, ὡς ἐδόκει τοῖς Πυθαγορείοις. Ὅτι μὲν γὰρ ἐν πέρατι ἡ χρόα ὡς ἐναργὲς λαμβάνει. †Ὁρατὰ[11] γὰρ τὰ σώματα κατὰ τὸ †πέρας. Καθ' ὃ γὰρ ἕκασΙον τῶν ὁρατῶν ὁρατόν ἐσΙι, τοῦτο τὸ χρῶμά ἐσΙιν αὐ-

[1] τοιαύτη AMC. — [2] om. ABC. — [3] Il manque peut-être χρωματιζομένοις. — [4] τὸ τοῦτον AC. — [5] χρώματα corr. B. — [6] ἧτΙον... (11) διαφανεῖ post (108, 6) τὸ δὲ φῶς A. — [7] αὐτη οὖσα] αὐτ.·.·. M. — [8] ... M. — [9] τῷ διαφανεῖ] τ... φανει M. — [10] ἐν τῷ pr. B. — [11] Ὁρατὰ... πέρας doit être transposé après (108, 1) ἐσΙι.

---

439 b 6-10. Apponens autem differentiam colorum in dyafanis *** et in terminatis, causam assignans (utile enim erat ipsi ad non putari quedam propter hoc quidem interminata ***, hec autem terminata quod non adhuc), palam est quod eadem natura et idem susceptivum est coloris in solidis et in exterioribus et interminatis, et hoc est dyafanum. Secundum quantum igitur existit et in corporibus dyafania, secundum tantum et ipsa colore participant. Quod autem hiis quidem magis, hiis autem minus existit natura ipsa existens in omnibus, prediximus. (439 b 10-12.) Cum autem dixisset hoc et accepisset quia in dyafano, nunc apponit quod in fine huius, sed non in eo qui corporis, ut videbatur Pitagoricis. Quod quidem enim in extremitate color velut manifestum ***. Visibilia enim corpora sunt secundum extremitatem. Secundum enim quod unumquodque visibilium[1] visi-

[1] visivum.

τοῦ. Κατὰ δὲ τὸ πέρας τὰ ὡρισμένα διαφανῆ ὁρατά ἐστι. Τὸ πέρας ἄρα τοῦ ὡρισμένου διαφανοῦς[1], καθὸ διαφανὲς, χρῶμά ἐστι. Τὰ γὰρ ἐν βάθει τῶν σωμάτων λέγοιτ' ἂν δυνάμει χρῶμα ἔχειν, ὥσπερ καὶ ὁρατὰ εἶναι. Ὡς γὰρ τὸ ὁρατὰ εἶναι ἔχει, οὕτως[2] ἔχει καὶ τὸ κεχρῶσθαι. Πᾶν γὰρ χρῶμα[3] ὁρατὸν τῇ αὐτοῦ φύσει, εἰ καὶ μὴ τὸ εἶναι αὐτῷ ἐν τούτῳ. Τὸ δὲ φῶς οὐκ ἂν εἴη ἁπλῶς[4] χρώματι[5] ταὐτόν. Οὐδὲ γὰρ[6] ὑπὸ τὸν τοῦ χρώματος λόγον πίπτει[7], ὅτι μὴ παθητικῶς αὐτὸ ἔχει τε καὶ δέχεται τὰ διαφανῆ. (439 b 12-14. « Καὶ... ὑπάρχει. ») Προστίθησι δὲ, βεβαιῶν τὸ πέρας εἶναι τὸ χρῶμα, ὅτι καὶ αὐτῶν τῶν διαφανῶν εἴ τι οἰκεῖόν ἐστί τινος χρῶμα, καὶ τοῦτο κατὰ τὸ πέρας ὁρατόν ἐστι· τὸ γὰρ φῶς οὐ χρῶμα ἦν αὐτῶν· οὐ γὰρ ἴδιον.

XX. 439 b 14-18. « Ἔστι... μέλαν. » Εἰπὼν δὲ ταῦτα ἑξῆς προστίθησι καὶ τὴν αἰτίαν τῆς τῶν χρωμάτων †τῆς[8] ἐν τοῖς σώμασι διαφορᾶς

[1] διαφανη A. — [2] οὕτως ἔχει om. AC. — [3] σῶμα AC. — [4] om. ABC. — [5] χώματι A. — [6] om. ABC. — [7] om. ABC. — [8] Lisez τῶν.

---

bile est, hoc color est ipsius. Secundum terminum autem[1] terminata dyafana visibilia[2] sunt. Terminus igitur terminati dyafani, secundum quod dyafanum, est color[3]. Que enim in profundo corporum dicetur utique potentia colorem habere, quemadmodum et visibilia esse. Sicut enim habent quod[4] visibilia sunt, sic habent et quod colorata sunt. Omnis enim color visibilis propria natura, et si non sit esse ipsi[5] in hoc. Lumen[6] autem non utique erit color aliquis simpliciter neque sub ratione coloris, quia non passive ipsum habent et suscipiunt[7] dyafana. (439 b 12-14.) Apponit autem, confirmans[8] quod color sit terminus, quoniam et ipsorum dyafanorum si quis proprius sit alicuius color, et hoc secundum terminum visibile[9] est; lumen enim non color erat ipsorum; non enim proprium.

XX. 439 b 14-18. Et cum hoc dixisset, apponit consequenter

[1] aut. — [2] visiva. — [3] est *add.* — [4] cum. — [5] ut si. — [6] lumini. — [7] sub ponunt. — [8] confirmare. — [9] visibilis.

λέγων· (14-16. « ἔστι... ἐστερῆσθαι.) » Ἔστι δὲ τὸ λεγόμενον· τὸ φῶς τὸ ἐν τοῖς ἀορίστοις γινόμενον διαφανέσι χρῶμά πως ὄν †ἐστι[1]· καὶ γὰρ αὐτὸ παρουσίᾳ φωτὸς ἤ τινος φύσεως φωτίζειν τε καὶ χρωννύναι δυναμένης γίνεται, ἧς[2] ἀπελθούσης, σκότος ἐν τῷ διαφανεῖ γίνεσθαι πέφυκε στέρησις φωτὸς ὄν. (16-18. « Ὥσπερ... μέλαν. ») Ὡς οὖν ἐπὶ τῶν ἀορίστων διαφανῶν ἔχει τὸ ἐν ἐκείνοις χρῶμα παρουσίᾳ γινόμενον τοῦ φωτίζειν δυναμένου, οὕτω φησὶν ἔχειν[3] καὶ ἐπὶ τῶν ὡρισμένων τὸ χρῶμα τὸ οἰκεῖον αὐτῶν[4] ἑκάστου. Ἐν οἷς μὲν γὰρ αὐτῶν οὖσι διαφανέσιν ἐστὶ καὶ τὸ ὑφ' οὗ χρώννυσθαι πέφυκε τὸ διαφανὲς (τοιαύτη δέ ἐστιν[5] ἡ λαμπρὰ καὶ πυρώδης φύσις), ταῦτα ὁρατά τε μᾶλλον καὶ μᾶλλον χρώννυται ἔχοντα τὸ χρῶμα ὡρισμένον τε καὶ μένον, ὅτι καὶ τὸ παρεκτικὸν καὶ αἴτιον τοῦ χρώματος ἐν αὐτοῖς ἔχει, καὶ ταῦτά ἐστι τὰ λευκὸν ἔχοντα τὸ χρῶμα· καὶ γὰρ ἡ χιών, διότι πλεῖστον ἀέρα ἔχει,

[1] Lisez ἔνεστι. — [2] ὡς ABC — [3] ἔχει AM. — [4] αὐτοῦ AC. — [5] ἦν AMBC.

---

et causam differentie[1] colorum in corporibus[2] dicens: (14-16.) « Adhuc « quidem igitur esse in dyafano hoc quod quidem etiam in aere facit « lumen. » Est autem quod dicitur: lumen quod in interminatis[3] fit dyafanis color aliqualiter existens ***; et enim ipse presentia luminis *** alicuius nature illuminare et colorare potentis fit, qua abcedente, tenebra que in dyafano fit[4] privatio habens luminis existens. (16-18.) Quomodo igitur in interminatis[5] dyafanis se habet color qui in illis factus presentia potentis illuminare, sic ait habere et in terminatis colorem proprium unicuique ipsorum. In quibus enim ipsorum existentibus dyafanis est et a quo colorari natum est dyafanum (talis autem est fulgens et ignea[6] natura), hec[7] visiva magis et magis colorantur habentia colorem terminatum, quia et exhibitivum et causam coloris in ipsis habent, et hec[8] sunt *** habentia colorem; et enim nix, quia

[1] dividere. — [2] coloribus. — [3] terminatis. — [4] sit. — [5] terminatis. — [6] ignena. — [7-8] hoc.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 439 b 16-18.

ἔστι δὲ καὶ ἐξ ὕδατος, διαφανῶν ἀμφοτέρων, μάλιστά ἐστι[1] διαφανὴς καὶ λευκὴ διὰ τὴν κίνησίν τε καὶ τρίψιν τοῦ ἀέρος κινουμένου, ἣ[2] τοῦ λευκοῦ καὶ ἀφρώδους χρώματος αἴτιος· ἡ γὰρ κίνησις αὐτὸν †συνάγουσα[3] †διὰ[4] τὴν περιέχουσαν τοῦ νέφους †ψυχρότητα παχύτερον ποιεῖ θερμαίνουσα καὶ συνίστησι, καὶ οὕτω κρατηθεὶς ὑπὸ τοῦ ἐκτὸς ψυχροῦ πήγνυται. Ἐν οἷς δὲ μὴ ἔστιν ἢ ἧττόν ἐστιν ἡ τοιαύτη φύσις, ταῦτα μέλανά τε καὶ ἐν στερήσει χρώματος ἀνάλογον τῷ σκότῳ ἐν τοῖς διαφανέσιν ὄντι[5], ὁπόταν μὴ παρῇ τὸ φωτίζειν τε καὶ χρωννύναι αὐτὰ δυνάμενον. Καὶ τὰ μεταξὺ δὲ χρώματα δῆλον ὅτι κατὰ τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν τῆς ποιᾶς τοῦ ἐν τούτοις παρουσίας τε καὶ μίξεως γένοιτο ἄν, ὃ καὶ ἐφεξῆς ζητήσει. Ἔοικε δὲ οὐ τῇ τοῦ[6] διαφανοῦς ἐπιτάσει τε καὶ ἀνέσει τὴν τῶν χρωμάτων ἀνατιθέναι διαφορὰν, ἀλλὰ τῇ τοῦ φωτίζειν καὶ χρωννύναι πεφυκότος αὐτὸ παρουσίᾳ τε καὶ ἀπουσίᾳ. Ἢ ἐξ ἀμφοῖν

[1] δὲ AMBC. — [2] ἡ ABC. — [3] *συνέλκουσα* AC. *συνάγουσα* pr. B. *συνέχουσα* corr. B. Lisez *συναγόμενον*. — [4] *διὰ... ψυχρότητα* doit être transposé après (5) *οὕτω*. — [5] *ὄντα* AMBC. — [6] om. ABC.

---

plurimum aerem habet, adhuc autem et ex aqua, dyafanis ambobus, maxime est dyafana et alba propter motum et contritionem aeris moti, albi et spumosi coloris causam; motus enim ipsum congregatis propter circumstantem nubis frigiditatem spissiorem facit calefaciens et constare facit, et sic victus ab extrinseco frigore coagulatur. In quibus autem non est aut minus est talis natura, hec nigra et in privatione coloris proportionatur tenebris existentibus in dyafanis, quando non potens fuerit presens ipsa illuminare et colorare. Intermedii autem colores palam quod secundum eandem proportionem aliqualis presentie in hiis et mixtionis fient utique, quod consequenter inquiret. Videtur[1] autem non intentioni[2] dyafani et remissioni[3] colorum differentiam assignare, sed presentie[4] et absentie[5] potentis illuminare et

[1] videntur. — [2] intentione. — [3] remissione. — [4] presentia. — [5] absentia.

ἂν γένοιτο· καὶ γὰρ τῇ διαφανείᾳ καὶ τῇ παρουσίᾳ τοῦ χρωννύναι τι πεφυκότος τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον εἶναι[1] *εἴη ἄν, καὶ τὸ διαφανὲς μᾶλλον* ***[2] *τοῖς στερεοῖς ἐν τῇ ποιᾷ μίξει τῶν προειρημένων.*

XXI. 439 b 18-440 a 7. « *Περὶ... οὗτος.* » (439 b 18-19. « *Περὶ... λεκτέον.* ») *Ἐν τοῖς στερεοῖς σώμασι τὴν μὲν μίξιν καὶ παρουσίαν τοῦ φωτίζειν πεφυκότος ἐν τῷ διαφανεῖ τὸ λευκὸν χρῶμα ποιεῖν*[3] *εἰπών,* †*τῇ*[4] *δὲ* †*ἀπουσίᾳ τούτου τὸ μέλαν, ἀναλόγως τῷ ἐν τῷ ἀορίστῳ διαφανεῖ γινομένῳ φωτί τε καὶ τῷ σκότῳ, ἐφεξῆς ζητεῖ περὶ τῶν μεταξὺ*[5] *χρωμάτων,* [*μεταξὺ*[6] *λέγω*] *τοῦ τε λευκοῦ καὶ τοῦ μέλανος, πῶς γίνεται. Ἐπεὶ δὲ δοκεῖ μίξει γίνεσθαι τῶν ἐναντίων, ἐκτίθεται τοὺς τρόπους καθ' οὓς δύναται ἡ κατὰ τὰ χρώματα διαφορὰ γίνεσθαι ἐκ τῆς τοῦ λευκοῦ τε καὶ τοῦ*[7] *μέλανος μίξεως.*

439 b 19-25. « *Ἐνδέχεται... ἕτερον.* » *Ἔστι γάρ τινα ἃ κατ' ἰδίαν μὲν*

[1] om. AMC. — [2] Suppléez *καὶ ἧττον*. — [3] om. AC. — [4] Lisez *τὴν δὲ ἀπουσίαν*. — [5] *ἐφεξῆς* ABC. — [6] *μεταξὺ λέγω*] om. AMBC. — [7] om. AMC.

---

colorare ipsa, si ex ambobus utique fiant. Et enim dyafaneitate et presentia potentis colorare aliquod magis esse et minus erit, et dyafanum magis solidis in aliquali mixtione predictorum.

XXI. 439 b 18-440 a 7. « De aliis autem coloribus dividentem « quod minus contingunt fieri dicendum. » (439 b 18-19.) Cum dixisset[1] in solidis corporibus mixturam quidem et presentiam[2] nati illuminare in dyafano album colorem facere, absentia autem huius nigrum, proportionaliter ei[3] quod in interminato[4] dyafano fiat lumen et tenebra, consequenter inquirit de intermediis coloribus, intermediis dico albi et nigri, quomodo fiunt. Quoniam autem putat mixtura[5] contrariorum fieri, exponit modos secundum quos potest fieri differentia secundum colores ex albi et nigri mixtura.

439 b 19-25. Contingit quidem enim, ait, et secus invicem posita

[1] dixis. — [2] presentia. — [3] eo. — [4] terminato. — [5] mixturam.

ὄντα ἐκφεύγει τὴν ὄψιν, συντεθέντα δὲ ἀλλήλοις ὁρᾶται. Ἀπὸ γοῦν διασΊήματός τινος πυρὸν μὲν ἕνα κείμενον οὐκ ἄν τις ἴδοι· εἰ δὲ σωρὸς πυρῶν γένοιτο, ὁρῷτο ἂν ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ διασΊήματος. Ὡς δὲ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ διασΊήματος τούτων τὸ μὲν ὁρατὸν, τὸ δὲ οὔ, οὕτω δύναταί τινα διὰ σμικρότητα μηδ' ὅλως κινεῖν τὴν ὄψιν καθ' αὑτά, τὸ δὲ[1] ἐκ τῆς[2] τοιαύτης τῶν προειρημένων χρωμάτων παραθέσεως ὁρώμενον οὐδετέρῳ μὲν ταὐτὸν ἔσΊαι[3] τῶν παρακειμένων ἀλλήλοις, ἔσΊαι[4] μέντοι τι χρῶμα, εἴγε καὶ[5] ὁρατόν· ἄλλο ἄρα τι χροιᾶς[6] [εἶδος[7]] ἔσΊαι. (439 b 25-440 a 1. « ἜσΊι... φοινικοῦν. ») ἜσΊαι δὲ κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῶν παρατιθεμένων τε καὶ συντιθεμένων ἀλλήλοις λευκῶν τε καὶ μελάνων τῶν[8] διὰ σμικρότητα ἀοράτων πλείω καὶ διαφέροντα ἀπογεννώμενα[9] χρώματα. Ἄλλο

[1] δὴ AMBC. — [2] om. AMC. — [3] ἔσΊι AMBC. — [4] ἔσΊαι ... [εἶδος] ἔσΊαι om. ABC. ...σθαι M. — [5] ... M. — [6] χρείας M. — [7] [εἶδος] ἔσται] ...εσθαι M. — [8] om. ABC. — [9] ἀπογεννόμενα A.

---

et nigrum et album, ita ut utrumque quidem ipsorum sit propter parvitatem invisibile, et quod compositione talium fiat visibile et faciat aspectum alicuius alterius coloris. Sunt enim quedam que similiter manentia distinguit visum, manentia autem invicem videntur. A distantia igitur quadam granum quidem unum non utique quis videbit; si autem cum aliis fiat, videbuntur utique ab eadem distantia. Sicut autem ab eadem distantia horum hoc quidem visibile, hoc autem non, sic possunt quedam propter parvitatem neque totaliter movere visum secundum se, quod autem ex tali appositione predictorum[1] colorum secundo (?) quidem idem non secus positorum invicem, erit tamen aliquis color, si quidem et visibilis; alia aliqua species coloris***. (439 b 25-440 a 1.) Erunt autem, secundum proportionem secus positorum et compositorum invicem alborum et nigrorum eorum que propter parvitatem non[2] videntur omnino, plures et differentes facti colores. Aliud quidem enim equale equalibus***,

[1] predictos. — [2] *Répété.*

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 439 b 25-440 a 1.

μὲν γὰρ ἴσων[1] ἴσοις παρατιθεμένων, ἄλλο δὲ κατὰ τὴν ἑκατέρου τε ὑπεροχὴν καὶ τὴν τῆς ὑπεροχῆς ἀναλογίαν· οὐ γὰρ ὁμοίως, διπλασίων τε τῶν λευκῶν ὄντων καὶ ἡμιολίων ἢ ἐν ἄλλῃ τινὶ ὑπεροχῇ. Ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ τῆς τοῦ μέλανος ὑπεροχῆς. Καὶ τὰ μὲν ἐν λόγῳ τινὶ καὶ σύμμετρα τῶν[2] ὑπαρχόντων πρὸς ἄλληλα ἔσται[3], τὰ δὲ ἐν ὑπεροχῇ ἁπλῇ, καὶ ἔσται[4] αὐτῶν ἡδέα μὲν καὶ προσηνῆ τὰ ἐν λόγῳ τῆς ὑπεροχῆς ὄντα σύμμετρα, οὐ τοιαῦτα δὲ τὰ ἀσύμμετρα, ἀνάλογον τοῖς κατὰ τὰς συμφωνίας. Καὶ γὰρ ἐν ἐκείνοις ἡ διαφορὰ κατὰ τοὺς ἐν τοῖς ἀριθμοῖς τῆς ὑπεροχῆς λόγους. Ἡ μὲν γὰρ ἔχουσα ὡς δύο πρὸς ἓν διαπασῶν καλεῖταί τε καὶ ἔστιν ἡ δὲ τῶν[5] τριῶν πρὸς τέσσαρα, διατεσσάρων. Ὅταν δὲ μηδένα λόγον ἔχωσιν οἱ φθόγγοι πρὸς ἀλλήλους, ἀνάρμοστον καὶ ἀσύμφωνον τὸ ἀκουόμενόν ἐστιν, ἀκουόμενον μέντοι. Οὕτω δὲ καὶ ἐπὶ τῆς τῶν λευκῶν τε καὶ μελάνων παραθέσεως τῶν διὰ σμικρότητα

[1] ἴσον AC. pr. B. — [2] om. AC. — [3] ἔσεσθαι AMBC. — [4] ἔσεσθαι AMBC. — [5] τῶν τριῶν] τρίτη AC. τρια B.

---

aliud autem secundum alterius excellentiam et excellentie analogiam; non enim similiter[1], duplis et albis existentibus aut maioribus aut in aliqua excellentia. Eadem ratio et in nigri[2] excellentia. Et hec[3] quidem in ratione alica et commensurata existentium ad invicem erunt, hec autem in excessu simplici[4], et erunt ipsorum delectabilia quidem et accommoda que sunt in ratione excellentie commensurata, non talia autem que incommensurata[5], proportionaliter hiis que secundum simphonias. Et enim in illis differentia secundum rationem excellentie in numeris. Hec[6] quidem enim ut duo ad unum dyapason vocatur et est, que autem trium ad quatuor, dyatessaron. Cum autem nullam[7] rationem habeant soni ad invicem, sine armonia et ineptum est quod auditum. Sic et in secus positione alborum et nigrorum propter parvitatem invisibilium habebunt facti colores, puta tri-

[1] similibus. — [2] nigris. — [3] hoc. — [4] et erunt hec autem in excessu simplici *add.* — [5] commensurare. — [6] hiis. — [7] natura.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 440 a 1-5-7.

ἀοράτων ἕξει[1] τὰ ἀπογεννώμενα χρώματα, οἷον τριῶν δυσὶν ἢ τεσσάρων δυσὶν ἢ τριῶν τέτρασι ϖαρατιθεμένων τε καὶ μιγνυμένων, καὶ τῶν μὲν ἀναλογίᾳ, τῶν δε ἔξω ταύτης, καὶ ἡδέα μὲν τὰ ἐν ἀναλογίᾳ τῶν συντιθεμένων, ὡς τὸ ἁλουργοῦν καὶ τὸ Φοινικοῦν καὶ τὰ τοιαῦτα, τὰ δὲ ὅσα ϖληκτικὰ[2] καὶ ἀηδῆ οὐκ ἐν ἀναλογίᾳ. (440 a 1-5. « καὶ... ταύτας. ») Καὶ ὀλίγα Φησὶν ἔσεσθαι τὰ ἡδέα διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν, δι' ἣν καὶ τὰ συμφώνως ἡρμοσμένα τοιαῦτα, ἢ καὶ ϖάσας μὲν τὰς χρόας ἐν ἀριθμοῖς τισι τῶν ϖαρατιθεμένων ἀλλήλοις γίνεσθαι, ἀλλὰ τὰς μὲν τεταγμένας ϖαραθέσεις αὐτῶν εἶναι, ἐξ ὧν τὰ ἡδέα χρώματα, τὰς δὲ ἀτάκτους, γίνεσθαι δὲ τὰς ἀτάκτους οὐκ ἐν τῇ τῆς ὑπεροχῆς συμμετρίᾳ, ἀλλ' ἐν τῇ τῆς ϖαραθέσεως ἀταξίᾳ. Ἔσʇι γὰρ τὰ δέκα τοῖς ϖέντε ϖοικίλως ϖαρατιθέναι, καθ' ἃς διαφορὰς ϖαραθέσεων διαφορὰ[3] ἔσʇαι[4] καὶ τῶν χρωμάτων. (440 a 5-7. « Ὅταν... οὗτος. ») Μὴ καθαρὰς δ' ἂν λέγοι ϖαραθέσεις τὰς μὴ †ὁμοίως[5]. Καθαρὰ μὲν γάρ, εἰ ϖαρὰ δύο, Φέρε εἰπεῖν, ἓν

[1] ἕξειν AMBC. — [2] om. AC, avec un blanc de dix-huit lettres A, de treize C. ϖ.. .κτικὰ B. — [3] διαφορὰν AMBC. — [4] ἔσεσθαι AMBC. — [5] ὁμοίας AMBC. Lisez ὁμοίων.

---

bus duobus aut quatuor duobus aut tribus quatuor secus positis aut mixtis, et hiis quidem analogia, hiis autem extra hanc, et delectabilia quidem que in analogia[1] compositorum, quemadmodum farinale purpureum et ***, hec[2] autem quecumque inepta et indelectabilia non in analogia[3]. (440 a 1-5.) Et pauca ait fore delectabilia propter eandem causam, propter quam et simphonice armonizata talia; et si omnes quidem colores in numeris quibusdam compositorum invicem habeant, tamen hee ordinate secus quidem positiones[4] ipsorum sunt, ex quibus delectabiles colores, hee autem inordinate non in excellentie commensuratione, et in secus positionis[5] inordinatione. Contingit enim. x. iuxta. v. varie secus poni, secundum quas secus positionum *** differentia erit et colorum. (440 a 5-7.) Non puras autem dicet secus positiones eas que non similiter. Pura[6] quidem enim, si

[1] anologia. — [2] hoc. — [3] anologia. — [4] positionis. — [5] positis. — [6] paura.

εἴη κείμενον ἐν πάσῃ τῇ μίξει, οὐ καθαρὰ δέ, ὅταν τὰ μὲν παρὰ δύο, τὰ[1] δὲ παρὰ τρία, τὰ δὲ παρὰ ἕν. Εἷς μὲν οὖν τρόπος οὗτος[2] τοῦ πλήθους τῶν χρωμάτων, δύο μὲν ὄντων κατὰ τὸ ὑποκείμενον τῶν χρωμάτων, πολλῶν δε γινομένων τῷ λόγῳ καὶ τῇ μίξει τε καὶ παραθέσει τῇ ποιᾷ τούτων[3], ἐν φαντασίᾳ τὸ πλῆθος τῶν χρωμάτων ἐχόντων, οὐκ ἐν ὑποστάσει. Οὕτω τινὲς καὶ τὰς κράσεις γίνεσθαι λέγουσιν.

XXII. 440 a 7-15. « εἷς... λόγῳ. » Εἰπὼν τὴν δόξαν τὴν τῇ ποιᾷ παραθέσει τοῦ λευκοῦ τε καὶ μέλανος τὴν τῶν ἄλλων χρωμάτων φαντασίαν γίνεσθαι λέγουσαν, δευτέραν πάλιν ἐκτίθεται δόξαν, καθ' ἣν δοκεῖ καὶ αὐτὴν δύνασθαι ἄλλων[4] χρωμάτων[5] φαντασίαν γίνεσθαι[6], μόνων ὄντων ἐν ὑποστάσει τοῦ τε λευκοῦ καὶ τοῦ μέλανος. Ἔστι δὲ καὶ αὕτη ἡ τῷ δύνασθαι δι' ἀλλήλων τὸ λευκόν τε καὶ τὸ[7] μέλαν ὁρᾶσθαι τὴν τῶν μεταξὺ χρωμάτων φαντασίαν ἀνατιθεῖσα. Πῶς δὲ διαφαίνεσθαι δι' ἀλλή-

[1] τὰ δὲ] ἢ καὶ ABC. — [2] αὐτὸς AMBC. — [3] τῶν AMC. — [4] μὴ ὄντων AMBC. — [5] om. AMBC. — [6] λέγουσι μὴ ὄντων ἄλλων χρωμάτων add. ABC. del. M. — [7] om. ABC.

---

secus duo verbi gratia unum sit positum in omni mixtura, non pura autem, quando hec quidem secus duo, hec autem secus tria, hec autem secus unum. Unus quidem igitur iste modus multitudinis colorum, duobus quidem existentibus secundum subiectum colorem, multis autem factis ratione et mixtura et secus positione aliquali horum, in fantasia habentium multitudinem colorum, non in ypostasi. Ita quidam[1] et complexiones fieri dicunt.

XXII. 440 a 7-15. « Unus quidem igitur ille modus generationis « colorum ille, unus autem in apparere per invicem. » Cum dixisset opinionem dicentem fantasiam aliorum colorum fieri in aliquali secus positione albi et nigri, secundam iterum exponit opinionem, secundum quam ipsam videtur posse aliorum colorum fantasiam fieri, solis existentibus in ypostasi albo et nigro. Est autem hec[2] in posse videri

[1] quidem. — [2] hoc.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 440 a 7-15.

λων τὰ χρώματα δύναται καὶ φαντασίαν διάφορον ἀποτελεῖν δεικνύς, παρέθετο τοὺς γραφεῖς. Οὗτοι γὰρ ὑπαλείφοντές τινα ἐναργεστέραν[1] χρόαν, εἶτα ἐπαλείψαντες ἔξωθεν αὐτῇ τινα ἔλαττον ἔχουσαν τὸ ἐναργές, ποιοῦσιν ἄλλην φαίνεσθαι καὶ οὐχ ὁποία ἦν. Τοῦτο δὲ ποιοῦσιν, ὅταν ὡς ἐν ὕδατι ἢ ἐν ἀέρι βούλωνταί[2] τι ποιῆσαι φαινόμενον. Ἀλλὰ καὶ ὁ ἥλιος διὰ μὲν καθαροῦ τοῦ ἀέρος λευκὸς φαίνεται, ὅταν δὲ δι' ἀχλύος ἢ καπνοῦ βλέπηται, φοινικοῦς ὁρᾶται. Τὸ γὰρ ἐπιτιθέμενον χρῶμα ὅταν διαφέρον ᾖ τοῦ ὑποκειμένου, οὐδετέρου φαντασία ὁλόκληρος σώζεται, ἀλλ' ἄλλο τι παρ' †ἕτερον[3] αὐτῶν τὸ φαινόμενόν ἐστιν. Ἔστι δὲ καὶ τοῦτον τὸν τρόπον πλῆθος χρωμάτων κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῶν τε διορωμένων[4] καὶ τῶν[5] δι' ὧν διορᾶται[6] ὄντων λευκοῦ τε καὶ μέλανος. Εἰ μὲν γὰρ εἴη[7] ὑπερέχον τὸ ἐν βάθει ὂν λευκόν, τοῦ ἐπιπολῆς ὄντος μέλανος, ἄλλου χρώματος ἡ φαντασία, εἰ δε ἰσάζοι, ἄλλη,

[1] ἐνεργεστέραν AMBC. — [2] βούλονται AM. — [3] Lisez ἑκάτερον. — [4] ὁρωμένων AMC. — [5] om. AMC. — [6] ὁρᾶται AMC. — [7] ὁ add. AC. τὸ add. M.

---

album et nigrum per invicem assignans mediorum colorum fantasiam. Qualiter autem transparere per invicem colores possunt et fantasiam differentem efficere ostendens proponit pictores. Isti enim sublinientes quemdam evidentiorem colorem, deinde superlinientes ipsi[1] aliquem minus evidentem faciunt alium apparere, non qualis erat. Hoc autem faciunt, quando volunt in aere facere aliquid apparens. Sed et sol per purum quidem aerem albus videtur, cum autem per caliginem aut fumum videatur, puniceus videtur. Superpositus[2] enim color cum differens fuerit a supposito, neutrius fantasia ex toto salvatur, sed alterum aliquid preter alterum ipsorum apparens. Est autem et hoc modo multitudo colorum secundum analogiam[3] et eorum que videntur et eorum per que videntur, existentibusque albo et nigro. Si quidem enim fuerit excedens quod in profundo existens album, in superficie existente nigro, alterius coloris fantasia, si autem equantur, alia, et

[1] ipsa. — [2] suppositus. — [3] anologiam.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.

440 a 15-18.

καὶ εἰ ἀνάπαλιν λαμβάνοιτο, ἄλλη καὶ διάφορος κατὰ τοὺς λόγους τῶν ὑπεροχῶν ἢ τοῦ ἐν βάθει ἢ τοῦ ἐπιπολῆς. Ὅτι δὲ μὴ ἡ αὐτὴ δόξα αὕτη τῇ πρὸ ταύτης, δῆλον· ἐκεῖ μὲν γὰρ παράθεσις ἦν †ἀόρατος[1] καθ' αὑτά, ἐνταῦθα[2] δὲ ὁρατῶν σύνθεσις, τῶν μὲν ὑποτιθεμένων, τῶν δὲ ἐπιτιθεμένων.

XXIII. 440 a 15-18. « Τὸ μέν... αἴσθησιν. » Ἐκθέμενος τὰς δόξας τὰς δύο καθ' ἃς αἱ τῶν πλειόνων χρωμάτων φαντασίαι κατὰ μίξιν τῶν ἐναντίων, τοῦ τε λευκοῦ καὶ τοῦ μέλανος, γίνονται[3], δοκεῖ [ἀναλαβεῖν[4]] τὴν δόξαν προκαταβεβλημένην περὶ τοῦ ὁρᾶν ὑπὸ τῶν ἀρχαίων, ὡς[5] ἄρα τοῦ ὁρᾶν κατὰ τὴν ἀπὸ τῶν ὁρωμένων ἀπόρροιαν γινομένου[6]. Εἴδωλα γάρ[7] τινα ὁμοιόμορφα ἀπὸ τῶν ὁρωμένων συνεχῶς ἀποῤῥέοντα καὶ ἐμπίπτοντα[8] τῇ ὄψει τοῦ ὁρᾶν ᾐτιῶντο. Τοιοῦτοι δὲ ἦσαν οἵ τε[9] περὶ τὸν Λεύκιππον καὶ Δημόκριτον, οἳ καὶ ἐκ τῆς τῶν ἀοράτων[10] διὰ

[1] Lisez ἀοράτων. — [2] ἐνταῦτα AM. — [3] γίνεσθαι AMBC. — [4] ἀναλαβεῖν ...προκαταβεβλημένην] ἐν ᾗ ἦν δόξα προκαταβεβλημένη AMBC. — [5] ὡς ...ὁρᾶν] οἱ M. — [6] γινομένων ABC. γινόμενα M. — [7] om. AMBC. — [8] πίπτοντα AC. — [9] om. AMC. — [10] ὁρατῶν AMBC.

---

si converso accipiantur, alia et differens secundum rationes excellentiarum aut eius[1] quod in profundo aut eius quod in superficie. Quód autem ista opinio non eadem priori palam: ibi quidem[2] enim secus positio erat invisibilis per se, hic autem visibilium compositio, hiis quidem[3] suppositis, hiis autem superpositis.

XXIII. 440 a 15-18. « Dicere quidem igitur quemadmodum antiqui « colorem esse defluxum. » Cum exposuisset duas opiniones secundum quas plurium colorum fantasie fiunt secundum mixturam contrariorum, albi et nigri, videtur resumere opinionem prepositam de videre ab antiquis, tamquam videre fiat secundum defluxum eorum que videntur. Ydola enim quedam similis[4] forme ab hiis que videntur continue defluentia et incidentia visui videndi causa. Isti autem erant qui circa Democritum et Leucippum, qui et ex secus[5] positione invi-

[1] cuius. — [2] quid. — [3] quidem... superpositis] autem superpositis quod hiis quidem suppositis. — [4] simul. — [5] secus positione] susceptione.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.
—
440 a 15-18.

μικρότητα[1] παραθέσεως τὴν τῶν μεταξὺ χρωμάτων φαντασίαν ἐποίουν· ἀλλὰ καὶ Ἐμπεδοκλῆς οὕτω τὸ ὁρᾶν γίνεσθαι λέγει, ὡς πρὸ ὀλίγου[2] ἐμνημόνευσεν. Ὅτι δὲ[3] μὴ ὑγιὴς ἡ δόξα μηδὲ οὕτως οἷόντε τὸ[4] ὁρᾶν γίνεσθαι, ἀλλ' ὡς[5] αὐτὸς ἔδειξεν[6], ὑπομιμνήσκει[7] ἡμᾶς καθόλου δεικνὺς[8] μὴ κατὰ τὰς ἀπορροίας ἀπὸ τῶν ὁρωμένων τὸ ὁρᾶν[9] γίνεσθαι οἷόντε. Εἰ γὰρ οὕτω, δι' ἀφῆς ἡ ἀντίληψις τῇ ὄψει ἔσται[10], εἴγε τὰ ἀποῤῥέοντα σώματα ὄντα τῷ ἐμπίπτειν αὐτὰ[11] ***[12] οὐκέτι[13] προσέθηκεν τὸ ἑπόμενον ἄτοπον. Εἴη δ' ἄν, εἰ[14] δι' ἀφῆς, δεῖν αὐτὴν ψυχροῦ θερμοῦ ὑγροῦ***[15] καὶ[16] τῶν ἁπλῶν ἐναντιώσεων ἀντιλαμβάνεσθαι· οὐδενὸς δὲ τούτων ἀντιληπτικὴ ἡ ὄψις. Ἔτι εἰ συνεχὴς ἀπὸ τῶν ὁρωμένων ἀπόρροια, πῶς οὐκ ἀναλίσκεται ταχέως, τοσαύτης σωματικῆς ἀποκρίσεως ἀπ' αὐτῶν γινομένης; Εἰ δὲ ἀντιπροσκρίνεται[17] αὐτοῖς ἄλλα, πρῶτον μὲν διὰ τί

[1] σμικρότητα AC. — [2] 438 a 4. — [3] om. ABC. — [4] τὸ ... οἷόντε om. ABC. — [5] ὡς αὐτὸς] ὡ. ..τῷ M. — [6] ἔδοξεν M. — [7] ὑπομιμ... M. — [8] δεικν.. M. — [9] ... M. — [10] «hic desunt nonnulla» M. — [11] ἢ ὁραθεισῶν add. ABC del. M. — [12] Il manque quelque chose comme τοῖς ὀφθαλμοῖς αἴτια τοῦ ὁρᾶν τῶν ὀφθαλμῶν ἅπτεται. Ἀλλ' κ. τ. ἑ. — [13] καὶ M. — [14] εἰ ἢ B. — [15] Suppléez ξηροῦ. — [16] om. ABC. — [17] ἀντεισκρίνεται B. ἀντεισκρίνηται AC. ἀντι προκρίνηται M.

---

sibilium propter parvitatem intermediorum colorum fantasiam faciebant. Sed et Empedocles sic[1] fieri videre ait, sicut paulo ante meminit. Quod autem non sana opinio neque possibile videre sic fieri, sed ut ipse ostendit, recordatur nobis universaliter ostendens quod non*** defluxus qui ab hiis que videntur fieri videre possibile sit[2]. Si enim sic[3], per tactum susceptio visui erit, si quidem[4] defluentia corpora existentia eo quod incidant ipsa.............. non adhuc apposuit quod sequitur***. Erit autem utique, si fuerit per tactum, oportere ipsum*** causam contrarietatem suscipere; nullius autem horum susceptivus***. Adhuc si continuus defluxus ab hiis que videntur, quomodo non consumetur velociter, tanta corporea segregatione ab ipsis facta? Si autem e contrario[5] adiunguntur ipsis alia, primo quidem propter quid hoc non semper fit in ipsis, ut equalia ipsa permaneant?

[1] si. — [2] sic. — [3] sit. — [4] que. — [5] contraria.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 440 a 15-18.

τοῦτο οὐκ ἀεὶ γίνεται ἐπ' αὐτῶν, ὥσῖε ἴσα[1] αὐτὰ διαμένειν; τίς τε αἰτία τοῦ ὡρισμένως αὔξεσθαι καὶ πάλιν ὡρισμένως μειοῦσθαι; ἔπειτα πῶς ὁμοιοσχήμονα διαμένει; τὰ μὲν γὰρ ἀποῤῥέοντα ὁμοιόμορφα (διὰ τοῦτο γοῦν καὶ χρωμάτων ἡ ὄψις ἀντιλαμβάνεται)· τὰ δὲ προσκρινόμενα διὰ τί τοιαῦτά ἐσῖι; Καὶ εἰ συνεχὴς ἡ ἀπόῤῥοια ἀφ' ἑκάσῖου[2] καὶ κατὰ πάντα τὰ μόρια, πῶς οὐκ ἐμποδίσει τὰ ἀποκρινόμενα τοῖς φερομένοις, ἵνα μὴ[3] προσκριθῇ, ἢ ἐκεῖνα τούτοις, ἵνα μὴ φέρηται; Πῶς δὲ λεπῖὰ ὄντα οὐ σκεδασθήσεται[4], ἀνέμων γε[5] ὄντων; ὁρῶμεν γὰρ, κἂν ἄνεμος ᾖ μεταξύ. Ἔτι πῶς διασῖήματος ἀντίληψις γίνεται, εἰ τὰ ἐμπίπῖοντα ὁ ὀφθαλμὸς ὁρᾷ; Πῶς δὲ καὶ μύοντες οὐκ ὀψόμεθα, εἰ οὕτως ἐσῖὶ τὰ φερόμενα λεπῖά; δυνήσεται γὰρ, καὶ μυόντων, διὰ τῶν πόρων εἴσω χωρεῖν. Διὰ τί δὲ καὶ, ἐπιτεθέντος[6] τοῦ ὁρωμένου τοῖς[7] ὀφθαλμοῖς, οὐκ ὀψόμεθα; καὶ γὰρ τότε ἀποῤῥεύσει[8] τὰ εἴδωλα καὶ δέξεται αὐτὰ ὁ ὀφθαλμός. Ἢ διὰ τί φωτὸς χρεία πρὸς τὸ ὁρᾷν, δεχομένου τὸ ὁρώμενον τοῦ

[1] τε add. AMBC. — [2] ἑκάσῖης ABC. — [3] om. AMBC. — [4] σκεδασθήσονται B. — [5] om. B. — [6] ἐπιτιθέντος AMBC. — [7] τοῖς ὀφθαλμοῖς om. AMBC. — [8] ἀπορεύσει AMC.

---

et que causa quod augeantur determinate et iterum determinate minuantur? deinde quomodo similis forme permanent? defluentia quidem igitur similis forme (propter hoc enim et colores visus suscipit); que autem adiunguntur propter quid[1] talia sunt? Adhuc si continuus defluxus ab unoquoque et secundum omnes partes, quomodo non impedient que segregantur illa que[2] afferuntur, ut non adiungantur[3], aut illa ista ut non ferantur? Quomodo autem subtilia existentia non dispergentur, ventis existentibus? videmus enim, et si ventus sit in medio. Adhuc qualiter distantie perceptio fit[4], si incidentia oculus[5] videt? Quomodo autem et oculis clausis non videbimus, si ita sunt subtilia que feruntur? poterunt enim, et clausis oculis, per poros ingredi. Propter quid autem et, eo quod videtur superposito oculis, non videbimus? et enim tunc affluent ydola et suscipiet[6] ipsa oculus. Aut propter quid[7]

[1] quod. — [2] autem. — [3] adiunguntur. — [4] sic. — [5] oculis. — [6] suscipit. — [7] quod.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 140 a 15-18.

ὀφθαλμοῦ, γίνεται; Ἔτι ἤτοι τὰ ἀποῤῥέοντα παράκειται τῷ ὀφθαλμῷ, ἢ τότε φέρεται, ὅταν εἰς αὐτὰ ἐπισΊραφῇ[1]. Εἰ μὲν οὖν παράκειται, οὐδ' ὅλως διασΊήματος ἀντίληψις ἔσΊαι· εἰ δὲ τότε φέρεται, πρῶτον μὲν ἐν πλείονι χρόνῳ τὰ πλεῖον[2] ἀφεσΊῶτα ὀψόμεθα, ὅπερ οὐχ οὕτω γινόμενον ὁρῶμεν[3]· εἶτα εἰ τῷ[4] τοῦ ἀέρος †τοῦ[5] πρώτου ἀποῤῥέοντος καὶ ἐμπίπΊοντος †τοῦ[6] εἰδώλου τῇ †ὄψει ποσῷ[7] ὃς, καὶ αὐτὸς ἐμπίπΊει τῇ ὄψει, κατ' αὐτοὺς τὸ διάσΊημα ὁραθήσεται, πρῶτον μὲν πῶς τοσοῦτον ἀέρα ἡ ὄψις δέξεται; καθ' ἑκάσΊην γὰρ διαφορὰν εἰδώλου τοσοῦτον ἀέρα δέξεται, ὅσος[8] ἐσΊὶν ὁ μεταξὺ αὐτοῦ τε καὶ τοῦ ὁρωμένου· εἶτα ἕξει †τινὰ[9] ἰσχὺν τὰ ἀποῤῥέοντα εἴδωλα, ὡς τοῦτον προωθεῖν δύνασθαι. Εἶτα πῶς, ὅταν ἄνεμος ᾖ, τοῦτο ἔτι σωθήσεται; ὁ γὰρ ἄνεμος ὁρᾶται παρασύρων τὸν μεταξὺ ἀέρα. †Εἰ[10] δὴ τὰ εἴδωλα λεπΊότατα ὄντα διαδύε-

[1] ἐπισΊραφείη B. — [2] πλεῖσΊον AMC. — [3] ἔσΊαι AMBC. — [4] del. M. τὸ corr. B. — [5] τοῦ... ὄψει] Ces mots doivent être transposés après ὃς. — [6] Effacez. — [7] πῶς AMBC. — [8] ὃς AMBC. — [9] Peut-être τίνα en transposant avant ἕξει. — [10] εἰ... διαδύσεται]. Que signifie ici cet argument?

---

lumen requiritur ad videre, suscipiente oculo quod[1] videtur? Adhuc aut[2] defluentia adiacent oculo, aut feruntur, donec ad ipsa revertatur[3]. Si quidem igitur adiacent, omnino non erit perceptio distantie; si autem referuntur, primo quidem in pluri tempore plus distantia videbimus, quod non sic fieri videmus; deinde si eo qui aer primo defluentis et incidentis ydoli visui, quanto qui et ipse incidit visui, secundum ipsos distantia videbitur, primo quidem quomodo tantum aerem visus suscipiet? secundum quamlibet enim differentiam ydoli visus suscipiet tantum aerem[4], quantus est intermedius ipsius et eius quod videtur. Deinde habebunt quendam vigorem defluentia ydola, ut hunc propellere possint. Deinde***, cum ventus fuerit, hoc adhuc salvabitur? ventus enim videtur commovens intermedium aerem. Si itaque ydola subtiliora existentia....... ventorum violentia, quomodo non per

[1] quidem. — [2] autem. — [3] revertantur. — [4] visus *add.*

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 440 a 15-18.

ται τὴν τῶν ἀνέμων βίαν, πῶς οὐχὶ διὰ τοῦ ἀέρος †διαδύσεται; Τί δὲ ἔσται καὶ τὸ ἀναμέτρουν τὸν εἰσιόντα εἰς τὴν ὄψιν ἀέρα; Πῶς δὲ καὶ τὸ μέγεθος καὶ τὸ σχῆμα τοῦ ὁρωμένου ἡ ὄψις †κρίνει[1], κατὰ τὸ τῆς κόρης μέγεθος δεχομένη ἀπὸ τοῦ φερομένου εἰδώλου μόριον; Καὶ γὰρ εἰ πολλάκις καὶ πολλὰ δέχεται, πῶς καὶ διὰ τί ἄλλοτε καὶ ἄλλο μέρος τοῦ εἰδώλου δέξεται, καὶ οὐχὶ ἀεὶ[2] τὸ αὐτὸ καὶ ἐκ διαστημάτων; Εἰ δὲ καὶ ἀεὶ τὸ παρακείμενον, τίς ἡ σύνθεσις τούτων ἐν τῇ ὄψει, ὡς θέατρον ἢ ναὸν δοκεῖν ἑωρακέναι διὰ οὕτω μικρῶν[3] μορίων τῶν ἐμπιπτόντων ἀπὸ τοῦ ἀπ' αὐτῶν εἰδώλου φερομένου; πῶς δὲ οὐ, μεταξὺ ἀπ' ἄλλων τινῶν εἰδώλων ἐμπιπτόντων[4] τῇ ὄψει, τινὰ[5] διασπάσει τὴν τῆς[6] ὄψεως τῆς τοῦ πρώτου συνέχειαν, εἰ δεῖ[7] τοσαυτάκις καὶ τοσαῦτα εἴδωλα ἐνεχθῆναι ἀπό τινος πρὸς αὐτήν, ὡς κατὰ τὸ τῆς κόρης μέγεθος δεχομένην ἀπ' αὐτῶν, τι ὅλων ἀεὶ δέξασθαι ἄλλο ἀπ' ἄλλου εἰδώλου μέρος[8]; Πῶς δὲ καὶ ἀπὸ τῶν λείων, ὡς ἐσχηματισμένα ἐστὶ[9], τὰ εἴδωλα λαμ-

[1] Lisez κρινεῖ. — [2] post αὐτὸ AMC. — [3] σμικρῶν AC — [4] πιπτόντων ABC. — [5] ante τῇ AMBC. — [6] répété B. — [7] δὴ ABC. — [8] λαμβάνουσαν add. AMBC. — [9] om. AMBC.

---

aerem? Quid[1] autem erit et mensurans introeuntem[2] in visum aerem? Quomodo autem et magnitudinem et figuram eius quod videtur visus iudicat, secundum pupille magnitudinem suscipiens ab eo quod fertur ydoli partem? Et enim si sepe et multa suscipit, quomodo et propter quid alias aliam partem ydoli suscipiet, et non semper eandem et ex distantiis? Si autem et semper quod adiacet, que compositio horum in visu[3], ut teatrum aut templum videatur vidisse per sic parvas partes incidentes ab eo quod ab ipsis ydolato? Quomodo autem non intermedio ab aliis quibusdam ydolis incidentibus visui*** distrahet visus continuitatem, si[4] oportet tociens et tanta inferri ab alico ad ipsum, ut secundum pupille magnitudinem suscipientem ab ipsis aliquid eo quod suscipiat aliam partem ab alio ydolo? Quomodo autem et a planis, ut figurata sunt, ydola suscipit,

[1] qui. — [2] necessitatem. — [3] usu. — [4] sed.

βάνει, οὐχ ἐχόντων ἐξοχάς; ἢ πῶς ἀπὸ τῶν κατόπτρων; ἢ πῶς αἱ ἐξοχαὶ ἀφ' ὧν δύναται φέρεσθαι μένουσιν ἐν τῇ ὄψει, εἰ οὕτως ἐστὶ λεπτὰ καὶ ἀσθενῆ τὰ εἴδωλα, καὶ οὐ συγχέονται; Διὰ τί δὲ κἄν, ὀλίγον ἀπελθόντος τοῦ ὁρωμένου, †ταῦτα[1] μένει[2] †ἢ[3] ἐξ ὧν ἐν τῇ ὄψει; Τὸ δὲ λέγειν μυωπίζεσθαι τὴν ὄψιν ὑπὸ τῶν φερομένων ἐπ' αὐτὴν εἰδώλων καὶ διορίζεσθαι καὶ πρὸς τὸ ὁρᾶν παρασκευάζεσθαι οὐκέτι τηρούντων ἐστὶ τὸ διὰ τῶν εἰδώλων γίνεσθαι τὸ ὁρᾶν. Δῆλον γὰρ ὅτι μυωπισθεῖσα ἡ ὄψις ὑπὸ τοῦ εἰδώλου ἄλλο τι οὐχ[4] ὄψεται, εἰ μὴ τὸ εἴδωλον. Τί οὖν ταῦτα καὶ πῶς; Καὶ ταῦτα μὲν καὶ τοιαῦτα λέγειν ἔστι πρὸς τοὺς ἀπὸ τῶν †ὁρώντων[5] ἀποῤῥεῖν τι λέγοντας καὶ οὕτως ὁρᾶσθαι τὰ ὁρώμενα.

XXIV. 440 a 18-20. *Αὐτὸς δὲ μόνον ὑπομνήσας ὅτι μὴ εὔλογον οὕτω[6] τὸ ὁρᾶν γίνεσθαι, καὶ[7] ἔχων δεδειγμένον ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ὅτι μηδὲ[8] ἀπὸ τῆς ὄψεως οἷόντε λέγειν ἀποῤῥεῖν τι καὶ οὕτως ἡμᾶς ὁρᾶν, τίθησι*

[1] *ταῦτα... ἢ*]. Lisez *ταὐτὰ μένοι καὶ κ. τ. ἑ.* — [2] *μένει ἢ*] *μὲν εἴη* ABC. — [3] *ἢ ἐξ ὧν* del. M. — [4] om. AMBC. — [5] Lisez *ὁρωμένων*. — [6] *ὅτω* AC. — [7] om. ABC. — [8] *μηδὲν* ABC.

---

non habentibus prominentias? aut quomodo a speculis? aut quomodo[1] prominentie a quibus possunt ferri manent in visu, si sic sunt subtilia et debilia ydola, et non confunduntur? Propter quid[2] autem et si modicum abcedente eo quod videtur, hec manent aut ex quibus in visu? Dicere autem . . . . impressionem pati visum ab hiis que feruntur ad ipsum ydolis et determinari et ad videre preparari non est adhuc servantium quod per ydola fiat videre. Palam enim quod impressionem passus visus ab ydolo aliud aliquid non videbit nisi ydolum. Quid igitur hoc et quomodo? et*** quidem et talia contingit dicere ad dicentes aliquid defluere a videntibus et sic videri que videntur.

XXIV. 440 a 18-20.] Ipse autem solum recordatus quod non rationabile sic fieri videre, habens ostensum in anterioribus quod neque a visu possibile est dicere et defluere aliquid et sic nos videre,

[1] quo. — [2] quod.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.
—
440 a 18-20.

τὴν αὐτοῦ δόξαν, ἣν ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς[1] κατεσκεύασε[2], λέγων· « ὥστ'... ἀπορροίαις. » Δοκεῖ γὰρ αὐτῷ πάσχουσα μὲν καὶ ἡ ὄψις ὑπὸ τῶν ὁρατῶν αἰσθάνεσθαι, ὥσπερ καὶ τῶν ἄλλων αἰσθήσεων ἑκάστη, ἀλλ' οὐχὶ ποιοῦσά τι καὶ ἐκπέμπουσα, πάσχουσα[3] δὲ οὐ τῷ δέχεσθαι ἀπορρέοντά τινα ἀπὸ τῶν αἰσθητῶν, ἀλλὰ τῷ τὸ μεταξὺ τῆς τε ὄψεως καὶ τοῦ ὁρωμένου διαφανές, ὅταν κατ' ἐνέργειαν ᾖ τοιοῦτον (τοιοῦτον δέ ἐστι τὸ πεφωτισμένον), κινεῖσθαι ὑπὸ τῶν ὁρατῶν, τοῦτ' ἔστι τῶν χρωμάτων (κινητικὸν γὰρ τὸ χρῶμα τοῦ κατ' ἐνέργειαν διαφανοῦς)· τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον ὑπὸ τῶν χρωμάτων κινεῖσθαι τὸ κατ' ἐνέργειαν διαφανές, ὡς κινούμενον ὑπὸ τῆς τοῦ φωτίζειν πεφυκότος παρουσίας τὸ δυνάμει φῶς δέχεταί[4] τε καὶ φωτίζεται. Κινούμενον γάρ πως καὶ διατιθέμενον τὸ κατ' ἐνέργειαν διαφανὲς ὑπὸ τῶν ὁρατῶν τὸ εἶδος αὐτῶν διαδίδωσι τῇ κόρῃ, ὁμοίως ὡς ἔλαβεν, οὔσῃ καὶ αὐτῇ διαφανεῖ. Καὶ

[1] Arist. *De An.* II, 7. — [2] κατεσκεύασεν AM. — [3] πάσχουσε A. — [4] δέχεταί τε] φαίνεται ABC.

---

ponit opinionem propriam, quam in hiis que de anima construxit, dicens: « Quare confestim melius dicere moveri intermedium sensu a « sensibili fieri sensum quam tactu[1] et defluxu. » Videtur enim visus pati a visibilibus in sentiendo, quemadmodum et aliorum sensuum unusquisque, sed non faciens aliquid et emittens, patiens autem non in suscipiendo defluentia aliqua a sensibilibus, sed eo quod intermedium visus et visibilis dyafanum, cum secundum actum fuerit tale (tale autem est quod illuminatum est), moveri a visibilibus, hoc est a coloribus (motivum enim color secundum actum dyafani): eodem autem modo a coloribus moveri quod[2] secundum actum dyafanum[3], sicut ab actu apti nati illuminare quod movetur potentia lumen suscipit et illuminatur. Motum enim aliqualiter et dispositum quod secundum actum dyafanum a visibilibus speciem ipsorum refundit pupille, similiter ut accepit, existente et ipsa dyafana. Et sic per hanc[4]

[1] tactum. — [2] quid. — [3] dyafani. — [4] hunc.

οὕτω ταύτης δεχομένης διὰ τοῦ διαφανοῦς τοῦ[1] μεταξὺ ***[2] εἶδος τοῦ ὁρωμένου καὶ μέχρι τοῦ πρώτου αἰσθητικοῦ διαδιδούσης †αὐτῷ[3] τῷ τὸν μεταξὺ πόρον τοῦ[4] τοιούτου σώματος εἶναι πλήρη, τὸ ὁρᾶν γίνεσθαι εὔλογον, καὶ[5] οὐ κατὰ τὰς ἀπὸ τῶν ὁρατῶν ἀποῤῥοίας. Ἑξῆς λέγει καὶ τὸ ἑπόμενον ἄτοπον τοῖς ἅμα μὲν τῇ παραθέσει τῶν †ὁρατῶν[6] διὰ μικρότητα[7] †χρωμάτων[8] τὴν[9] μίξιν τῶν παρὰ τὸ λευκόν τε καὶ μέλαν χρωμάτων γίνεσθαι λέγουσιν, ἅμα δὲ[10] τὴν ἀπόῤῥοιαν τοῦ ὁρᾶν αἰτιωμένοις.

XXV. 440 a 20-22. « Ἐπὶ... ἀναίσθητον. » Ἔστι δὲ ὃ λέγει ὅτι τοῖς τῇ παραθέσει ταύτῃ[11] τὴν ὁρατὴν τῶν χρωμάτων μίξιν τε καὶ φύσιν ἀνατιθεῖσιν, ἔτι δὲ τὸ ὁρᾶν τῇ ἀπὸ τῶν ὁρωμένων ἀποῤῥοίᾳ γίνεσθαι λέγουσιν, ἕπεται, ὥσπερ σῶμά τι καὶ μέγεθος λαμβάνουσιν ἀόρατον τῇ αὐτοῦ φύσει, οὕτω λέγειν καὶ χρόνον τινὰ ἀναίσθητον εἶναι. Πᾶσα μὲν

[1] τὸ ABC. — [2] Suppléez τὸ. — [3] Lisez αὐτὸ. — [4] om. ABC. — [5] ὅτι add. ABC. — [6] Lisez ἀοράτων. — [7] σμικρότητα AMC. τῶν add. AMBC. — [8] Lisez σωμάτων. — [9] μὲν A. — [10] om. B. — [11] ταύτῃ τὴν] ταύτην AMC.

---

suscipientem per dyafanum intermedium speciem visibilis usque ad primum sensitivum refundit, eo quod intermedius porus tali corpore sit plenus, et sic fieri videre rationabile, et quod non secundum defluxus a visibilibus. Consequenter dicit et inconveniens quod sequitur dicentibus quidem simul secus[1] positione visibilium propter parvitatem colorum mixturam colorum fieri ab albo et nigro, simul autem causantibus videre per defluxum.

XXV. 440 a 20-22.] « In secus invicem quidem igitur positis necesse, quemadmodum et magnitudinem assumere invisibilem, sic et « tempus invisibile. » Est autem quod dicit quia secus[2] positioni huic visibilem[3] colorum mixturam et naturam reponentibus, adhuc autem dicentibus fieri videre per defluxum a visibilibus, sequitur, quemadmodum et magnitudinem accipiunt invisibilem sua natura, ita dicere

[1] secus positione] susceptione. — [2] secus positioni] susceptioni. — [3] visibile.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.
—
440 a 22-23.

γὰρ κίνησις ἐν χρόνῳ. Διὸ[1] καὶ ἡ τῶν ὁρωμένων ἀπόῤῥοια διὰ κινήσεως ἐπὶ τὰς ὄψεις ἀφικνουμένη δηλονότι ἐν χρόνῳ ἄν τινι ἀφικνοῖτο. Τοῦτον δὲ τὸν χρόνον ἀναίσθητον αὐτοῖς ἀναγκαῖον εἶναι, καὶ τὴν αἰτίαν παρατίθησιν.

XXVI. 440 a 22-23. « ἵνα... φαίνεσθαι. » Ἐπεὶ γὰρ κατὰ βραχὺ γίνεται τῇ ὄψει κατὰ τοὺς οὕτω λέγοντας τὸ ὁρᾷν (ὅσον γὰρ οἷα τε δέξασθαι ἡ κόρη τοῦ εἰδώλου, τοσοῦτον καθ' ἑκάστην ἔμπτωσιν ὁρᾷ), δοκεῖ δὲ ὡς ἅπαξ καὶ μιᾷ προσβολῇ καὶ ὡς ἓν ὁρᾷν τὸ ὁρώμενον, δεῖ ἐν ἀναισθήτοις χρόνοις τὰς τῶν τηλικούτων ἐμπτώσεις γινομένας διαλανθάνειν, ἵνα μὴ κατα μικρὸν[2] ἀλλὰ ἀθρόον αὐτὸ ὁρᾷν δοκῇ. Πᾶσι μὲν οὖν τοῖς οὕτω τὸ ὁρᾷν λέγουσι γίνεσθαι ἀναισθήτων χρόνων χρεία. Τοῖς δὲ καὶ τὴν τῶν χρωμάτων διαφορὰν τῇ τῶν ἀναισθήτων[3] σωμάτων παραθέσει ἀνατιθεῖσιν, εἴ γε καὶ τῇ ἀποῤῥοίᾳ λέγοιεν τῇ ἀπὸ τῶν

[1] διότι AMC. — [2] σμικρὰ AC. μικρὰ B. σμικρὸν M. — [3] αἰσθήτων AC.

---

et tempus quoddam insensibile esse. Omnis enim motus in tempore. Propter quod et a visibilibus defluxus per motum ad visum pertingens[1] palam quod in tempore alico pertinget. Hoc autem tempus necessarium dicere ipsis sensibile esse, cuius causam apponit.

XXVI. 440 a 22-23.] « ut[2] motus pertingant[3] et unum videatur[4] « quia simul apparent. » Quoniam enim videtur secundum breve visui[5] fieri secundum sic dicentes videre (quantum enim potest suscipere pupilla ydoli, tale secundum quamlibet incidentiam[6] videt), videtur[7] autem ut simul et una adiectione[8] et ut unum videre quod videtur, oportet in insensibilibus[9] temporibus tantorum incidentias factas percipere, ut non secundum parva, sed[10] ut simul totum ipsum putetur videre. Omnibus quidem igitur dicentibus sic videre fieri oportet insensibilia tempora ponere. Assignantibus autem colorum differentiam secus positioni[11] insensibilium corporum, siquidem et defluxu a visi-

[1] pertinens. — [2] ut. — [3] pertingens. — [4] videtur. — [5] visus. — [6] incidunt. — [7] videri. — [8] adiectio. — [9] sensibilibus. — [10] sunt. — [11] positione.

ὁρωμένων τὸ ὁρᾶν γίνεσθαι, διπλασιασθήσεται[1] τὸ ἄτοπον. Οὐ γὰρ μόνον ἀναίσθητα μεγέθη τούτοις ἀνάγκη λέγειν, ἀλλὰ καὶ χρόνους[2] ἀναισθήτους. Διὰ τοῦτο καὶ ὡς ἰδίως ἑπόμενον τὸ δεῖν λέγειν ἀναισθήτους χρόνους εἶναι τοῖς †κατὰ[3] τὴν τῶν σωμάτων[4] κατὰ μικρὰ[5] †παράθεσιν τὴν[6] τῶν χρωμάτων διαφορὰν[7] ἀνατιθεῖσιν εἴρηκεν. Οὕτω δ' ἂν πολλὰ[8] τὰ ὁρώμενα ὡς ἓν ὀφθείη[9], εἰ[10] λανθάνοι[11] ἡ ἀφ' ἑκάστου αὐτῶν ἀπόρροια καθ' αὑτὴν ἐμπίπτουσα τοῖς[12] ὀφθαλμοῖς[13] καὶ †δοκεῖ[14] ὡς μία ἅπαξ καὶ ἀφανὲς ὁρατὴ[15] γίνεσθαι.

XXVII. 440 a 23-31. « Ἐνταῦθα... ἐπισκεπτέον. » (23-26. « Ἐνταῦθα... μέλαν. ») « Ἐνταῦθα » λέγει περὶ[16] τῆς δόξης τῆς δι' ἀλλήλων τὰ χρώματα ὁρᾶσθαι λεγούσης καὶ οὕτως αὐτῶν τὴν μίξιν ποιούσης. Τὸ γὰρ ἐπιπολῆς χρῶμα κινούμενον ὑπὸ τοῦ ὑποκειμένου αὐτῷ ἀλλοίαν τὴν φαντασίαν ποιήσει τοῦ ὁρωμένου, καὶ κατὰ τὰς τῶν ὑποκειμένων διαφορὰς[17]

[1] διπλασιάζεται AMBC. — [2] χρόνοις AC. — [3] κατὰ τὴν... παράθεσιν] Lisez καὶ τῇ... παραθέσει. — [4] χρωμάτων AMBC. — [5] σμικρὰ AMC. — [6] τῇ ABC. — [7] διαφορᾷ ABC. — [8] ἂν add. ABC. — [9] ὄψεται AMBC. — [10] τισὶ ABC. — [11] λανθάνει pr. B. — [12] τῶν ABC. — [13] ὀφθαλμῶν ABC. — [14] Lisez δοκοῖ. — [15] τοῦ ὁρωμένου AMBC. — [16] ἐπὶ ABC. — [17] τε add. B.

---

bilibus dicunt fieri videre, duplabitur inconveniens. Non enim solum necesse insensibiles dicere magnitudines, sed et tempora insensibilia. Potest et cum singulariter sequens eo quod oporteat dicere insensibilia tempora esse, assignantibus autem colorum differentiam secundum secus positionem corporum per modica dixisse. Sic autem utique quc videntur ut unum videbuntur, quibusdam latet[1] ab unoquoque ipsorum defluxus secundum se incidens oculis, et videtur ut una semel et sine apparentia visibilis fieri.

XXVII. 440 a 23-31. « Hic autem nulla necessitas. » (23-26.) Hic[2] dicit[3] super opinione dicente[4] per invicem videri colores et sic ipsorum mixturam faciente. Superficialis enim color motus a supposito ipsi aliam fantasiam faciet visibilis, et secundum suppositorum diffe-

[1] placet. — [2] hoc. — [3] dico. — [4] dicentem.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.

440 a 26-28.
(440 a 15-29.)

καὶ ἡ τοῦ ὁρωμένου φαντασία διάφορος. (440 a 26-28. « Ὥσ7'... ὁρατόν. ») Ὅτι δὲ βελτίων ἡ δόξα αὕτη περὶ[1] τῆς μίξεως τῶν[2] χρωμάτων τῆς πρὸ αὐτῆς ἔδειξεν, ἐπενεγκὼν τὸ « ὥσ7' εἰ μὴ ἐνδέχεται μηδὲν εἶναι μέγεθος ἀόρατον, ἀλλὰ πᾶν ἔκ τινος ἀποσ7ήματος ὁρατόν. » Ταύτῃ γὰρ ἐκείνης αὕτη[3] πλέον ἔξει, ὅτι οὐκ ἔσ7ι κατὰ ταύτην ἀόρατόν[4] τι σῶμα[5]. Περὶ μέντοι τοῦ ἀναισθήτους χρόνους[6] μὴ ἔσεσθαι ἐπὶ ταύτης οὐδὲν εἶπεν, ὅτι ἀνάγκη τοῦτο ἐπὶ ταύτης γίνεσθαι, εἰ κατὰ ἀπορῥοίας τῶν ὁρωμένων λέγει τις τὸ ὁρᾶν γίνεσθαι.

(440 a 15-29. « τὸ μὲν... ὁρατόν. ») Δύναται τὸ λεγόμενον καὶ οὕτως εἰρῆσθαι. Ἐκθέμενος τὰς δύο δόξας καθ' ἃς οἴόντε πλείω φαίνεσθαι τὰ χρώματα, τήν τε κατὰ παράθεσιν τῶν διὰ μικρότητα ἀοράτων, ἥτις ἦν δόξα τῶν πρὸ αὐτοῦ, καὶ τὴν κατὰ ἐπιπρόσθησιν[7], ἑξῆς εἶπε πῶς γινομένου τοῦ ὁρᾶν δύναται σώζεσθαι τὸ τὴν τῶν χρωμάτων μίξιν κατά

[1] περὶ τῆς] τῶν ABC. — [2] om. ABC. — [3] αὐτῇ A. αὐτῇ BC. — [4] ὁρατόν AMBC. — [5] χρῶμα ABC. — [6] χρώνους A. — [7] ἐπιπρόσθεσιν M.

---

rentias et visibilis fantasia differens. (440 a 26-28.) Quod autem melior opinio ista de mixtione colorum quam prior ostendit, inferens quia « non contingit nullam esse magnitudinem esse invisibilem, sed « omnem ex aliqua distantia visibilem. » Ista enim plus habet quam illa, quia non est secundum hanc invisibile aliquid corpus. De fore tamen insensibilia tempora in hac nichil dixit, quoniam necesse hec in ista fieri, si secundum defluxus visibilium[1] dicat quis fieri videre.

(440 a 15-28.) Potest quod dicitur sic dictum esse. Cum exposuisset duas opiniones secundum quas possibile sed plures apparere colores, videlicet eam que secundum secus positionem invisibilium propter parvitatem, que erat opinio eorum qui ante ipsum, et eam que secundum superpositionem, consequenter dicit quomodo facto videre potest salvari quod fiat colorum mixtura secundum quemdam

[1] visibilia.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.
—
440 a 26-28.
(440 a 15-29.)

τινα γίνεσθαι τούτων τῶν τρόπων· οὐ γὰρ ταῖς ἀποῤῥοίαις, ὡς ᾤοντο οἱ πρὸ αὐτοῦ (ἀφὴ[1] γὰρ οὕτω καὶ ἡ ὄψις ἔσται), ἀλλὰ τῇ τοῦ μεταξὺ τῆς ὄψεως καὶ τοῦ ὁρωμένου διαφανοῦς κινήσει ὑπὸ τῶν ὁρατῶν. Εἰπὼν δὲ ὅτι ἄτοπον τὸ τῇ ἀποῤῥοίᾳ τὴν ὄψιν γίνεσθαι λέγειν καὶ[2] δείξας πῶς, παρατίθεται καὶ δείκνυσι τὸ συμβαῖνον ἄτοπον τοῖς παραθέσει τῶν † ὁρατῶν[3] ***[4] τὴν τῶν χρωμάτων μίξιν λέγουσιν, εἰ ἀποῤῥοίᾳ γίνεσθαι λέγοιεν τὸ ὁρᾶν. Οὐ γὰρ μόνον αὐτοῖς ἀναγκαῖον ἔσται ἀόρατά τινα μεγέθη λέγειν, ἀλλὰ καὶ ἀναίσθητον χρόνον, καὶ διπλασιασθήσεται τὸ ἄτοπον, εἴγε μήτε[5] ἀναίσθητον τῇ αὑτοῦ φύσει μέγεθός ἐστιν, ὡς ἐρεῖ, μήτε ἀναίσθητος χρόνος. Πᾶσι μὲν γὰρ τοῖς ἀποῤῥοίας αἰτιωμένοις ἀκολουθεῖ τὸ ἀναίσθητον χρόνον εἶναι λέγειν. Εἰ δέ τινες τῇ τῶν ἀοράτων[6] παραθέσει τὴν μίξιν τῶν χρωμάτων αὐτῶν γίνεσθαι λέγοιεν, ὡς ἔλεγον οἱ πρὸ αὐτοῦ, τούτοις ἀκολουθήσει ἅμα μὲν μεγέθη ὑποτί-

[1] ἀφῇ AMBC. — [2] καὶ δείξας] ἢ δεικνὺς AMBC. — [3] Lisez ἀοράτων. — [4] Suppléez γίνεσθαι. — [5] μήτι pr. B. — [6] ὁρατῶν AMBC.

---

horum modorum; non enim defluxibus, ut putaverunt qui ante ipsum[1] (tactus enim sic et visus est), sed motu dyafani intermedii inter visum et visibile a visibilibus. Cum autem dixisset inconveniens quod sequitur dicentes visum fieri per defluxum, et ostendisset[2] ***, proponit et accidens inconveniens dicentibus secus positione visibilium nequaquam colorum mixturam, si defluxu dicatur fieri videre. Non enim solis ipsis necessarium est visibiles quasdam magnitudines dicere, sed et insensibile tempus, et duplabitur inconveniens, si neque[3] magnitudo insensibilis propria natura, ut dicet, neque sensibile tempus. Omnibus enim causantibus per defluxum sequitur et insensibile dicere tempus esse. Si autem aliqui invisibilium secus[4] positione mixturam colorum fieri dicant, ut dicebant qui ante ipsum, hos sequitur simul quidem magnitudines supponere invisibiles esse, quod

[1] ipsorum. — [2] osten dis sed. — [3] que natura. — [4] secus positione] susceptione.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.
—
440 a 26-28.
(440 a 15-29.)

θεσθαι ἀόρατα εἶναι, ὃ καὶ αὐτὸ ἄτοπον, ἅμα δὲ καὶ χρόνον ἀναίσθητον, ὡς ἴσον εἶναι τὸ[1] « ἐπὶ μὲν[2] οὖν[3] τῶν παράλληλα κειμένων » τῷ[4] « ἐπὶ μὲν οὖν[5] τῶν παράλληλα κειμένων, ὡς μεγέθη τινὰ ὑποτίθεσθαι[6] ἀόρατα[7] εἶναι, οὕτως ἀνάγκη ἔσται καὶ χρόνους[8] ἀναισθήτους λέγειν. » Οὕτω γὰρ †τὸ[9] κατὰ μικρὸν ἐμπίπτον† μόριον τῇ κόρῃ καὶ κατὰ τοσοῦτον, ὅσον ἡ κόρη δέξασθαι δύναται, ὡς ἕν γε καὶ συνεχὲς ὁραθήσεται, εἰ λανθάνοι ἡ διαφορὰ τῶν χρόνων καθ' οὓς ἐμπίπτει τῇ κόρῃ τὰ ὁρώμενα εἴδωλα καὶ ἓν †δοκεῖ[10] εἶναι ἐν ᾧ τὸ πᾶν ὁρᾷ. Δύο δὲ ἄτοπα ἀκολουθήσει τῇ τοιαύτῃ δόξῃ, τό τε μεγέθη[11] τινὰ λέγειν ἀόρατα καὶ χρόνους ἀναισθήτους, ὧν οὐδέτερον ἀληθές, ὡς προελθὼν[12] δείξει. Εἰπὼν δὲ τὸ ἑπόμενον ἄτοπον τοῖς τὸ ὁρᾶν ταῖς ἀπὸ τῶν ὁρωμένων ἀποῤῥοίαις ἀνατιθεῖσι, καὶ δείξας αὐτὸ[13] ἐπὶ παραδείγματος τοῦ τὴν τῶν χρωμάτων μίξιν ἐκ τῆς τῶν ἀοράτων[14] παραθέσεως γίνεσθαι (ἕπεται γὰρ καὶ χρόνους

[1] τῷ M. — [2] del. M. — [3] om. AMBC. — [4] τῷ... ὡς del. M. — [5] γὰρ ABC. — [6] ὡς add. M. — [7] τινα add. AC. — [8] χρόνοις A. — [9] τὸ... μόριον] Lisez τὰ... ἐμπίπτοντα μόρια. — [10] Lisez δοκοῖ. — [11] μέγεθος AC. — [12] προϊὼν AMC. — [13] αὐτὰ AMBC. — [14] ὁρατῶν AMBC.

---

et ipsum inconveniens, simul autem et tempus insensibile, ut equale esse*** « impositis quidem igitur secus invicem, ut magnitudines « quasdam insensibiles esse, sic necessarium tempus insensibile di- « cere. » Sic enim secundum modicum[1] incidens pars pupille et secundum tantum, quantum pupilla suscipere potest, ut unum et continuum videbitur, si lateat differentia temporum secundum que inciderunt pupille visiva ydola, et non videbitur esse in quo esse videat. Duo autem inconvenientia secuntur talem opinionem, scilicet magnitudines aliquas dicere invisibiles et tempora insensibilia, quorum neutrum verum, ut in sequentibus ostendet. Et cum dixisset inconveniens quod sequitur dicentibus fieri videre per defluxus a visibilibus, et ostendisset ipsum in exemplo[2] colorum mixturam ex invisibilium secus positione fieri (sequitur enim et tempora insensibilia ponere), quia

[1] medium. — [2] exemplum.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.
—
440 a 26-28.
(440 a 15-29.)

ἀναισθήτους τίθεσθαι[1]), ὅτι[2] μὴ τοῦτο ἕπεται τὸ ἄτοπον τοῖς διὰ τῆς τῶν[3] μεταξὺ κινήσεως τὸ ὁρᾶν γίνεσθαι λέγουσιν ἐπιφέρει, πάλιν ἐπὶ τούτου παραδείγματι χρώμενος τῇ δόξῃ τῇ κατὰ τὴν ἐπιπρόσθησιν[4] τῶν χρωμάτων τὴν μίξιν αὐτῶν[5] γίνεσθαι λεγούσῃ. Λέγει γὰρ « ἐνταῦθα δὲ οὐδεμία ἀνάγκη, » τὸ « ἐνταῦθα » λέγων ἐπὶ τῆς δόξης τῆς διὰ τῆς κινήσεως τοῦ μεταξὺ τὸ ὁρᾶν γίνεσθαι λεγούσης, ἣν προέκρινεν αὐτός. Οὐκέτι γὰρ τοῖς οὕτω λέγουσι γίνεσθαι τὸ ὁρᾶν ἀνάγκη λέγειν ἀναίσθητόν τι μέγεθος ἢ ἀναίσθητόν τινα χρόνον εἶναι, καὶ διὰ τί δείκνυσιν ἐπὶ τῶν χρωμάτων τῶν ἐπαληλιμμένων ἀλλήλοις. Οὔτε γὰρ ἀναίσθητα οὕτω τὰ κεχρωσμένα λαμβάνουσιν οὔτε χρόνου δεησόμενα πρὸς τὸ τὰς ἀπὸ τούτων ἀποῤῥοίας πρὸς τὴν ὄψιν ἐνεχθῆναι. Ἀλλὰ τὸ ἐπιπολῆς χρῶμα τῷ διαφανεῖ τῷ μεταξὺ τῆς τε ὄψεως καὶ ἑαυτοῦ γειτνιῶν[6] ἄλλως μὲν ***[7] διαθείη τὸ διαφανὲς τὸ μεταξὺ, ἁπλοῦν τε[8] καὶ καθ'

[1] ἐντίθεσθαι BC. ἐκτίθεσθαι AM. — [2] δέ add AMBC. — [3] om. ABC. — [4] ἐπιπρόσθεσιν M. — [5] αὐτῆς pr. B. — [6] γοιτνιῶντι AMC. pr. B, puis barré. — [7] Suppléez ἄν. — [8] om. B.

---

non hoc sequitur inconveniens dicentibus fieri visum per motum intermediorum infert, iterum de hoc exemplo[1] quodam[2] utens in hac opinione que dicit secundum[3] superpositionem[4] colorum[5] mixturam ipsorum fieri. Dicit enim « hic[6] neque nulla[7] necessitas[8], » « hic » dicens in opinione ea que per motum medii dicit fieri visum, quam prius examinavit ipse. Non adhuc enim sic dicentibus fieri videre necesse dicere insensibilem aliquam magnitudinem aut insensibile aliquod tempus esse, et propter quid ostendit in coloribus superlinitis invicem. Neque insensibilia sic colorata accipiunt neque tempore indigentia ad deferri defluxum ab hiis ad visum. Sed superficialis color dyafano intermedio visus et sui ipsius movens aliter quidem disponet dyafanum intermedium, simplex et per se ens, aliter autem, si

[1] exemplum. — [2] quoddam. — [3] *post* superpositionem. — [4] suppositionem. — [5] colorem. — [6] hoc. — [7] nullam. — [8] necessitatem.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 440 a 29-31.

ἑαυτὸ ὄν, ἄλλως δέ, εἰ εἴη τι αὐτῷ ὑποκείμενον ὑφ' οὗ πάσχοι[1]. Οὐ γὰρ ὡς ἁπλοῦν ἔτι διατίθησι τὸ μεταξὺ διαφανές, ἀλλ' ὡς μεμιγμένον καὶ ἕτερόν τι ὂν διὰ τὴν τοῦ ἐπαληλιμμένου χρώματος αὐτῷ διαφορὰν καὶ τὸ[2] ὑπ' αὐτοῦ πάθος γινόμενον ἐν αὐτῷ. Εἰπὼν δὲ ταῦτα καὶ δείξας ἐπιφέρει « ὥστε εἰ μὴ ἐνδέχεται μηδὲν εἶναι μέγεθος ἀόρατον, ἀλλὰ πᾶν ἔκ τινος ἀποστήματος ὁρατόν, καὶ αὕτη τις ἂν εἴη χρωμάτων μίξις, » λέγων ὅτι εἰ μὴ εἴη μεγέθη τινὰ ἀόρατα, ἡ ἐκείνως λεγομένη μίξις γίνεσθαι τῶν χρωμάτων κατὰ τὴν τῶν ἀοράτων[3] παράθεσιν οὐκ ἂν εἴη, εἴγε μηδὲν μέγεθος ἀόρατον, αὕτη δὲ ἡ δευτέρα δόξα ῥηθεῖσα γίνοιτ' ἂν καὶ αὐτὴ τῆς τῶν χρωμάτων μίξεως αἰτία, ἡ κατὰ τὴν ἐπάλειψιν[4] καὶ ἐπιπρόσθησιν[5] ἄλλου ἄλλῳ[6]. Ἐρεῖ[7] γὰρ καὶ ἄλλην τινὰ καὶ †τήνδε[8] κυριωτέραν.

440 a 29-31. « Κἀκείνως... ἐπισκεπτέον. » Καὶ μὴ ὄντων δὲ μεγεθῶν[9]

[1] πάσχει AMBC. — [2] τὸ répété A. pr. BC. — [3] ὁρατῶν AMBC. — [4] ἐπάληψιν A. — [5] ἐπιπρόσθεσιν M. — [6] ἄλλως AMBC. — [7] τὸ εἰ AC. — [8] Lisez τῆσδε. — [9] καὶ add. pr. B.

---

fuerit aliquid ipsi suppositum a quo patiatur. Non enim ut simplex[1] adhuc disponit intermedium dyafanum, aliter mixtum et alterum aliquid ens propter differentiam coloris superliniti ipsi et propter passionem factam ab ipso in ipso. Et cum hec dixisset et ostendisset, infert quod « si non contingit nullam esse magnitudinem invisibilem, « sed omnem[2] ab aliqua distantia visibilem, et ipsa colorum mixtio « quedam[3] utique erit, » dicens quod si non sunt magnitudines invisibiles, aut isto modo dicimus mixturam fieri colorum secundum invisibilium secus positionem, non utique erit, siquidem nulla magnitudo invisibilis. Hec[4] autem secunda[5] opinio fiet[6] utique et mixtionis colorum causa, que secundum superlinitionem et superpositionem alterius alteri. Dicet[7] enim et aliam quandam et hanc principaliorem[8].

440 a 29-31.] Et non existentibus magnitudinibus invisibilibus

[1] simpliciter. — [2] *répété.* — [3] que. — [4] hoc. — [5] sive. — [6] fiat. — [7] dicit. — [8] principarem.

ἀοράτων τινῶν, ὅμως φησὶ μηδὲν κωλύειν καὶ τῇ παραθέσει τῶν χρωμάτων †δόξει[1] τινὰ μίξιν γίνεσθαι τοῖς ἀπὸ πλείονος διασλήματος[2] ὁρῶσι τὰ τοῦτον τὸν τρόπον παρακείμενα. Περὶ γὰρ τοῦ μηδὲν εἶναι μέγεθος ἀόρατον τῇ αὐτοῦ φύσει μηδὲ οὕτω δύνασθαι τὴν μίξιν τῶν χρωμάτων γίνεσθαι, ὡς ἐκ τῆς τῶν ἀοράτων πυρῶν[3] παραθέσεως, ἐν ὑσλέρῳ, φησὶ, δειχθήσεται.

XXVIII. 440 a 31-b 27. « Εἰ... εἴρηται. » Διὰ τούτων τίθησι τὴν αὐτοῦ δόξαν, ᾗ συγκατατίθεται μᾶλλον τῶν προειρημένων. Αἱ μὲν γὰρ προειρημέναι οὐ μίξιν χρωμάτων, ἀλλὰ φαντασίαν μίξεως εἰσάγουσιν· διὸ οὐδὲ ὑπόσλασίν τινα διδόασι τοῖς ἄλλοις χρώμασιν. ***[4] ἣν δὲ αὐτὸς νῦν τίθησι δόξαν, μίξις τε ἀληθῶς ἐσλι χρωμάτων καὶ ὕπαρξις· ἔσλι[5] δὲ ἡ κατὰ τὴν μίξιν τῶν σωμάτων[6] γινομένη. (440 a 31-b 14. « Εἰ.., δῆλον. ») Εἰ γὰρ ἔσλι μίξις τῶν σωμάτων[7], οὐ κατὰ παράθεσιν μόνον, ὡς ᾤοντο οἱ πρὸ αὐτοῦ, παράλληλα τιθεμένων τῶν

[1] δοξάζει AMC. Lisez δόξειν. — [2] om. AC. — [3] πόρων AM. pr. BC. — [4] Suppléez καθ'. — [5] ἐσλι δὲ] ἐσλιν AMBC. — [6-7] χρωμάτων AMBC.

---

aliquibus, tamen ait nichil prohibere et secus[1] positione colorum quamdam mixturam fieri videntibus ab ampliori distantia hoc modo secus posita. De hoc enim quod nulla sit magnitudo invisibilis sua natura neque sic posse fieri mixturam colorum, ut secus positione[2] invisibilium granorum, et in novissimo, ait[3], ostendetur.

XXVIII. 440 a 31-b 27. « Si autem est mixtura corporum non so« lum isto modo quem putant quidam, secus invicem minimis positis, « inmanifestis autem nobis propter sensum. » Per ista ponit nobis suam opinionem, cui consentit magis quam predictis. Predicte quidem enim non mixturam colorum, sed fantasiam mixture inducunt; propter quod neque existentiam aliquam dant aliis coloribus. Opinio autem quam ipse ponit, et mixtio vera est colorum et existentia; est autem que fit secundum mixturam corporum. (440 a 31-b 14.) Si enim est mixtura corporum***, ut putaverunt quidam, secundum secus positio-

[1] secus positione] susceptionem. — [2] positionem. — [3] ut.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 440 a 31-b 14.

ἐλαχίστων καὶ ἀδήλων ἡμῖν διὰ τὸ ἀναίσθητα εἶναι, ἀλλά[1] ὅλων δι' ὅλων[2] τρεπομένων, ὡς ἐν τοῖς περὶ γενέσεως δέδειχε[3] περὶ μίξεως λέγων (τοῖς μὲν γὰρ παραθέσει τὴν μίξιν γίνεσθαι λέγουσιν ἀκολουθεῖ ταῦτα μόνον μίγνυσθαι λέγειν ἀλλήλοις, ὅσα ἐνδέχεται διελεῖν εἰς τὰ ἐλάχιστα. Ἔστι δὲ ταῦτα ἐφ' ὧν οἷόντε τῶν ὁμοειδῶν ἕν τι κατ' ἀριθμὸν λαβεῖν, ὃ μηκέτι εἰς ὅμοια διαιρεῖται· διὸ καὶ ἀδιαίρετα ταύτῃ. Ἔστι δὲ τοῦτο ἐπὶ τῶν στερεῶν τε καὶ ἀνομοιομερῶν, οἷον ἀνθρώπων ἵππων κυνῶν βοῶν σπερμάτων. Ἐν ἑκάστῳ γὰρ τούτων ἐστί τι τὸ κατ' ἀριθμὸν ἕν[4], ὃ καὶ ἐλάχιστόν ἐστι τῶν ἐν τῷ αὐτῷ γένει, τῷ μηκέτι εἰς ὅμοια διαιρεθῆναι δύνασθαι· οὔτε γὰρ ὁ εἷς κατ' ἀριθμὸν ἄνθρωπος εἰς ἀνθρώπους ἔτι διαιρεῖται, οὔτε ὁ ἵππος, οὔτε ἄλλο τι τῶν τοιούτων. Καὶ οὕτως ἀδιαιρέτων ἑκάστων[5] κατὰ παράθεσιν μίξις. Ἵπποι γὰρ κυσὶ καὶ

[1] *καὶ* add. AMC. — [2] *ὅλου* AMBC. *ἡμῖν* add. AMC. — [3] Arist. *De Gen. et corr.* I, 10. 327 b 31 et suiv. — [4] *ἓν ὃ*] *ἐν ᾧ* AC. — [5] *ἕκαστα* ABC.

---

nem quamdam solum secus invicem positorum minimorum et inmanifestorum nobis quia insensibilia nobis sunt, sed totorum per tota penetrantium, ut in hiis que de generatione ostendit de mixtione dicens (dicentibus quidem enim mixturam secus positione secuntur hec[1] solum misceri dicere invicem, quecumque contingit[2] dividere in minima. Sunt autem hec in quibus possibile est unius speciei unum aliquid secundum numerum accipere, quod non adhuc in similia dividitur; propter quod et indivisibile sic. Est autem hoc in solidis et anomiomeris[3], puta hominibus equis et canibus bobus seminibus. In unoquoque enim horum est aliquid secundum numerum unum, quod minimum est eorum que in eodem genere, eo quod non possit adhuc in similia dividi; neque enim unus secundum numerum homo et[4] in homines adhuc dividitur, neque equus, neque aliquid aliud talium. Et sic secundum indivisibilium secus[5] positionem mixtura[6]. Equi enim canibus et hominibus et grana ordei granis tritici

[1] hoc. — [2] dicere *add.* — [3] anominomeris. — [4] est. — [5] secus positionem] susceptionem. — [6] mixturam.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 440 a 31-b 14.

ἀνθρώποις καὶ κριθαὶ πυροῖς καὶ κέγχροις οὕτω μίγνυνται τῇ τῶν ἐλαχίστων ἐν αὐτοῖς σωζομένων παραθέσει, ὅταν πολλὰ ᾖ· οὐ γὰρ δὴ εἷς ἵππος ἑνὶ ἀνθρώπῳ παρατεθεὶς μεμῖχθαι λέγεται, ἢ εἷς πυρὸς κριθῇ μιᾷ. Ὅσα δὲ ὑγρά τε καὶ ὁμοιομερῆ καὶ μὴ οἷόντε αὐτῶν τὸ ἐλάχιστον λαβεῖν, ταῦτα οὐκέτι οἷόντε τῇ παραθέσει τῶν ἐλαχίστων μίγνυσθαι λέγειν, ἀλλ' ἐν τούτοις διαπαντὸς ἡ μῖξις, ἃ καὶ κυρίως μεμῖχθαι λέγεται· ἔστι[1] δὲ ταῦτα ἐφ' ὧν τὸ κεκρᾶσθαι κατηγοροῦμεν. Πῶς δὲ τοῦτο δυνατὸν ὅλον τι διόλου μίγνυσθαι ἔδειξεν ἐν τοῖς περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς, ὅτε περὶ μίξεως ἔλεγε· διὸ καὶ λέγει ἐν τοῖς περὶ μίξεως εἰρηκέναι. Εἶπε γὰρ ἐκεῖ[2] τὴν ὕλην[3] ἀμφοτέρων τῶν μεμιγμένων εἶναι τὴν αὐτήν, καὶ διὰ τοῦτο ἑκάτερον αὐτῶν καὶ ποιητικὸν τοῦ ᾧ μίγνυται καὶ παθητικὸν ὑπ' ἐκείνου, ***[4], ἵνα[5], ὅταν ἰσάζωνται[6] ταῖς δυνάμεσι τὰ μιγνύμενα, †ἢ[7], ὡς μὴ τὸ ἕτερον αὐτῶν κατισχῦσαν θάτερον εἰς τὸ ἴδιον εἶδος

[1] *γίνεται* ABC. — [2] *τὸ* add. AMC. *τῷ* add. B. Arist. *De Gen. et corr.* I, 10. 328 a 19 et suiv. — [3] *δι'* add. AMBC. — [4] Il manque ici ce qu'Aristote dit 328 a 24-28. — — [5] om. ABC. — [6] *ἰσάζονται* A. — [7] Lisez *ᾖ*.

---

et milio sic miscentur secus[1] positione minimorum salvatorum in ipsis, cum multa fuerint; non enim utique unus equus homini secus positus mixtus esse videtur, aut unum[2] granum tritici uni grano ordei. Quecumque autem humida[3] et non possibile est ipsorum accipere minimum, hec[4] non iam possibile est dicere misceri secus positione minimorum, sed in hiis per totum mixtio, que et principaliter misceri dicuntur; sunt autem hec in quibus..... predicamus. Qualiter autem possibile totum per totum misceri ostendit in hiis que de generatione et corruptione, quod et de mixtura horum diximus; propter quod et ait « in hiis que de mixtione dictum est. » Dixit enim ibi materiam amborum mixtorum esse eamdem, et propter hoc utrumque ipsorum factivum in illud cui miscetur et passivum ab illo, ut cum equentur virtutibus que miscentur, aut ut non alterum ipsorum possit

[1] secus positione] susceptione. — [2] *répété.* — [3] humidi. — [4] hoc.

αὐτοῦ[1] μεταβάλλειν, ἀλλ' ὡς ἑκάτερον ἅμα ϖοιοῦν τε[2] καὶ ϖάσχον[3], ἀποβάλλοντα τὰς ὑπεροχάς, ὧνπερ οὐσῶν ἦν ἀλλήλων διαφέροντα, καὶ τὸ μὲν ὕδωρ, φέρε εἰπεῖν, τὸ δὲ οἶνος ἐν μέσῳ καταστῇ, καὶ ἕν τι εἶδος ἐξ ἀμφοτέρων γένηται καὶ ἡνωμένα ***[4], ἀλλ' οὐ ϖαραθέσει, τῷ εἶναι εὐόριστα[5] καὶ ὑγρὰ †τό[6] τε δι' ὅλων τι μεμίχθαι. Καὶ ἡ τοιαύτη μίξις ἅμα καὶ κρᾶσις καλεῖται), οὕτω δὴ μιγνυμένων τῶν σωμάτων, ἀνάγκη καὶ τὰ χρώματα τὰ ἐν τοῖς σώμασι τοῖς μιγνυμένοις μίγνυσθαι ἀλλήλοις ὅλα δι' ὅλων[7].

440 b 15-18. « καὶ... ϖαντόθεν. » Ὥσπερ οὖν καὶ τὰ ἄλλα αὐτῶν ϖάθη, οὕτω δὴ καὶ ἡ τῶν ἐναντίων χρωμάτων μίξις ἐστίν, ἣν καὶ αἰτίαν φησὶ τοῦ ϖολλὰς εἶναι χρόας· οὐ γὰρ τὴν ἐπιπόλευσιν οὐδὲ τὴν ϖαράθεσιν ϖολλὰ ϖοιεῖν χρώματα, ἀλλὰ μόνον φαντασίαν ϖλειόνων. Ἐπὶ δὲ τῆς τοιαύτης μίξεως καὶ ϖρὸς ἀλήθειαν ϖολλὰ τὰ χρώματα γίνεται. Ὅτι γὰρ μὴ τῷ. φαίνεσθαι μόνον τὸ ϖλῆθος τῶν χρωμάτων, ἀλλὰ

[1] αὐτὸ AMBC. — [2] ϖοιοῦν τε] ϖοιοῦντα AM. ϖοιοῦντ (l'α effacé) C. — [3] ϖάσχοντα M. — [4] Suppléez ᾖ. — [5] ἀόριστα AMBC. — [6] Lisez τῷ. — [7] ὅλον AM.

---

alterum in propriam speciem ipsius permutare, sed ut[1] utrumque simul faciens et patiens abicientia excellentias,.................. .... invicem differentia, et hoc quidem aqua, verbi gratia, hoc autem vinum in medio constituatur[2], et[3] una aliqua species ex ambobus fiat, et unita secus positione, eo quod sicut bene terminabilia et humida tunc per totum aliquid misceri. Et talis mixtio simul et crasis vocatur), sic autem mixtis[4] corporibus, necesse et colores eos qui in corporibus visibilibus mixtos esse totos per totos.

440 b 15-18. Quemadmodum***, et contrariorum[5] colorum mixtio est, quam et causam ait essendi multos[6] colores; non enim supernatationem neque secus positionem multos[7] facere colores, sed[8] fantasiam solum plurimorum[9]. In tali enim mixtura ad veritatem multi colores fiunt. Quod enim non in apparendo solum multitudo colorum,

[1] et. — [2] constituat. — [3] etiam. — [4] mixtos. — [5] contrarium. — [6] multas. — [7] mixtos. — [8] hoc. — [9] plurimum.

τῇ ὑποστάσει, ἔδειξε διὰ τοῦ εἰπεῖν « οὐ γὰρ πόῤῥωθεν μὲν ἐγγύθεν δὲ οὐ φαίνεται † ἡ[1] μία χρόα. » Τὰ γὰρ τῇ φαντασίᾳ πολλὰ καὶ διαφέροντα, οὐ τῇ ὑποστάσει, πόῤῥωθεν μὲν ὁρώμενα ἄλλα φαίνεται, ἐγγύθεν δὲ οὐ τὰ αὐτά, ὥσπερ καὶ τὰ ἔξω τὴν τῶν ἄλλων μίξιν ποιοῦσι. (440 b 18-23. « Πολλαί... μιγνυμένων. ») Πολλὰς δέ φησι διαφορὰς ἔσεσθαι χρωμάτων τὰς κατὰ τὴν τοιαύτην μίξιν τῷ κατὰ διαφέροντας λόγους αὐτῶν τὴν μίξιν γίνεσθαι, καὶ τὰ μὲν ἐν[2] ἀναλογίᾳ τινὶ καὶ λόγῳ τῶν μιγνυμένων γίνεσθαι, τὰ[3] δὲ καθ' ὑπεροχὴν μόνον, ὥσπερ ἐλέγετο καὶ ἐπὶ τῆς παρ' ἄλληλα τῶν ἀοράτων θέσεως ἢ τῶν ἐπιτιθεμένων ἄλλων ἄλλοις. Ὡς γὰρ ἐπ' ἐκείνων ἐλέγετο[4] δύνασθαι[5] τὸ πλῆθος γίνεσθαι τῶν χρωμάτων τῇ ποιᾷ σχέσει τῶν παρακειμένων ἢ ἐπιπροσθούντων, οὕτω καὶ ἐπὶ τῆς μίξεως τῇ ποιᾷ τῶν μιγνυμένων σχέσει πρὸς ἄλληλα. Διὰ γὰρ τὴν τοιαύτην τῶν μιγνυμένων διαφορὰν ἔσται καὶ τὰ μὲν ἡδέα

[1] Effacez. — [2] ἐν ἀναλογίᾳ] ἐναντιολογία AC. — [3] τί AC. — [4] λέγεσθαι AMBC. — [5] ἐδύνατο AMBC.

---

sed existentia, ostendit per hoc quod dicit « non enim de longe, de « prope autem non, apparet unus color. » Que enim fantasia multa et differentia, non ypostasi, de longe quidem visa alia apparent, de prope eadem, quemadmodum et que extra aliorum mixturam faciunt. (440 b 18-23.) Multas autem ait differentias fore colorum qui secundum talem mixturam eo quod fiat mixtura ipsorum secundum differentes rationes, et hec[1] quidem in analogia quadam et ratione miscibilium fiunt, hec[2] autem secundum excellentiam solum, sicut dicebatur et in positione invisibilium secus invicem aut in superpositione aliorum super alios. Sicut enim et in illis dicebatur posse fieri[3] multitudinem colorum aliquali habitudine secus positorum aut superpositorum, sic et in mixtura horum aliquali mixtorum habitudine ad invicem. Propter talem enim miscibilium differentiam erunt et hii quidem de-

[1-2] hoc. — [3] dici.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.
—
440 b 23-27.

μᾶλλον, τὰ δὲ ἧττον τῶν χρωμάτων. (440 b 23-27. « διὰ... εἴρηται. ») Εἰπὼν δὲ ταῦτα, διὰ ποίαν αἰτίαν τὰ εἴδη τῶν χρωμάτων ἐστὶν ὡρισμένα, ἀλλ' οὐχὶ ἄπειρα, ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ἄλλων αἰσθητῶν, χυμῶν τε καὶ ψόφων καὶ τῶν ὀσφραντῶν τε καὶ ἁπτῶν, ὕστερόν φησιν ἐπισκεπτέον. Ἐρεῖ δὲ τὴν αἰτίαν προϊών. Ὧν[1] γάρ ἐστι τὰ πέρατα καὶ τὰ ἔσχατα ὡρισμένα, τούτων ἀνάγκη καὶ τὰ[2] μεταξὺ ὡρίσθαι. Ἐν οἷς δὲ γένεσίς ἐστιν ἐναντία[3], πέρατα τούτων τὰ ἐναντία. Τὰ μὲν γὰρ ἐναντία πλεῖστον ἀλλήλων διέστηκε[4]. Τὰ δὲ πλεῖστον διεστῶτα πέρατα, ὅταν ἐν τῷ[5] αὐτῷ γένει[6] ἡ διάστασις αὐτῶν ᾖ. Πάντα δὲ τὰ αἰσθητὰ ἐναντίωσιν ἔχει, ὥστε πάντων τῶν αἰσθητῶν τὰ πέρατα ὥρισται, καὶ διὰ ταῦτα καὶ τὰ μεταξύ. Καὶ τί μέν ἐστι τὸ χρῶμα καὶ διὰ τίνα αἰτίαν πολλὰ χρώματα καὶ διαφέροντα ἀλλήλων ἐστὶν εἰρῆσθαί φησιν, ὅπερ ἦν προκείμενον.

[1] ὧν γάρ] ὅτι γὰρ ὧν AMBC. — [2] om. AMC. — [3] ἐν αἰτίᾳ AMC. — [4] διέστηκεν AM. — [5] τῷ αὐτῷ] ταυτῶ B. — [6] γένει... αὐτῶν] ἡ διάστασις (διάστασιν AC) ἐν γένει AMBC.

---

lectabiles magis, hii autem minus colorum. (440 b 23-27.) Et cum hoc dixisset, propter quam causam species colorum sunt finite, sed non infinite, similiter autem et aliorum sensibilium, saporum et sonorum et odorabilium et tangibilium, posterius ait considerandum. Dicet autem causam procedens. Quorum enim sunt termini et extrema terminata, horum necesse et intermedia determinata esse. In quibus autem est generatio***, termini horum que contraria. Contraria quidem enim plurimum distant. Que autem plurimum distant termini, quando in eodem genere fiat[1] distantia ipsorum. Differentia autem[2] sensibilia contrarietatem habent; quare omnium sensibilium termini terminati sunt, et propter hoc et medium. Et propter*** causam multi colores et differentes ab invicem sunt dictum esse ait, quod quidem erat propositum.

[1] fiunt. — [2] aut.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.
—
440 b 27-28-30.

XXIX. 440 b 27-28. « περὶ… ψυχῆς. » Προθέμενος περὶ αἰσθητῶν λέγειν, περὶ μὲν[1] χρωμάτων, ἅ ἐστιν ὁρατά, εἴρηκε, περὶ δὲ ψόφου καὶ φωνῆς ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς φησιν αὐτάρκως εἰρῆσθαι. Εἴρηκε δὲ ἐν ἐκείνοις[2] ὅτι ψόφος μέν ἐστι τοῦ ψοφητικοῦ ἐνέργεια. Ἔστι δὲ ψοφητικὸν μὲν ὁ ἀήρ, ἡ δὲ ἐνέργεια αὐτοῦ γίνεται ὡς ψοφητικοῦ ὑποκειμένου, †ὥστε[3] καὶ †πληγῆς τοιαύτης τε καὶ ὑπὸ τοιούτων ὑφ' ὧν θρύπτεσθαι φερόμενος κωλύεται. Γίνεται δὲ τοῦτο, ὅταν θᾶττον ἡ ἀπὸ τῆς πληγῆς[4] κίνησις ἐν αὐτῷ γένηται τῆς οἰκείας αὐτοῦ θρύψεως. Φωνὴ δὲ πληγὴ τοῦ ἀναπνεομένου ἀέρος ὑπὸ τῆς ἐν τοῖς μορίοις τοῖς[5] φωνητικοῖς ψυχῆς πρὸς τὴν καλουμένην ἀρτηρίαν μετά τινος φαντασίας.

XXX. 440 b 28-441 a 3. « περὶ… ἐστίν. » (28-30. « περὶ… αὐτῶν. ») Περὶ ὀσμῆς καὶ χυμοῦ προθέμενος λέγειν, ὧν τὸ μὲν τῇ ὀσφρήσει αἰ-

[1] om. ABC. — [2] Arist. *De An.* II, 8. — [3] ὥστε… τοῦτο souligné dans M, qui a écrit en marge : ἐνταῦθα ἤτοι λείπει τι [ἢ τὸ] τῇ γραμμῇ σημειωθὲν περισσεύει. Il y a une altération dans les mots ὥστε καὶ πληγῆς. Cf. Arist. *De An.* II, 8. 419 b 18-25. — [4] γῆς AC. — [5] τοῖς φωνητικοῖς] τούτοις ABC.

XXIX. 440 b 27-28.] « De sono autem, inquit, dictum est prius « in hiis que de anima. » Proponens de sensibilibus dicere, de coloribus quidem, qui sunt visibiles, dixit, de sono autem et de voce in hiis que de anima ait sufficienter dictum esse. Dixit autem in illis quod sonus est sonativi actus. Est autem sonativum quidem[1] aer, actus autem ipsius fit ut sonativo supposito, quare et plaga tali et a talibus a quibus cedere prohibetur latus. Fit autem hoc, quando[2] motus a percussura in ipso citius fiat, quam propria ipsius cessio. Vox autem percussura respirati aeris ab anima que in hiis partibus ad vocatam arteriam ab aliqua fantasia.

XXX. 440 b 28-441 a 3.] « De odore autem et sapore dicendum. « Fere enim est eadem passio, non in eisdem[3] autem est utrumque ipso- « rum. » (28-30.) De odore et sapore proponens dicere, quorum hoc

[1] quod. — [2] ante. — [3] eundem.

σθητόν ἐσ7ι, τὸ δὲ τῇ γεύσει, τοῦ ἅμα αὐτῶν μνημονεῦσαι τὴν αἰτίαν παρέθετο, εἰπὼν « σχεδὸν γάρ ἐσ7ι τὸ αὐτὸ πάθος, οὐκ ἐν τοῖς αὐτοῖς δέ, » τὸ μὲν αὐτὸ πάθος, ὅτι δοκεῖ αὐτῷ καὶ ὁ χυμὸς καὶ ἡ ὀσμή, ἐναποπλυνομένου καὶ ὥσπερ ἀπομασ7ομένου τοῦ ἐν χυμοῖς ξηροῦ ἐν τῷ ὑγρῷ, γίνεσθαι, οὐκ ἐν τῷ αὐτῷ δέ, ὅτι ὁ μὲν χυμὸς ἐν τῷ ὕδατι, ἡ δὲ ὀσμὴ μάλισ7α μὲν[1] *ἐν τῷ ἀέρι, γίνεται δὲ καὶ ἐν τῷ ὕδατι. Ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων προϊὼν δείξει.* (440 b 30-441 a 3. « *Ἐναργέσ7ερον... ἐσ7ίν.* ») *Εἰπὼν δὲ σχεδὸν τὸ αὐτὸ πάθος εἶναι, τοῦτ' ἔσ7ι δι' ὁμοίου πάθους ἑκατέραν τῶν ποιοτήτων τούτων γίνεσθαι, τοῦ*[2] *τῶν ὁμοίων αὐτῷ καὶ ὁμοίως γινομένων ἐναργέσ7ερον τὸν χυμὸν*[3] *ἡμῖν τῆς ὀσμῆς εἶναι τὴν αἰτίαν προσ7ίθησιν*[4]*· ὅτι γὰρ χειρίσ7ην τε ἔχομεν τὴν ὄσφρησιν τῶν τε ἄλλων ζώων καὶ τῶν ἐν ἡμῖν αὐτοῖς αἰσθήσεων*[5]*, ἀκριβεσ7άτην πάλιν τὴν ἀφὴν τῶν τε ἄλλων αἰσθήσεων καὶ τῶν ἄλλων ζώων· διὰ τοῦτο γοῦν οὐδὲ τὰς ὑπερβολὰς τὰς κατὰ τὸν χειμῶνα καὶ θέρος φέρειν*

[1] om. AC. — [2] om. AMBC. — [3] *χυμῶν* A. — [4] *προτίθησιν* pr. B. *προσέθηκεν* AMC. — [5] *τῶν δὲ λοιπῶν αἰσθήσεων* add. AMBC.

---

quidem sensui olfactivi sensibile est, hoc autem gustui, causam proposuit quare simul de ipsis recordatur, dicens « fere enim est eadem « passio, non[1] in eisdem autem, » eadem quidem passio, quia videtur ipsi et sapor et odor, inabluto et velut inexterso eo quod in humoribus sicco in humido, facta[2] esse, non in eodem autem, *** sapor quidem[3] in aqua, odor autem maxime quidem in aere, fit autem et in aqua. Sed de hiis quidem progrediens ostendet. (440 b 30-441 a 3.) Et cum dixisset fere[4] eandem passionem esse, hoc est per similem passionem utramque harum qualitatum fieri, causam apponit quare similibus et eisdem similiter factis manifestius est nobis saporem esse quam odorem; quia enim pessimum habemus sensum odoratus animalibus et omnibus hiis que in nobis sensibus, acutissimum rursum tactum aliis animalibus, propter hoc neque excellentias secundum

[1] *répété.* — [2] facto. — [3] quod. — [4] sive.

ὁμοίως τοῖς ἄλλοις δυνάμεθα. Καὶ ἡ γεῦσις δὲ †ἀφῆς[1]. Εἴρηκε δὲ περὶ τούτων καὶ[2] ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς[3].

XXXI. 441 a 3-29. « Ἡ μὲν... συναίτιον. » (3-6. « Ἡ μὲν... φησίν. ») Πρῶτον τοῦ περὶ χυμῶν[4] ἄρχεται λόγου, καὶ τὸ μὲν ὕδωρ ἄχυμον εἶναι καθ' αὑτὸ καὶ μὴ αἰσθητὸν τῇ γεύσει ὡς ἐναργὲς λαμβάνει. Τὰ[5] γὰρ μάλιστα καθαρὰ[6] καὶ εἰλικρινῆ[7] ὕδατα τοιαῦτα, οὐδ'[8] ἄλλο δέ τι τῶν ἁπλῶν σωμάτων[9] ἔγχυμον καθ' αὑτό, ὡς ἐρεῖ[10]. Ἐπεὶ δὲ δοκεῖ ἐν τοῖς ὑδατώδεσιν ὁ χυμὸς εἶναι, καὶ ἡ γεῦσις διὰ τοῦ[11] τοιούτου ὑγροῦ γίνεσθαι (ἄνευ γὰρ τοιαύτης ὑγρότητος οὐχ οἷόντε γεῦσιν γίνεσθαι, ***[12] ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς εἴρηται, ἀλλ' ἔστι παρὰ τὰς τῶν ὑγρῶν μεταβολάς), πῶς †δ'[13] ἐν τούτῳ γίνεται ζητεῖ, καὶ πρῶτόν γε ἐκτίθεται τὰς προκαταβεβλημένας δόξας περὶ τούτων, αἷς ἀντειπὼν[14] περὶ τὴν δόξαν τὴν ἑαυτοῦ στρέφεται. Ἢ γάρ, ὡς Ἐμπεδοκλεῖ δοκεῖ, ἀνάγκη τὸ ὕδωρ ἔχειν ἐν

[1] Lisez ἀφή. — [2] om. AC. — [3] Arist. *De An.* II, 9. — [4] χυμοῦ AM. — [5] τὰ... ἐρεῖ om. AC. τὰ γὰρ]...ρ M. — [6] om. B. — [7] εἰ...ρινῆ M. — [8] ... M. — [9] σω...των M. — [10] ... M. — [11] om. ABC. — [12] Suppléez ὡς. — [13] Effacez ou changez en δή. — [14] ἀντιπὼν AC.

---

hyemem et estatem ferre similiter aliis possumus[1]. Et gustus autem tactus. Dixit autem de hiis in hiis que de anima.

XXXI. 441 a 3-29.] « Aque quidem igitur natura vult insipida « esse. » (3-6.) Primo incipit dicere de saporibus, et aquam[2] quidem insipidam esse secundum se et non sensibilem gustui tamquam evidens assumit. Que enim maxime pure et sincere aque tales, neque aliud aliquid adhuc simplicium corporum enchimum secundum se, *** dicet. Quoniam autem videtur in aquis sapor esse, et gustus per tale humidum apparere (sine tali enim humiditate non est possibile gustum[3] fieri, in hiis que de anima dictum est, sed est preter corporum permutationes), qualiter autem in hoc inquirit, et primo quidem exponit precedentes opiniones de hiis, quibus improbatis inducit opinionem suam. Aut enim, ut Empedocli videtur, necesse aquam[4]

[1] possimus. — [2] aqua. — [3] gustus. — [4] aliquam.

αὐτῷ πάντα τὰ γένη πάντων τῶν χυμῶν, τουτέστι πάντα τὰ εἴδη τῶν χυμῶν, ἐγκαταμεμιγμένα, ἀναίσθητα δὲ διὰ μικρότητα[1], τουτέστι διαφεύγοντα τὴν αἴσθησιν διὰ τὴν μικρότητα[2], καὶ δηλονότι διεσπάρθαι καὶ ὀλίγον ἔγχυμον μεμίχθαι, ὅταν δὲ ὑπὸ τῶν[3] φυτῶν ἢ ὅλως ὑπὸ τῶν χυμόν τινα ἔχειν δοκούντων ἑλκυσθῇ καὶ ἀθροισθῇ τε[4] καὶ ἅμα γένηται πλείω ὅμοια ἀλλήλοις, τότε αἰσθητὰ ἐν τούτοις αὐτὰ γίνεσθαι καὶ διαφέροντα τὰ[5] ἀπὸ τοῦ ὕδατος ἑλκυσθέντα ἀναίσθητα.

441 a 6-8. « ἤ... μέρους. » Ἢ[6] δεῖ γοῦν τοὺς χυμοὺς οὕτως ἐκ τοῦ ὕδατος ἀεὶ γίνεσθαι, ἢ μὴ ἔχειν μὲν τὸ ὕδωρ τοὺς χυμοὺς ἤδη κατ' ἐνέργειαν, εἶναι δὲ αὐτὸ ὕλην τῶν χυμῶν. Τὸ δὲ « οἷον πανσπερμίαν χυμῶν » εἶπεν ἀντὶ τοῦ πάντων τῶν χυμῶν ἔχειν ἐν αὐτῷ τὰ γεννητικά, οὐ μὴν κατὰ[7] τὸ αὐτὸ μόριον δεκτικὸν εἶναι. Καὶ γὰρ οἱ πάντα ἐν πᾶσι μεμί-

[1-2] σμικρότητα AC. — [3] om. AB. — [4] om. AMC. — [5] τὰ ἀπὸ τοῦ ὕδατος ἑλκυσθέντα] ἀπὸ τοῦ ὕδατος ἐν τοῖς διαφόροις τοῖς ἀπὸ τοῦ ὕδατος ἑλκυσθεῖσιν AMBC. — [6] ἢ ...γοῦν] εἴδη A pr. BC. ἢ δεῖ γοῦν corr. B. — [7] κατὰ τὸ αὐτὸ] καθ' αὐτὸ τὸ AMC. καθ' αὐτὸ B.

---

habere in se ipsa omnia genera saporum permixta, insensibilia autem[1] propter parvitatem, hoc est diffugientia[2] sensum propter parvitatem, et palam quod dispersa esse et paucum enchymum mixtum esse. Cum autem a saporibus et plantis que putantur aliquem habere gustum[3] fiunt et congregati[4] fuerint et[5] fiant simul plures similes invicem, tunc ipse fit insensibilis in hiis et differentia que ab aqua extracta[6] insensibilia.

441 a 6-8.] Sed oportet sapores sic ex aqua semper fieri, aut non habere quidem aquam sapores iam secundum actum, esse autem ipsam materiam saporum[7]. Hoc autem « velut panspermiam[8] saporum » dixit loco huius scilicet omnium saporum*** in ipsa generativa, non tamen secundum eandem partem susceptivam esse. Et enim om-

[1] aut. — [2] distinguentia. — [3] tactum. — [4] congregati fuerint] congreguant fuerit. — [5] ut. — [6] et tacta. — [7] sapor. — [8] pauperimam.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.
—
441 a 6-8.

χθαι λέγοντες, ὡς Ἀναξαγόρας, ἐκ πάντων[1] μὲν πάντα[2] ἐκκρίσει γεννῶσιν, οὐ μὴν δὲ ἐκ τοῦ αὐτοῦ μορίου διαφέροντα. Ἐκ γὰρ τοῦ αὐτοῦ μίγματος τῇ μὲν ἐκκρίσει τῶν ὀσΊῶν[3] καὶ τῇ πρὸς ἄλληλα συγκρίσει ὀσΊοῦν φησι γίνεσθαι, τῇ δὲ τῶν[4] νεύρων νεῦρον[5], ἀλλ' οὐ τῇ τῶν ὀσΊῶν νεῦρον. Τὸν αὐτὸν δὲ[6] τρόπον φησὶ καὶ τὸ ὕδωρ ὕλην τῶν χυμῶν εἶναι, οὐχ ὡς ἐκ τοῦ τυχόντος τὸν τυχόντα χυμὸν γίνεσθαι, ἀλλ' ὡς ἐκ τοῦδε τόνδε κατ' ἐπιτηδειότητα τοῦ λαμβανομένου ὕδατος πρὸς ἕκασΊον τῶν χυμῶν, ὡς ἅπαντας[7] μὲν ἐξ ὕδατος γίνεσθαι, ἄλλον[8] δὲ ἐξ ἄλλου μέρους, καὶ κατὰ τὰς τῶν διαφόρων ὑδάτων πέψεις τε καὶ συσΊάσεις τὴν τῶν χυμῶν διαφορὰν, τῷ εἶναι μὲν ἐν τῷ ὕδατι τὰ πάντων γεννητικὰ τῶν χυμῶν σώματα, οὐ μὴν ἐν πᾶσι ταὐτά, ἀλλ' ἐν μὲν τῷδέ τινι τὰ τούτων, ἐν δὲ τῷδε πάλιν τὰ ἄλλου τινός, καὶ οὕτω γίνεσθαι μὲν τοὺς χυμοὺς ἐκ τοῦ ὕδατος πάντας ὡς[9] ἐξ ὕλης, [ὡς[10]] ἐξ ὧν τὸ ὕδωρ ἐσΊίν,

[1] παντὸς AMBC. — [2] πάντῃ AMBC. — [3] ὀπῶν AC. — [4] om. ABC. — [5] νεῦρα AM pr. BC. — [6] δὴ AMBC. — [7] ἅπαντα AMBC. — [8] ἄλλα AMBC. — [9] om. AMBC. — [10] τῶν AMBC.

---

nia in omnibus mixta esse dicentes, quemadmodum Anaxagoras ex omnium quidem omnia segregatione generat, non tamen ex eadem parte differentia. Ex eadem enim mixtura segregatione quidem ossium et congregatione ad invicem os ait fieri, ea autem que nervorum nervum, sed non ea que ossium nervum. Eodem autem modo et aquam ait materiam esse saporum, non tanquam ex quacumque quemcumque saporem fieri, sed tamquam ex hac hunc[1] secundum ydoneitatem accepte[2] aque ad unumquemque saporem, ita ut omnes quidem ex aqua fiant, alius autem ex alia parte, et secundum differentium aquarum digestiones et consistentiam saporum differentiam, eo quod sint quidem in aqua omnium saporum generativa corpora, non tamen in omnibus eadem, sed in hoc quidem quedam horum, in hoc[3] autem iterum[4] que alicuius alterius[5], et sic fieri quidem sapores ex aqua om-

[1] habent. — [2] accipere. — [3] hac. — [4] qui huius aut *add.* — [5] iterum *add.*

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 441 a 8-10.

ἐκ τούτων γίνεσθαι τοὺς χυμούς, οὐ μὴν τὸν τυχόντα χυμὸν ἐκ τοῦ τυχόντος ὕδατος τῷ μὴ[1] ἔχειν πᾶν μόριον ὕδατος τὰ πάντων τῶν χυμῶν γεννητικὰ σώματα ἐν αὑτῷ. Εἴη δ' ἂν διὰ τούτων μνημονεύσας τῆς δόξης τῶν περὶ Δημόκριτον, οἳ τὰς ἀτόμους σΊοιχεῖα πάντων ἔθεντο. Ὅτι δὲ ἡ δόξα αὕτη ἄλλη τῆς Ἐμπεδοκλέους δῆλον. Κατὰ μὲν[2] γὰρ τὴν Ἐμπεδοκλέους δόξαν προϋπάρχουσιν ἐνεργείᾳ[3] οἱ χυμοὶ ἐν τῷ ὕδατι· κατὰ δε ταύτην γίνονται[4] κατ' ἐπιτηδειότητα τὴν πρὸς αὐτοὺς τῶν τοῦ ὕδατος μορίων.

441 a 8-10. « ἢ...τις. » Τρίτην προσΊθησι δόξαν ταῖς προειρημέναις, τὴν λέγουσαν τὸ μὲν ὕδωρ αὐτὸ μηδεμίαν ἔχειν διαφορὰν ἐν αὑτῷ, ὡς ἐκ τοῦδε μὲν τοῦ μέρους αὐτοῦ τόνδε γίνεσθαι τὸν χυμόν, ἐκ τοῦδε δὲ ἄλλον, ἀλλ' ὁμοίως παντὸς χυμοῦ ὕλην εἶναι, αὐτὸ δὲ τὸ ποιητικὸν τῶν[5] ἐν τῷ ὕδατι χυμῶν γινομένων καὶ[6] τῆς τῶν ἐν αὐτῷ γινομένων χυμῶν διαφορᾶς αἴτιον γίνεσθαι, οἷον εἴ τις τὸν ἥλιον ἢ ὅλως τὸ θερμὸν

[1] μηδὲ M. — [2] om. ABC. — [3] post χυμοὶ AMC. — [4] καὶ add. AMBC. — [5] τῷ AG. — [6] om. AMBC.

---

nes ut ex materia, tamquam ex quibus aqua est, ex[1] hiis fieri sapores, non tamen quemcumque saporem ex quacumque aqua, eo quod non habeat omnis pars corporis omnium saporum generativa corpora in ipso, non tamen in omnibus eadem. Per hoc recordatur opinionis Democriti, qui indivisibilia corpora elementa omnium posuit. Quod autem opinio ista alia ab ea que Empedoclis palam. Secundum[2] Empedoclis enim opinionem preexistunt actu in aquis, secundum istam autem fiunt secundum ydoneitatem partium aque ad ipsos.

441 a 8-10.] Terciam[3] apponit opinionem aliam a predictis dicentem aquam quidem nullam habere differentiam in se ipsa, ut fiat ex hac quidem parte ipsius iste sapor, ex hac autem alius, sed tamen omnis saporis materiam esse, ipsum autem factivum[4] saporum generatorum in aqua et differentie factorum saporum in ipsa causam[5] fieri,

[1] et. — [2] sed. — [3] tercium. — [4] *répété*. — [5] tamen.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 441 a 10-17.

λέγοι ποιητικὸν τῶν χυμῶν. Τῷ γὰρ μᾶλλον ἢ ἧτlον[1] θερμαίνειν καὶ τῇ τῆς θερμότητος διαφορᾷ[2] καὶ τῆς πέψεως τῆς ἀπὸ τῆς θερμότητος γινομένης τὴν τῶν ἐν τῷ ὕδατι χυμῶν[3] διαφορὰν ἀνάπlουσιν.

441 a 10-17. « Τούτων... μεταβάλλοντας. » Εἰς δὲ[4] τὰς προειρημένας δόξας, πρῶτον πρὸς τὸν Ἐμπεδοκλέα ἐνίσlαται καὶ δείκνυσιν αὐτὴν ψευδῆ τε καὶ ἐπιπόλαιον. Εἰ γὰρ ἐν τῷ ὕδατι οἱ χυμοὶ καὶ τῷ ἕλκειν αὐτοὺς τὰ φυτά, οἵτε ἐν τοῖς καρποῖς χυμοὶ καὶ οἱ ἄλλοι, καὶ αἱ διαφοραὶ αὐτῶν ἐν τῷ ἑλκομένῳ ὕδατι καὶ ἀπὸ τούτου, ἔδει, ὅτε μηκέτι[5] ἕλκει τὰ φυτὰ τὸ ὕδωρ, μηκέτι μεταβολὴν τῶν χυμῶν τῶν ἐν τοῖς καρποῖς αὐτῶν γίνεσθαι, ἀλλὰ μένειν αὐτοὺς τοιούτους, ὁποῖοι ἀπὸ τοῦ ὕδατος ἐλήφθησάν τε καὶ εἱλκύσθησαν. Νῦν δὲ ὁρῶμεν μετὰ τὸ ἀφαιρεθῆναι τοὺς καρποὺς ἐκ τῶν φυτῶν καὶ τεθῆναι ἐν τῷ ἡλίῳ, ἀφαιρεθέντων αὐτῶν τῶν σκεπόντων αὐτοὺς περικαρπίων, ὡς ἐπὶ τῶν καρύων, πλείσlην αὐτοὺς μεταβολὴν[6] ἐν τῷ θερμαίνεσθαι λαμβάνοντας.

[1] τῷ add. AMBC. — [2] διαφορᾶς A. — [3] om. AC. — [4] δὴ AMBC. — [5] μὴ ABC. — [6] μεταβολῶν A.

---

puta si quis solem aut totaliter calidum dicat factivum saporum. Per magis enim et minus calefacere et differentia caliditatis et digestionis facta a caliditate, differentiam saporum in aqua assignant.

441 a 10-17.] Ad predictas autem opiniones, primo ad eam que Empedoclis instat et ostendit ipsam falsam et superficialem. Si enim in aqua sapores et eo quod trahunt ipsos plante, qui[1] in fructibus sapores et alii, et differentie ipsorum in tracta[2] aqua et ab hac, oportebat, quando non trahunt plante aquam, non adhuc permutationem[3] saporum in[4] fructibus ipsis fieri, sed manere ipsos tales, quales ab aqua tracti[5] sunt et accepti. Nunc autem videmus, postquam ablati fuerint fructus a plantis, eo quod ponantur in sole[6], ablatis operculis fructuum, ut in nucibus, plurimam permutationem in[7] calefieri ipsos

[1] qui. — [2] tacta. — [3] permutatio est. — [4] et. — [5] tacti. — [6] solis. — [7] etiam.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 441 a 10-17.

Καὶ τὸ « ἀλλ' ἐν αὐτῷ τῷ περικαρπίῳ μεταβάλλοντας » ἴσον ἂν εἴη τῷ[1] « ἀλλὰ κατὰ[2] τὴν τοῦ περικαρπίου μονήν τε καὶ ἀφαίρεσιν ἀλλασσομένους ἢ μεταβάλλοντας ἐν τούτῳ καὶ γινομένους ὁποῖοί εἰσιν. » Οὗ σημεῖον τὸ, περιαιρεθέντων αὐτῶν, μεταβάλλειν κατὰ τοὺς χυμοὺς αὐτὰ δύνασθαι[3]. Ἀλλὰ[4] καὶ τὸ « ἀφαιρουμένων τῶν περικαρπίων » εἴρηκεν[5] ἀντὶ τοῦ « τῶν καρπῶν ἀφαιρουμένων ἀπὸ τῶν φυτῶν, » οἳ ἀφαιροῦνται τῷ τὰ ἐν οἷς εἰσιν ἀφαιρεθῆναι. Εἰσὶ δὲ ἐν τοῖς περικαρπίοις ἄπεπτά τέ τινα καὶ πικρά, ἃ ἀφαιρεθέντα μείναντά τινα χρόνον πέσσεταί τε καὶ ἐδώδιμα γίνεται, ὡς τοῦ ὄντος ἐν αὐτοῖς ὑγροῦ μεταβάλλοντος κατὰ τοὺς χυμούς, ἀλλ' οὐκ ἐκ τοῦ ἐκτὸς ὕδατος τῶν χυμῶν †σπωμένου[6]. Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῶν καρπῶν διακριθέντες καὶ χωρισθέντες οἱ† χυμοὶ[7], ὡς ἀπὸ τῶν σταφυλῶν ὁ οἶνος καὶ τὸ ἔλαιον ἀπὸ τῶν ἐλαῶν, πολλὰς[8] ἴσχουσι διαφορὰς κατὰ τοὺς χυμοὺς καὶ μεταβολάς. Ἐξ ὧν δῆλον ὅτι μὴ ἐν[9] τῷ ἀπὸ τοῦ ὕδατος αὐτοὺς ἐγγίνεσθαι ἐνυπάρχοντος† αὐτῷ[10] ἐνερ-

[1] om. AMC. — [2] om. ABC. — [3] δύναται AMBC. — [4] del. B. — [5] εἰρηκέναι corr. B. — [6] Lisez σπωμένων. — [7] Lisez χυλοί. — [8] πολλὰ AM. — [9] om. AMBC. — [10] del. M. Lisez αὐτοῖς.

---

accipientes. Et hoc « sed in ipso pericarpio permutantes[1] » equale utique erit « . . . . . . circa fructifieri mansionem et ablationem sed salvatos et permutatos hoc factos quales sunt. » Cuius signum quod, circumablatis ipsis, permutare secundum[2] sapores ipsi possunt. Sed[3] et « ablatis pericarpiis » dixit loco huius « fructibus ablatis a plantis[4] » qui auferuntur eo quod ea in quibus sunt auferuntur. Sunt autem in pericarpiis indigesta quedam et amara,*** ablata manentia aliquo tempore digeruntur et esibilia fiunt, tamquam humido quod est in ipsis permutato secundum sapores, sed non ex aqua[5] extrinseca tracta[6] a saporibus. Sed a fructibus digregati[7]*** separati[8] sapores, sicut ab uvis vinum et oleum ab olivis, multas habent differentias secundum sapores et permutationes. Ex quibus palam quod non ha-

[1] permutante. — [2] sed. — [3] *post* et. — [4] saporibus. — [5] aliqua. — [6] tacta. — [7] digregato. — [8] separato.

γεία τὴν οὐσίαν ἔχουσι[1]. Ἀλλὰ καὶ ἑψόμενοι οἱ χυμοὶ παντοδαποὶ γίνονται· καίτοι γε οὐκέτι[2] ἐπισπῶνται ἐκ τοῦ ὕδατος. Οὕτως ἑψόμενος ὁ οἶνος καὶ τὰ ἄλλα τοὺς χυμοὺς ἐν τῇ ἑψήσει παντοδαποὺς ἔσlιν ὅτε ἔχει. (441 a 18-20. « Ὁμοίως... χυμούς. ») Εἰπὼν δὲ ταῦτα πρὸς τὴν δόξαν τὴν Ἐμπεδοκλέους, ὁμοίως τούτῳ φησὶν ἀδύνατον καὶ τὸ πανσπερμίας ὕλην εἶναι τὸ ὕδωρ τῷ ἐξ ἄλλου μορίου αὐτοῦ[3] ἄλλον γίνεσθαι χυμόν. Ὁρῶμεν γὰρ ὅτι ἐκ τοῦ αὐτοῦ ὕδατος διαφέροντες χυμοὶ γίνονται, ὥσπερ καὶ ἐκ τῆς αὐτῆς τροφῆς διαφέροντα σώματα· καὶ γὰρ νεῦρον καὶ ὀσlοῦν καὶ σάρξ καὶ φλέψ. Καὶ γὰρ τῷ τὰ λαμβάνοντα τὸ ὕδωρ διαφέρειν διαφέρουσιν[4] ἀλλήλων, ὡς τὰ[5] φυτὰ ἐγγὺς ἀλλήλων ὄντα, εἰ τὸ μὲν εἴη ἄμπελος, τὸ δὲ συκῆ, τὸ δὲ ἐλαία, τὸ δὲ ἄλλο τι· ἀλλὰ καὶ ἐν ἑκάσlῳ φυτῷ δῆλον[6] ἄλλον μὲν χυμὸν[7] εἶναι[8] τοῦ φύλλου, ἄλλον δὲ τοῦ περικαρπίου, καὶ αὐτοῦ τούτου ἄλλον μὲν ὄντος ἀπέπlου, ἄλλον δὲ πεπεμμένου. Ἀλλὰ καὶ ὅλως πλασματώδης ἡ δόξα καὶ οὐδὲν πιθανὸν ἔχουσα.

[1] ἐχουσῶν AMBC. — [2] οὐκ AMBC. — [3] αὐτῶν AMBC. — [4] om. AMBC. — [5] om. AC. — [6] om. AMBC. — [7] om. AC. — [8] om. AMBC.

---

bent substantiam in fieri ipsos ex aqua inexistente ipsi in actu. Sed et digesti sapores omnimodi[1] fiunt, quamvis non adhuc trahantur[2] ex aqua. Sic digestum vinum et alia sapores in digestione omnimodos habent. (441 a 18-20.) Et cum hoc dixisset ad opinionem Empedoclis, similiter huic ait impossibile et panspermie[3] materiam esse aquam, eo quod ex alia parte ipsius alius fiat sapor. Videmus enim quod ex eadem aqua differentes sapores fiunt, quemadmodum ex eodem alimento differentia corpora; et enim nervus et os et caro et vena. Si enim eo quod accipiant aquam differunt ab invicem, ut plante prope invicem existentes, si hoc quidem vitis sit, hoc autem ficus, hoc autem oliva, hoc autem aliud aliquid; sed in unaquaque palam alium quidem saporem esse folii, alium autem pericarpii, et huius ipsius alium quidem existentis indigesti[4], alium autem digesti. Sed et totaliter fictitia opinio et nichil probabile habens.

[1] omninomodi. — [2] trahant. — [3] pauperime. — [4] vitis.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.
—
441 a 20-23-26.

441 a 20-23. « Λείπεται... φανερόν. » Δείξας δὲ καὶ ταύτην τὴν δόξαν ἄτοπον, ἐπὶ τὴν τρίτην μέτεισιν, ἥτις αὐτὸ μὲν τὸ ὕδωρ ἀδιάφορον ἔλεγεν εἶναι, αἴτιον δὲ τὸ πάντων ποιητικὸν καὶ κινητικὸν αὐτοῦ, τοῦτο δ' ἦν τὸ θερμόν, †δ[1] τῆς ἐν αὐτῷ τῶν χυμῶν γενέσεώς τε καὶ διαφορᾶς τὴν αἰτίαν ἀνατίθησιν[2]. Αἰτιᾶται δὲ καὶ ταύτης τῆς δόξης τὸ ὑπὸ τοῦ θερμοῦ λέγειν μόνου ἐν τῷ ὕδατι γίνεσθαι χυμούς· συνεργεῖ[3] μὲν γὰρ καὶ τὸ πῦρ τε καὶ τὸ θερμὸν τῇ[4] τῶν χυμῶν γενέσει, [ὡς[5] ἡ γῆ], ἐν τῷ ὕδατι, ὡς καὶ αὐτός φησιν[6], οὐ μὴν μόνον αὐτὸ δύναται[7] ποιητικὸν εἶναι τῶν χυμῶν. (441 a 23-26. « λεπτότατον... ἔλαιον. ») Ὃ δεικνὺς λαμβάνει ὅτι λεπτότατον πάντων τῶν οὕτως[8] ὑγρῶν, τουτέστι τῶν ἀναπληστικῶν, τὸ ὕδωρ ἐστί· διὸ οὐδὲ παχύνεται θερμαινόμενον καθ' αὑτό. Εἰ δὲ μὴ παχύνεται, οὐδὲ χυμόν τινα λαμβάνει αὐτὸ καθ' αὑτὸ θερμαινόμενόν τε καὶ ἑψόμενον· πάντες γὰρ οἱ χυμοὶ πάχος ἔχουσι. Εἰπὼν δὲ λεπτότατον εἶναι πάντων τῶν τοιούτων ὑγρῶν τὸ ὕδωρ, τὸ ἔλαιον ἐπιπολάζειν τῷ ὕδατί φησιν[9] οὐ διὰ λεπτότητα, ἀλλὰ

[1] om. AMBC. Lisez ᾧ. — [2] ἀνατιθεῖσα AMBC. — [3] συνεργεῖν AMBC. — [4] τῷ A. — [5] ὡς ἡ γῆ om. AMBC, sans blanc AMC, avec un blanc de quatre lettres B. — [6] 441 a 29. — [7] δύνασθαι AMBC. — [8] om. AC. — [9] φυσὶν (sic) AMC.

---

441 a 20-23.] Et cum ostendisset hanc opinionem inconvenientem, ad tertiam transit, que ipsam quidem aquam indifferentem dicebat esse, omnium autem factivum *** et motivum ipsius, hoc autem erat calidum, quod generationis saporum et differentie causam assignat. Causatur autem et hanc opinionem eo quod dicat a solo calido in aqua fieri sapores; cooperativum enim calidum generationi saporum, ut terra, in aqua, ut ipse ait; non tamen ipsum solum potest factivum esse saporum. (441 a 23-26.) Quod ostendens assumit quod quidem subtilissimum omnium sic humidorum, hoc est repletivorum, aqua est; propter quod neque ingrossatur calefacta per se. Si autem non ingrossatur, neque saporem aliquem accipit ipsa per se calefacta et decocta; omnino enim sapores grossitiem habent. Et cum dixisset subtilissimum esse omnium talium humidorum aquam, ait oleum

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 441 a 27-29-30-b 1.

διὰ γλισχρότητα, καὶ ταύτῃ καὶ ἐπεκτείνεσθαι ἐπὶ πλέον καὶ ἀναπληστικὸν μᾶλλον τοῦ ὕδατος εἶναι διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν. Τὸ δὲ[1] ὕδωρ ψαθυρὸν καὶ εὔθρυπτον· διὸ καὶ οὐκ εὐφύλακτον οὐδὲ ἀναπληστικὸν ὁμοίως. (441 a 27-29. « Ἐπεὶ... συναίτιον. ») Λαϐὼν δὲ τὸ εἶναι λεπτότατον τὸ ὕδωρ, πιστοῦται τοῦτο καὶ διὰ τοῦ θερμαινόμενον[2] αὐτὸ καθ' αὐτὸ[3] μηδεμίαν σύστασιν λαμϐάνειν· διὰ γὰρ τὴν λεπτότητα οὐ παχύνεται ἑψόμενόν τε καὶ θερμαινόμενον. Πάντες δὲ οἱ χυμοὶ ἐν συστάσει τινί, ὥστ' εἰ μὴ τὸ ὕδωρ ὑπὸ τοῦ θερμοῦ συνίσταται καθ' αὐτό, οὐδ' ἂν τῶν ἐν αὐτῷ γινομένων χυμῶν τὸ θερμὸν μόνον αἴτιον εἴη, ἀλλὰ συναίτιον.

XXXII. 441 a 30-b 23. « Φαίνονται... αἰσθάνεσθαι. » Εἰπὼν δὲ ταῦτα καὶ δείξας ὅτι τὸ θερμὸν συναίτιον μὲν τῆς τῶν χυμῶν ἐν τῷ ὕδατι γενέσεώς ἐστιν[4], οὐ μὴν αἴτιον, ἐφεξῆς τὴν αὐτοῦ δόξαν προστίθησι λέγων· (a 30-b 1. « Φαίνονται... γῇ.) » Λαμϐάνει δὲ διὰ τούτων τὰς τῶν

[1] τε AMC. — [2] θερμαίνοντος AMBC. — [3] τῷ add. AMBC. — [4] om. AC.

---

supernatare aque, non propter subtilitatem, sed propter viscositatem, et sic et superextendi ad amplius et repletivum esse magis quam aquam propter eandem causam. Aqua autem fragilis *** facile disponibilis; propter quod et non bene servabilis neque repletiva similiter. (441 a 27-29.) Et cum accepisset aquam esse subtilissimam, persuadet hoc per hoc quod calefacta ipsa per se nullam consistentiam accipere; propter subtilitatem autem non ingrossatur decocta et calefacta. Omnes autem sapores in consistentia quadam; quare si non aqua calido constat per se, neque utique factorum in ipsa saporum calidum solum causa erit, sed concausa[1].

XXXII. 441 a 30-b 23.] Et cum hoc dixisset et ostendisset quod calefactum concausa[2] quidem est generationis saporum in aqua, non tamen causa, consequenter propriam opinionem apponit dicens (a 30-b 1) : « Videntur autem sapores quicumque in pericarpiis isti

[1] comcausam. — [2] cum causa.

χυμῶν ποιότητας πάσας καὶ[1] ἐν τῇ γῇ εἶναι. Δι' οὗ πιστοῦται τὸ μὴ μόνον τὸ ὕδωρ αὔταρκες πρὸς χυμῶν σύστασίν τε καὶ γένεσιν εἶναι, ἀλλὰ καὶ[2] τῷ παρὰ τῆς γῆς τι λαμβάνειν γίνεσθαι τοιοῦτον. (441 b 1-8. « Διό... μάλιστα. ») †Τούτοις[3] δὲ μαρτυρίοις χρῆται τῇ τε τῶν ἀρχαίων φυσιολόγων τῶν πλείστων[4] δόξῃ, οἳ τοιοῦτόν φασι τὸ ὕδωρ εἶναι, δι' οἵας ἂν γῆς πορεύηται[5], ὡς παρὰ τῆς γῆς τοῦ ὕδατος τὸν χυμὸν λαμβάνοντος, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς ἐναργείας ***[6]. Τά τε γὰρ ἁλμυρὰ τῶν[7] ὑδάτων τῷ διὰ τῆς τοιαύτης[8] γῆς διηθεῖσθαι τοιαῦτά ἐστιν (οἱ γὰρ ἅλες εἶδός τι τῆς γῆς εἰσι, δι' ὧν τὸ διηθούμενον ὕδωρ ἁλμυρὸν γίνεται), καὶ καθόλου ὁποία ἂν ἡ τῆς γῆς ποιότης ᾖ, τοιοῦτος καὶ ὁ χυμὸς τοῦ δι' αὐτῆς ῥέοντος γινόμενος ὁρᾶται, διὰ μὲν ἀσφαλτώδους ἀσφαλτώδης, διὰ δὲ πικρᾶς πικρός (τὰ γοῦν διὰ τῆς τέφρας διηθούμενα πικρὰ γίνεται). Διὰ τοῦτο γὰρ καὶ[9] πλεῖσται πηγῶν καὶ κρηνῶν εἰσι διαφοραί.

[1] om. AC. — [2] om. B. — [3] Lisez τούτου. — [4] τῇ add. AMC. — [5] πορεύοιτο AMBC. — [6] Suppléez quelque chose comme τῇ πίστει. — [7] τῶν ὑδάτων om. AC. — [8] αὐτῆς ABC. — [9] post πλεῖσται AMBC.

« existentes et in terra. » Assumit autem per hoc saporum qualitates omnes et in terra esse. Per quod persuadet non solam aquam sufficientem esse ad saporum consistentiam et generationem, sed eo quod a terra accipiat aliquid[1] sit talis. (441 b 1-8.) Hiis autem testimoniis utitur, etiam opinione[2] plurium antiquorum philosophorum, qui talem aiunt aquam esse, per qualem utique terram fluat, tamquam a terra aqua[3] saporem accipiente, sed ex operatione. Salse enim aque, eo quod talem transeant terram, tales sunt (sales enim species quedam terre sunt, per quos penetrans aqua salsa fit), et universaliter utique qualis fuerit qualitas terre, talis et sapor videtur factus aque fluentis per ipsam; *** aspaltodeam enim aspaltodea, per amaram autem amara; que igitur per cinerem[4] penetrant amare fiunt. Propter hoc enim et plurime sunt differentie fontium et rivorum. Hii quidem sunt amari

[1] quod. — [2] opinionem. — [3] aquam. — [4] cinererem.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.
—
441 b 1-8.

Αἱ μὲν γὰρ πικραὶ τῶν κρηνῶν εἰσιν, αἱ δὲ ὀξεῖαι, παρὰ τὰς τῆς γῆς δι' ἧς ῥέουσι διαφοράς. Ἱστόρηται δὲ τὰ τοιαῦτα Θεοφράστῳ ἐν τοῖς περὶ ὕδατος[1]. Διὰ τοῦτο οὖν φησιν εὐλόγως καὶ τοὺς χυμοὺς ἐν τοῖς ἐκ γῆς φυομένοις, τουτέστιν ἐν τοῖς φυτοῖς, καὶ ταύτῃ τρεφομένοις μετὰ ὑγρότητος ἐγγίνεσθαι μάλιστα. Λαμβάνει γὰρ καὶ σπᾷ τὸ ἀπολαῦσαν τῆς γῆς ὕδωρ, ἐν ᾗ καὶ δι' ἧς ῥέον αὐτὰ τὰ φυτὰ δέχεται αὐτό. Οὐχ ὡς τῆς γῆς δὲ ἐγχύμου κατὰ τὴν αὐτῆς φύσιν οὔσης λέγοι ἂν (οὐδὲν γὰρ τῶν ἁπλῶν σωμάτων τῇ αὐτοῦ φύσει ἔγχυμον εἶναι δοκεῖ), ἀλλ' ὡς πρώτης αὐτῆς κατὰ τὴν[2] πρός τινα ὑγρότητα μίξιν[3] ὑπὸ θερμότητος[4] πασχούσης τε καὶ δεχομένης ταῦτα. Οὐ γὰρ τοῦτο λέγει, ὅτι παρὰ τῆς γῆς ἐχούσης ἤδη τοὺς χυμοὺς πάντας ἐνεργείᾳ τὸ ὕδωρ λαμβάνει. Οὐκέτι γὰρ ἂν ἦν ὁ λόγος αὐτῷ καθόλου περὶ γενέσεως χυμῶν, ἀλλὰ περὶ τῶν ἐν τῷ ὕδατι. Τοῦ δὲ ἀπὸ τοῦ ξηροῦ τοῦ ἐν τῇ γῇ τὴν γένεσιν τῶν χυμῶν ἐν τῷ ὑγρῷ γίνεσθαι μαρτύριον παρέθετο καὶ τὸ

[1] Ce traité ne nous est pas parvenu. — [2] ὡς add. ABC. — [3] post θερμότητος AMBC. — [4] θερμότητα AC.

---

fontium, hii autem acuti secundum differentias terre per quam fluunt. Narrat autem tale Theofrastus in hiis que de aqua. Propter hoc igitur ait et sapores rationabiliter in nascentibus ex terra, hoc est in[1] plantis, et hac[2] nutritis cum humiditate infieri. Maxime enim accipit et attrahit imbibitam terre aquam, in qua et per quam fluentem ipse plante suscipiunt ipsam. Non tamquam terra[3] enchyma secundum propriam naturam existente dicet[4] utique (nullum enim simplicium corporum propria natura enchymum[5] esse videtur), sed ut ipsa prima secundum mixturam ad aliquam humiditatem a caliditate patiente et suscipiente hec. Non enim hoc dicit, quod a terra habente iam sapores omnes actu aqua iam suscipiat. Non enim adhuc utique esset sermo universaliter de generatione saporum, sed de hiis que[6] in aqua. Testimonium autem proposuit generatio quod fiat saporum in humido a

[1] ex. — [2] hoc. — [3] terre. — [4] dicit. — [5] enthymum. — [6] qui.

τῆς ἤδη ποιότητάς τινας ἢ χυμοὺς ἐχούσης γῆς ἀπολαύειν τὸ διηθούμενον ὕδωρ δι' αὐτῆς, ὡς πεφυκὸς πάσχειν ὑπ' αὐτῆς· ὑγρότης δ' ἂν τις εἴη καὶ ἡ ἐν τῇ γῇ τὸν χυμὸν δεχομένη.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 441 b 8-12.

441 b 8-12. « Πάσχειν... στοιχείων. » Εἰπὼν δὲ τοῦτο, καὶ κατὰ τί εὔλογον πάσχειν τι τὸ ὕδωρ ὑπὸ τῆς γῆς λέγει. Πάσχειν γὰρ πέφυκε τὸ ὑγρὸν ὑπὸ τοῦ[1] αὐτῷ ἐναντίου, ὥσπερ καὶ τὰ ἄλλα ἐναντία ὑπὸ τῶν ἐναντίων αὐτοῖς. Ἐναντίον δὲ τῷ[2] ὑγρῷ τὸ ξηρόν. Ἔστι δὲ ξηρὸν ἡ γῆ μάλιστα. Ἔστι μὲν γὰρ καὶ τὸ πῦρ ξηρόν, διὸ καὶ ὑπὸ τούτου πάσχει τὸ ὑγρόν· ἀλλ' ἔστι τὸ μὲν πῦρ μάλιστα εἰδοπεποιημένον κατὰ τὸ θερμόν, εἰ καὶ ὅτι μάλιστά ἐστι καὶ ξηρόν, ἡ δὲ γῆ κατὰ τὸ ξηρόν, εἰ καὶ ψυχρά ἐστιν. Εἶπε δὲ καὶ ὑπὸ τοῦ πυρὸς πάσχειν αὐτὸ, οὐκ ἀργῶς. Εἰς γὰρ τὴν τῶν χυμῶν τῶν γινομένων ἐν αὐτῷ γένεσιν καὶ τὸ θερμὸν συντελεῖ, οὐχ ἡ γῆ μόνη. Εἰρῆσθαι δέ φησι ταῦτα ἐν τοῖς περὶ

[1] ἐν add. AMBC. — [2] τῷ... ξηρόν] τὸ ὑγρὸν τῷ ξηρῷ AMC.

---

sicco, hoc[1] scilicet quod in terra habente iam qualitates quasdam aut sapores assumat penetrans aqua per ipsam, tamquam sit apta nata pati ab ipsa; humiditas autem utique[2] quedam erit et que in terra suscipit saporem.

441 b 8-12.] Et cum hoc dixisset, secundum quid rationabile pati aliquid aquam a terra dicit. Pati enim natum est humidum a suo contrario, sicut et alia contraria a suis contrariis. Contrarium autem humido siccum. Est enim siccum[3] terra maxime. Est quidem enim et ignis siccus, propter quod et ab hoc patitur humidum; sed est ignis quidem maxime specificatus secundum calidum, quamvis maxime sit siccus, terra autem secundum siccum, et si[4] frigida sit. Dixit autem et ab igne pati ipsam, non ociose. Ad generationem enim saporum factorum in ipsa et calidum facit[5], non terra sola. Ait autem dicta esse hec in hiis que de elementis, dicens ea que de generatione et

[1] hoc terra] quod in terra hoc scilicet quod terra. — [2] vitique. — [3] sicut. — [4] sic. — [5] f'.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 441 b 12-15.

στοιχείων, λέγων τὰ περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς. Ἐν ἐκείνοις γὰρ μάλιστα τὸν περὶ τῆς φύσεώς τε καὶ οὐσίας τῶν τεσσάρων σωμάτων, ἃ καὶ στοιχεῖα λέγεται, λόγον πεποίηται. Ἐν οἷς εἴρηκε[1] καὶ κατὰ τί μάλιστα εἰδοποιεῖται τῶν σωμάτων τῶν ἁπλῶν ἕκαστον, ὅτι γῆ μὲν μᾶλλον ὑπὸ τοῦ ξηροῦ ἢ τοῦ ψυχροῦ, ὕδωρ δὲ ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ μᾶλλον ἢ ὑγροῦ, ἀὴρ δὲ ὑπὸ τοῦ ὑγροῦ μᾶλλον ἢ θερμοῦ, πῦρ δὲ ὑπὸ τοῦ θερμοῦ μᾶλλον ἢ ξηροῦ.

441 b 12-15. « Ἤ... πάσχουσιν. » Εἰπὼν δὲ τὰ ἐναντία ὑπὸ τῶν ἐναντίων πάσχειν, διὸ καὶ τὸ ὑγρὸν ὑπὸ τοῦ ξηροῦ καὶ ἔμπαλιν (τὸ γὰρ πλεονάζον ποιητικὸν †εἶναι[2]), εἶναι δὲ καὶ τὸ πῦρ ξηρόν, μάλιστα δὲ τὴν γῆν, προστίθησι τούτοις ὅτι καθὸ[3] τὸ μὲν πῦρ ἐστι τῶν στοιχείων, τὸ δὲ ὕδωρ, τὸ δὲ γῆ, τὸ δὲ ἀήρ, οὐδὲν οὔτε ποιεῖν οὔτε πάσχειν πεφύκασιν· οὐσία γὰρ αὐτά, οὐσία δὲ οὐσίᾳ οὐκ ἔστιν ἐναντία, ἐν δὲ τοῖς ἐναντίοις τὸ ποιεῖν τε καὶ πάσχειν (διὸ καὶ προσέθηκεν « οὐδ' ἄλλο

[1] Arist. *De Gen. et Corr.* II, 3. 331 a 3-6. — [2] Lisez ἐστίν. — [3] καθότι AMC.

---

corruptione. In illis quidem enim maxime sermonem fecit de natura et substantia quatuor corporum, que et elementa dicuntur. In quibus dixit secundum quid maxime specificatur corporum simplicium unumquodque, quia terra quidem magis a sicco quam frigido, aqua autem magis ab humido quam a frigido, aer autem magis ab humido quam a calido, ignis autem magis a calido quam a sicco.

441 b 12-15.] Et cum dixisset contraria a contrariis pati, propter quod et humidum a sicco et e converso (humidius enim factivum esse, esse autem et ignem siccum, maxime autem[1] terram), apponit hiis quia secundum quod hoc quidem ignis est elementorum, hoc autem aqua, hoc autem aer, hoc autem terra, nichil neque facere neque pati nata sunt; substantia enim ipsa, substantie autem nichil est contrarium, in contrariis autem facere et pati. Propter quod appo-

[1] aut.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.
—
441 b 12-15.

οὐδέν· » οὐδὲν γὰρ σῶμα, καθὸ σῶμα, ποιεῖ ἢ πάσχει, ὅτι μηδὲ[1] ἐναντιότης[2] ἐν αὐτοῖς)· καθὸ δὲ ἐν ἑκάστῳ αὐτῶν ἐναντιότης ἐνυπάρχει, κατὰ τοῦτο ποιητικά ἐστιν ἀλλήλων καὶ παθητικά. Ἐναντιότης δὲ ἐν τῷ ὕδατι πρὸς μὲν τὴν γῆν κατὰ τὴν ὑγρότητα (ξηρὰ γὰρ ἡ γῆ μάλιστα), πρὸς δὲ τὸ πῦρ κατ' ἄμφω[3] (καὶ γὰρ κατὰ τὴν †ξηρότητα[4] καὶ †θερμότητα, τὸ γὰρ[5] ὕδωρ ὑγρὸν καὶ ψυχρὸν ὂν μᾶλλον[6]), μάλιστα δὲ κατὰ τὴν ψυχρότητα, ἐπεὶ τούτῳ μὲν τὸ ψυχρὸν οἰκειότερον, τοῦ δὲ πυρὸς οἰκεῖον τὸ θερμὸν μάλιστα. Μάθοι δ' ἄν τις ἐκ τούτων τὴν Ἀριστοτέλους δόξαν περὶ τῶν ποιούντων τε καὶ πασχόντων. Οὔτε γὰρ τὰ σώματα αὐτῷ δοκεῖ ποιεῖν τε καὶ πάσχειν, ὡς ἀρέσκει τοῖς ἀπὸ Στοᾶς, οὔτε πάλιν τὰ ἀσώματα, ὡς ἐδόκει τοῖς περὶ Πλάτωνα, ἀλλὰ κατὰ τὰς ἐν αὐτοῖς ἐναντιώσεις οὔσας ἀσωμάτους. Πῶς οὖν, εἰ τῷ μὲν ὕδατι τὸ εἶναι ὕδατι ἐν ὑγρότητι καὶ ψυχρότητι, τῷ δὲ πυρὶ ἐν θερμότητι καὶ ξηρό-

[1] μηδὲν AMBC. — [2] ἐναντίον AMBC. — [3] μὲν add. AMBC. — [4] ξηρότητα καὶ θερμότητα] Lisez ὑγρότητα καὶ ψυχρότητα. — [5] γὰρ om. ABC. — [6] om. AMBC.

---

suit « neque aliud nullum. » Nullum enim corpus, secundum quod corpus, facit aut patitur, quia neque contrarietas in ipsis. Secundum quod autem in unoquoque ipsorum contrarietas[1] inexistit, secundum hoc factiva sunt invicem et passiva. Contrarietas autem in aqua ad terram quidem secundum humiditatem (sicca enim terra maxime), ad ignem autem secundum ambo (et enim secundum caliditatem et siccitatem, aqua enim humida et frigida existens magis), maxime autem secundum frigiditatem, quoniam huic quidem[2] frigidum magis proprium, ignis autem calidum proprium maxime. Addiscet[3] enim quis ex hiis utique Aristotelis opinionem de facientibus et patientibus. Neque enim corpora ipsi videntur facere et pati, ut placet Stoycis, neque iterum incorporea, ut videbatur Platonicis, sed secundum contrarietates existentes in ipsis incorporeas. Quomodo igitur, si aque quidem esse aquam in humiditate et frigiditate, igni autem in calidi-

[1] autem in aqua ad terram quid *add. en écrivant* vacat *en deux syllabes*, va *au-dessus de* autem *et* cat *au-dessus de* quid. — [2] quid. — [3] addisset.

τητι, οὐκ ἐναντίον τὸ ὕδωρ τῷ πυρὶ καὶ καθὸ ὕδωρ καὶ πῦρ; ἢ εἰ καὶ ὅτι μάλιστα κατὰ ταῦτα εἰδοποιεῖται ἑκάτερον αὐτῶν, ἀλλ' οὐ ταῦτά ἐστι τὸ πῦρ καὶ τὸ ὕδωρ; οὐ γάρ ἐστιν εἴδη μόνον, ἀλλ' ἔστι καὶ ὑποκείμενόν τι αὐτοῖς ἔχον ταύτας τὰς ποιότητας, σὺν ᾧ τὸ μὲν ὕδωρ ἐστί, τὸ δὲ πῦρ. Ἡ γοῦν ῥοπὴ αὐτοῖς οὐκ ἔστι πρώτως ἐναντία. Οὐ γὰρ ὥσπερ τὸ πῦρ κουφότατον, οὕτω καὶ τὸ ὕδωρ βαρύτατον. Ἀλλὰ[1] μεθ' ὕλης τὸ εἶναι[2] αὐτοῖς, ἥτις ἐστὶν ἡ αὐτὴ ἐν πᾶσιν αὐτοῖς.

441 b 15-19. « Ὥσπερ... παρασκευάζει. » Εἰπὼν δὲ ὅτι εὔλογον πάσχειν τὸ ὑγρὸν ὑπὸ τοῦ ξηροῦ (ἦν δὲ τὸ μὲν ἐν τῷ ὕδατι, τὸ δὲ ἐν τῇ γῇ), πῶς ὑπὸ τοῦ ἐν τῇ γῇ ξηροῦ πάσχει[3] τὸ ἐν ὕδατι ὑγρὸν ἐν τῇ τῶν χυμῶν γενέσει λέγει. Ὡς γὰρ οἱ ἐναποπλύνοντες ἐν τῷ ὑγρῷ τὰ κεχρωσμένα χρωματίζουσι καὶ τὸ ὕδωρ τῷ τοῦ ἐναποπλυνομένου χρώματι, ὁμοίως δὲ καὶ οἱ τὰ τοὺς χυμοὺς ἔχοντα (ἀπολαμβάνει[4] γὰρ τὸ

[1] καὶ add. M. — [2] ὕδωρ A pr. BC. εἶδος corr. B. — [3] τάσχει AM. — [4] ἀποπλύνει ABC.

---

tate et siccitate, non contrarium aqua igni secundum quod aqua et ignis? et si quam maxime secundum hoc specificatur utrumque ipsorum, sed non hec[1] sunt aqua et ignis? non enim sunt species solum, sed sunt et subiectum habens has qualitates, cum quo hoc[2] quidem aqua, hoc autem ignis. Inclinatio igitur ipsis non est contraria primo. Non enim ut ignis levissimus, et sic[3] aqua gravissima. Sed cum materia esse in ipsis, que est eadem in omnibus ipsis.

441 b 15-19.] Et cum dixisset quod rationabile est pati humidum a sicco (erat autem hoc quidem in aqua, hoc autem in terra), quomodo ab eo quod in terra sicco[4] patitur quod in aqua humidum in generatione saporum dicit. Sicut enim qui abluunt in humido colorata colorant aquam colore eius quod abluitur, similiter autem et sapores habentia (assumit enim aqua sapores eorum que abluuntur in

[1] hoc. — [2] hec. — [3] sed. — [4] sicca.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 441 b 15-19.

ὕδωρ τὸν χυμὸν τῶν[1] ἀποπλυνομένων[2] ἐν αὐτῷ), οὕτω φησὶ καὶ ὑπὸ τῆς φύσεως γίνεσθαι· τὸ γὰρ[3] ξηρὸν καὶ γεῶδες ἐναποπλύνουσαν τῷ ὑγρῷ, καὶ διὰ τούτου διηθοῦσαν αὐτὴν τὸ ὑγρὸν, χρωμένην τῷ θερμῷ καὶ διὰ τούτου κινοῦσαν αὐτὸ, γεννᾶν[4] ἐν αὐτῷ τὸν χυμόν. Τῷ δὲ « οὕτω καὶ ἡ φύσις τὸ ξηρὸν καὶ γεῶδες » λείποι ἂν τὸ « ἐναποπλύνει τῷ ὑγρῷ. » Τοῦ[5] δὲ « καὶ διὰ τοῦ ξηροῦ καὶ γεώδους διηθοῦσα[6] » ἐξηγητικὸν ἂν εἴη τὸ[7] « ἐναποπλύνουσα καὶ χρωμένη ἐν τῇ διηθήσει τῷ θερμῷ καὶ κινοῦσα αὐτό· » τουτέστιν ἀλλοιοῦσα[8] αὐτὸ καὶ συνιστῶσα καὶ πέσσουσα ποιὸν παρασκευάζει· ἔγχυμον γάρ. Ἀνατίθησι δὴ τὴν γένεσιν τῶν χυμῶν τῇ διηθήσει τοῦ ὑγροῦ ἐν τῷ ξηρῷ τῷ ἐν τῇ γῇ ὄντι, κινοῦντος αὐτὸ καὶ μεταβάλλοντος καὶ συνιστῶντος τοῦ θερμοῦ. Ἐν γὰρ τῇ δι' ἐκείνου διηθήσει καὶ τῇ ὑπὸ τοῦ θερμοῦ γινομένῃ[9] ἐν αὐτῷ πέψει τε καὶ συστάσει ἡ γένεσις τοῦ χυμοῦ[10], οὐ τῆς γῆς ἐχούσης τὸν χυμὸν ἐν αὐτῇ, ὡς ἐδόκει πρὸ ὀλίγου λέγειν βουλόμενος συστῆσαι τὸ

[1] τὸν B. ἐν τοῖς add. ABC. — [2] ἀποπλυνομένοις ABC. — [3] om. ABC. — [4] γενᾶν C. — [5] τὸ ABC. — [6] διηθοῦσαν. AM corr. BC. — [7] τοῦ B. — [8] ἀλλιοῦσα AM. — [9] γενομένη AMC. — [10] θερμοῦ AMC.

---

ipsa), sic ait et a natura fieri; siccum enim et terrestre abluit in humido, et per hoc et per penetrantem ipsum humidum, utentem calido et per hoc moventem ipsum, generare in ipso saporem. Hoc autem « sic et natura siccum et terrestre . . . . . » deficiet utique hoc « abluit in humido. » Hoc autem « et per siccum et terrestre penetrantem » expositivum utique erit eius quod est « inabluens et utens « in penetratione calido et movens ipsum » hoc est alterans ipsum et constare faciens et digerens[1] quale constituit; saporosum enim. Assignat autem[2] generationem humidi et saporum penetrationi[3] humidi in sicco existente in terra, movente ipsum et permutante et alterante calido. In illa enim que ab illa penetratione et ea que a calido facta in ipso digestione et consistentia generatio saporis, non terra habente saporem in ipsa, ut videbatur ante modicum dicere volens consistere

[1] dirigens. — [2] aut. — [3] penetratione.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.
—
441 b 19-22.

ἀπολαύειν τινὸς τὸ ἐν τῷ ὕδατι ὑγρὸν ἀπὸ τῆς ἐν τῇ γῇ ξηρότητος διηθούμενον δι' αὐτῆς. Εἰ γὰρ ἦν ἡ γῆ ἔχουσα ἐνεργείᾳ τὸν χυμὸν καὶ παρ' αὐτῆς τὸ ὕδωρ ἀπεμάτλετο, οὐκ ἔδει αὐτοὺς παρὰ τὴν τῶν δεχομένων τὸ τοιοῦτον ὕδωρ διαφορὰν φυτῶν ἀλλάσσεσθαι, ἀλλ' αὐτοὺς ποιεῖν ἐν αὐτοῖς τοὺς ὁμοίους χυμοὺς τὸ ὅμοιον. Τοῦτο γὰρ ἠτιάσατο καὶ τῶν πανσπερμίαν τὸ ὕδωρ λεγόντων εἶναι τῶν[1] χυμῶν καὶ οὕτως ὕλην. Εἰ[2] δὲ ἡ γένεσις τῶν χυμῶν ἐν τῇ διηθήσει τοῦ γεώδους ξηροῦ τοῦ ἐν τῇ γῇ ἐν ὕδατι διὰ τὴν ὑπὸ θερμότητος κίνησιν, καὶ εἶεν ἂν καὶ οἱ ἐν τῇ γῇ χυμοὶ τοῦτον ἐγγινόμενοι τὸν τρόπον ἐγκαταμίξει τινὸς ὑδατώδους ὑγροῦ καὶ θερμότητος ποιᾶς. Ἔχει δὲ ἡ γῆ ἐν αὐτῇ θερμότητα καὶ ὑγρότητα ἐγκαταμεμιγμένας. (441 b 19-22. « Καὶ... προϋπάρχον. ») Εἰπὼν δὲ πῶς γίνεται ὁ χυμὸς, ὁρίζεται αὐτόν. Λέγει γὰρ χυμὸν εἶναι τὸ ὑπὸ τοῦ ἐν τῇ γῇ ξηροῦ γινόμενον πάθος ἐν τῷ ὑγρῷ τῆς γεύσεως τῆς κατὰ δύναμιν ἀλλοιωτικὸν εἰς ἐνέργειαν. †Φασὶ[3] μὲν

[1] om. AC. — [2] ἔστι AMBC. — [3] φασί... ἐνέργειαν om. ABC. Lisez φησί.

abluere id[1] quod in aqua humidum ab ea que in terra siccitate penetrans per ipsam. Si enim esset terra habens actu sapores et ab ipsa extergeretur aqua, non oportebat ipsos permutari[2] secundum differentiam plantarum suscipientium talem aquam, sed ipsos facere in ipsis similes sapores simile. Hoc enim causabatur dicentes panspermiam[3] saporum aquam esse et sic materiam. Si autem generatio saporum in penetratione sicci terrei quod est in terra in aqua propter eum qui a caliditate motum, et erunt utique qui in terra facti sapores hoc modo commixtione alicuius aquei humidi et caliditate aliquali. Habet autem terra et in ipsa caliditatem et humiditatem inmixtas[4]. (441 b 19-22.) Et cum dixisset qualiter fit sapor, diffinit ipsum dicens : « sapor est passio facta in humido ab eo quod in terra « sicco alterativa ad actum gustus secundum potentiam. » Propter quod

[1] ad. — [2] permutare. — [3] paupersimam. — [4] in mixtis.

οὖν †τοῦ[1] τὸ πάθος[2] λαβεῖν καὶ τὸ[3] θερμὸν [συντελεῖν[4]], †διὸ[5] τὸ ἐγγινόμενον[6] πάθος[7] †ἀπὸ[8] τοῦ ξηροῦ[9] ἐν τῷ ὑγρῷ· τὸ δὲ[10] « τῆς γεύσεως[11] τῆς κατὰ δύναμιν[12] ἀλλοιωτικὸν εἰς ἐνέργειαν » σημαινει μὲν[13] αὐτὸ[14] τὸ κινοῦν οὕτω τὴν γεῦσιν καὶ ἀλλοιοῦν, ὡς ἄγειν αὐτὴν ἀπὸ τοῦ δυνάμει εἰς τὸ ἐνεργείᾳ· ποιητικὸν γὰρ ὁ χυμὸς τῆς κατ' ἐνέργειαν γεύσεως.

441 b 22-23. Ὅτι δὲ προϋπαρχούσης τῆς αἰσθητικῆς δυνάμεως ὁ χυμὸς εἰς ἐνέργειαν κινητικὸς γίνεται, ἀλλ' οὐκ αὐτὸς τῆς[15] δυνάμεως τῆς γευστικῆς αἴτιος, δηλοῖ δι' ὧν προστίθησι λέγων· « Οὐ... αἰσθάνεσθαι. » Ὃ ἴσον[16] ἐστὶ τῷ « οὐ γὰρ ἐγγίνεται ἡ αἰσθητικὴ δύναμις ἐν τῷ αἰσθάνεσθαι, ὡς ἡ ἐπιστήμη ἐν τοῖς μανθάνουσιν, ἀλλὰ προϋπάρχουσα καὶ οὖσα δυνάμει ἐνεργεῖ, ὡς ὁ ἔχων πρότερον τὴν ἐπιστήμην, ἔπειτα ἐνεργῶν κατὰ ταύτην. » Τίς δὲ ἡ δυνάμει αἴσθησις καὶ τίς ἡ κατ' ἐνέρ-

[1] Peut-être faut-il lire τὸ ὑγρὸν. — [2] π.. M. — [3] om. M. — [4] συμ..ραλαβὼν M. — [5] Peut-être faut-il lire δι' οὗ. — [6] ἐγγ...μενον M. — [7] πολὺ M. — [8] Lisez ὑπὸ. — [9] ξη... M. — [10] γὰρ M. — [11] ...σεως M. — [12] δύναμιν ἀλλοιωτικὸν] δυναμ... ωτικὸν M. — [13] γὰρ ABC. — [14] αὐτῷ AMBC. — [15] τῆς δυνάμεως om. AC. — [16] εἶσον A.

---

hoc quidem passionem accipere et calidum conferre propter passionem factam[1] a sicco in humido, hoc autem « gustus secundum potentiam alterativa[2] tantum in actum » significat quidem ipsum movens sic gustum et alterans, ut ducat a potentia in actum; factivus enim sapor eius qui secundum actum gustus.

441 b 22-23.] Quod autem preexistentis[3] sensitive potentie sapor in actum motivus sit, sed non est ipse potentie gustative causa, manifestat per ea que apponit dicens : « Non enim secundum addiscere, sed « secundum considerare est sentire. » Quod equivalet huic « non enim « fit sensitiva potentia in sentiendo, sicut scientia in addiscentibus, « sed preexistens et existens potentia actus, quod habens prius scien- « tiam in operationibus secundum[4] hanc. » Quis autem potentia sen-

[1] factum. — [2] altra. — [3] preexistentes. — [4] et.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 441 b 22-23.

γειαν εἴρηκεν ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς. Τὸ δὲ « ἄγει γὰρ τὸ αἰσθητικὸν εἰς τοῦτο[1] δυνάμει προϋπάρχον » ἴσον ἐστὶ τῷ « ἄγεται γὰρ τὸ αἰσθητικὸν ὑπὸ τοῦ αἰσθητοῦ εἰς ἐνέργειαν, ὂν τοιοῦτον δυνάμει πρὸ τούτου. » Ὧ προσέθηκε καὶ[2] τὰ ἑξῆς δηλωτικὰ ὄντα τοῦ εἰς ποίαν ἐνέργειαν ἄγεται καὶ ἐκ ποίας δυνάμεως. Ἐπεὶ δὲ[3] μὴ μόνον τὸ κατὰ τὸν χυμὸν πάθος ἐν τῷ ὑγρῷ ὑπὸ τοῦ ξηροῦ ἐγγίνεται (κἂν γὰρ χρῶμα ἐναποπλυθῇ[4], ὁμοίως καὶ τὸ ὕδωρ χρώννυται), ἀλλὰ καὶ αἱ[5] ὀσμαὶ ὁμοίως ἐν αὐτῷ γίνονται, διὰ τοῦτο εὐλόγως προσέθηκε[6] τὸ ἴδιον τούταυ[7], ὡς[8] χυμὸς[9] πάθος[10] ἐστὶ[11] τῆς γεύσεως τῆς κατὰ δύναμιν ἀλλοιωτικὸν εἰς ἐνέργειαν. Ὅτι δὲ ἡ ξηρότης ἡ ἐν τῇ γῇ τῆς τῶν χυμῶν γενέσεως αἰτία, δῆλον καὶ ἐκ τῆς[12] τῶν ἑψομένων ὑδάτων διαφορᾶς, ἣ[13] γίνεται παρὰ τὴν ἐγκατάμιξιν τῆς γεώδους ξηρότητος. Τῶν γοῦν ὀμβρίων ὑδάτων τὸ μὲν

[1] τὸ AC. — [2] om. ABC. — [3] om. AC — [4] ἐναπολυθῇ AMBC. — [5] om. AMC. — [6] προσέθηκεν AMC. — [7] τοῦ AMBC. — [8] del. M. — [9] χυμοῦ AMBC. — [10] Après ce mot un blanc de sept lettres ABC. — [11] ἐπὶ AC. — [12] πῆς A. — [13] ἣ γίνεται] αἱ γίνονται ABC.

---

sus et quis secundum actum dixit in hiis que de anima. Hoc autem « semper enim sensitivum ad[1] hoc potentia preexistens » equivalet huic « ducitur enim sensitivum a sensibili in actum[2], preexistens tale « prius. » Cui apposuit que secuntur que sunt manifestiva[3] huius scilicet in qualem actum ducitur et ex quali potentia. Quoniam autem non solum que secundum saporem passio in humido a sicco fit[4] (et enim si color inabluatur, similiter et aqua coloratur), sed et odores similiter in ipso fiunt, propter hoc rationabiliter apposuit proprium huius, quod sapor passio est gustus secundum potentiam alterativum[5] in actum[6]. Quod autem siccitas que in terra sit causa generationis saporum, palam et ex differentia decoctarum aquarum, que fit[7] propter inmixtionem siccitatis terrestris. Pluvialium enim aquarum quod qui-

[1] ad hoc] adhuc. — [2] actu. — [3] manifesta. — [4] sic. — [5] alteratum. — [6] actu. — [7] fiunt.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 441 b 22-23.

τοῦ χειμῶνος γλυκύτατον[1], τὸ δὲ τοῦ θέρους ἧτἸον, ἥκισἸα δὲ τοῦ[2] μετοπώρου. Πάλιν δ' αὖ βορείοις μὲν ϖοτιμώτερον τὸ[3] ὑόμενον, νοτίοις δὲ ἀλυκώτερον[4], καὶ ταῖς μὲν ἐπομβρίαις γλυκύ, τοῖς δὲ αὐχμοῖς[5] ἀλυκόν. Χειμῶνος μὲν γὰρ ὑγρῶν τῶν ϖερὶ τὴν γῆν ὄντων, ἄμικτοι[6] αἱ ἀναθυμιάσεις ἀνάγονται τῆς γεώδους ξηρότητος. Θέρους δὲ ἧτἸον ὄντων ὑγρῶν τῶν ϖερὶ τὴν γῆν, συναναφέρεταί τι τῇ[7] ἀναθυμιάσει συνεπισπώμενον τοῦ γεώδους. Ἔτι δὲ μᾶλλον τοῦ μετοπώρου ϖλέον ἀνασπᾶται τοῦ γεώδους διὰ τὸ μάλισἸα τότε ϖάντα ἀνεξηράνθαι ὑπὸ τοῦ ἐν τῷ θέρει καύματος. Πάλιν τοῖς μὲν βορείοις ἀναπνέουσιν ἀπὸ τῶν ἐνύγρων[8] ϖολὺ τὸ[9] ϖότιμον, νοτίοις δέ, διὰ τὸ ἀπὸ ξηρῶν καὶ κατακεκαυμένων, ϖολὺ τὸ γεῶδες. Οὕτω καὶ ἐν τοῖς αὐχμοῖς· καὶ γὰρ ἐν τούτοις ἀνάγεται τὸ γεῶδες καὶ ἀλυκὸν ϖολύ. Ἐναντίον δὲ ἐν ταῖς ἐπομβρίαις. Οὕτως οὖν εὔλογον καὶ τοὺς χυμοὺς ἅπαντας γίνεσθαι τῇ

[1] γλυκύτερον AMC. — [2] τὸ AMBC. — [3] τὸ ὑόμενον om. ABC. — [4] ἀλικώτερον M. — [5] ἀχμοῖς AM. — [6] ἄμυκται AMC. ἄμικται B. — [7] τῆς AM. — [8] ἐνύγρον A. — [9] om. ABC.

---

dem hyeme dulcissimum, quod autem estate minus, minime autem autumpno. Iterum autem borealibus quidem magis potabilis aqua pluta, australibus autem salsior, et in magnis quidem pluviis dulcis, in parvis autem salsa. Hyeme quidem enim humidis existentibus hiis que circa terram, sine mixtione evaporationes sursum ducuntur terree siccitatis. Estate autem minus existentibus humidis hiis que circa terram, simul sursum fertur aliquid cum evaporatione simul attractum de terreo. Adhuc autem magis autumpno plus sursum trahitur de terrestri, quia tunc[1] maxime omnia exsiccata sunt a caumate ipsius. Iterum borealibus velut flantibus*** humidis multum quod potabile, australibus autem, propterea quod a siccis et exustis, multum quod terrestre. Sic autem et in siccitatibus; et enim in hiis sursum ducitur terrestre et salsum multum. Contrarium autem in inundationibus.

[1] nunc.

τε ἐγκαταμίξει τῆς γεώδους ξηρότητος καὶ τῇ ὑπὸ τοῦ θερμοῦ γινομένῃ πέψει[1] αὐτῶν[2] διὰ τῆς συμμέτρου θερμότητος. Φθείρονται γοῦν οἱ χυμοὶ πολλάκις, ὅταν ὑπὸ τοῦ ψύχους αἱ πέψεις αὐτῶν ἀναλυθῶσι[3], καὶ ἐξυγρανθῶσιν[4], ὥσπερ διακρινομένης τῆς ἐγκαταμεμιγμένης τῷ ὑγρῷ ξηρότητος. Μετὰ γὰρ τὴν ὑπὸ τοῦ ψύχους γινομένην πῆξιν ἐν αὐτοῖς λυόμενα ἐξυγραίνεταί τε καὶ ἐξαεροῦται. Ἐνυπάρχει γὰρ τὸ ὑγρὸν ἐν τοῖς χυμοῖς. Οὐ γὰρ ἐκκρίσει τινὶ τοῦ ὑγροῦ ἀπὸ τοῦ ξηροῦ ὑπὸ τοῦ θερμοῦ γινομένῃ οἱ χυμοί, ἀλλὰ πέψει καὶ συστροφῇ. Ὅτι[5] γὰρ ἐνυπάρχει[6] τὸ ὑγρὸν ἐν τοῖς πεττομένοις, δῆλον ἐκ τοῦ λυθείσης τῆς πέψεως ἀνυγραίνεσθαι αὐτά. Πολλοὶ δὲ τῶν καρπῶν ἐν τοῖς ψυχροῖς τόποις τὴν ἀρχὴν οὔτε πεπαίνονται οὔτε τὸν ἴδιον χυμὸν λαμβάνουσιν, ὡς τοῦ θερμοῦ ποιητικοῦ γινομένου τῆς πέψεως αὐτῶν καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς χυμῶν.

XXXIII. 441 b 23-442 a 12. « Ὅτι... ἐπιπολαστικόν. » (23-27.

[1] πέμψει AC. — [2] ᾗ γίνεται add. M. ἡγεῖται add. ABC. — [3] ἀκωλουθῶσι ABC. — [4] ἐξηγρανθῶσιν AM. — [5] ὅταν AMBC. — [6] ἐνυπάρχῃ AMBC.

Sic igitur rationabile et sapores omnes fieri inmixtione terrestris siccitatis et digestione ipsorum facta a calido per commensuratam caliditatem. Corrumpuntur enim sapores sepe, quando a frigore digestiones ipsorum resolute fuerint, et humectata fuerint, velut segregata siccitate[1] inmixta humido. Post coagulationem enim factam in ipsis a frigore resoluta humectatur et separatur. Inexistit[2] *** humidum in saporibus. Non enim segregatione aliqua humidi a sicco facta a calido sapores, sed digestione et colligatione. Quod enim existit humidum in hiis que digeruntur, palam ex eo quod digestione soluta humectantur ipsa. Multi autem fructuum a principio in frigidis locis neque digesti sunt neque proprium saporem accipiunt, ut[3] si calidum sit factivum digestionis ipsorum et eorum qui[4] in ipsis saporum.

XXXIII. 441 b 23-442 a 12.] « Quod[5] autem non omnis sicci, sed

[1] siccitatem. — [2] et existens. — [3] a. — [4] que. — [5] que.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 441 b 23-27.

« Ὅτι… μεμιγμένον. ») Εἰπὼν τὸν χυμὸν εἶναι τὸ ὑπὸ τοῦ ξηροῦ τοῦ ἐν τῇ[1] γῇ ἐν τῷ ὕδατι γινόμενον πάθος διὰ θερμότητος τῆς γεύσεως τῆς κατὰ δύναμιν ἀλλοιωτικὸν εἰς ἐνέργειαν, ὅτι εὐλόγως προσέθηκε[2] τῷ λόγῳ τὸ « τῆς γεύσεως τῆς κατὰ δύναμιν ἀλλοιωτικὸν εἰς ἐνέργειαν » νῦν δείκνυσιν. Οὐ γὰρ πᾶν πάθος[3] ἐν τῷ ὑγρῷ ὑπὸ τοῦ ξηροῦ γινόμενον χυμός. Καὶ γὰρ ἡ ὀσμὴ ὑπὸ ξηρότητος ἐν ὑγρῷ γίνεται, ὡς προϊὼν δείξει[4], ἀλλ' οὐ χυμὸς τοῦτο. Ἔτι δὲ καὶ ἁπτὴ[5] ἡ τροφή, ἀλλ' οὐ, καθὸ ἁπτή[6], τρέφει, ἀλλὰ κατὰ τὸ πάθος τὸ γευστόν. Ὃ δηλῶσαι βουληθεὶς εἶπεν « ἀλλὰ τοῦ τροφίμου » τῷ τροφίμῳ ἀντὶ τοῦ γευστοῦ[7] χρησάμενος. Εἰπὼν δὲ τοῦ τροφίμου πάθος εἶναι τοὺς χυμούς, προσέθηκεν « ἢ στέρησις[8] » λέγων τοῦ τροφίμου στέρησιν, τουτέστι[9] γλυκέος· τοῦτο γὰρ τὸ τρόφιμον, ὡς δείξει[10]. Δοκεῖ γὰρ αὐτῷ ὁ μὲν γλυκὺς χυμὸς τρόφιμος εἶναι, στέρησις δὲ τούτου ὁ πικρός τε[11] καὶ ἁλμυρός[12]. Γευστοὶ[13] δὲ

[1] τῇ γῇ ἐν om. ABC. — [2] προσέθηκεν AMC. — [3] πλῆθος A. pr. BC. — [4] Avec ce mot commence D. — [5-6] ἁπτικὴ D. — [7] γευστικοῦ D. — [8] στέρησιν D. — [9] τοῦ D. — [10] δόξει D. — [11] om. D. — [12] ἁλμιρός A. — [13] γευστικοὶ D.

« cibalis[1] sapores aut passio aut privatio, oportet accipere hinc. » (23-27.) Cum dixisset saporem esse passionem factam a sicco quod in terra in aqua per caliditatem gustus secundum potentiam alterativam in actum, nunc ostendit quod rationabiliter apposuit rationi « gustus secundum potentiam alterativa in actum. » Non enim omnis passio in humido a sicco facta sapor. Et enim odor a siccitate in humido fit, ut procedens ostendet, sed non sapor hoc. Adhuc autem et tangibile alimentum, sed non, secundum quod tangibile, nutrit, sed secundum passionem gustabilem. Quod manifestare volens dixit « sed « cibalis » cibali utens pro gustabili. Et cum dixisset cibalis passionem esse sapores, apposuit « aut privatio » dicens « cibalis privatio, » hoc[2] est dulcis; hoc enim cibale, ut ostendet. Videtur enim ipsi dulcis quidem[3] sapor cibalis esse, privatio autem huius amarus et salsus, gusta-

[1] circulis. — [2] hec. — [3] quidam.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 441 b 23-27.

ἀμφότεροι. Ὡς γὰρ ἐπὶ τῶν χρωμάτων τὸ ἐναντίον τῷ μάλιστα ὁρατῷ (τοῦτο δέ ἐστι τὸ λευκόν), ὅπερ[1] ἐστὶ τὸ μέλαν ὁρατὸν ὄν[2] καὶ αὐτό, ***[3] οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν χυμῶν τὸ ἐναντίον τῷ μάλιστα γευστῷ (μάλιστα δὲ γευστὸν τὸ τροφιμώτατον, τοιοῦτον δὲ τὸ γλυκύ) ***[4] στέρησις[5] τούτου. Καὶ γὰρ καθόλου τῶν ἐναντίων δοκεῖ αὐτῷ τὸ[6] ἐν τῇ χείρονι συστοιχίᾳ[7] στέρησις εἶναι. Ἐπεὶ τοίνυν καὶ τὸ γλυκὺ καὶ τὸ[8] τούτῳ ἐναντίον τὸ[9] ϖικρὸν γευστά τε καὶ χυμοὶ καὶ ἐκ τῆς τούτων ϖοιᾶς μίξεως ϖάντες οἱ ἄλλοι χυμοί, ὥσπερ[10] τὰ χρώματα ἔκ τε τοῦ λευκοῦ καὶ τοῦ μέλανος, τὸ γευστὸν καθόλου ἐδήλωσε[11] τὰ ἐν τοῖς χυμοῖς ἐναντία εἰπών, ἐξ ὧν οἱ ϖάντες χυμοί, ταῦτα δέ ἐστι τὸ γλυκὺ καὶ τὸ ϖικρόν. †Ὡς[12] ἐπεὶ τὸ γλυκὺ τρόφιμον, τοῦ τροφίμου ξηροῦ ϖάθος εἶπεν ἐν τῷ ὑγρῷ τὸν χυμὸν ἢ τῆς τούτου στερήσεως ἀντὶ τοῦ ϖικροῦ· τούτου γὰρ ἐναντίον, ἐναντίον δὲ τῷ γλυκεῖ καὶ ἡ στέρησις αὐτοῦ. Ὅτι μὲν γὰρ οὔτε τὸ

[1] ὥσπερ D. — [2] ὂν post αὐτὸ AMC. — [3] Suppléez στέρησις τοῦ λευκοῦ. — [4] Suppléez quelque chose comme ὅπερ ἐστὶ τὸ ϖικρὸν γευστὸν ὂν καὶ αὐτό. — [5] στέρησιν D. — [6] τῷ ACD. — [7] συστοιχεία AC. συστάσει χία D. — [8] om. AC. — [9] τὸ ϖικρὸν om. D. — [10] ὡς ϖερὶ D. — [11] ἐδήλωσεν AMCD. — [12] Lisez ὥστε.

---

bilesque ambo. Ut enim in coloribus quod contrarium maxime visibili, scilicet albo, quod nigrum visibile existens et ipsum, sic et in saporibus contrarium maxime gustabili (maxime autem gustabile quod maxime cibale, tale autem quod dulce) privatio huius. Et enim universaliter contrariorum videtur ipsi in deteriori correlatione[1] privatio esse. Quoniam igitur et dulce et quod huic contrarium, scilicet amarum, gustabiles habet actus et sapores,*** ex aliquali mixtione horum omnes alii sapores, sicut[2] colores ex albo et nigro, gustabile universaliter manifestavit que in saporibus contraria***, ex quibus fiunt omnes sapores, hec autem sunt dulce et amarum. Ut ad dulce cibale, cibalis sicci passionem dixit in humido saporem aut huius privationis pro amaro; huius enim contrarium, contrarium autem dulci et privatio ipsius. Quod enim neque siccum ipsum per se ne-

[1] coelatione. — [2] sint.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 441 b 27-442 a 1.

ξηρὸν αὐτὸ καθ' αὐτὸ οὔτε τὸ ὑγρὸν τρέφει, ὡς γνώριμον λαμϐάνει. Ἐν γὰρ τῇ τούτων μίξει ποιᾷ ἡ τροφή. Λείπει δὲ τῷ[1] « ὅτι οὔτε τὸ[2] ξηρὸν ἄνευ τοῦ ὑγροῦ οὔτε[3] τὸ ὑγρὸν ἄνευ τοῦ ξηροῦ » τὸ « χυμὸς καὶ τροφή. » Τούτῳ γὰρ ἀκολουθεῖ τὸ « τροφὴ γὰρ οὐχ ἓν μόνον. »

441 b 27-442 a 1. « Καὶ... προσφερόμενον. » Ὅτι δὲ μὴ πᾶν πάθος τὸ γινόμενον ἐκ τῆς τῶν τοιούτων μίξεως χυμός ἐστιν, ἑξῆς δείκνυσιν. Ἡ γὰρ[4] προσφερομένη[5] τροφὴ τοῖς ζώοις καὶ ἁπτή ἐστι. Διὰ τοῦτο γοῦν καὶ τὴν γεῦσιν εἶδός τι ἁφῆς λέγει εἶναι, ὅτι καὶ τῶν ἁπτῶν ἐναντιοτήτων[6] ἐστὶν ἀντιληπτική. Ἀλλ' οὐκ ἔστιν ἡ τροφὴ τροφή, καθὸ ἁπτή ἐστιν[7]. Οὐ γάρ, καθὸ θερμὴ ἢ ψυχρὰ ἢ[8] μαλακὴ ἤ τινα ἄλλην ἁπτὴν[9] ἐναντίωσιν ἔχει, τρέφει· ἀλλὰ καθόσον μὲν ἁπτή ἐστι, κατὰ τοσοῦτον αὐξήσεώς ἐστι τοῖς τρεφομένοις καὶ[10] φθίσεως αἰτία. Καθὸ γὰρ θερμὸν ἢ ψυχρόν ἐστι τὸ τρέφον, ἢ προσκρίνεται ἢ ἀποκρίνεται.

[1] τὸ D. — [2] om. AMC. — [3] οὐδὲ D. — [4] δὲ ABC. — [5] τροφὴ φερομένη AC. προφερομένη BD. — [6] ἐναντιώτατον D. — [7] om. D. — [8] ἢ μαλακὴ om. ABC. — [9] om. AC. post ἐναντίωσιν M. — [10] καὶ φθίσεως ante τοῖς AC.

---

que humidum nutrit, ut notum accipit. In mixtura enim aliquali horum alimentum. Deficit autem hoc quod « neque humidum sine sicco « neque siccum sine humido » « sapor et alimentum huius. » Huic enim consequens hoc « alimentum enim non unum solum. »

441 b 27-442 a 1.] Quod autem non omnis passio facta ex talium mixtione sapor est, consequenter ostendit. Oblatum[1] enim alimentum animalibus et tangibile est. Propter hoc enim et gustum speciem quandam tactus dicit, quia tangibilium contrarietatum est susceptivus. Sed non est alimentum *** secundum quod tangibile est. Non enim secundum quod calidum aut frigidum aut molle aut aliam aliquam tangibilem contrarietatem habet, nutrit; sed secundum quantum quidem tangibile est, secundum tantum augmenti et detrimenti causa est. Secundum quod enim calidum est aut frigidum quod nu-

[1] ablatum.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.
—
441 b 23-27.

ἀμφότεροι. Ὡς γὰρ ἐπὶ τῶν χρωμάτων τὸ ἐναντίον τῷ μάλιστα ὁρατῷ (τοῦτο δέ ἐστι τὸ λευκόν), ὅπερ[1] ἐστὶ τὸ μέλαν ὁρατὸν ὂν[2] καὶ αὐτό, ***[3] οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν χυμῶν τὸ ἐναντίον τῷ μάλιστα γευστῷ (μάλιστα δὲ γευστὸν τὸ τροφιμώτατον, τοιοῦτον δὲ τὸ γλυκὺ) ***[4] στέρησις[5] τούτου. Καὶ γὰρ καθόλου τῶν ἐναντίων δοκεῖ αὐτῷ τὸ[6] ἐν τῇ χείρονι συστοιχίᾳ[7] στέρησις εἶναι. Ἐπεὶ τοίνυν καὶ τὸ γλυκὺ καὶ τὸ[8] τούτῳ ἐναντίον τὸ[9] πικρὸν γευστά τε καὶ χυμοὶ καὶ ἐκ τῆς τούτων ποιᾶς μίξεως πάντες οἱ ἄλλοι χυμοί, ὥσπερ[10] τὰ χρώματα ἔκ τε τοῦ λευκοῦ καὶ τοῦ μέλανος, τὸ γευστὸν καθόλου ἐδήλωσε[11] τὰ ἐν τοῖς χυμοῖς ἐναντία εἰπών, ἐξ ὧν οἱ πάντες χυμοί, ταῦτα δέ ἐστι τὸ γλυκὺ καὶ τὸ πικρόν. †Ὡς[12] ἐπεὶ τὸ γλυκὺ τρόφιμον, τοῦ τροφίμου ξηροῦ πάθος εἶπεν ἐν τῷ ὑγρῷ τὸν χυμὸν ἢ τῆς τούτου στερήσεως ἀντὶ τοῦ πικροῦ· τούτου γὰρ ἐναντίον, ἐναντίον δὲ τῷ γλυκεῖ καὶ ἡ στέρησις αὐτοῦ. Ὅτι μὲν γὰρ οὔτε τὸ

[1] ὥσπερ D. — [2] ὂν post αὐτὸ AMC. — [3] Suppléez στέρησις τοῦ λευκοῦ. — [4] Suppléez quelque chose comme ὅπερ ἐστὶ τὸ πικρὸν γευστὸν ὂν καὶ αὐτό. — [5] στέρησιν D. — [6] τῷ ACD. — [7] συστοιχεία AC. συστάσει χία D. — [8] om. AC. — [9] τὸ πικρὸν om. D. — [10] ὡς περὶ D. — [11] ἐδήλωσεν AMCD. — [12] Lisez ὥστε.

---

bilesque ambo. Ut enim in coloribus quod contrarium maxime visibili, scilicet albo, quod nigrum visibile existens et ipsum, sic et in saporibus contrarium maxime gustabili (maxime autem gustabile quod maxime cibale, tale autem quod dulce) privatio huius. Et enim universaliter contrariorum videtur ipsi in deteriori correlatione[1] privatio esse. Quoniam igitur et dulce et quod huic contrarium, scilicet amarum, gustabiles habet actus et sapores,*** ex aliquali mixtione horum omnes alii sapores, sicut[2] colores ex albo et nigro, gustabile universaliter manifestavit que in saporibus contraria***, ex quibus fiunt omnes sapores, hec autem sunt dulce et amarum. Ut ad dulce cibale, cibalis sicci passionem dixit in humido saporem aut huius privationis pro amaro; huius enim contrarium, contrarium autem dulci et privatio ipsius. Quod enim neque siccum ipsum per se ne-

[1] coelatione. — [2] sint.

ξηρὸν αὐτὸ καθ' αὑτὸ οὔτε τὸ ὑγρὸν τρέφει, ὡς γνώριμον λαμβάνει. Ἐν γὰρ τῇ τούτων μίξει ποιᾷ ἡ τροφή. Λείπει δὲ τῷ[1] « ὅτι οὔτε τὸ[2] ξηρὸν ἄνευ τοῦ ὑγροῦ οὔτε[3] τὸ ὑγρὸν ἄνευ τοῦ ξηροῦ » τὸ « χυμὸς καὶ τροφή. » Τούτῳ γὰρ ἀκολουθεῖ τὸ « τροφὴ γὰρ οὐχ ἓν μόνον. »

441 b 27-442 a 1. « Καὶ... προσφερόμενον. » Ὅτι δὲ μὴ πᾶν πάθος τὸ γινόμενον ἐκ τῆς τῶν τοιούτων μίξεως χυμός ἐσῖιν, ἑξῆς δείκνυσιν. Ἡ γὰρ[4] προσφερομένη[5] τροφὴ τοῖς ζώοις καὶ ἁπῖὴ ἐσῖι. Διὰ τοῦτο γοῦν καὶ τὴν γεῦσιν εἶδός τι ἁφῆς λέγει εἶναι, ὅτι καὶ τῶν ἁπῖῶν ἐναντιοτήτων[6] ἐσῖὶν ἀντιληπῖική. Ἀλλ' οὐκ ἔσῖιν ἡ τροφὴ τροφή, καθὸ ἁπῖή ἐσῖιν[7]. Οὐ γάρ, καθὸ θερμὴ ἢ ψυχρὰ ἢ[8] μαλακὴ ἤ τινα ἄλλην ἁπῖὴν[9] ἐναντίωσιν ἔχει, τρέφει· ἀλλὰ καθόσον μὲν ἁπῖή ἐσῖι, κατὰ τοσοῦτον αὐξήσεώς ἐσῖι τοῖς τρεφομένοις καὶ[10] φθίσεως αἰτία. Καθὸ γὰρ θερμὸν ἢ ψυχρόν ἐσῖι τὸ τρέφον, ἢ προσκρίνεται ἢ ἀποκρίνεται.

[1] τὸ D. — [2] om. AMC. — [3] οὐδὲ D. — [4] δὲ ABC. — [5] τροφὴ φερομένη AC. προφερομένη BD. — [6] ἐναντιώτατον D. — [7] om. D. — [8] ἢ μαλακὴ om. ABC. — [9] om. AC. post ἐναντίωσιν M. — [10] καὶ φθίσεως ante τοῖς AC.

---

que humidum nutrit, ut notum accipit. In mixtura enim aliquali horum alimentum. Deficit autem hoc quod « neque humidum sine sicco « neque siccum sine humido » « sapor et alimentum huius. » Huic enim consequens hoc « alimentum enim non unum solum. »

441 b 27-442 a 1.] Quod autem non omnis passio facta ex talium mixtione sapor est, consequenter ostendit. Oblatum[1] enim alimentum animalibus et tangibile est. Propter hoc enim et gustum speciem quandam tactus dicit, quia tangibilium contrarietatum est susceptivus. Sed non est alimentum *** secundum quod tangibile est. Non enim secundum quod calidum aut frigidum aut molle aut aliam aliquam tangibilem contrarietatem habet, nutrit; sed secundum quantum quidem tangibile est, secundum tantum augmenti et detrimenti causa est. Secundum quod enim calidum est aut frigidum quod nu-

[1] ablatum.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 441 b 27-442 a 1.

Τὸ γὰρ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρὸν πέψεως καὶ ἀπεψίας αἰτία, ὧν ἡ μὲν πέψις προσκρίσεώς τε καὶ αὐξήσεως αἰτία, ἡ δὲ ἀπεψία φθίσεώς τε καὶ ἀτροφίας. Συνεργεῖ δὲ πρὸς τὴν σύμφυτον ἐν τοῖς ζώοις θερμότητα, δι' ἧς αἱ πέψεις, τῇ θρεπτικῇ ψυχῇ (τούτῳ γὰρ ὀργάνῳ πρὸς τὴν πέψιν ἡ δύναμις αὕτη χρῆται) καὶ ἡ τῶν προσφερομένων[1] θερμότη†τε[2] καὶ †ψυχρότης. Ὥστε κατὰ μὲν τὸ πάθος τοῦτο τὸ[3] ἁπτὸν γινόμενον καὶ αὐτὸ ὑπὸ τοῦ ξηροῦ ἐν τῷ ὑγρῷ (ἐκ τούτων γὰρ ἡ τροφὴ οὖσα καὶ ἁπτή ἐστιν) οὐκ εἰσι[4] χυμοί. Δύναται γὰρ ἡ τροφή, καθόσον ἁπτή ἐστιν, αὐξήσεως εἰρῆσθαι αἰτία, ὅτι τὸ σῶμα ἁπτόν. Ἡ γὰρ ἀντιτυπία ἁπτή, ἐν ᾗ τῷ σώματι τὸ εἶναι, ἀλλὰ καὶ ἀφ' ὧν εἰδοποιεῖται[5] τὰ πρῶτα σώματα, ἐν οἷς αὐτοῖς τὸ εἶναι, ἁπτὰ καὶ ταῦτα. Κατὰ δὲ σώματος προσθήκην τε καὶ ἀπουσίαν αἱ αὐξήσεις τε καὶ μειώσεις. Ὥστε ἡ τροφή, καθὸ μὲν[6] σῶμα, αὔξει, ὡς ἐν τοῖς περὶ γενέσεως εἶπε[7]

[1] *τρεφομένων* AC. — [2] *τε καὶ ψυχρότης* ne va pas au sens. — [3] om. D. — [4] *δὲ* add. AMBCD. — [5] *εἰδοποιεῖσθαι* A pr. BC. — [6] om. ABC. — [7] Arist. *De Gen. et Corr.* I, 5. 322 a 25-28.

---

trit, aut agregatur aut segregatur. Frigidum enim*** calidum digestionis et indigestionis causa, quorum digestio quidem agregationis et augmentationis causa, apepsia[1] autem digestionis et atrophias. Cooperatur autem ad connaturalem in animalibus caliditatem, per quam digestiones, nutritive anime (hoc enim organo ad digestionem potentia ipsa utitur[2]) et oblatorum caliditas et frigiditas. Quare secundum passionem quidem hanc tangibile factum et ipsum a sicco in humido (ex hiis enim alimentum existens et tangibile est), non sunt sapores. Potest[3] alimentum, secundum quod tangibile est, augmentationis dictum esse causa, quia[4] corpus tangibile....... enim tangibile, in qua corpori esse, sed a quibus specificantur prima corpora, in quibus ipsis esse, sensibilia et hec. Secundum corporis autem appositionem[5] et absentiam augmentationes et diminutiones. Quare alimentum, secundum quod quidem corpus, auget, ut in hiis que

[1] atrophia. — [2] nutrit. — [3] possunt. — [4] quare. — [5] dispositionem.

(καθὸ γὰρ σῶμά ἐσῖι, ϖοσή ἐσῖι), καθὸ δὲ γλυκεῖα[1], τρέφει, καὶ κατὰ τοῦτο δὲ καὶ[2] κινητικὴ τῆς κατὰ δύναμιν γεύσεως εἰς ἐνέργειαν. « Τούτων μὲν γὰρ αἴτιον ἢ θερμὸν ἢ ψυχρόν· » « τούτων » λέγει[3] αὐξήσεως καὶ φθίσεως αἰτίαν τὴν τροφὴν εἶναι, κἂν[4] θερμὴ ᾖ[5] κἂν[6] ψυχρὰ καὶ ὅλως ἁπῖή. « Ταῦτα γάρ » φησι « ϖοιεῖ καὶ αὔξησιν καὶ φθίσιν, » ἤτοι λέγων τὰ ἁπῖά[7] ἁπλῶς ἢ[8] τῶν ἁπῖῶν τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρόν. Καθὸ ϖάθος ἄρα ἐγγινόμενον[9] τῷ ὑγρῷ ὑπὸ[10] τοῦ ξηροῦ τό τε γεύεσθαι τοῖς ζώοις καὶ τὸ τρέφεσθαι, κατ'[11] αὐτὸ τοῦτο ὁ χυμὸς κατά τι μὲν[12] τρέφει, καθὸ γευσῖόν ἐσῖι δηλονότι[13], ἀλλ' οὐ καθὸ ἁπῖόν.

442 a 2. « Πάντα... μεμιγμένως. » Ἁπλῶς οὖν δεικτικὸν ϖαρέθετο τὸ ϖᾶν τὸ τρεφόμενον ἢ γλυκεῖ χυμῷ ἢ μεμιγμένῳ †ἁπλῶς[14] τρέφεσθαι***[15], †ἅ[16] ἐσῖι γευσῖὰ, ἀλλ' οὐχ †ἁπλᾶ[17], ὡς ἄνευ γλυκέος μὴ δυ-

[1] γλυκυῖα AMC. — [2] om. ABCD. — [3] δὲ AMC. — [4] καὶ ABCD. — [5] ἐσῖι AMBCD. — [6] καὶ ABCD. — [7] ἁπλᾶ BCD. — [8] καὶ D. — [9] ἐγινόμενον D. — [10] ἀπὸ AMBC. — [11] κατ' αὐτὸ] καθ' ἑαυτὸ AMBC. καθ' αὐτὸ D. — [12] οὖν AMBCD. — [13] δηλωτικόν D. — [14] Transposez avant γλυκεῖ. — [15] Suppléez τοῦ τοῖς ϖροσφερομένοις τρέφεσθαι. — [16] Lisez ᾗ. — [17] ἁπλῶς AMCD. Lisez ἁπῖά.

---

de generatione dixit (secundum enim quod corpus est, quantum est), secundum autem quod dulcia, nutrient, et secundum hoc et motiva eius qui secundum potentiam gustus in actum. « Horum « quidem enim causa calidum aut frigidum : » « horum » dicit augmenti et detrimenti alimentum causam esse, etsi calidum sit vel frigidum*** totaliter tangibile. « Hec[1] enim, » ait, « faciunt et augmentum « et detrimentum[2] » dicens simplicia simpliciter aut tangibilium calidum et frigidum. Secundum quod passio igitur facta in humido a sicco et gustare animalibus et nutriri[3], secundum hoc ipsum sapor secundum aliquod quidem nutrit, secundum quod gustabile est palam, sed non secundum quod tangibile.

442 a 2.] Simpliciter[4] igitur ostensivum proposuit quod omne quod nutritur aut dulci sapore aut mixto nutriri, que saporabilia, sed non

[1] hoc. — [2] detrementum. — [3] nutrici. — [4] similiter.

ναμένης τροφῆς εἶναι. Τὸ[1] δὲ μεμιγμένον εἴη ἂν ἔκ τε τῆς γλυκείας καὶ τῆς ἐναντίας ταύτῃ τῆς πικρᾶς, [ὥσπερ[2] αἱ λιπαρότητες.] Καὶ[3] γάρ, ὡς προϊὼν ἐρεῖ, τῷ[4] τὸ γλυκὺ καὶ †τρόφιμον[5] ἐπιπολαστικὸν εἶναι, τούτῳ καὶ μίξεώς τινος ὁ τοιοῦτος χυμὸς πρὸς τὸ τρέφειν δεῖται· †ἐπιπολαστικὸν[6] δὲ τὸ γλυκὺ τῷ κοῦφόν τε εἶναι καὶ ἄνω †φέρεσθαι· διὰ γὰρ τοῦτο ***[7] καὶ τρόφιμον.

442 a 3-4. « Δεῖ... αὐτῶν. » Εἶναι μὲν οὖν φησι τὸν λόγον[8] περὶ τοῦ[9] τίσι[10] καὶ πῶς τρεφόμεθά τε[11] καὶ αὐξόμεθα τοῖς περὶ γενέσεως λόγοις οἰκεῖον. Εἴρηκε δὲ[12] περὶ μὲν[13] αὐξήσεως ἰδίως ἐν τοῖς περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς[14], περὶ δὲ τροφῆς ἐν τοῖς περὶ ζώων γενέσεως[15]. Διὸ τὸν μὲν ἀκριβῆ περὶ αὐτῶν λόγον εἰς ἐκείνας ἀνατίθεται ὡς οἰκειοτέρας τὰς πραγματείας, νῦν δὲ ὅσον ἀναγκαῖον πρὸς τὴν τοῦ προκειμένου

[1] τὸ δὲ μεμιγμένον] ἡ δεκτικὸν AMBCD. — [2] ὥσπερ αἱ λιπαρότητες om. AMBCD. — [3] τὸ ABCD. — [4] om. ABCD. — [5] Effacez. — [6] ἐπιπολαστικον... φέρεσθαι.] Transposez avant τούτῳ. — [7] Suppléez τὸ γλυκὺ. — [8] om. ABCD. — [9] σίτου add. AMC. — [10] del. M. — [11] om. D. — [12] οὖν D. — [13] om, D. — [14] I, 5. — [15] Est-ce II, 5-6 ? Conf. Simplicius sur le *De Anima*, II, 4. 416 b 30-31 (fol. 32 r°).

---

simplicia, tamquam dulci sine alimento non possit esse. Mixtum autem utique erit ex dulci et contrario huic amaro, ut pinguedines.*** dicet,*** dulce et cibale supernatativum esse, hoc et mixtione aliqua talis sapor ad nutrire indiget; supernatativum autem dulce eo quod leve sit et sursum fertur; propter hoc enim et cibale.

442 a 3-4.] Esse quidem igitur ait[1] sermonem de hoc quibus et qualiter nutrimur[2] et augemur hiis que de generatione proprium. Dixit autem de augmentatione in hiis que de generatione et corruptione, de alimento autem in hiis que de animalium generatione. Propter quod exquisitum sermonem de ipsis in illos reponit tractatus, tamquam magis proprios; nunc autem quam necessarium ad

[1] aut. — [2] nugtrimur.

δεῖξιν ἐπιμνησθῆναί φησι δεῖν αὐτῶν. (442 a 4-6. « *Τὸ... βάρος.* ») *Λέγει δὲ τὸ θερμὸν τῆς τε αὐξήσεως τοῖς σώμασιν αἴτιον διὰ τῆς πέψεως τῆς τροφῆς γίνεσθαι*[1] *καὶ τῆς δημιουργίας τε καὶ γενέσεως τῆς τροφῆς· ποιητικὸν γὰρ αὐτῆς τοῦτο τῷ*[2] ***[3] *φύσιν ταύτην*[4] *ἀπὸ τοῦ ὑγροῦ τοῦ χυμὸν ἔχοντος ἤδη τὸ κοῦφον μὲν καὶ γλυκὺ ἕλκειν, τὸ δ' ἁλμυρὸν*[5] *καὶ πικρὸν καταλείπειν*[6] *διὰ τὸ*[7] *βάρος. Τὸ γὰρ κουφότερον αὐτῷ συναναφέρει*[8] *κινούμενον εἰς τὸν ἄνω τόπον κατὰ φύσιν, τὸ δὲ βαρὺ καταλείπει. Τοῦτο δὲ ὡς γνώριμον ἀπὸ τῶν ἀναθυμιάσεων λαμβάνει· οὕτω*[9] *γὰρ αἱ ἀναθυμιάσεις γίνονται.* (442 a 6-8. « *Ὃ... γλυκεῖ.* ») *Τοῦτο*[10] *δὴ οὖν ὃ*[11] *ἐν τοῖς ἔξω σώμασι τὸ θερμὸν ὁρᾶται ποιοῦν, ποιεῖν φησιν αὐτὸ καὶ ἐν τῇ φύσει τῶν ζώων τε*[12] *καὶ φυτῶν, ἕλκειν*[13] *μὲν τὸ ἔνδον θερμὸν ἀπὸ τῆς τροφῆς τῆς ἐντεθείσης*[14] *τὸ κοῦφον καὶ γλυκὺ καὶ προσκρίνειν*[15], *καταλείπειν*[16] *δὲ τὸ βαρὺ τῷ εἶναι πικρόν τε καὶ ἁλμυρόν, ὅ ἐστι τὸ περίτ-*

[1] *γινομένη* D. — [2] *τοῦ* D. — [3] Suppléez *τήν*. — [4] *ἔχειν* AMBCD. — [5] *ἁλμιρόν* A (ici et partout), M. — [6] *καταλοιπειν* A. — [7] om. AMC. — [8] *συμφέρει* ABC. — [9] *οὕτω... γίνονται* om. D. — [10] *τοῦτο*] *οὐ τοῦτο* D. — [11] om. D. — [12] om. AMC. — [13] *ἕλκει* AM pr. BCD. — [14] *ἐνθείσης* AMBCD. — [15] *προσκρίνει* M. — [16] *καταλείπει* M.

---

propositi ostensionem ait[1] oportere recordari ipsorum. (442 a 4-6.) Dicit autem calidum augmentationis causam corporibus per alimentum digestione facta et operatione et generatione alimenti; factivum enim ipsius hoc eo quod naturam hanc ab humido habente saporem iam leve quidem et dulce trahere, salsum autem et amarum dimittere propter pondus. Levius enim simul cum ipso fert motum ad superiorem locum secundum naturam, grave autem dimittit. Hoc autem ut notum *** exaltationibus assumit. Sic[2] enim exaltationes fiunt. (442 a 6-8.) Hoc enim *** in exterioribus corporibus calidum videtur faciens, facere ait ipsum et in natura animalium et plantarum, trahere quidem quod intus calidum ab alimento dulce et leve et agregare, derelinquere autem grave eo quod sit amarum et salsum, quod est super-

[1] aut. — [2] est.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 442 a 8-12.

ἰωμα. Εἰ γὰρ ταῦτα βαρέα ὄντα καὶ πικρὰ ὑπομένει, δῆλον ὡς τὸ κοῦφον καὶ ἐναντίον τούτοις γλυκύ. Καὶ εἴη ἂν αἰτία τις καὶ[1] αὕτη τοῦ[2] τοῖς γλυκέσι τρέφεσθαι τὰ τρεφόμενα. Ὅτι δὲ γλυκὺ τὸ †ἀναφερόμενόν[3] τε καὶ †τρέφον[4] ὑπὸ τοῦ θερμοῦ, καὶ οὐχ ἁπλῶς κοῦφον, ἀλλ' ἔστι τὸ κοῦφον καὶ γλυκύ, δῆλον καὶ[5] αὐτὸ ἐκ τῶν ἀναθυμιάσεων. Πᾶν γὰρ τὸ ὄμβριον[6] γλυκύ, καίτοι τοῦ πλείστου ἀπὸ τῆς θαλάττης ἀτμιζομένου οὔσης γε[7] ἁλμυρᾶς. Εἴρηται[8] δὲ περὶ τούτων ἐν τοῖς Μετεωρολογικοῖς. (442 a 8-12. « Συμμίγνυνται... ἐπιπολαστικόν. ») Προηγουμένως μὲν οὖν[9] ὁ γλυκὺς χυμὸς τρόφιμος· οἱ δὲ ἄλλοι χυμοὶ ἀναμίγνυνται εἰς τὴν τροφὴν ἣν ἔξωθεν προσφερόμεθα ἀντὶ[10] ἡδύσματός, φησιν, οὐχ ὡς τρόφιμοι καθ' ἑαυτούς, ὥσπερ τὸ ἁλμυρὸν καὶ τὸ ὀξύ· ὡς γὰρ τούτους τοὺς χυμοὺς ἡδύσματος χάριν τοῖς γλυκέσι παραμεμιγμένους[11] ὁρῶμεν παραμυθουμένους τὴν καθ'[12] ἑκάστην γεῦσιν ὑπερβολὴν τῆς γλυκύτη-

[1] om. D. — [2] τοῦ τοῖς] τούτοις AMC. — [3] ἀναφερόμενόν... τρέφον] Lisez τρέφον τε καὶ ἀναφερόμενον. — [4] τρεφόμενον D. — [5] om. D. — [6] ὄμβρυον D. — [7] om. D. — [8] Arist. *Meteor.* II, 3. — [9] om. D. — [10] τοῦ add. D. — [11] παραμεμιγμένοις AMBC. παραμεμιγμένοι D. — [12] om. A.

---

fluum. Si enim hec[1] gravia existentia et amara subtus manent, palam quoniam leve et contrarium hiis dulce. Et erit utique causa quedam et ipsa quod que nutriuntur nutriantur dulcibus. Quod autem dulce quod sursum fertur et alens a calido, et non simpliciter leve, sed est leve et dulce, palam et ipsum*** exaltationibus. Omne enim quod pluviale dulce, quamvis plurimum a mari existente salso vaporet. Dictum est autem de hiis in hiis que de metheorologia. (442 a 8-12.) Principaliter quidem igitur dulcis sapor[2] cibalis; alii autem permiscentur in alimentum quod deforis accipimus pro condimento, ait, non ut cibales[3] secundum se, sicut quod salsum et acutum; sicut enim hos sapores condimenti gratia dulcibus mixtos videmus temperantes secundum unumquemque gustum dulcedinis excessum, sic[4] et alios sapores

[1] hoc. — [2] sapor cibalis] sapor abilis. — [3] cibalis. — [4] hic.

τος, οὕτω καὶ τοὺς ἄλλους χυμοὺς τῆς χρείας χάριν ταύτης τοῖς γλυκέσιν ἀναμίγνυσθαι ἀντισπῶντας[1] *τὸ*[2] *τοῦ γλυκέος ἐπιπολαστικόν, ἀλλ' οὐχ ὡς τροφίμους καθ' αὑτούς. Ἀφ' ὧν δῆλον ὅτι τὸ ἔνδον θερμὸν τοῖς γλυκέσι τρέφει καθ' ὃν*[3] *προείρηκε*[4] *τρόπον.*

XXXIV. 442 a 12-29. « *Ὥσπερ... αὐτῶν.* » (12-17. « *Ὥσπερ... μόνον.* ») *Εἰπὼν τρόφιμον μὲν εἶναι χυμὸν τὸν γλυκύν, ἐναντίον δὲ καὶ*[5] *κατὰ στέρησιν τούτου τὸν πικρόν, δείκνυσιν ὅτι πάντες οἱ χυμοὶ ἐκ τῆς τούτων τῶν ἐναντίων ποιᾶς μίξεως, ὥσπερ καὶ τὰ χρώματα ἐκ λευκοῦ τε καὶ μέλανος, καὶ κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῆς μίξεως τῶν ἐναντίων χυμῶν πρὸς ἀλλήλους γίνεσθαι τὴν τῶν μεταξὺ διαφοράν, ὡς ἐπὶ τῶν χρωμάτων, εἴτε*[6] *πάντων τῶν χυμῶν κατ' ἀριθμούς τινας ὡρισμένους καὶ ἀναλογίας τῆς ἐκ*[7] *τῶν ἐναντίων μίξεως γενομένων, εἴτε τῶν μὲν τὴν ἡδονὴν ποιούντων οὕτω*[8]*, τῶν δ' ἄλλων ὡς ἔτυχεν.*

[1] *κολάζοντας* D. — [2] *του* pr. B om. AC. — [3] *καὶ* add. D. — [4] *προειρήκαμεν* AMBC. — [5] om. AMBC. — [6] *εἴτι* AM. *εἴγε* D. — [7] *κατὰ* AMBCD. — [8] *οὕτως* D.

---

oportunitatis huius gratia dulcibus permisceri reprimentes[1] dulcis supernatativum, sed non ut cibales secundum se. Ex quibus palam quod intrinsecum calidum dulcibus nutrit secundum modum quem predixit.

XXXIV. 442 a 12-29.] « Sicut colores ex albo[2] et nigro[3] mixta « sunt. » (12-17.) Cum dixisset cibalem quidem esse saporem dulcem, contrarium autem et secundum privationem hiis amarum, ostendit quod omnes sapores ex horum contrariorum aliquali mixtura, quemadmodum colores ex albo et nigro, et secundum proportionem mixtionis contrariorum saporum adinvicem fieri intermediorum differentiam, sicut in coloribus, sive in omnibus saporibus secundum numeros quosdam dinumeratos[4] et analogias mixtionis facte ex contrariis, sive facientibus*** quidem delectationem sic, aliis autem ut contingit.

[1] reprementis. — [2] albi. — [3] nigri. — [4] denumeratos.

442 a 17-19. « Ὁ μέν... μέσον. » Ἑξῆς δὲ καὶ τὰ εἴδη τῶν χυμῶν ἐκτίθεται καὶ λέγει τίνας αὐτῶν τοῖς ἄκροις τε καὶ ἐναντίοις συντάσσειν δεῖ, τίνας δὲ ἐκ τῆς μίξεως τῶν ἐναντίων γίνεσθαι λέγειν. Τὸν μὲν οὖν λιπαρὸν χυμὸν τῷ γλυκεῖ φησι τὸν αὐτὸν εἶναι (τρόφιμος γὰρ οὗτος), τὸν δ' ἁλμυρὸν τῷ πικρῷ[1], τὸν δὲ δριμὺν[2] καὶ[3] αὐστηρὸν καὶ στρυφνὸν καὶ ὀξὺν ἐν μέσῳ εἶναι, γινομένους ἐκ τῆς ποιᾶς τῶν ἄκρων μίξεως.

442 a 19-25. « Σχεδὸν... τούτων. » Εἰπὼν[4] δὲ ὁμοίως γίνεσθαι τοὺς μεταξὺ χυμοὺς ἐκ τῆς τῶν ἐναντίων, τοῦ τε γλυκέος καὶ τοῦ[5] πικροῦ, μίξεως, ὡς καὶ τὰ χρώματα τοῦ λευκοῦ τε[6] καὶ τοῦ[7] μέλανος μιγνυμένων[8], νῦν κατὰ τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν τὴν ὁμοιότητα δείκνυσιν οὖσαν[9]· ἑπτὰ γὰρ εἴδη εἶναι ἀμφοτέρων † τῶν[10] † χυμῶν, ἃ κατηρίθμηκε· καὶ γὰρ τὸ ἁλμυρὸν ὡς εἶδός τι ἄλλο καὶ οὐ πάντη ταὐτὸν τῷ πικρῷ εἶναι· ὡς δὲ τὸ[11] λιπαρὸν τῷ γλυκεῖ συνῆψεν, οὕτω φησὶ καὶ ἐν τοῖς χρώμασι δεῖν

[1] πυκρῷ D. — [2] δρυμὺν D. — [3] τὸν add. D. — [4] εἰπὼν... μίξεως om. D. — [5] om. AMC. — [6] om. D. — [7] om. AMBC. — [8] μιγνυμένου D. — [9] οὔσης D. — [10] τῶν χυμῶν] Effacez. — [11] τὸν D.

---

442 a 17-19.] Consequenter autem et species saporum exponit, et dicit quosdam ipsorum extremis et contrariis oportere coordinare, quosdam autem dicere fieri ex mixtura contrariorum. Pinguem quidem igitur saporem ait eundem esse cum dulci (cibalis enim iste), salsum autem cum amaro, *** autem et austerum et ponticum et acutum in[1] medio esse, factos ex aliquali extremorum mixtura.

442 a 19-25.] Et cum dixisset similiter[2] fieri intermedios sapores ex mixtura contrariorum, scilicet dulcis et amari, quemadmodum et colores ex albo et nigro mixtos, nunc secundum numerum ipsorum similitudinem ostendit existentem; VII enim esse species amborum saporum quidem, quas enumeravit; et enim salsum ut speciem quandam aliam et non omnino eandem amaro esse. Ut autem pingue dulci coniunxit, sic ait et in coloribus oportere xanton cum albo di-

[1] in medio] intermedio. — [2] simile.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.
—
442 a 19-25.

τὸ ξανθὸν ἐν τῷ λευκῷ καταριθμεῖν, τὸ δὲ φαιὸν ἐν τῷ μέλανί πως εἶναι, ὥσπερ ἦν καὶ ἐν τοῖς χυμοῖς τὸ ἁλμυρὸν ἐν τῷ πικρῷ· ὡς[1] δ' ἐπ' ἐκείνων ἦν μέν πως τὸ ἁλμυρὸν ἐν[2] τῷ πικρῷ, ἄλλο[3] μὴν εἶδος, καὶ διὰ τοῦτο ἑπ7ὰ χυμῶν εἴδη, οὕτω[4] καὶ ἐπὶ[5] τῶν χρωμάτων ἔσεσθαι[6] κατὰ τὸ φαιὸν εἶδός τι χρώματος. Οὕτω γὰρ λέγοντος αὐτοῦ, σώζοιτο ἂν τὸ[7] τὰ εἴδη τῶν χρωμάτων ἑπ7ὰ εἶναι[8]. Τὸ γὰρ φοινικοῦν καὶ τὸ ἀλουργὲς[9] καὶ τὸ[10] πράσινον καὶ τὸ[11] κυανοῦν[12], ἃ λέγει μεταξὺ τῶν τριῶν ἐκείνων, τοῦ τε λευκοῦ καὶ τοῦ μέλανος καὶ τοῦ φαιοῦ, καὶ[13] τὰ ἑπ7ὰ εἴδη ποιήσει τῶν χρωμάτων. Εἰ μὲν οὖν φυλάσσοι[14] τις τὸ μὲν ξανθὸν ἐν χρώμασι καὶ συνάπ7οι[15] τὸ φαιὸν καὶ τὸ μέλαν, ἐν δὲ τοῖς πικροῖς[16] χυμοῖς[17] τὸ πικρὸν καὶ τὸ ἁλμυρόν, ἑπ7ὰ εἴδη ἔσ7αι[18] ἑκατέρου αὐτῶν, ὡς εἰρήκει, ὡς, εἰ δή τις† μήτε[19] ταῦτα συντιθείη[20]† καὶ[21] τὰ πρῶτα

[1] ὡς... ἁλμυρὸν om. ABC avec un blanc de vingt-huit lettres A, de dix-huit B, de vingt-cinq C. ὡς... πικρῷ om. D. — [2] om. AMBC. — [3] ἄλλο μὴν εἶδος] ἄλλοις μὲν εἴδεσι D. — [4] ὥσπερ D. — [5] ἐπὶ... εἴδη om. D. — [6] ἔσεσθαι κατὰ om. ACB, avec un blanc de quinze lettres A, de seize C, de vingt-huit B. — [7] om. ABC, avec un blanc de cinq lettres AC. — [8] εἶναι... καὶ om. ABC, avec un blanc de quarante-quatre lettres A, de trente-trois C, de vingt-trois B. — [9] ἀλουργόν D. — [10] om. D. — [11] om. BD. — [12] κεανοῦν AM. — [13] om. D. — [14] φυλάσσει D. — [15] συνάπ7ει D. — [16] post χυμοῖς D. — [17] χυμῶν add. D. — [18] ἔσ7αι... αὐτῶν] ἑκάσ7ου αὐτὸ ἔσ7αι D. — [19] Peut-être ἤ. — [20] συντεθείη AMBC. — [21] Peut-être ἤ.

numerare, fuscum autem in nigro aliqualiter esse, sicut erat et in saporibus salsum quidem in amaro. ***, alia tamen species*** ita et in coloribus fore[1] secundum fuscum speciem quandam coloris. Ita enim dicente ipso salvabitur utique species colorum septem esse. Puniceum enim et alurgum et prasinum[2] et kyanum, que dicit intermedia esse illorum trium, scilicet albi et nigri et fusci, VII species facient colorum. Si quidem igitur servet[3] xanton quidem in coloribus et copulet fuscum et nigrum, in amaris autem saporibus amarum et salsum, VII species utriusque ipsorum erunt, ut dixit, tanquam, si utique quis neque hec componat et prima dividat, equales utique et sic erunt

[1] fo. — [2] pressivum. — [3] serum.

διαιροίη[1], *ἴσα μὲν καὶ οὕτως ἔσῖαι τά τε τῶν χυμῶν εἴδη καὶ τὰ τῶν χρωμάτων, οὐ μὴν ἑπῖά, ἀλλ' ἢ ἓξ ἢ*[2] *ὀκτώ.* Ἐπεὶ *δὲ γίνεταί τινα χρώματα οὐ μόνον κατὰ τὴν τοῦ λευκοῦ τε καὶ μέλανος μίξιν, ἀλλὰ καὶ τῶν μεταξὺ πάλιν μιγνυμένων ἀλλήλοις* (*διὸ καὶ ἄπειρά πως εἶναι δοκεῖ*[3] *τὰ χρώματα*), *τὰ*[4] *ἄλλα φησὶν ἐκ τῆς τούτων γίνεσθαι μίξεως, τῶν πρώτων χρωμάτων ὄντων ὅσων εἴρηκεν.* (442 a 25-29. « Καὶ... *αὐτῶν.* ») Εἰπὼν *δὲ τὴν μίξιν ὁμοίως τῶν*[5] *τε χρωμάτων καὶ τῶν χυμῶν γίνεσθαι, καὶ τὰ εἴδη*[6] *ἴσα* †*εἶναι*[7] *αὐτῶν κατ' ἄλλην τινὰ ὁμοιότητα δείκνυσιν αὐτῶν* (*ὡς γὰρ τὸ μέλαν ἐναντίον* ***[8] *τῷ λευκῷ*[9] *σῖέρησις ἐν*[10] *διαφανεῖ λευκοῦ*[11], *οὕτω τὸ ἁλμυρὸν καὶ τὸ πικρὸν σῖέρησις τοῦ γλυκέος ἐν*[12] *τῷ τροφίμῳ ὑγρῷ*), *ἅμα διὰ τούτων ἐξηγούμενος ἡμῖν πῶς εἶπε τὴν πρὸ ὀλίγου λέξιν*[13], *τὴν* « *ὅτι δὲ*[14] *οὐ παντὸς ξηροῦ, ἀλλὰ τροφίμου οἱ χυμοὶ ἢ πάθος εἰσὶν*[15] *ἢ σῖέρησις.* » Τὴν *γὰρ σῖέρησιν*

[1] *διαιρεθῇ* AMBC. *διαιρηθῇ* D. — [2] om. A. — [3] om. AC. — [4] *δ'* add. D. — [5] om. AC. — [6] om. ABCD. — [7] Lisez *ὄντα*. — [8] Suppléez *ὄν*. — [9] *καὶ* add. D. — [10] *ἡ μὲν* D. — [11] *λευκῷ* D. — [12] om. ABCD. — [13] 441 b 21-25. — [14] om. AMC. — [15] *ἐσῖὶν* ABC.

---

saporum species et colorum, non tamen VII, sed VI aut VIII. Quoniam autem fiunt quidam colores non solum secundum albi et nigri mixturam, sed et intermediis iterum mixtis invicem (propter quod et infiniti aliqualiter esse videntur colores), alios ait[1] fieri ex horum mixtura, primis coloribus existentibus tot quot dixit. (442 a 25-29.) Cum autem dixisset mixturam similiter colorum et saporum fieri, et equales esse ipsorum species secundum aliam quandam similitudinem ostendit ipsorum (ut enim albo contrarium nigrum (privatio enim in dyafano albi[2]), sic salsum et amarum privatio dulcis in[3] cibali humido), simul per hoc exponens nobis qualiter dixit eam que ante hoc litteram, hanc scilicet « quod autem non omnis sicci, sed « cibalis sapores aut passio sunt aut privatio. » Privationem enim dicit

[1] autem — [2] albo. — [3] a.

λέγει τοῦ γλυκέος, ὅ[1] καὶ[2] τρόφιμον δέδειχε, τὸ[3] ϖικρόν τε[4] καὶ ἁλμυρόν[5]· ἐξ ὧν ἡ τῶν ἄλλων γένεσις ἁπάντων. Ὃ μὴ νοήσαντες οἱ ὑπομνηματισάμενοι τὸ βιϐλίον ἀλλοκότως τὴν λέξιν ταύτην ἐξηγήσαντο. Σημεῖον δὲ τοῦ σΊέρησιν εἶναι τοῦ γλυκέος τὸ ϖικρὸν ϖαρέθετο τὸ[6] τὴν τέφραν τῶν καταχαιομένων ϖικρὰν εἶναι· τοιαύτη γὰρ γίνεται τῷ ὑπὸ τοῦ θερμοῦ τὸ γλυκὺ ϖᾶν καὶ ϖότιμον ἐξικμάζεσθαι.

XXXV. 442 a 29-b 3. « Δημόκριτος... ἐσΊίν. » Δείξας ὅτι ἡ τροφὴ, καίτοι[7] ἁπΊὴ οὖσα, οὐ καθὸ ἁπΊή ἐσΊι τροφή ἐσΊι, διὰ τούτων αἰτιᾶται τόν τε Δημόκριτον καὶ τῶν φυσιολόγων τοὺς ϖλείσΊους ὡς[8] ϖάσας τὰς αἰσθήσεις ἁφὰς ϖοιοῦντας καὶ ϖάντα τὰ αἰσθητὰ[9] ἁπΊά τε καὶ δι' ἁφῆς γνωρίζεσθαι[10] λέγοντας. Πῶς δὲ ἁφὰς[11] ἐποίουν[12] ϖάσας τὰς αἰσθήσεις λέγει. Τῷ[13] γὰρ ϖάντα τὰ αἰσθητὰ[14] ἁπΊὰ ϖοιεῖν, τῶν δὲ ἁπΊῶν ἁφὴν

[1] ἣν ABC. ᾧ D. — [2] om. D. — [3] τὸ ϖικρὸν] τῶν ϖικρῶν AMC. τὸν ϖικρόν BD. — [4] γε D. — [5] ἁλμυρῶν AMC. — [6] καὶ add. D. — [7] καὶ τὴν A. — [8] om. D. — [9] αἰσθητικά D. — [10] γινώσκομεν D. — [11] ἁφῆς D. — [12] ἐπεὶ οὖν D. — [13] τὰ D. — [14] αἰσθητικὰ D.

---

dulcis, quoniam et cibalem dixit, amarumque et salsum, ex quibus aliorum generatio omnium. Quod non intelligentes qui exposuerunt librum extorte litteram hanc exposuerunt. Signum autem quod privatio dulcis sit amarum proposuit scilicet quod cinis combustorum amarus est; talis enim fit eo quod a calido dulce totum et potabile exsugitur.

XXXV. 442 a 29-b 3.] « Democritus autem et phisiologorum plu« rimi quicumque de sensu dicunt inconvenientissimum faciunt. » Cum ostendisset quod alimentum tangibile existens non secundum quod tangibile est alimentum est, per hec[1] causatur Democritum et phisiologorum plurimos velut sensus omnes facientes tactus et omnia sensibilia tangibilia et per tactum cognosci dicentes. Qualiter enim tactus faciebant[2] omnes sensus dicit. In faciendo enim omnia sensibilia

[1] hoc. — [2] faciebat.

αἴσθησιν, ἁπάντων ἂν[1] τῶν αἰσθητῶν[2] ἁφῇ αἰσθάνοιτο καὶ γίνοιντο ἂν πᾶσαι αἱ αἰσθήσεις ἁφαί. Ἁπλὰ δὲ ἐποίουν πάντα τὰ αἰσθητά[3], ὅτι τῇ ἀπορροίᾳ[4] τῇ ἀπὸ τῶν αἰσθητῶν καὶ τῇ τούτων ἐμπλώσει εἰς τὰ αἰσθητήρια τὴν ἀντίληψιν ἔλεγον γίνεσθαι, τῶν αἰσθητηρίων[5] κινουμένων ὑπ' αὐτῶν κατὰ τὰς τῶν ἐν αὐτοῖς σχημάτων τε καὶ μεγεθῶν καὶ λειοτήτων καὶ τραχυτήτων διαφοράς. Ἔτι τὸ λευκὸν καὶ τὸ γλυκὺ καὶ τὸ εὐῶδες καὶ τῶν ἄλλων δὲ ἕκαστον αἰσθητῶν οὐδενὶ ἑτέρῳ φασὶν ἀλλήλων οἱ περὶ Δημόκριτον διαφέρειν ἢ τοῖς σχήμασι καὶ τοῖς μεγέθεσι καὶ ταῖς λειότησί τε καὶ τραχύτησι. Ταῦτα γὰρ[6] τοῖς αἰσθανομένοις τοιαῦτα φαίνεται, ὁποῖα φαίνεται παρὰ τὸ τὴν ἁφὴν τὴν[7] καθ' ἑκάστην αἴσθησιν ὑπ' αὐτῶν ἐμπιπτόντων οὕτω πάσχειν τε καὶ διατίθεσθαι.

XXXVI. 442 b 3. Εἰπὼν δὲ γίνεσθαι πάσας τὰς αἰσθήσεις ἁφὰς κατὰ τοὺς οὕτω λέγοντάς, φησι· « Τοῦτο... συνιδεῖν. » Λέγοι δ' ἂν τοῦτο, ὅτι εἰ πᾶσαι[8] ἁφαί, †ἃς[9] δεῖ τῶν ἁπλῶν αὐτὰς ἐναντιώσεων

[1] ἄρα D. — [2] εἰσθητῶν A. — [3] αἰσθητικὰ D. — [4] ἀπορίᾳ AD. — [5] αἰσθητῶν ABCD. — [6] δὲ D. — [7] τοῖς D. — [8] αἱ add. AMBC. — [9] αἱ D. Lisez πάσας.

---

tangibilia, tangibilia autem tactus sensum, omnia utique sensibilia tactus sentiet et fient utique omnes sensus tactus. Tangibilia autem faciebant omnes ipsa sensibilia, quia deffluxu eo qui a sensibilibus et incidentia ea que ab hiis in sensitivis dicebant perceptionem fieri, sensitivorum motorum ab ipsis secundum differentias earum que in ipsis figurarum et magnitudinum et asperitatum. Adhuc dulce et album et quod boni odoris et aliorum unumquodque sensibilium nullo alio aiunt abinvicem differre qui circa Democritum, quam figuris et magnitudinibus et planiciebus et asperitatibus. Hec autem sentientibus talia videntur, qualia videntur apud tactum qui secundum unumquemque sensuum ab ipsis incidentibus sic pati et disponi.

XXXVI. 442 b 3.] Et cum dixisset fieri omnes sensus tactus secundum sic dicentes, « hoc autem, » ait, « quod sit impossibile non « difficile videre. » Dicet autem utique hoc quia si omnes tactus, quos ipsos oportet tangibiles contrarietates***, quarum videmus tangentes

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 442 b 3.

ἀντιλαμϐάνεσθαι, ὧν ὁρῶμεν τοὺς ἁπlομένους τινῶν ἀντιλαμϐανομένους· ἔσlι δὲ ταῦτα σκληρὰ μαλακὰ, τραχέα λεῖα, θερμὰ ψυχρὰ, ὑγρὰ ξηρὰ καὶ[1] ὅσα ἁπlά· νῦν δὲ τούτων ἄν τις ἀψάμενος αἴσθοιτο, οὐδενὸς ἀντιλαμϐάνεται[2] ὀξώδους καὶ γλυκέος[3] καὶ πικροῦ καὶ λευκοῦ καὶ μέλανος. Ἔτι δὲ εἰ ἁφὴ ἡ ὄψις ἦν, ἔδει αὐτὴν[4], ἐπιτιθεμένων αὐτῇ τῶν ὁρατῶν, ἀντιλαμϐάνεσθαι, ὁμοίως καὶ τὴν ὄσφρησιν ὀσφραίνεσθαι, καὶ τὴν ἀκοὴν ἀκούειν· νῦν δὲ ἂν μὴ ἐξ ἀποσlήματος καὶ διὰ[5] μέσου τινός, οὐκ αἰσθάνονται. Ἔτι[6] εἰ πᾶν αἰσθητὸν τῇ ἁφῇ προσπίπlοι[7], τοῦτο οὐκ ἔδει πικρὸν, ἂν οὕτω τύχῃ, τῇ γεύσει δοκεῖν, ἢ μέλαν τῇ ὄψει, ἢ δυσῶδες τῇ ὀσφρήσει, ἀλλὰ καὶ ταύταις λεῖον, ἢ[8] πάντως γε[9] τοιοῦτον, ὃ κατάλληλον ἂν τῷ λείῳ εἴη, καὶ πᾶν τὸ λεῖον ἀεὶ ἢ πικρὸν ἢ γλυκὺ εἶναι[10] ὁμοίως, ἀλλ' οὐ τῶν λείων τὸ μὲν πικρὸν τὸ δὲ γλυκὺ ἢ τὸ μὲν λευκὸν τὸ δὲ μέλαν· ἐκ[11] γὰρ τῆς διαφορᾶς τῆς[12] τοιαύτης δῆλον ὡς ἄλλων

[1] τὰ add. D. — [2] ἀντιλαμϐάνονται ABCD. — [3] καὶ χυμοῦ add. D. — [4] τῶν D. — [5] om. ABC. — [6] ἔτι...αἰσθητὸν] αἴτιον ὂν' ἂν D. — [7] προσπίπlῃ BD. — [8] εἰ D. — [9] om. D. — [10] post ὁμοίως D. — [11] καὶ D. — [12] om. D.

---

quasdam percipientes; sunt autem hec dura mollia, aspera plana, frigida calida, humida sicca et quecumque tangibilia : nunc autem si quis ista tangens sentiat, nullum percipiunt acetosum et dulce et amarum et album et nigrum. Adhuc autem si visus tactus esset, oporteret ipsum, superpositis ipsi visibilibus, percipere, similiter et odoratum odorare, et auditum audire; nunc autem si non ex distantia*** per medium aliquod, non sentiunt. Enopop[1]*** ad tactum offendat, hoc non oportebat amarum, si sic contingat, gustui videri, aut nigrum visui, aut pravi odoris odoratui, sed et hiis planum, si omnino quod... plano erit, et omne planum semper aut amarum aut dulce similiter esse, sed non planorum hoc quidem amarum hoc autem dulce, aut[2] hoc quidem album hoc autem nigrum; ex differen-

[1] *sic.* — [2] autem *et post* hoc.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 442 b 4-7.

τινῶν φύσεων περὶ τὰ ὑποκείμενα αἱ αἰσθήσεις αὗται ἀντιληπτικαὶ καὶ οὐ τῶν αὐτῶν. Ἔτι[1] δὲ[2] εἰ πᾶσαι ἁφαί, τί πλειόνων ἔδει[3] αἰσθήσεων; ἐξήρκει γὰρ καὶ μίαν εἶναι.

XXXVII. 442 b 4-17. « Ἔτι... κριτικωτάτην. » (4-7. « Ἔτι... ἐστιν. ») Καὶ τοῦτό φησιν ἁμαρτάνειν ἐν τῷ περὶ αἰσθήσεως λόγῳ τοὺς περὶ Δημόκριτον, ὅτι τὰ κοινὰ αἰσθητὰ[4] ἴδια ποιοῦσι[5]. Φθάνει δὲ εἰρηκέναι καὶ ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς[6] τίνα μέν ἐστι κοινὰ αἰσθητά[7], τίνα δὲ ἴδια, καὶ ὅτι[8] αἱ αἰσθήσεις ἐν τοῖς ἰδίοις ἑκάστη[9] αἰσθητοῖς ἀληθεύει[10], περὶ δὲ[11] τὰ κοινὰ διαψεύδεται. Καὶ[12] νῦν δέ τινα[13] τῶν κοινῶν παρατίθεται[14], δεικνὺς ὅτι τὰ κοινὰ αἰσθητὰ[15] ἴδια ποιοῦσι. Μέγεθος γὰρ καὶ σχῆμα κοινὰ αἰσθητά, ὧν νῦν μνημονεύει, ὥσπερ καὶ κίνησις καὶ ἀριθμὸς καὶ

[1] ὅτι D. — [2] τε BCD. — [3-4] om. D. — [5] τῶν αἰσθήσεων add. AMBC. τῶν αἰσθήσεων αἰσθητικὰ add. D. — [6] II, 6. 418 a 10-25. — [7] αἰσθητικά D. — [8] ἔτι D. — [9] ἑκάστοις D. — [10] ἀληθεύειν D. — [11] γὰρ AMBC. — [12] Καὶ νῦν om. avec un blanc de trois lettres D. — [13] τινα τῶν] τινων D. — [14] περιτίθεται D. — [15] αἰσθητικὰ D.

---

tia enim tali palam quod sensus isti[1] perceptivi[2] aliarum quarumdam naturarum circa subiecta, et non earumdem. Adhuc si omnes tactus, quid[3] pluribus sensibus opus est? sufficiebat enim et unum esse.

XXXVII. 442 b 4-17.] « Adhuc autem communibus sensibilium « omnium utuntur ut propriis; magnitudo enim et figura et asperum et « planum. » (4-7.) Et hoc ait peccare in sermone de sensibus eos qui circa Democritum, quia communia sensibilia propria faciunt[4]. Predixit autem et in hiis que de anima que quidem sunt communia sensibilia, que autem propria, et quod unusquisque sensus in propriis sensibilibus verum dicit, circa communia autem mentitur. Et nunc autem quibusdam communibus disponitur ostendens quod communia sensibilia propria faciunt. Magnitudo enim et figura communia sensibilia, quorum recordatur, sicut et motus et numerus et statio et

[1] ibi. — [2] perceptui. — [3] quidem. — [4] sentiunt *add.*

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.
—
442 b 7-10-12.

στάσις καὶ διάστημα. Προστίθησι δὲ τῷ μεγέθει καὶ τῷ σχήματι ὡς[1] κοινὰ καὶ αὐτὰ αἰσθητὰ νῦν τό τε τραχὺ καὶ τὸ λεῖον καὶ τὸ ὀξὺ καὶ τὸ ἀμβλὺ τὰ[2] ἐν ὄγκοις, ὡς οὐκ ὄντα ταῦτα σχήματα διὰ τὸ μὴ ὑποπίπτειν ἴσως τῷ ὅρῳ τοῦ σχήματος. Τὸ δὲ « ἐν † ὄγκῳ[3] » προσέθηκεν, ἐπεὶ[4] τὸ[5] τραχὺ καὶ τὸ[6] λεῖον καὶ ὀξὺ καὶ[7] ἐν ψόφῳ, ἔστι δὲ ὀξὺ καὶ ἐν χυμῷ, ὧν τὰ μὲν ἀκοῆς ἴδια[8] αἰσθητά, τὰ δὲ γεύσεως. (442 b 7-10. « εἰ... ψόφων. ») Τὰ δὲ ἐν ὄγκοις φησίν, ὥσπερ καὶ τὰ ἄλλα τὰ εἰρημένα, κοινὰ εἶναι τῆς τε ἁφῆς καὶ τῆς ὄψεως, καὶ εἰ μὴ πασῶν. Ὡς γάρ[9] σχημάτων ἡ[10] ὄψις ἐστὶν ἀντιληπτική, οὕτω καὶ τοῦ ἐν ὄγκοις τραχέος[11] τε καὶ λείου καὶ ὀξέος[12] καὶ ἀμβλέος[13]. Σημεῖον δὲ τοῦ κοινὰ[14] αὐτὰ εἶναι[15] παρέθετο τὸ περὶ ταῦτα ἀπατᾶσθαι αὐτὰς οὐκ ἀπατωμένας[16] περὶ τὰ ἴδια. Ἡ γὰρ ὄψις οὐκ ἀπατωμένη περὶ τὰ ἴδια χρώματα ἀπατᾶται περὶ ταῦτα. (442 b 10-12. « οἱ δὲ... χυμούς. ») Διαφορὰν δὲ τοσαύτην τῶν

[1] om. ABCD. — [2] καὶ τὸ AMBCD. — [3] Lisez ὄγκοις. — [4] ἐπὶ B. — [5] om. D. — [6] om. BD. — [7] om. AMBCD. — [8] καὶ add. AMBC. — [9] γοῦν M. — [10] om. ABCD. — [11] τρεχέως A. — [12] ὀξέως AC. — [13] ἀμβλέως A. — [14] post αὐτὰ D. — [15] ante αὐτὰ D. — [16] ἀπαθομένας A.

---

distantia. Apponit enim magnitudini et figure ut communia et ipsa sensibilia nunc et asperum et planum et acutum et ebes que in molibus, tamquam non sint hec figure, propterea quod non subcidunt equaliter termino figure. Hoc[1] autem « in[2] mole » apposuit, quoniam asperum et planum et acutum et in sono, est autem acutum et in sapore, quorum hec quidem propria sensibilia auditus, hec autem gustus. (442 b 7-10.) Hec autem in molibus ait, quemadmodum et alia dicta, communia esse tactus et visus, et si non omnium. Ut[3] enim figurarum visus est perceptivus, sic et eius quod in molibus asperi et acuti et ebetis. Signum autem quod communia sint hec, proposuit quia decipiuntur circa hec ipsi, cum non decipiantur circa propria. Visus enim, qui non decipitur circa proprios colores, decipitur circa hec. (442 b 10-12.) Differentiam autem tantam ex propriis sensibus ex

[1] hec. — [2] in mole] in mobile. — [3] non.

τινῶν φύσεων περὶ τὰ ὑποκείμενα αἱ αἰσθήσεις αὗται ἀντιληπτικαὶ καὶ οὐ τῶν αὐτῶν. Ἔτι[1] *δὲ*[2] *εἰ πᾶσαι ἁφαί, τί πλειόνων ἔδει*[3] *αἰσθήσεων; ἐξήρκει γὰρ καὶ μίαν εἶναι.*

XXXVII. 442 b 4-17. « *Ἔτι... κριτικωτάτην.* » (4-7. « *Ἔτι... ἐστιν.* ») *Καὶ τοῦτό φησιν ἁμαρτάνειν ἐν τῷ περὶ αἰσθήσεως λόγῳ τοὺς περὶ Δημόκριτον, ὅτι τὰ κοινὰ αἰσθητὰ*[4] *ἴδια ποιοῦσι*[5]. *Φθάνει δὲ εἰρηκέναι καὶ ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς*[6] *τίνα μέν ἐστι κοινὰ αἰσθητά*[7], *τίνα δὲ ἴδια, καὶ ὅτι*[8] *αἱ αἰσθήσεις ἐν τοῖς ἰδίοις ἑκάστη*[9] *αἰσθητοῖς ἀληθεύει*[10], *περὶ δὲ*[11] *τὰ κοινὰ διαψεύδεται. Καὶ*[12] *νῦν δέ τινα*[13] *τῶν κοινῶν παρατίθεται*[14], *δεικνὺς ὅτι τὰ κοινὰ αἰσθητὰ*[15] *ἴδια ποιοῦσι. Μέγεθος γὰρ καὶ σχῆμα κοινὰ αἰσθητά, ὧν νῦν μνημονεύει, ὥσπερ καὶ κίνησις καὶ ἀριθμὸς καὶ*

[1] *ὅτι* D. — [2] *τε* BCD. — [3-4] om. D. — [5] *τῶν αἰσθήσεων* add. AMBC. *τῶν αἰσθήσεων αἰσθητικὰ* add. D. — [6] II, 6. 418 a 10-25. — [7] *αἰσθητικά* D. — [8] *ἔτι* D. — [9] *ἑκάστοις* D. — [10] *ἀληθεύειν* D. — [11] *γὰρ* AMBC. — [12] *Καὶ νῦν* om. avec un blanc de trois lettres D. — [13] *τινα τῶν*] *τινων* D. — [14] *περιτίθεται* D. — [15] *αἰσθητικὰ* D.

---

tia enim tali palam quod sensus isti[1] perceptivi[2] aliarum quarumdam naturarum circa subiecta, et non earumdem. Adhuc si omnes tactus, quid[3] pluribus sensibus opus est? sufficiebat enim et unum esse.

XXXVII. 442 b 4-17.] « Adhuc autem communibus sensibilium « omnium utuntur ut propriis; magnitudo enim et figura et asperum et « planum. » (4-7.) Et hoc ait peccare in sermone de sensibus eos qui circa Democritum, quia communia sensibilia propria faciunt[4]. Predixit autem et in hiis que de anima que quidem sunt communia sensibilia, que autem propria, et quod unusquisque sensus in propriis sensibilibus verum dicit, circa communia autem mentitur. Et nunc autem quibusdam communibus disponitur ostendens quod communia sensibilia propria faciunt. Magnitudo enim et figura communia sensibilia, quorum recordatur, sicut et motus et numerus et statio et

[1] ibi. — [2] perceptui. — [3] quidem. — [4] sentiunt *add.*

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.
—
442 b 7-10-12.

σῖάσις καὶ διάσῖημα. Προσῖίθησι δὲ τῷ μεγέθει καὶ τῷ σχήματι ὡς[1] κοινὰ καὶ αὐτὰ αἰσθητὰ νῦν τό τε τραχὺ καὶ τὸ λεῖον καὶ τὸ ὀξὺ καὶ τὸ ἀμβλὺ τὰ[2] ἐν ὄγκοις, ὡς οὐκ ὄντα ταῦτα σχήματα διὰ τὸ μὴ ὑποπίπῖειν ἴσως τῷ ὅρῳ τοῦ σχήματος. Τὸ δὲ « ἐν †ὄγκῳ[3] » προσέθηκεν, ἐπεὶ[4] τὸ[5] τραχὺ καὶ τὸ[6] λεῖον καὶ ὀξὺ καὶ[7] ἐν ψόφῳ, ἔσῖι δὲ ὀξὺ καὶ ἐν χυμῷ, ὧν τὰ μὲν ἀκοῆς ἴδια[8] αἰσθητά, τὰ δὲ γεύσεως. (442 b 7-10. « εἰ... ψόφων. ») Τὰ δὲ ἐν ὄγκοις φησίν, ὥσπερ καὶ τὰ ἄλλα τὰ εἰρημένα, κοινὰ εἶναι τῆς τε ἀφῆς καὶ τῆς ὄψεως, καὶ εἰ μὴ πασῶν. Ὡς γὰρ[9] σχημάτων ἡ[10] ὄψις ἐσῖὶν ἀντιληπῖική, οὕτω καὶ τοῦ ἐν ὄγκοις τραχέος[11] τε καὶ λείου καὶ ὀξέος[12] καὶ ἀμβλέος[13]. Σημεῖον δὲ τοῦ κοινὰ[14] αὐτὰ εἶναι[15] παρέθετο τὸ περὶ ταῦτα ἀπατᾶσθαι αὐτὰς οὐκ ἀπατωμένας[16] περὶ τὰ ἴδια. Ἡ γὰρ ὄψις οὐκ ἀπατωμένη περὶ τὰ ἴδια χρώματα ἀπατᾶται περὶ ταῦτα. (442 b 10-12. « οἱ δὲ... χυμούς. ») Διαφορὰν δὲ τοσαύτην τῶν

[1] om. ABCD. — [2] καὶ τὸ AMBCD. — [3] Lisez ὄγκοις. — [4] ἐπὶ B. — [5] om. D. — [6] om. BD. — [7] om. AMBCD. — [8] καὶ add. AMBC. — [9] γοῦν M. — [10] om. ABCD. — [11] τρεχέως A. — [12] ὀξέως AC. — [13] ἀμβλέως A. — [14] post αὐτὰ D. — [15] ante αὐτὰ D. — [16] ἀπαθομένας A.

---

distantia. Apponit enim magnitudini et figure ut communia et ipsa sensibilia nunc et asperum et planum et acutum et ebes que in molibus, tamquam non sint hec figure, propterea quod non subcidunt equaliter termino figure. Hoc[1] autem « in[2] mole » apposuit, quoniam asperum et planum et acutum et in sono, est autem acutum et in sapore, quorum hec quidem propria sensibilia auditus, hec autem gustus. (442 b 7-10.) Hec autem in molibus ait, quemadmodum et alia dicta, communia esse tactus et visus, et si non omnium. Ut[3] enim figurarum visus est perceptivus, sic et eius quod in molibus asperi et acuti et ebetis. Signum autem quod communia sint hec, proposuit quia decipiuntur circa hec ipsi, cum non decipiantur circa propria. Visus enim, qui non decipitur circa proprios colores, decipitur circa hec. (442 b 10-12.) Differentiam autem tantam ex propriis sensibus ex

[1] hec. — [2] in mole] in mobile. — [3] non.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.
—
442 b 10-12.

ἰδίων αἰσθητῶν ἐχόντων πρὸς τὰ κοινά, ἐκεῖνοι τὰ ἴδια τοῖς κοινοῖς[1] συνάπτουσι[2]. Πῶς δὲ τοῦτο ποιοῦσιν ἑξῆς λέγει. Δημόκριτος γὰρ[3] τὰ χρώματα, τὸ μέλαν καὶ τὸ λευκόν, ἴδια ὄψεως ὄντα εἰς τὸ λεῖον ἄγει καὶ τραχύ, τὸ μὲν λευκὸν λεῖον, τὸ δὲ μέλαν τραχὺ λέγων, ἃ[4] κοινὰ τῇ ὄψει πρὸς τὴν ἀφήν ἐστιν, ὥστε γίνεσθαι αὐτῷ τὸ κοινὸν αἰσθητὸν τῷ ἰδίῳ τῆς ὄψεως ταὐτόν[5]. Πάλιν τῆς μὲν γεύσεως ἴδια αἰσθητὰ[6] οἱ χυμοί· οἱ[7] δὲ περὶ Δημόκριτον τοῖς σχήμασι τοὺς χυμοὺς ἀνατιθεῖσι. Παρὰ γὰρ τὴν τούτων διαφορὰν τὴν τῶν χυμῶν διαφοράν φασι[8] γίνεσθαι, ὀξεῖς μὲν χυμοὺς† λέγων[9] εἶναι τοὺς ἐκ τῶν τοιούτων σχημάτων συγκειμένους, γλυκεῖς δὲ τοὺς ἐκ λείων[10] τε καὶ περιφερῶν. Αἱ γὰρ ἄτομοι κατὰ τὰς τῶν σχημάτων ὧν ἔχουσι διαφορὰς διαφέροντας τοὺς χυμοὺς τῶν ἐκ τῆς συμπλοκῆς αὐτῶν †γινομένους[11] ποιοῦσι. Γίνεται οὖν πάλιν τὰ σχήματα κοινὰ ὄντα αἰσθητὰ[12] ἴδια τῆς γεύσεως κατ' αὐτούς.

[1] κοινῶς D. — [2] συνάπτουσιν D. — [3] δὲ ABC. del M. — [4] om. D. — [5] ταύτης D. — [6] αἰσθητικά D. — [7] εἰ A. — [8] φησι A corr. BC. — [9] Lisez λέγοντες. — [10] λεῖον A. — [11] Lisez γινομένων. — [12] αἰσθητικὰ D.

---

habentibus ad communia, illi propria communibus coaptant. Quomodo autem faciunt ex consequenti[1] dicit[2]. Democritus quidem enim album et nigrum propria visus existentia ad planum ducit et asperum; communia autem visui ad tactum sunt: quare fit ipsi commune sensibile idem proprio visus. Rursus gustus quidem propria sensibilia sapores; qui autem circa Democritum figuris sapores reddunt. Secundum enim saporum differentiam aiunt fieri horum differentiam; acutos quidem sapores dicunt esse eos qui ex talibus componuntur, dulces autem eos qui ex planis[3] et circularibus. Athomi enim secundum differentias figurarum quas habent differentes sapores faciunt factos ex complicatione ipsorum. Fiunt igitur rursum figure sensibilia communia existentes propria gustus secundum ipsos.

[1] consequenter. — [2] dicunt. — [3] plantis.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.

442 b 13-17.

442 b 13-17. « Καίτοι... κριτικωτάτην. » Δείξας δὲ ὅτι τὰ σχήματα κοινὰ αἰσθητὰ ὄντα ἴδια κατ' αὐτοὺς ἐπὶ τῆς γεύσεως γίνεται, †ἐπείπερ[1] †εἰ ὅτι καίτοι τὰ κοινὰ †ἢ[2] οὐδεμιᾶς ἂν εἴη ἴδια †διὰ[3] †τί μᾶλλον τῆς ὄψεως (ἐπιζητήσαι δ' ἄν τις διὰ τί μᾶλλον τῶν σχημάτων ἡ ὄψις τῆς ἁφῆς εἴη ἂν κριτική. Ἢ ἐπεὶ[4] πάντων τῶν κοινῶν ἡ ὄψις ἀντιληπτική, κατὰ τοῦτο ἂν εἴη μᾶλλον[5] ταύτης[6] τὰ κοινά; Πλήθους γὰρ καὶ διαστήματος οὐκ ἔστιν ἡ[7] ἁφὴ ἀντιληπτική), εἰ μὴ[8] τὴν γεῦσίν τις λέγοι[9] μᾶλλον τῶν κοινῶν ἀντιληπτικὴν εἶναι. Τῆς γὰρ ἀκριβεστάτης περί τι αἰσθήσεώς ἐστι τὸ τῶν κατ' αὐτὸ[10] ἐλαχίστων ἀντιλαμβάνεσθαί[11] τε καὶ διακρίνειν αὐτά. Τῶν δὲ ἐλαχίστων σχημάτων τὴν γεῦσίν φασιν ἀντιλαμβάνεσθαι. Ὧν γὰρ οὐδεμία αἴσθησις[12] ἀντιλαμβάνεται ὄγκων[13] ὡς ὀξέων ἢ λείων, τούτων ἡ γεῦσις αἰσθάνεται κατ' αὐτούς, εἴγε οἱ χυμοὶ ἐκ σχημάτων. †Ἄλλων[14] κοινῶν ἀντιλαμβάνονται[15] εἰ οὖν τῶν μὲν σχη-

[1] ἐπείπερ εἰ] Lisez ἐπιφέρει. — [2] ἦν AMC. Lisez ἤ. — [3] om. D. Substituez ἢ à διὰ τί. — [4] ἐπὶ D. — [5] ἔδει add. D. — [6] ταῦτα M. — [7] om. AB. — [8] δὲ ABCD. — [9] λέγει D. — [10] αὐτὴν D. — [11] ἀντιλαμβάνεσθαι... ἐλαχίστων om. D. — [12] αἰσθήσεων AMBC. — [13] ὄγκων ὡς] κοινῶν καὶ D. — [14] ἄλλων ... πάντων est gâté. — [15] del. corr. B.

---

442 b 13-17.] Et cum ostendisset quod[1] figure sensibilia communia existentes propria secundum ipsos in gustu fiunt, quoniam quidem si quia communia nullius utique sunt propria quidem magis visus. Inquiret autem utique quis propter quid magis figurarum visus utique erit iudicativus. Aut in omnibus communibus visus susceptivus, secundum hoc oportebat magis huius communia; plurime enim distantie non est tactus susceptivus. Si autem gustum[2] quis dicat magis communium susceptivum esse, subtilissimi enim sensus[3] est percipere minima que secundum ipsum et discernere ipsa[4]. Minimas autem figuras gustum[5] aiunt percipere. Que enim nullus sensus percipit, puta si acutas aut planas, has gustus sentit secundum ipsos, si quidem sapores ex figuris communibus aliis maxime sentire. Si igitur

[1] que. — [2] gustus. — [3] visus. — [4] ipsi. — [5] gustus.

μάτων μὴ μόνον[1] ἐν τοῖς χυμοῖς ἀλλὰ καὶ[2] ἐπὶ τῶν †πάντων (†ἅμα[3] γὰρ τῶν ἐλαχίστων καὶ δυσαισθητοτάτων αἰσθάνεται †σχημάτων[4]) καὶ τῶν ἄλλων ῥαδίως αἰσθανθήσεται[5]. Νῦν δὲ οὐκέτι τῶν ἄλλων[6] ἐστὶν ἡ γεῦσις ἀντιληπτική. Πῶς γὰρ ἂν[7] κύβου ἡ γεῦσις, καθὸ γεῦσις, κριτική; Δύο δὲ γραφῶν φερομένων, μᾶλλον σώζει τὴν τῶν λεγομένων διάνοιαν ἡ οὕτως ἔχουσα· « Τὰ γοῦν ἐλάχιστα τῆς ἀκριβεστάτης ἐστὶν[8] αἰσθήσεως διακρίνειν περὶ ἕκαστον γένος. Ὥστε ἐχρῆν τὴν γεῦσιν καὶ τῶν ἄλλων κοινῶν[9] αἰσθάνεσθαι[10]. »

XXXVIII. 442 b 17-22. « Ἔτι... ἀπείρους. » Καὶ[11] διὰ ταύτης τῆς ἐπιχειρήσεως δείκνυσιν ὅτι μὴ ἔστι τὰ σχήματα μήτε ὁρατὰ μήτε γευστὰ μήτε ὅλως ἴδια αἰσθητά. Πάντα μὲν[12] γὰρ τὰ ἴδια αἰσθητὰ ἔχει ἐναντίωσιν, τὰ μὲν[13] τῆς ὄψεως λευκόν †τι[14] καὶ μέλαν, τὰ δὲ[15] τῆς γεύ-

[1] *τῶν* add. D. — [2] *καὶ ἐπὶ* om. ABCD. — [3] *ἅμα... σχημάτων* doit peut-être être transporté après *αἰσθανθήσεται*. — [4] om. ABCD. — [5] *αἰσθανθῆται* D. — [6] *σχημάτων* add. D. — [7] om. ABC. — [8] post *αἰσθήσεως* B. — [9] *μάλιστα* add. AM. — [10] *ὅτι* (*ἔτι* BD) *τὰ μὲν αἰσθητὰ ἅπαντα ἔχει ἐναντίωσιν* add. ABCD, avec un blanc de six lettres A, de deux B, entre deux blancs comme texte d'Aristote C, sans blanc D. — [11] *καὶ... δείκνυσιν* om. D. — [12] om. AMC. — [13] om. ABCD. — [14] Lisez *τε*. — [15] om. ABCD.

---

figuras quidem non solum in saporibus sed omnium (minimarum enim et difficillime sensibilium huiusmodi), et aliorum de facili***. Nunc[1] autem non adhuc aliarum figurarum gustus perceptivus. Quomodo enim gustus[2] cubi, secundum quod gustus, iudicativus? Cum autem due ferantur scripture, magis salvat intellectum dictorum[3] que sic habet : « Minima igitur subtilissimi sensus est discernere circa « unumquodque genus. Quare oportebat gustum et alia communia sen- « tire. »

XXXVIII. 442 b 17-22.] « Adhuc sensibilia quidem omnia habent « contrarietatem. » Et per hoc argumentum ostendit quod non sunt hee figure neque visibiles neque gustabiles neque omnino propria sensibilia.*** habent contrarietatem que visus album et nigrum, que

[1] fiunt. — [2] visus. — [3] locorum.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 442 b 17-22.

σεως γλυκὺ καὶ πικρόν, τὰ δὲ[1] τῆς ἀκοῆς ὀξὺ καὶ ἀμβλύ, τὰ δὲ[2] τῆς ἀφῆς θερμὸν καὶ ψυχρόν, ὑγρὸν καὶ[3] ξηρὸν καὶ ὅσων ἡ ἀφὴ ἐναντιώσεων, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ὀσφρητοῖς ἐναντίωσίς ἐστι. Σχῆμα δὲ σχήματι οὐκ ἔστιν ἐναντίον. Ὥστε εἰ ἐν τοῖς γευστοῖς ἐστιν ἐναντίωσις, ἐν δὲ σχήμασιν οὐκ ἔστιν, οὐκ ἂν τὰ σχήματα εἴη γευστά, οὕτω δὲ οὐδ' ὅλως αἰσθητὰ ὡς ἴδιά[4] τινος αἰσθήσεως. Ἐπεὶ[5] δὲ φαντασίαν[6] ἀποτελεῖ[7] τὸ[8] τὸ περιφερὲς[9] ἐναντίον εἶναι τῷ γωνίας ἔχοντι, διὰ τοῦ εἰπεῖν « τίνι[10] γὰρ τῶν πολυγωνίων τὸ περιφερὲς ἐναντίον; » ἔδειξεν[11] ὅτι μηδ' ἔστιν ἐν αὐτοῖς ἐναντιότης[12]. Δεῖ μὲν γὰρ ἓν ἑνὶ ἐναντίον εἶναι. Ποῖον δὲ ἔσται τῶν πολυγώνων σχημάτων ἐναντίον τῷ κύκλῳ; οὐ[13] γὰρ μᾶλλον τόδε ἢ ἄλλο τι.***[14] οὐκ ἔστιν ἀλλήλοις τὰ αὐτά. Ἔτι ὅτι[15] τῷ κύκλῳ οὐδέν ἐστιν ἐναντίον, διὸ οὐδὲ τῇ κύκλῳ κινήσει[16], διὰ πλειόνων ἐν τοῖς περὶ

[1-2] om. ABCD. — [3] om. D. — [4] διὰ AMCD. — [5] ἐπὶ D. — [6] φαντασίας D. — [7] ἀποστελεῖ D. — [8] τί AMC. om. D. — [9] περιφανὲς D. — [10] τινὲς D. — [11] ἔδειξαν AMC. — [12] ἐναντιώτης D. — [13] ἐν A. — [14] Suppléez quelque chose comme Οὐ γὰρ ἐναντία ταῦτα, ὅτι κ. τ. ἑ. — [15] εἰ add. M. — [16] ὡς add. M.

---

gustus dulce et amarum, que auditus acutum et ebes, que tactus calidum et frigidum, humidum et siccum et quarumcumque tactus contrarietatum[1], sed et in odorabilibus[2] contrarietas est. Figura autem figure non est contraria. Quare si in gustabilibus est contrarietas, in figuris autem non est, non utique erunt figure gustabilia, sic autem neque omnino sensibilia ut per aliquem sensum. Quoniam autem fantasia innuit circulare contrarium angulos habenti, per hoc quod dicit « quid[3] enim ei quod multorum angulorum circulare contrarium? » ostendit quod neque est in ipsis contrarietas. Oportet quidem enim unum uni contrarium esse. Que enim figurarum multorum angulorum erit contraria circulo? Non enim magis hoc est contrarium aut aliud aliquid. Non sunt invicem eadem. Adhuc quia circulo nichil est contrarium, propter quod neque motui circulari, per plura in hiis que de

[1] contrarietatem. — [2] ordinabilibus. — [3] quidam.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 442 b 23-26.

οὐρανοῦ[1] δέδεικται καθόλου. Ὥσlε[2] εἰ τὰ μὲν[3] ἴδια αἰσθητὰ[4] ἐναντίωσιν ἔχει, τὰ δὲ σχήματα οὐκ ἔχει ἐναντίωσιν, οὐκ ἂν εἴη τὰ σχήματα ἴδια αἰσθητά. Ἔτι ἀπείρων ὄντων τῶν σχημάτων, ἀναγκαῖον καὶ αὐτοὺς ἀπείρους εἶναι, εἰ[5] οἱ χυμοὶ †τὰ[6] σχήματα· ἄπειρα δὲ τὰ σχήματα διαφέροντα ἀλλήλων κατὰ τὸν[7] Δημόκριτον· ἔδει οὖν[8] καὶ ἀπείρους διαφορὰς εἶναι χυμῶν. Εἶτα ἐπεὶ ἐδύνατό τις λέγειν, φεύγων τὸ ἄτοπον, τὸ εἶναι μὲν ἀπείρους χυμῶν διαφοράς, μὴ μέντοι πάσας αἰσθητὰς εἶναι, πρὸς τὸ ῥηθὲν ἀνθυπήνεγκεν[9] · « διὰ[10] τί γὰρ ὁ μὲν τῶν χυμῶν αἴσθησιν ποιήσει, ὁ δ᾽ οὔ; » Δεῖται γὰρ τοῦτο λόγου.

XXXIX. 442 b 23-26. « Καὶ... φυτῶν. » Περὶ χυμοῦ[11], ὅ ἐσlι γευσlόν[12], εἰρῆσθαί φησιν ἡμῖν τί ποτέ ἐσlι καὶ τίς ἡ γεῦσις αὐτή[13], ὃ ἦν οἰκεῖον τῇ προκειμένῃ πραγματείᾳ. Τὰ γὰρ ἄλλα πάθη τῶν χυμῶν,

[1] Arist. *de Cœlo*, I, IV. — [2] ὥσlε εἰ] ἔτι D. — [3] οὖν add. D. — [4] τὴν add. M. — [5] δὲ add. AMBC. — [6] Effacez. — [7] om. D. — [8] om. AMBCD. — [9] ἂν ὑπήνεγκεν D. — [10] διὰ... λόγου om. AM. — [11] χυμῶν D. — [12] γευσlοῦ AMBC. — [13] αὐτοῦ D.

---

celo ostendit universaliter. Igitur*** propria sensibilia contrarietatem habent, figure autem contrarietatem[1] non habent, non igitur erunt figure propria sensibilia. Adhuc infinitis existentibus figuris, necessarium et ipsos infinitos esse, si sapores figure; infinite autem figure differentes abinvicem secundum Democritum : oportebat igitur et infinitas esse differentias saporum. Adhuc quoniam poterat quis fugere inconveniens dicens esse infinitas saporum differentias, non tamen omnes sensibiles esse, ad[2] hoc dictum occurrit « propter quid enim « hic[3] quidem saporum sensum faciet, hic autem non? » Indiget enim hoc ratione.

XXXIX. 442 b 23-26.] « Et de sapore quidem et gustabili dictum « est. Alias autem[4] passiones saporum. » Et de sapore, quod est gustabile, dictum esse nobis ait quid quidem est et quis gustus ipsius, quod erat proprium proposito negotio. Alias enim passiones saporum,

[1] contrarietate. — [2] ad hoc] adhuc. — [3] hec. — [4] aut.

τίνες τε[1] αὐτῶν διαφοραὶ καὶ τίνες ἑκάσῖου χυμοῦ οἰκεῖαι καὶ προσεχεῖς γενέσεις, οἰκεῖά φησιν εἶναι τῇ περὶ φυτῶν φυσιολογίᾳ. Καὶ ἔσῖι περὶ φυτῶν Θεοφράσῖῳ πραγματεία γεγραμμένη[2]· Ἀρισῖοτέλους γὰρ οὐ φέρεται. ALEXANDRE D'APHRODISIAS. 442 b 23-26.

[1] περὶ D. — [2] ἐγγεγραμμένη D.

et que ipsorum differentie et que uniuscuiusque saporis proprie et proxime generationes, proprias esse ait phisiologie de plantis. Et est negocium scriptum a Theofrasto[1] de plantis; Aristotelis enim non fertur.

[1] Theofrasio.

ΤΟΥ[1] ΑΥΤΟΥ

ΕΙΣ ΤΟ ΠΕΡΙ ΑΙΣΘΗΣΕΩΣ ΚΑΙ ΑΙΣΘΗΤΩΝ

ΔΕΥΤΕΡΟΝ[2].

I. 442 b 27-443 a 2. « Τὸν... ξηρότητος. » (27-29. « Τὸν... ὁμοίως. ») Μεταϐέϐηκε[3] *μὲν ἀπὸ τῶν χυμῶν ἐπὶ τὸν περὶ τῶν ὀσφραντῶν λόγον. Ὃ δὲ φθάσας εἶπε βραχέως*[4], *ὅτε*[5] *περὶ τῶν χυμῶν τὸν λόγον ἐποιεῖτο, νῦν διασαφεῖ. Ὃ μὲν γὰρ προεῖπε*[6] « *περὶ δὲ*[7] *ὀσμῆς καὶ*[8] *χυμοῦ λεκτέον· σχεδὸν γάρ ἐστι τὸ αὐτὸ πάθος, οὐκ ἐν τοῖς αὐτοῖς δέ ἐστιν ἑκάτερον*[9] *αὐτῶν,* » *τοῦτο* †*δὲ*[10] *νῦν πῶς ἐν ἐκείνοις εἶπε δείκνυσι.* Τὸν *αὐτὸν γάρ,*

[1] ΤΟΥ... ΔΕΥΤΕΡΟΝ] *βιϐλίον δεύτερον* M. *τοῦ αὐτοῦ εἰς τὸ περὶ ὀσμῆς Ἀριστοτέλους* N (232 New-College, Oxford) D. om. avec un blanc d'une ligne C, sans blanc A. — [2] *εἰς τὸ περὶ ὀσμῆς* add. B. — [3] *μεταϐέϐηκεν* AM. — [4] *βραχὺν* N *βραχὺ* D. — [5] *ἐν τοῖς ἐπάνω* add. ND. — [6] *εἶπε* NDBCA. *ἐστιν* add. ND. 440 b 28-30. — [7] om. BCA. — [8] om. D. — [9] *ἑκατέρου* D. — [10] add. *ὂν* N, *οὐ* D. Lisez *δή*.

ALEXANDRI AFFRODISSEI

IN LIBRO *DE SENSIBUS ET SENSIBILIBUS*

SECUNDUS LIBER.

I. 442 b 27-443 a 2.] « Eodem autem modo oportet intelligere et « circa odores. Quod quidem enim facit in sicco humidum, hoc facit in « alio genere enchymum humidum. » (27-29.) Transit quidem a saporibus ad sermonem de odoribus. Prius autem brevem sermonem fecit, ut in superioribus de saporibus, nunc autem explanat. Quod quidem enim dixit « est de odore autem et sapore dicendum; fere enim est « eadem passio, non in eisdem autem est utrumque ipsorum, » hoc autem nunc qualiter in illis dixit ostendit. Eodem enim, ait, modo oportet intelligere factum odorem, quomodo ostensus est factus et

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.
—
442 b 27-29.

φησι, τρόπον δεῖ νοῆσαι γινομένην[1] τὴν ὀσμήν, ὃν τρόπον ἐδείχθη[2] γινόμενος καὶ ὁ χυμός. Ὡς[3] γὰρ τὸν χυμὸν ἐποίει ξηρὸν[4] τὸ ἐν τῇ γῇ μιγνύμενόν[5] πως καὶ ἐναποπλυνόμενον[6] τῷ ὕδατι ὑπὸ θερμότητος συνεργούμενον, οὕτω φησὶ τὸ ὑγρὸν τὸ[7] ἤδη χυμὸν ἔχον, τοῦτο δέ[8] πως τῷ ξηρῷ μεμιγμένον, ὃν τρόπον εἴρηκεν, ἐν ἀέρι καὶ ὕδατι ἀποπλυνθέν πως ποιεῖν τὴν ὀσμήν. « Ἐν ἄλλῳ δὲ[9] γένει » εἶπεν· οὔτε γὰρ καθὸ ὑγρά[10] ἐστι ταῦτα, γίνεται ἐν αὐτοῖς ἡ ὀσμή, οὔτε καθὸ διαφανῆ ἢ χυμοῦ δεκτικά[11], ἀλλὰ καθὸ ἄλλης φύσεως κεκοινώνηκε τῆς δυναμένης δέχεσθαι τὰς ὀσμάς, ἣν ἀνάλογον ἄν τις δίοσμον ὀνομάζοι[12]. Καθὸ μὲν γὰρ διαφανῆ, τὸ ὕδωρ καὶ ὁ ἀὴρ χρωμάτων εἰσὶ δεκτικά· κατὰ δὲ τὴν ὑγρότητα τὸ ὕδωρ τὴν[13] σωματώδη, καθ' ἣν ἐστιν[14] ὑπὸ τοῦ ξηροῦ παθητικόν, τοὺς χυμοὺς δέχεται, τὰς δὲ ὀσμὰς κατ' ἄλλην τινὰ κοινὴν

[1] γινομένην... ἐναποπλυνόμενον om. CA. ... μένην M. — [2] ...χθη M. — [3] ὡς γὰρ] ...αρ M. — [4] ... ον M. — [5] μιγνύ... νον M. — [6] ἐναποπλύ... νον M. — [7] om. BCA. — [8] δή D. — [9] post γένει CAM. — [10] ὑγρόν NDBCA. — [11] δεκτικὴν N δεικτικά D. — [12] ὀνομάζῃ N. ὀνομάζει D. — [13] τήν... ἣν del. M. — [14] om. ἐστιν ... παθητικὸν M, ἐστιν... χυμοὺς CA.

---

sapor. Sicut enim saporem facit siccum quod in terra mixtum aliqualiter et ablutum aqua a caliditate cooperans, sic ait humidum iam saporem habens, hoc[1] autem in sicco mixtum[2], mixtum autem eo modo quo dixit, in aere et aqua ablutum aliqualiter facere odorem. « In alio « autem genere » dixit; neque enim secundum quod humida sunt hec, fit[3] in ipsis odor, neque secundum quod dyafana aut saporis susceptiva, sed secundum*** alia natura participant potente suscipere odores, quam proportionaliter utique quis dyosmon[4] nominabit. Secundum quod quidem enim dyafana, aqua et aer colorum sunt susceptiva; secundum humiditatem autem corpulentam aqua, secundum quod[5] est a sicco passiva, sapores suscipit, odores autem secundum aliam aliquam communem[6] potentiam preter has, quam aliud genus

[1] hunc. — [2] mixto. — [3] sed. — [4] dyafanum. — [5] quid. — [6] rationem.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 442 b 29-443 a 2.

δύναμιν[1] παρὰ ταύτας, ἣν ἄλλο γένος ὠνόμασεν[2]. Ἢ « ἐν ἄλλῳ γένει » εἶπε « τῷ ὀσφραντῷ· » οὐ γὰρ ταὐτὸν γένος γευσ7όν τε καὶ ὀσφραντόν.

442 b 29-443 a 2. « Κοινόν... ξηρότητος. » Εἰπὼν δὲ ἐν ἀέρι καὶ ὕδατι γίνεσθαι τὴν ὀσμὴν ὑπὸ τῆς ἐγχύμου ξηρότητος, ἐπεὶ κοινὸν αὐτοῖς καὶ τὸ διαφανές, ὅτι[3] μή, καθὸ διαφανῆ[4] εἰσι[5], κατὰ τοῦτο τὰς ὀσμὰς δέχεται, δι' ὧν ἐπιφέρει ἐδήλωσε[6]. Κοινὸν μὲν γάρ φησι κατ' αὐτῶν[7] τὸ διαφανὲς κατηγορεῖσθαι, οὐ μὴν δέχεσθαι τὰς ὀσμὰς καθὸ διαφανῆ[8] ἐσ7ιν, ἀλλὰ καθὸ πλυντικὰ[9] καὶ ῥυπ7ικά ἐσ7ιν ἐγχύμου ξηρότητος[10] ἀποπλυνομένης[11] πως[12] ἐν αὐτοῖς[13], ὡς ἐγένετο ὁ χυμὸς[14] τῆς γεώδους ξηρότητος[15] ἐναποπλυνομένης[16] ἐν[17] τῷ ὕδατι. Εἰπὼν δὲ πρότερον ἔγχυμον[18] ὑγρότητα[19] εἶναι τὴν ἐν τῷ ἀέρι καὶ τῷ ὕδατι τὰς ὀσμὰς ποιοῦσαν, νῦν τὸ αὐτὸ τοῦτο[20] πάλιν ξηρότητα[21] ὠνόμασεν ἔγχυμον[22], ὅτι ὁ χυμὸς ἐξ ἀμφοῖν, ἔκ τε ὑγρότητος ὑδατώδους καὶ ξηρότητος γεώδους,

[1] om. ND. — [2] om. NDBCA. — [3] ὅτι... διαφανῆ om. D. — [4] διαφανές N. — [5] ἐσ7ιν ND. — [6] ἐδήλωσεν AM. — [7] αὐτὸ ND. — [8] διαφανὲς ND — [9] πλυτικὰ NDBCAM. — [10] ξηρότητα DCA. — [11] ἀποπληνομένης D. — [12] πως ... ἐναποπλυνομένης om. BCA. πως]... M. — [13] αὐταῖς N. — [14] ...ὀς M. — [15] ξηρότη... M. — [16] ἐναποπληνομένης D. — [17] om. ND. — [18] ἔγχιμον N. om. BCA. — [19] ὑγροτητος N. — [20] om. D. — [21] ξηρότητος N. post ὠνόμασεν ND. — [22] ante πάλιν ND.

---

nominavit. Aut « in alio genere » dixit « odorabili; » non enim idem genus gustabile et odorabile.

442 b 29-443 a 2.] Et cum dixisset in aere et aqua fieri odorem ab enchima siccitate, quoniam commune ipsis[1] et dyafanum, quod non secundum quod dyafana sunt, odores suscipient, per ea que infert declaravit. Communiter quidem enim ait de ipsis dyafanum predicari, non tamen suscipere odores secundum quod dyafana sunt, sed secundum quod lavativa et abstersiva sunt, enchyma siccitate abluta qualiter in ipsis, ut fiebat sapor, terrestri siccitate abluta[2] in aqua. Et cum dixisset prius enchymam[3] esse siccitatem eam[4] que in aere et aqua odores facientem, nunc idem iterum nominavit enchymam siccitatem, quia sapor ex ambobus, ex humiditate aquosa[5] et siccitate

[1] ipsos. — [2] terrestri siccitate *add.* — [3] enchyma. — [4] ea. — [5] aqua.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.

442 b 29-443 a 2.

ἐδείχθη. Τὸ μὲν οὖν ξηρὸν οὐδέπω χυμὸν ἔχον ἐν ἑαυτῷ[1], μιγνύμενον καὶ ἐναποπλυνόμενον τῷ ὕδατι, τοὺς χυμοὺς ϖεσσόμενον[2] ὑπὸ θερμότητος ἐποίει· τὰς δὲ ὀσμὰς οὐκέτι τὸ ἄχυμον[3] ξηρόν, ἀλλὰ τὸ μεμιγμένον ἤδη τῷ ὕδατι καὶ χυμὸν ἔχον ϖοιεῖ. Ὅτι γὰρ ὑπὸ τῆς[4] ἐγχύμου[5] ὑγρότητος ἢ ξηρότητος (οὐδὲν γὰρ διαφέρει ὅπως ἂν ῥηθείη) αἱ ὀσμαὶ γίνονται, δείξει μὲν καὶ αὐτός, δῆλον δὲ καὶ ἐκ τοῦ ϖάντα ὅσα εἰσὶν[6] ὀσφραντὰ[7] ταῦτα καὶ χυμὸν ἔχειν τινά. Τῇ γοῦν ὀσφρήσει ϖολλάκις ϖρώτῃ[8] γνωρίζομεν καὶ τῶν σηπομένων τὸν[9] χυμὸν καὶ τῶν ϖροσκαιομένων[10] καὶ τῶν ὀξέων γινομένων καὶ τῶν εἰς ἄλλον τινὰ χυμὸν ἐξ ἄλλου διὰ τὴν ἕψησιν μεταβαλλόντων, μηδέπω φανερᾶς αὐτῶν τῆς μεταβολῆς τῇ γεύσει γινομένης, ὡς ἐκ τῶν χυμῶν τὴν γένεσιν[11] τῆς ὀσμῆς ἐχούσης καὶ κατὰ τὴν ἐκείνων[12] μεταβολὴν[13] ἀλλοίας γινομένης καὶ αὐτῆς καὶ συμμεταβαλλούσης[14] ἐκείνῃ.

[1] αὐτῷ N. αὑτῷ D. — [2] ϖετlόμενον ND. — [3] ἄγχυμον N. — [4] τοῦ N. — [5] ἐγχυμίαν D. — [6] ἐσlὶν ND. — [7] ὀσφραντικά D. — [8] ϖρώτου AM. ϖρω avec un τ sur l'ω C. — [9] τὸν χυμὸν] χυμῶν NDBCAM. — [10] ϖροκαιομένων ND. — [11] γεῦσιν BCA. — [12] κόνων N. — [13] μεταβολῶν A. — [14] συμμεταβαλλομένης ND.

---

terrea, ostensus est. Siccum[1] quidem igitur nundum humorem habens in ipso, mixtum et ablutum in aqua, a caliditate cooperans*** sic ait humidum iam saporem habens. Quod enim ab enchima humiditate aut siccitate (nichil enim differt qualitercumque dicatur) odores fiunt, ostendet quidem et ipse, palam autem et ex eo quod omnia quecumque sunt odorabilia hec et saporem habent quemdam, odoratuque sepe primo cognoscimus et putrefactorum saporem et dulcorem et acutorum factorum et permutatorum ex alio in alium saporem per decoctionem, nundum manifesta facta gustui ipsorum permutatione, tanquam ex saporibus generationem habente odore[2] et secundum illorum permutationem altero facto et ipso et simul mutato cum illo.

[1] sunt. — [2] odorem.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 443 a 2-6.

II. 443 a 2-21. « οὐ... γάρ. » (2-6. « οὐ... ἀναπνεόντα. ») Προειπὼν « ὅπερ γὰρ ποιεῖ τὸ ξηρὸν ἐν τῷ ὑγρῷ, τοῦτο ποιεῖ ἐν ἄλλῳ γένει τὸ ἔγχυμον ὑγρὸν ἐν ἀέρι καὶ ὕδατι ὁμοίως, » νῦν ὅτι ἐν ἀμφοτέροις δείκνυσιν. Ὅτι γὰρ μὴ μόνον ἐν ἀέρι ἡ[1] ὄσφρησις γίνεται, ὡς[2] ἔδοξέ[3] τισι[4] ***[5] τοῖς πλείστοις[6] διὰ[7] τῆς τοῦ ἀέρος ἀναπνοῆς τὴν ὄσφρησιν γίνεσθαι, ἀλλὰ καὶ ἐν[8] ὕδατι, ἔδειξεν ἐπί τε[9] τῶν ἰχθύων καὶ τῶν ὀστρακοδέρμων, ἃ[10] ἐν τῷ ὕδατι[11] ὄντα ὀσφραίνεται[12] καὶ πολλάκις πόῤῥωθεν ἐπὶ τὴν τροφὴν ἔρχεται τῇ ὀσφρήσει ἑπόμενα, οὔτε[13] ὄντος ἐν τῷ ὕδατι[14] ἀέρος (οὐ γὰρ ἐν τῷ βάθει τοῦ ὕδατος μένει, ἀλλὰ ἐπιπολάζει[15]· ἀνατρέχει γάρ, κἂν ἐν βάθει γένηται, ὅ τε ἀὴρ καὶ τὸ πνεῦμα· δηλοῦσι δὲ καὶ οἱ ἀσκοὶ οἱ πεφυσημένοι[16] τοῦτο, ἂν[17] εἰς βάθος κατενεχθέντες[18] λυθεῖεν), ἀλλ' οὐδὲ αὐτὰ ὅλως[19] ἀναπνέοντα. Ὅτι γὰρ ὅσα πνεύμονα τῶν ζώων οὐκ ἔχει οὐκ ἀναπνεῖ,

[1] ἡ... γίνεται] τὰ ὀσφραντὰ NDBCA. ἡ ὀσφρησις]... σφρησις M. — [2] ὡς... γίνεσθαι del. M. — [3] ἔδειξε CA. — [4] τι CA. — [5] Suppléez quelque chose comme διὰ τό. — [6] δὲ add. BCA. — [7] τε add. D. — [8] σὺν NDBCA. — [9] τῆς add. D. — [10] om. NDBCA — [11] γάρ add. ND. — [12] ὀσφρᾶται ND. ὀσφρᾶσθαι BCA. — [13] οὐκ ND. — [14] τοῦ add. M. — [15] ἐπιπολλάζει D. — [16] πεφυσιμένοι D. — [17] om. ND. — [18] ὅτε add. ND. — [19] ὅλον N.

II. 443 a 2-21.] « Non enim solum in aere sed et in aqua odoratus « est. » (2-6.) Cum predixisset « quod quidem enim facit siccum in hu« mido, hoc facit in alio genere enchymum humidum in aere et aqua « similiter[1], » nunc quod[2] in ambobus ostendit. Quod enim non solum in aere odorabilia, ut videbatur quibusdam, pluribus per eam que in aere respirationem fieri odoratum, sed et cum aqua, ostendit in piscibus et in ostracodermis, que in aqua existentia odorant[3] et multociens a longe ad alimentum veniunt odoratum sequentia, neque in aqua existente aere (non enim in profundo aque manet, sed supereminet; sursum enim venit, et si in profundo fiat, aer et spiritus; declarant autem utres inflati hoc, si in profundum delati solliciti fuerint), sed neque ipsa totaliter respirantia. Quod enim quecumque animalium pulmonem non habent non respirant, ostensum est in aliis.

[1] simpliciter. — [2] quidem. — [3] odoratum.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 443 a 6-12-16.

δέδεικται αὐτῷ ἐν ἄλλοις[1]. (443 a 6-12. « *Εἰ... ποιῇ.* ») *Εἰ δέ τις μὴ μόνον λέγοι*[2] *ὕδωρ ὑγρόν, ἀλλὰ καὶ τὸν ἀέρα (καὶ γὰρ καὶ αὐτὸς ὑγρός), εἴη ἄν, φησιν, ἡ*[3] *ὀσμὴ ἡ ἐν τῷ ὑγρῷ τοῦ ἐγχύμου ξηροῦ φύσις, τουτέσΙιν ὀσφραντὸν ἂν εἴη τὸ ἐγγινόμενον ὑπὸ τοῦ ἐγχύμου ξηροῦ πάθος, καθὸ τοιοῦτόν ἐσΙιν, ἐν τῷ ὑγρῷ. Ἑξῆς δὲ ὅτι μὴ ἁπλῶς* †*ἀπὸ*[4] *ξηρότητος, ὡς ἐγίνετο ὁ χυμός, ἀλλ'*[5] †*ἀπὸ*[6] *ἐγχύμου*[7] *ξηρότητος ἡ ὀσμὴ*[8] *γίνεται, δείκνυσι διὰ τοῦ τὰ*[9] *ὀσμὴν ἔχοντα πάντα καὶ χυμὸν ἔχειν καὶ ὅσα ἄχυμά ἐσΙι ταῦτα καὶ ἄοσμα εἶναι. Τὰ μὲν γὰρ ἁπλᾶ σώματα ἄοσμα, ὅτι καὶ ἄχυμα. Οὔτε γὰρ γῆ καθ' αὑτὴν οὔτε πῦρ καθ' αὑτὸ χυμὸν ἔχει τινά, καίτοι ξηρὰ ὄντα, οὔτε ὕδωρ ἢ ἀὴρ ὑγρὰ πάλιν ὄντα αὐτὰ καθ' αὑτὰ χυμόν*[10] *τινα ἔχει*[11]. *Ὅσα γὰρ δοκεῖ χυμόν τινα*[12] *ἔχειν αὐτῶν*[13] *οὐκ ἔσΙιν ἁπλᾶ, ἀλλ' ἤδη μέμικται.* (443 a 12-16. « *Διὸ... ἧτΙον.* ») *Ἥ τε γὰρ θάλασσα ὑγρὰ οὖσα χυμὸν ἁλμυρὸν ἔχει, ὅτι μέμικταί τινι ξηρότητι*[14]

[1] Arist. *De partibus an.* III, VII. 670 a 29. — [2] *λέγων* A. *λε* avec le *γ* sur l'*ε* BC. *τὸ* add. ND. — [3] om. N. — [4] Lisez *ὑπὸ*. — [5] *ἀλλὰ* N. — [6] Lisez *ὑπὸ*. — [7] *ἐχύμου* D. — [8] *ὡς μὴ* A — [9] *τὴν* N. om. D. — [10] répété D. — [11] post *ἔχει* ND. — [12] post *ἔχειν* ND. — [13] *αὐτοῖς* ND. — [14] *ξηρότητος* N.

(443 a 6-12.) Si autem aliquis non solum aquam non dicat humidam, sed et aerem (et enim ipse humidus), erit utique, ait, odor enchymi sicci in humido natura, hoc est odorabile utique erit ab enchymo sicco passio, secundum quod tale est, in humido. Consequenter autem quod non simpliciter a siccitate, ut fiebat sapor, sed ab enchyma siccitate odor fit, ostendit ex eo quod odorem habentia omnia et saporem habent et quecumque sine sapore sunt hec et sine odore sunt. Simplicia quidem enim corpora sine odore, quia et sine sapore. Neque enim terra per se neque ignis secundum se saporem habet aliquem sicca existentia, neque aer aut aqua humida rursum existentia ipsa per se saporem aliquem habent. Quecumque enim ipsorum videntur habere aliquem saporem non sunt simplicia, sed iam sunt mixta. (443 a 12-16.) Mare enim humidum existens*** salsum habet, quia mixtum est alicui siccitati; propter quod et odo-

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 443 a 16-21.

(*διό*[1] *καὶ ὀσμὴν ἔχει*), *ἀλλὰ καὶ οἱ ἅλες δοκοῦντες εἶναι γῆς καὶ ὀσμὴν ἔχουσι καὶ χυμόν· οὐ γάρ εἰσιν ἄμικτον ἔχοντες ὑγρῷ τὴν ξηρότητα.* Καὶ *μᾶλλόν φησι τοὺς ἅλας*[2] *τοῦ νίτρου καὶ χυμὸν καὶ ὀσμὴν ἔχειν, ὅτι καὶ μᾶλλον οὗτοι τῷ ὑγρῷ εἰσι μεμιγμένοι· τὸ μὲν γὰρ νίτρον γῆς ἐστι μᾶλλον, οἱ δὲ ἅλες πλείω τὴν ὑγρότητα*[3] *ἔχουσιν, ὡς δηλοῖ τὸ*[4] *ἐξικμαζόμενον ἔλαιον ἐξ αὐτῶν.* Ἤτοι *δὲ τοῦ ἔχειν ὑγρότητα τοὺς ἅλας*[5] *σημείῳ ἐχρήσατο τῷ*[6] *ἐξικμαζομένῳ ἐλαίῳ, ἢ τοῦ χυμὸν αὐτοὺς ἔχειν· δοκεῖ γὰρ πικρὸν εἶναι τὸ ἐξικμαζόμενον ἔλαιον ἐξ αὐτῶν.* Ἀλλὰ *καὶ οἱ λίθοι ἄοσμοι, ὅτι καὶ ἄχυμοι.* Τὰ *δὲ ξύλα ὁμοῦ*[7] *ὀσμῆς τε φαίνεται κοινωνοῦντα καὶ χυμοῦ, καὶ ὅσα αὐτῶν ὑγρότερα ὁμοῦ τε ἀχυμότερα καὶ*[8] *ἀοσμότερα.*

443 a 16-21. « Ἔτι... *γάρ.* » Ἀλλὰ *καὶ ἐπὶ τῶν μεταλλευομένων δείκνυσι συνοδεύουσαν*[9] *τὴν ὀσμὴν τῷ χυμῷ· καὶ γὰρ ἐπ' ἐκείνων τὰ μὲν ἄχυμα ἄοσμα*[10] *εἶναι ὡς χρυσόν*[11], *ὀσμῆς δὲ μετέχειν τόν τε χαλκὸν*

[1] om. CAM. — [2] *ἄλλοις* N. *ἄλλας* A. — [3] *ὑγρώτητα* D. — [4] *τε* AM. — [5] *ἄλλας* A. — [6] om. ND. — [7] om. BCA. — [8] *καὶ ἀοσμότερα* om. D. — [9] *συνάδουσαν* ND. — [10] om. ND. — [11] *χρυσός* D.

---

rem habet. Sed et sales qui videntur esse terre et odorem habent et saporem; non enim sunt habentes siccitatem non mixtam cum humido. Et magis*** sales nitro et saporem et odorem habere, quia isti magis humido sunt permixti; nitrum enim terre est magis, sales autem ampliorem humiditatem habent, ut manifestat extractum oleum ex ipsis. Vel ad hoc autem quod habeant humiditatem sales signo usus est extracto oleo, vel ad hoc quod ipsi habent saporem; videtur enim amarum esse extractum oleum ex ipsis. Sed et lapides sine odore, quia et sine sapore. Ligna simul autem odore videntur participantia et sapore, et quecumque ipsorum humidiora simul et magis sine sapore et sine odore.

443 a 16-21.] Sed et in metallis ostendit concurrentem odorem et saporem; et enim in illis que quidem sine sapore sine odore esse ut aurum, odorem autem participare et es et ferrum, quia et sapore.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.
—
443 a 16-21.

καὶ τὸν σίδηρον, ὅτι καὶ χυμοῦ. Ὅτι δὲ ὁ χρυσὸς ἔλατἴον ὕδατος ἔχει, δῆλον καὶ ἐκ τοῦ μὴ σήπεσθαι αὐτόν. Ὁ γὰρ ἰὸς σῆψίς ἐσἴιν, ἥτις γίνεται δι' ἄπεπἴου[1] ὑγροῦ μεταϐολήν[2]. Δυσώδης δὲ καὶ ὁ τοῦ χαλκοῦ καὶ ὁ τοῦ σιδήρου[3] ἰὸς τῷ ὑγροῦ ϖλέον ἔχειν. Ὁ δὲ χρυσὸς λειότερός τέ ἐσἴι καὶ ἐλαύνεται μᾶλλον[4] τῷ καλῶς κεκρᾶσθαί τε καὶ μεμίχθαι. Ὅτι δὲ ἄχυμος καὶ[5] ἄοσμος ὁ χρυσὸς ἡ αἴσθησις***[6] μαρτυρεῖ ϖρὸς[7] ὃ[8] νῦν αὐτῷ κέχρηται ϖαραδείγματι. Καὶ τὸ τὰς σκωρίας[9] δὲ ἀοσμοτέρας γίνεσθαι[10] τῶν[11] μεταλλευομένων διὰ τὸ ἐκκαίεσθαι τὸ ἐν αὐταῖς ὑγρόν τε καὶ τὸν χυμόν σημεῖον τοῦ τὴν ὀσμὴν ἐν χυμῷ ὑγρῷ εἶναι. Τὸν δὲ[12] ἄργυρον[13] καὶ τὸν κατἴίτερον, τὸν μὲν ἀοσμότερόν φησιν[14] εἶναι, τὸν δὲ μᾶλλον ἔχειν ὀσμήν, χρυσοῦ μὲν μᾶλλον ὀσμὴν ἔχειν, χαλκοῦ δὲ[15] καὶ σιδήρου ἀοσμότερον εἶναι, διὰ τὸ εἶναι ὕδατος ϖλεῖον ἐν αὐτοῖς καὶ μὴ ὁμοίως κεκρᾶσθαι τῷ ξηρῷ τὸ ὑγρὸν ἐν

[1] ἀπεπἴον NDBCA. — [2] μεταϐολῶν A. — [3] καὶ ἀργύρου καὶ κασσιτέρου add. BCAM. — [4] ἀλλὰ add. NDBCAM. — [5] καὶ ἄοσμος] ἄοσμος καὶ ante ἄχυμος ND. — [6] Suppléez μαρτυροῦσα. — [7] ϖρὸς... νῦν om. avec un blanc de quatre lettres N, sans blanc D. — [8] ὃν BCA. — [9] σκωρέας NBCAM. σκωρῆας D. — [10] ἐγγίνεσθαι NDBCAM. — [11] τῶν μεταλλευομένων] τῷ μεταλλευομένῳ NDBCA. — [12] om. BCA. — [13] ἀργὸν D. — [14] φασιν NDBCA. — [15] τε D.

Quod autem aurum minus aque habeat, palam ex eo quod non putrescit ipsum. Rubigo enim putrefactio est, que fit propter indigestam humidi permutationem. Pravi enim odoris et eris et ferri rubigo eo quod plus humoris habeant. Aurumque planius est et producitur magis, eo quod bene contemperatum et commixtum sit. Quod autem sine odore sit aurum sensus; testatur autem ad quem nunc ipso usus est exemplo, quod scoria magis sine odore fit quam metallum, quia exuritur quod in ipsa humidum et sapor, et hoc signum quod odor in sapore humido fit. Argentum quidem et stagnum, hoc quidem magis sine odore ait esse, hoc autem habere odorem magis, auro quidem magis odorem habere, ere autem et ferro magis sine odore esse, propterea quod sit aque plus in ipsis et non similiter tempe-

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 443 a 16-21.

τούτοις, ὡς[1] *ἐν τῷ σιδήρῳ τε καὶ χαλκῷ*[2]. *Πῶς οὖν*[3], *εἰ ἅμα*[4] *ὅ τε*[5] *χυμὸς καὶ ἡ ὀσμή ἐσῖιν ἕν τι, εἴη ἂν ἡ ὀσμὴ ὑπὸ τοῦ ἐγχύμου ξηροῦ γινομένη; ἢ οὐ λέγει ϖρῶτον εἶναι τὸν χυμόν, ἔπειτα τοῦτον ἐν τοῖσδε γινόμενον ϖοιεῖν τὴν ὀσμήν, ἀλλὰ τὴν ἔγχυμον ξηρότητα*[6], *οὐχ ἁπλῶς τὴν ξηρότητα, αἰτίαν εἶναι τοῦ*[7] *ἐν τε*[8] *τῷ ἀέρι καὶ ἐν τῷ ὕδατι γινομένου*[9] *ϖάθους, ὅ ἐσῖιν ὀσμή, ὡς ἂν ἅμα μένειν*[10] *ἄμφω, αἴτιον δὲ τὴν ἔγχυμον ὑγρότητα τῆς ὀσμῆς γίνεσθαι, εἰ ϖοιητικὸν*[11] *ὁ χυμός ἐσῖι τῆς ὀσμῆς; ὁ γὰρ ἀὴρ ἄχυμος ὢν ὀσμῆς γίνεται δεκτικός, ὥσῖε ϖοιητικὸν*[12] *ἂν εἴη τῆς ἐν τούτῳ ὀσμῆς ἡ ἔγχυμος ξηρότης οὖσα, ἐν ἄλλῳ****[13] *ὁμοίως.* Καὶ *τὸ ὕδωρ αὐτὸ καθ' αὐτὸ ἄχυμον ὂν γίνεται* †*ἀπὸ*[14] *τῆς ἐγχύμου ξηρότητος* †*οὐ*[15] *γινόμενον*[16] *ἅμα καὶ*[17] *γευσῖὸν ἤδη.* †Ἐν[18] *τούτοις ἡ ὀσμὴ οὖσιν* †*ἀχύμοις εἴη ἂν ἄρα*[19] *ὑπὸ*[20] *τῆς ἐγχύμου ξηρότητος* †*ἡ ἐν τούτοις* †*ὀσμὴ γινομένη, ὡς ὑπὸ αἰτίου ϖοιητικοῦ. Ὡς γὰρ τὸ χρῶμα*

[1] om. CA. del. corr. B. — [2] *χαλκοῦ* N. — [3] om. ND. — [4] *ὡς* add NDBCA. — [5] om. NDBCA. — [6] *καὶ* add. ND. — [7] *ἐντὸς* add. BCA. — [8] om. BCA. — [9] *γινομένους* A. — [10] *μένῃ* NDB. *μένους* CA. — [11] *ϖοιητικὸς* M. — [12] *ϖοιητικὸς* D. — [13] Suppléez *δὲ*. — [14] Lisez *ὑπὸ*. — [15] om. NDBCA. Lisez *ὀσφραντὸν*. — [16] *γινομένου* M. — [17] *καὶ... ἀχύμοις* del. M. — [18] *ἐν... ἀχύμοις.*] Transposez après *ξηρότητος* en effaçant *ἡ... ὀσμή.* — [19] del. M. — [20] *ἀπὸ* NDBCA.

---

ratum humidum cum sicco in hiis, ut in ferro et ere. Quomodo igitur, si simul saporque et odor est unum aliquid, erit utique ab enchymo sicco factus? Aut non dicit primum esse saporem, deinde hunc in hiis autem factum facere odorem, sed enchymam siccitatem, non simpliciter siccitatem, causam esse passionis facte in aere et in aqua, quod est odor, tamquam utique simul maneant ambo, causam autem odoris fieri enchymam humiditatem, si sapor est factivus odoris? Aer enim sine sapore existens odoris fit susceptivus; quare factivum utique erit eius qui in hoc odoris enchyma siccitas existens, in alio similiter. Et aqua ipsa secundum se sine sapore existens fit ab enchyma siccitate, non facta illis et gustabilis iam. In hiis odor existentibus sine sapore erit utique ab enchyma siccitate odor factus in hiis, tamquam a causa efficiente. Sicut enim color dyafanum dis-

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.
—
443 a 21-29.

τὸ[1] διαφανὲς διατίθησιν, οὕτω καὶ ὁ χυμὸς τὰ ὑγρὰ τὰ προειρημένα. Καὶ ὡς ἡ[2] ὄψις οὐκ[3] ἂν χωρὶς διαφανοῦς γίνοιτο[4], οὕτως οὐδὲ ἡ ὄσφρησις χωρὶς τούτων. Ὁ μὲν οὖν χυμὸς ἐν τοῖς ἔχουσιν αὐτόν[5] ἐσῖιν, ἡ δὲ ὀσμὴ οὐκ ἐν τοῖς ἔχουσι τὸν χυμόν ἐσῖιν, ἀλλ' ὑπὸ τῶν ἐχόντων ἐν τούτοις γίνεται. Διὰ γὰρ τούτων πᾶσα ὄσφρησίς τε καὶ ὀσμή.

III. 443 a 21-b 1. « Δοκεῖ... πρότερον. » (21-29. « Δοκεῖ... εἶδος. ») Ἐνίους τῶν φυσικῶν φησιν ἐπὶ τῆς δόξης[6] ταύτης γεγονέναι, ὅτι ἄρα ἐσῖὶν ἡ καπνώδης ἀναθυμίασις ὀσμὴ οὖσα ἐξ ἀέρος τε καὶ γῆς· ὧν εἶναι καὶ Ἡράκλειτον λέγοντα· εἰ πάντα τὰ ὄντα ἦν καπνός, ῥῖνες ἂν διεγίνωσκον καὶ ἐγνώριζον αὐτά, δηλονότι τῷ[7] αἰσθάνεσθαι αὐτῶν, ὡς τοῦ καπνοῦ ὄντος ἰδίου αἰσθητοῦ τῶν[8] ῥινῶν. Εἰπὼν δέ τινας τῶν φυσικῶν λέγειν ὀσμὴν εἶναι τὴν καπνώδη ἀναθυμίασιν, πάντων φησὶ τῶν φυσικῶν τὴν ὀσμὴν τοὺς μὲν ἀτμίδα ὑπολαβεῖν εἶναι, τοὺς δὲ ἀναθυμίασιν, τοὺς δὲ ἀμφότερα. Τί δέ ἐσῖιν ἑκάτερον[9] αὐτῶν καὶ τίς αὐτοῖς ἡ

[1] om. BCAM. — [2] om. NDBCA. — [3] οὐχ A. — [4] γένοιτο N. — [5] αὐτὸ NDBCAM. — [6] δείξεως D. — [7] τὸ ND. τοῦ A. — [8] τῶν ῥινῶν] ταῖς ῥισὶν NDBCAM. — [9] ἑκατέρα N.

---

ponit, sic et sapor humida predicta. Et ut visus non utique sine dyafano sit, sic neque odoratus sine hiis. Sapor quidem igitur in habentibus ipsum est,*** sed ab habentibus in hiis fit. Per hec[1] enim odoratus et odor.

III. 443 a 21-b 1.] « Videtur autem quibusdam fumalis evaporatio « esse odor existens communis terre et aeris*** omnes inferunt hoc de « odore. » (21-29.) Ait quosdam phisicorum in hac opinione fuisse quod sit fumalis evaporatio odor existens ex aere et terra; de quibus ait esse Eraclytum dicentem « si omnia entia essent fumus, nares utique dis« cernerent et cognoscerent ipsa, » palam autem quod in sentiendo ipsa, tamquam fumali existente proprio sensibili narium. Cum dixisset quosdam phisicorum dicere odorem fumalem evaporationem esse, omnium ait phisicorum hos quidem existimare odorem esse vaporem, hos autem exaltationem[2], hos autem ambo. Quid autem est utrumque

[1] hoc. — [2] exaltatione.

ϖρὸς ἄλληλα διαφορὰ ἑξῆς λέγει. Ἡ μὲν γὰρ ἀτμὶς[1] ὑγρά τίς ἐσ7ιν ἀναθυμίασις (ἐκ γὰρ ἀέρος καὶ ὕδατος), ἧς ἡ μεταϐολὴ εἰς ὕδωρ. Ἣν δὲ λέγουσιν ἀναθυμίασιν καπνώδης ἐσ7ὶν ἀναθυμίασις καὶ αὐτὴ ἔχουσά[2] τι[3] ἀέρος τε καὶ γῆς, ἐξ ἧς φησι γῆς τι εἶδος συνίσ7ασθαι. Ἐκ ταύτης γὰρ ἥ τε αἰθάλη καὶ ἡ ἀσϐόλὴ γίνεται. (443 a 29-b 1. « Ἀλλ'... ϖρότερον. ») Εἰπὼν δὲ τί ἑκάτερόν ἐσ7ιν ἐπιφέρει « ἀλλ' οὐδέτερον τούτων ἔοικεν » δηλονότι ὀσμὴ[4] εἶναι, ὡς ᾤοντο ἐκεῖνοι· καὶ δείκνυσι[5] διὰ τί οὐδέτερον αὐτῶν[6] ὀσμὴ εἶναι δύναται. Ἡ μὲν γὰρ ἀτμὶς ὕδατός ἐσ7ιν, ὥσ7ε οὐκ ἂν ἐν τῷ ἀέρι ὀσμὴ εἴη, εἰ[7] ἡ ἀτμὶς ὀσμὴ εἴη[8] (τὸ δὲ ὕδωρ ἄοσμόν ἐσ7ι καθ' αὐτό). Ἡ δὲ καπνώδης ἀναθυμίασις οὐχ[9] οἵα τε ἐν τῷ ὕδατι ἐγγίνεσθαι[10]· ὀσμὴ δὲ γίνεται ἐν αὐτῷ· ὀσφρᾶται γὰρ ἐν αὐτῷ καὶ τὰ κατὰ τοῦ ὕδατος.

IV. 443 b 1-2. « Ἔτι... καλῶς. » Ὅτι μὴ ἔσ7ιν ὀσμὴ[11] ἡ ἀναθυμίασις

[1] ἀτμῆς D. — [2] ἔχει M. — [3] ἐξ. ND. — [4] ὀσμὴν M. — [5] δείκνυσιν N. — [6] ἐκείνων BCA. — [7] om. ND. — [8] εἶπε N. εἶπεν D. — [9] οὐκ A. — [10] γενέσθαι DB. — [11] ὀσμὴ ἡ om. ND.

---

ipsorum et que ipsis adinvicem differentia consequenter dicit. Vapor quidem enim humidus quedam exaltatio (ex aere enim et aqua), cuius[1] permutatio in aquam[2]. Quam autem dicunt exaltationem fumalis[3] est exaltatio et ipsa habens aliquid aeris et terre. Consequenter ait terre aliquam speciem constare. Ex hac enim....... fiunt. (443 a 29-b 1.) Et cum dixisset quid est utrumque, infert « sed neutrum horum videtur » odor esse, ut putabant illi; et ostendit propter quid neutrum ipsorum odor esse possit[4]. Vapor quidem enim aque est; quare non utique in aere odor erit, si vapor odor fuerit (aqua autem sine odore est per se). Fumalis autem exaltatio non potest in aqua fieri; odor autem fit in ipsa; odorant enim in ipsa et que sub aqua sunt.

IV. 443 b 1-2.] « Adhuc exaltatio similiter dicitur defluxibus. »

[1] quedam. — [2] aqua. — [3] fumalem. — [4] possint.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 443 b 1-2.

δείκνυσιν ἐκ τοῦ τὴν μὲν ἀναθυμίασιν ἀφ' οὗ ἂν γίγνηται ἀπόῤῥοιάν τινα εἶναι. Ὡς οὖν οἱ ἀποῤῥοίας εἶναι λέγοντες καὶ ταύτας αἰτιώμενοι ὡς αἰτίας τοῦ ὁρᾷν οὐ καλῶς ἔλεγον (ἀνάγκη γὰρ ἦν, σωματικῆς τοιαύτης ἀποῤῥοίας ἀπὸ τῶν ὁρατῶν γινομένης, μηδὲ[1] πρὸς ὀλίγον σώζεσθαι τὰ ὁρώμενα, ἀλλὰ διαφορεῖσθαι), οὕτως εἰ καὶ ἀπὸ τῶν ὀσφραντῶν ἀναθυμίασίς τις καὶ ἀπόῤῥοια γίνεται, ἔδει ταχέως αὐτὰ διαφορεῖσθαι καὶ μηδὲ[2] πρὸς ὀλίγον αὐτὰ διαμένειν χρόνον. Νῦν δὲ ὁρῶμεν ὅτι βραχέα τινὰ ὄντα πλεῖστον ὅσον χρόνον μένει τὴν εὐωδίαν[3] ἢ τὴν ὀσμὴν ὅλως φυλάσσοντα. Ὡς γὰρ ἐφ' ὧν φανερὰ ἡ ἀναθυμίασις ταχέως ἀναλίσκεται ταῦτα, ὡς τὰ θυμιώμενα, οὕτως ἔδει καὶ τὰ ἄλλα. Οὐ γινομένου δὲ τούτου, οὐδ'[4] ἂν τῇ ἀναθυμιάσει καὶ τῇ ἀποῤῥοίᾳ τῇ ἀπ' αὐτῶν ἡ ὀσμὴ γίνοιτο. Ἔτι δὲ ἀφὴ ἂν γίνοιτο, ὡς προείρηται, ἡ τῶν †αἰσθητῶν[5] αἴσθησις· ὃ[6] μὴ ὑγιὲς προείρηται. Ὅμοιος[7] οὖν ὁ τῶν

1-2 μηδὲν ND. — 3 εὐώδη D. — 4 οὐδὲ A. — 5 Lisez ὀσφραντῶν. — 6 ὅτι NDBCAM. — 7 ὁμοίως CAM. μοι D.

Quod non sit exaltatio ostendit per hoc quod exaltatio a quo utique facta fuerit est defluxus quidam. Ut igitur dicentes esse defluxus et hos causantes tamquam causas videndi non bene dicebant (necesse enim esset, corporeo tali defluxu a visibilibus[1] facto, neque ad modicum salvari visibilia, sed evanescere), sic et si ab odorabilibus exaltatio aliqua et defluxus fit, oportebat celeriter ipsa evanescere et neque ad modicum tempus ipsa permanere. Nunc autem videmus quod modica quedam existentia multo tempore manent servantia totaliter odorem et suavitatem. Sicut enim in quibus manifesta exaltatio celeriter comsumuntur hec, ut enthymiamazata[2], sic oportebat et alia. Si autem non fit[3] hoc, neque utique exaltatione et defluxu eo qui ab ipsis odor fiet. Adhuc autem tactus utique fiet, ut predictum est, sensibilium sensus; quod non sane predictum est. Similis igitur exal-

1 invisibilibus. — 2 anthymiama zanta. — 3 sic.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.
—
443 b 3-6.

ἀναθυμιάσεων λόγος ὢν τῷ[1] *τῶν ἀπορροιῶν ὁμοίως ἂν ἐκείνῳ*[2] *ἄτοπος ὢν*[3] *δεικνύοιτο.*

V. 443 b 3-8. « *Ὅτι... χυμοῖς.* » (3-6. « *Ὅτι... ἐσΊίν.* ») *Δείξας ὅτι μήτε ἀτμὶς μήτε*[4] *καπνώδης*[5] *ἀναθυμίασις ἡ ὀσμὴ διὰ τοῦ*[6] *καὶ ἐν ὕδατι καὶ ἐν*[7] *ἀέρι ὀσμὴν γίνεσθαι, ἐκείνων δὲ μηδέτερον*[8] *ἐν*[9] *ἀμφοτέροις (οὔτε*[10] *γὰρ ἡ ἀτμὶς ἐν τῷ ἀέρι οὔτε ἡ καπνώδης ἀναθυμίασις ἐν τῷ ὕδατι), ὑπομιμνήσκει ἡμᾶς ὅτι ἐν ἀμφοτέροις ἐδείχθη ἡ ὀσμὴ γινομένη ὑπὸ τῆς ἐγχυμοῦ ξηρότητος*[11] *διὰ τοῦ ἐν τῷ ἀέρι εἶναι τὰ ὀσφραινόμενα καὶ ἐν ὕδατι· οὐ*[12] *γὰρ ὁ ἀὴρ μόνος καὶ ἡ ἐν τούτῳ ὑγρότης, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐν τῷ ὕδατι κοινωνεῖ τοῦ πάθους τούτου. Εἰπὼν δὲ τὴν ἐν τῷ πνεύματι ὑγρότητα, λέγων τὴν ἐν τῷ ἀέρι,* ***[13], *ὑπομιμνήσκει ἡμᾶς τῶν ἐν ἄλλοις εἰρημένων περὶ τοῦ ἀέρος ὅτι ὑγρὸς τὴν φύσιν καὶ*[14] *αὐτός. Εἴρη-*

[1] om. ND. — [2] *ἐκείνη* ND. — [3] *ἂν* N. *ἐὰν* D. — [4] om. NDBCA. *ἡ* M. — [5] *ἡ* add. NDBCA. — [6] *τὸ* M. — [7] om. BCA. — [8] *οὐδέτερον* BCAM. — [9] *ἐν ἀμφοτέροις* del. M. — [10] *οὔτε... ἀτμὶς*] *δὲ οὐδέτερον ἡ τῶν* NDBCA. — [11] *ξηρότητα* CA. — [12] -*καὶ* CAM. — [13] Suppléez quelque chose comme *πάσχειν ὑπὸ τῆς ἐγχύμου ξηρότητος.* — [14] om. NDBCA.

---

tationum sermo existens ei qui defluxuum similiter utique illi inconveniens existens ostendetur.

V. 443 b 3-8.] « Quod quidem igitur contingit recipere humidum » et quod in aqua et quod spiritu et pati aliquid ab enchyma siccitate « non manifestum. » (3-6.) Cum ostendisset *** neque vapor neque fumalis exaltatio odor per hoc quod et in aqua et in aere fit odor, illorum autem neutrum in ambobus (neque alterum eorum que in aere neque fumalis exaltatio in aqua), recordatur nobis quod in ambobus ostensus est odor fieri ab enchyma siccitate per hoc quod in aere sunt odorabilia et in aqua; non enim aer solus et que in hac humiditas, sed et que in aqua participat passione hac. Dicens autem eam que in spiritu humiditatem, significans autem eam que in aere, recordatur nobis eorum que in aliis sunt dicta de aere quia humidus secundum naturam et ipse. Dictum est autem de hoc in aliis, scilicet et in de

ται δὲ περὶ τούτου[1] καὶ ἐν ἄλλοις μέν, ἐν δὲ τοῖς περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς[2] προηγουμένως. (443 b 6-8. « Ὅτι... χυμοῖς. ») Εἰπὼν δὲ τοῦτο, ἐπιφέρει ὅτι εἰ[3] ὁμοίως ἐν τοῖς ὑγροῖς τὸ ξηρὸν ἐναποπλυνόμενόν πως ποιεῖ[4] τὰς ὀσμὰς καὶ ἐν τῷ ὕδατι τοὺς[5] χυμοὺς (ἐν μὲν γὰρ τῷ ὕδατι ἡ ποιὰ τοῦ ξηροῦ ἀπόπλυσίς τε καὶ διήθησις[6] χυμὸς ἦν, ἐν δὲ τοῖς ὑγροῖς πάλιν, ἀέρι[7] τε καὶ ὕδατι[8], ἡ τοῦ ἐγχύμου πάλιν[9] ξηροῦ ἀπόπλυσίς[10] τε καὶ διήθησις[11] ὀσμή), εἰ δὴ[12] τὸ ξηρὸν ἐν τῷ ὑγρῷ ποιητικὸν ἀμφοτέρων, τοῦ τε χυμοῦ καὶ τῆς ὀσμῆς, καὶ ***[13] ἔστι τὸ ἐν τοῖς χυμοῖς ξηρὸν ποιητικόν, φανερὸν ὅτι ἀνάλογον δεῖ εἶναι τὰς ὀσμὰς τοῖς χυμοῖς. Ἢ[14] τὸ λεγόμενόν ἐστιν ὅτι εἰ τὸ ἔγχυμον ξηρὸν ἐναποπλυνόμενον[15] τῷ τε ὕδατι καὶ τῷ ἀέρι ὁμοίως ποιεῖ τὰς ὀσμάς, δῆλον ὡς ἀνάλογον[16] ἔσονται καὶ[17] αἱ[18] ὀσμαὶ τοῖς χυμοῖς ὑφ' ὧν γίνονται[19]. Κατὰ γὰρ τὰς τῶν χυμῶν δια-

[1] τούτῳ A. — [2] Arist. *De gen. et corr.* II, III. 330 b 4, 22; 331 a 5. — [3] om. pr. B. — [4] ποιεῖ τὰς] ποιεῖται NDBCAM. — [5] τότε ND. τοῦ AM. — [6] διάθεσις NDBCAM. — [7] ἀὴρ ND pr. BCAM. — [8] ὕδωρ ND pr. BCAM. — [9] post ξηροῦ ND. — [10] ἀπόπλησις A. — [11] διάθεσις NDBCAM. ἡ add. M. — [12] δὲ AM. — [13] Suppléez τῆς ὀσμῆς. — [14] εἰ ND. — [15] ἐν ἀποπλυνόμενον CA. — [16] ἀνάλογα D. ἀναλόγως BCAM. — [17] om. CA. — [18] om. D. — [19] γίνεται ND.

---

generatione et corruptione principaliter. (443 b 6-8.) Et cum hoc dixisset, infert quod si similiter in humidis siccum ablutum aliqualiter facit odores et in aqua sapores (in aqua quidem enim aliqualis sicci ablutio et penetratio sapor erat, in humidis autem iterum, aere et aqua, enchymi sicci iterum ablutio et penetratio odor), si itaque siccum in humido factivum est amborum, saporis scilicet et odoris, et etiam quod in saporibus siccum factivum, manifestum quia proportionales oportet esse odores saporibus. Aut[1] quod dicitur quod si enchymum siccum inablutum in aqua et aere similiter facit odores, palam quod proportionales erunt et odores saporibus a quibus fiunt. Secundum saporum enim differentias erunt et odorum differentie,

[1] autem.

φορὰς ἔσονται καὶ ὀσμῶν διαφοραί, εἴγε καὶ[1] ὑπὸ τούτων ἐκεῖναι γίνονται, ὡς ἕπεσθαι ἐκείνῳ ὃ φίλον ἐκείνῳ, εἰ οὕτως ἔχει †τις[2].

VI. 443 b 8-16. Ὅτι καὶ οὕτως ἔχει δείκνυσι λέγων· « Ἀλλὰ... πῆξις. » Καὶ[3] πῶς λέγει. Καὶ γὰρ δριμεῖαι καὶ γλυκεῖαι καὶ αὐστηραὶ καὶ στρυφναὶ καὶ λιπαραί εἰσιν ὀσμαί, ὥσπερ καὶ[4] χυμοί, ἀναλογίαν ἑκάστης ὀσμῆς πρὸς ἕκαστον[5] τῶν χυμῶν τούτων σωζούσης[6]. Ἀλλὰ καὶ αἱ τῶν διασεσηπότων ὀσμαὶ τοῖς πικροῖς τῶν χυμῶν ἀνάλογοι ἂν εἶεν. Καὶ δεικνὺς τὴν ἀναλογίαν αὐτῶν, εἶπεν· ὡς οἱ χυμοὶ οἱ πικροὶ καὶ δυσκατάποτοι, οὕτω καὶ αἱ σαπραὶ ὀσμαὶ δυσανάπνευστοι. Ἃ λαβὼν ὡς φανερῶς οὕτως ἔχοντα, δι' αὐτῶν πιστοῦται τὰ προειρημένα, ὅτι ὅπερ[7] ἐν τῷ ὕδατι ὁ χυμός ἐστι γιγνόμενος[8] ὑπὸ τοῦ γεώδους ξηροῦ, τοῦτο[9] ἐν τῷ ὕδατι καὶ ἀέρι ἡ ὀσμὴ γινομένη ὑπὸ τῆς ξηρότητος τῆς ἐγχύμου. Καὶ ὅτι δὲ[10] ἑκατέρου[11] αὐτῶν[12] αἰτία ἡ θερμότης[13] (ποιητικὸν[14]

[1] om. ND. — [2] Lisez τι. — [3] Καὶ... λέγει om. AM. — [4] οἱ add. BCAM. — [5] ἕκαστα N. — [6] σώζουσιν D. — [7] om. NDBCA. — [8] ὁ δὲ χυμὸς add. NDBCA. — [9] καὶ add. ND. — [10] γε BCAM. — [11] ἑκάτερον D. — [12] om. BCA. — [13] θερμότητα A. — [14] ποιητικὴ D.

siquidem[1] ab hiis alii fiunt, ut sequatur illum quod amicum illum, si sic habeat quis.

VI. 443 b 8-16. Quod et sic habet ostendit dicens : « At vero et « hoc in quibusdam accidit. » Et qualiter dicit. Et enim acuti et dulces et austeri et pontici et pingues[2] sunt odores, quemadmodum et sapores, proportionem unoquoque odore salvante ad unumquemque horum saporum. Sed et odores putrefactorum amaris saporibus proportionales utique erunt. Et ostendens proportionem ipsorum dixit : quomodo sapores amari difficiles ad gustandum, sic et putridi odores difficiles ad respirandum. Que accipiens ut manifeste sic habentia, per ipsa persuadet predicta, quia in aqua sapor est factus et quod sapor a terreo sicco, hoc in aere et aqua odor factus a siccitate enchyma. Et quod utriusque ipsorum causa caliditas (hoc enim osten-

[1] siquidem] si que. — [2] pingues sunt] pinguescunt.

γὰρ ἐδείχθη τῶν χυμῶν τοῦτο, ὑφ' ὧν ἡ ὀσμὴ γίνεται), δείκνυσιν ἐκ τοῦ τὸ ψυχρὸν καὶ τὴν πῆξιν †λαμβάνειν[1] καὶ ἀφανίζειν ὁμοίως τούς τε χυμοὺς καὶ τὰς ὀσμάς. Τὸ[2] γὰρ θερμὸν, ὃ ποιητικόν ἐστι τῶν χυμῶν, ἀφανίζουσί τε καὶ φθείρουσιν ἥ τε πῆξις καὶ τὸ ψυχρὸν δύο[3] ὄντα[4] καὶ[5] τὴν διὰ τούτου[6] γινομένην μίξιν τε καὶ πέψιν ἐν αὐτοῖς. Ἧς φθειρομένης, εὐλόγως πρῶτον μὲν οἱ χυμοί, δευτέρως δὲ καὶ αἱ ὀσμαὶ αἱ ὑπὸ[7] τούτων[8] γινόμεναι ἐν τῷ ὑγρῷ φθείρονται. Τὸ δὲ « ἐπ' ἐνίων » προσέθηκεν, ὅτι ἔδειξέ τινας ὀσμὰς οὐ[9] τῷ ἕπεσθαι τοῖς χυμοῖς τὸ ἡδὺ καὶ τὸ λυπηρὸν[10] ἐχούσας, ἀλλὰ καθ' αὑτάς[11].

VII. 443 b 16-444 b 15. « Εἴδη... φανερόν. » (16-26. « Εἴδη... ζῴων. ») Ἦσάν τινες οἱ λέγοντες μὴ εἶναι εἴδη τοῦ ὀσφραντοῦ καθ' αὑτά, ὥσπερ ἦν εἴδη τῶν ὁρατῶν ἀλλὰ καὶ ἀκουστῶν[12] καὶ ἁπτῶν καὶ[13] χυμῶν. Οὐχ

[1] Lisez ἀμβλύνειν. — [2] τῷ A. — [3] διὸ AM. — [4] del. M. — [5] om. NDBCA. — [6] τούτων NDBCA. — [7] ἀπὸ BCAM. — [8] τι add. D. — [9] οὐ τῷ] οὕτω N. οὕτως D. — [10] λιπαρὸν ND. — [11] αὐτοῖς N. — [12] ἀλλὰ add. NDBCA. — [13] om. BCA.

---

sum saporum factivum, a quibus odor fit) ostendit ex hoc secundum quod frigidum et coagulatio[1] accipit et exterminat similiter sapores et odores. Calidum enim, quod factivum est saporum, exterminant[2] et corrumpunt coagulatio et frigidum duo existentia eam[3] que per hoc factam mixtionem et digestionem in ipsis. Qua corrupta, rationabiliter primo quidem sapores, secundo autem et odores ab hiis facti in humido corrumpuntur. Hoc autem « in quibusdam » apposuit, quia ostendit quosdam odores sic sequi ad sapores delectabile et tristabile habentes.

VII. 443 b 16-444 b 15.] « Sed et per se species odorabilis due « sunt. Non enim sicut aiunt quidam, non sunt species odorabilis. » (16-26.) Erant quidam dicentes non esse species odorabilis per se, sicut erant species visibilium sed et audibilium et tangibilium et saporum. Non sic enim dicebant esse et odorabilium species; per se

[1] coagulationem. — [2] exterminat. — [3] ea.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 143 b 16-26.

οὕτω γὰρ ἔλεγον εἶναι καὶ τῶν ὀσφραντῶν εἴδη· καθ'[1] αὑτὰς γὰρ δοκούσας αὐτῶν διαφορὰς οὐ καθ' αὑτὰς εἶναι, ἀλλὰ ἀπὸ τῶν χυμῶν μεταφέρεσθαι[2]· γλυκεῖαν γὰρ ὀσμὴν καὶ αὐσ7ηρὰν καὶ σ7ρυφνὴν καὶ τὰς τοιαύτας ἐν αὐταῖς διαφορὰς κατὰ τὴν ἀπὸ τῶν χυμῶν[3] διαφορὰν λέγεσθαι, ὡς καὶ[4] αὐτὸς[5] ἔδειξε γινόμενον[6] ἐπ'[7] ἐνίων. Δεικνὺς δὴ[8] τοῦτο ψεῦδος ὄν φησι δύο εἶναι εἴδη καὶ δύο διαφορὰς τῶν ὀσφραντῶν· τὴν[9] μὲν γὰρ τῶν ὀσφραντῶν[10] διαφορὰν τοῖς χυμοῖς[11] ἀκολουθεῖν[12], ἢ[13] τό τε ἡδὺ[14] καὶ τὸ λυπηρὸν οὐ κατὰ τὴν αὑτῆς φύσιν ἔχει, ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκός· ὁμοίως δὲ καὶ τὰ εἴδη τὰ κατ'[15] αὐτὴν λεγόμενα κατὰ τὴν ἀπὸ τῶν χυμῶν μεταφοράν[16], ὑφ' ὧν γίνεται, ἔχει, καὶ οὐ καθ' ἑαυτά[17]. Ἔσ7ι δὲ τὸ εἶδος τοῦτο τῶν ὀσφραντῶν[18], ὅσον τῷ τροφίμῳ τε καὶ θρεπ7ικῷ χυμῷ ἀκολουθεῖ[19], γινόμενον ὑπὸ[20] ἐκείνου· κεῖται γὰρ ὅτι ἡ ὀσμὴ ὑπὸ

[1] *κᾶθ' αὑτὰς*] *καθ' αὑτὰ τὰς* N. — [2] *φέρεσθαι* ND. — [3] *γευσ7ῶν* ND — [4] om. BCAM. — [5] *αὐτό* ND. — [6] *λεγόμενον* CAM. — [7] *ἐπ' ἐνίων* om. BCA. — [8] *δὲ* D. — [9] *τὰ* ND. — [10] *ὀσφρητῶν* N. — [11] *χυμοῦ* N. — [12] *ἀκολουθεῖ* D. — [13] *ἡ* AM. — [14] *ἡδὲ* N. — [15] *κατ' αὐτὴν*] *κατ' αὐτοῖς* D. *καθ' αὑτὴν* CAM. — [16] *διαφορὰν* CAM. — [17] *ἑαυτὴν* N. *αὐτὰ* CAM. — [18] *ὀσφρητῶν* N. — [19] *ἀκολουθεῖν* BCAM. — [20] *ὑπ'* NCA.

---

enim putatas ipsorum differentias non per se esse, sed a saporibus transferri; dulcem enim odorem et austerum et ponticum[1] et tales in ipsis differentias secundum differentiam a gustabilibus dici, ut et ipse ostendit factum in quibusdam. Ostendens itaque hoc[2] mendatium esse ait duas species esse et duas differentias*** odorabilium enim differentiam saporibus consequi, aut delectabile aut tristabile non secundum suam naturam habent, sed secundum accidens; similiter autem et species que secundum*** dicte secundum eam que a saporibus translationem habent, a quibus fiunt, et non secundum se ipsum. Est autem species hec odorabilium, quecumque cibali et nutritivo sapori consequitur, facta ab illo; ponitur enim quod odor[3] ab enchymo sicco fit.

[1] pontitum. — [2] hic. — [3] color.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 443 b 16-26.

τοῦ ἐγχύμου ξηροῦ γίνεται. Ὅση[1] δὴ ὑπὸ τοῦ τροφίμου χυμοῦ γίνεται, αὕτη[2] τὸ ἡδὺ καὶ τὸ λυπηρὸν ἔχει κατὰ συμβεβηκός· κατὰ γὰρ τὴν ἐπὶ τὴν τροφὴν ἀναφοράν, ὑφ᾽ ἧς γίνεται, καὶ αὐτὴ ἡδεῖα[3] ἢ ἀηδὴς γίνεται· ἐπιθυμούντων μὲν[4] γὰρ τῆς τροφῆς, ἡδεῖαι αἱ ἀπ᾽ αὐτῶν[5] ὀσμαί, αἱ αὐταὶ δ᾽ αὗται ἀηδεῖς, κεκορεσμένων[6]· καὶ οἷς μὲν ἡδεῖά τις τροφή, τούτοις καὶ ἡ ἀπ᾽ αὐτῆς ὀσμὴ ἡδεῖα, οἷς δὲ προσκορής[7] τις τροφή, τούτοις ἀηδὴς καὶ ἡ ἀπ᾽ αὐτῆς ὀσμή. Ὅσαι μὲν οὖν τοιαῦται τῶν ὀσμῶν, αὗται[8] κατὰ συμβεβηκὸς ἔχουσι τὸ ἡδὺ καὶ τὸ λυπηρόν, ὡς εἰρήκαμέν τε καὶ λέγουσιν οἱ μὴ λέγοντες εἶναι καθ᾽ αὑτὸ εἴδη τοῦ ὀσφραντοῦ. Οὐδὲ γὰρ ἂν ἦσαν[9], εἰ πάντα τὰ ὀσφραντὰ ἠκολούθει ταῖς τῶν χυμῶν διαφοραῖς καὶ εἶχον[10] τὸ ***[11] κατὰ συμβεβηκός, ἀλλ᾽[12] οὐ καθ᾽ αὑτὰς τοιαῦται. Ὥστε εἴη ἂν[13] εἴδη δύο[14] διάφορα τὰ[15] εἴδη τῶν οὕτως ὀσφραντῶν. Εἰσὶ δέ, φησιν, αἱ τοιαῦται ὀσμαὶ αἱ[16] ὀσφρανταὶ ἐπὶ τοῖς τροφί-

[1] ὅση δὴ] ὃς ἤδη BCAM. — [2] αὐτὴ N. — [3] ἡδεῖα ἢ om. ND. — [4] om. CA. — [5] αὐτοῦ N. — [6] κεκορεσμένον D. — [7] πρόσκορός N. πρόσκερός D. — [8] om. BCA. — [9] ἦν ND. — [10] εἶχε ND. — [11] Suppléez ἡδὺ καὶ λυπηρὸν αἱ ὀσμαί. — [12] ἀλλ᾽ οὐ] ἄλλαι BCA. — [13] αὐτῶν add. NDBCAM. — [14] om. BCAM. — [15] τὰ εἴδη om. BCAM. — [16] post ὀσφρανταὶ ND.

Qui[1] iam a cibali sapore fit, hic delectabile et tristabile habet secundum accidens. Secundum enim relationem ad alimentum a quo fit*** appetentibus quidem enim cibum delectabiles qui ab ipsis odores, iidem[2] autem ipsi indelectabiles saturatis; et quibus quidem delectabile aliquod alimentum, hiis et qui ab ipso odor delectabilis, quibus autem accidiosum alimentum, hiis indelectabilis et qui ab ipso odor. Quicunque igitur tales odorum[3], hii secundum accidens habent delectabile et tristabile, ut diximus et aiunt non dicentes esse secundum*** species odorabilis. Neque enim utique essent, si omnia odorabilia assequerentur saporum[4] differentiis, et haberent quod secundum accidens, non secundum se tales. Quare erunt utique species due differentes species sic odorabilium. In species, ait, tales odores qui odo-

[1] que. — [2] idem. — [3] colorum. — [4] saporem.

μοις χυμοῖς κοιναὶ πάντων ζώων. Πάντα γὰρ τρέφεται καὶ πάντα τῆς ἐπὶ τροφῇ[1] ὀσμῆς αἴσθησιν ἔχει.

443 b 26-444 a 5. « Αἱ... πρότερον. » Ἄλλο δέ φησιν εἶδος ὀσμῶν εἶναι, ἐν ᾧ οὐκέτι κατὰ συμβεβηκὸς οὐδὲ ἀπὸ τοῦ τροφίμου χυμοῦ τὸ ἡδύ, ἀλλὰ καθ' αὑτό. Τοῦτο δέ[2] ἐσῖιν ὃ μὴ ἐπὶ ταῖς τροφαῖς μηδὲ ἀπὸ τοῦ τοιούτου χυμοῦ γίνεται μηδὲ[3] παρακαλεῖ[4] ἡμᾶς ἐπὶ τὰς[5] τροφάς. Τοιαῦται δ' εἰσὶν αἱ ἀπὸ τῶν ἀνθῶν ὀσμαί, αἳ οὐδὲν συμβάλλονται πρὸς τὴν τῆς τροφῆς ἐπιθυμίαν, ἀλλ' ὁμοίως καὶ πεπληρωμένοις[6] αὐτῆς[7] καὶ μὴ εἰσιν ἡδεῖαι. †Τοῦ[8] δὲ [προσβιβάζειν[9]] μηδὲν τὰς τοιαύτας εἰς[10] τροφὴν συμβάλλεσθαι τῶν ὀσμῶν, ἀλλὰ μᾶλλον ἀβρώτους τοὺς χυμοὺς[11] ποιεῖν, ἐμνημόνευσε[12] Στράτῖδος[13] τοῦ κωμικοῦ, ὃς σκώπῖων[14] Εὐριπίδην[15] ἐπὶ τῇ[16] τῶν ἐπῶν ἀκαιρίᾳ εἶπεν· « ὅταν[17] †φακὴ[18] †ἕψηται,

[1] τροφῆς N. — [2] δ' NDA. — [3] μηδὲν ND. — [4] δ' add. D. — [5] τὰς τροφὰς] ταῖς τροφαῖς NDBCA. — [6] πεπληρωμένης BCM. πληρωμένης A — [7] αὐτοῖς ND. — [8] τοῦ δὲ] ὅτι μὲν δεῖ ND. Il faut peut-être lire πρὸς δὲ τό. — [9] om. NDBCAM. — [10] εἰς τροφὴν om. ND. — [11] χειμοὺς CA. — [12] ἐμνημόνευσεν AM. — [13] σῖράτιδος NDBM. σῖρατῆδος CA. — [14] σκωπῖῶν MB. σκοπῖῶν DCA. — [15] εὐριπίδη N. εὐριπίδης A. — [16] τε D. — [17] ὅτε ND. — [18] φακὴ ἕψηται] Lisez φακῆν ἕψητε.

---

rantur in[1] cibalibus saporibus communes omnium animalium. Omnia enim nutriuntur et omnia habent sensum odoris in alimento.

443 b 26-444 a 5.] Aliam autem speciem odoris esse, in qua non iam secundum accidens neque a cibali sapore delectabile, sed secundum se.*** autem est que non in alimentis neque a tali sapore delectabile, sed secundum se fit, neque advocat nos ad alimenta. Tales autem non sunt qui a floribus odores, qui nichil conferunt ad appetitum alimenti, sed similiter et repletis[2] ipso et non sunt delectabiles. Ad confirmandum[3] autem hoc quod tales odores nichil conferunt ad alimentum, sed magis inesibiles sapores faciant, meminit Stratidis comici, qui deridens Euripidem super pulmentorum intemperantiam dixit : « Cum lens decoquatur, nichil infundatur un-

[1] et. — [2] replens. — [3] conformandum.

μὴ ἐπιχεῖν μύρον, » ὡς οὐδαμῶς τῶν[1] μύρων εἰς τρόφιμον[2] χυμόν[3] τι[4] συντελούντων, ἀλλὰ καὶ τοὐναντίον ἄτροφον αὐτὸν ϖοιούντων. Ὅ τινάς φησιν[5] ὑπὸ φιληδονίας καὶ τῆς ϖερὶ τὰ μύρα σπουδῆς βιάζεσθαι καὶ τοῖς ϖόμασι †ϖαραμίγνυσθαι[6] μύρον[7] †τὸν[8] ἀπὸ[9] τῶν †χυμῶν ἐκ συνηθείας ϖότιμον ϖοιοῦντας[10] αὐτοῖς καὶ τὰς ἐκ δύο αἰσθήσεων ἡδονάς, τήν τε ἀπὸ τῆς γεύσεως μίαν καὶ τὴν[11] μίαν[12] ἀπὸ[13] τῆς ὀσφρήσεως γινομένην, ἐκδέχεσθαι βιαζομένους αὐτούς. Τοῦτο δὴ τὸ ὀσφραντὸν[14] οὐκέτι κοινὸν τοῖς ζώοις φησὶν ἅπασιν εἶναι, ὡς τὸ ἀπὸ τῶν τροφίμων χυμῶν, ἀλλ' ἴδιον ἀνθρώπου.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 444 a 5-8.

444 a 5-8. « Κἀκείνων... λυπηράν. » Ἐκείνων μὲν οὖν τῶν ὀσμῶν διὰ τὸ κατὰ[15] συμβεβηκὸς ἔχειν τὸ ἡδὺ διῃρῆσθαί φησι τὰ εἴδη κατὰ τοὺς χυμούς, τῆς δὲ τοιαύτης ὀσμῆς οὐκέτι κατὰ τὴν ἐπὶ τοὺς χυμοὺς ἀναφορὰν τὰ εἴδη διῃρῆσθαι· οὐ γὰρ κατὰ συμβεβηκὸς ἐν αὐταῖς τὸ ἡδὺ

[1] τῶν μύρων εἰς] λέγων ND. — [2] τροφήμον D. — [3] om. CA. — [4] om. BCA. — [5] φασιν D. — [6] Lisez ϖαραμιγνύναι. — [7] μύρου ND. — [8] τὸν... χυμῶν]. Lisez τὸ ἀπότον ἡμῖν. — [9] ἀπὸ τῶν χυμῶν] ἀπόχυμον BCA. — [10] ϖοιούντων ND. — [11] τὴν μίαν om. ND. — [12] om. BCA. — [13] μιᾶς add. NDBCA. — [14] ὀσφραντῶ D. — [15] om. BCA.

« guenti, » tamquam unguentis nequaquam aliquid[1] conferentibus ad cibalem saporem, sed contrarium inesibilem ipsum facientibus. Quod quosdam tamen ait facere propter amorem delectationis et studium[2] circa unguenta; et potibus miscent unguentum facientes ipsos potabiles ex consuetudine a saporibus, et a duobus sensibus delectationes, scilicet a gustu unam et ab uno olfactu[3] factam, excipere coactos[4] ipsos. Hoc autem odorabile non iam ait commune omnibus animalibus esse, tamquam a cibalibus saporibus, sed proprium hominis.

444 a 5-8.] Illorum quidem igitur odorum quia secundum accidens habent delectabile ait semotas species secundum sapores, talis autem odoris non iam*** relationem ad sapores divise sunt; non enim

[1] aliud. — [2] studii. — [3] gustu. — [4] coactas.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 444 a 5-8.

καὶ τὸ λυπηρόν· ἤτοι λέγων ἐκείνης μὲν τῆς ὀσμῆς εἴδη εἶναι, ὅτι καὶ τῶν χυμῶν τῶν ἐφ' οἷς γίνονται, οἷς καὶ συνδιαιροῦνται[1], τῆς δὲ καθ' αὑτὴν ἡδείας ὀσμῆς οὐκέτι[2] εἴδη εἶναι, ὅτι μὴ ἔχουσιν οἷς συνδιαιροῦνται[3] (προεῖπε γὰρ διοριστέον πῶς ἔστιν εἴδη τῶν ὀσμῶν[4] καὶ πῶς οὐκ ἔστιν), ἢ μᾶλλον ὅτι ἐκείνης μὲν οὐκ ἔστιν εἴδη[5] καθ' αὑτά[6], ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκός (καὶ[7] γὰρ τὸ ἡδὺ ὅλως καὶ λυπηρὸν αἱ πρῶται καὶ μέγισται διαφοραὶ κατὰ συμβεβηκός εἰσιν[8] ἐν αὐτῇ, ἀλλ' οὐ καθ' αὑτό), ταύτης δὲ καθ' αὑτὴν ἐχούσης τό τε ἡδὺ καὶ τὸ λυπηρὸν εἴη ἄν, καὶ †ἡ[9] καθ' αὑτά, πρῶτα μὲν ταῦτα, τὸ ἡδύ τε καὶ τὸ λυπηρὸν (κατὰ γὰρ τὴν οἰκείαν[10] φύσιν αὐταῖς ταῦτα ὑπάρχει[11]), ἔπειτα τὰ ἄλλα ἐστίν, αἵτινες ἐν τῷ ἡδεῖ τε καὶ λυπηρῷ διαφοραί. Εἰσὶ δὲ πολλαί, εἰ καὶ μή εἰσιν ὠνομασμέναι καθ' αὑτάς. Κατὰ γὰρ τὰς τῶν ἀνθῶν διαφορὰς πολλαὶ τῶν ὀσμῶν διαφοραὶ καὶ κατὰ[12] τὰς ἀπὸ τῶν μύρων τῶν τε αὐτοφυῶν καὶ τῶν σκευαστῶν. Εἴδη δὴ[13] λέγει τοῦ[14] ὀσφραντοῦ δύο εἶ-

[1] *συναναιροῦνται* CA. — [2] *οὐχ ὅτι* NDBCAM. — [3] *διαιροῦνται* BCA. — [4] *χυμῶν* NDBCA. — [5] *ἤδη* A. — [6] *αὐτὸ* NDBCAM. — [7] *καὶ... συμβεβηκὸς* om. D. — [8] *ἔστιν* CAM. — [9] Lisez *ᾗ*. — [10] *ἰδίαν* NDBCA. — [11] *ὑπάρχειν* NDBCAM. — [12] om. NDBCAM. — [13] om. NDBCAM. — [14] *τοῦ ὀσφραντοῦ*] *τῶν ὀσφραντῶν* pr. B.

---

secundum accidens in ipsis delectabile et tristabile;*** dicens illius quidem saporis species esse, quia et saporum in quibus fiunt, quibus et condividuntur, eius autem qui secundum se delectabilis odoris non iam species esse, quia non habent quibus condividantur (predixit enim dividendum qualiter sint species odorum et quomodo non sunt), vel magis quod illius quidem non sunt species*** se, sed secundum accidens (et enim delectabile totaliter*** prime et maxime differentie secundum accidens sunt in ipso, sed non secundum se), hoc autem secundum se habente delectabile et tristabile*** (secundum enim naturam propriam ipsis hec existunt), deinde alii sunt, aut quedam in delectabili et tristabili differunt. Sunt autem multe, etsi non sint nominate secundum se. Secundum enim florum differentias multe odorum differentie et secundum eas que ab unguentis et naturalium et artificialium. Species itaque dicit odorabilis duas esse, scilicet

ναι, τό τε κατὰ τοὺς χυμοὺς τεταγμένον, ὃ καὶ τὸ ἡδὺ καὶ τὸ λυπηρὸν τῇ πρὸς τούτους ἀκολουθίᾳ[1] ἔχει (διὸ καὶ κατὰ συμβεβηκός· οὐ γάρ, καθὸ ὀσμαί, τὸ ἡδύ, ἀλλὰ καθὸ τοιούτων χυμῶν μηνυτικά[2], ὃ μόνον τινὲς ἡγούμενοι εἶναι εἶδος[3] ἐν[4] ταῖς ὀσμαῖς τὸ τὴν ἀκολουθίαν ἔχον τὴν[5] πρὸς τοὺς χυμοὺς οὐκ ἔλεγον εἶναι πλείονα[6] εἴδη τοῦ ὀσφραντοῦ), τὸ δέ τι εἶδος εἶναι[7] τῶν ὀσφραντῶν τὸ[8] ἐν ᾧ[9] καθόλου τὸ ἡδὺ καὶ τὸ λυπηρόν[10] ἐσῖιν, οὐ κατὰ συμβεβηκὸς οὐδὲ κατὰ τὴν ἐπὶ τοὺς[11] χυμοὺς ἀναφοράν. Ὥσῖε δύο εἴδη ὀσμῆς, ἀλλ' οὐχ ὡς ᾤοντό τινες, ἓν μόνον.

444 a 8-19. « Αἴτιον... ἀεί. » Εἰπὼν δὲ τὰς ἀπὸ τῶν τοιούτων ὀσμὰς[12] ἀνθρώπων[13] ἰδίας[14] εἶναι, ἑξῆς καὶ τὴν αἰτίαν τούτου[15] προσῖίθησι. Τῷ[16] γὰρ ψυχρὸν εἶναι τὸν ἐγκέφαλον, ὃν καὶ[17] πλεῖσῖον κατὰ ἀναλογίαν παρὰ[18] τὰ ἄλλα ζῷα ἔχειν τὸν ἄνθρωπόν φησι[19], καὶ διὰ τοῦτο

[1] ἀκολουθείᾳ N. — [2] μυνητικὰ D. — [3] om. BCA, avec un blanc de quinze lettres C, de vingt A. — [4] ἐν... ὀσμαῖς ante εἶδος ND. — [5] τ.. B. om. CA. — [6] πλειόνων D. — [7] ἐσῖι NDBCAM. — [8] ᾧ ND. om. BCA. — [9] τῷ ND. — [10] τῶν ὀσμῶν add. DBCAM. — [11] τοὺς χυμοὺς] χυμῶν BCA. — [12] ὀσμῶν ἃς NDBCA. — [13] ἀνθρώπου ND. — [14] ἰδίαν N. — [15] τούτω AM. του avec un τ au-dessus de l'υ C. — [16] τὸ D. — [17] om. NDCAM. — [18] περὶ ND. — [19] om. NDBCA.

---

acceptam secundum sapores, que et delectabile et tristabile habet ea que ad hos consequentia (propter quod et secundum accidens; non enim secundum quod odores, delectabile, sed secundum quod talium saporum representative, quod solum quidem existimantes esse in odoribus speciem que habet consequentiam ad sapores non dicebant esse plures species odorabilis), hanc autem quamdam speciem esse odorabilium que in universali delectabile et tristabile est, non secundum accidens neque secundum relationem ad sapores. Quare due species odoris, sed non ut putaverunt quidam, una sola.

444 a 8-19.] Et cum dixisset eos qui a talibus odores proprios hominis esse, consequenter et causam huius apponit. Eo enim quod frigidum sit cerebrum, quod plurimum secundum proportionem preter alia animalia habet, homo et propter hoc frigidiores partes que

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 444 a 8-19.

ψυχρότερα[1] τὰ περὶ τὸν ἐγκέφαλον ἔχει μέρη. Καὶ[2] γὰρ τὸ περὶ αὐτὸν αἷμα ἐν στενοῖς ὂν φλεβίοις λεπτὸν μὲν καὶ καθαρόν ἐστιν, ἵνα ὦμεν εὐαίσθητοι[3], εὐψυκτον[4] δὲ διά τε[5] λεπτότητα καὶ ὀλιγότητα. Διὸ δεῖται[6] ἔξωθέν τινος ἐπικουρίας πρὸς τὴν τῶν μερῶν τούτων ψυχρότητα. Διὰ τοῦτο γὰρ γίνεται[7] καὶ τὰ ῥεύματα ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τοῖς ἀνθρώποις, τῆς[8] ἀναθυμιάσεως τῆς ἀναφερομένης ἐπὶ ταῦτα τὰ μέρη[9] ψυχομένης τε καὶ συνισταμένης καὶ ἐπιρρεούσης τοῖς[10] ἐντός. Ἡ[11] δὴ φύσις πρὸς τὴν τῆς ὑγείας βοήθειαν[12] τὸ τοιοῦτον εἶδος τῆς ὀσμῆς ἐπεμηχανήσατο θερμότητος χάριν τῶν αὐτόθι μερῶν. Οὐδὲν γὰρ ἄλλο ἔργον τῆς[13] τοιαύτης ὀσμῆς ἢ τὸ θερμαίνειν τε καὶ διαχεῖν τοὺς περὶ τὸν ἐγκέφαλον ψυχροτέρους ὄντας τόπους καὶ εἰς τὸ σύμμετρον ἄγειν. [Αἱ[14] γὰρ τοιαῦται ὀσμαὶ τῇ οἰκείᾳ φύσει] εὐώδεις[15] τε καὶ ἡδεῖαι· ξηραὶ γὰρ

[1] ψυχρότερον N. — [2] οὐ pr. B. — [3] ἀναίσθητοι pr. B. — [4] εὐαίσθητον ND pr. B. — [5] om. CAM. — [6] δεῖσθαι NBCAM. — [7] γίνεσθαι NDBCAM. — [8] τῆς ἀναθυμιάσεως om. NDBCAM. — [9] τροφῆς add. NDBCAM. — [10] τὰς BCA. — [11] ἡ... φύσις... ἐπεμηχανήσατο] τὴν... φύσιν, ...ἐπιμηχανήσασθαι NDBCAM. — [12] βοήθησιν NDBCA. — [13] τῇ N. — [14] αἱ... φύσει] τοιαῦται γὰρ αἱ τῶν φυσικῶν (post τοιούτων N) τοιούτων ὀσμῶν διαφοραὶ NDBCAM. — [15] ἐσώδεις A.

---

circa cerebrum habet. Et enim qui[1] circa ipsum sanguis existens in angustis venis subtilis quidem est et purus, ut[2] simus bene sensibiles, facile passibile autem[3] propter subtilitatem et paucitatem. Propter quod indiget extrinseco alico adiutorio ad harum partium frigiditatem. Propter hoc enim fiunt et reumata a capite hominibus, exaltatione sursum lata ad has partes infrigidata et constante et fluente ad interiora. Natura igitur ad sanitatis auxilium talem speciem odoris ingeniata[4] est gratia caliditatis illarum partium. Nullum enim aliud opus talis odoris, quam calefacere et dissolvere ea que circa cerebrum loca existentia frigidiora et ad commensuratum ducere. Tales enim odores propria natura suaves et delectabiles; sicci enim et disgregati

[1] que. — [2] *ante* purus. — [3] aut. — [4] ingenita.

καὶ διακεκριμέναι μαλακῷ καὶ ἡδεῖ τῷ θερμῷ, καὶ ὅσῳ ἂν[1] μᾶλλον ὦσι κατειργασμέναι[2] τῷ θερμῷ, τοσούτῳ[3] εὐωδέσ7εραι[4]. Ὅλως μὲν γὰρ αὐτοῖς εὐωδία[5] διὰ τὴν ὑπὸ τοῦ θερμοῦ πέψιν***[6] ἐν αὐτοῖς ὑγροῦ· διὰ τοῦτο γοῦν τὰ ἐν τοῖς θερμοῖς τε καὶ ξηροῖς τόποις εὐωδέσ7ερα, καὶ ἡ θερμή τε καὶ ξηρὰ γῆ, ὅταν πρῶτον[7] ὕδωρ δέξηται, εὐώδης διὰ τὴν ἐνυπάρχουσαν αὐτῇ θερμότητα· λεπ7οὶ γὰρ καὶ ξηροὶ[8] οἱ ἀπ' αὐτῆς χυμοὶ τότε. Αἱ δὲ ἀηδεῖς τε[9] καὶ μοχθηραὶ[10] τῶν ὀσμῶν διὰ ψυχρότητα καὶ ἀπεψίαν[11] γίνονται τοῦ ἐνυπάρχοντος ὑγροῦ †τῶν[12] ἀφ' ὧν αἱ ὀσμαί. Ὅτι δὲ ὑγείας[13] χάριν ἀπὸ τούτων αἱ ὀσμαὶ δέχονται τοῖς ἀνθρώποις †ὑπὸ[14] τῆς φύσεως καὶ οὐδενὸς ἄλλου, ἔδειξε διὰ τοῦ τὰς μὲν ἐπὶ τοῖς χυμοῖς ἡδείας ὀσμάς, ἃς κατὰ συμβεβηκὸς εἶπε, πολλάκις νοσώδεις εἶναι· πληροῦσι[15] γοῦν[16] τὰς κεφαλὰς αἱ[17] ποτῶν τέ τινων καὶ βρωμάτων ὀσμαί. Ἡ δὲ ἀπὸ τῶν[18] τοιούτων ἡδεῖα ὀσμὴ ἀεὶ σχεδὸν καὶ ὁπωσοῦν

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 444 a 8-19.

[1] δὴ NDBCAM. — [2] κατεργασμέναι ND. — [3] τοσοῦτον BCAM. — [4] εὐώδεις τε καὶ ἡδεῖαι NDBCAM. — [5] εὐωδίαν BCAM. — [6] Suppléez τοῦ. — [7] πρῶτα D. — [8] καὶ add. D. — [9] τε om. ND. τε καὶ om. BCA. — [10] τε add. BCA. — [11] ἀπηψίαν A. — [12] om. NDBCA. Lisez τοῖς. — [13] ὑγιείας ND. — [14] Lisez ἀπό. — [15] πληρῶσιν CAM. — [16] οὖν CAM. — [17] αἱ ποτῶν τε] ἔγνωσ7αι NDBCA. — [18] τούτων ND.

---

molli et delectabili calido, et quanto utique magis fuerint laborati calido, tanto melioris odoris. Et totaliter quidem*** in ipsis a calido; propter hoc enim que in calidis et siccis locis melioris odoris, et calida et sicca terra, cum primo aquam susceperit, propter caliditatem inexistentem ipsi; subtiles enim et sicci qui ab ipsa sapores tunc. Rursum autem indelectabiles et pravi odores propter frigiditatem et indigestionem fiunt inexistentis humidi eorum a quibus odores. Quod autem sanitatis gratia odores ab hiis suscipiuntur ab hominibus a natura et nullius alterius, ostendit per hoc scilicet quod eos quidem qui in saporibus delectabiles odores, quos secundum accidens dixit, sepe langorosos esse : replent enim capita quarumdam escarum odores. Qui autem ab hiis talibus delectabilis odor semper fere, et qualiter-

ἔχουσιν ὑγιεινή[1] *τε καὶ ὠφέλιμος· καὶ γὰρ ἐν τοῖς*[2] *λοιμώδεσιν ἡ ἀπὸ τούτων ὀσμὴ ὑγιεινοτέρους*[3] *πεπίσΊευται*[4] *φυλάσσειν.*

444 a 19-28. « *Καὶ... κίνησιν.* » *Εἰπὼν δὲ ἴδιον ἀνθρώπου τὸ τῶν ὀσμῶν τούτων*[5] *ἀντιλαμβάνεσθαι, πῶς ἴδιον ἐδήλωσεν· οὐ γὰρ ὅτι* †*μόνον*[6]*, ἀλλ' ὅτι μάλισΊα, ἐπεὶ καὶ τῶν ἐναίμων*[7] *τινά, φησι, τῆς τοιαύτης ὀσμῆς αἴσθησιν ἔχει*[8]*, ὡς τὰ τετράποδα καὶ ὅσα ἀναπνεῖ (ταῦτα γὰρ λέγοι*[9] *ἂν μετέχειν μᾶλλον τῆς τοῦ ἀέρος φύσεως). Ἀναφερομένων γὰρ τῶν ὀσμῶν διὰ τῆς ἀναπνοῆς πρὸς τὸν ἐγκέφαλον, διὰ τὴν ἀπ' αὐτῶν θερμότητα καὶ κουφότητα ὑγιεινότερον*[10] *διατίθεται ταῦτα τὰ μέρη. Ἡ γὰρ εὐώδης ὀσμή, καθάπερ εἰρήκαμεν, θερμὴ τὴν φύσιν· καὶ γὰρ ἡ γένεσις αὐτῶν τοιαύτη. Ὥσπερ δὲ ἐπ' ἄλλων τινῶν ἡ φύσις τῷ αὐτῷ πρὸς πλείω χρῆται (τῇ γοῦν γλώτΊῃ καὶ*[11] *ἐπὶ τῇ*[12] *τῶν χυμῶν διακρίσει καὶ ἐπὶ τῇ τῆς φωνῆς τε καὶ τοῦ λόγου προφορᾷ*[13] *ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων*

[1] *ὑγιείνην* AM. — [2] *ταῖς* ND. — [3] *ὑγιεινοτέρα* N. *ὑγιεινοτέροις* BCA. — [4] *πεπίσΊαται* A. — [5] om. CAM. — [6] Lisez *μόνος*. — [7] *ἀναίμων* BCAM. — [8] *ἔχειν* N. — [9] *λέγει* D. om. CA. — [10] *ὑγιεινεῖτα* D. — [11] om. NDBCA. — [12] *τῇ ... διακρίσει* répété N. — [13] *προσφορᾷ* AM.

---

cumque habeant, sanusque[1] et proficuus; et enim in pestilentibus qui ab hiis odor saniores creditur servare.

444 a 19-28.] Et cum dixisset proprium[2] hominis odores hos suscipere, qualiter proprium declaravit : non enim quia solum, sed quia maxime, quoniam et quedam sanguinem habentium ait talis odoris sensum habere, ut quadrupedia et quecumque respirant (hec enim dicet utique participare magis aeris natura). Sursum latis enim odoribus per respirationem ad cerebrum propter eam que ab ipsis caliditatem et levitatem, sanius disponuntur hee partes. Sanius enim odor, sicut diximus, calidus secundum naturam; et enim generatio ipsorum talis. Sicut autem in aliis quibusdam natura eodem ad plura utitur[3] (lingua enim et ad saporum discretionem *** ad vocis et sermonis pro-

[1] sanus... proficuus] sani... proficui. — [2] propriam. — [3] ututur.

φανερῶς φαίνεται χρωμένη), οὕτω φησὶ καὶ τῇ[1] ἀναπνοῇ πρὸς δύο αὐτὴν[2] χρῆσθαι, ὡς μὲν ἔργῳ[3] καὶ προηγουμένως[4] †τε[5] †καὶ εἰς σωτηρίαν[6] μάλιστα τῶν ἀναπνεόντων †συντελοῦντι[7] πρὸς τὴν ἔμψυξιν[8] τὴν ἐν τῷ θώρακι, ἣ γίνεται ὑπὸ τοῦ ἀναπνεομένου ἀέρος, ὡς[9] παρέργῳ δὲ καὶ δευτέρως[10] ἐπὶ τὴν ὀσμήν. Ἀναπνεόντων γάρ, ὥσπερ ἐν παρόδῳ τὸ πνεῦμα κινοῦν καὶ ἀνοῖγον[11] τὰ δι' ὧν ἡ ὀσμὴ γίνεται, αἴτιον τῆς ὀσφρήσεως γίνεται.

444 a 28-b 7. « Ἴδιον... αἴσθησις. » Μάλιστα δὲ ἴδιον τῶν ἀνθρώπων φησὶ[12] τὸ τοιοῦτον εἶδός τε καὶ γένος τῶν ὀσμῶν εἶναι, καὶ μάλιστα τὸν ἄνθρωπον χαίρειν ταῖς ἀπὸ τῶν τοιούτων ὀσμαῖς διὰ τὸ πλεῖστόν τε[13] τὸν ἄνθρωπον ἐγκέφαλον ἔχειν κατ'[14] ἀναλογίαν τῶν ἄλλων ζώων καὶ διὰ τοῦτο ψυχρότερα[15] ἔχειν τὰ περὶ αὐτὸν μέρη καὶ μάλιστα δεόμενα[16] τῆς θύραθεν ἐπικουρίας. Τοῖς δὲ ἄλλοις φησὶ τῶν ζώων ὅσα ἀναπνεῖ

[1] τῇ ἀναπνοῇ] τὴν ἀναπνοὴν BCA. ὅτι τῶν ἀναπνεόντων add. NDBCA. — [2] αὐτῇ NDBCA. — [3] ἔργον BCA. — [4] προηγουμένῳ D. — [5] τε καὶ doit sans doute prendre la place de καὶ devant προηγουμένως. — [6] σωτέραν D. — [7] Lisez συντελούσῃ. — [8] ἔμψυχον BCA. — [9] ὡς... δὲ] ὥσπερ ἔργῳ δὲ ND. ὥσπερ ἔργον BCA. — [10] δεύτερον BCA. — [11] ἀνοῖγον τὰ] ἀνοίγοντα D. — [12] ante τῶν CAM. — [13] om. BCAM. — [14] κατὰ CAM. — [15] ψυχρότερον B. — [16] δεόμεθα CA.

---

lationem in hominibus manifeste videtur utens), sic ait et respiratione, quia respirantibus ad duo ipsa utitur, ut quidem ad necessitatem et principaliter et ad salutem maxime conferente ad infrigidationem eam que in corpore, que fit a respirato aere, ut preter necessitatem autem et secundo ad odorem. Respirantibus enim, sicut in transitu spiritus movens et aperiens illa per que odor[1] fit, causa odoratus fit.

444 a 28-b 7.] Maxime autem proprium hominum talem speciem et genus odorum esse, et maxime hominem gaudere a talibus odoribus propterea quod plurimum cerebrum homo habet secundum proportionem aliorum animalium et propter hoc frigidiores habere que circa ipsum partes et maxime indigentes exteriori auxilio. Aliis autem

[1] odorum.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.
—
444 b 7-15.

μὲν τῷ πνεύμονα[1] ἔχειν[2] δεῖσθαι[3] τῆσδε ***[4] τοῦ ἀέρος τοῦ[5] ἀναπνεομένου ἐμψύξεως· καὶ ἀναπνέοντα ὀσφρᾶται, οὐκ αἰσθάνονται δὲ +τῶν[6] ἄλλων τινῶν ὀσμῶν ἢ τῶν ἀπὸ τῶν[7] τροφίμων χυμῶν· καὶ τούτοις, ἐπεὶ ὅλως ἀναπνεῖν[8] αὐτοῖς[9], τὴν αἴσθησιν τῆς ὀσμῆς ἡ φύσις ἀπέδωκεν, ὅπως[10] μὴ δύο αἰσθητήρια[11] ποιῇ[12], ἓν μὲν δι' οὗ ἡ ἀναπνοή, ἕτερον δὲ δι' οὗ ἡ ὀσμή· αἰσθητήριον[13] εἰπὼν καὶ[14] τὸ ἀναπνευστικόν. Ὡς γὰρ τοῖς ἀνθρώποις διὰ τῆς ἀναπνοῆς τὸ διττὸν εἶδος τῶν ὀσμῶν αἰσθητόν, οὕτως ἐκείνοις τὸ ἕτερον, τὸ ἀπὸ τοῦ τροφίμου χυμοῦ[15], οὗ καὶ μονοειδοῦς ἡ ὀσμὴ αἰσθάνεται.

444 b 7-15. « Τὰ δὲ... φανερόν. » +Τὰ[16] δὲ μὴ ἀναπνέοντα τῶν ζώων ὅτι μὲν ὀσφρᾶται, δῆλον (ἔρχεται γὰρ ἐπὶ τὴν τρόφην πόρρω οὖσαν καὶ τὸ τῶν ἰχθύων γένος καὶ τὰ ἔντομα)· δι'[17] οὗ δέ, οὐ[18] +δῆλον.

[1] πνεῦμα N. πνεύματι D. — [2] καὶ add. ND. — [3] om. BCA. — [4] Suppléez τῆς. — [5] om. BCA. — [6] τῶνδε N. Effacez. — [7] των N. om. DBCAM. — [8] ἀναπνεῖ M. — [9] αὐτὰ BCA. del. M. — [10] οὔτω ND. — [11] αἰσθητικὰ BCA. — [12] ποιεῖν ND. ποιεῖ CA. — [13] αἰσθητικὸν BCA. — [14] κατὰ M. — [15] om. D. — [16] τὰ ...οὐ δῆλον doit être transposé après (211, 8) γραφή. — [17] δι'... δῆλον om avec un blanc de onze lettres C, de treize A. — [18] om. avec un blanc de deux lettres B.

---

ait animalium, quecumque respirant quidem eo quod pulmonem habeant, et indigeant hac infrigiditatione aeris respirati; et respirantia odorem non sentiunt, alios autem quosdam odores qui a cibalibus saporibus; et hiis, quoniam totaliter respirare ipsis, sensum odoris natura assignavit; sic non duo sensitiva facit, unum quidem[1] per quod respiratio, aliud autem per quod odor : sensitivum dicens et respirativum. Sicut enim hominibus per respirationem dicitur species odorum sensibilis, sic illis altera que a cibali sapore, cuius et unius speciei odor sentitur.

444 b 7-15. Non respirantia autem animalium quod[2] quidem odorant, palam (veniunt enim ad alimentum alonge et piscium genus et entoma); per quid autem, non manifestum.

[1] quid. — [2] que.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 444 b 5-7. 15-28.

444 b 5-7. « Ἀπόχρη γάρ[1] ἐπείπερ καὶ[2] ἀναπνέουσιν. » Ἐπεὶ καὶ τὰ[3] τοῦ ἑτέρου[4] τῶν ὀσμῶν εἴδους αἰσθανόμενα[5] ἀναπνεῖ[6], ἤρκει[7] αὐτοῖς ἡ ἀναπνοὴ καὶ πρὸς τὴν τῶν ὀσφραντῶν[8], ὧν[9] ὀσφρᾶται[10], ἀντίληψιν[11]. +Τὸ[12] δὲ « ἀπόχρη[13] γάρ, *** ὅλως ***, ὥσπερ τοῖς ἀνθρώποις ἀμφοτέρων τῶν ὀσφραντῶν, τούτοις τῶν ἑτέρων μόνον[14] ὑπάρχουσα ἡ αἴσθησις » ἀπὸ κοινοῦ εἴρηται τὸ[15] « ἀπόχρη. » Καὶ φέρεται ἔν τισιν ἀντιγράφοις ἡ γραφὴ χωρὶς τοῦ « ὅλως, » καὶ ἔστιν, οὕτως ἔχουσα[16], καταλληλότερον καὶ φανερώτερον[17] ἔχουσα ἡ γραφή.

VIII. 444 b 15-28. « Διό... εὐθύς. » Δείξας ὅτι καὶ τῶν μὴ ἀναπνεόντων ζώων τινὰ τῆς ἐπὶ τῇ τροφῇ ὀσμῆς αἰσθάνεται (πόῤῥωθεν[18] γάρ[19] ἐπ' αὐτὴν[20] ἔρχεται ὕποσμα[21] γενόμενα), ἀπορεῖ μή ποτε ἄρα ἄλλην τινὰ αἴσθησιν[22] παρὰ τὴν ὄσφρησιν[23] ἔχει. Ἡ γὰρ ὄσφρησις ἀναπνεόντων γίνεται. Οὐκ ἀναπνεῖ δὲ ταῦτα. Δόξαι ἂν ***[24] μηδὲ ἔχειν

[1] καὶ add. NDBCA. — [2] ὡς add. ND. — [3] del. M. — [4] ἑκατέρου M. — [5] αἰσθανόμεθα NDBCAM. — [6] ἀναπνεῖν NDBCA. τῷ ἀναπνεῖν M — [7] εἴρκει D. — [8] ὀσφρητῶν ND. — [9] ὡς ND. om. BCA. — [10] σφρᾶται D. — [11] ἀντίληψις N. — [12] Lisez τοῦ. — [13] ἀπόχρη γάρ] εἰς τὸ καὶ ND. — [14] ante τῶν ND. — [15] τοῦ ND. — [16] ἐχούσης ND. — [17] φανερότερον N. — [18] καὶ add. CAM. — [19] om. CA. — [20] αὐτὸν AM. — [21] ἔποσμα BCAM. — [22] ὄσφρησιν NDCAM. — [23] ὀσφρητικὴν ND. ταύτην add. M. — [24] Suppléez οὖν.

---

444 b 5-7. « Sufficit enim et quoniam quidem et ut respirant. » Quoniam et sentientia aliam speciem odorum respirant, sufficiebat ipsis respiratio ad susceptionem odorabilium que odorant. Hoc autem ad hoc « et totaliter, quemadmodum hominibus amborum odora- « bilium, hiis solum alterorum existens sensus » a communi dictum est... Et fertur in quibusdam exemplaribus scriptura sine hoc « et « totaliter, » et est, sic habens, magis respondens et evidentius habens scriptura.

VIII. 444 b 15-28.] « Propter quod et dubitabit utique quis quo « sentiunt odorem. » Cum ostendisset quod non respirantium animalium quedam sentiunt odorem in alimento (delonge enim ad ipsum veniunt ab odore mota), dubitat ne forte aliquem alium odoratum preter odoratum habeant. Odoratus enim respirantium fit. Non respirant

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 444 b 15-28.

τὴν †ὄσφρησιν[1] ταύτην, ἀλλά τινα ἄλλην παρὰ[2] τὰς πέντε αἰσθήσεις, ᾗ αἰσθάνεται ἐκεῖνα τῶν ὀσφραντῶν[3]. Ὁ ἀπορήσας[4] ἐπιφέρει ἀδύνατον λέγων εἶναι τὸ[5] ἄλλην τινὰ αἴσθησιν ἔχειν αὐτὰ παρὰ τὰς πέντε, καὶ προστίθησι[6] τὴν αἰτίαν τούτου. Τοῦ γὰρ ὀσφραντοῦ ἡ[7] αἴσθησις ὄσφρησίς ἐστι, καὶ οὐκ ἄλλη τις. Ὥστε καὶ[8] ταῦτα τούτων[9] αἰσθάνεται ὀσφραινόμενα[10] αὐτῶν[11]. Αἰσθάνοιτο δ' ἂν ἡ ὄσφρησις οὐ[12] τὸν αὐτὸν τρόπον πᾶσιν[13], ἀλλὰ τοῖς μὲν ἀναπνέουσι διὰ τοῦ ἀναπνεομένου ἀέρος ἀφαιροῦντος τὸ τῷ[14] ὀσφραντικῷ[15] πόρῳ[16] ἐπικείμενον ὥσπερ πῶμα, καὶ ἢ ἀποκαλύπτοντος[17] αὐτὰ ἢ ἐπεγείροντός[18] τε καὶ ἀνευρύνοντος· διὸ μηδὲ δύναται[19] τὰ ἀναπνευστικὰ τῶν ζώων †ἄλλων[20] ὀσμῶν ἀντιλαμβάνεσθαι, εἰ μὴ ἀναπνέοι. Οὐ γὰρ ὅπου φέρεται τὸ ἀναπνεόμενον πνεῦμα, ἐκεῖ καὶ αἱ ὀσμαί, ἀλλ' ἐν τῇ[21] παρόδῳ τὸ[22] πνεῦμα τὸ ἀναπνεόμενον τὸ

[1] Lisez αἴσθησιν. — [2] περὶ D. — [3] ὀσφρητῶν ND. — [4] ἀπορρήσας pr. ND. ἀπορίσας A. — [5] τὴν N. — [6] προτίθησι N. προτίθη D. — [7] om. ND. — [8] καὶ ταῦτα del. M. — [9] τούτου M. — [10] ὄσφρησις ἂν NDBCA. ὄσφρησις καὶ M. — [11] del. M. — [12] om. ND pr. BCAM. — [13] πᾶσα ND. — [14] om. N. — [15] ὀσφραντῷ CAB. — [16] πόρρω NDBCAM. — [17] ἀποκαλύπτοντο N ἀποκαλύπτοντες D. — [18] ἐπαγείροντός pr. N. ἐπαγείραντός D. — [19] δύνασθαι NDBCAM. — [20] Lisez ἄλλως. — [21] τῷ N. — [22] τὸ πνεῦμα répété B.

---

autem hii. Videbuntur utique neque habere odoratum hunc, sed quemdam alium preter v sensus, quo illa sentiunt odorabilia. Quod dubitans infert dicens impossibile esse alium aliquem sensum habere ipsa preter v, et apponit causam huius. Odorabilis enim sensus odoratus est, et non alius aliquis. Quare et ista hec sentiunt odorantia ipsa. Sentit autem odoratus *** eodem modo omnibus, sed respirantibus quidem per respiratum aerem auferentem quod superponitur[1] odorativo poro sicut operculum, et aut revelantem ipsa aut excitantem aut dividentem; propter quod neque possunt respirantia animalium alios odores percipere, si non respirant. Non enim ubi fertur respiratus spiritus, ibi et odores, sed in transitu respiratus spiritus hanc par-

[1] supponitur.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 444 b 15-28.

μόριον τοῦτο ἐπιτήδειον πρὸς τὴν οἰκείαν ἐνέργειαν ποιεῖ. Ὅτι γὰρ μὴ ἐκεῖ ὅπου φέρεται τὸ ἀναπνεόμενον πνεῦμα[1] αἱ ὀσφρήσεις, δῆλον ἐκ τοῦ ἀναπνεῖν ἡμᾶς καὶ τῷ σίόματι, φέρεσθαι δὲ καὶ τοῦτο τὸ[2] ἀναπνεόμενον διὰ τοῦ σίόματος, ὅπου καὶ τὸ[3] διὰ τῶν[4] ῥινῶν, μηδὲν[5] δὲ τῷ σίόματι ἀναπνέον[6] ὀσφραίνεσθαι, ὡς τῆς[7] διὰ τῶν ῥινῶν ἀναπνοῆς παρ' ἐκείνους τοὺς πόρους τοὺς ὀσφραντικοὺς[8] γινομένης[9]. Τὰ μὲν οὖν ἀναπνέοντα ἐπικεκαλυμμένον[10] ἔχοντα τὸ μόριον τοῦτο δεῖται τοῦ †ἀποκαλύπ1οντος[11] αὐτό, ὅ ποιεῖ τὸ διὰ τῶν ῥινῶν ἀναπνεόμενον πνεῦμα ἐν τοῖς τῶν ζώων ἀναπνευσlικοῖς. Τῶν δὲ μὴ ἀναπνεόντων ἀσκέπασlον ἂν εἴη τοῦτο καὶ ἀνεωγμένον[12] καὶ οὐ δεόμενον τοῦ ἀνοίξοντος[13] αὐτὸ πνεύματος. Οὐδὲν γὰρ ἄτοπον τοιαύτην διαφορὰν ἔχειν τὰ ζῶα τὰ ὀσφραινόμενα περὶ[14] τὸ ὄργανον τῆς ὀσφρήσεως[15], ὁποίαν ἔχοντα †ὁρᾶται[16]. Καὶ γὰρ τούτων[17] καὶ περὶ τὴν ὄψιν τὰ μὲν ἔχει βλέφαρα, ὧν μὴ

[1] om. BCA. — [2] om. BCA. — [3] τὰ AM. — [4] om. CA. — [5] μηδένα NDBCAM. — [6] ἀναπνέοντα NDBCAM. — [7] om. BCAM. — [8] ὀσφραντοὺς NBCA. ὀφραντούς D. — [9] γινομένους BCA. — [10] ἐπικεκαλυμμένων A. — [11] ἀποκαλυφθέντος ND. Lisez ἀποκαλύψοντος. — [12] ἀνεωγμένων A. — [13] ἀνίξαντος CA. — [14] del. M. παρὰ CA. — [15] αἰσθήσεως CA. — [16] Lisez ὁρᾷ. — [17] τούτω ND. τοῦτο BCA.

---

ticulam ydoneam ad propriam operationem facit. Quod enim non ibi ubi fertur respiratus spiritus odores, palam ex eo quod respiramus et ore, fertur autem et hic respiratus per os, ubi autem nullum respirans odorat ore, tamquam ea que per nares respiratione facta secus illos poros odorativos. Respirantia quidem igitur opertam habentia particulam hanc indigent revelante ipsam, quod facit respiratus spiritus per nares in animalibus respirativis[1]. Non respirantium[2] autem sine operculo utique erit hec et aperta, non indigens spiritu aperiente ipsam. Nichil enim inconveniens talem differentiam habere animalia odorantia circa organum odoratus, qualem habentia videntur. Et enim horum et circa visum hec quidem habent palpebras, quibus

[1] repirantis (*sic*). — [2] respirandum.

ἀποκαλυφθέντων[1], οὐχ οἷόντέ ἐσΊιν ὁρᾶν, τὰ δὲ οὐκ[2] ἔχει οὐδὲν ἀποκάλυμμα, ὥσπερ τὰ σκληρόφθαλμα· διὸ οὐδὲ δεῖταί τινος τοῦ ἀποκαλύψοντος αὐτά, ἀλλ' ἄνευ ταύτης τῆς βοηθείας ὁρᾶται τὰ ὁρατὰ αὐτοῖς.

IX. 444 b 28-445 a 4. « Ὁμοίως... αὐτοῖς. » (28-30. « Ὁμοίως... ὄν. ») Διελόμενος τὰ[3] ὀσφραντικὰ εἰς εἴδη δύο, καὶ τὰ μὲν τῷ τροφίμῳ χυμῷ ἀκολουθεῖν εἰπών, ἐν οἷς ἔδειξε κατὰ συμβεβηκὸς οὖσαν τήν τε ἡδεῖαν ὀσμὴν καὶ τὴν λυπηρὰν (ἔχει[4] γὰρ ἐπὶ τὴν τροφὴν ἀναφοράν[5]), ὧν καὶ πάντα τὰ ὄσφρησιν ἔχοντα τῶν ζώων αἰσθάνεται, τὰ δὲ καθ' αὑτὰ δείξας τὸ τε ἡδὺ καὶ τὸ λυπηρὸν ἔχοντα, ὧν μόνος[6]· ὁ ἄνθρωπος ἀντιλαμβάνεται διὰ τὸ καὶ δεῖσθαι μάλισΊα τοῦτον τῆς ἀπὸ τῶν τοιούτων εὐωδίας θερμῆς οὔσης τὴν φύσιν καὶ ἐπικουρούσης[7] τῇ περὶ τὸν ἐγκέφαλον ψυχρότητι πλείονι οὔσῃ ἐν τοῖς ἀνθρώποις διὰ τὸ καὶ

[1] ἀποκαλυφθέντα CA. — [2] οὐχ A. — [3] τὰ ὀσφραντικὰ] τοὺς ὀσφραντικοὺς D. — [4] τὶς NDBCAM. — [5] ἀναφορὰ DBCAM. — [6] μόνος... ἀντιλαμβάνεται] μόνον τὸν ἄνθρωπον ἀντιλαμβάνεσθαι NDBCAM. — [7] ἐπικυρούσης NDCA.

---

non revelatis, non est possibile videre, hec autem nullum habent revelamen, sicut que durorum oculorum; propter quod neque indigent alico revelante ipsa, sed sine hoc auxilio videntur visibilia ipsis.

IX. 444 b 28-445 a 4.] « Similiter autem et aliorum animalium « quecumque nichil aspernatur eorum que secundum se pravi odoris. » (28-30.) Cum divisisset odorativa in species duas et dixisset has quidem cibali sapori consequi, in quibus ostendisset secundum accidens existentem delectabilem odorem aut tristabilem (habent enim relationem ad alimentum), quoniam omnia odoratum[1] habentia animalium sentiunt, has autem secundum se ostendens delectabile et tristabile habentes, has quas solus[2] homo percipit propterea quod iste indiget maxime ea que a talibus suavitate calida existente secundum naturam et proficua ad eam que circa cerebrum frigiditatem ampliorem existentem in hominibus propter quod ipse habet cerebrum amplius et

[1] odorant. — [2] solas.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 444 b 28-30.

πλείονα καὶ ὑγρότερον[1] τῶν ἄλλων ζώων κατὰ ἀναλογίαν τοῦ μεγέθους τοῦ σώματος ἐγκέφαλον αὐτὸν ἔχειν, καὶ εἰπὼν τῶν καθ' αὐτὰ †ἡδειῶν[2], †ὀσμῶν[3] ὅσα ᾖ[4] ἀπὸ[5] τῶν ἀνθῶν, τὰ ἄλλα ζῶα μὴ αἰσθάνεσθαι, εἰ μὴ καὶ τρόφιμα αὐτοῖς εἴη, νῦν προστίθησιν ὅτι †οὐδὲν[6] τῶν ἀντικειμένων ταῖς ἁπλῶς ἡδείαις ὀσμαῖς δυσωδῶν[7], αἵτινες καὶ[8] αὐταὶ[9] ὥσπερ[10] καθ' αὑτὰς[11] ἀηδεῖς[12], οὐδὲν τῶν ἄλλων ζώων αἰσθάνεται. †Οὐδὲ[13] γὰρ τῶν καθ' αὑτὰ †ἡδειῶν[14] αἴσθησιν ἔχει οὔτε τῶν ἀηδῶν, εἰ μὴ εἴη, †τίθησι[15], τῶν καθ' αὑτὰ ἀηδῶν τε καὶ δυσωδῶν τινα φθαρτικὰ[16] αὐτῶν[17]. Ὡς γὰρ τῶν τροφίμων καὶ σωστικῶν καὶ κατὰ συμβεβηκὸς ἡδειῶν ὀσμῶν αἰσθάνεται[18], οὕτω καὶ *** [19] φθαρτικῶν ἑαυτῶν[20], αἳ[21] πάλιν αὐτοῖς κατὰ συμβεβηκός εἰσιν ἀηδεῖς, διότι[22] φθείρουσιν αὐτά.

[1] ὑγρότερα D. — [2] Lisez ἡδέων. — [3] Lisez οἷον. — [4] om. CA. — [5] ἐκ CAM. — [6] Lisez οὐδέ. — [7] δυσωδῶς ND. — [8] del. M. — [9] ἅτε NDBCA. del. M. — [10] om. NDBCAM. — [11] Après ce mot, un blanc de dix lettres C, de quatorze A, ἀντίκεινται dans le blanc M. puis ἐκείνειν N. ἐκείναις DBCA. — [12] Après ce mot, un blanc de seize lettres CA. — [13] οὐδὲν NDBCA. Lisez οὔτε. — [14] Lisez ἡδέων. — [15] τίθη D. Lisez φησί. — [16] φθαρτικαί N. — [17] αὐτὰ NDBCA. — [18] αἰσθάνεσθαι A. — [19] Suppléez τῶν. — [20] αἱ αὐτῶν αἰσθήσεις NDBC. αὐτῶν δὲ αἰσθήσεις M. αἰσθήσεις add. A. — [21] αἱ πάλιν del. M. — [22] διὸ CA. γὰρ add. NDB.

---

humidius animalibus aliis secundum proportionem magnitudinis sui corporis, et cum dixisset alia animalia non sentire per se delectabiles odores, quicumque sunt a floribus, si non et cibales ipsis sunt, nunc apponit quod nullum oppositorum simpliciter delectabilibus odoribus fetentium, qui et ipsi velut secundum se indelectabiles, nullum aliorum animalium sentit. Non enim habent sensum secundum se delectabilium neque indelectabilium, si non fuerint alica secundum *** indelectabilia et fetentia corruptiva ipsorum. Sicut enim cibales et salvativos[1] et secundum accidens delectabiles odores sentit, sic corruptivos[2] ipsorum, qui iterum ipsis secundum accidens sunt indelectabiles; quia enim corrumpunt ipsa.

[1] salvativas. — [2] corruptiva.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 444 b 28-30.

ἀποκαλυφθέντων[1], οὐχ οἷόντέ ἐσΊιν ὁρᾶν, τὰ δὲ οὐκ[2] ἔχει οὐδὲν ἀποκάλυμμα, ὥσπερ τὰ σκληρόφθαλμα· διὸ οὐδὲ δεῖταί τινος τοῦ ἀποκαλύψοντος αὐτά, ἀλλ' ἄνευ ταύτης τῆς βοηθείας ὁρᾶται τὰ ὁρατὰ αὐτοῖς.

IX. 444 b 28-445 a 4. « Ὁμοίως... αὐτοῖς. » (28-30. « Ὁμοίως... ὄν. ») Διελόμενος τὰ[3] ὀσφραντικὰ εἰς εἴδη δύο, καὶ τὰ μὲν τῷ τροφίμῳ χυμῷ ἀκολουθεῖν εἰπών, ἐν οἷς ἔδειξε κατὰ συμβεβηκὸς οὖσαν τήν τε ἡδεῖαν ὀσμὴν καὶ τὴν λυπηρὰν (ἔχει[4] γὰρ ἐπὶ τὴν τροφὴν ἀναφοράν[5]), ὧν καὶ πάντα τὰ ὄσφρησιν ἔχοντα τῶν ζώων αἰσθάνεται, τὰ δὲ καθ' αὑτὰ δείξας τό τε ἡδὺ καὶ τὸ λυπηρὸν ἔχοντα, ὧν μόνος[6] ὁ ἄνθρωπος ἀντιλαμβάνεται διὰ τὸ καὶ δεῖσθαι μάλισΊα τοῦτον τῆς ἀπὸ τῶν τοιούτων εὐωδίας θερμῆς οὔσης τὴν φύσιν καὶ ἐπικουρούσης[7] τῇ περὶ τὸν ἐγκέφαλον ψυχρότητι πλείονι οὔσῃ ἐν τοῖς ἀνθρώποις διὰ τὸ καὶ

[1] ἀποκαλυφθέντα CA. — [2] οὐχ A. — [3] τὰ ὀσφραντικὰ] τοὺς ὀσφραντικούς D. — [4] τίς NDBCAM. — [5] ἀναφορὰ DBCAM. — [6] μόνος... ἀντιλαμβάνεται] μόνον τὸν ἄνθρωπον ἀντιλαμβάνεσθαι NDBCAM. — [7] ἐπικυρούσης NDCA.

---

non revelatis, non est possibile videre, hec autem nullum habent revelamen, sicut que durorum oculorum; propter quod neque indigent alico revelante ipsa, sed sine hoc auxilio videntur visibilia ipsis.

IX. 444 b 28-445 a 4.] « Similiter autem et aliorum animalium « quecumque nichil aspernatur eorum que secundum se pravi odoris. » (28-30.) Cum divisisset odorativa in species duas et dixisset has quidem cibali sapori consequi, in quibus ostendisset secundum accidens existentem delectabilem odorem aut tristabilem (habent enim relationem ad alimentum), quoniam omnia odoratum[1] habentia animalium sentiunt, has autem secundum se ostendens delectabile et tristabile habentes, has quas solus[2] homo percipit propterea quod iste indiget maxime ea que a talibus suavitate calida existente secundum naturam et proficua ad eam que circa cerebrum frigiditatem ampliorem existentem in hominibus propter quod ipse habet cerebrum amplius et

[1] odorant. — [2] solas.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 444 b 28-30.

πλείονα καὶ ὑγρότερον[1] τῶν ἄλλων ζώων κατὰ ἀναλογίαν τοῦ μεγέθους τοῦ σώματος ἐγκέφαλον αὐτὸν ἔχειν, καὶ εἰπὼν τῶν καθ' αὑτὰ †ἡδειῶν[2], †ὀσμῶν[3] ὅσα ᾖ[4] ἀπὸ[5] τῶν ἀνθῶν, τὰ ἄλλα ζῶα μὴ αἰσθάνεσθαι, εἰ μὴ καὶ τρόφιμα αὐτοῖς εἴη, νῦν προστίθησιν ὅτι †οὐδὲν[6] τῶν ἀντικειμένων ταῖς ἁπλῶς ἡδείαις ὀσμαῖς δυσωδῶν[7], αἵτινες καὶ[8] αὐταὶ[9] ὥσπερ[10] καθ' αὑτὰς[11] ἀηδεῖς[12], οὐδὲν τῶν ἄλλων ζώων αἰσθάνεται. †Οὐδὲ[13] γὰρ τῶν καθ' αὑτὰ †ἡδειῶν[14] αἴσθησιν ἔχει οὔτε τῶν ἀηδῶν, εἰ μὴ εἴη, †τίθησι[15], τῶν καθ' αὑτὰ ἀηδῶν τε καὶ δυσωδῶν τινα φθαρτικὰ[16] αὐτῶν[17]. Ὡς γὰρ τῶν τροφίμων καὶ σωστικῶν καὶ κατὰ συμβεβηκὸς ἡδειῶν ὀσμῶν αἰσθάνεται[18], οὕτω καὶ *** [19] φθαρτικῶν ἑαυτῶν[20], αἳ[21] πάλιν αὐτοῖς κατὰ συμβεβηκός εἰσιν ἀηδεῖς, διότι[22] φθείρουσιν αὐτά.

[1] ὑγρότερα D. — [2] Lisez ἡδέων. — [3] Lisez οἷον. — [4] om. CA. — [5] ἐκ CAM. — [6] Lisez οὐδὲ. — [7] δυσωδῶς ND. — [8] del. M. — [9] ἅτε NDBCA. del. M. — [10] om. NDBCAM. — [11] Après ce mot, un blanc de dix lettres C, de quatorze A, ἀντίκεινται dans le blanc M. puis ἐκείνειν N. ἐκείναις DBCA. — [12] Après ce mot, un blanc de seize lettres CA. — [13] οὐδὲν NDBCA. Lisez οὔτε. — [14] Lisez ἡδέων. — [15] τίθη D. Lisez φησί. — [16] φθαρτικαὶ N. — [17] αὐτὰ NDBCA. — [18] αἰσθάνεσθαι A. — [19] Suppléez τῶν. — [20] αἱ αὐτῶν αἰσθήσεις NDBC. αὐτῶν δὲ αἰσθήσεις M. αἰσθήσεις add. A. — [21] αἱ πάλιν del. M. — [22] διὸ CA. γὰρ add. NDB.

---

humidius animalibus aliis secundum proportionem magnitudinis sui corporis, et cum dixisset alia animalia non sentire per se delectabiles odores, quicumque sunt a floribus, si non et cibales ipsis sunt, nunc apponit quod nullum oppositorum simpliciter delectabilibus odoribus fetentium, qui et ipsi velut secundum se indelectabiles, nullum aliorum animalium sentit. Non enim habent sensum secundum se delectabilium neque indelectabilium, si non fuerint alica secundum *** indelectabilia et fetentia corruptiva ipsorum. Sicut enim cibales et salvativos[1] et secundum accidens delectabiles odores sentit, sic corruptivos[2] ipsorum, qui iterum ipsis secundum accidens sunt indelectabiles; quia enim corrumpunt ipsa.

[1] salvativas. — [2] corruptiva.

444 b 30-445 a 1. « Ὑπό... πάθος. » Ἑξῆς δὲ πῶς οἷόντε φθείρεσθαι αὐτὰ ὑπὸ[1] ὀσμῶν τινων[2] λέγει. Ὡς γὰρ οἱ ἄνθρωποι ὀσφραινόμενοι τῶν ἀνθράκων οὐχ ὑπὸ τῆς ὀσμῆς αὐτῆς, ἀλλ' ὑπὸ τῆς[3] ἀπ'[4] αὐτῶν φερομένης ἀτμίδος διὰ τῆς ἀναπνοῆς καρηβαριῶσί[5] τε καὶ φθείρονται, οὕτω κἀκεῖνα †ἀπό[6] τε τῆς τοῦ θείου ἀναθυμιάσεως καὶ τῆς ἐν αὐτῷ δυνάμεως καὶ †ἀπὸ[7] τῆς[8] τῶν ἀσφαλτωδῶν[9] φθείρεται· διὸ καὶ φεύγειν δοκεῖ τὴν ἀπ' αὐτῶν ὀσμήν. Οὕτω καὶ οἱ ὄφεις, κεράτων θυμιωμένων (τοιαύτη καὶ ἡ βοτάνη ἣν πόλιον λέγουσιν), οὐ[10] καθὸ δυσώδης ἐστὶ φεύγουσι[11] τὴν ἀπ' αὐτῶν[12] ὀσμήν, ἀλλὰ καθόσον ἐστὶν αὐτῶν φθαρτικόν[13]. Εἰκότως δὲ περὶ αὐτῶν ἐποιήσατο τὸν λόγον. Ἐπειδὴ γὰρ δοκεῖ τινα τῶν ζώων φεύγειν τινὰς δυσωδίας[14], αἵ εἰσιν οὐκ ἀπὸ[15] τροφῆς ἀλλὰ καθ' αὐτάς, ἦν δὲ ἀκολουθοῦν[16], εἰ[17] φεύγουσι τὰς καθ' αὐτὰς ἀη-

[1] τῶν add. BCAM. — [2] om. BCA. — [3] τῶν D. — [4] ἀπ' αὐτῶν] om. avec un blanc de cinq lettres pr. BCA. ἀπ' om. MND. — [5] καρηβαροῦσι N. καρυβαροῦσι D. — [6-7] Lisez ὑπό. — [8] om. BCA. τῶν D. — [9] ἀσφακτοδῶν D. — [10] om. ND pr. B. — [11] φεύγοντας N. φεύγοντα DBCA. — [12] αὐτῆς NDBCAM. — [13] φθαρτικαὶ N. φθαρτικά D. — [14] δυσώδεις D. — [15] ἀπὸ τροφῆς] ἀποστροφὴ BCA. — [16] ἀκόλουθον NDBC. ἀκολουθῶν A. — [17] εἰ φεύγουσι] τῷ φεύγοντι NDBCAM.

---

444 b 30-445 a 1.] Consequenter autem qualiter possibile est corrumpi ipsa ab odoribus aliquibus dicit. Sicut enim homines odorantes carbones non ab odore ipso, sed a vapore ab ipsis delato per respirationem dolent capita et corrumpuntur, sic et illa a sulfuris exaltatione et ea que in ipso virtute et ab odore asphaltodorum[1] corrumpuntur; propter quod et fugere videntur odorem ipsorum. Sic et serpentes, cornibus incensis (talis et herba quam polium dicunt), non secundum quod fetens fugiunt[2] eum qui ab ipsis odorem, sed secundum quod sunt ipsorum corruptiva. Merito autem de ipsis fecit sermonem. Quoniam enim videntur quedam animalium fugere[3] fetorem qui est non ab alimento sed secundum se, videbatur consequens, si fugiunt secundum se indelectabiles, quod videantur et sentire se-

[1] aspaltadorum. — [2] fugientia. — [3] fugiunt.

δεῖς, τό[1] καὶ δοκεῖν ἁπλῶς[2] αἰσθάνεσθαι τῶν καθ' αὑτὰς[3] ἡδειῶν, ἔδειξεν ὅτι ταύτας[4], οὐχ[5] ᾗ ἀηδεῖς ἁπλῶς, ἀλλ' ᾗ φθαρτικαί[6] εἰσιν[7] αὐτῶν, φεύγουσιν. Ὥσ7ε[8] κἀκείνων ἅστινας[9] διώκοιεν, ὡς τροφίμους ἂν[10] καὶ ἡδείας διὰ[11] τὴν τροφὴν διώκοιεν[12].

445 a 1-4. « Αὐτῆς... αὐτοῖς. » Σημεῖον δὲ παρέθετο τοῦ τὰς μὲν καθ' αὑτὰς δυσώδεις ὀσμὰς μὴ φεύγειν αὐτὰ[13] τό[14] πολλὰς τῶν βοτανῶν δυσώδεις[15] οὔσας τὰ μὲν μὴ[16] φεύγειν, τὰ δὲ καὶ[17] νέμεσθαι, τὸ ἐν[18] ταῖς ὀσμαῖς ἡδὺ καὶ λυπηρὸν[19] τῷ τροφίμῳ μόνῳ καὶ τῷ φθαρτικῷ παραμετροῦντα. Ταῦτα γὰρ αὐτοῖς ἡδέα μόνα τῶν ὀσφραντῶν, ἃ πρὸς γεῦσιν ἢ πρὸς τὴν τροφὴν ὅλως συμβάλλεταί[20] τι. Ἀπορήσειε δ' ἄν τις εὐλόγως ἐκ τῶν νῦν εἰρημένων ὁρμώμενος πῶς ἔν τε τῷ δευτέρῳ περὶ ψυχῆς περὶ ὀσφρήσεως λέγων χειρίσ7ην εἶπε[21] τὸν ἄνθρωπον ταύτην

[1] τε NDBCA. — [2] τε καὶ ND. τε BCA. — [3] ἑαυτὰς N. — [4] ταύτῃ NBCA. ταῦτα D. — [5] οὐχ ᾗ] οὐ.. η N. οὐκ D. — [6] φθαρτικὰ D. φθαρτικὰς CAM. φθαρτικὴ B. — [7] ἁπλῶς καὶ NDB. ἀπ' CAM. — [8] ἐσ7ιν add. NDBCA. εἰσιν add. M. — [9] αἴτι.. N. — [10] om. NDBCA. — [11] διὰ... διώκοιεν om. CA. — [12] om. M. — [13] αὐτὰς CAM. — [14] τὰς corr. BCAM. — [15] φυσώδεις ND. — [16] om. NDBCAM. — [17] om. BCAM. — [18] om. N. — [19] λιπαρὸν NDBCA. — [20] λαμβάνεται ND. — [21] Arist *De An.* II, IX. 421 a 10.

---

cundum se***, ostendit quod hos non secundum quod indelectabiles simpliciter, sed secundum quod corruptivi ipsorum sunt, fugiunt ipsos. Quare et illos quos persequebantur, tamquam cibales utique et delectabiles insequebantur.

445 a 1-4.] Signum autem proposuit quod secundum se fetentes odores non fugiant ipsa, sed eo quod multas herbas fetentes existentes hec[1] quidem non fugiunt, hec autem depascuntur, delectabile quod in odoribus et triste cibali solum et corruptivo mensurantia. Hec enim ipsis delectabilia sola odorabilium, que ad gustum aut ad alimentum totaliter conferunt aliquid. Dubitabit autem utique quis rationabiliter ex nunc[2] dictis occasionem habens qualiter

[1] hoc. — [2] tunc.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 445 a 1-4.

ἔχειν τὴν αἴσθησιν, ἔν τε τῷ πρὸ ὀλίγου μέλλων περὶ τῶν χυμῶν λέγειν ἀποδιδοὺς αἰτίαν[1] τοῦ ἐναργεστέρους[2] ἡμῖν τοὺς χυμοὺς εἶναι τῶν ὀσφραντῶν εἶπε[3]· « τούτου δ' αἴτιον ὅτι χειρίστην ἔχομεν τῶν ζώων τὴν ὄσφρησιν[4] καὶ τῶν ἐν ἡμῖν αὐτοῖς αἰσθήσεων. » Πῶς γὰρ χειρίστην[5] τῶν ἄλλων ζώων, εἰ ἡμεῖς μὲν τῶν ἡδέων[6] τῶν ἐν τοῖς ὀσφραντοῖς[7] ἁπάντων αἰσθανόμεθα, τὰ δ' ἄλλα μόνων τῶν ἑπομένων τῷ τροφίμῳ χυμῷ[8]; ὅτι τούτων ὧν καὶ τὰ ἄλλα ζῷα ὀσφραίνεται[9] ὀσμῶν[10], ἃς[11] εἶπε κατὰ συμβεβηκὸς ἔχειν τὸ ἡδύ τε καὶ ἀηδές, χείριστα αἰσθανόμεθα[12]· οὔτε γὰρ ἀπὸ διαστήματος ἴσου οὔτε ὁμοίως πληκτικῶς· ὡς εἰ καὶ τὰ[13] ἄλλα ζῷα ἐκείνων ᾐσθάνετο, καὶ ἐν ἐκείνοις ἂν ἐπλεονέκτει τὸν ἄνθρωπον· οὐκ αἰσθάνεται δὲ τὰ ἄλλα ζῷα[14] ἐκείνων, ὅτι μηδὲ δεῖται αὐτῶν.

[1] *αἰτία* N. — [2] *ἐναργεστάτου* D. — [3] Arist. *De sens. et sensib.* IV. 440 b 31. — [4] *αἴσθησιν* ND. — [5] *χωρὶς* NDBCAM. — [6] *ἡδειῶν* N. *ἡδείων* D. — [7] *ὀσφραντικοῖς* D. — [8] *χυμῶν* BCAM. — [9] Après ce mot un blanc de trois lettres N, de six D. — [10] Après ce mot un blanc de trois lettres N. — [11] *αἱ* N. *οὓς* BCA. — [12] *αἰσθάνεται* NBCA. *αἰσθάνεσθαι* D. — [13] *τὰ... ἐκείνων*] *τῶν ἄλλων ἐκεῖνα* NDBCAM. — [14] om. NDBCAM.

---

in secundo de anima de odoratu dicens ait hominem hunc habere sensum pessimum, et paulo ante dicturus de saporibus assignans causam quare manifestiores nobis sint sapores odoribus dixit : « Huius « autem est causa quia odoratum habemus peiorem animalibus et « hiis qui in nobis sensibus. » Quomodo enim deteriorem aliis animalibus, si nos quidem[1] sentimus omnia delectabilia in odore, alia autem solum consequentia cibalem[2] saporem? quia hos quos et alia animalia odorant odores, quos dixit secundum accidens habere delectabile et indelectabile, pessime odorat; neque enim ab equali distantia neque similiter fortiter, sicut et alia animalia illa sentiunt, et in illis utique excellent[3] hominem. Non sentiunt autem alia animalia illos, quia neque indigent ipsis.

[1] quod. — [2] autem solum *add.* — [3] excellunt.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 445 a 4-13.

X. 445 a 4-14. « Ἔοικε... πλύσις. » (4-13. « Ἔοικε... διαφανεῖ. ») Διὰ τούτου[1] δείκνυσιν ὅτι ἡ ὄσφρησις μεταξύ πώς ἐστι τῶν ἁπτικῶν τε αἰσθήσεων, αἵ εἰσιν ἁφή τε καὶ γεῦσις, καὶ τῶν διά τινος ἄλλου μεταξὺ γινομένων, οἷαί εἰσιν ἥ τε ὄψις καὶ ἡ ἀκοή. Πανὺ δὲ γλαφυρῶς ἐπεχείρησε[2] πρὸς τὸ μέσην αὐτὴν εἶναι. Ἐπειδὴ γὰρ πᾶς ἀριθμὸς περισσὸς μέσον τι ἔχει, περιττὸς δὲ καὶ ὁ τῶν αἰσθήσεων ἀριθμός, διὰ τοῦτο εὔλογον[3] καὶ ἐν ταῖς αἰσθήσεσιν οὔσαις περιτταῖς εἶναί τινα μέσην αἴσθησιν, καὶ ἔστιν †αὐτῶν[4] ὄσφρησις. Πῶς δέ ἐστι μεταξὺ ἀμφοτέρων καὶ[5] πῶς μετέχουσα λέγει. Καθόσον μὲν γὰρ τὸ ὀσφραντὸν[6] τῶν †γευστικῶν[7] χυμῶν ἐστι πάθος τι, οἵ εἰσι γευστοὶ καὶ διὰ τοῦτο ἁπτοί, κατὰ τοσοῦτον κοινῶς[8] ἂν ταῖς δι' ἁφῆς αἰσθήσεσιν †αἰσθανόμεθά[9] πως καὶ αὐτῶν[10] τῶν[11] γευστῶν· ἐν γὰρ τῷ ἁπτῷ γένει τὰ θρεπτικά·

[1] τούτων ND. — [2] ἐπεχείρησεν AM. — [3] εὔλογος D. — [4] Lisez αὕτη. — [5] om. NDBCA. — [6] ὀσφραντικόν D. — [7] Lisez θρεπτικῶν. — [8] κοινὸν NDBCA. — [9] Lisez ὀσφραινοίμεθά. — [10] αὔτως NDB. — [11] τῶν γευστῶν] ἁπτῶν NDBCAM.

X. 445 a 4-14.] « Videtur autem sensus odorandi sensibus. » (4-13.) Per hoc ostendit quod odoratus intermedius est aliqualiter tactivorum sensuum, qui sunt tactus et gustus, et eorum qui fiunt per aliquod aliud medium, quales sunt visus et auditus. Valde autem pulcre argumentatus est ad probandum ipsum esse medium. Quoniam enim omnis numerus impar medium habet, impar autem est sensuum numerus, propter*** rationabile et in sensibus existentibus imparibus esse quemdam[1] medium sensum, et est ipsorum odoratus. Quomodo autem est intermedius amborum et quomodo participat dicit. Secundum quod enim odorabile gustabilium saporum est passio quedam, qui sunt gustabiles et propter hoc tangibiles, secundum hoc velut utique sensibus qui[2] per tactum sentimus aliqualiter et ipsa gustabilia; in tangibili[3] enim genere nutritiva; et enim gustus ostensus est in hiis

[1] quemadmodum. — [2] quia. — [3] tangibilia.

καὶ †γάρ[1] ἡ γεῦσις ἐδείχθη ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς[2] ἀφή τις οὖσα. Μετέχει δὲ πάλιν[3] καὶ †τῶν[4] †ἐν ταῖς διὰ μέσων τινῶν αἰσθήσεσι[5] γινομέναις, ὧν ἐστιν ἥ τε ὄψις καὶ ἡ ἀκοή, τῷ καὶ ταύτην δι' ἀέρος καὶ ὕδατος γίνεσθαι, δι' ὧν καὶ ἐκείνων ἡ ἀντίληψις. Εἰπὼν δὲ « τῷ †ἀκουστικῷ[6], » εἶπε « τῷ διαφανεῖ » ἀντὶ τοῦ προσθεῖναι[7] « καὶ τῷ ὁρατῷ· » διὰ γὰρ τοῦ διαφανοῦς τοῦ κατ' ἐνέργειαν ἡ ὄψις.

445 a 13-14. « διὸ... πλύσις. » Εἰπὼν δὲ ταῦτα, προστίθησιν ὅτι ἄρα καὶ εὐλόγως ἐκ τοιούτων καὶ οὕτω[8] γίνεσθαι τὰς ὀσμὰς εἰρήκαμεν. Ἀμφότερα γὰρ ἐν τῷ λόγῳ περιέχεται, τά τε ἁπτὰ καὶ τὰ μεταξύ, δι' ὧν αἱ ἄλλαι αἰσθήσεις. Κεῖται γὰρ ἡμῖν[9] ἡ ὀσμὴ γίνεσθαι ὑπὸ τῆς ἐγχυμοῦ ξηρότητος (τοῦτο γὰρ προσυπακούειν[10] δεῖ τῇ ξηρότητι) ἐν τῷ ὑγρῷ, οἷον βαφή τις[11] καὶ πλύσις οὖσα. Εἶπε δὲ εὐλόγως τὸ[12] « παρεικάσται[13] » διὰ τὴν βαφήν τε καὶ πλύσιν. Οὐ γὰρ ἄντικρυς τοῦτ'[14] ἔστιν,

[1] Supprimez. — [2] Arist. *De An.* II, x. 422 a 8. — [3] πάλιν καὶ τῶν] πάλιν καὶ ὧν ND. καὶ ὧν πάλιν BCA. — [4] τῶν ἐν] peut-être ταὐτὸν ἔχει. — [5] αἰσθήσεις ND. — [6] Lisez ἀκουστῷ. — [7] προθεῖναι ND. — [8] οὕτως ND. — [9] om. NDBCA. — [10] προσακούειν CA. — [11] τε ND. — [12] τε CAM. — [13] παρεικάσαι NDBC. — [14] τοῦτο N.

que de anima tactus quidam[1] existens. Participat autem iterum***, quorum est visus et auditus, eo quod et hic per aerem et aquam fiat, per que et illorum susceptio. Et cum dixisset « auditivo » pro eo quod apponeret « et visibili » dixit « dyafano; » per dyafanum enim secundum actum visus.

445 a 13-14.] Et cum hoc dixisset apponit quod et rationabiliter ex talibus et sic fieri odores diximus. Ambo enim in ratione comprehendit, tangibiliaque et intermedia, per que alii sensus. Ponitur enim in nobis fieri odor ab enchyma siccitate (hoc[2] enim subaudire oportet cum siccitate) in[3] humido[4], quasi tinctura quedam et lotura existens. Dixit autem rationabiliter « assimulari » per loturam et tincturam. Non enim ex opposito hoc, sed translatum est a tingentibus humidum

[1] quidem. — [2] hec. — [3] *répété*. — [4] velut subaudire oportet siccitati in humida *add.*

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 445 a 13-14.

ἀλλὰ μετενήνεκται[1] ἀπὸ τῶν διὰ τῆς πλύσεως[2] βαπτόντων τὸ ὑγρὸν ἐν τῷ †πλύνοντι[3]· οὐ γὰρ δὴ ἐν ἀέρι γίνεται πλύσις ἡ κυρίως λεγομένη[4]. Χυτὸν[5] δὲ καὶ ὑγρὸν ἐκ παραλλήλου ἂν λέγοιτο· καὶ γὰρ τὸ ὕδωρ καὶ ὁ ἀὴρ ὑγρά τε καὶ χυτά. Ἢ[6] εἴη ἂν ὑγρὸν μὲν τὸ ὕδωρ, χυτὸν δὲ τὸν ἀέρα λέγων, ἐπειδὴ ἐξ ἀναθυμιάσεως ὁ ἀήρ, ἥτις, χεομένων τῶν[7] ἐξ ὧν ἡ μεταβολὴ[8] εἰς †τοῦτο[9], γίνεται. Χεῖται γὰρ ἐπὶ πλέον τὸ ὕδωρ εἰς ἀέρα μεταβάλλον[10] τῷ ἀραιότερον[11] εἶναι καὶ λεπτότερον τὸν ἀέρα. Διὸ καὶ †ἐπὶ[12] μείζονος †ὄγκου· μείζων[13] γὰρ τὸν ὄγκον ὁ ἐκ[14] τοῦ ὕδατος τοῦ ἴσου ἀήρ. Καθόσον μὲν οὖν ὑπὸ ξηρότητος[15] ἡ γένεσις, αὕτη δὲ ἁπτή, κατὰ τοσοῦτον ἂν[16] ἁπτόν τι ἔχοι[17]· καθόσον δὲ ἐν ὑγροῖς γίνεται, δι' ὧν ἥ τε ὄψις καὶ ἡ ἀκοή, κατὰ τοῦτο δὲ[18] εἴη ἂν ταὐτὸν ἔχουσα ταῖς[19] διὰ μέσου τινὸς ἐκτὸς[20] ὄντος αἰσθανομέναις[21] αἰσθήσεσιν.

[1] μετήνεκται CAM. — [2] πλήσεως D. — [3] Peut-être πλυνομένῳ. — [4] γινομένη NDBCAM. — [5] χυμόν M. — [6] om. ND del. M. — [7] ἐξ ἡμῶν add. D. — [8] μεταβολῶν AM. — [9] Lisez τοῦτον. — [10] μετεβάλλον N. — [11] ἀραιοτέρῳ D. — [12] ἐπὶ... ὄγκου] peut-être ἐστι μείζων ὁ ὄγκος. — [13] μεῖζον NBCA. μείζον D. — [14] ἐκ... ἴσου] ἐκ τοῦ ἴσου ὕδατος ND. ἐπὶ ἴσου ὕδατος BCA. — [15] ξηρότητα A. — [16] om. CA. — [17] ἔχῃ ND. ἔχει BCAM. — [18] del. M. — [19] τοῖς ND. — [20] ἐκτὸς ὄντος om. BCA. — [21] αἰσθανομέναις αἰσθήσεσιν] γινομένοις αἰσθητοῖς ND.

---

in abluente per loturam; non enim utique in aere fit lotura principaliter dicta. Fusile autem et humidum ex vicino utique dicentur[1]; et enim aqua et aer humida et fusilia. *** utique erit[2] humidum quidem aquam, fusile autem aerem dicens, quoniam ex evaporatione aer, que, fusis hiis ex quibus permutatio, in hiis fit. Diffunditur enim aqua amplius in aere permutata, eo quod rarior fit et subtilior aer. Propter quod et in maiori mole; maior enim secundum molem qui ex equali aqua aer. In quantum igitur a siccitate generatio, hec autem tangibilis, secundum tantum utique tangibile aliquid[3] habebit; secundum quod autem in humidis fit, per que visus et auditus, secundum hoc utique erit idem habens cum hiis sensibus qui fiunt per medium aliquod extrinsecum.

[1] dicuntur. — [2] erunt. — [3] utique.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 445 a 14-16.

XI. 445 a 14-16. « Πῶς... εἰρήσθω, » τουτὶ[1] ὃ προέθετο. Καὶ[2] ἔστι τὸ εἰρημένον ἤτοι ὅτι εἴδη ταῦτα τῶν ὀσφραντῶν ἔχοι[3] ἄν, ἅ[4] ἐστιν ἀπὸ τῶν τροφίμων[5] χυμῶν (ὅσα γὰρ εἴδη[6] τῶν χυμῶν ἐκείνων, τοσαῦτα[7] καὶ τῶν ὀσφραντῶν τῶν ἀπ' αὐτῶν, οὐχ ἁπλῶς δέ, ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκός· κατὰ γὰρ τὴν ἐπὶ τοὺς χυμοὺς ἀναφορὰν διαφέρειν λέγομεν καὶ τὰς ὀσμάς), τὰ δ' ἁπλῶς ὀσφραντὰ καὶ καθ' ἑαυτὰ[8] ἡδέα ἢ λυπηρά, οὐκέτι ἐκεῖνα εἰς εἴδη διαιρεῖται· ἢ μᾶλλον ὅτι ἐν ἐκείνοις οὐκ ἔστι τοῖς ὀσφραντοῖς[9] εἴδη καθ' αὑτά, ὅτι μηδὲ τὸ ἡδὺ καὶ τὸ λυπηρὸν τὴν ἀρχήν ἐστιν ἐν αὐτοῖς καθ' αὑτά (τοῦτο γὰρ καὶ ἔλεγόν τινες), ἐν οἷς δὲ καθ' αὑτὰ τό τε ἡδὺ καὶ τὸ λυπηρὸν[10], ὧν εἶπε μόνον τὸν ἄνθρωπον αἰσθάνεσθαι, ἐν τούτοις ἂν εἴη καθ' αὑτὰ καὶ εἴδη ὀσφραντῶν. Τὸ γοῦν

[1] ταύτην ND. ταυ avec un τ sur l'υ B. — [2] del. M. — [3] ἔχοι... ὀσφραντῶν om. BCA. — [4] ἃ ἐστιν] τὸ εἶναι M. — [5] ...μων M. — [6] εἰδη των] ει... M. — [7] τοσαῦτα καὶ] τοσαῦ... M. — [8] αὑτὰ ND. — [9] ὀσφρητοῖς ND. — [10] ὀσφραντὸν NDBCA.

XI. 445 a 14-16.] « Quomodo quidem igitur species oportet dicere et qualiter non odorabilis, in tantum dictum sit, » hoc quod proposuit. Et est quod dictum est aut quia species has odorabilium habebit utique que sunt a cibalibus saporibus (quot enim species saporum illorum, tot et odorabilium illorum que ab ipsis, non simpliciter autem, sed secundum accidens; secundum relationem enim ad sapores differre dicimus odores), simpliciter autem odorabilia et secundum se delectabilia aut tristabilia, non iam illa in species dividuntur; vel magis quia in illis odorabilibus non sunt species secundum se, quia neque delectabile et triste a principio est in ipsis secundum se (hoc enim et dicebant quidam), in quibus[1] autem secundum se delectabile et triste, que dixit solum hominem sentire, in hiis erunt utique secundum se et species odorabilium. Delectabile enim et triste in hiis

[1] quibusdam.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 445 a 16-23.

ἡδὺ καὶ λυπηρὸν ἐν τούτοις κατὰ τὴν τῶν ὀσφραντῶν[1] *φύσιν διακέκριται καὶ τῷ εἴδει ἀλλήλων διαφέρει. Ἐφ' ὧν μὲν γὰρ τὸ αὐτὸ τὸ νῦν μὲν ἡδὺ αὖθις δὲ*[2] *λυπηρόν, οὐ κατ' εἶδος ταῦτα ἀλλήλων διαφέρει· ἀδύνατον γὰρ αὐτό*[3] *τι αὐτοῦ τῷ εἴδει διαφέρειν· ἐφ' ὧν δὲ ταῦτα*[4] *διήρηται τῇ οἰκείᾳ φύσει, ταῦτα ἀνάγκη κατ' εἶδος ἀλλήλων διαφέρειν. Ὥστε εἰ μέν τις λαμβάνοι*[5] *τὰς κοινὰς ὀσμὰς τοῖς ζώοις (αὗται δέ εἰσιν αἱ ἀπὸ τῶν τροφίμων χυμῶν γινόμεναι*[6]*), οὐκ ἂν* ***[7]*· εἰ* ***[8] *τις λάμβανοι*[9] *ἀνθρώποις* †*ὡς*[10] *ἰδίας ὑπαρχούσας, γίνοιτο* †*ἀνάγκη*[11] *τῶν ὀσμῶν*[12].

XII. 445 a 16-23. « *Ὁ... σωματοῦσθαι.* » *Τὴν μὲν δόξαν, τὴν ὅτι*[13] *ὀσφραντά τινα, καθὸ ὀσφραντά ἐστι, τρέφει*[14]*, λέγει*[15] *τῶν Πυθαγορείων εἶναι. Ἤδη μέντοι καὶ ἰατροί τινες ἐγένοντο τῆς δόξης ταύτης. Ὅτι δὲ μὴ*

[1] *ὀσφρατῶν* B. — [2] *καὶ* ND. — [3] *αὐτό τι*] *αὐτόθι* CAM. — [4] post *διήρηται* ND. — [5] *λαμβάνει* ND. — [6] *γινομένη* N. *γινόμενοι* D. — [7] Il manque quelque chose comme *εἴη τῶν ὀσμῶν εἴδη.* — [8] Suppléez *δέ.* — [9] *λαμβάνει* ND. — [10] Lisez *τάς.* — [11] Lisez *ἂν εἴδη.* — [12] M a écrit en marge : *ἡ διαίρεσις. Τοῦτο γὰρ δοκεῖ μοι λείπειν.* — [13] *τὰ* add. NDBCAM. — [14] *τρέφειν* (et post *λέγει*) NDBCA. — [15] *λέγων* BCA.

---

secundum odorabilium naturam disgregata sunt et specie ab invicem differunt. In quibus enim idem quod nunc quidem delectabile, rursum et tristabile, non secundum speciem hec abinvicem differunt; impossibile enim aliquid a se ipso differre specie; in quibus autem divisa sunt hec[1] propria natura, hec[2] necesse secundum speciem differre abinvicem. Quare siquidem aliquis accipiat communes odores animalibus (hii autem sunt qui sunt a cibalibus saporibus), non utique etiam odorum quis accipiat hominibus ut proprios existentes, fiet necessitas odorum.

XII. 445 a 16-23.] « Si autem quod dicunt quidam Pytagoricorum non est rationabile. » Opinionem quidem quod odorabilia quedam secundum quod odorabilia sunt, nutriunt, dicit Pytagoricorum esse. Iam tamen et medici quidam fuerunt opinionis huius. Quod

[1, 2] hoc.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 445 a 16-23.

εὔλογον τὴν ὀσμὴν τρέφειν δείκνυσι διὰ τοῦ δεῖν μὲν τὴν τροφὴν σύνθετον εἶναι. Τοιαῦτα γὰρ καὶ τὰ κυρίως τρεφόμενα. Οὔτε γὰρ ἁπλοῦν τι σῶμα τρέφει[1] οὔτε ἁπλῶς, ὡς εἶπε καὶ ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς[2]. Οὐδὲ γὰρ τὰ φυτὰ ὕδατι τρέφεται μόνῳ. Καὶ τοῦ[3] μὴ εἶναι τὴν τροφὴν ἁπλοῦν σημεῖον παρέθετο τὰ περιττώματα πάντα ὄντα ἢ[4] ξηρὰ ἢ[5] ὑγρά. Ἐπὶ μὲν οὖν τῶν ζώων δηλόνοτι τὰ περιττώματα πάντα[6] ἐντὸς γινόμενα οὕτως ἐκκρίνεται· ἐπὶ δὲ τῶν φυτῶν ἔξω φησὶ γίνεσθαι τὰ περιττώματα. Εἴη δ' ἂν τὸ ἐπ' ἐκείνων περίττωμα ἤτοι τὸ δάκρυον τὸ ἀπορρέον ἀπ' αὐτῶν ἢ καὶ[7] ἡ πρὸς ταῖς ῥίζαις εὑρισκομένη τεφρώδης[8] καὶ γεώδης σύστασις· καὶ ἡ τῶν φύλλων[9] ἔξω γινομένη μεταβολὴ εἰς γεώδη σύστασιν περιττωματική· ἀλλὰ καὶ ὁ φλοιὸς ἐν αὐτοῖς τοιοῦτον[10]. Καὶ ἡ πέψις δὲ τῶν καρπῶν ἐκτὸς[11] αὐτῶν γίνεται, καὶ οὐχ ὥσπερ τοῖς ζώοις ἐντός· εἶεν δ'

[1] τρέφειν NDBCA. — [2] Je ne trouve rien de semblable dans le *De Anima*. Voyez plutôt *De Gen. et Corr.* II, VIII. 335 a 10-14. — [3] τῷ ND. — [4] om. NDBCA. — [5] καὶ NDBCA. — [6] ταῦτα D. — [7] om. NDBCA. — [8] τὲ ἀφρώδης ND. — [9] φύλων D. — [10] τοιοῦτος NDBCA. — [11] ἐντὸς AM.

---

autem *** rationabile odorem nutrire ostendit per hoc quod oportet quidem alimentum compositum esse. Talia enim et proprie nutrientia. Neque enim simplex aliquod corpus nutrit neque simpliciter, ut dixit et in hiis que de anima. Neque enim plante aqua nutriuntur sola. Et quod non sit[1] alimentum simplex signum proposuit superflua existentia et sicca et humida. In animalibus quidem palam quod superflua hec intus facta sic segregantur; in plantis autem extra ait fieri superflua. Erit autem utique quod ex illis superfluum aut lacrima defluens ab ipsis aut cinerea et terrestris[2] consistentia que invenitur aput radices; et foliorum exterius facta permutatio in terrestrem consistentiam superflua[3]. Sed et cortex in ipsis tale; et digestio autem fructuum extra ipsa fit, et non sicut animalibus intus,

[1] sic. — [2] et *add.* — [3] superfluam.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 445 a 16-23.

ἂν καί, πεσσομένων τῶν καρπῶν, αἱ ἀποκρίσεις[1] γινόμεναι ἐκτὸς αὐτῶν[2]. Εἰ δὴ[3] οὐχ ἁπλοῦν μὲν σῶμα ἡ τροφή, ἀλλ'[4] ὁ ἀήρ, δι' οὗ[5] ἡ ὄσφρησις γίνεται, οὐκ ἂν εἴη τοῖς ὀσφρητοῖς[6] τρεφόμενά τινα· ἁπλοῦν γὰρ[7] ἀέρα, οἷον ἀναπνέοντες καὶ ὀσφραινόμενοι, δέχονται. Τοῦτο[8] δὲ προστίθησιν[9] ὅτι[10] μηδὲ τὸ ὕδωρ μόνον[11] (ἁπλοῦν δὲ τὸ ὕδωρ ἄμικτον †ἐν[12] ἄλλοις τισὶ) τροφὴ γίνεται τῷ[13] †δὲ δεῖν[14] μὲν τὴν τροφὴν σύστασίν τινα ἐν τῇ θρέψει τε καὶ κατεργασίᾳ[15] λαμβάνειν, μὴ δύνασθαι δὲ αὐτὸ καθ' αὐτὸ[16] τὸ ὕδωρ συνίστασθαι. Δεῖ γὰρ παχύτητά τινα ἔχειν σωματώδη τὸ συστησόμενον καὶ διὰ πέψεως μεταβληθησόμενον. Διὸ καὶ κόπρον παραμιγνύουσιν[17] οἱ γεωργοὶ καὶ ἀναταράσσουσι[18] ταύτῃ ὑδρεύοντες[19] τὰ φυτά· οὐδὲ γὰρ ἄλλως[20] πρέμνον[21] ***[22] ἢ[23] ῥίζα ἢ φλοιὸς

[1] αἱ add. NDBCAM. — [2] γινόμεναι add. NDBCA. — [3] δέ D. — [4] καὶ M. — [5] ὧν NDBCA. — [6] ὀσφραντοῖς M. — [7] om. BCAM. — [8] τοῦτον M. — [9] προτίθησιν ND. — [10] ᾧ NDBCAM. — [11] post ἁπλοῦν δὲ τὸ ὕδωρ NDBCAM. — [12] Lisez ὄν. — [13] τῷ† δε] τόδε NBCAM. τὸ δὲ D. Effacez δέ. — [14] δεῖ AM. — [15] κατεργασίαν NDBCAM. — [16] ἑαυτὸ N. — [17] περιμιγνύουσιν ND. μιγνύουσιν BCA. — [18] ἀντιταράσσουσιν N. — [19] ὑδρέσοντες CA. ὑδρεύσοντες M. — [20] ἁπλῶς NDBCA. — [21] πρέμνος CAM. — [22] Il manque ἄν. — [23] ἢ N.

---

erunt autem utique et digestorum fructuum segregationes facte extra ipsos. Si itaque non simplex corpus alimentum, et aer, per quem odoratus fit, non utique erunt odorabilibus nutrita aliqua; simplicem enim aerem, velut respirantes[1] et odorantes[2], suscipiunt. Huic autem apponit quod neque aqua (solum autem aqua simplex non mixta in aliis quibusdam) alimentum[3] fit, eo autem quod oportet alimentum consistentiam quandam accipere in elaboratione et nutritione, non possit autem ipsa secundum se aqua constare. Oportet enim grossiciem quandam habere corpoream quod constat et per digestionem permutandum[4]. Propter quod et stercus miscent agricole et concutiunt hoc irrigantes plantas; neque enim aliter stipes aut radix aut

[1] respirantis. — [2] odorantis. — [3] aliter. — [4] permutandam.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 445 a 16-23.

εὔλογον τὴν ὀσμὴν τρέφειν δείκνυσι διὰ τοῦ δεῖν μὲν τὴν τροφὴν σύνθετον εἶναι. Τοιαῦτα γὰρ καὶ τὰ κυρίως τρεφόμενα. Οὔτε γὰρ ἁπλοῦν τι σῶμα τρέφει[1] οὔτε ἁπλῶς, ὡς εἶπε καὶ ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς[2]. Οὐδὲ γὰρ τὰ φυτὰ ὕδατι τρέφεται μόνῳ. Καὶ τοῦ[3] μὴ εἶναι τὴν τροφὴν ἁπλοῦν σημεῖον παρέθετο τὰ περιτlώματα πάντα ὄντα ἢ[4] ξηρὰ ἢ[5] ὑγρά. Ἐπὶ μὲν οὖν τῶν ζώων δηλόνοτι τὰ περιτlώματα πάντα[6] ἐντὸς γινόμενα οὕτως ἐκκρίνεται· ἐπὶ δὲ τῶν φυτῶν ἔξω φησὶ γίνεσθαι τὰ περιτlώματα. Εἴη δ' ἂν τὸ ἐπ' ἐκείνων περίτlωμα ἤτοι τὸ δάκρυον τὸ ἀποῤῥέον ἀπ' αὐτῶν ἢ καὶ[7] ἡ πρὸς ταῖς ῥίζαις εὑρισκομένη τεφρώδης[8] καὶ γεώδης σύσlασις· καὶ ἡ τῶν φύλλων[9] ἔξω γινομένη μεταβολὴ εἰς γεώδη σύσlασιν περιτlωματική· ἀλλὰ καὶ ὁ φλοιὸς ἐν αὐτοῖς τοιοῦτον[10]. Καὶ ἡ πέψις δὲ τῶν καρπῶν ἐκτὸς[11] αὐτῶν γίνεται, καὶ οὐχ ὥσπερ τοῖς ζώοις ἐντός· εἶεν δ'

[1] τρέφειν NDBCA. — [2] Je ne trouve rien de semblable dans le *De Anima*. Voyez plutôt *De Gen. et Corr.* II, VIII. 335 a 10-14. — [3] τῷ ND. — [4] om. NDBCA. — [5] καὶ NDBCA. — [6] ταῦτα D. — [7] om. NDBCA. — [8] τὲ ἀφρώδης ND. — [9] φύλων D. — [10] τοιοῦτος NDBCA. — [11] ἐντὸς AM.

---

autem *** rationabile odorem nutrire ostendit per hoc quod oportet quidem alimentum compositum esse. Talia enim et proprie nutrientia. Neque enim simplex aliquod corpus nutrit neque simpliciter, ut dixit et in hiis que de anima. Neque enim plante aqua nutriuntur sola. Et quod non sit[1] alimentum simplex signum proposuit superflua existentia et sicca et humida. In animalibus quidem palam quod superflua hec intus facta sic segregantur; in plantis autem extra ait fieri superflua. Erit autem utique quod ex illis superfluum aut lacrima defluens ab ipsis aut cinerea et terrestris[2] consistentia que invenitur aput radices; et foliorum exterius facta permutatio in terrestrem consistentiam superflua[3]. Sed et cortex in ipsis tale; et digestio autem fructuum extra ipsa fit, et non sicut animalibus intus,

[1] sic. — [2] et *add.* — [3] superfluam.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.
—
445 a 16-23.

ἂν καί, ϖεσσομένων τῶν καρπῶν, αἱ ἀποκρίσεις[1] γινόμεναι ἐκτὸς αὐτῶν[2]. Εἰ δὴ[3] οὐχ ἁπλοῦν μὲν σῶμα ἡ τροφή, ἀλλ'[4] ὁ ἀήρ, δι' οὗ[5] ἡ ὄσφρησις γίνεται, οὐκ ἂν εἴη τοῖς ὀσφρητοῖς[6] τρεφόμενά τινα· ἁπλοῦν γὰρ[7] ἀέρα, οἷον ἀναπνέοντες καὶ ὀσφραινόμενοι, δέχονται. Τοῦτο[8] δὲ ϖροστίθησιν[9] ὅτι[10] μηδὲ τὸ ὕδωρ μόνον[11] (ἁπλοῦν δὲ τὸ ὕδωρ ἄμικτον †ἐν[12] ἄλλοις τισὶ) τροφὴ γίνεται τῷ[13] †δὲ δεῖν[14] μὲν τὴν τροφὴν σύστασίν τινα ἐν τῇ θρέψει τε καὶ κατεργασίᾳ[15] λαμβάνειν, μὴ δύνασθαι δὲ αὐτὸ καθ' αὑτὸ[16] τὸ ὕδωρ συνίστασθαι. Δεῖ γὰρ ϖαχύτητά τινα ἔχειν σωματώδη τὸ συστησόμενον καὶ διὰ ϖέψεως μεταβληθησόμενον. Διὸ καὶ κόπρον ϖαραμιγνύουσιν[17] οἱ γεωργοὶ καὶ ἀναταράσσουσι[18] ταύτῃ ὑδρεύοντες[19] τὰ φυτά· οὐδὲ γὰρ ἄλλως[20] ϖρέμνον[21] ***[22] ἢ[23] ῥίζα ἢ φλοιὸς

[1] αἱ add. NDBCAM. — [2] γινόμεναι add. NDBCA. — [3] δέ D. — [4] καὶ M. — [5] ὧν NDBCA. — [6] ὀσφραντοῖς M. — [7] om. BCAM. — [8] τοῦτον M. — [9] ϖροτίθησιν ND. — [10] ᾧ NDBCAM. — [11] post ἁπλοῦν δὲ τὸ ὕδωρ NDBCAM. — [12] Lisez ὂν. — [13] τῷ† δε] τόδε NBCAM. τὸ δὲ D. Effacez δέ. — [14] δεῖ AM. — [15] κατεργασίαν NDBCAM. — [16] ἑαυτὸ N. — [17] ϖεριμιγνύουσιν ND. μιγνύουσιν BCA. — [18] ἀντιταράσσουσιν N. — [19] ὑδρέσοντες CA. ὑδρεύσοντες M. — [20] ἁπλῶς NDBCA. — [21] ϖρέμνος CAM. — [22] Il manque ἄν. — [23] ἡ N.

---

erunt autem utique et digestorum fructuum segregationes facte extra ipsos. Si itaque non simplex corpus alimentum, et aer, per quem odoratus fit, non utique erunt odorabilibus nutrita aliqua; simplicem enim aerem, velut respirantes[1] et odorantes[2], suscipiunt. Huic autem apponit quod neque aqua (solum autem aqua simplex non mixta in aliis quibusdam) alimentum[3] fit, eo autem quod oportet alimentum consistentiam quandam accipere in elaboratione et nutritione, non possit autem ipsa secundum se aqua constare. Oportet enim grossiciem quandam habere corpoream quod constat et per digestionem permutandum[4]. Propter quod et stercus miscent agricole et concutiunt hoc irrigantes plantas; neque enim aliter stipes aut radix aut

[1] respirantis. — [2] odorantis. — [3] aliter. — [4] permutandam.

ἢ καρπὸς γένοιτο. Εἰ δὲ μηδὲ[1] τὸ ὕδωρ μόνον τρέφειν οἷόντε, ἧτΊον ἔτι ὁ ἀὴρ τρέφοι ἄν· λεπΊότερος γὰρ οὗτος[2] καὶ ἧτΊον σωμάτων σύσΊασιν δεχόμενος. Τὰ δὲ πλεῖσΊα τῶν ὀσφραινομένων[3] διὰ τούτου[4] ὀσφρᾶται. Εἴη δ' ἂν ἡ ἐπιχείρησις κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧτΊον.

XIII. 445 a 23-b 2. « Πρὸς... τοῦτον. » (23-27. « πρὸς... τόπον. ») Καὶ διὰ ταύτης τῆς ἐπιχειρήσεως δείκνυσιν ὅτι μὴ τῇ ὀσμῇ τρέφεταί[5] τινα ζῷα. Πᾶσι[6] γὰρ τοῖς ζώοις ἐσΊί τις τόπος[7] ἀποκεκριμένος[8] ἐν τῷ σώματι, εἰς ὃν δέχεται[9] τὴν τροφήν. Οὗτος δέ[10] ἐσΊιν ἡ κοιλία· αὕτη γὰρ ὑποδέχεται τὴν πρώτην[11] τροφήν[12], ἐξ ἧς καὶ κατὰ μεταβολὴν πᾶν τὸ σῶμα τὴν χορηγίαν ἔχει, πρώτης τῆς καρδίας πεσΊούσης τὸ αἷμα καθαρῶς καὶ χορηγούσης αὐτὸ τοῖς ἄλλοις μέρεσιν. Εἰ δὴ[13] ἡ μὲν κοιλία δεκτικὴ τῆς τροφῆς (ἀπὸ ταύτης γὰρ ἡ χορηγία καὶ ἡ μεταβολή τε καὶ

[1] μηδὲν NDBCAM. — [2] οὕτως AM. — [3] ὀσφρονομένων N. — [4] τοῦτο ND. — [5] τρέφεσθαι A. — [6] ...σι M. πᾶσα D. πᾶσι... ζῴοις om. BCA. — [7] καὶ add. BCAM. — [8] ἀποκεκριμένως AM. — [9] δέχονται N. — [10] δ' N. — [11] post τροφήν pr. N. om. BCAM. — [12] καὶ add. BCAM. — [13] δὲ DBAM.

---

cortex aut fructus fierent. Si autem neque aqua sola nutrire potest, minus adhuc aer nutriet utique; subtilior enim iste et minus corporum consistentiam suscipiens. Plurima autem odorantium per hoc odorant. Erit autem argumentatio[1] secundum magis et minus.

XIII. 445 a 23-b 2.] « Adhuc autem quia[2] in omnibus animalibus est locus susceptivus. » (23-27.) Et per hanc argumentationem ostendit quod odore non nutriantur alica animalia. Omnibus enim animalibus est aliquis locus distinctus in corpore, in quo suscipiunt alimentum. Hoc autem est venter; hoc enim suscipit primum alimentum. Consequenter et secundum permutationem totum corpus distributionem habet, primo corde digerente sanguinem pure et distribuente ipsum aliis partibus. Si igitur venter est susceptivus alimenti (ab hoc

[1] augmentatio. — [2] quare.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 445 a 23-27.

ἀνάδοσις[1] τῆς τροφῆς τοῖς τρεφομένοις), τὸ δὲ πνεῦμα καὶ ἡ ὀσμὴ οὐκ εἰς τὴν κοιλίαν ἔρχεται[2], οὐκ ἂν εἴη τῶν τρεφόντων τοῦτο. Ὅτι δὲ μὴ εἰς τὴν κοιλίαν ἡ[3] ὀσμὴ μηδὲ[4] ἔνθα ἡ τροφή, ἔδειξεν ἀπό τε[5] τοῦ τὸ τῆς ὀσφρήσεως αἰσθητήριον περὶ τὴν κεφαλὴν εἶναι καὶ γίνεσθαι τὴν ὄσφρησιν μετὰ πνεύματος καὶ τοιαύτης ἀναθυμιάσεως. Τὸ δὲ πνεῦμα τὸ ἀναπνεόμενον οὐκ εἰς κοιλίαν[6] οὐδὲ ἔνθα ἡ τροφὴ φέρεται, ἀλλ' εἰς τὸν πνεύμονα. Ὥστε εἴτε εἰς τὴν[7] κεφαλὴν, ἔνθα τὸ αἰσθητήριον τῆς ὀσφρησέως, φέροιτο, εἴτε εἰς[8] πνεύμονα, ἔνθα τὸ ἀναπνεόμενον πνεῦμα, οὐκ ἂν εἴη τῶν τρεφόντων. Εἰ δέ τινα τῶν ζώων ἐκλυόμενά[9] ποτε ὑπό τινων ὀσμῶν ἐπανίσταται, οὐκ ἂν εἴη σημεῖον τοῦτο τοῦ τρέφεσθαι. Οὐ γὰρ μόνον ἡ τροφὴ ἐπανίστησιν[10] οὐδὲ ἡ ὀσμὴ μόνη, ἀλλὰ καὶ τοῦ ψυχροῦ[11] ὕδατος πρόσκλυσις[12] τονώσασα, καὶ ἂν πληγῇ τις, ἃ οὐδεὶς †εἴπῃ[13] τρέφειν.

[1] ἀνάδεσις AM. — [2] ἔχεται B. — [3] om. NDBCA. — [4] μὴ CA. del. M. — [5] om. CAM. — [6] κοιλία N. — [7] om. CAM. — [8] εἰς πνεύμονα] ἐς πνεύμονα C. ἐσπνεύμονα AM. — [9] ἐκλυόμενον pr. B. — [10] ἐπανίσταται (ἐπανίστα D) ἀλλ' NDBCAM. — [11] om. NDBCA. — [12] πρόσκλυσιν CA. — [13] om avec un blanc de deux lettres N, sans blanc D. Lisez ἂν εἴποι.

enim distributio et permutatio et assignatio alimenti hiis que nutriuntur), spiritus autem et odor non in ventrem venit, non utique erit[1] nutrimentum hoc. Quod autem non in ventrem odor neque ubi alimentum, ostendit per hoc quod odoratus sensiterium circa caput est et sic odoratus cum spiritu et tali exaltatione fit. Spiritus autem respiratus non in ventrem neque ubi alimentum fertur, sed in pulmonem. Quare sive in caput, ubi sensiterium odoratus[2], sive in pulmonem, ubi respiratus spiritus, feratur, non utique erit nutrientium[3]. Si autem aliqua animalium dissoluta aliquando ab aliquibus odoribus restaurata fuerint, non erit utique signum quod nutriantur[4]. Non enim solum alimentum restaurat neque odor solus, sed et aque frigide aspersio confortans et utique percussura aliqua, que nullus dicet nutrire.

[1] enim. — [2] odoratur — [3] nutrimentum. — [4] mutantur.

445 a 27-b 2. « Ὅτι... τοῦτον. » Ἀλλ' ὅτι μὲν τὸ ὀσφραντόν[1], καθὸ ὀσφραντόν ἐσῖιν, οὐ τρέφει, δῆλον εἶναί φησι. Προσέθηκε[2] δὲ τὸ « ᾗ[3] ὀσφραντόν, » ἐπεὶ κατὰ συμϐεϐηκὸς δύναται καὶ τὸ ὀσφραντὸν τρέφειν. Τῇ[4] γὰρ τροφῇ συμϐέϐηκεν ὀσφραντῇ εἶναι, ὡς προείρηται. Ὅτι μέντοι τὰ ὀσφραντὰ τὰ ἁπλῶς καὶ τῇ ἑαυτῶν φύσει τοιαῦτα[5] εἰς ὑγείαν συμϐάλλεται τοῖς ἀνθρώποις, καὶ διὰ τῆς αἰσθήσεώς φησιν εἶναι γνώριμον. Ὑγιεινότερον γὰρ διάγουσιν οἱ ἐν ταῖς τοιαύταις ὀσμαῖς ἀνασῖροφὰς ποιούμενοι καὶ ἧτῖον ἁλίσκονται πάθεσί τισιν, ὡς γνώριμον γίνεται μάλισῖα ἐν τοῖς λοιμώδεσι κατασῖήμασιν. Ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν εἰρημένων δῆλον τοῦτο. Ἥ τε γὰρ τῶν τοιούτων εὐωδία[6] διὰ θερμότητα εὔκρατος[7], δι' ἣν καὶ ὑφ' ἧς ἡ πέψις ἡ ἐν αὐτοῖς, καὶ ὁ περὶ τὴν κεφαλὴν τόπος, μάλισῖα τοῖς ἀνθρώποις ψυχρὸς ὢν διὰ τὴν τοῦ ἐγκεφάλου ὑγρότητα καὶ δεόμενος τοιαύτης ἐπικουρίας. Καὶ ἔσῖι, φησὶν, ἀνάλογον ὡς[8] ὁ χυμὸς πρὸς τὸ θρεπῖικὸν καὶ τὰ τρεφόμενα ἀναπληρῶν αὐτῶν τὴν κατὰ

[1] ὀσφραντικόν D. — [2] πρόσεθηκεν AM. — [3] om. ND. — [4] τῇ... τροφῇ .. ὀσφραντῇ] ἡ... τροφή... ὀσφραντή ND. — [5] αὐτὰ NDBCA. — [6] εὐώδης B. — [7] ἄκρατος CA. εὔκρατον M. — [8] καί D.

---

445 a 27-b 2.] Sed quod quidem odorabile, secundum quod odorabile est, non nutrit, palam esse ait. Apposuit autem*** odorabile nutrire. Alimento enim accidit odorabile esse, ut predictum est. Quod autem odorabilia que simpliciter et propria natura[1] talia ad sanitatem conferuntur hominibus, et per sensum ait esse manifestum. Sanius enim degunt qui in talibus odoribus conversantur et magis affliguntur a passionibus quibusdam, ut notum maxime fit in pestilentiis. Sed et ex dictis palam hoc. Talium enim suavitas propter caliditatem bone contemperantie, per quam et a qua digestio que in ipsis, et qui[2] circa capud locus, maxime hominibus frigidus existens propter cerebri humiditatem et indigens tali auxilio. Et est, ait[3], proportionaliter ut sapor ad nutrimentum et ea que nutriuntur replens ipso-

[1] natura talia] naturalia. — [2] que. — [3] aut.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 445 b 3-11.

τοῦτο ἐνδείαν τῇ προσκρίσει, οὕτω τὸ ὀσφραντὸν πρὸς ὑγείαν[1]· πάλιν γὰρ αὖ τοῦτο εἰς τὴν ὑγείαν συντελοῦν ἀναπληροῖ[2] τῇ οἰκείᾳ θερμότητι τὴν περὶ τὴν κεφαλὴν πλεονάζουσαν[3] ψυχρότητα.

XIV. 445 b 3-11. « Ἀπορήσειε... δέ. » Εἰπὼν[4] περὶ[5] τῶν αἰσθητηρίων καὶ περὶ τῶν ἑκάστῃ αἰσθήσει ὑποκειμένων αἰσθητῶν τίνα ποτὲ ὄντα ἐστὶν[6] αἰσθητά (περὶ γὰρ τοῦ ἁπλοῦ αἰσθητοῦ[7] (†ὅτι[8] γὰρ σύγκριμα τούτου ὄψεσι †τοῦτο) ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς εἴρηται[9]· διὸ[10] νῦν τὸν περὶ αὐτοῦ παρείασε[11] λόγον), ἀπορεῖ †δέ[12] τινα ἀπορίαν[13] ἠρτημένην τῶν αἰσθητῶν. Ζητεῖ γὰρ εἰ[14], ὥσπερ τὰ σώματα ἐπ' ἄπειρον τέμνεται[15], οὕτω καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς πάθη ***[16]. Ἔστι τὰ αἰσθητὰ πάθη †ἄρα[17] τῶν σωμάτων χρώματα, χυμοί, ὀσμαί[18], ψόφοι, βάρη, κουφότητες, θερμότητες, ψυχρό-

[1] ὑγίειαν N. — [2] ἀναπληρεῖ N (?) D. — [3] θερμότητα καὶ add. CA. θερμότητα add. ND pr. B. — [4] ἀπορήσειε δ' ἄν τις εἰ πᾶν σῶμα εἰς ἄπειρον (ἄπειρα CAM) διαιρεῖται, ἆρα καὶ τὰ παθήματα τὰ αἰσθητὰ (εἴη add. M) ὧν NDBCAM. — [5] τε add. ND — [6] del. M. — [7] αἰσθητηρίου NDBCAM. — [8] ὅτι... τοῦτο] Ceci est gâté. — [9] Arist. *De An.* II, XI. — [10] διὸ ... τὸν] διὸν αὐτὸν N. — [11] παρείασεν CAM. — [12] Lisez δή. — [13] om. BCA. — [14] εἰ ὥσπερ] ὡς εἴπερ BCA. — [15] τέμνεσθαι NDBCA. — [16] Suppléez τὰ αἰσθητά. — [17] ἆρα DBCAM. Transposez avant τὰ αἰσθητά. — [18] ὀσμοὶ AM.

---

rum indigentiam secundum hoc aggregatione, sic odorabile ad sanitatem; rursum enim hoc ad sanitatem faciens supplens propria caliditate eam[1] que circa capud frigiditatem habundantem.

XIV. 445 b 3-11.] « Dubitabit autem utique aliquis si omne corpus « in infinitatem dividitur igitur et passiones sensibiles erunt. » Cum dixisset de sensibus et de subiectis sensibilibus unicuique sensui qualia entia sunt sensibilia (de tangibili enim sensibili (quod enim***) in hiis que de anima dictum est; propter quod nunc pretermisit sermonem de ipso), querit autem quandam dubitationem ortam a sensibilibus. Querit enim si, quemadmodum corpora in infinitum dividuntur, sic et que in ipsis sunt passiones. Sensibiles passiones igitur corpo-

[1] ea.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 445 b 3-11.

τητες, ὑγρότητες, ξηρότητες, μαλακότητες, σκληρότητες, καὶ ὅσαι ἄλλαι ἁπλαὶ[1] ἐναντιώσεις. Πάντα γὰρ ταῦτα αἰσθητὰ ὄντα πάθη τῶν σωμάτων ἐσΊίν· ἐκείνοις γὰρ συμβέβηκεν. Ἀπορεῖ δὴ[2] πότερον καὶ ταῦτα[3] συνδιαιρεῖται τοῖς σώμασι καὶ ἐπ' ἄπειρόν ἐσΊι διαιρετὰ ἢ ἵσΊαται ἡ τουτῶν τομὴ καὶ τέμνεται τὰ σώματα εἴς τινα, ἃ οὐκ[4] ἔχει ***[5] πάθη ταῦτα[6] ἃ αἰσθητά ἐσΊί τε καὶ λέγεται. Ἀπορεῖ δὲ περὶ τούτου[7], διότι δοκεῖ, ἑκατέρου ὑποτεθέντος, ἄτοπόν τι ἕπεσθαι. Εἰ μὲν γὰρ συνδιαιρεῖται τοῖς σώμασι τὰ πάθη, τῷ ἕκασΊον[8] τῶν παθῶν τούτων κινητικὸν[9] εἶναι τῆς αἰσθήσεως (ἕκασΊον[10] γὰρ αὐτῶν ἅμα τέ ἐσΊι τοῦτο[11] ὅ ἐσΊιν, οἷον λευκὸν ἢ μέλαν, ἢ θερμόν, ἢ ψυχρόν, ἢ γλυκύ, ἢ πικρόν, ἤ τι τῶν ἄλλων, καὶ[12] αἰσθητόν ἐσΊιν[13]· αἰσθητὸν[14] δέ ἐσΊι τῷ[15] δύνασθαι κινεῖν τὴν αἴσθησιν, τουτέσΊι τῷ[16] δύνα-

[1] ὀπΊάς D. ἀπλαῖ CAM. — [2] δὲ DBCAM. — [3] ἐνταῦθα pr. BCAM. — [4] οὐκ ἔχει] οὐ κατέχει NDBCAM. — [5] Suppléez τά. — [6] ταυτόν D. — [7] τούτων D. — [8] ἕκασΊα ND. — [9] κινητικά D. — [10] τε add. NDBCAM. — [11] τούτῳ ND. τούτων AMBC. — [12] om. D. — [13] ἐσΊιν... δὲ] ἐσΊι τὸ δὲ αἰσθητὸν NBCAM. — [14] αἰσθητὸν... ἐσΊι om. D. — [15] τὸ NDCA. — [16] τὸ ND.

---

rum sapores, colores, odores, soni, gravitates, mollicies, duricies, et quecumque alie tangibiles contrarietates. Omnia enim hec sensibilia existentia passiones corporum sunt; illis enim accidunt. Dubitat itaque[1] utrum et hec similiter dividuntur corporibus et in infinitum sunt divisiva aut stat harum decisio et dividuntur corpora in quedam, que non habent passiones has que sensibiles sunt et dicuntur. Dubitat autem de hoc, quia videtur, utroque supposito, inconveniens aliquod sequi. Siquidem enim condividuntur corporibus passiones, eo quod unaqueque harum passionum motiva sit sensus (quelibet autem passionum harum simul est hoc quod est, puta album aut nigrum, aut calidum, aut dulce, aut frigidum, aut amarum, aut aliquod aliorum, et sensibile est; sensibile autem est in posse movere sensum, hoc est

[1] utique.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.
—
445 b 3-11.

σθαι ἐνεργείᾳ αἴσθησιν αὐτοῦ γίνεσθαι· οὐ γὰρ πᾶν αἰσθητὸν ἐνεργείᾳ ἐσ7ὶν αἰσθητόν, οὐδ' εὐθὺς[1] καὶ τῷ[2] αἰσθητὸν[3] εἶναι καὶ αἴσθησίς ἐσ7ι κατ' ἐνεργείαν αὐτοῦ· ἅμα μέντοι αἰσθητόν ἐσ7ι καὶ δύναμιν ἔχει τοῦ κινεῖν αἴσθησιν· εἰ γὰρ μὴ τοῦτο, οὐδὲ αἰσθητόν), εἰ δὴ ἐπ' ἄπειρον συνδιαιρεῖται τοῖς σώμασι τὰ πάθη, καὶ ἡ δύναμις, καθ' ἣν κινητικὰ[4] τῶν αἰσθήσεών ἐσ7ιν, ἐπ' ἄπειρον καὶ ἡ κατ' ἐνέργειαν αἴσθησις αὐτῶν διαιρεθήσεται. Πάντα[5] γὰρ ἔσ7αι μέγεθος, τουτέσ7ι σῶμα †αἰσθητόν[6]. Ἀλλ' εἰ πᾶν σῶμα***[7] αἰσθητόν, πᾶν μέγεθος ὁρατόν ἐσ7ι καὶ αἰσθητόν.***[8] καὶ ὁτιοῦν μόριον[9] τοῦ σώματος ὁρατόν[10]· πᾶν δὲ τὸ ὁρώμενον μετὰ[11] μεγέθους ὁρᾶται· πᾶν[12] μέγεθος ἄρα ὁρατὸν ἔσ7αι καὶ αἰσθητόν. Οὐ γὰρ οἷόντε λευκὸν μέν[13] τι ὁρᾶν, μὴ[14] ποσὸν δέ· ὥσ7ε ἐν ὁπηλικῳοῦν μεγέθει χρῶμά ἐσ7ι καὶ ὁρατόν, καὶ τὸ μέγεθος[15] ἂν εἴη αὐτὸ ὁρατόν τε καὶ αἰσθητόν· οὕτω τε οὐδ' ἂν εἴη σῶμα διὰ μικρότητα[16] ἀναίσθητον.

[1] ἔνθα NDBCAM. — [2] τὸ M pr. D. corr. B. — [3] αἰσθητῷ corr. D. — [4] κινεῖται BCA. — [5] πᾶν corr. B. — [6] Peut-être faut-il effacer ce mot. — [7] Suppléez ὁρατὸν. — [8] Suppléez Καὶ γὰρ αἰσθητὸν. — [9] μόριον .. ἄρα om. NDBCA. — [10] ὁρα... M. — [11] με... M. — [12] π... M. — [13] μέν τι] μέντοι N. — [14] post δὲ M. οὐ NDB. om. CA. — [15] om. ND. — [16] σμικρότητα CAM.

in posse actum sensitivi ipsius fieri; non enim omne sensibile actu est sensibile, neque mox per sensibile esse et sensus est secundum actum ipsius; simul tamen sensibile est et potentiam habet movendi sensum; si enim non hoc, neque sensibile), si itaque in infinitum simul dividuntur corporibus passiones, et potentia secundum quam motiva sensuum est, in infinitum et qui secundum actum sensus ipsorum dividetur. Omnia erunt enim magnitudo, hoc est corpus sensibile. Sed si omne corpus sensibile, omnis magnitudo sensibilis est et visibilis. Omne autem quod videtur cum magnitudine videtur. Omnis magnitudo igitur visibilis erit et sensibilis. Non enim possibile album aliquid videre, non quantum autem; quare in quantacumque magnitudine color est et visibile, et magnitudo ipsa utique erit visibilis et sensibilis; sicque nullum utique erit corpus propter parvitatem insen-

Ἀλλὰ μὴν δοκεῖ ἔνια μεγέθη καὶ μόρια τοῦ σώματος ἐκφεύγειν τὴν αἴσθησιν. Εἰ δὲ τοῦτο, οὐδ' ἂν πᾶν[1] μόριον τοῦ σώματος ἐν αἰσθητῷ πάθει εἴη. Εἵπετο γὰρ τῷ[2] ἔχειν πάθος αὐτὸ τὸ καὶ αἰσθητὸν αὐτοῦ τὸ μέγεθος εἶναι.

XV. 445 b 11-14. « Εἰ... αἰσθητῶν. » Ἀγαγὼν δὲ τὴν πρώτην ὑπόθεσιν τὴν εἰ συνδιαιρεῖται[3] τὰ πάθη τοῖς[4] σώμασιν ἐπὶ τὸ ἄτοπον[5] τοῦτο[6] τό[7], παντὸς μορίου σώματος ἐπ' ἄπειρον τεμνομένου, πᾶν μέγεθος αἰσθητόν τε καὶ ὁρατὸν ἔσεσθαι, μέτεισιν ἐπὶ τὴν ἀντικειμένην ταύτῃ[8] ὑπόθεσιν, τὴν λαμβάνουσαν μὴ συνδιαιρεῖσθαι τὰ πάθη τοῖς σώμασιν ἐπ' ἄπειρον, καί φησιν· « εἰ[9] γάρ... πάθος. » Ἔστι γὰρ ὃ λέγει· εἰ γὰρ μὴ συνδιαιροῖτο τὰ πάθη ἐπ' ἄπειρον[10] τοῖς σώμασιν, εἴη ἂν[11] τινα μόρια τοῦ σώματος τοῦ τεμνομένου σώματα[12] καὶ αὐτὰ ὄντα μηδὲν ἔχοντα

[1] om. ND. — [2] τὸ CA. — [3] συνδιαιροῖτο N. — [4] τοῖς σώμασιν] τοῦ σώματος CAM. — [5] ἄπειρον NDBCAM. — [6] del. M. — [7] om. CAM. — [8] ταύτην NDB. — [9] Le texte d'Aristote continue jusqu'à αἰσθητῶν AM. — [10] καὶ αὐτὰ add. ND. ἑαυτὰ add. BCA. — [11] ἃ pr. B — [12] om. NDBCA

---

sibile. At vero videntur quedam magnitudines et partes corporis*** in sensibili passione esse. Sequébatur enim ex habendo passionem ipsum et sensibile ipsius magnitudinem esse.

XV. 445 b 11-14.] Ducens autem primam suppositionem hanc, scilicet si dividantur passiones corporibus in infinitum ad inconveniens hoc, omni parte corporis in infinitum decisa, omnem magnitudinem sensibilem et visibilem fore quidem aliquibus, ad oppositam[1] huic suppositionem accipientem non simul dividi passiones corporibus in infinitum, et ait « si enim non sic, continget utique aliquod corpus « nullum habens colorem neque gravedinem neque aliquam talem passionem. » Est enim quod dicit : si enim non condividantur passiones in infinitum corporibus, erunt utique quedam partes corporis incisi[2] corpora et ipse existentes nullum habentes colorem neque gravedi-

[1] oppositum. — [2] incidi.

μήτε χρῶμα μήτε βάρος μήτε ἄλλο τι πάθος αἰσθητόν· ἀλλ' εἰ τοῦτο, ἔσται καὶ τὸ[1] ἄλλο ὅλον[2] μέγεθος συγκείμενον ἐξ οὐκ αἰσθητῶν οὐδὲ[3] ἐχόντων πάθος.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.

445 b 14-15.

XVI. 445 b 14-15. « Ἀλλ'... μαθηματικῶν. » Ταῦτα εἰπὼν ἐπιφέρει· « Ἀλλ'... μαθηματικῶν. » Τὸ γὰρ φυσικὸν καὶ αἰσθητὸν σῶμα ἀναγκαῖον καὶ διαιρεῖσθαι εἰς μέρη φυσικά. Πᾶν δὲ[4] φυσικὸν σῶμα σὺν[5] πάθεσι[6] καὶ συγκεῖται ἐκ τοιούτων[7]. Εἰ γὰρ μὴ ἐκ τοιούτων εἴη συγκείμενον καὶ εἰς τοιαῦτα[8] διαιρούμενον, εἴη ἂν ἐκ μαθηματικῶν σωμάτων τὰ φυσικὰ συγκείμενα· ἀπαθῆ γὰρ τὰ μαθηματικά. Ἀλλὰ μὴν ἀδύνατον[9] ἐκ τοιούτων λέγειν[10] συγκεῖσθαι σώματα φυσικά τε καὶ αἰσθητά, τῷ[11] ταῦτα, λέγω δὲ[12] τὰ μαθηματικὰ σώματα, μηδὲ[13] ἐν ὑποστάσει εἶναι καθ' αὑτά, ἀλλὰ τῇ ἐπινοίᾳ χωριζόμενα[14] τῶν παθῶν λαμβάνεσθαι.

[1] om. CAM. — [2] om. NDBCA. — [3] οὐδὲν NDBCAM. — [4] γὰρ AMBC. — [5] σὺν πάθεσι] συμπάρεστι BCAM. — [6] πάθεσιν D qui ajoute presque partout le ν euphonique. — [7] τούτων DCAM. — [8] τοιαῦτο (sic) N. — [9] οὐ δύναται D. — [10] λέγει N. — [11] τῷ ταῦτα om. NDBCA. — [12] δὴ N. — [13] μηδὲν NDBCAM. — [14] χρώμενα D.

---

nem neque aliquam aliam passionem sensibilem. Sed si hoc, erit et alia magnitudo composita ex non sensibilibus[1] neque habentibus passionem.

XVI. 445 b 14-15.] Et cum hoc dixisset infert : « Sed necesse; « non itaque[2] ex mathematicis. » Naturale enim et sensibile corpus necesse est dividi in partes phisicas. Omne autem naturale corpus cum passionibus et componitur[3] ex talibus. Si enim non ex talibus fuerit compositum et in talia divisum, utique erunt ex mathematicis corporibus naturalia composita; sine passione enim que mathematica. At vero impossibile ex talibus dicere componi corpora phisica et sensibilia, eo quod hec, dico autem mathematica corpora, neque in ypostasi possunt esse secundum se, sed intellectu a passionibus separata accipi.

[1] sensibus. — [2] utique. — [3] componi.

XVII. 445 b 15-17. « Ἔτι... ὄντα. » « Ταῦτά » φησι τὰ ἀπαθῆ[1] τε καὶ ἀναίσθητα σώματα. Εἰ δ' εἴη τινὰ τοιαῦτα εἰς ἃ διαιρεῖται τὰ αἰσθητὰ σώματα, τίνι κρινοῦμέν τε καὶ γνωσόμεθα; πάντα μὲν γὰρ ἃ γινώσκομεν ἢ νοητὰ ὄντα ἢ αἰσθητὰ γινώσκομεν ἢ[2] διὰ τοῦ νοεῖν αὐτὰ ἢ διὰ τοῦ αἰσθάνεσθαι αὐτῶν· δύο γὰρ ταῦτα κριτήρια ἡ φύσις ἡμῖν δέδωκεν[3] ἐπὶ[4] τὴν τῶν ὄντων γνῶσιν τῷ καὶ τὰ ὄντα ταύταις[5] ταῖς διαφοραῖς διαιρεῖσθαι. Ἀλλὰ μὴν τὰ μέρη τῶν σωμάτων ταῦτα τὰ ἀναίσθητά τε καὶ ἀπαθῆ οὐδέ[6] τῳ[7] τούτων ὑποπεσεῖται. Οὔτε γὰρ τῷ νῷ· οὐ γὰρ νοητὰ καθ' αὑτά. Οὐδὲν γὰρ ὁ νοῦς τῶν ἐν ὑποκειμένῳ καθ' αὑτὸ ἐκτὸς ὄντων χωρὶς αἰσθήσεως νοεῖ[8] · ἔστι[9] γάρ τινα ἐκτὸς ὄντα καθ'[10] αὑτὰ † καὶ[11] ἐκτὸς ὄντων χωρὶς[12] αἰσθήσεως † νοῇ[13] ὑφέστηκε[14] οὐ † πέφυκεν, ἀλλ' οὐχὶ ἄτομοι οὐσίαι ὄντα· τὰ γὰρ εἴδη τὰ τούτων καὶ τὰ κοινὰ οὐκ ἐκτὸς

[1] πάθη NDBCAM. — [2] om. D. — [3] δέδωκε AM. — [4] δέ D. — [5] ταῦτα NDBCAM. — [6] οὐδέ τῳ] οὐδ' ἐνίῳ B. — [7] πω NDCA. — [8] νοεῖσθαι NDBCA. — [9] ἔστι... ὑφέστηκε om. NDBCA. intercalé par M dans A entre νοεῖ et σθαι. — [10] ... M. — [11] καὶ ... πέφυκεν] tout ceci est gâté. — [12] χωρ... M. — [13] sic M. — [14] Après ce mot il y a eu peut-être une ou deux lettres de rognées dans M.

XVII. 445 b 15-17.] « Adhuc quo iudicamus hec aut cognoscimus? « aut intellectu. Si enim intellectualia. » « Hec » ait impassibilia et insensibilia corpora. Si sint aliqua talia in que dividuntur sensibilia corpora, quo iudicamus et cognoscimus? Omnia quidem enim que cognoscimus aut intellectualia existentia aut sensibilia iudicamus aut per intelligere ipsa aut per sentire ipsa; duo enim hec iudicatoria natura nobis[1] dedit ad cognitionem entium eo quod entia hiis differentiis dividantur. At vero partes corporum hee insensibiles et impassibiles neque hiis subicientur[2]. Neque enim intellectui; non enim intellectualia secundum se. Intellectus enim*** subiectorum secundum se extra entium sine sensu intelligit; sunt enim quedam extra entia secundum se *** indivisibiles[3] substantie existentia; species enim horum

[1] ubi. — [2] obicientur. — [3] indivisibilis.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 445 b 17-19.

ὑφέστηκεν οὐδὲ καθ' αὑτά· ἐν γὰρ τῷ νοεῖσθαι τὸ εἶναι τοῖς κοινοῖς, ὥστε καὶ[1] ἡ ὑπόστασις αὐτῶν ὡς τοιούτων ἐν τῷ νῷ καὶ[2] οὐκ ἐκτός. Εἰ †δὲ[3] μηδὲν τῶν οὕτως[4] ὄντων χωρὶς αἰσθήσεως ὁ νοῦς νοεῖ, ταῦτα[5] δὲ οὐκ αἰσθητά, οὔτ' ἂν ὁ νοῦς αὐτὰ οὔτε ἡ αἴσθησις ἔκρινε[6]. Νοεῖ δὲ ὁ νοῦς τὰ αἰσθητὰ μετ' αἰσθήσεως τῷ[7] δύνασθαι, αἰσθήσεως αὐτῶν[8] γενομένης, τὸν[9] νοῦν αὐτὸν θεωρεῖν τήν τε πρὸς ἄλληλα διαφορὰν καὶ τὸ τί ἦν εἶναι ἑκάστῳ αὐτῶν καὶ πῶς ἔχει τὰ τοιαῦτα πρὸς τὸ καθόλου, καὶ τῷ[10] διαλαμβάνειν ἁπάντων τῷ λόγῳ τό τε συμβεβηκὸς αὐτοῖς καὶ τὸ εἶδος τὸ ὑποκείμενον.

XVIII. 445 b 17-19. « Ἅμα... λόγος. » Καὶ τοῦτο ἄτοπον προσφέρει τῇ δόξῃ[11] τῇ εἰς ἀπαθῆ διαιρούσῃ[12] τὰ αἰσθητὰ σώματα, τὸ[13] ἔσεσθαι σύμφωνον τὸ λεγόμενον τοῖς τὰ ἄτομα μεγέθη ὑποτιθεμένοις. Ὧ γὰρ

[1] om. NDBCA. — [2] om. CAM. — [3] Lisez δή. — [4] om. BCA. — [5] ταῦτα δὲ om. BCA. — [6] κρίνῃ ND. ἔτι κρινεῖ CAM. ἔτι κρίνῃ corr. B. — [7] τῷ... αἰσθήσεως om. D. — [8] αὐτῷ CAM. — [9] τῷ AM. — [10] τὸ NDB. — [11] δόξει D. — [12] διαιροῦσι CAM. — [13] ὡς M.

---

et communia non extra subsistunt neque secundum se*** intelligi enim esse communibus; quare et subsistentia ipsorum ut talium in intellectu, et non extra. Si autem nichil sic habentium sine sensu intellectus intellegit, hec[1] autem non subsistentia, neque intellectus utique*** iudicat. Intelligit autem intellectus sensibilia cum sensu in posse, ipsorum sensu facto, intellectum ipsum[2] considerare et eam que ad invicem differentiam et quicquid erat esse uniuscuiusque ipsorum et quomodo habeant talia ad universale, et in distinguendo accidens ipsis et speciem subiectam.

XVIII. 445 b 17-19.] « Si hec[3] sic habent, videtur testari indivisiva « facientibus. » Et hoc inconveniens affert opinioni dividenti in impassibilia[4] sensibilia corpora[5], quod sit[6] consonum quod dicitur[7] indivisibiles magnitudines supponentibus. Qua enim illi utuntur ratione,

[1] hoc. — [2] ipsorum. — [3] hoc. — [4] impartibilia. — [5] eo *add.* — [6] sicut. — [7] dividitur in.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 445 b 19-20.

ἐκεῖνοι χρῶνται λόγῳ, ἀνάγκη καὶ τούς[1] ταῦτα λέγοντας χρῆσθαι καὶ λύειν τὰ ἀπορούμενα πρὸς αὐτούς. Λέγουσι δὲ οἱ τὰς ἀτόμους ὑποτιθέμενοι ἀπαθῆ[2] τὰ ἄτομα σώματα ὄντα ἐν τῇ ποιᾷ πρὸς ἄλληλα συνθέσει τε καὶ σχέσει τὰ πάθη καὶ τὰς τοιαύτας ποιότητας ἀπογεννᾶν. Τὸ αὐτὸ δὴ[3] ἐξαναγκασθήσονται[4] καὶ οὗτοι λέγειν. Καὶ γὰρ τούτοις ἐν τῇ ποιᾷ συνθέσει τῶν[5] ἀπαθῶν μερῶν τὰ πάθη τὰ ἐν τοῖς σώμασιν ὄντα γεννηθήσεται[6]. (445 b 19-20. « Ἀλλ'... κινήσεως. ») Ἃ εἰπὼν ἐπιφέρει[7] τὸ « ἀλλ' ἀδύνατα » τὰ ὑπ' ἐκείνων λεγόμενα, ἃ[8] καὶ αὐτοὶ εἴποιεν ἂν λύειν τὰ ἀπορούμενα θέλοντες[9]. Ἀδύνατα[10] γὰρ ἐροῦσι καὶ αὐτοὶ ταὐτά[11] γε[12] ἐκείνοις λέγοντες. Φησὶ δὲ εἰρῆσθαι περὶ τῶν τὰ ἄτομα ὑποτιθεμένων σώματα[13] ὅτι ἀδύνατα λέγουσιν ἐν τοῖς περὶ κινήσεως λόγοις, περὶ κινήσεως λέγων τὰ τελευταῖα τῆς Φυσικῆς ἀκροάσεως, ἐν οἷς ὅτι μὴ οἷόντε ἄτομον εἶναί τι[14] μέγεθος δέδειχε[15].

[1] τί ND. — [2] ἀπαθῶν D. — [3] om BCA. — [4] ἀναγκασθήσονται N. — [5] om. D. — [6] γεννηθήσεται MND. γενήσονται BCA. — [7] ἀλλ' ἀδύνατα add. ND. — [8] ὃ ND. — [9] ἐθέλοντες CAM. — [10] ἀδύνατον CAM. — [11] ταῦτά DBCAM. — [12] τε D. — [13] σωμάτων NBCAM. σωμάτων répété D. — [14] om. CAM. — [15] L'indication se rapporte à *Phys. ausc.* VI, 1, mais non au VIIIe livre, qu'Alexandre semble désigner.

---

necesse et hec[1] dicentes uti et solvere dubitata ad ipsos. Dicunt autem qui indivisibiles supponunt impassibilia indivisibilia corpora existentia in aliquali adinvicem compositione et habitudine passiones et tales qualitates adducere. Idem itaque et isti cogentur dicere. Et enim hiis in aliquali compositione impassibilium passiones que in corporibus existentes generabuntur. (445 b 19-20.) Que cum dixisset, infert « sed impossibilia[2] » que ab illis dicuntur, que[3] et ipsi dicent[4] utique solvere dubitata volentes. Impossibilia enim dicunt et ipsi hec[5] illis dicentes. Ait autem[6] dictum esse de supponentibus[7] indivisibilia corpora quod[8] impossibilia dicunt in de motu sermonibus, de motu dicens ultima phisici auditus, in quibus quod non sit possibile aliquam magnitudinem indivisibilem esse ostendit.

[1] hoc. — [2] impossibile. — [3] quod. — [4] dicunt. — [5] hoc. — [6] aliter. — [7] suppositionibus — [8] que.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.

445 b 20-27.

XIX. 445 b 20-27. « Περὶ... ἐναντία. » Περὶ τῆς λύσεως τῶν ἠπορημένων[1], ἃ[2] ἦν[3], ἐπεὶ τὰ πάθη συνδιαιρεῖται τοῖς σώμασιν ἐπ' ἄπειρον διαιρουμένοις, ἄτοπον ἔσεσθαι τὸ πᾶν σῶμα καὶ μέγεθος αἰσθητὸν γίνεσθαι, καὶ, μὴ συνδιαιρουμένων[4], τὸ[5] ἐξ ἀπείρων καὶ ἀπαθῶν συγκεῖσθαι τὰ σώματα, ἅμα, φησὶ, λύσομέν τε τὰ ἠπορήμενα[6] καὶ διὰ τῆς λύσεως τούτων δῆλον ποιήσομεν καὶ τὸ διότι πεπέρανται τὰ εἴδη τῶν καθ' ἑκάστην αἴσθησιν αἰσθητῶν, οἷον χρωμάτων χυμῶν ψόφων φθόγγων ὀσμῶν καὶ τῶν ἁπτῶν ἁπάντων. Τοῦτο γὰρ πρότερον μὲν προέλαβε καὶ αὐτὸ ὡς ὀφεῖλον ζητηθῆναι· νῦν δὲ συνάπτει τῶν ἠπορημένων[7] τὴν λύσιν τε[8] καὶ[9] τὴν τούτων[10] δεῖξιν ὡς οἰκείαν. Εἰ γὰρ ἐπ' ἄπειρον ἡ τομὴ τῶν παθῶν, πότερον καθ' αὐτὰ οὕτως ὡς τὰ εἴδη αὐτῶν ἄπειρά τέ ἐστι[11] καὶ καθ' αὐτὰ[12] διαιρετὰ τὰ πάθη ἐπ' ἄπειρον, ἢ οὐ

[1] ἀπορημένων D. — [2] ἢ M. — [3] ἦν A. — [4] συνδιαιρουμένης M διαιρουμένοις ND. διαιρουμένης BCA. — [5] τῷ corr. BCAM. — [6] ὑπορημένα D. — [7] ὑπορημένων D. — [8] om. ND. — [9] om. B. — [10] τούτου NDB. — [11] εἶναι NDBCAM. — [12] ἑαυτὰ NDB.

XIX. 445 b 20-27.] « De solutione autem istorum simul palam « erit et propter quid finite erunt species. » De solutione dubitatorum que erant ad impassibilia[1] simul dividi corporibus in infinitum divisis, inconveniens enim fore omne corpus[2] et magnitudinem sensibilem fieri, et, non condivisis, ex infinitis et impassibilibus componi corpora, simul, ait, solvemus dubitata, et per solutionem horum palam faciemus et propter quid finite sunt species sensibilium secundum unumquemque sensum, puta colorum saporum sonorum gustabilium odorum et tangibilium. Hec enim prius quidem precepit et ipsum quod debebat queri; nunc autem dubitatorum[3] copulat[4] solutionem et huius ostensionem ut proprium.*** enim ad infinitum decisio passionum, utrum secundum se sicut species ipsorum infinite sunt et secundum se indivisibiles passiones in infinitum, aut non se-

[1] impossibilia. — [2] corpore. — [3] dubitat. — [4] copulatorum.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 445 b 20-27.

καθ' αὑτὰ οὐδὲ τῷ εἴδει[1] ἡ ἐπ' ἄπειρον αὐτῶν τομὴ καὶ ὅλως ἡ εἰς μεγέθη, ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκὸς τῷ[2] ἐν οἷς ἐστι διαιρουμένοις συνδιαιρεῖσθαι καὶ αὐτά; Καὶ πρῶτον[3] μὲν δι' ἣν αἰτίαν ἀνάγκη ὡρίσθαι τὰ εἴδη τῶν αἰσθητῶν λέγει· ἔπειτα τοῦτο συνάψει τῇ[4] τῆς προκειμένης ἀπορίας λύσει καὶ δείξει πῶς χρήσιμον τὸ ἕτερον εἰς τὸ ἕτερον. Ἡ δὲ δεῖξις αὕτη. Ὧν ἐστιν ἔσχατά τινα, τουτέστιν ἐν οἷς τὰ πέρατα ὥρισται, ἀνάγκη τούτοις καὶ τὰ μεταξὺ τῶν τε ἐσχάτων καὶ τῶν περάτων ὡρίσθαι. Ἔσχατα δὲ ἐν παντὶ γένει τὰ ἐναντία· καὶ[5] ὥρισται τἀναντία[6], εἴγε[7] τὰ πλεῖστον[8] διεστῶτα ἀλλήλων ἐναντία, τὸ δὲ πλεῖστον ὡρισμένον τι[9]· ὥστε ἐν οἷς ἐναντία, ἐν τούτοις τὰ ἔσχατα ὥρισται. Ἐν[10] δὲ τοῖς αἰσθητοῖς πάθεσιν[11] ἐναντίωσίς ἐστι, καὶ τοῦτο δείκνυσι καθ' ἕκαστον αἰσθητὸν προχειριζόμενος. Τὰ ἄρα αἰσθητὰ ἅπαντα κατὰ τὸ εἶδος πεπέρανται. Εἰ γὰρ ὧν τὰ ἔσχατα πεπέρανται, τούτων καὶ τὰ μεταξὺ πεπέρανται,

[1] εἴδη MB. ᾔδει C. ἤδη A. — [2] τὸ γὰρ NDBCA. τῷ γὰρ M. — [3] πρῶτα BCA. — [4] τῆς CA. — [5] καὶ... τἀναντία] om. BCA. καὶ] ...M. — [6] τὰ ἐναντία ND. — [7] εἴ τε BCA. — [8] πλεῖστα ND. — [9] τε ND. om. BCAM. — [10] ἂν ND. — [11] πᾶσιν M. πάθεσι N.

---

cundum se neque specie que ad infinitum ipsorum decisio et totaliter que in magnitudines, sed secundum accidens, eo quod illis in quibus sunt divisis condividuntur et ipse? Et primo quidem propter*** causam necesse finitas esse species sensibilium dicit; deinde hoc coniunget predicte dubitationis solutioni[1] et ostendet qualiter utile alterum ad alterum. Ostensio ista : quorum sunt[2] altera quedam, hoc[3] est in quibus ultima terminata sunt, necesse hiis et intermedia ultimorum terminata esse. Ultima autem in omni genere contraria; et terminata sunt contraria, si quidem plurimum distantia[4] abinvicem contraria, quod autem plurimum determinatum aliquid; quare in quibus contraria, in hiis ultima determinata sunt. In sensibilibus autem passionibus contrarietas est, et ostendit hoc secundum unumquodque[5] sensibile inducens. Sensibilia igitur omnia secundum speciem finita

[1] solutionem. — [2] répété. — [3] hic. — [4] distantie. — [5] unum quod est.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 445 b 20-27.

[1] οἷς[2] δέ ἐσΊιν ἐναντία, τούτων τὰ ἔσχατα[3] πεπέρανται, ἐν οἷς ἄρα ἐσΊὶν ἐναντίωσις, ταῦτα[4] πεπέρανται· ἐν δὲ τοῖς αἰσθητοῖς πάθεσίν ἐσΊιν ἐναντίωσις· τὰ αἰσθητὰ ἄρα πάντα[5] πεπέρανται. Τὸ δὲ « ὧν τὰ ἔσχατα πάντα πεπέρανται, τούτων ἀνάγκη καὶ τὰ μεταξὺ πεπεράνθαι » νῦν μὲν ὡς γνώριμον λαμβάνει, ἔδειξε δὲ αὐτὸ ἐν τῷ πρώτῳ τῶν ὑσΊέρων Ἀναλυτικῶν[6]. Εἰ γὰρ μὴ εἴη γε αὐτὰ πεπερασμένα, ἀλλ' ἐπ' ἄπειρον[7], οὐδ' ἂν[8] τὰ ἔσχατα εἴη πεπερασμένα, μηδέποτε δυναμένων ἡμῶν ἐπὶ τὸ πέρας ἐλθεῖν τῷ τὰ[9] μεταξὺ ἄπειρα εἶναι. Ἔνεσ̓Ίι δὲ καὶ οὕτως ἐπιχειρήσαντα[10] δεῖξαι ὅτι μὴ εἰς ἄπειρα εἴδη τέμνεται τὰ αἰσθητά. Εἰ γάρ, ἀπείρων[11] τῶν εἰδῶν ὄντων, πᾶν εἶδος κατὰ ἀπείρων ἀτόμων κατηγορεῖται, ἀπειράκις ἄπειρα ἔσΊαι τινά. Εἰ δὲ κατὰ πεπερασμένων[12], πολλὰ ἄπειρα ἅμα ἔσΊαι (τοῦτο δὲ ἀδύνατον· ἡ γὰρ παράθεσις τῶν ἑτέρων

[1] Suppléez ἐν. — [2] .ῖς M. οἷς... πεπέρανται om. NDBCA. — [3] ...α M. — [4] post πεπέρανται CAM. — [5] om. CAM. — [6] Arist. *Anal. Post.* I, 19-22. — [7] Suppléez τέμνοιτο. — [8] ἂν τὰ] αὐτὰ AM. — [9] om. CA. — [10] ἐπιχειρήσατο (sic) N. — [11] ...είρων M. ἀπείρων... ὄντων om. NDBCA. — [12] πεπερασμένον N.

---

sunt. Si enim quorum ultima finita, horum et intermedia finita sunt, in quibus ergo est contrarietas, hec finita sunt; in sensibilibus autem omnibus est contrarietas; sensibilia igitur omnia finita sunt. Hoc[1] autem « quorum *** omnia finita sunt, horum necesse est intermedia « finita esse » nunc autem notum assumit; ostendit enim ipsum in primo posteriorum Analiticorum. Si enim non sunt ipsa finita, sed ad infinitum, neque utique extrema erunt finita, nunquam potentibus nobis ad terminum venire eo quod intermedia infinita[2] sunt. Contingit autem et sic argumentantem[3] ostendere quod non in infinitas[4] species dividuntur sensibilia. Si enim omnis species de pluribus speciebus infinitis entibus, siquidem et quelibet species de infinitis athomis, predicabitur, infinities infinita erunt quedam. Si autem de finitis[5],

[1] hec. — [2] finita. — [3] argumentantes. — [4] finitas. — [5] infinitis.

τοῖς ἑτέροις περαίνοι ἂν αὐτά), καὶ ἔτι γίνοιτ' ἂν ἄπειρον[1] ἀπείρου πλέον καὶ ἔλαττον.

XX. 445 b 27-446 a 15. « Τὸ μὲν... προσγενόμενον. » (27-29. « Τὸ μὲν... εἴδη. ») Διὰ τῶν[2] νῦν εἰρημένων εἶπεν ἅμα τε λυθήσεσθαι τὴν ἀπορίαν καὶ δειχθήσεσθαι ὅτι τὰ εἴδη τῶν αἰσθητῶν πεπέρανται. Λύσει μὲν γὰρ τὴν ἀπορίαν δείξας πῶς τῇ ἐπ' ἄπειρον διαιρέσει τῶν συνεχῶν συνδιαιρεῖσθαι δύναται τὰ πάθη, καὶ πῶς τῶν αἰσθητῶν τὰ μέρη πάντα αἰσθητά τε καὶ οὐκ αἰσθητά. Τὰ δὲ εἴδη[3] τῶν αἰσθητῶν οὐκ ἔσται ἄπειρα, εἰ καὶ συνδιαιροῖτο[4] ἐπ' ἄπειρον, διὰ τὰ προειρημένα. Ἐν οἷς γάρ ἐστιν ἐναντία, τούτων ἀνάγκη καὶ τὰ μεταξὺ ***[5] εἴδη[6] των αἰσθητῶν[7] ὡρίσθαι[8]. Οὐδὲ[9] γὰρ καθ' αὐτὰ διαιρεῖται οὕτως, ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκός, συνδιαιρούμενα[10] τούτοις ὧν ἐστι, τὰ πάθη. Ἄτοπον γὰρ ἦν τὸ εἴδη[11]

[1] om. NDBCA — [2] τῶν εἰρημένων τοῦτο (om. B.) τὸ νῦν εἰρημένον NDB. — [3] ἤδη AM. — [4] διαιροῖτο B. διαιρεῖτο CA — [5] Suppléez quelque chose comme ὡρίσθαι· ἐν δὲ τοῖς εἴδεσι τῶν αἰσθητῶν ἐστιν ἐναντίωσις· ἀνάγκη ἄρα καὶ τὰ μεταξὺ κ. τ. ἑ. — [6] ἤδη A. — [7] ἐναντίων ND — [8] εἰρῆσθαι ND. — [9] οὐδὲν ND. — [10] συνδιαιρούμενος D. διαιρουμένοις CAM. — [11] ἤδη A

---

multa infinita simul erunt; hoc autem impossibile; appositio enim aliorum ad alia *** fiet utique *** infinito plus et minus.

XX. 445 b 27-446 a 15.] « Continuum quidem igitur *** infinita[1] « dividitur inequalia, in equalia autem finita. Quorum autem non se- « cundum se in continuum in finitas species. » (27-29.) Propter hoc nunc dictum dixit simulque solvi dubitationem et ostendi quod species sensibilium finite sunt. Solvit[2] enim dubitationem ostendens qualiter divisione continuorum in infinitum simul dividi possunt passiones[3], et qualiter omnes partes sensibilium sensibiles et non sensibiles. Species autem sensibilium non erunt infinite, et si condividantur in infinitum, propter predicta. In quibus enim sunt contraria, horum necesse et intermedias species[4] contrariorum dictas esse. Non enim

[1] equalia *et au-dessus* infinita. — [2] solvitur. — [3] positiones. — [4] necesse et *add. et pointé.*

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 445 b 27-29.

τινὰ τῶν αἰσθητῶν[1] *μὴ λέγειν αἰσθητὰ εἶναι, ὃ καὶ συνέϐαινεν ἐν τῇ ἐπ' ἄπειρον τῶν σωμάτων διαιρέσει. Τὸ γὰρ καὶ τὰ αἰσθητὰ συνδιαιρούμενα αὐτοῖς*[2] *εἰς*[3] *εἴδη*[4] *διαφέροντα διαιρεῖσθαι δείκνυσιν ἐν τῷ τίνι διαφέρει ἡ τῶν συνεχῶν διαίρεσις τῆς*[5] *τῶν μὴ συνεχῶν διαιρέσεως*[6]*, ὁποῖά ἐσῖι καὶ τὰ πάθη τὰ ἐν τοῖς σώμασι. Τὰ μὲν δὴ συνεχῆ τέμνεσθαί φησιν, εἰ μὲν*[7] *εἰς ἴσα τέμνοιτο, εἰς πεπερασμένα, τὴν δ' ἐπ' ἄπειρον αὐτῶν γίνεσθαι διαίρεσιν*[8] *κατὰ τὴν εἰς ἄνισα τομήν, ὡς ἔδειξε καὶ ἐν τῇ Φυσικῇ ἀκροάσει*[9]*, καὶ εἶναι ἀμφοτέρας τὰς διαιρέσεις καθ'* †*αὐτὸ*[10] *τῶν συνεχῶν τὰς εἰρημένας, τῶν δὲ μὴ συνεχῶν, ὁποῖά ἐσῖι τὰ αἰσθητὰ*[11] *καὶ ὅλως τὰ πάθη, τὴν καθ'* †*αὐτὸ*[12] *διαίρεσιν εἰς πεπερασμένα εἴδη γίγνεσθαι*[13]*. Εἰς γὰρ εἴδη, ἀλλ' οὐκ εἰς*[14] *μεγέθη, ἡ τῶν μὴ συνεχῶν διαίρεσις. Τὰ δὲ εἴδη τούτων πεπέρανται, ὅτι καὶ ἐναντίωσίς ἐσῖιν ἐν αὐτοῖς.*

[1] *αἰσθητικῶν* NBCAM. — [2] *εἰ* add. pr. D. — [3] om. BCA. — [4] *ἤδη* A. — [5] *τοῖς* D. — [6] *διαιραίσεως* A. — [7] *μὴ* N. pr. BCA. — [8] *διαίρεσις* N. — [9] Arist. *Phys. Ausc.* VI, II. 233 a 10 et suiv.? — [10] Lisez *αὐτά*. — [11] *ἐσθητά* D. — [12] Lisez *αὐτά*. — [13] *γίνεσθαι* N. — [14] *εἰ* D.

---

secundum se dividuntur[1] sic, sed secundum accidens condivise[2] hiis quorum sunt passiones. Inconveniens enim erat species quasdam sensibilium non dicere sensibiles esse, ut accidit in divisione corporum in infinitum. In dividi enim et sensibilia condivisa ipsis in species differentes ostendit igitur quomodo differt continuorum divisio a divisione non continuorum, quales sunt et passiones in corporibus. Continua itaque ait dividi, si quidem in equalia dividantur, in finita, fieri autem divisionem[3] ipsorum in[4] infinitum secundum divisionem in inequalia, ut[5] ostendit in naturali auditu, et esse ambas divisiones dictas continuorum,*** autem, qualia[6] sunt sensibilia et totaliter passiones, fieri divisionem secundum se in finitas species. In species enim, sed non in magnitudines *** continuorum divisio. Species autem horum finite, quia et contrarietas est in ipsis. Quod quidem igitur

[1] *répété.* — [2] quod in se. — [3] divisionum. — [4] et. — [5] et. — [6] equalia.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.
—
445 b 27-29.

Ὅτι μὲν οὖν πᾶν συνεχὲς εἰς ἴσα διαιρούμενον εἰς πεπερασμένα διαιρεθήσεται, δῆλον. Πᾶν μὲν γὰρ συνεχὲς πεπερασμένον (δέδεικται[1] γὰρ ὅτι μηδέν ἐσ7ιν ἐνεργείᾳ ἄπειρον). Τὸ δὲ πεπερασμένον πᾶν καταμετρεῖται ὑπὸ παντὸς μορίου[2] αὐτοῦ. Καὶ γὰρ εἰ[3] τὸ τελευταῖον καταμετροῦν αὐτὸ μὴ συναρμόζοιτο[4] αὐτῷ, ἀλλ' ὑπερβάλλοι[5] αὐτό, οὐδὲν ἧτ7ον κατεμέτρησεν αὐτό· εἰ δὲ κατεμέτρησε[6], δηλονότι[7] πεπερασμένα ἂν εἴη ἐν αὐτῷ τὰ τηλικαῦτα ἡλίκον ἐσ7ὶ τὸ καταμετροῦν αὐτό. Εἰς[8] μὲν οὖν[9] ἴσα πεπερασμένα πᾶν συνεχὲς τέμνεται διὰ τοῦτο· ἡ δὲ εἰς ἄπειρον διαίρεσις τῶν συνεχῶν[10] γίνεται κατὰ τὰς ἀνίσους διαιρέσεις ἀεί. Εἰ[11] οὖν ἀφαιρουμένου[12] τοσούτου ἀφῃρεῖτο[13] ὁπόσον ἦν αὐτοῦ ἀφ' οὗ ἀφῃρέθη, εἴγε[14], καθ' ὃν λόγον ἔφθασεν[15] διῃρῆσθαι τὸ ὅλον, κατὰ τοῦτον καὶ τὸ μόριον αὐτοῦ διῄρηται καὶ τούτου πάλιν μόριον[16] ὁμοίως, ἐπ'

[1] μὲν add. NDBCAM. — [2] μέρους D. — [3] εἰς D. — [4] συναρπάζοιτο ND. — [5] ὑπερβάλλει A. — [6] κατεμέτρησεν DAM. — [7] δῆλον ὅτι N et de même partout. — [8] ἡ NDBCA. — [9] εἰς add. NDBCA. — [10] συνεχῶς CA. — [11] εἶτ' NDBCAM. — [12] ἀφαιρουμένου τοσούτου] ἀφαιρούμενος τοσοῦτον NDBCAM. — [13] ἀφαιρείτω NDBCA. — [14] εἴγε] ἂν γὰρ NDBCAM. — [15] ἔφθασε N. — [16] μορίων M.

omne continuum, si in equalia dividatur, in finitum[1] dividetur, palam. Omne enim continuum finitum[2] (ostensum est enim quod nichil est actu infinitum). Finitum autem omne mensuratur ab omni parte ipsius. Et enim si ultimum mensurans ipsum non commensuretur ipsi, sed neque excedat ipsum, vel minus commensuravit ipsum; si autem commensuravit, palam quod finita utique erunt in ipso tanta, quantum est quod mensurat ipsum. In equalia enim omnia finita omne continuum dividitur propter hoc; que autem in infinitum divisio continuorum fit secundum inequales divisiones semper. Si igitur, ablato tanto, auferatur quantumcunque erat ipsius, a quo ablatum est, siquidem secundum[3] rationem, secundum quam prius divisum est totum, secundum hanc et pars ipsius dividitur et que huius omnis

[1-2] infinitum. — [3] *répété*.

ἄπειρον ἡ διαίρεσις ἔσῖαι. Τοῦ μὲν οὖν συνεχοῦς ἡ[1] διαίρεσις τοιαύτη[2]· τοῦ δὲ μὴ καθ'[3] αὑτὸ συνεχοῦς, ὁποῖαί εἰσιν αἱ αἰσθηταὶ[4] ποιότητες, †εἰ[5] διαιρέσεις[6] εἰς[7] πεπερασμένα εἴδη γίνοιντο[8] ***[9], εἰ διαιροῖντο καθ' αὑτάς, ὡς δέδεικται.

445 b 29-446 a 4. « Ἐπεὶ... λανθάνει. » Ἦν δὲ τὸ ἀπορούμενον εἰ, ὥσπερ τὰ σώματα ἐπ' ἄπειρον διαιρεῖται, οὕτω καὶ τὰ πάθη αὐτῶν. Τοῦτο δὴ[10] δεικνὺς λέγει ὅτι καθ' αὑτὰ μὲν ἡ τῶν παθῶν διαίρεσις εἰς πεπερασμένα εἴδη γίνεται. Τὰ γὰρ πάθη τῶν σωμάτων ταῦτα[11] τὰ αἰσθητὰ εἴδη ἐσῖί, καὶ οὐ μεγέθη οὐδὲ συνεχῆ καθ' αὑτά· διὸ καὶ ἡ διαίρεσις αὐτῶν εἰς πεπερασμένα[12] γίνεται. Τῷ δὲ πάθη[13] εἶναι τῶν συνεχῶν καὶ ἐν τοῖς συνεχέσιν ὑπάρχειν καὶ ἐν τούτοις τὸ εἶναι ἔχειν, κατὰ συμβεβηκὸς ἂν ἐκείνοις συνδιαιροῖτο[14], καὶ δῆλον ὅτι, ὡς ἂν ἐκεῖνα

[1] ἡ... (2) συνεχοῦς om. D. — [2] αὕτη BCAM. — [3] καθ' αὑτὸ om. NBCAM. — [4] αἰσθητικαὶ BCAM. — [5] εἰς NDBCA. ἐκ M. Lisez αἱ. — [6] διαιρέσεως M. — [7] εἰσὶ NDBCAM. — [8] γίγνοιν CA, avec un astérisque au-dessus de οι A. del. M. — [9] Suppléez ἄν. — [10] δὲ M. — [11] ταυτὰ BCAM. — [12] τε περασμένα A. — [13] παθητὰ N. παθητικὰ DBCA. — [14] συνδιαιροῖντο B. συνδιαιρεῖντο AM.

---

pars similiter, in infinitum divisio erit. Continui[1] quidem igitur divisio talis; huius[2] autem quod non secundum se continuum, quales sunt sensibiles qualitates, si divisiones fiant in species finitas, fiet, si dividatur secundum se, ut ostensum est.

445 b 29-446 a 4.] Erat autem quod dubitabatur si, quemadmodum corpora*** infinitum dividuntur, sic et passiones ipsorum. Hoc autem ostendens dicit quod secundum se quidem passionum divisio in species fit finitas. Passiones enim corporum hee[3] sensibiles*** sunt, et non magnitudines *** continua secundum se; propter quod et divisio ipsorum in finita fit. Eo autem quod passiones sint continuorum et in continuis existant et in hiis esse habeant, secundum accidens utique illis condividentur, et palam sicut illa condividantur, et ista ipsis

[1] contraria. — [2] cuius. — [3] hec.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 445 b 27-29.

Ὅτι μὲν οὖν πᾶν συνεχὲς εἰς ἴσα διαιρούμενον εἰς πεπερασμένα διαιρεθήσεται, δῆλον. Πᾶν μὲν γὰρ συνεχὲς πεπερασμένον (δέδεικται[1] γὰρ ὅτι μηδέν ἐσΊιν ἐνεργείᾳ ἄπειρον). Τὸ δὲ πεπερασμένον πᾶν καταμετρεῖται ὑπὸ παντὸς μορίου[2] αὐτοῦ. Καὶ γὰρ εἰ[3] τὸ τελευταῖον καταμετροῦν αὐτὸ μὴ συναρμόζοιτο[4] αὐτῷ, ἀλλ' ὑπερβάλλοι[5] αὐτό, οὐδὲν ἧτΊον κατεμέτρησεν αὐτό· εἰ δὲ κατεμέτρησε[6], δηλονότι[7] πεπερασμένα ἂν εἴη ἐν αὐτῷ τὰ τηλικαῦτα ἡλίκον ἐσΊὶ τὸ καταμετροῦν αὐτό. Εἰς[8] μὲν οὖν[9] ἴσα πεπερασμένα πᾶν συνεχὲς τέμνεται διὰ τοῦτο· ἡ δὲ εἰς ἄπειρον διαίρεσις τῶν συνεχῶν[10] γίνεται κατὰ τὰς ἀνίσους διαιρέσεις ἀεί. Εἰ[11] οὖν ἀφαιρουμένου[12] τοσούτου ἀφηρεῖτο[13] ὁπόσον ἦν αὐτοῦ ἀφ' οὗ ἀφηρέθη, εἴγε[14], καθ' ὃν λόγον ἔφθασεν[15] διῃρῆσθαι τὸ ὅλον, κατὰ τοῦτον καὶ τὸ μόριον αὐτοῦ διῄρηται καὶ τούτου πάλιν μόριον[16] ὁμοίως, ἐπ'

[1] μὲν add. NDBCAM. — [2] μέρους D. — [3] εἰς D. — [4] συναρπάζοιτο ND. — [5] ὑπερβάλλει A. — [6] κατεμέτρησεν DAM. — [7] δῆλον ὅτι N et de même partout. — [8] ἡ NDBCA. — [9] εἰς add. NDBCA. — [10] συνεχῶς CA. — [11] εἰτ' NDBCAM. — [12] ἀφαιρουμένου τοσούτου] ἀφαιρούμενος τοσοῦτον NDBCAM. — [13] ἀφαιρείτω NDBCA. — [14] εἴγε] ἂν γὰρ NDBCAM. — [15] ἔφθασε N. — [16] μορίων M.

omne continuum, si in equalia dividatur, in finitum[1] dividetur, palam. Omne enim continuum finitum[2] (ostensum est enim quod nichil est actu infinitum). Finitum autem omne mensuratur ab omni parte ipsius. Et enim si ultimum mensurans ipsum non commensuretur ipsi, sed neque excedat ipsum, vel minus commensuravit ipsum; si autem commensuravit, palam quod finita utique erunt in ipso tanta, quantum est quod mensurat ipsum. In equalia enim omnia finita omne continuum dividitur propter hoc; que autem in infinitum divisio continuorum fit secundum inequales divisiones semper. Si igitur, ablato tanto, auferatur quantumcunque erat ipsius, a quo ablatum est, siquidem secundum[3] rationem, secundum quam prius divisum est totum, secundum hanc et pars ipsius dividitur et que huius omnis

[1-2] infinitum. — [3] *répété*.

*ἄπειρον ἡ διαίρεσις ἔσται. Τοῦ μὲν οὖν συνεχοῦς ἡ[1] διαίρεσις τοιαύτη[2]· τοῦ δὲ μὴ καθ'[3] αὑτὸ συνεχοῦς, ὁποῖαί εἰσιν αἱ αἰσθηταὶ[4] ποιότητες, †εἰ[5] διαιρέσεις[6] εἰς[7] πεπερασμένα εἴδη γίνοιντο[8] ***[9], εἰ διαιροῖντο καθ' αὑτάς, ὡς δέδεικται.*

445 b 29-446 a 4. « Ἐπεὶ... λανθάνει. » *Ἦν δὲ τὸ ἀπορούμενον εἰ, ὥσπερ τὰ σώματα ἐπ' ἄπειρον διαιρεῖται, οὕτω καὶ τὰ πάθη αὐτῶν. Τοῦτο δὴ[10] δεικνὺς λέγει ὅτι καθ' αὑτὰ μὲν ἡ τῶν παθῶν διαίρεσις εἰς πεπερασμένα εἴδη γίνεται. Τὰ γὰρ πάθη τῶν σωμάτων ταῦτα[11] τὰ αἰσθητὰ εἴδη ἐστί, καὶ οὐ μεγέθη οὐδὲ συνεχῆ καθ' αὑτά· διὸ καὶ ἡ διαίρεσις αὐτῶν εἰς πεπερασμένα[12] γίνεται. Τῷ δὲ πάθη[13] εἶναι τῶν συνεχῶν καὶ ἐν τοῖς συνεχέσιν ὑπάρχειν καὶ ἐν τούτοις τὸ εἶναι ἔχειν, κατὰ συμβεβηκὸς ἂν ἐκείνοις συνδιαιροῖτο[14], καὶ δῆλον ὅτι, ὡς ἂν ἐκεῖνα*

[1] *ἡ*... (2) *συνεχοῦς* om. D. — [2] *αὕτη* BCAM. — [3] *καθ' αὑτὸ* om. NBCAM. — [4] *αἰσθητικαὶ* BCAM. — [5] *εἰς* NDBCA. *ἐκ* M. Lisez *αἱ*. — [6] *διαιρέσεως* M. — [7] *εἰσὶ* NDBCAM. — [8] *γίγνοιν* CA, avec un astérisque au-dessus de *οι* A. del. M. — [9] Suppléez *ἄν*. — [10] *δὲ* M. — [11] *ταυτὰ* BCAM. — [12] *τε περασμένα* A. — [13] *παθητὰ* N. *παθητικὰ* DBCA. — [14] *συνδιαιροῖντο* B. *συνδιαιρεῖντο* AM.

---

pars similiter, in infinitum divisio erit. Continui[1] quidem igitur divisio talis; huius[2] autem quod non secundum se continuum, quales sunt sensibiles qualitates, si divisiones fiant in species finitas, fiet, si dividatur secundum se, ut ostensum est.

445 b 29-446 a 4.] Erat autem quod dubitabatur si, quemadmodum corpora*** infinitum dividuntur, sic et passiones ipsorum. Hoc autem ostendens dicit quod secundum se quidem passionum divisio in species fit finitas. Passiones enim corporum hee[3] sensibiles*** sunt, et non magnitudines *** continua secundum se; propter quod et divisio ipsorum in finita fit. Eo autem quod passiones sint continuorum et in continuis existant et in hiis esse habeant, secundum accidens utique illis condividentur, et palam sicut illa condividantur, et ista ipsis

[1] contraria. — [2] cuius. — [3] hec.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 445 b 29-446 a 4.

διαιροῖτο[1], καὶ ταῦτα αὐτοῖς συνδιαιρεθήσεται. Ἐπεὶ τοίνυν ἐπ' ἄπειρον διαιρεῖται ὧν τὸ συνεχές ἐσ7ι †τὸ[2] δυνάμει, εἴη ἂν καὶ τὰ πάθη κατὰ συμβεβηκὸς ὁμοίως ἐκείνοις[3] διαιρετὰ ἐπ' ἄπειρον δυνάμει. Δεῖ οὖν, φησιν, ἐν τοῖς αἰσθητοῖς[4] τοῖς[5] ἐν τῇ[6] συνεχείᾳ οὖσι λαμβάνειν ὅτι τὸ δυνάμει καὶ τὸ ἐνεργείᾳ ἕτερον (ἄλλο γὰρ τὸ[7] ἐνεργείᾳ αἰσθητῷ εἶναι καὶ ἄλλο τὸ δυνάμει), καὶ ὡς τὰ μέρη τοῦ συνεχοῦς ἐν τῷ ὅλῳ δυνάμει, καὶ τὰ τῶν μορίων πάθη ἅ ἐσ7ιν αἰσθητὰ δυνάμει ἐσ7ὶν αἰσθητά, ὄντων τῶν μορίων ἐν τῷ ὅλῳ. Ὅλη μὲν γὰρ[8] ἡ κέγχρος αἰσθητὴ[9] καθ' αὑτήν· καθ' αὑτὴν γὰρ καί[10] ἐσ7ι· τὸ [δὲ[11]] μυριοσ7ὸν μέρος τῆς κέγχρου δυνάμει ἐσ7ὶν αἰσθητὸν τῷ[12] μὴ εἶναι καθ' αὑτό, ἀλλὰ[13] ἐν τῇ κέγχρῳ οὔσῃ συνεχεῖ[14]. Ἐπέρχεται μὲν γὰρ καὶ τοῦτο ἡ ὄψις, ὅταν τὴν κέγχρον βλέπῃ, οὐ μὴν[15] καθ' αὑτὸ αὐτὸ[16] ὁρᾷ, ἀλλ' ὡς ἐν τῷ ὅλῳ ὄν τι[17] μέρος[18]. Ὁμοίως ἔχει καὶ περὶ τοῦ ἐν τῇ διέσει[19] φθόγγου. Τοῦ μὲν ***[20] παντὸς

[1] διαιρεῖται M. διαιρεῖτο CA. — [2] Effacez. — [3] ἐκεῖνα ND. — [4] αἰσθητικοῖς D. — [5] om. NBCA. — [6] om. ND. — [7] om. BCA. — [8] om. ND. — [9] αἰσθητὰ AM. — [10] om. BCAM. ante καθ' D. — [11] γὰρ NDBCAM. — [12] τὸ CA. — [13] ἀλλ' NC. — [14] συνεχῇ D. — [15] μὲν D. — [16] om. CA. — [17] om. ND. — [18] om. NDBCA. — [19] διαιρέσει D. — [20] Suppléez γὰρ.

---

condividentur. Quod igitur in infinitum dividitur ens est potentia continuum ***. Oportet igitur, ait, in sensibilibus in continuitate existentibus accipere quod potentia et quod actu alterum (aliud[1] enim actu sensibile esse et*** dicendum potentia), et ut[2] partes continui in toto potentia, et partium passiones que sunt sensibiles potentia sunt sensibiles, existentibus partibus in suo toto. Totum quidem igitur milium[3] sensibile***; secundum se enim et est; millesima vero pars mili potentia est sensibilis eo quod non sit secundum se, set in milio existente continuo. Supervenit quidem enim visus et hoc, quando milium respexerit, non tamen secundum se ipsum videt, sed ut in toto existens. Similiter autem habet et de sono qui in dyesi. Tota

[1] ad. — [2] *post* partes. — [3] multom.

μέλους συνεχοῦς ὄντος, οὗ μόριον ὁ ἐν τῇ διέσει Φθόγγος, οὐ[1] καθ' †αὐτὸ ἀκούεται[2] †ἀκοῇ, δυνάμει δὲ τοῦ ἐν τῇ διέσει, ὅτι μόριον ἐκείνου. Εἰπὼν δὲ « συνεχοῦς ὄντος τοῦ μέλους ἀκούει παντὸς ἡ ἀκοή, » τὸ[3] †δὲ[4] διάσ7ημά Φησι τοῦτο τὸ τῆς διέσεως[5] ὂν μόριον τοῦ μέλους καὶ μεταξὺ ὂν †τοῦ[6]† ἐσχάτου, τουτέσ7ι τοῦ ὅλου διασ7ήματος τοῦ μέλους (τοῦτο[7] γάρ ἐσ7ι « τὸ τοῦ μεταξὺ πρὸς τοὺς ἐσχάτους ») λανθάνειν (†τὸ[8] γὰρ μεταξὺ ὂν τῶν ἐσχάτων Φθόγγων μόριόν ἐσ7ι τοῦ ἀκουομένου παντὸς †μέλους[9]) τῷ[10] ἐν τῷ ὅλῳ[11] εἶναι αὐτὸ καθ' αὐτὸ οὐκ αἰσθητὸν τότε ἐνεργείᾳ, ὅτι μηδ' ἐσ7ὶ καθ' αὐτό.

446 a 4-7. « Ὁμοίως... διαιρεθεῖσα. » Εἰπὼν δὲ ἐπὶ[12] τοῦ ὁρατοῦ καὶ ἐπὶ τοῦ ἀκουσ7οῦ τὰ μόρια τὰ ἐν τοῖς ὅλοις λανθάνειν τῷ μὴ εἶναι ἐνεργείᾳ αἰσθητὰ[13] μηδὲ καθ' αὐτά, ὅταν[14] ᾖ ἐν τοῖς ὅλοις, ἀλλὰ δυνάμει, ὁμοίως Φησὶν ἔχειν καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων αἰσθητῶν· τὰ γὰρ μικρὰ

[1] om. ND. — [2] αὐτὸ... ἀκοῇ] Lisez αὐτὸν ἀκούσεται ἡ ἀκοή. — [3] τὸ δὲ] ἡ τόδε ND. — [4] Effacez. — [5] διαιρέσεως ND. — [6] τοῦ ἐσχάτου] Lisez τῶν ἐσχάτων. — [7] τούτου BCAM. — [8] Transposez τὸ... μέλους plus haut avant (6) λανθάνειν et mettez-le dans la parenthèse. — [9] Répété D. — [10] τῶν NDBCAM. — [11] καὶ add. NDBCAM. — [12] om. BCA. — [13] αἰσθητικά D. — [14] ὅταν ᾖ] ὅτε ἦν D.

---

quidem melodia existente continua, cuius pars***, potentia autem qui in dyesi, quia pars illius. Et cum dixisset « continua existente « melodia, audit[1] totam auditus » aut[2] hoc distantiam[3] ait hoc quod divisionis existens pars melodie*** (hoc enim est « intermedii ad ex- « tremos ») latere (intermedium enim existentium extremorum sonorum est pars tocius melodie, que[4] auditur), eo quod in toto sit ipsum non sensibile tunc actu, quia neque est secundum se.

446 a 4-7.] Et cum dixisset in visibili et audibili partes[5] que in toto latere eo quod non sint[6] actu sensibilia neque secundum se, quando fuerint in totis, sed potentia, similiter*** habere in aliis sensibilibus; parvas enim partes que in sensibilibus potentia esse sensibi-

[1] auditus. — [2] aut hoc] aud huc *corrigé en* adhuc. — [3] instantiam *pr.* — [4] quia. — [5] partis. — [6] sit.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 446 a 7-10.

μόρια τὰ ἐν τοῖς αἰσθητοῖς δυνάμει εἶναι αἰσθητά, ἐνεργείᾳ δὲ μή, ὅτι μηδὲ τὴν ἀρχὴν κεχώρισlαι μηδ' ἐσlὶ καθ' αὑτά. Οὐδὲ[1] γὰρ ἡ ϖοδιαία ἐνεργείᾳ ἐσlὶν ἐν τῇ[2] δίποδι συνεχεῖ οὔσῃ, ἀλλὰ δυνάμει. Ἐνεργείᾳ δὲ τότε γίνεται ἡ[3] ϖοδιαία, ὅταν χωρισθῇ καὶ καθ' αὑτὴν ληφθῇ χωρισθεῖσα τῆς ϖρὸς τὴν ἑτέραν[4] συνεχείας.

446 a 7-10. « Χωριζόμεναι. . . ἐκχυθείς. » Εἰπὼν δὲ τὰ μόρια τὰ[5] ἐν τοῖς ὅλοις δυνάμει[6] αἰσθητὰ εἶναι τῷ δυνάμει καὶ[7] εἶναι ὅσα ἐν τῇ συνεχείᾳ τῇ τῶν ὅλων ᾖ, ἐφεξῆς ζητεῖ εἰ χωρισθέντα τῆς συνεχείας ϖάντα δύναται καθ' αὑτὰ αἰσθητὰ γίνεσθαι[8], ἢ, εἰ μὴ τοῦτο, ϖῶς ἐν τῷ ὅλῳ ὄντα δυνάμει λέγοιτ' ἂν εἶναι, καί φησιν ἐνδέχεσθαι[9] μέν, εἰς τὰ τηλικαῦτα τῆς διαιρέσεως γινομένης[10], μηδὲ μένειν ἔτι τὰ μόρια τὰ τηλικαῦτα ἐπὶ τῆς οἰκείας φύσεως, ὡς μὴ[11] μένειν †ἔτι[12] ἀφαιρεθὲν[13] τὸ μυριοσlὸν τῆς κέγχρου μέρος ἔτι μέρος κέγχρου καὶ τὸ[14] ϖάθος ὃ εἶχεν ὂν ἐν τῇ

[1] οὐ BCA. — [2] τῷ ND pr. B. — [3] ἢ CA. — [4] ἑτέρας M. — [5] τὰ ἐν om. CA. — [6] τε add. NDBCAM. — [7] om. DBCA. — [8] εἶναι NDBCA. — [9] ἐνδέχεται BCAM. — [10] γινόμενα BCAM. — [11] om. CA. — [12] Effacez. — [13] ἀφερεθὲν CA. — [14] τὸ ϖάθος] τοῦ ϖάθους M.

---

les, actu autem non, quia non a principio segregate sunt*** secundum se. Neque enim pedalis actu est in bipedali continua existente, sed potentia. Actu autem tunc fit pedalis, quando separata fuerit et secundum se accepta fuerit separata a continuitate ad alteram.

446 a 7-10.] Cum dixisset partes que in totis potentia sensibiles esse eo quod sint potentia in continuitate totorum, consequenter querit si separata a continuitate omnia[1] possunt secundum se sensibilia fieri, aut, si non hoc, qualiter in toto existentia potentia dicentur[2] utique esse, et ait contingere quidem, divisione facta in tanta, neque manere adhuc partes tantillas in propria natura, tamquam non maneat adhuc ablata millesima mili pars adhuc pars milii, et passionis quam habeat existens in toto, sed dissolvi et permutari in cir-

[1] ostensa. — [2] dicuntur.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 446 a 10-15.

κέγχρῳ, ἀλλ' ἀναλύεσθαι καὶ μεταβάλλεσθαι εἰς τὸν περιέχοντα ἀέρα, ὡς μεταβάλλοντα[1] ἐκείνου πάλιν γίνεσθαι συνεχὲς μόριον. Ὡς γὰρ ὁ κύαθος τοῦ οἴνου εἰς[2] τὴν θάλασσαν ἐγχυθεὶς[3] οὐ φυλάσσει τὴν αὐτοῦ φύσιν, ἀλλ' εἰς τὴν τῆς θαλάσσης[4] οὐσίαν μεταβάλλει, οὕτω καὶ τὰ τῶν αἰσθητῶν μόρια***[5] τηλικαῦτα[6] εὔλογον χωριζόμενα, εἰς οὕτω μικρὰ διαιρουμένου[7] τοῦ ὅλου, εἰς τὸ περιέχον ἀναλύεσθαι, ὥστ' οὐδ' οὕτως ἂν εἴη καθ' αὑτά, ἀλλὰ μέρη τούτων εἰς ἃ ἀνελύθη.

446 a 10-15. « Οὐ ... προσγενόμενον. » Οὐ μὴν ἀλλ' εἰ καὶ μὴ φθείροιτο[8], ἀλλὰ μένοι, οὐδ' οὕτως ἂν εἴη ἐνεργείᾳ αἰσθητόν, ἀλλὰ καὶ τότε δυνάμει· πάντα μὲν γὰρ τὰ ἐν τοῖς ὅλοις μέρη[9], ἔστ' ἂν ἐν τοῖς ὅλοις ᾖ, δυνάμει ἐστὶν αἰσθητὰ καὶ[10] οὐχ ἐνεργείᾳ· καὶ γὰρ[11] τὰ μέρη τοῦ ὅλου οὕτως ἔχει τὸ εἶναι. Οὕτω δὲ καὶ τῶν μορίων τὰ τηλικαῦτα ὡς διὰ μικρότητα[12] διαφεύγειν τὴν αἴσθησιν, καὶ χωρισθέντα τῶν ὅλων, φυλάξει[13] τὸ δυνάμει, ὅσον[14] μὲν ἐπὶ τῇ αὑτῶν φύσει[15] αἰσθητὰ ὄντα

[1] μεταβάλλοντος NBCAM. — [2] ἐς CAM. — [3] ἐγγυθεὶς A. — [4] θαλάττης DCAM. — [5] Suppléez τά. — [6] τηλικαύτης BCA. — [7] διαιρούμενα BCA. — [8] φέροιτο D. — [9] μέρη ...(11) ὅλοις om. D. — [10] om. D. — [11] πάντα CA. — [12] σμικρότητα CAM. — [13] φυλάσσειν NDBCAM. — [14] ὅσῳ NDBCAM. — [15] φύσιν CA.

---

cumstantem aerem,*** illius tocius fiat continua pars. Sicut enim cyatus[1] vini infusus in mare non servabit propriam naturam, sed in maris substantiam permutat, sic et partes sensibilium tantillas separatas rationabile, in sic modica[2]*** circumdans[3] resolvi, si possit per totum; quare neque utique sic erunt per se, sed partes horum in que resolutum est.

446 a 10-15.] Quin ymo sed si non corrumpantur[4]*** permaneant, neque sic utique erit actu sensibile, sed et tunc potentia. Omnes quidem enim que in totis partes, erunt utique in totis aut potentia sunt sensibiles et non actu; et enim partes tocius sic habent esse[5]. Sic autem et partium tantille ut propter parvitatem diffugiant sensum, et separate a totis, servabunt potentia, quantum quidem in

[1] cyacus. — [2] modiacum. — [3] circumdam. — [4] corumpunpantur. — [5] se.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.
—
446 a 10-15.

καὶ ἔχοντα τὸ πάθος (καὶ γὰρ ἐν τῷ ὅλῳ ὄντα αἰσθητὰ ἦν, †ἐπεὶ[1] οὖν τὰ †αἰσθητά, εἰ καὶ[2] μὴ καθ' αὑτά), διὰ δὲ σμικρότητα[3] τὴν αἴσθησιν διαφεύγοντα[4]. Τούτου[5] δὲ αἴτιον ὅτι ἡ ὑπεροχὴ τῆς αἰσθήσεως οὐ καθ' αὑτὴν αἰσθητή, τουτέσῖιν οὐ πᾶν μόριον τοῦ αἰσθητοῦ αἰσθητόν ἐσῖι καθ' αὑτό. Ὑπεροχὴν γὰρ αἰσθήσεως εἴη ἂν λέγων ἀντὶ τοῦ †κατ'[6] †ἐνέργειαν. Ὑπεροχὴ δὲ τοῦ αἰσθητοῦ εἴη ἂν μόριον, οὗ ἀφαιρεθέντος, τὸ καταλειπόμενον ἔτι αἰσθητὸν[7] ἐνεργείᾳ μένει. Εἰ τοῦτο οὖν τὸ μόριον τὸ ἀπὸ τοῦ αἰσθητοῦ ἀφαιρούμενον οὐ πᾶν ἐσῖι, μονωθὲν καὶ χωρισθὲν τοῦ ὅλου, καθ' αὑτὸ αἰσθητόν, ἀλλὰ δυνάμει μένει[8], εἴη ἂν καὶ τότε αἰσθητόν, ἐνεργείᾳ δὲ οὔ. Καὶ[9] γὰρ καὶ ὅτε[10] ἐν ὅλῳ ἦν[11] ἐνεργείᾳ[12] αἰσθητῷ[13], οὐ καθ' αὑτὸ[14] ἦν αἰσθητόν, ἀλλ' οὐ διὰ τοῦτο οὐδὲν αἰσθητὸν ἦν. Ἢ τὸ λεγόμενον τοιοῦτόν ἐσῖιν· ὡς γὰρ ἡ ἀκριβε-

[1] *ἐπεὶ... αἰσθητά* est gâté. — [2] om. BCA. — [3] *μικρότητα* D. — [4] *φεύγοντα* N. *διαφεύγειν* M. — [5] *του* avec un *τ* au-dessus de l'*υ* C. *τούτῳ* A. — [6] *κατ' ἐνέργειαν* est gâté. — [7] *αἰσθητήριον* BCA. — [8] *μένειν* pr. BCA del. M. — [9] *οὐ* BCAM. — [10] *ὅτι* BCAM. — [11] *τῶν* add. M. *τὸ* add. D. — [12] om. N. — [13] *τὸ αἰσθητὸν* N. *αἰσθητὸν* DBCA. *αἰσθητῶν* M. — [14] *αὐτὸν* B.

---

sua natura sensibilia existentia et habentia passionem (et enim in toto existentia sensibilia erant, quoniam igitur visus, et si non secundum se), propter parvitatem autem sensum diffugientia. Huius[1] autem causa quod excellentia sensus non secundum se sensibilis, hoc est non omnis pars sensibilis sensibile est[2] secundum se. Excellentiam[3] enim sensus erit utique dicens pro[4] hoc scilicet secundum actum. Excellentia autem sensibilis erit utique pars, qua ablata, quod relinquitur adhuc sensibile actu manet. Si hec igitur pars que a sensibili aufertur......, solitaria facta et separata a toto, secundum se sensibilis, sed potentia manet, erit utique et tunc sensibilis, actu autem non. Et enim et quando in toto erat actu sensibili, non secundum se erat sensibilis, sed non propter hoc nichil sensibilis erat. Aut quod dicitur tale est :

[1] h *avec un* o *au-dessus*. — [2] enim. — [3] excellentia. — [4] per.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 446 a 10-15.

σῖέρα αἴσθησις ὑπερέχει τινὶ δυνάμει αἰσθητικῇ τῆς ἧτῖον ἀκριβοῦς (οὐ γὰρ κατ' ἄλλο τι ἡ ὑπεροχὴ τῆς ἀκριβεσῖέρας αἰσθήσεως ἢ κατὰ δύναμιν αἰσθητικήν), οὐ μὴν[1] καθ'[2] αὐτὴν ἡ ὑπεροχὴ αὕτη[3] γινομένη αἴσθησίς ἐσῖι (— τὸ γὰρ « αἰσθητὴ[4] » εἶπεν ἀντὶ τοῦ αἰσθητικοῦ — οὐ γὰρ εἴ τις τοσαύτην ἔχει[5] δύναμιν, ὅση ἐσῖὶν ἡ ὑπεροχὴ[6] ἐν τῇ ἀκριβεσῖέρᾳ αἰσθήσει, ἤδη καὶ αἰσθάνεσθαι ἂν †δύναται[7]), καίτοι[8] αὔξει[9] τὴν[10] αἴσθησιν τῇ ϖροσθήκῃ (δυνάμει γὰρ ἐν τῇ ἀκριβεσῖέρᾳ αἰσθήσει ἡ ὑπεροχὴ ἐνυπάρχει, καὶ αἴσθησίς ἐσῖι δυνάμει, ἀλλ' οὐχ οὕτως ὥσῖε καὶ χωρισθεῖσα καθ'[11] αὐτὴν αἴσθησις[12] εἶναι), οὕτω καὶ ἐν τοῖς αἰσθητοῖς[13] ἔνια τῶν μορίων οὕτως ἐσῖίν[14], ἐν τῷ ὅλῳ ὄντα, δυνάμει αἰσθητά, ὡς ὄντα μὲν ἐν τῷ ὅλῳ συντελεῖν τι αὐτῷ ϖρὸς τὸ[15] αἰσθητῷ εἶναι, χωρισθέντα μέντοι καὶ καθ' ἑαυτὰ[16] γινόμενα μὴ εἶναι αἰσθητά. †Δι'[17] ὑπερ-

[1] *μὲν* NDBCAM. — [2] *καθ' αὐτὴν*] *κατ' αὐτὴν* NDBCAM. — [3] *αὐτοῦ* BCA. — [4] *αἰσθητῇ* ND. — [5] *ἔχουσα* ND pr. BCA. *ἔχων* corr. B. — [6] *αἰσθητικὴ* NDBCA. *ὑπεροχὴ αἰσθητικὴ* M. — [7] Lisez *δύναιτο*. — [8] *καὶ* NDBCA. — [9] *αὔξειν* NDBCA. — [10] *τὴν*...(8) *ὥσῖε* om. CAM. — [11] *καθ' αὐτὴν*] *κατ' αὐτὴν* NBCAM. — [12] *αἴσθησιν* NDBCA. — [13] *αἰσθητικοῖς* D. — [14] *ὡς* add. CAM. — [15] *τὴν* N. *τῷ* DCAM. — [16] *αὐτὰ* NDCAM. — [17] *Δι'... αἴσθησιν*]. Il y a ici quelque altération.

---

sicut enim subtilior sensus excedit aliqua[1] potentia sensitiva minus subtilem (non enim secundum aliud aliquid excessus subtilioris sensus, quam secundum potentiam sensitivam), non tamen secundum ipsum excessus factus sensus est (— « sensibili » enim dixit pro sensitivo — non enim si quis habens tantam potentiam, quantus est excessus in subtiliori sensu, iam et sentire utique potest), et[2] auget[3] sensum appositione (potentia enim in subtiliori sensu excellentia inexistit, et est sensus potentia, sed non sic ut sit[4] separatus secundum se sensus), sic et in sensibilibus quedam partium sic sunt, in toto entes, potentia sensibiles[5], ut existentes quidem[6] in toto conferant aliquid ipsi ad hoc quod sensibile sit, separate tamen*** secundum se facte[7] non sint[8] sensibiles[9]. Propter excessum enim et sensum dicet utique et subtiliorem

[1] alica *et de même souvent.* — [2] s *add.* — [3] audiat. — [4] est. — [5] sensibilis. — [6] quod. [7] facto. — [8] sunt. — [9] sensibilis.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 446 a 10-15.

οχὴν γὰρ καὶ[1] †αἴσθησιν λέγοι ἂν καὶ τὴν ἐν[2] τῇ ἀκριβεσῖέρᾳ γινομένην[3] πρὸς τὴν ἧτῖον ἀκριβῆ. Ὁρᾷ[4] γάρ τι πλέον ἡ ἀκριβεσῖέρα αἴσθησις, ἀλλ' οὐχ' οὕτως ὡς †ὑπερβάλλουσα[5] οὐχ[6] ὁμοίως αὐτὸ οὐχ[7] ὁρᾷ τῇ ἀκριβείᾳ, ἀλλ' †ἀκριβέσῖερον. Λίαν δὲ ἀνυσίμως ἔδειξε τὸ προκείμενον τῇ τῆς αἰσθήσεως ὑπεροχῇ χρησάμενος καὶ τὴν ὁμοιότητα δείξας αὐτῶν. Ὡς γὰρ ἡ ὑπεροχὴ τῆς ἀκριβεσῖέρας αἰσθήσεως συντελοῦσα εἰς τὴν αἴσθησιν τῷ[8] ἔχοντι χωρισθεῖσα οὐκ ἔσῖιν αἴσθησις καθ' αὑτήν, οὕτως οὐδὲ τὸ τηλικοῦτον μόριον τοῦ αἰσθητοῦ χωρισθὲν ἔσῖαι καθ' αὑτὸ αἰσθητόν, ἀλλ' ὁμοίως μὲν αἰσθητόν, ὡς ἦν καὶ ὅτε ἦν ἐν τῷ ὅλῳ· δυνάμει γὰρ καὶ τότε· οὕτω[9] γὰρ ἡ ὑπεροχὴ τῆς ἀκριβεσῖέρας αἰσθήσεως[10] καθ' αὑτὴν λαμβανομένη αἴσθησις δυνάμει ἐσῖὶ τῷ[11], προσῖεθείσης ἄλλης δυνάμεώς τινος[12], αἴσθησις[13] γίνεσθαι. Οὐ μήν, ἐπεὶ μὴ καθ' αὑτὸ[14] αἰσθητόν[15] ἐσῖι χωρισθέν, διὰ τοῦτο ἀναίσθητον καὶ ἀπαθὲς

[1] καὶ αἴσθησιν] αἰσθήσεως NDBCA. — [2] ἐν... ἀκριβεσῖέρᾳ] ἀκριβεσῖέραν D. pr. B. — [3] γενομένην N (?) B. — [4] μὲν add. N. ὁρῶμεν BCA. — [5] ὑπερβάλλουσα... ἀκριβέσῖερον est gâté. — [6] οὐχ ὁμοίως del. M. — [7] del M. — [8] τῷ ἔχοντι] τοῦ ἔχοντος NDBCA. — [9] οὕτως ND. — [10] om. BCA. — [11] τῆς D. — [12] τινὰ BCA. — [13] αἴσθησιν BCAM. — [14] αὐτὸν D. — [15] ἀνσθητὸν AM.

---

factum utique ad minus subtilem. Videt enim plus subtilior sensus, sed non hoc ut excedens non similiter non videt ipsum perspicacia[1], sed diligentius. Valde autem*** ostendit propositum sensus excessu utens et similitudinem ostendens ipsorum. Sicut enim excessus subtilioris sensus conferens ad sensum separatus non est sensus, sic neque tanta pars sensibilis separata erit[2] secundum se sensibilis, sed similiter quidem sensibilis, ut erat et quando erat in toto; potentia enim et tunc; sic enim subtilioris excessus secundum se acceptus sensus potentia, eo quod, apposita alia potentia aliqua, sensus fiat. Quin ymo quoniam non secundum se sensibilis est separata, propter hoc et insensibilis[3] et sine passione erit; sed erit secundum se exis-

[1] pervicatia. — [2] erat. — [3] sensibilis.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 446 a 10-15.

*ἔσῖαι· ἀλλ' ἔσῖαι καθ' αὑτὸ ὂν δυνάμει αἰσθητόν· ἔχει μὲν γὰρ τὰ πάθη****[1] *αἰσθητά, διὰ δὲ σμικρότητα ἐκπέπῖωκε τοῦ καθ' αὑτὸ κινεῖν τὴν αἴσθησιν δύνασθαι. Ἐνεργείᾳ δὲ αἰσθητὸν ἔσῖαι ἄλλοις*[2] *+ ὁμοίως*[3] *προσγενόμενον. Ὅταν γὰρ ἀθροισθῇ*[4] *ταῦτα ἃ κατ' ἰδίαν ὄντα καὶ*[5] *κεχωρισμένα δυνάμει μόνον ἦν αἰσθητά, δι' ἀσθένειαν μὴ δυνάμενα τὴν αἴσθησιν κινεῖν ἐνεργείᾳ, γίνεται ἐξ αὐτῶν τηλικοῦτον ὡς δύνασθαι κινεῖν αὐτήν*[6]*· δι' ὧν*[7] *κατ' ἐνέργειαν αἴσθησις γίνεται. Οὐ γὰρ ἐν ποιότητι μόνῃ*[8]*, ἀλλὰ καὶ ἐν ποσότητι τῆς δυνάμεως ἡ*[9] *+ὑπὸ*[10] *τοῦ αἰσθητοῦ τότε κίνησις γίνεται ἐνεργείᾳ αἰσθητή, οὐχ ὡς ἑκάτερον αὐτῶν κατ'*[11] *ἰδίαν ὂν αἰσθητόν, ἀλλ' ὡς διὰ τὴν σύνθεσιν συντελοῦν*[12] *τῷ ὅλῳ τῷ*[13] *ἐξ αὐτῶν εἰς τὸ δύνασθαι κινεῖν*[14] *τὴν κατ' ἐνέργειαν αἴσθησιν*[15]. Οὕτως γάρ, καὶ ἐν [τῷ[16]] ὅλῳ ὄντα, δυνάμει αἰσθητά[17], οὐχ*

[1] Suppléez *τά*. — [2] *ἀλλ' οὐχ* NDB. *ἀλλὰ οὐχ* CA. — [3] Lisez *ὁμοίοις*. — [4] *ἀθρισθῇ* A. — [5] om. BCAM. — [6] *αὐτὰ* NBCAM. — [7] *ἡ* add. ND. — [8] *μόνον* NDBCA. — [9] om. BCAM. — [10] Lisez *ἀπό*. — [11] *κατ' ἰδίαν*] *κατηδίαν* N. — [12] *συντελοῦντα* ND. — [13] *τῷ*... (12) *ἐν τῷ ὅλῳ* om. NDBCA. — [14] *κι*... M. — [15] ..*ντιθεμένῳ* add. M. — [16] ... M. — [17] *αἰσθητικὰ* D.

---

tens potentia sensibilis; habent quidem enim passiones sensibiles[1], propter parvitatem autem deficiunt ne possint movere sensum. Actu[2] autem sensibile erit aliis similiter adveniens. Cum enim congregentur hec que singulariter existentia et separata potentia solum erant sensibilia, propter debilitatem non potentia sensum[3] movere actu, et fit[4] ex ipsis actu*** per que secundum actum sensus fit. Non enim in qualitate sola, sed et in quantitate virtutis que a sensibili motus fit actu sensibilis, non tamquam utrumque ipsorum singulariter[5] ens sensibile, sed velut propter compositionem facientia toti quod ex ipsis ad[6] posse movere secundum actum sensum. Sic enim, et in toto entia, potentia sensibilia, non ut actu potentia[7] aliquando[8] fieri secundum se,

[1] sensibilis. — [2] auctu. — [3] sensu. — [4] fiat. — [5] simpliciter. — [6] ac. — [7] potentialia. — [8] ante.

ὡς ἐνεργείᾳ δυνάμενά ποτε γίνεσθαι[1] καθ' αὑτά, ἀλλ' ὡς μέρη. Μέρη γὰρ ἦν τοῦ καθ' αὑτὸ αἰσθητοῦ, καὶ εἴη ἂν τῆς δυνάμεως αὐτῶν τῆς πρὸς τὴν αἴσθησιν[2], ἣν ἔχει κεχωρισμένα[3] ἐνεργείᾳ, † ἡ[4] † ὑστέρα δύναμις, καθ' ἣν ἐν τῷ ὅλῳ ὄντα[5] μέρη δυνάμει ἐλέγετο αἰσθητὰ[6] εἶναι. Τότε γὰρ αὐτῶν ἡ αἴσθησις ἀντιλαμβάνεταί πως καὶ ἐνεργεῖ περὶ αὐτά, εἰ καὶ μὴ ὡς καθ' αὑτὰ ὄντα *** [7] κεχωρισμένα.

XXI. 446 a 15-20. Δείξας δὲ ταῦτα ἐπιφέρει· « ὅτι... φθόγγους. » Τοῖς[8] μὲν[9] μεγέθεσι[10] καὶ πάθη προσέθηκεν[11]· οὐ γὰρ † τῷ[12] ἀπαθῆ εἶναι ἔνια μεγέθη λανθάνει τὴν αἴσθησιν οὕτω † γάρ, ἀλλὰ[13] καὶ τὰ πάθη, ὡς τὰ μεγέθη, λανθάνει[14]· τὸ δὲ « καὶ διὰ τίνα αἰτίαν, » ὅτι οὐ διὰ τὸ[15] ἀπαθῆ τε καὶ χωρίς τινος[16] αἰσθητῆς διαφορᾶς εἶναι λανθάνει τὴν αἴσθησιν (οὕτω γὰρ γίνε-

[1] γενέσθαι D. — [2] αἰσθητικὴν D. — [3] κεχωρισμένην NDBCAM. — [4] ἡ ὑστέρα]. Lisez προτέρα ἡ. — [5] καὶ add. N. — [6] ὄντα add. NDBCA. — [7] Suppléez καί. — [8] τῷ NDBCAM. — [9] om. BCA. — [10] μεγέθει NDBCA. μεγέθη M. ὅτι add. ND. — [11] προσθεὶς ND. — [12] τῷ... γὰρ est l'anticipation de ce qu'on lit un peu plus bas (10) διὰ τὸ... (11) γάρ, et a pris la place de quelque chose comme μόνα τὰ μεγέθη λανθάνει τὴν αἴσθησιν. — [13] ἂν BCAM. — [14] λανθάνοι CAM. — [15] μὴ add. NDBCAM. — [16] post αἰσθητῆς ND.

---

sed ut partes. Partes enim erant secundum se sensibilis, et erit utique virtutis ipsorum ad sensum, quam[1] habent separata actu, posterior virtus, secundum quam in toto existentia et partes potentia dicebantur[2] sensibilia esse. Tunc enim ipsa sensus percipit aliqualiter, et agit[3] circa ipsa, et si non ut secundum se existentia separata.

XXI. 446 a 15-20.] Et cum ostendisset hec, infert: « Quod quidem[4] « igitur quedam magnitudines et passiones latent et propter quam causam et quomodo sensibilia et quomodo non[5] dictum est. » Magnitudinibus et passiones apponit[6]; sicut enim quedam magnitudines que sine passione sunt latent sensum, sic[7] et passiones et magnitudines accipit : hoc[8] autem « et propter quam causam, » quia propter ea que sine passione et sine sensibili aliqua differentia sunt latent sensum (sic

[1] quoniam. — [2] dicebantes. — [3] actu. — [4] quid. — [5] nunc. — [6] apponent — [7] sed. — [8] hec.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 446 a 15-20.

ται τὸ ἀπορηθὲν[1] τὸ ἐξ ἀναισθήτων καὶ ἀπαθῶν[2] τὰ πάθη τε καὶ τὰ αἰσθητὰ[3] γίνεσθαι, ὡς ἐδόκει τοῖς ἀτόμους[4] ἀρχὰς ὑποτιθεμένοις), ἀλλὰ τῷ ἔχειν μὲν[5], ἐλάττω μέντοι[6] εἶναι ἢ ὡς κινεῖν τὴν αἴσθησιν καθ' αὑτὰ[7] ὄντα δύνασθαι. Διὰ τοῦτο γὰρ οὔτε πάντα αἰσθητά, εἰς ἄπειρον γινομένης τῆς διαιρέσεως, οὔτ'[8] ἔστι τινὰ μόρια τῶν αἰσθητῶν ἀναίσθητα[9] καὶ ἀπαθῆ τῇ αὑτῶν φύσει. Ὅταν μὲν οὖν ταῦτα τὰ[10] καθ' αὑτὰ διαλανθάνοντα τὴν αἴσθησιν ἐνυπάρχῃ τινὶ καὶ ἅμα τοσαῦτα ὡς ἤδη κινεῖν τὰ ἐξ αὐτῶν τὴν αἴσθησιν δύνασθαι, καὶ[11] μὴ μόνον ᾖ[12] αἰσθητὰ τὰ[13] ἐξ[14] αὐτῶν δυνάμει, οὕτως ἔτι[15] ἐν τῷ ὅλῳ ὄντα συντελεῖ[16] τι τῷ ὅλῳ πρὸς τὴν †ἐκείνων[17] αἴσθησιν, ἀλλ' οὐ δυνάμει οὕτως ἐν τῷ ὅλῳ αἰσθητὰ ὡς, ἂν χωρισθῇ, δύνασθαι καὶ καθ' αὑτὰ αἰσθητὰ εἶναι. Ὅταν δὲ τὰ μόρια τοῦ συνεχοῦς τε καὶ αἰσθητοῦ μεγέθους τηλικαῦτα ᾖ[18], ὡς

[1] ἀπορρηθὲν D. — [2] παθῶν CA. — [3] αἰσθητήρια N. αἰσθητικά D. — [4] ἀτόμοις D. — [5] μὴ ND. — [6] μὲν τὸ ND. — [7] αὐτὸ NDBCAM. — [8] οὔτ' ἔστι] οὔτε CA. — [9] ἀνέσθητα D. — [10] τὴν add. D. — [11] καὶ μὴ del M. — [12] ἔστιν M. — [13] om. CAM. — [14] ἐξ αὐτῶν del M. — [15] ὡς M. om. BCA. — [16] συντελεῖν M. — [17] Lisez ἐκείνου. — [18] καὶ NDBCA.

---

enim fit quod dubitatum[1] est, scilicet ex insensibilibus[2] et inpassibilibus passionesque[3] et sensibilia fieri, ut videbatur ponentibus indivisibilia principia), sed in habendo[4], minora quidem secundum*** esse, quam ut moveant sensum secundum se entia. Propter hoc enim neque omnia sensibilia, in infinitum facta divisione, neque sunt quedam partes sensibilium insensibiles et impassibiles[5] propria natura. Quando quidem igitur hec secundum se latentia sensum insint alicui et simul tot ut iam possint movere sensum que[6] ex ipsis, et non solum sensibilia que ex ipsis potentia, sic adhuc in toto entia conferunt aliquid toti ad illorum sensum, sed non potentia sic in toto sensibilia ut, si separata fuerint, possint et secundum se sensibilia esse. Cum autem partes continui et sensibilis magnitudinis tante fuerint, ut non solum

[1] dubitant. — [2] sensibilibus. — [3] passionesque] passiones quia. — [4] humido. — [5] ipsas passibiles. — [6] quod.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.
—
446 a 15-20.

*μὴ μόνον[1] συντελεῖν τῷ ὅλῳ ϖρὸς[2] τὸ[3] εἶναι αἰσθητῷ τῷ καὶ[4] αὐτὰ εἶναι ὄντα ἐν αὐτῷ δυνάμει αἰσθητά, ἀλλὰ καὶ χωρισθέντα καθ' αὑτὰ ἐνεργείᾳ αἰσθητὰ εἶναι, ἀναγκαῖον ταῦτα τὰ μεγέθη ϖεπερασμένα[5] κατὰ ἀριθμὸν εἶναι ἐν τῷ μεγέθει. Οὐ γὰρ οἷόντε εἰς[6] τηλικαῦτα ἄπειρα μεγέθη διαιρεῖσθαι τὸ[7] ϖεπερασμένον. Αἱ γὰρ εἰς τοιαῦτα διαιρέσεις ὅμοιαι τῇ εἰς ἴσα. Οὐ γὰρ ἔτι εἰς ἐλάτlω ὁ οὕτω διαιρῶν διαιρεῖ. Διτlὸν γὰρ τὸ δυνάμει αἰσθητόν[8], τὸ μέν, ὅτι ἐν τῷ ὅλῳ ἐσlὶ καὶ μηδέπω [οἷόντε[9]] κεχωρίσθαι[10], δυνάμενον[11], καὶ χωρισθὲν ἐκείνου, καθ' αὑτὸ[12] αἰσθητὸν εἶναι, τὸ δέ, ὅτι συντελεῖ τῷ ὅλῳ ϖρὸς τὸ εἶναι αἰσθητὸν οὐκ ὂν[13] καθ' αὑτὸ[14] ἐνεργείᾳ αἰσθητὸν[15] οὐδέποτε. Τὰ δὴ οὕτω δυνάμει αἰσθητὰ ἐν τῷ ὅλῳ ὡς[16] καὶ καθ' αὑτὰ αἰσθητὰ δύνασθαι εἶναι ϖεπερασμένα γίνεται, ὡς ἐγίνετο[17] καὶ εἰς ἴσα αὐτῶν***[18] διαίρεσις. Οὐ γὰρ εἰς ἄπειρα αἰσθητὰ ἐνεργείᾳ οἷόντε τὸ συνεχὲς διαιρεῖσθαι, ὥσπερ οὐδὲ*

[1] *μόνως* NDBCA. — [2] om. NDBCA. — [3] *τῷ* BC. — [4] om. CA. — [5] *ϖεπερασμένως* M. — [6] *εἰ* CAM. — [7] *τὸ ϖεπερασμένον*] *ϖεπερασμένα* NDBCAM. — [8] *αἰσθητῶν* AM. — [9] om. NDBCAM. — [10] *κεχωρίσlαι* corr. B. — [11] *δὲ* add. corr. B. — [12] *αὐτόν* D. — [13] *ὄντα* A pr. BC. *ὄντω* N. *οὕτω* D. — [14] *αὐτὰ* NDB pr. CA. — [15] *αἰσθητικὸν* D. — [16] om. pr. BCA. — [17] *ἐγένετο* CAM. — [18] Suppléez *ἡ*.

---

conferant toti quod sit sensibile per hoc quod ipsa sint entia in ipso potentia sensibilia, sed et separata secundum se actu sensibilia sint, necessarium has magnitudines finitas secundum numerum esse in magnitudine. Non enim possibile est in tantas infinitas magnitudines dividi finitum. In talia enim divisiones similes ei que in equalia. Non enim adhuc in minores sic dividens dividit. Duplex enim quod potentia sensibile, hoc quidem, quia in toto est et nequaquam possibile est separatum esse et separatum ab illo secundum se sensibile esse, hoc autem, quia confert toti ad esse sensibile non existens secundum se actu sensibile nequaquam. Si itaque potentia sensibilia in toto ut et secundum se sensibilia possint esse, finita fiunt, ut accidebat et si in equalia ipsorum divisio esset. Non enim in infinita sensibilia actu

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 446 a 15-20.

εἰς ἴσα. Ὡς οὖν τὰ ἄπειρα μέρη ἐν τῷ συνεχεῖ δυνάμει μέν ἐσῖιν, ἐνεργείᾳ δὲ οὐδέποτε, οὕτω καὶ τὰ αἰσθητὰ τὰ[1] κατὰ τὴν ἐπ' ἄπειρον τομὴν[2] διαιρούμενα δυνάμει μὲν ἔσῖαι αἰσθητά, ἐνεργείᾳ δὲ αἰσθητὰ οὐδέποτε καθ' αὑτὰ γίνεται. Ὡς[3] δὲ τὰ τηλικαῦτα μέρη τοῦ συνεχοῦς πεπερασμένα τῷ ἀριθμῷ, οὕτω καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς ὄντα αἰσθητὰ πάθη[4], τῷ[5] τὴν τούτων διαίρεσιν τὴν οὕτω γινομένην[6] κατὰ συμβεβηκὸς γίνεσθαι καὶ[7] οὐ καθὸ ἦν αὐτῶν[8] ἡ κατ' εἴδη διαίρεσις, συνδιαιρούμενα[9] τοῖς μεγέθεσιν, ὡς ἂν ἐκεῖνα ἔχοι[10] τὸ ἄπειρόν τε καὶ πεπερασμένον, οὕτω καὶ αὐτὰ ἔχει[11], κατὰ συμβεβηκὸς μέντοι. Ἔδειξεν οὖν ὅτι μήτε πᾶν μόριον τοῦ αἰσθητοῦ αἰσθητὸν ἐνεργείᾳ †μηδ'[12]† ὅτι ἐξ ἀναισθήτων καὶ ἐξ ἀπαθῶν τὰ[13] αἰσθητὰ καὶ τὰ πάθη, καὶ τετήρηκε[14] τὸ πᾶν μόριον[15] τοῦ αἰσθητοῦ αἰσθητὸν εἶναι τῇ αὑτοῦ φύσει. Οὐ μὴν, εἰ

[1] om. CA. — [2] τὸ μὲν N. — [3] οὐ BCA. — [4] πάθους NDBCA. — [5] κατὰ NDBCA. — [6] γινομένων CA. — [7] δὲ NDBCA. — [8] αὐτῷ NDBCA. αὐτοῖς M. — [9] συνδιαιρουμένη NDBCAM. — [10] ἔχῃ BCAM. — [11] om. NDBCA. — [12] μηδ' ὅτι] Lisez μήτε en effaçant ὅτι. — [13] τὰ αἰσθητὰ] τὴν αἰσθητικὴν D. — [14] τετήρηκεν AM. ἐτήρησε ND. — [15] μόρια pr. B.

---

possibile est continuum dividi, sicut neque in equalia. Sicut igitur infinite partes in continuo potentia quidem*** erunt sensibilia, actu autem sensibilia nequaquam secundum se fiunt. Sicut autem tante partes continui finite numero, sic et que in ipsis existentes sensibiles passiones, in eo quod harum divisio sic facta secundum accidens fiat, et non secundum quod erat ipsorum secundum species divisio, condivise magnitudinibus, ut utique[1] illa habebunt infinitum et finitum, sic et ipse habent, secundum accidens tamen[2]. Ostendit igitur quod neque omnis pars sensibilis actu neque quod ex insensibilibus*** inpassibilibus sensibilia et passiones, et servavit quod omnis pars sensibilis sit sensibilis sua natura. Non tamen, si est aliqua insensibilis magnitudo secundum

[1] itaque. — [2] causam.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.
—
446 a 15-20.

ἔσ7ι τι[1] ἀναίσθητον μέγεθος καθ' αὑτό, ἤδη ἔσ7ι καὶ μέγισ7όν τι ἀναίσθητον καὶ ἐλάχισ7ον αἰσθητόν. Τῷ[2] γὰρ ἐπ' ἄπειρον εἶναι τοῦ μεγέθους τὴν διαίρεσιν, ὡς[3] δέδεικται, καὶ τοῦ μεγέθους τὸ μέρος[4] μέγεθος εἶναι πᾶν[5], τὸ ἀπὸ τοῦ ληφθέντος[6] ὡς ἐλαχίσ7ου αἰσθητοῦ ἀφαιρούμενον[7] ἀνεπαίσθητον μέγεθος[8] μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν διαιρετὸν[9] ἔσ7αι[10]. Διαιρούμενου δὲ αὐτοῦ καὶ προσ7ιθεμένων[11] καθ' ἕκασ7ον τῶν μορίων αὐτοῦ[12] τῷ †αἰσθητῷ[13] γενομένῳ[14] μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τούτου, εἰ μὲν μένει ἀνεπαίσθητον ἔτι, προσ7ιθεμένων τούτων, οὐκ ἦν μέγισ7ον ἀνεπαίσθητον[15] τὸ[16] μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν. Εἰ δὲ αἰσθητὸν γένοιτο[17] καθ' ἑκάσ7ην προσθήκην, ἐλάχισ7ον αἰσθητὸν ἀφ' οὗ ἀφαιρεθὲν[18] [†ἔχει[19]] τοῦτο τὸ τεμνόμενον καὶ προσ7ιθέμενον ποιήσει τὸ ἀνεπαίσθητον· καὶ γὰρ †μέρους[20] αὐτοῦ †ἀφαιρεθέντος[21] προσ7εθὲν[22] αὐτῷ καὶ[23] οὕτω

[1] om. NDBCA. — [2] τὸ D. — [3] δέ add. D. — [4] om. NDBCA. — [5] μὲν add. NDBCA. — [6] λειφθέντος D. — [7] εἶναι add. NDBCA. — [8] τῷ add. NBCA τό add. D. — [9] διαιρετῶν N. διαιρετὴν BCA. — [10] εἶναι NDBCA. — [11] προσ7ιθεμένου NDBCA. — [12] αὐ avec un τ au-dessus B. αὐτῷ CAM. — [13] Lisez ἀναισθήτῳ. — [14] γινομένῳ D. — [15] ἀναιπαίσθητον D. — [16] om. N. — [17] γίνοιτο D. — [18] ἀφαιρηθὲν N. — [19] om. NDBCAM. Le sens exigerait ἐσ7ι. — [20] Lisez μέρος. — [21] Lisez ἀφαιρεθέν. — [22] καὶ προσ7εθέντος M. — [23] del. M.

---

se, iam est et maxima aliqua insensibilis et minima. Eo enim quod sit in infinitum magnitudinis divisio, ut ostensum est, et magnitudinis pars magnitudo sit, omne quidem quod ab accepto ut minimo sensibili aufertur esse insensibile magnum quod post ablationem indivisibile erit. Diviso[1] autem ipso et apposito secundum unamquamque partem ipsius sensibili facto post ablationem huius, siquidem[2] maneat insensibile adhuc, appositorum[3] horum, non erit magnum insensibile quod post ablationem. Si autem sensibile fiat secundum unamquamque appositionem, minimum sensibile a quo ablatum habet quod deciditur[4] et appositum facient[5] insensibile; et enim parte ipsius

[1] viso. — [2] si quid. — [3] appositum. — [4] decinditur. — [5] faciant.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 446 a 20-26.

ποιεῖ αὐτὸ αἰσθητόν· ὥσʇε οὐκ ἦν τὸ[1] ὅλον τὸ[2] μετὰ[3] τοῦ ἀφηρημένου[4] ἐλάχισʇον αἰσθητόν. Καὶ *τοῦτο ἔνεσʇι δεικνύναι καὶ[5] ἐπὶ πάσης ἀφαιρέσεως.* Ὥσʇε *εἰ[6] καὶ ἔσʇι τι ἀνεπαίσθητον[7], ἀλλ'[8] οὐ μέγισʇον, ὥσπερ οὐδὲ αἰσθητὸν[9] ἐλάχισʇον, †εἰ[10] καὶ ἔσʇι[11] [τι] †ἀνεπαίσθητον.* Ἔτι *δὲ εἰ πᾶν μέγεθος δυνάμει ἐσʇὶν αἰσθητὸν (τὸ γὰρ ἀνεπαίσθητον οὐ τῇ ἑαυτοῦ[12] φύσει τοιοῦτον, ἀλλὰ διὰ τὴν τῆς αἰσθήσεως[13] ἀσθένειαν), οὐκ ἂν εἴη ἀνεπαίσθητόν[14] τι μέγεθος τῇ αὑτοῦ φύσει· ὥσʇε[15] οὐδὲ μέγα.* Εἰ *δὲ μήτε[16] ἐλάχισʇόν[17] τί ἐσʇιν αἰσθητὸν τῇ [αὑτοῦ[18]] φύσει μήτε μέγισʇον ἀνεπαίσθητον[19], †οὔτ'[20] ἂν ἐλάχισʇόν τι ὂν τῇ αὑτοῦ[21] φύσει μέγεθος δεικνύοιτο, ὡς οἴεται ὁ Διόδωρος δεικνύναι.*

XXII. 446 a 20-b 2. « Ἀπορήσειε... μεταξύ. » (20-26. « Ἀπορήσειε ... φῶς. ») Ἡ *ἀπορία νῦν ἐσʇιν εἰ πάντα τὰ αἰσθητὰ πρὸ τοῦ τῇ αἰσθή-*

[1] om. NDBC. — [2] om. AM. — [3] *μεταξὺ* NDBCAM. — [4] *ἀφηρομένου* pr. N. — [5] om. ND. — [6] om. NDBCA. — [7] *ἀναιπαίσθητον* D. — [8] *ἀλλ'...* (4) *ἀνεπαίσθητον* om. NDBCA. — [9] *...σθητὸν* — [10] *εἰ... ἀνεπαίσθητον*]. Effacez. — [11] *ἔσʇι τι*] *ἔ...* M. — [12] *ἑαυτοὺς* A. — [13] *φύσεως* CA. — [14] *ἀναιπαίσθητον* D. — [15] *ὥσʇε...* (8) *αἰσθητὸν τῇ αὑτοῦ φύσει* om. NDBCA. — [16] *μὴ* M. — [17] *...χισʇον* M. — [18] ... M. — [19] *ἀναιπαίσθητον* D. — [20] Lisez *οὐδ'*. — [21] *ἑαυτοῦ* D.

---

ablata apposita ipsi et sic facit ipsi sensibile : quare non erat totum quod cum ablato minimum sensibile. Et hoc contingit ostendi in omnibus ablatis. Quare et si est aliquod insensibile, sed non magnum, quemadmodum neque sensibile minimum, et si sit aliquid non supersensibile. *** non propria natura tale, sed propter sensus debilitatem, non utique erit non supersensibilis aliqua magnitudo propria natura, quare neque magnum. Si autem neque minimum aliquid est sensibile propria natura neque magnum non supersensibile, neque utique minima existens aliqua propria natura magnitudo ostendetur, ut putat Dyodorus ostendere.

XXII. 446 a 20-b 2.] « Dubitabit autem utique aliquis si forte « pertingant[1] sensibili a autmotus qui a sensibilibus. » (20-26.) Dubi-

[1] pertingat.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 446 a 20-26.

σει προσβάλλειν[1] πρῶτον ἐν τῷ ἡμίσει[2] τοῦ διαστήματος τοῦ μεταξὺ τῆς τε αἰσθήσεως καὶ †αὐτοῦ[3] γίνεται. Τοῦτο γάρ[4] ἐπὶ μέν τινων αἰσθητῶν γνώριμον, ὡς[5] ἐπί τε τῶν ψόφων καὶ ἐπὶ τῶν ὀσμῶν. Οὔτε γὰρ εὐθὺ[6] τῷ γενέσθαι τὸν ψόφον ἡ ἀκοὴ (ἀμέλει οἱ[7] πόῤῥωθεν ὄντες τῶν πλησίον[8] βραδύτερον ἀκούουσιν, ὡς ἐν χρόνῳ πλείονι φερομένου τοῦ αἰσθητοῦ πρὸς αὐτοὺς διὰ πλείονος διαστήματος †φερομένου[9]), ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν ὀσμῶν ὅμοιον τὸ γινόμενον· οὐ γὰρ εὐθὺς[10] τῷ[11] τὸ εὐῶδες παρενεχθῆναι ἡ ὄσφρησις[12], οὐδὲ κατὰ ταὐτὸν[13] οἵ τ' ἐγγὺς αὐτοῦ καὶ οἱ πόῤῥω αἰσθάνονται. Ἐπὶ μὲν οὖν τούτων γνώριμον· ζητεῖσθαι δὲ ἄξιον εἰ καὶ ἐπὶ τῆς ὄψεως οὕτως, καὶ[14] εἰ δεῖ[15] ἐνεχθῆναί τι ἀπὸ τοῦ ὁρατοῦ καὶ τοῦτο[16] ἐν †τῷ[17] χρόνῳ τῷ τὸ φερόμενον πᾶν διάστημα ἐν χρόνῳ κινεῖσθαι. Ἡ [†δὲ[18]] ἀπορία αὕτη. Εἶπε δὲ τὸ « ἆρα ἀφικνοῦνται ἢ τὰ αἰσθητὰ

[1] προβάλλειν NB. προβάλειν D. — [2] ἡμίσυ CAM. — [3] Lisez αὐτῶν. — [4] καὶ add. CAM. — [5] om. BCA. — [6] εὐθὺς M. — [7] εἰ D. — [8] πλησίων N. — [9] φέρεσθαι NDBCAM. Effacez. — [10] εὐθὺ N. — [11] Substitué à τὸ NM. om. DBCA. — [12] αἴσθησις CA. — [13] αὐτὸν ND. — [14] post εἰ NDBCAM. — [15] δεῖ ἐνεχθῆναί] διενεχθῇ NDBCAM. — [16] τούτῳ CA. — [17] Effacez. — [18] μὲν NDBCAM. Lisez δή.

---

tatio nunc est si omnia sensibilia, antequam sensui incidant, primo in medio spacii intermedii inter sensum et ipsum fiant. Hoc enim in quibusdam sensibilibus notum, sicut in sonis et odoribus. Neque enim mox cum factus fuerit sonus, auditus (videlicet de longe existentes[1] propinquioribus tardius audiunt, tamquam in maiori tempore lato[2] sensibili propter[3] ipsos per amplius spatium feratur), sed et in odoribus simile quod[4] fit; non enim mox cum feratur suave, odoratus[5], neque secundum idem qui prope ipsum et qui longe sentiunt. In hiis quidem igitur notum; inquiri autem dignum et si[6] in visu sic[7], et si oportet inferri aliquid a visibili et hoc in tempore, eo quod[8] motum omne spatium in tempore moveatur. Dubitatio autem hec. Dixit au-

[1] existentis. — [2] loco. — [3] per. — [4] quidem. — [5] odoratur. — [6] si in] sine. — [7] sit. — [8] quo.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.

446 a 26-28.

ἢ αἱ κινήσεις αἱ ἀπὸ τῶν αἰσθητῶν, » ὅτι τοῖς μὲν ἐδόκουν ἀπόρροιαί τινες ἀπὸ τῶν αἰσθητῶν πρὸς τὰς αἰσθήσεις φέρεσθαι[1] καὶ εἶναι τούτων τὴν αἴσθησιν (κατὰ δὴ[2] τούτους[3] αὐτὰ τὰ αἰσθητὰ ἀφικνεῖται πρὸς τὰς αἰσθήσεις[4]), τοῖς δὲ ἀπὸ τῶν αἰσθητῶν οὐδὲν ἀπορρεῖν[5] οὐδὲ φέρεσθαι[6] δοκεῖ, κινεῖσθαι δέ πως τὸ[7] μεταξὺ τοῦ τε[8] αἰσθητοῦ καὶ τῆς αἰσθήσεως καὶ διατίθεσθαι ὑπ' αὐτοῦ τῷ ταύτης εἶναι τῆς φύσεως, ὡς ἔδειξεν αὐτὸς[9] γινόμενον τὸ αἰσθάνεσθαι. Ἐπεὶ τοίνυν διάφορος μὲν ἡ περὶ τοῦ αἰσθάνεσθαι δόξα, οὐ πρόκειται δὲ αὐτῷ νῦν περὶ τοῦ πῶς τὸ αἰσθάνεσθαι γίνεται[10] λέγειν, τὴν ἀπορίαν κοινὴν ποιεῖ. Εἴτε γὰρ οὕτως εἴτε ἐκείνως γίνεται, ἀπορήσειεν[11] ἄν τις εἰ ἐν τῷ μεταξὺ πρῶτον ἢ τὸ αἰσθητὸν[12] ἢ ἡ[13] ἀπὸ τοῦ αἰσθητοῦ κίνησις ἔρχεται. Εἶτα πρῶτον ὅτι εὔλογον, ὥσπερ ἐπὶ ***[14] παθῶν[15] τῶν ἀπὸ τῆς ἀκοῆς, οὕτως ἔχειν καὶ ἐπὶ τῆς ὀσφρήσεως συνίστησιν. (446 a 26-28. « Καθάπερ ...

[1] om. BCA. — [2] δὲ BCAM. — [3] τούτοις A. — [4] αἰσθησης A. — [5] ἀπορεῖ pr. B. ἀποῤῥεῖ ND. — [6] φαίνεσθαι NDBCA. — [7] om. D. — [8] om. NDBCA. — [9] αὐτόν D. — [10] γίνεσθαι NDBCA. — [11] ἀπορήσοι. N. ἀπορήσει D. — [12] αἰσθητικὸν D. — [13] om. DBCA. — [14] Suppléez τῶν. — [15] πασῶν NDBCA. πασῶν τῶν ἀπὸ del. M.

---

tem « utrum pertingunt aut sensibilia aut motus qui a sensibilibus » *** ad sensus ferri et esse[1] horum sensum[2] (secundum hos itaque ipsa sensibilia pertingunt ad sensus), hiis autem a sensibilibus neque defluit neque apparere videtur, moveri autem aliqualiter intermedium sensibilis et sensus et disponi ab ipso, eo quod huius sit nature, ut ostendit[3] ipsum sentire. Quoniam igitur differens quidem que de sentire opinio, non proponit autem ipse nunc dicere de hoc, scilicet qualiter fiat sentire, dubitationem communem facit. Sive enim isto modo sive sic fiat, dubitabit utique quis si in intermedio primum aut sensibile aut a sensibili motus venit. Deinde primo quod rationabile, sicut[4] in passionibus auditus, sic habere in odoratu, constituit. (446 a 26-28.) In visu autem ait inquiri hoc, si et in hoc sic fiat, ut

[1] est. — [2] sensus. — [3] ostendat. — [4] sit.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 446 a 28-b 2.

γῆν. ») Ἐπὶ δὲ τῆς ὄψεως φησὶ ζητεῖσθαι τοῦτο, εἰ καὶ ἐπὶ ταύτης οὕτω γίνεται, ὥσπερ Ἐμπεδοκλεῖ δοκεῖ· λέγει γάρ[1] ἐκεῖνος τὸ ἀπὸ τοῦ ἡλίου φῶς πρῶτον ἐν τῷ μεταξὺ τοῦ ἡλίου καὶ τῆς γῆς[2] γίνεσθαι, εἶθ' οὕτως ἐν τῇ γῇ. Τῆς δ'[3] αὐτῆς[4] δόξης καὶ Δημόκριτός ἐστι καὶ πάντες καθ' οὓς ἀπὸ τῶν ὁρατῶν ἀποῤῥέον τι φέρεται πρὸς τὴν ὄψιν. (446 a 28-b 2. « Δόξειε ... μεταξύ. ») Καί φησιν ὅτι εὔλογον εἶναι δόξει τὸ πρῶτον ἐν τῷ μεταξὺ γίνεσθαι τὸ † ὁρᾶν[5]. Ἡ γὰρ κίνησις γίνεται ἢ αὐτοῦ[6] τοῦ ὁρωμένου ἢ ἄλλου τινὸς ὑπ' αὐτοῦ. Πᾶσα δὲ κίνησίς ποθέν ποι καὶ[7] ἐν χρόνῳ. Πᾶς δὲ χρόνος διαιρετός. Ἐν***[8] τῷ ἡμίσει[9] τοῦ χρόνου τοῦ[10] ἐν ᾧ ἠνέχθη τὸ ὁρώμενον ἢ τὸ ἀπ' αὐτοῦ πάθος, καὶ ἡ κίνησις ἡ γινομένη[11] ἐν τῷ μεταξὺ πρὸς τὴν ὄψιν εἴη[12] ἂν ἐν τῷ ἡμίσει[13] ἢ ἔν τινι μεταξὺ τοῦ διαστήματος [ἐν[14]] ᾧ ἐφέρετο καὶ δι' οὗ ἐκινεῖτο, καὶ οὐδέπω πρὸς τῇ[15] ὄψει. Φερόμενον ἄρα[16] πρὸς[17] αὐτὴν οὐδέπω ἑωρᾶτο[18]. Ὥστε

[1] ἐν add. A. — [2] om. D. — [3] δὲ CAM. — [4] αὐτοῦ M. — [5] Lisez ὁρατόν. — [6] ἀπὸ NDBCA. — [7] om. NDBCA. — [8] Suppléez οὖν. — [9] ἡμίσυ CA. — [10] om. NDBCA. — [11] ἐγγινομένη M. — [12] οὐκ D. — [13] ἡμίσυ CA. ἡμῖν ND pr. B. — [14] om. NDBCAM. — [15] τῇ ὄψει] τὴν ὄψιν M. — [16] ἀέρα CAM. — [17] πρὸς ... οὐδέπω] αὐτὴ M. — [18] ὡρᾶτο NDB. ὁρᾶτο CA.

Empedocli videtur; dicit enim iste lumen quod a sole primo*** intermedio solis et terre fieri, deinde sic in terra. Eiusdem autem opinionis et Democritus est et omnes secundum quos a visibilibus defluens aliquid fertur ad visum. (446 a 28-b 2.) Et ait quod rationabile esse videtur primum in intermedio[1] fieri videre[2]. Motus enim fit aut ipsius visibilis aut alterius alicuius ab ipso. Motus enim omnis alicui de quo et in tempore. Omne autem tempus divisibile. In medio[3] temporis in quo ferebatur visibile aut passio que ab hoc, et motus factus in intermedio ad visum erit utique in medio aut in aliquo intermedio spatii in quo ferebatur et per quod movebatur, et nequamquam aput visum. Latum igitur[4] ad ipsum nequaquam videbatur. Quare et ra-

[1] medio. — [2] videri. — [3] media — [4] sibi.

καὶ ἡ ἀκτὶς ἡ ἀπὸ τοῦ ἡλίου, οὕτως ὥς φησιν Ἐμπεδοκλῆς, *ὁρᾶται*[1] *οὐκ εὐθὺ*[2] *τῷ τὸν ἥλιον ἀνατεῖλαι οὐδὲ ἅμα ὑπὸ πάντων οἷς ἀνέτελλεν*[3], *ἀλλ' ἐν χρόνῳ καὶ*[4] *πλείονι τοῖς πορρωτέρω*[5] *οὖσιν.* Ἔλαβε *δὲ τὸ εὔλογον εἶναι οὕτω γίνεσθαι εἰ*[6] *διὰ κινήσεως ἐδείκνυτο*[7], *δεικνὺς ὅτι, εἰ μὴ οὕτω γίνοιτο τὸ ὁρᾶν, ἔτι οὐδὲ μετὰ*[8] *κινήσεως ἔσῖαι*[9].

XXIII. 446 b 2-9. « Καὶ . . . *ἀέρα.* » (2-4. « Καὶ . . . *ἧτῖον.* ») Εἰπὼν *ὅτι*[10] *δοκεῖ εὔλογον εἶναι τὸ πρῶτον ἐν τῷ μεταξὺ*[11] *τὸ αἰσθητὸν γίνεσθαι φερόμενον πρὸς τὰς αἰσθήσεις πρὸ τοῦ ἡμᾶς αἰσθάνεσθαι αὐτοῦ*[12], *καὶ τοῦτο ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἄλλων αἰσθήσεων, οὕτω* †*δὲ*[13] *καὶ ἐπὶ τῶν ὁρατῶν, προσῖίθησι τούτῳ*[14] *ὅτι οὐδὲν*[15] *διαφέρει τὸ μὴ γένεσιν τοῦ αἰσθάνεσθαι εἶναι πρὸς τὸ μὴ χρόνον τινὰ γενέσθαι*[16], *ἐν ᾧ τὰ αἰσθητὰ ἐπὶ τὰς αἰσθήσεις φέρεται.* Τῶν *γὰρ οὐκ ἀεὶ ὄντων τὰ μὲν ὅσα διὰ*

[1] *ὡρᾶτο* NDB. *ὁρᾶτο* AC — [2] *εὐθ* N. *εὐθὺς* CAM. — [3] *ἀνέτειλλεν* CAM. — [4] *ἐν* add. ND. — [5] *ποωῤῥτέρω* A. — [6] om. BCA. — [7] om. avec un blanc de dix lettres CA. — [8] *μετὰ κινήσεως*] *μετεκίνησις* D. — [9] *καὶ εἰ ἅπαν ἀκούει ἅμα καὶ ἀκήκοε* (*ἀκίκοε* D) *καὶ ὅλως αἰσθάνεται καὶ ἤσθηται* add. DBCAM. — [10] *οὐ* add. NDBCAM. — [11] *καὶ* add. NDBCA. — [12] *αὐτοὺς* D. — [13] del. M. Lisez *δή*. — [14] *τὸ* add. NDBCAM. — [15] *γὰρ* add. NDBCA. — [16] *γίνεσθαι* ND.

---

dius qui a sole, sicut[1] ait Empedocles, videtur non mox cum oriatur sol, neque simul ab omnibus quibus oritur, sed in tempore maiori longe existentibus. Accepit autem rationabile esse sic fieri, si per motum ostendatur, ostendens quod, si non sic fiat videre, adhuc neque cum motu erit.

XXIII. 446 b 2-9.] « Et omne[2] simul audit et audivit et totaliter « sentiet et sentit vel sensit[3]. » (2-4.) Cum dixisset quod videtur esse rationabile primum in intermedio sensibile fieri adlatum ad sensum, antequam nos esse sentiamus ipsum, et hoc sicut in aliis sensibus, sic autem et in visibilibus, apponit huic quod nichil differt non esse generationem eius quod est sentire ad non fieri tempus aliquod, in quo sensibilia ad sensus ferantur. Non semper enim entium quecumque quidem per

[1] sint. — [2] omnem. — [3] sentiit.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 446 b 2-4.

γενέσεως εἰς τὸ εἶναι ϖρόεισιν οὐχ ἅμα γίνεταί τε[1] καὶ ἔσʼlιν, ἀλλὰ ϖροϋπάρχει[2] τῆς οὐσίας ἡ γένεσις αὐτῶν. Διὸ καὶ ἔσʼlι μέν τι[3] αὐτῶν, ὅτε[4] γίνεται, ἔσʼlʼ ἂν ᾖ γινόμενον. Τά τε γὰρ κατὰ Φύσιν γινόμενα οὕτω γίνεται, οἷον ἵππος οὐχ ἅμα γίνεταί τε[5] καὶ ἔσʼlιν, ἀλλʼ ἕως ἂν γένηται, οὐδέπω μέν ἐσʼlιν ἵππος, ἔσʼlι δέ τι αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ [τὰ[6]] κατὰ τὴν[7] τέχνην· οἰκία τε γὰρ οὕτω[8] καὶ ἱμάτιον[9] καὶ[10] ὑπόδημα[11]. Τότε γὰρ ἔσʼlι ταῦτα, ἃ λέγεται γίνεσθαι, ὅταν[12] γίνεσθαι ϖαύσηται· ἔσʼlʼ[13] ἂν δὲ γίνηται[14], ἔσʼlι μέν τι αὐτῶν[15], οὐ μὴν αὐτὰ [ἔσʼlιν[16]]. Ἔσʼlι δέ τινα ἃ οὐ διὰ γενέσεως[17] εἰς τὸ εἶναι ϖρόεισιν ἐκ τοῦ μὴ εἶναι, οὐδὲ ἔσʼlιν[18] αὐτῶν εἰπεῖν ὅτι μέρος μέν τι ἔσʼlιν, οὐ μέντοι δὲ συμπεπλήρωται οὐδʼ ἔσʼlιν ὅλα τῷ γίνεσθαι ἔτι καὶ δεῖσθαι χρόνου τινὸς ϖρὸς τὴν τελείωσιν· ϖαντὸς[19] γὰρ γένεσις ἐν χρόνῳ γίνεται. Τοιοῦτόν ἐσʼlιν

[1] τι ND. — [2] ϖροϋπάρχειν BCAM. — [3] τι αὐτῶν] τοιαύτων N (?). — [4] ὅτι N. — [5] τι NDCAM. — [6] om. NDBCAM. — [7] om. CAM. — [8] οὕτως ND. — [9] ἱμάτια BCA. — [10] om. A. — [11] ὑποδήματα D. — [12] ἔσʼlʼ ἂν τοῦτο ND. ὅταν ... ϖαύσηται om. BCAM. — [13] εὔτ D. — [14] γένηται DCAM. — [15] αὐτοῦ NDBCAM. — [16] γίνεται NDB. γε CAM. — [17] γεννήσεως D. — [18] ἔσʼlιν... (11) δεῖσθαι] δεῖται M. om. CA. — [19] ϖάντως NDBCAM.

---

generationem ad esse procedunt non simul fiunt***, sed preexistit substantie generatio ipsorum. Propter quod et est quidem aliquid[1] ipsorum, quod fit, quando sunt in fieri. Que vero secundum naturam fiunt sic fiunt, velut equs non simul fit[2] et est, sed quamdiu utique fit, nundum quidem est equs, est autem aliquid ipsius, sed et que secundum artem; domus enim sic et vestimentum et calciamentum. Tunc enim sunt hec, que fieri dicuntur, quando fieri desistunt; quando autem fiunt, est quidem aliquid ipsorum, non tamen ipsa sunt. Sunt autem quedam que non per generationem ad esse procedunt ex non esse, neque est dicere ipsorum quod pars quidem aliqua est, non tamen[3] completa sunt neque sunt tota, eo quod fiant adhuc et indigeant tempore aliquo ad perfectionem; tocius enim generatio *** tactus;

[1] aliud. — [2] sic. — [3] tantum.

ἡ ἁφή· οὐ γάρ ἐσ7ι γένεσις ἁφῆς· οὐ γὰρ ἐν ἄλλῳ μὲν χρόνῳ γίνεται ἡ ἁφή, ἐν ἄλλῳ δὲ ἔσ7ιν, ἀλλ' ἅμα ἤρξατό τε καὶ εὐθὺς[1] ἔσ7ιν ἁφή, καὶ οὐκ ἔσ7ιν εἰπεῖν ὅτι ἔσ7ι μέν τι τῆς ἁφῆς, οὐδέπω δὲ ἔσ7ιν ἡ ἁφή, ἀλλ' ἔτι γίνεται. Τῶν δὲ[2] τοιούτων καὶ ἡ ἐνέργεια καὶ[3] ἡ κατὰ τὰς ***[4] αἰσθήσεις ἐσ7ίν. Οὐ γὰρ ἔσ7ι γένεσις αὐτῶν, ἀλλ' ἥ τε ἀκοὴ ἅμα τε[5] ἀκούει καὶ ἀκήκοε[6]· καὶ οὐκ ἔσ7ιν εἰπεῖν ὅτι ἔσ7ι μέν τι τῆς ἀκοῆς, γίνεται δὲ[7] καὶ οὐδέπω ἔσ7ιν[8] ἀκοή· ἀλλ' ὡς τῆς ἁφῆς πᾶν[9] τὸ ληφθὲν μόριόν ἐσ7ιν ἁφή, καὶ οὐκ ἔσ7ιν εἰπεῖν τοῦτο ἁφῆς μέν τι[10] εἶναι, μηδέπω δὲ ἁφήν, ὁμοίως δὲ καὶ τῆς ἡδονῆς, οὕτω +δὲ[11] καὶ ἐπὶ τῆς ἀκοῆς ἔχει· ἅμα γὰρ ἀκούει καὶ ἀκήκοε· πᾶσα[12] γὰρ ἐνέργεια αὐτῆς ἀκοὴ[13] καὶ πᾶν μόριον· διὸ[14] ὁ ἀκούων εὐθὺ[15] τῷ ἀκούειν ἀκήκοεν. Ὁμοίως δὲ[16] καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τῶν κατὰ τὰς αἰσθήσεις[17] ἐνεργειῶν.

[1] εὐθὺ NDB. — [2] δὴ MND. — [3] del. M. — [4] Suppléez ἄλλας. — [5] καὶ add. D. — [6] ἀκήκοες A. — [7] τι add. M. — [8] ἐσ7ὶ N. om. D. — [9] παρὰ BCAM. — [10] τοι D. — [11] Lisez δή. — [12] ταῦτα NDBCAM. — [13] ἀκούει NDBCAM. — [14] διὸ ὁ ἀκούων] διὸ τὸ ἀκούειν ND. διὰ τὸ ἀκούειν οὐκ BCAM. — [15] εὐθὺς CAM. — [16] om. NDB. — [17] εσθήσεις A.

---

non enim in alio quidem tempore fit tactus, in alio autem est, sed simul incepit et mox est tactus, et non est dicere quia est quidem[1] aliquid tactus, nundum autem est tactus, sed adhuc fit. Talium autem et actus et qui secundum sensus est. Non enim est generatio ipsorum, sed auditus simul audit et audivit; et non est dicere quod est quidem aliquid auditus, fit autem et nundum est auditus: sed ut tactus omnis accepta pars est tactus, et non est dicere hoc[2] tactus quidem aliquid esse, nundum autem tactum[3], similiter autem et delectationis, sic autem et in auditu habet; simul enim audit et audivit : omnis[4] enim operatio ipsius auditus et omnis pars; propter quod audiens mox ut audit audivit. Similiter et in aliis sensus operationibus. Simul enim tote operationes ipsorum et susceptiones, et non indigentes[5] ad per-

[1] quid *add.* — [2] hic. — [3] talium. — [4] omnis... (11) audivit *répété.* — [5] indigentis.

Ἀθρόαι γὰρ αἱ ἐνέργειαι αὐτῶν καὶ ἀντιλήψεις, καὶ οὐ δεόμεναι[1] εἰς τελείωσιν χρόνου. Πρὸς μὲν γὰρ τὸ[2] τοσαῦτα[3] ἀκοῦσαι ἢ τοσαῦτα ἰδεῖν ἢ τοσούτων[4] γεύσασθαι χρόνου[5] δεῖται, ϖρὸς[6] δὲ τὸ ἁπλῶς ἰδεῖν ἢ ἀκοῦσαι[7] ἢ γεύσασθαι, οὐκέτι. Ἀλλ' οὖν εἰ καὶ οὕτως ἔχουσιν αἱ αἰσθήσεις, οὐδὲν κωλύει τὰ αἰσθητὰ ϖρὸ τοῦ[8] ϖρὸς[9] ταῖς αἰσθήσεσιν εἶναι ἐν τῷ[10] μεταξύ ϖου εἶναι, ὡς μὴ ἅμα τῇ ἐκείνων κινήσει καὶ τὰς αἰσθήσεις κινεῖσθαι ὑπ' αὐτῶν. †Ὣς[11] γὰρ ἐπὶ τῆς ἁφῆς τὰ μέλλοντα ἅψασθαι[12], ὅτε φέρεται ϖρὸς ἄλληλα, οὕτως[13] ἅπτεται ἀλλήλων, εἰ καὶ μὴ ἔστι τι τῆς ἁφῆς †τότε, οὕτω[14] καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων αἰσθήσεων[15] οἴοντε[16] ἔχειν[17], καὶ ἐπ' ἐνίων γε φανερὸν τοῦτο. (446 b 5-9. « ὥσπερ ... ἀέρα. ») Οὐ γὰρ ὁ ψόφος εὐθὺς τῷ γενέσθαι σπουδῇ[18] ϖρὸς τῇ ἀκοῇ ἐστιν, ἀλλὰ μετὰ τὸ γενέσθαι ἡ ἀκοὴ αὐτοῦ, ὅταν ἐνεχθῇ ϖρὸς αὐτὴν[19], ἀντιλαμϐάνεται[20].

[1] δεομενη corrigé en δεόμενα N. — [2] om. BCAM. — [3] τοσούτου N. τούτου D. τοσοῦτον BCA. — [4] τοσοῦτον NDBCA. — [5] ...όνου M. χρόνου ... (4) γεύσασθαι om. NDBCA. — [6] ..ὸs M. — [7] ἀ..ῦσαι M. — [8] τοῦ ϖρὸς om. N. — [9] ϖρὸ CA. — [10] ᾧ AM. — [11] ὡς ... τότε] Je ne comprends pas. — [12] ἅψεσθαι AM. — [13] τό τε CAM. — [14] οὕτως ND. — [15] αἰσθήσεται NDBCA. — [16] οἱ suivi d'un blanc de trois ou quatre lettres N, de six lettres D. — [17] om. NDBCA. — [18] σποδῇ D. σπουδὴ BCAM. — [19] αὐτὰ BCA. — [20] ἀντιλαμϐάνεσθαι D.

---

fectionem tempore. Ad audire quidem enim tantum aut tanta videre aut tantum gustare aut ad tantum temporis videre, simpliciter[1] autem videre aut audire aut gustare non adhuc. Sed et sic si habent sensus, nichil prohibet[2] sensibilia in intermedio alicubi[3] esse, antequam sint aput sensus, quasi[4] non simul cum illorum motu et sensus moveri ab ipsis. Sicut enim in tactu futura tangere, quando feruntur adinvicem, nundum tangunt invicem, et si non sit[5] aliquis tactus tunc, sic et in aliis sensibus habere putant, et in quibusdam quidem manifestum hoc. (446 b 5-9.) Non enim sonus mox in fieri aput auditum est, sed post fieri auditus, cum deferatur ad ipsum, percipit ipsum. Propter hoc igitur neque secundum idem audiunt ipsum qui sunt a minori

[1] similiter. — [2] probet. — [3] alicui. — [4] .q. — [5] sic.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.

446 b 5-9.

Διὰ τοῦτο γοῦν οὐδὲ κατὰ[1] ταὐτὸν ἀκούουσιν αὐτοῦ[2] οἵ τε ἀπ' ἐλάττονος ὄντες διαστήματος καὶ οἱ[3] ἀπὸ πλείονος· ὕστερον γὰρ οἱ[4] ἀπὸ πλείονος. Σημεῖον δὲ παρατίθεται τοῦ μὴ ἅμα γίνεσθαί τε τὴν πληγὴν καὶ ἀκούεσθαι τὸ τοὺς τῶν[5] λεγόντων πορρωτέρω[6] ἀφεστῶτας ἀκούειν μὲν ψόφου τοῦ ἐκ τῆς φωνῆς, μὴ ἀκούειν δὲ τὸ ῥηθέν, διὰ τὸ ἐν τῷ μεταξὺ† τουτέστι[7] μετασχηματίζεσθαι τὰ γράμματα, τὰ ἐκ τῶν γραμμάτων καὶ τῶν ἐξ αὐτῶν συγκειμένων λόγων γινόμενα ἐν τῷ ἀέρι σχήματα ὑπὸ τῆς πληγῆς, καὶ μὴ τοιούτους ἀφικνεῖσθαι τοὺς ψόφους πρὸς τὴν ἀκοήν, ὁποίους αὐτοὺς οἱ λέγοντες ἐσχημάτισαν. Εἴτε δὴ[8] τῷ[9] τὸ σχῆμα ὑπαλλάττεσθαι αὐτῶν ἐν τῇ φορᾷ[10] εἴτε τῷ ἐκλύεσθαι τὸν τόνον τῆς πληγῆς, ὡς Στράτων λέγει (οὐ γάρ φησιν ἐν τῷ σχηματίζεσθαί πως τὸν ἀέρα τοὺς διαφόρους ψόφους γίνεσθαι, ἀλλὰ τῇ τῆς πληγῆς ἀνισότητι), ἀλλ' οὖν, ὁποτέρως[11] ἂν γένηται[12], τῷ[13] μὴ οὕτως ἀκούεσθαι, ὡς γίνεται ἡ φορά[14], ἀλλὰ[15] τῷ ἐν τῷ μεταξὺ διαστήματι,

[1] κατὰ ταὐτὸν] κατ' αὐτὸν pr. BCAM. — [2] αὐτῆς NDBCA. εὐθὺς M. — [3] om. N. — [4] om. AM. — [5] om. CA. — [6] προτέρους D. — [7] Transposez après γράμματα, et lisez τουτέστι [μεταβάλλειν] τὰ ἐκ τῶν κ. τ. ἑ. — [8] δὲ BCA. — [9] Substitué à τὸ M. ᾧ D. om. BCA. — [10] φθορᾷ N. φρουρᾷ CA. — [11] ὁπότερον BCAM. — [12] γίνηται ND. — [13] τοῦ M. — [14] ἀναφορὰ NDBCA. — [15] αἰτία ἐστὶ M.

---

distantia et qui sunt a maiori[1]; posterius enim qui a maiori. Signum autem proponit huius scilicet quod non simul fiat percussura et audire, quod distantes longius a loquentibus audiunt quidem sonum ex voce, non audiunt autem dictum, propterea quod in intermedio oportet figurari litteras et compositum sermonem ex litteris et factas in aere figuras a percussura, et quia non tales pertingunt soni ad auditum, quales ipsos dicentes figurabant. Sive igitur ex eo quod permutatur figura ipsorum in latione, sive ex eo quod remittatur vigor percussure, ut Straton[2] dicit (non enim ait in figurari aliqualiter aerem differentes sonos fieri, sed percussure inequalitate), sed qualitercumque utique fiat, quod non sic audiatur, ut fit latio, et quod in inter-

[1] minori. — [2] stracon.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 446 b 9-13.

δι' οὗ φέρεται, †τῷ[1] διαδέχεσθαι τὴν[2] ϖληγὴν[3] ἄλλον ἐξ ἄλλου ἀέρα, τοῦτο γίνεται[4].

XXIV. 446 b 9-13. *Εἰπὼν δὲ ταῦτα ϖερὶ τοῦ ψόφου[5], ϖερὶ τῶν ἄλλων αἰσθητῶν ὡς ὁμοίως τοῖς ψόφοις γιγνομένων[6] κατ' ἐνέργειαν αἰσθητῶν οὐδὲν[7] ἀπορεῖ, ϖερὶ[8] δὲ τῆς ὄψεως καὶ τῶν ὁρωμένων[9] ἀπορεῖ καί φησιν· « Ἆρ' οὖν ... εἶναι. » Διὰ γὰρ τοῦτο ϖιθανῶς[10] τὸ μὴ κατὰ σχέσιν τῶν ὁρώντων ϖρὸς τὰ ὁρώμενα τὸ ὁρᾶν γίνεσθαι συνίσῖησιν[11]. Ἐπειδὴ γὰρ[12] τὰ κατὰ σχέσιν τὴν[13] ϖρὸς ἄλληλα τοῖα ἢ[14] τοῖα γινόμενα οὔτε[15] κινήσεως οὔτε[16] χρόνου δεῖται, ὅτι μὴ οἷόντε οὕτω λέγειν τὸ ὁρᾶν γίνεσθαι ϖιθανῶς ἐπεχείρησεν[17] ἀπὸ τῶν ϖρός τι καὶ κατὰ σχέσιν τὴν[18] ϖρὸς ἄλληλα ὄντων, ὁποῖα τὰ μὴ ϖοιᾶς διαθέσεως*

[1] Effacez. — [2] *τῆς* BCAM. — [3] *ϖληγῆς* BCA. — [4] *γίνεσθαι* NDBCAM. — [5] *καὶ* add. NDBCAM. — [6] *γινομένων* NCAM. *γινομένους* D. — [7] *οὐδεὶς* BCA. — [8] *ϖερὶ...*(6) *ἀπορεῖ καὶ* om. BCA. — [9] *... μένων* M. — [10] *ϖρὸς* add. ND. — [11] *συνήσῖησιν* D. — [12] om. BCAM. — [13] *τά* D. — [14] *ἢ τοῖα* om. D. — [15–16] *οὐδὲ* NDBCAM. — [17] *ἐπεχείρισεν* D. — [18] om. BCAM.

---

medio spatio, per quod fertur[1], eo quod suscipiat*** alius ex alio aere, hoc fit.

XXIV. 446 b 9-13.] Et cum hoc dixisset de sono, de aliis sensibilibus tamquam similiter factis sonis secundum actum sensibilibus nichil dubitat, de visu autem et visibilibus dubitat et ait : « Utrum « sic[2] et color et lumen? Non enim tamquam itaque[3] in aliqualiter ha- « bere hoc quidem[4] videt, hoc autem videtur, sicut equale[5] est; nichil « enim utique oportebat alicubi utrumque esse. » Propter hoc probabiliter ad non secundum habitudinem videntium ad visibilia videre fieri constituit. Quoniam enim que secundum habitudinem adinvicem talia aut talia fiunt neque motu neque tempore indigent, quia non est possibile, ut est dicere, fieri videre probabiliter probavit ab hiis que ad aliquid et secundum habitudinem adinvicem etiam, qua-

[1] factum. — [2] sit. — [3] utique. — [4] quid. — [5] in que.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.
—
446 b 9-13.

τῆς ϖρὸς ἄλληλα δεόμενα[1], ϖρὸς τὰ τοιαῦτα. Ταῦτα γὰρ οὐχ [ὥσπερ[2]] [οὐδέπω[3]]***[4] τὰ ἐνταῦθα κείμενα ἴσα[5], ἄλλως δὲ ἢ ἀλλαχοῦ τεθέντα οὐκ ἴσα, †οὐχ[6] οὕτως †ἔτι[7] τὸ ὁρᾶν, ἀλλὰ δεῖται καὶ †αἰσθήσεως[8] ϖοιᾶς. Πιθανῶς[9] δὲ, ὡς εἶπον, ἐπεχείρησεν[10]· οὐ γὰρ ϖάντα τὰ κατὰ σχέσιν τὴν[11] ϖρὸς ἄλληλα ὄντα ἢ γινόμενα ὁμοίως ἐσ7ί· τὸ γὰρ δεξιὸν τὴν σχέσιν ἔχει ἐν ϖοιᾷ Θέσει. Δεικνὺς***[12] ὅτι μὴ ἐσ7ι κατὰ σχέσιν τὸ ὁρᾶν, λέγει ὅτι τὰ μὲν ἴσα, ἔνθα ἂν ᾖ, τὴν αὐτὴν σχέσιν ἔχει ϖρὸς ἄλληλα· οὐ γὰρ ἐνταῦθα μόνον ὄντα τὰ ἴσα ἴσα ἐσ7ὶν, μετενεχθέντα[13] δὲ οὐκ ἔσ7ιν[14]· [ἀλλ'] ἄν τε ἅμα ᾖ ἄν τε κεχωρισμένα[15], τὰ ἴσα ἴσα ἐσ7ίν. Ὁμοίως καὶ τὰ ὅμοια. Ἀλλὰ καὶ τὰ ἄνισα τοιαῦτα. Οὐχ οὕτω ***[16] φησὶν ἔχειν καὶ τὴν κατὰ τὴν ὄψιν[17] αἴσθησιν, ὡς μηδὲν αὐτῇ διαφέρειν τὴν Θέσιν τῶν ὁρωμένων καὶ τὸ διάσ7ημα ϖρὸς τὸ ὁρᾶν· οὐ γὰρ ϖάντα τὰ ὁρατὰ ὁρᾷ

[1] ἐσόμενα BCA. — [2] om. NDBCAM. — [3] οὕτω NDBCAM. — [4] Il manque sans doute ἴσα. — [5] εἶσαν D. — [6] Lisez οὐδὲ. — [7] Lisez ἐσ7ὶ. — [8] Lisez διαθέσεως. — [9] ϖειθανῶς D. — [10] ἠπόρησεν ND. — [11] τῇ ND. — [12] Suppléez δή. — [13] μετενεχθέντα.... (9) ἴσα ἐσ7ὶν om. NDBCA. — [14] ἐσ7ιν· ἀλλ'] ἐσ... M. — [15] κεχω...μένα M. — [16] Suppléez δέ. — [17] om. CA.

---

lia sunt que non indigent aliquali positione adinvicem, ad talia. Hec quidem non ut nequaquam hic posita equalia, aliter autem aut alibi posita non equalia, non tamquam adhuc videre, sed indigent et sensu aliqualiter. Probabiliter autem, ut est dicere, dubitavit; non enim omnia que secundum habitudinem adinvicem aut entia aut fientia[1] similiter***; dextrum enim secundum habitudinem in aliquali positione existens. Ostendit quod non est secundum habitudinem videre, dicens quod equalia, ubicumque fuerint, eam habitudinem habent adinvicem; non enim hic solum equalia[2] entia equalia sunt, translata autem non sunt; sed sive[3] simul sint sive separata, equalia sunt. Similiter et similia. Sed et inequalia talia. Non sic ait habere et sensum secundum visum, tamquam ipsi nichil differat positio visibilium et distantia ad videre; non enim omnia visibilia videt

[1] aut scientia *add.* — [2] inequalia. — [3] nisi.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.
—
446 b 9-13.

οὐδὲ τὰ ὅπου δὴ ὄντα ἢ ὁπωσοῦν. Τοῦτο δὲ λέγει συνηγορῶν πιθανῷ ὄντι τῷ[1] δοκεῖν καὶ τὰ ὁρατὰ φέρεσθαι ἐπὶ τὴν ὄψιν, ὥσπερ καὶ τὰ ἄλλα[2], ***[3] (οὐ γὰρ ὡς τὰ ἴσα πρὸς ἄλληλα ἔχει, οὕτω καὶ πάντα τὰ πρός τι· τὸ γὰρ δεξιόν, ὡς εἶπον, ποιᾶς θέσεως χρείαν ἔχει πρός τι ὄν, ὁμοίως δὲ[4] καὶ τὸ ἔμπροσθεν καὶ τὸ ὄπισθεν καὶ τὸ ἄνωθεν καὶ τὸ[5] κάτωθεν), ἀλλ' ὡς οὐ τούτων τῶν πρός τι δυναμένης τῆς ὄψεως εἶναι, ἅ γε οὐδὲν[6] δέεται[7] θέσεώς[8] τε καὶ διαστήματος, ἐπεὶ ἐν σχέσει γε ποιᾷ αὐτῷ[9] δοκεῖ καὶ τὸ ὁρᾶν εἶναι τοῦ τε ὁρῶντος καὶ τοῦ ὁρωμένου. Ἢ[10] δεῖται μὲν τὸ ὁρᾶν σχέσεώς τινος, οὐ μὴν ἐν τῇ σχέσει τὸ ὁρᾶν (τὸ δὲ δεξιὸν ἐν τῇ σχέσει)· ἀλλὰ καὶ ***[11] δύναμίν τινα εἶναι[12] ἀντιληπτικὴν τῶν ὁρωμένων· ἄνευ γὰρ ταύτης οὐδὲν ὄφελος πρὸς τὸ ὁρᾶν τῆς σχέσεως. Διὸ τὸ μὲν ἐν τῷ διαφανεῖ καὶ κατὰ σχέσιν, τὸ δὲ ὁρᾶν οὐκέτι κατὰ σχέσιν.

[1] τὸ ND. — [2] ἴσα add. M. — [3] Suppléez quelque chose comme καὶ οὐχ ὡς τοῦ ὁρᾶν οὐκ ὄντος τῶν πρός τι. — [4] om. NDB. — [5] om. NDB. — [6] οὐδεὶς BCA. — [7] λέγεται A. — [8] θεάσεως NDB διαθέσεως CA. — [9] αὐτὸ NDB. — [10] εἰ ND καὶ BCAM. — [11] Il manque sans doute δεῖ. — [12] τὴν add. NDBC.

---

neque ubicumque entia aut qualitercumque. Hoc autem dicit concordans probabili existenti, scilicet quod putentur visibilia ferri ad visum, sicut et alia equalia (non enim ut equalia adinvicem habent, sic et omnia que ad aliquid; dextrum enim, ut dixi, aliqualis positionis oportunitatem[1] habet ad aliquid ens, similiter autem et anterius et posterius et sursum et deorsum), sed tamquam non horum relativorum potente visu esse, velut nichil indiget positione et distantia[2], quoniam in*** aliquali ipsi videtur et videre esse videntis[3], sed et visibilis. Aut indiget quidem videre habitudine quadam, non tamen in habitudine videre (***autem[4] in habitudine); sed et potentiam quandam esse susceptivam visibilium; sine[5] hac[6] enim non opus est habitudine ad videre. Propter quod hoc[7] quidem in apparere et secundum habitudinem, videre autem non adhuc[8] secundum habitudinem.

[1] oportunitatis. — [2] instantia — [3] videnti. — [4] aut. — [5] bene. — [6] ac — [7] hec. — [8] ad hoc.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 446 b 13-17.

XXV. 446 b 13-26. « Ἢ περὶ ... σώματος. » Εἰπὼν δὲ ταῦτα καὶ διαπορήσας λέγει· (13-17.) « Ἢ... οὔ. » Βούλεται διὰ τούτων διαφοράν τινα δεῖξαι πρὸς τὰς ἄλλας αἰσθήσεις τῆς ὄψεως, καὶ ὅτι ἐπ' ἐκείνων μὲν ἀληθὲς τὸ[1] πρὸ[2] τοῦ εἶναι πρὸς τῇ αἰσθήσει τὰ αἰσθητὰ φέρεσθαι πρὸς αὐτὴν[3] καὶ χρόνον τινὰ ἐν μέσῳ τῆς φορᾶς[4] αὐτῶν γίνεσθαι, ἐπὶ δὲ τῶν ὁρατῶν οὐχ οὕτω. Λέγει δή[5]· ὅτε[6] ἀὴρ καὶ τὸ ὕδωρ τὰ[7] μεταξὺ τῆς τε[8] ἀκοῆς καὶ τῆς ὀσφρήσεως, δι' ὧν τό τε ἀκούειν καὶ τὸ ὀσφραίνεσθαι γίνεται, αὐτῶν πασχόντων καὶ κινουμένων ὑπὸ τῶν αἰσθητῶν[9], ὁμοίως[10] ἀλλήλοις συνεχῆ ἐστι, τὸ μὲν ὕδωρ δηλονότι τῷ ὕδατι, ὁ δὲ ἀὴρ τῷ ἀέρι (σώματα[11] γάρ, καὶ ὥσπερ ὁ ἀὴρ συνεχὴς ἑαυτῷ, οὕτω καὶ τὸ ὕδωρ ἑαυτῷ), αἱ μέντοι κινήσεις αἱ[12] ἐν αὐτοῖς γινόμεναι μεμερισμένως[13] καὶ κατὰ μέρος γίνονται, τοῦ[14] πρώτου μέ-

[1] om. BCAM. — [2] πρὸς D. — [3] αὐτὸν NDBCAM. — [4] τροφῆς D. — [5] δέ D. — [6] ὑπότε NDBCA. — [7] om. BCA. — [8] γε N. — [9] εἶθ' οὕτω διαδόσεως (διαδώσεως D) τῆς κατὰ τὴν κίνησιν add. NDBCA. — [10] del. M. — [11] σώματι ND. — [12] καὶ NDBCA. — [13] μεμερισμέναι BCAM. — [14] τοῦ πρώτου] πρὸ τοῦ τοῦ N. πρὸς τοῦ τοῦ suivi d'un blanc de quatre lettres D. πρὸ τοῦ BCA.

XXV. 446 b 13-26.] Et cum hoc dixisset dubitans[1] dixit (13-17): « Si circa sonum quidem et odorem hoc accidere rationale; sicut enim « aer et aqua continua quidem, sed tamen partitus est horum motus; « propter quod et est quidem quod idem audit et primus et postremus, « et odorat, est autem non. » Vult autem per hec differentiam quandam ostendere visus ad[2] alios sensus, et quod in illis quidem verum quod ante esse apud[3] sensum sensibilia ferantur ad ipsum et tempus aliquod fieri in medio lationis[4] ipsorum, *** visibilibus autem non sic. Dicit itaque : quando aer et aqua intermedia auditus et odoratus, per que et audire et odorare fit, ipsis patientibus et motis a sensibilibus, similiter invicem continua sunt, aqua quidem palam quod aque, aer autem aeri (corpora enim, et quemadmodum aer continuus sibi ipsi, sic et aqua sibi ipsi), motus[5] igitur qui in ipsis fiunt particulariter et *** fiunt, primo in prima parte dispositus a sensibilibus, deinde

[1] dubitant. — [2] et. — [3] apud sensum] appressum. — [4] latens. — [5] modus.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 446 b 13-17.

*ρους διατιθεμένου[1] ὑπὸ[2] τῶν αἰσθητῶν, εἶθ'[3] οὕτω τῆς διαδόσεως [κατὰ[4] τὴν] κίνησιν[5] γινομένης[6], ἀεὶ ὑπὸ τοῦ πρώτου παθόντος μορίου πάσχοντος τοῦ καὶ[7] μετ' αὐτό, καὶ οὕτω τοῦ πάθους καὶ τῆς κινήσεως μέχρι[8] τῶν αἰσθητηρίων[9] διαδιδομένης. Καὶ δὴ ὁ μέν τις πρῶτον ἀκούει τοῦ αὐτοῦ ψόφου, ὁ δὲ ὕσΊερον, ὁ μὲν κατὰ τὸ πρῶτον κινούμενον μόριον ὢν[10] ἢ τοῦ ἀέρος ἢ τοῦ ὕδατος πρῶτος[11], ὁ δὲ[12] κατὰ τὸ ὕσΊερον ὕσΊερος. Τοῦ δὲ ***[13] ἀμφοτέρου τοῦ τε ὕδατος καὶ τοῦ ἀέρος, δι' ὧν γίνεται τό[14] τε ὀσφραίνεσθαι καὶ τὸ ἀκούειν, καὶ τὰς κινήσεις τὰς ἀπὸ τῶν ἀκουσΊῶν καὶ ὀσφραντῶν διηρῆσθαι καὶ κατὰ πλείω γίνεσθαι μόρια ἅμα σημεῖον παρατίθεται[15] τὸ πλείους αἰσθάνεσθαι τῶν αὐτῶν, καὶ τοὺς μὲν πρώτους, τοὺς δὲ ὑσΊέρους. Διὸ καί πως[16] μὲν τοῦ αὐτοῦ[17] ἀκούουσί τε καὶ ὀσφραίνονται[18], ἔσΊι δὲ ὡς[19] οὐ τοῦ αὐτοῦ. Γράφεται[20]*

[1] *διατιθεμένων* BCA. — [2] om. avec un blanc de trois lettres D. — [3] *εἶθ'*... (2) *κίνησιν* om. NDBCA. — [4] *κατὰ τὴν*]... M. — [5] *ὁμοίως* add. M. — [6] *γινομένους* N. — [7] om. ND. *καθ' αὐτὸ* BCA. — [8] *μέχρις* N. — [9] *αἰσθητῶν* NDBCA. — [10] om. BCAM. — [11] *πρῶτον* NDBCA. — [12] *καὶ* add. BCAM. — [13] Suppléez *δι'*. — [14] *τό τε* om. N. — [15] *παρατίθενται* CA. — [16] *πῶς* NDBCAM. — [17] ...*ῦ* M. *αὐτοῦ*... (271, 1) *ἀὴρ* om. BCA. — [18] *ὀσφραι*... M. — [19] *καὶ* M. — [20] *γράφεται*... *οὕτως* om. M.

---

sic redditione secundum motum[1] facta, semper a prima parte ad eam que post, et sic passione et motu usque ad sensum traditis. Sed sic hic quidem[2] primum audit eundem sonum, hic autem posterius, hic quidem[3] existens aput primam motam partem aut aeris aut aque primus, qui[4] autem aput posteriorem posterius. Huius autem videlicet quod amborum, scilicet aque et aeris, per que fit odorareque[5] et audire passum[6], motus qui ab audibilibus et odorabilibus dividantur, et quod secundum plures fiant partes simul, signum proponit quod plures sentiunt eadem, et hii quidem primo, hii autem posterius. Propter quod et aliqualiter[7] quidem idem audiunt et odorant, est autem non idem. Scribere et sic : « Sicut enim aqua continua, partiti

[1] totum. — [2] idem. — [3] autem. — [4] que. — [5] odorare p. — [6] *sic.* — [7] aliqua sint.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 446 b 13-17.

καὶ οὕτως « ὥσπερ γὰρ τὸ[1] ὕδωρ καὶ ὁ ἀὴρ συνεχῆ μὲν[2], ἀλλ'[3] ὅμως μεμέρισΊαι ἀμφοτέρων[4] ἡ κίνησις. » Καὶ οὕτω λεγει ϖοίαν τῷ... [5] ὥσπερ γὰρ ὕδωρ καὶ ἀήρ, καὶ τὸ ὕδωρ δὲ ϖαρατίθεται, ὅτι ὀσμὴ καὶ δι' ὕδατος[6] [γίνεται[7]]. Τῷ[8] μὲν οὖν τὰ μόρια ⁺κατὰ[9] κίνησιν γίνεσθαι τοῦ τε ἀέρος καὶ τοῦ ὕδατος ἐν ταῖς τῶν αἰσθητῶν διαδόσεσιν, ⁺ὅμοια[10] (διὸ καὶ ἀμφότεραι αἱ ⁺αἰσθήσεις ἐν ⁺τῷ[11] χρόνῳ τῶν αἰσθητῶν ἀντιλαμβάνονται)· διαφορὰ δὲ τῆς ἐπὶ τῶν ψόφων καὶ τῆς[12] ἐπὶ τῶν ὀσφρητῶν[13] κινήσεώς ἐσΊιν ὅτι ἐπὶ[14] μὲν τῶν ὀσφρητῶν τὸ ϖρῶτον κινηθὲν ὑπὸ τῆς ὀσμῆς[15] μόριον φυλάσσον ἐν αὐτῷ τὸ ϖάθος διαδίδωσι καὶ τῷ[16] μεθ' ἑαυτὸ[17] (διὸ εἰ[18] καὶ ϖρώτως οἱ ϖλησίον ὀσμῆς[19] ὀσφραίνονται[20], ἀλλὰ καὶ οἱ[21] ϖόρρω ἀντιλαμβάνονται ὀσμῆς καὶ οἱ ϖλησίον ἔτι μένουσιν ὀσφραινόμενοι), ἐπὶ δὲ τοῦ ψόφου οὐχ οὕτως, ἀλλὰ μεταδίδοται[22] ὑπὸ τοῦ ϖρώτου μέρους τῷ μετ' αὐτὸ ἡ κίνησις οὐ μένουσα ἐν τῷ

[1] τὸ... ἀήρ] ὁ ἀὴρ καὶ τὸ ὕδωρ ND. — [2] μὲν... ὅμως] om. B, avec un blanc de six lettres CA. — [3] ἀλλ' ὅμως om. ND. — [4] ἀμφοτέρων ἡ κίνησις] δὲ ἀμφότεραι (ἀμφότερα A) αἱ κινήσεις NDBCA. — [5] Pas de blanc ND, un blanc de deux lettres B, de huit CAM. — [6] ἤδατος D. — [7] om. NDBCAM. — [8] τὸ NDBCA. — [9] Transposez avant τὰ μόρια. — [10] ὅμοια...αἰσθήσεις] Lisez ὅμοιαι ἀμφότεραι αἱ αἰσθήσεις (διὸ καὶ ἐν χρόνῳ κ. τ. ἑ.). — [11] Effacez. — [12] post ἐπὶ NDBCA. — [13] ὀσφρητικῶν BCAM. — [14] om. BCA. — [15] ὁρμῆς ND. — [16] τὸ ND. — [17] αὐτὸ ND. — [18] om. CAM. — [19] ὀσμῆς... (11) ϖλησίον om. NDBA. — [20] ὀσφρανται M. — [21] .ἱ M. — [22] μεταδίδωται CAM.

« sunt autem amborum motus. » Et sic dicit « sicut enim aqua et aer, » aquam autem proponit, quia odor et fit per aquam. Partes quidem igitur secundum motum[1] fieri aeris et aque in sensibilium redditionibus, simile (propter quod et ambo sensus in tempore sensibilia percipiunt); differentia autem motus in sonis et in odorabilibus est quia in odorabilibus quidem primo mota ab odore pars servans in ipsa passionem tradit et ei que post ipsam (propter quod et si primum qui[2] sunt prope[3] odorem odorant, sed et quando qui longe percipiunt odorem, et qui prope adhuc permanent odorantes[4]), in sono autem non sic, sed traditur a prima parte sequenti motus non manens in

[1] modum. — [2] que. — [3] proprie. — [4] odorantis.

πρώτῳ κινηθέντι μέρει. Διὸ †ἄλλοτε[1] ἄλλοι εἰσὶν οἱ ἀκούοντες. Ἔοικε γὰρ τὸ μὲν φορᾷ μᾶλλον αὐτῶν[2], τὸ δὲ ἀλλοιώσει. (446 b 17-21. « Δοκεῖ ... εἶναι. ») Εἰπὼν δὲ τὸ « ἔστι μὲν ὡς τοῦ[3] αὐτοῦ ἀκούει ὁ πρῶτος καὶ ὕστερος καὶ ὀσφραίνεται, ἔστι δ' ὡς οὔ, » πρὸ τοῦ λέγειν πῶς ἐπὶ τῆς ὄψεως ἔχει καὶ ὅτι μὴ ὁμοίως ἐπὶ τούτων, λεγομένην τινὰ ἀπορίαν ἐπὶ[4] τῶν αἰσθήσεων ἱστορεῖ, ἧς δείξει[5] λύσιν οὖσαν τὴν προειρημένην, τὴν « ἔστι μὲν ὡς τοῦ[6] αὐτοῦ ἀκούει ὁ πρῶτος καὶ ὕστερος καὶ ὀσφραίνεται, ἔστι δ' ὡς οὔ. » Τοῦ γὰρ ἀπορουμένου τούτῳ[7] λύσει χρήσεται. Ἡ δὲ ἀπορία τοιαύτη δοκεῖ. Ἀδύνατόν φησιν ***[8] ἄλλῳ τὸ αὐτὸ ἀκούειν ἢ ὁρᾶν ἢ ὀσφραίνεσθαι. Εἰ[9] γὰρ οἱ κεχωρισμένοι ἀλλήλων κατὰ ταὐτὸ[10] εἶεν[11] ἀντιλαμβανόμενοί τε καὶ αἰσθανόμενοι ἑνός τινος καὶ τοῦ[12] αὐτοῦ κατ' ἀριθμόν, εἴη ἂν ἐκεῖνο τὸ[13] οὗ αἰσθάνονται[14] αὐτὸ αὑτοῦ[15] χωρίς,

[1] Lisez ἄλλοθι. — [2] ὠτῶν D. — [3] τοῦ αὐτοῦ] τὸ αὐτὸ NDBCA. — [4] περὶ NDBCA. — [5] δόξει BCAM. — [6] τοῦ αὐτοῦ] τὸ αὐτὸ NDBCA. — [7] ταύτῃ M. — [8] Suppléez ἄλλον. — [9] οἱ B. — [10] τοῦτο ND. τούτων add. BCAM. — [11] ἂν add. ND. — [12] post αὐτοῦ NDBCAM. — [13] τόδε D. — [14] αἰσθάνεται BCA. — [15] αὐτοῦ N.

---

prima mota parte. Propter quod alii alias sunt audientes. Assimulatur enim hoc[1] quidem ipsorum lationi[2] magis, hoc autem alterationi. (446 b 17-21.) Dicens autem hoc « est quidem ut idem audit primus « et postremus et odoratur[3], est autem ut non, » antequam dicat quomodo in visu habet et quod non similiter in hiis, dictam quandam dubitationem de sensibus narrat, cuius ostendet solutionem eam que predicta est, scilicet « est quidem ut idem audit primus et postremus « et odorat, est autem ut non. » Ad solutionem enim dubitationis utitur isto. Dubitatio autem talis videtur. Impossibile ait alii idem audire et videre aut odorare. Si enim separati abinvicem secundum hoc utique sint percipientes et sentientes unum aliquid et idem secundum numerum, esset utique illud[4] quod sentiunt idem a se ipso separa-

[1] hec. — [2] latio in. — [3] odoratus. — [4] aliud.

εἰ κατὰ ταὐτὸ[1] ἐν τοῖς διαφέρουσιν εἴη τόποις. (446 b 21-25. « Ἢ ... ἀκούουσιν. ») Ἧς ἀπορίας παρατίθεται τὴν λύσιν λέγων[2] τοῦ μὲν πρώτου κινήσαντος τὸ μεταξύ, εἴτε ὕδωρ μεταξὺ εἴτε ἀὴρ εἴη, ἅπαντας τοῦ αὐτοῦ κατ'[3] ἀριθμὸν αἰσθάνεσθαι· εἰ γὰρ εἴη κώδων[4] ἡ ἠχοῦσα[5], ταύτης[6] πάντας[7] ἀκούειν μιᾶς οὔσης, εἴτε λιβανωτὸς ὁ θυμιώμενος, τούτου πάντας[8] ὀσφραίνεσθαι, εἴτε πῦρ[9] εἴη τὸ θερμαῖνον ἢ ὁρώμενον, καὶ τούτου πάντας τοῦ αὐτοῦ αἰσθάνεσθαι τοὺς ὑπ' αὐτοῦ θερμαινομένους[10] διὰ τῆς ἀφῆς ἢ τοὺς ὁρῶντας αὐτό· δι' οὗ δὲ ἡ[11] ἐκείνων ἀντίληψις, οὐκέτι τοῦτο πᾶσι ταὐτὸν κατὰ ἀριθμόν ἐστι[12], ἀλλ' ἑκάστῳ ἄλλο τὸ προσεχὲς καὶ ἴδιον μέρος τοῦ ἀέρος ἢ[13] τοῦ ὕδατος, δι' οὗ μεταξὺ ὄντος ἡ ἐκείνων ἀντίληψις· εἴδει[14] γὰρ μόνον ταὐτὸ[15] τοῦτο. Τὸν γὰρ αὐτὸν κατὰ εἶδος ψόφον ἢ τὴν αὐτὴν ὀσμὴν ἢ τὸ θερμὸν κατ'

[1] τὸ αὐτὸ ND. — [2] om. NDBCA. — [3] κατὰ CAM. — [4] κώδυον D. — [5] ἔχουσα NDBCA. — [6] ταῦτα NDBCA. — [7] πάντα CA. — [8] πάντως ND. — [9] πῶς D. — [10] θερμαινομένου A. — [11] om. N. — [12] εἶναι NDBCAM. — [13] om. BCA. — [14] εἴδη A. — [15] ταυτὸν ND.

---

tum, si secundum idem in differentibus fiunt locis. (446 b 21-25.) Cuius dubitationis proponit solutionem dicens : primum quidem movens intermedium, cum sit intermedium *** aqua sive aer, omnes idem secundum numerum sentiunt; si enim sit[1] *** sonum faciens, hanc[2] omnes audiunt unam existentem, sive thus turificatum, hoc omnes odorant, sive ignis fuerit calefaciens aut visus, et hunc omnes eundem sentiunt, qui ab ipso calefiunt per tactum aut[3] videntes ipsum; per[4] quod neque illorum perceptio, non adhuc hoc omnibus idem secundum numerum est, sed unicuique alia proxima et propria pars aeris aut aque, per quod intermedium existens illorum perceptio; specie enim solum idem hoc. Eundem enim secundum speciem sonum aut eundem odorem *** calidum secundum speciem[5] patientia

[1] fiunt. — [2] hinc. — [3] autem. — [4] propter. — [5] species.

εἶδος παθόντα ταῦτα[1] διαγγέλλει τε καὶ διαδίδωσι ταῖς αἰσθήσεσιν, ἄλλῃ κατ' ἄλλο μόριον αὐτοῦ. Οὕτω δὲ γινομένης τῆς τῶν αἰσθητῶν ἀντιλήψεως, οὐδὲν ἄτοπον ἅμα τοὺς αὐτοὺς τὸ αὐτὸ ὁρᾶν καὶ ὀσφραίνεσθαι καὶ ἀκούειν τοῦ αὐτοῦ, καὶ ὑγιὲς τὸ προειρημένον τὸ « ἔστι μὲν ὡς τοῦ αὐτοῦ αἰσθάνεσθαι, ἔστι δ' ὡς οὔ. » (446 b 25-26. « Ἔστι ... σώματος. ») Διό[2], φησιν, οὔτε σώματα[3] ταῦτα δεῖ[4] λέγειν[5] τὰ αἰσθητά, τὸν ψόφον τὴν ὀσμὴν τὸ χρῶμα τὴν θερμότητα, ἀλλὰ πάθη καὶ κινήσεις, οὔτε χωρὶς σώματος· τούτου γὰρ καὶ[6] ἐν τούτῳ πάθη. Διὸ πάσχοντος τοῦ μεταξὺ σώματος καὶ διατιθεμένου πως ὑπὸ τῶν αἰσθητῶν, αἱ κατὰ τὰς αἰσθήσεις ἀντιλήψεις γίνονται[7]. Οὔτε γάρ, εἰ σώματα ἦν τὰ ὧν αἰσθανόμεθα, οἷόντε ἂν ἦν[8] †πλείω[9] ὡς τοῦ αὐτοῦ καὶ ἑνὸς κατ'[10] ἀριθμὸν αἰσθάνεσθαι ἅμα (ἦν γὰρ ***[11] αὐτὸ αὐτοῦ χωρὶς τὸ αἰσθητόν, εἰ σῶμά [γε[12]] ὂν[13] ἅμα ἐν πλείοσιν ἐγίνετο[14] καὶ διαφέρουσιν), οὔτ'

[1] om. D. — [2] δι' ὧν ND. — [3] σώματος D. — [4] om. NDBCA. — [5] λέγων ND. — [6] τὰ add. BCAM. — [7] γίνεται ND. — [8] ἢ DBCAM. ἡ N. — [9] πλεῖον N. Lisez πλείους. — [10] κατά N. — [11] Suppléez ἄν. — [12] τε NDBCAM. — [13] ἦν NDBCA. — [14] ἐγένετο BCAM.

---

hec[1] nuntiant et tradunt sensibus, alii secundum aliam partem ipsius. Sic autem facta sensibilium perceptione, nichil inconveniens simul eosdem idem et videre et odorare et audire, et salvum est quod predictum est scilicet « est quidem ut idem sentire, est autem ut non. » (446 b 25-26.) Propter[2] quod[3], ait, neque corpora hec[4] dicens sensibilia, sonum odorem colorem caliditatem, sed passiones et motus, neque[5] sine corpore; huiusmodi enim[6] et in hoc passiones. Propter quod patiente intermedio corpore et disposito[7] aliqualiter a sensibilibus, perceptiones a sensibus*** si enim corpora essent que sentimus, possibile utique esset plura ut unum et idem secundum numerum sentire simul (esset enim idem a se ipso separatum sensibile, si corpus quidem existens simul in pluribus fieret et differentibus), sive

[1] hoc. — [2] per. — [3] que. — [4] hoc. — [5] non. — [6] nichil. — [7] deposito.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 446 b 27.

ἄνευ σώματος πάλιν οἷόντε αὐτῶν τὴν ἀντίληψιν γίνεσθαι. Ἡ γὰρ κίνησις, δι' ἧς ἡ ἀντίληψις, σώματος, ἀλλὰ καὶ ἡ διαίρεσις μεγέθους, καθ' ἣν διαίρεσιν[1] συνδιαιρουμένων[2] τῶν παθῶν τῷ σώματι, τῶν αὐτῶν πλείους αἰσθάνονται. Τῷ γὰρ πάθη εἶναι καὶ κινήσεις[3] τὰ αἰσθητὰ ἐν σώματι γινόμενα, τούτῳ πλείους ἅμα αὐτῶν αἰσθάνονται, ἅμα παθόντων τῶν σωμάτων ὑπὸ τῶν ποιούντων τὰ πάθη κατὰ διαφέροντα μόρια.

XXVI. 446 b 27. « Περὶ ... λόγος. » Εἰπὼν περὶ μὲν τὸν ψόφον καὶ τὴν ὀσμὴν εὐλόγως[4] συμβαίνειν τὸ[5] ταῦτα πρὸ[6] τοῦ τὴν αἴσθησιν κινεῖν ἐν τῷ μεταξὺ γίνεσθαι τῆς[7] κινήσεως καὶ φορᾶς, καί, διαδόσεώς τινος τοῦ αἰσθητοῦ διὰ τοῦ μεταξὺ τοῦ συνεχοῦς σώματος γινομένης, τὴν ἀντίληψιν αὐτῶν[8] καὶ τὴν αἴσθησιν γίνεσθαι (διὸ καὶ ἐν χρόνῳ ἡ τούτων αἴσθησις), οὐχ ὁμοίως φησὶν οὕτω γίνεσθαι καὶ[9] τὸ φῶς ἐν τῷ

[1] διαιροῦσι suivi d'un blanc de trois lettres B, de cinq C, de quatre A. — [2] διαιρουμένων N. διαιρουμένων δὲ BCA. — [3] κινήσεως N. — [4] ἐν λέγω corr. B. — [5] om. CAM. — [6] πρός D. — [7] τὸ ND. — [8] πάντων D. — [9] om. D.

---

sine corpore rursum possibile esset ipsorum perceptionem fieri. Motus enim, per quem perceptio, corpus, sed et divisio magnitudinis, per quam divisionem[1] condivisarum corpori passionum, earumdem plures sensus habent. Et*** passiones enim esse*** motus esse sensibilia in corpore facta, in hoc plures simul ipsa sentiunt, vel patientibus corporibus ab agentibus passiones secundum differentes partes.

XXVI. 446 b 27.] « De lumine autem alia ratio. Inesse enim lumen « est, sed non motus aliquis totaliter. » Cum dixisset circa sonum quidem et odorem rationabiliter accidere hec[2], antequam moveant sensum[3], in intermedio fieri quod motus et lationis, et, redditionis cuiusdam sensibilis facte per intermedium continuum corpus, et sicut perceptionem ipsorum et sensum fieri (propter quod et in tempore horum sensus), non similiter ait sic fieri lumen in dyafano et inter-

[1] divisio est. — [2] hoc. — [3] sensensum.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.
—
446 b 27-28.

διαφανεῖ καὶ τῷ μεταξὺ σώματι[1] *τοῦ τε ἀφ' οὗ ἐσ͂τι*[2] *τὸ φῶς καὶ τῆς ὄψεως. Ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ περὶ χρώματος.*

XXVII. 446 b 27-447 a 6. « Τῷ ... *ἀθρόον.* » (27-28. « Τῷ ... *τις.* ») *Ἐσ͂τι δὲ ὃ λέγει ὅτι οὐχ ὡς ἐπὶ τοῦ ψόφου καὶ τῆς ὀσμῆς κινούμενον τὸ*[3] *μεταξὺ σῶμα κατὰ*[4] *διάδοσιν τοῦ πάθους,*† *ἄλλοτε*[5] *ἄλλου τοῦ πάσχοντος αὐτοῦ μέρους ὄντος, τῆς αἰσθήσεως αὐτῶν αἴτιον γίνεται*[6]*, οὕτω*[7] *καὶ ἐπὶ τοῦ φωτὸς καὶ τῶν ὁρατῶν. Οὐ γὰρ διὰ κινήσεως ὁ ἀὴρ καὶ τὸ διαφανὲς φωτίζεται, ἀλλ' ἀθρόον*[8] *ἐκ δυνάμει*[9] *διαφανοῦς ἐνεργείᾳ διαφανὲς γίνεται καὶ πεφωτισμένον*[10]*, ἔχον*[11] *ἐξ*[12] *οὐκ ἔχοντος γινόμενον*[13]*, οὐ διὰ τὸ λαμβάνειν τε καὶ κινεῖσθαι. Σχέσει γὰρ καὶ παρουσίᾳ*[14] *τῇ τοῦ φωτίζοντος πρὸς*[15] *τὸ πεφυκὸς φωτίζεσθαι*[16] *τὸ φῶς* [*ἐσ͂τιν*[17]], *ὡς ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς εἴρηται. Τοῦτο γάρ ἐσ͂τι τὸ εἰρημένον ἐκεῖ*[18] *τὸ « παρουσία*

[1] *σώματος* N. — [2] *τι* NDBCAM. — [3] om. CA. — [4] *κατὰ διάδοσιν*] *μετατιδοάσι* N. *μεταδιδώασι* D. — [5] Lisez *ἄλλοθι*. — [6] *γίνεσθαι* NDBCAM. — [7] *δὲ* add. NDBCAM. — [8] *ἀέρος* D. — [9] *δυνάμεως* N. — [10] *πεφωτισμένων* AM. — [11] *οὕτως* M. — [12] *οὐ* add. D. — [13] *γινομένου* NDBCA. — [14] *παρουσία* avec *οὐκ οὐσία* au-dessus B. *οὐκ οὐσία* CAM. — [15] om. BCA. — [16] *φωτίζεται* M. — [17] om. NDBCAM. — [18] Arist. *De An.* II, vi. 418 b. 16.

---

medio corpore et inter[1] a quo est lumen et inter visum. Eadem autem ratio et de colore.

XXVII. 446 b 27-447 a 6.] « Per unum enim esse aliquid lumen est, sed non motus aliquis. » (27-28.) Est autem quod dicit quia non ut in sono et odore motum intermedium corpus secundum redditionem passionis, aliter alia patiente ipsius parte, fit[2] causa sensus ipsorum, sic et in lumine et in visibilibus. Non enim per motum aer et dyafanum illuminatur, sed simul totum potentia dyafanum actu dyafanum fit et illuminatum, habens ex non habente factum, non propter assumere et moveri. Habitudine enim, non substantia, illuminantis ad natum illuminari lumen est, ut in hiis que de anima dictum est. Hoc enim est quod dictum est ibi, scilicet « presentia ignis aut alicuius

[1] inter a] intermedia. — [2] sit.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 446 b 28-447 a 3.

ϖυρὸς[1] ἢ τοῦ Φωτίζειν ϖεφυκότος ἐν διαφανεῖ, » ἣν ϖαρουσίαν διὰ τοῦ « ἐνεῖναι[2] » ἐδήλωσεν. Ὡς γὰρ τὸ δεξιόν τινος οὐ διὰ κινήσεως δεξιὸν γίνεται, οὐδὲ διὰ γενέσεως[3], ἀλλὰ τῇ τοῦ ϖρὸς ὅ[4] δεξιόν ἐσῖι ϖοιᾷ σχέσει ϖρὸς αὐτὸ ἀθρόως οὐκ ὂν ϖρότερον δεξιὸν γίνεται δεξιόν, οὕτω καὶ τὸ δυνάμει διαφανὲς ἐνεργείᾳ γίνεται τοιοῦτον ἀθρόως[5] μεταβάλλον τῇ τοῦ Φωτίζειν ϖεφυκότος αὐτὸ ϖρὸς αὐτὸ[6] σχέσει ϖοιᾷ. Πᾶν γὰρ ὅσον δύναται ὑπὸ τῆς τοιαύτης σχέσεως τοῦ Φωτίζοντος ἐνεργείᾳ γενέσθαι διαφανὲς καὶ[7] ϖεφωτισμένον ἀθρόως[8] Φωτίζεται, οὐκ ἀρξάμενον ϖρῶτον ἀπὸ τοῦ ϖλησίον τῷ Φωτίζοντι καὶ κατὰ διάδοσιν[9] καὶ κίνησιν ἐν χρόνῳ ἐπὶ[10] τὰ ϖορρωτέρω μέρη διεξιόν[11], ὡς εἶχεν ἐπὶ τοῦ ψόφου καὶ τῆς ὀσμῆς. (446 b 28-447 a 3. « Ὅλως ... ϖήγνυσθαι. ») Ὃ δὲ ϖρῶτον ὡς δυνάμενον λέγεσθαι ϖερὶ τοῦ ὁρᾶν εἶπε, νῦν αὐτὸς[12] τοῦτο κατασκευάζει· εἰς δὲ τοῦτο διὰ βραχέος ϖερὶ[13] τὸ εἰρημένον ϖαραμυθεῖται

[1] φωτὸς BCA. — [2] εἶναι BCA. — [3] κινήσεως N. — [4] τὸ CA. — [5] ἀθρόος A. ἀθρόον M. — [6] αὐτῷ ND. — [7] om. D. — [8] ἀθρόος A. — [9] διάδυσιν D. — [10] καὶ NDBCA. — [11] δεξιὸν ND. — [12] αὐτὸ CAM. — [13] ϖερί τε ND. ϖαρά τε BCA.

« nati illuminare in dyafano, » quam quidem substantiam per hoc scilicet « inesse » declaravit[1]. Sicut enim dextrum alicuius non per motum dextrum fit, neque per generationem, sed aliquali habitudine ad id cui est dextrum ad ipsum subito non ens prius dextrum erit dextrum, et sic potentia dyafanum actu fit tale subito permutans[2] aliquali habitudine ad ipsum apti nati illuminare ipsum. Omne enim quod potest ab[3] tali habitudine illuminantis actu fieri dyafanum et illuminatum subito illuminatur, non incipiens primo ab eo quod est prope illuminans et per redditionem et motum in tempore postea remotiores partes penetrans, ut erat in sono et odore. (446 b 28-447 a 3.) Quod autem primum impossibile dici de videre dixit, nunc autem hoc ipse constituit; ad hoc autem quod brevia circa id quod dictum est

[1] declavit. — [2] permutant. — [3] et.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 146 b 28-147 a 3.

δι' ἄλλων[1] τινῶν ὅτι μὴ ἀδύνατον. Οὐδὲ γὰρ ἐπὶ κινήσεώς, φησι, πάσης ὁμοίως ἔχει. Οὐ γὰρ ὁμοίως ἥ τε ἀλλοίωσις ἔχει, καὶ ἡ φορά, τουτέσῖιν ἡ κατὰ τόπον κίνησις, γίνεται, τοῦ φερομένου πρῶτον ἐν τῷ μεταξὺ γινομένου[2]. Φορᾷ[3] δὲ ἔοικε καὶ ἡ[4] ἐπὶ τοῦ ψόφου γινομένη κίνησις, ὁμοίως καὶ ἡ κατὰ[5] ὄσφρησιν. Διὸ εὐλόγως αἱ τούτων ἀντιλήψεις ἐν χρόνῳ. Γεγονότος γὰρ τοῦ ψόφου, οὐδέπω ἀντίληψις, καὶ τοῦ ὀσφραντοῦ ὄντος ὅθεν[6] οἷόντε[7] αὐτοῦ ὀσφραίνεσθαι, οὐδέπω αὐτοῦ ἡ[8] ὄσφρησις ἔσῖιν, ἀλλὰ χρόνου δεῖται. Διὸ οὐκέτι φησὶ τὴν[9] κατὰ ἀλλοίωσιν[10] κίνησιν[11] ὁμοίως γίνεσθαι ἐπὶ πάντων τῇ φορᾷ. Ἐνδέχεται γὰρ ἀθρόον τι ἄρξασθαι τῆς ἀλλοιώσεως πᾶν, καὶ μὴ[12] τὸ ἥμισυ αὐτοῦ μηδὲ τὸ μόριον πρῶτον, ὡς γίνεσθαι μὲν καὶ ταύτην ἐν χρόνῳ. Οὐδὲ γὰρ εἰ[13] ἀθρόον ἤρξατο τῆς ἀλλοιώσεώς τε καὶ[14] πήξεως, ἤδη καὶ[15] εὐθὺ[16] τῷ

[1] *ἀλλήλων* D. — [2] *γινόμενον* ND. *γινομένη* BCAM. — [3] *διάφορος* B. *διαφέρειν* CA. — [4] om. B. — [5] *τὴν* add. ND. — [6] *εἰ* add. ND. — [7] *ἐσῖιν* add. ND. — [8] ante *αὐτοῦ* BCAM. — [9] *τὰ* BCAM. — [10] *ἀναλλοίωσιν* D. — [11] *κινούμενα* M. — [12] om. BCA. — [13] om. BCA. — [14] *τῆς* add. ND. — [15] om. DBCA. — [16] *εὐθὺς* CAM.

---

approbare per alia quedam quia non impossibile[1]. Non enim in omni motu, ait, similiter habet. Non enim similiter alteratio et latio, hoc est qui secundum locum motus, fit, feribili primo facto *** intermedio. Lationi autem assimilatur et qui in sono factus motus, sed et qui secundum odoratum[2]. Propter quod rationabiliter horum susceptiones in tempore. Facto enim sono, nundum[3] susceptio, et odorabili existente unde possibile[4] ipsum odorari, nundum ipsius odoratus est, sed tempore indiget. Propter quod non adhuc *** motum secundum alterationem[5] similiter fieri in omnibus lationi. Contingit enim simul totum aliquid incipere alterationem totum, ut et non medium ipsius neque pars prima, ut fiat quidem et hoc in tempore. Neque enim si simul totum incipit alterari et coagulari, iam et mox cum incepit coagulatum est coagulatione qua[6] coagulatur, sed tempore indi-

[1] in possibilibus. — [2] odorant. — [3] *répété.* — [4] sed *add.* — [5] fieri *add.* — [6] que.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.

447 a 3-6.

ἄρξασθαι πέπηγε τὴν πῆξιν ἣν πήγνυται, ἀλλὰ χρόνου δεῖται. (447 a 3-6. « Οὐ ... ἀθρόον. ») Εἰπὼν δὲ μὴ κατὰ τὴν τῶν μερῶν διάδοσιν τὴν ἀλλοίωσιν γίνεσθαι, πάντως γάρ[1] εἶναί τι μέγεθος ἀθρόως ἀρχόμενον, προστίθησιν ὅτι καὶ ἐπὶ τούτων μέντοι, εἰ πολὺ εἴη τὸ ἀλλοιούμενον, οἷον τὸ θερμαινόμενον ἢ πηγνύμενον, οὐ πᾶν ἅμα ἄρχεται[2], ἀλλὰ τὸ ἐχόμενον ὑπὸ τοῦ ἐχομένου μέρους πάσχει τε καὶ ἀλλοιοῦται, ἀλλ' οὐ πᾶν ἀπὸ τοῦ πρώτου ἀλλοιοῦντος, μέρος μέντοι ἀθρόον[3] ἀπ'[4] ἐκείνου ἤρξατο τῆς ἀλλοιώσεως. Ταύτην δὲ τὴν εἰκόνα παρέθετο, οὐκ ἀλλοίωσιν λέγων τὸ[5] φωτίζεσθαι εἶναι (οὐ γὰρ οὕτως αὐτῷ δοκεῖ), ἀλλὰ βουλόμενος λαβεῖν ὅτι καί[6] ἀθρόα τινὰ ὅλα δύναται μεταβάλλειν, καὶ οὐ πάντως, εἴ τι[7] μεριστόν ἐστι, δεῖ αὐτὸ ἀπό τινος μορίου ἀρξάμενον μεταβάλλειν. Εἰ οὖν ἐπὶ τῆς ἀλλοιώσεως κινήσεως οὔσης καὶ ἐν χρόνῳ γινομένης †ὁμοίως[8] οὐδὲν κωλύει ἀθρόον τι μέρος ἄρξασθαι τῆς μεταβολῆς, οὐδέν[9] παράδοξον τὸ καὶ τό[10] φωτιζόμενον ἀθρόον λέγειν

[1] post εἶναι NDBCAM. — [2] ἔρχεται BCAM. — [3] ἀθρόως BC. ἀθρόος A. — [4] ὑπ' NDBCAM. — [5] τῷ pr. BCAM. — [6] om. BCA. — [7] τει A. — [8] Lisez ὅμως. — [9] γὰρ add. NDBCAM. — [10] om. CAM.

---

get. (447 a 3-6.) Cum dixisset non secundum temporum redditionem alterationem fieri, semper enim esse aliquam[1] magnitudinem simul totam incipientem, apponit quod in hiis multum tamen sit quod alteratur, puta quod calefit aut coagulatur, non totum simul venit, sed habita ab habita pars patitur[2] et alteratur, sed non totum a primo alterante, pars tamen simul tota ab illo incepit alterationem. Hoc autem exemplum proposuit, non alterationem dicens illuminari esse (non enim sic ipsi esse videtur), sed volens accipere quod simul tota quedam possint permutari, et non semper, si aliquid partibile est, oportet ipsum aliqua parte incipiens permutari. Si igitur in alteratione que est motus et in[3] tempore fit similiter nichil prohibet simul per totam aliquam partem incipere permutationem, nichil inopina-

[1] aliqua — [2] patiatur. — [3] in tempore] incipere.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 442 a 3-4.

πᾶν δέχεσθαι τὸ φῶς, μὴ διὰ κινήσεως τοῦ φωτίζεσθαι γινομένου. Ὅτι γὰρ μὴ διὰ τοῦτο τὴν ἀλλοίωσιν παρέθετο, ὡς[1] καὶ τοῦ φωτίζεσθαι ἀλλοιώσεως οὔσης, σημεῖον εἶπεν αὐτός[2]· « οὐ μὴν ἀλλ'[3], ἂν ᾖ πολὺ τὸ θερμαινόμενον ἢ πηγνύμενον, τὸ ἐχόμενον ὑπὸ τοῦ ἐχομένου πάσχειν. » Φωτίζεται[4] δὲ, ἂν πολὺ τὸ φωτιζόμενον ᾖ, οὐ τόδε πρῶτον ὑπὸ τοῦ φωτίζοντος, ἀλλ' ὅσον[5] ἂν ᾖ τὸ φωτίζεσθαι δυνάμενον ἐν τῇ τοιᾷδε σχέσει τοῦ[6] φωτίζοντος τῇ πρὸς αὐτό, τοῦτο ἅμα πᾶν φωτίζεται[7] ὑπ' ἐκείνου, καὶ οὐκ ἔστι τι μόριον[8], ὃ νῦν μὲν[9] οὐ πεφώτισται, μετ' ὀλίγον δέ, μένοντος τοῦ φωτίζοντος τοῦ αὐτοῦ τε καὶ ἐν τῷ αὐτῷ. Ὧ δὲ[10] ἐχρήσατο παραδείγματι[11], ὅ ἐστι τὸ ἀθρόον τι μεταβάλλειν μέρος τοῦ ἠλλοιωμένου[12] ὑπὸ τοῦ ἀλλοιοῦντος, †ἢ[13] εἶπεν οὕτω[14] « τὸ δὲ πρῶτον ὑπ' αὐτοῦ τοῦ[15] ἀλλοιοῦντος μεταβάλλει[16], καὶ ἀνάγκη ἅμα ἀλ-

[1] om. BCAM. — [2] αὐτὸ M. om. NDBCA. — [3] ἐνίοτε add. M. — [4] φωτίζεσθαι NDBCA. — [5] ὃ D. — [6] τοῦ φωτίζοντος om. BCAM. — [7] φωτίζεσθαι BCA. — [8] μόριον ὃ νῦν répété pr. BCA. — [9] om. BCA. post οὐ M. — [10] δὴ NBCAM. — [11] ἐκ τοῦ παραδείγματος NDBCAM. — [12] ἠλλιωμένου A. ἀλλοιουμένου ND. — [13] ἢ... (12) ἀλλοιοῦντος om. A. Lisez καί. — [14] οὕτως MD. — [15] om. M. — [16] μεταβάλλειν D.

---

bile et quod illuminatur simul totum dicere omne suscipere[1] lumen, non per motum illuminatione facta. Quod enim non propter hoc alterationem proposuit, quia *** sit alteratio[2], signum dixit ipse « quin « imo non multum quod calefit aut coagulatur, habitum ab habito ***. » Illuminari utique multum quod illuminatum fuerit, hoc autem primum ab illuminante, sed quantum utique fuerit illuminari possibile, in aliqua[3] autem habitudine illuminantis ad ipsum, hoc totum simul illuminatur, et non est aliqua pars, que nunc quidem non sit illuminata, non modicum autem, manente illuminante eodem et in eodem. Quo itaque usus est exemplo est simul totam aliquam partem*** eius quod illuminatur ab alterante. Aut dixit sic : « primo quidem ab ipso « alterante *** et simul totum. » Hoc enim erat ipsi ad propositum utile,

[1] susceptibile. — [2] altratio *et de même très-souvent*. — [3] alica *et de même très-souvent*.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.
—
447 a 3-6.

λοιοῦσθαι καὶ ἀθρόον, » τοῦτο[1] ἦν αὐτῷ πρὸς τὸ προκείμενον χρήσιμον, ἐπειδὴ καὶ ἡ ὄσφρησις, ἀλλοιουμένου[2] τοῦ μεταξύ, γίνεται[3]. Ἴσως γὰρ οὐδὲ[4] ἐκεῖνο[5] ἀληθὲς τὸ πᾶν ἀθρόον τῆς ἀλλοιώσεως ἄρχεσθαι. Μόριον μὲν γάρ τι τοῦ παντὸς ἀθρόον ἄρχεσθαι ὑγιές, τὸ δὲ πᾶν οὐκέτ' ἂν δόξειεν[6], εἴ γε[7] δεῖ[8], ὡς ἔδειξεν[9] ἐν τῇ Φυσικῇ ἀκροάσει, παντὸς τοῦ κινουμένου τὸ μέν τι μόριον εἶναι[10] ἐν τῷ ἐξ οὗ, τὸ δὲ ἐν[11] τῷ εἰς ὅ· διὰ γὰρ τούτου[12] πᾶν τὸ κινούμενον ἐδείχθη διαιρετὸν ὄν. Ὅτι δὲ ἐν σχέσει τὸ φῶς, ἀλλ' οὐκ ἐν ἀλλοιώσει, δῆλον ἀπὸ τοῦ τὰ μὲν ἀλλοιούμενα οὐκ εὐθὺ[13] τῷ τὸ[14] ἀλλοιοῦν ἀπελθεῖν παύεσθαι[15] τοῦ ἐγγενομένου[16] πάθους ἐν αὐτοῖς ὑπ' αὐτοῦ. Οὐ γάρ, τοῦ θερμαίνοντος ἀπελθόντος, εὐθὺς καὶ[17] τὸ θερμαινόμενον ὑπ' αὐτοῦ τῆς ἐγγενομένης ὑπ' ἐκείνου θερμότητος αὐτῷ παύεται. Τὰ δὲ κατὰ τὴν πρός τι σχέσιν ὄντα τοιαῦτα, ἀπελθόντος τοῦ πρὸς ὃ ἡ σχέσις, συμπαύεται[18] καὶ ταῦτα

[1] γὰρ add. NDBCM. — [2] ἀλλοιουμένη D. — [3] ante τοῦ NDB. om. CA. — [4] οὐδὲν NBCAM. — [5] ἐκείνου BCA. — [6] δόξη N. δόξη DBCAM. — [7] τε BCA. — [8] δὴ NDBCAM. — [9] ἔοικεν NDBCA. Aristote, *Phys. Ausc.* VI, iv. 234 b 10-20. — [10] τὸ add. D. — [11] ἐν τῷ om. NDBCA. — [12] τοῦ ND. avec un blanc d'une lettre B. — [13] εὐθὺς CAM. — [14] om. CAM. — [15] πέπαυται NDBCAM. — [16] ἀλλοιουμένου CA. — [17] εἰς D. — [18] συμπαύεσθαι ND.

---

quoniam et odoratus fit[1] medio alterato. Forte autem neque illud *** scilicet quod omne simul totum alteratione incipiat. Partem tamen aliquam tocius simul totam incipere sanum, totum autem non iam utique videbatur, si vero oportet, ut videtur in naturali auditu, omnis quidem moti partem aliquam quidem esse in eo ex quo, hanc autem in eo[2] ad quod; per hoc enim omne quod movetur ostensum est divisibile ens. Quod autem in habitudine lumen, sed non in alteratione, palam ex hoc quod alterata quidem non mox, cum abcessit alterans, cessant a facta in ipsis passione. Non enim, abscedente calefaciente, mox et quod calefit ab[3] ipso cessat a caliditate sua facta ab ipso. Que autem sunt talia secundum ad aliquid habitudinem, abscedente eo ad quod habitudo, simul cessant et hec[4] eo quod talia sunt in habitu-

[1] sit. — [2] quo. — [3] a. — [4] hoc

τοῦ ἔτι εἶναι ἐν τῇ πρὸς ἐκεῖνο σχέσει· υἱοῦ γὰρ ἀποθανόντος, παύεται[1] καὶ ὁ πατὴρ πατὴρ ὤν, καὶ[2], τοῦ ἀρισΊεροῦ ἀπελθόντος, ὁ δεξιὸς καὶ[3] οὐκέτι δεξιός ἐσΊιν[4]. Οὕτω δὲ ἔχει καὶ τὸ φῶς· συναπέρχεται γὰρ ἀθρόον τῷ φωτίζειν πεφυκότι.

XXVIII. 447 a 6-10. « Ἦν δ' ἂν ... εἰρημένον. » Εἰπὼν δὲ διὰ βραχέων ταῦτα, λέγει· (6-8.) « Ἦν ... ᾐσθανόμεθα. » ἜσΊι δὲ ὃ λέγει· ὡς ἐπὶ τῆς ὀσμῆς, πόῤῥω ὄντος τοῦ τὴν ὀσμὴν ἔχοντος, αἰσθανόμεθα αὐτοῦ τῷ τὸν μεταξὺ ἀέρα καὶ τὸ ὕδωρ πάσχειν ὑπ' αὐτοῦ καὶ τὸ πάθος διαδιδόναι τῇ αἰσθήσει, οὕτω, φησί, καὶ ἐπὶ τῆς γεύσεως εἶχεν [ἂν[5]], εἴ γε[6] ἦμεν[7] ἐν ὑγρῷ, τουτέσΊιν ἐν ὕδατι, καὶ δι' ἐκείνου τὴν ἀντίληψιν τῶν χυμῶν ἐποιούμεθα. Δεχόμενον γὰρ ἂν τὸ ὕδωρ τὴν ἀπὸ τῶν χυμῶν ποιότητα διὰ τοῦ γεύεσθαι αἴσθησιν ἡμῖν παρεῖχε τῶν γευσΊῶν πρὸ τοῦ ἐντυχεῖν ἐκείνοις, ὡς καὶ[8] ἐπὶ τοῦ ὀσφραντοῦ[9] ἔχει. Νῦν δὲ τοῦτο οὐ γίνεται. Ὁ γὰρ[10] ἀὴρ ὀσμῆς μέν ἐσΊι δεκτικός[11], ἐν ᾧ ἐσμεν, †καὶ[12]

[1] πέπαυται ND. — [2] καὶ τοῦ om. A. — [3] om D. — [4] ἐσΊι N. — [5] om. NDBCAM. — [6] μή ND. pr. B. om. CAM. — [7] post ἐν pr. BM. om. NDCA. — [8] om. D. — [9] ὀσφραντοῦ ἔχει] ποιεῖν ND pr. B. — [10] om. NDBCA — [11] γευσΊικὸς CA. — [12] καὶ πέφυκε om. NDBCA. καὶ... ὑγροῦ est gâté. Le sens exigerait quelque chose comme ἀλλ' οὐ χυμῶν, οὐδὲ πέφυκε πάσχειν ὑπὸ παντὸς ὑγροῦ.

---

dine ad illud; filio enim mortuo, cessat esse pater qui pater erat, et, sinistro abscedente, dextrum non adhuc dextrum est. Sic autem habet et lumen; concedit[1] enim simul totum cum nato illuminare.

XXVIII. 447 a 6-10.] Et cum hoc breviter dixisset, dicit « erat « autem utique et gustare quemadmodum odor in humido. » (6-8.) Est autem quod dicit: sicut in odore, longe existente eo quod odorem habet, sentimus ipsum eo quod[2] medius aer et aqua patiantur ab ipso et passionem reddant sensui, sic, ait, et in gustu habebit utique, siquidem in humido, hoc est in aqua[3], et per illam perceptionem saporum facimus. Suscipiens enim aqua eam que a saporibus qualitatem per gustare sensum nobis exhibet gustabilium, antequam incidamus illis, sicut et in odorabili fit. Nunc autem hoc non fit. Aer

[1] cum redit. — [2] nitet *add.* — [3] aquam.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 447 a 8-10.

πέφυκε χυμῷ[1] πάσχειν, ἀλλ' οὐχ[2] ὑπὸ παντὸς † ὑγροῦ, ἐπεὶ καὶ ὁ ἀὴρ ὑγρός. (447 a 8-10. « Εὐλόγως... εἰρημένον. ») Εὐλόγως δή, φησι, διὰ τὰ εἰρημένα, ὧν ἐσῖιν[3] αἰσθητῶν ἀντίληψις διά τινος μεταξύ, ταῦτα ***[4] μεταξὺ[5] οὐχ ἅμα πάντα πάσχει, οὐδ' ἅμα ἀεὶ δι' αὐτῶν ἀντιλήψεις[6] τε καὶ αἰσθήσεις γίνονται, ἀλλ' ἐν χρόνῳ, πλὴν ἐπὶ τοῦ φωτὸς καὶ τῶν ὁρατῶν. Διὰ τί[7] δὲ εὐλόγως[8]; ἢ ὅτι ἐκεῖνα μὲν τὰ αἰσθητὰ[9] διὰ κινήσεως καὶ πάθους ἐγγίνεται, τοῦ[10] μεταξὺ ἀλλοιουμένου καὶ πάσχοντος αὐτοῦ, διὸ καὶ ἐν χρόνῳ ἀπὸ τοῦ κινήσαντος τὸ πάθος τὸ[11] ἐγγινόμενον διαδίδοται· τὸ δὲ φῶς καὶ τὰ χρώματα οὐ διὰ κινήσεως (ἐν ποιᾷ γὰρ σχέσει τοῦ φωτίζοντος πρὸς τὸ φωτιζόμενον τὸ[12] φῶς), διὸ καὶ ἅμα πᾶν τὸ διαφανὲς φωτίζεται. Οὕτω δὲ γινομένου[13] τοῦ φωτὸς ἀχρόνως, εὐλόγως καὶ[14] τὸ ὁρώμενον ἀχρόνως τῇ ὄψει προσβάλλει[15],

[1] χυμῶν ND. — [2] οὐχ ὑπὸ] οὐ NDBCA. — [3] ἐσῖι N. — [4] Suppléez τά. — [5] del. M. — [6] ἀντιλήψει A. — [7] om. D. — [8] εὔλογον DBCA. — [9] τῷ add. NDB. — [10] τοῖς NDB. — [11] om. CAM. — [12] om. ND. pr. B. — [13] γινόμενον pr. B. — [14] ... M. καὶ... ἀχρόνως om. BCA. — [15] προσβάλλειν NBCA. προσβαλλεῖν D.

---

quidem est odoris susceptivus, in quo sumus, saporem pati, sed non omnis humidi, quoniam et aer humidus. (447 a 8-10.) Rationabiliter itaque, ait, propter dicta, quorum est sensibilium susceptio per aliquod medium, hec intermedia non simul omnia patiuntur, neque simul semper per ipsa perceptiones et sensus fiunt, sed in tempore, preterquam in lumine et visibilibus. Propter quid autem rationabiliter? Aut quia illa quidem sensibilia per motum et passionem fiunt, et intermedio[1] alterato et patiente ipso, propter quod et in tempore a movente passio[2] illa[3] que insit[4] traditur; lumen enim et colores non per motum (in aliquali enim habitudine illuminantis ad id quod illuminatur lumen), propter quod et simul totum dyafanum illuminatur. Sic autem facto lumine sine tempore, rationabiliter et quod videtur sine tempore visui incidit, ut videre fiat non solum sine tem-

[1] intermediis. — [2] passionem. — [3] illam. — [4] in sic.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.
—
447 a 10-11
12-17.

ὡς γίνεσθαι οὐ[1] μόνον τὸ[2] ὁρᾶν ἀχρόνως (τοῦτο γὰρ ἐδείχθη ταῖς αἰσθήσεσι πάσαις ὑπάρχον), ἀλλὰ καὶ τὸ αἰσθητὸν[3] ἀθρόως καὶ χωρὶς χρόνου προσπίπτειν[4] τῇ ὄψει. Ὅτι[5] δὲ αἱ ἀπὸ τῶν χρωμάτων κινήσεις ἐν τῷ διαφανεῖ τῷ[6] κατ' ἐνέργειαν ὁμοίως γίνονται, ὡς τὸ φῶς ἐν τῷ διαφανεῖ τῷ[7] κατ' ἐνέργειαν, ἐδήλωσεν αὐτὸς εἰπών· (447 a 10-11.) « Διὰ... ὁρᾶν. » Εἰ γὰρ ἐκεῖνο μὴ διὰ κινήσεως μηδ' ἐν χρόνῳ γίνεται ἐν τῷ διαφανεῖ, οὐδ' ἂν τὸ ὁρᾶν γένοιτο[8] ἐν χρόνῳ. Διὸ καὶ[9] εὐθὺς ἀναβλέψαντες ὁμοίως τό τε ἐγγὺς ὁρῶμεν καὶ τὸ πόρρω.

XXIX. 447 a 12-b 6. « Ἔστι ... ἐμποιήσει. » (a 12-17. « Ἔστι ... ψόφον. ») Ἡ μὲν ἀπορία ἣν ἀπορεῖ σαφής[10]. Ζητεῖ γὰρ εἰ ἅμα πλειόνων ἔστιν αἰσθάνεσθαι, ὡς ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ πλειόνων τινῶν αἰσθητῶν ἀντίληψιν γίνεσθαι, ἢ οὐχ οἷόντε. Τὸ δὲ « ἀτόμῳ χρόνῳ » εἶπεν οὐχ ὡς ἀδιαιρέτῳ[11] (οὐ γάρ ἐστιν ἀδιαίρετος χρόνος), ἀλλὰ μὴ τούτου ἐν ᾧ

[1] om. D. — [2] τοῦ N. — [3] αἰσθητικὸν D. — [4] προσπίπτον NDB. προσπίπτει CA. — [5] ὅτι δὲ αἱ] αἱ γὰρ NDBCA. — [6] τῷ... διαφανεῖ répété B. — [7] τῷ... ἐνέργειαν om. ND. — [8] γίνοιτο CAM. — [9] οὐκ add. pr. B. — [10] σαφηνίζει D. σαφῆε A. — [11] ἀδιαίρε avec un τ au-dessus de l'ε C. ἀδιαίρετος A.

---

pore (hoc enim ostensum est omnibus sensibus contingens), sed et sensibile subito et sine tempore incidens visui. Qui enim a coloribus motus in dyafano ei qui secundum actum similiter fiunt, ut lumen in dyafano, ostendit ipse dicens: (447 a 10-11.) « Propter idem autem « et de videre; lumen autem ***. » Si enim illud non per motum neque in tempore fit in dyafano, neque utique videre fiet in tempore. Propter quod et mox aspicientes similiter propinqua videmus et remota.

XXIX. 447 a 12-b 6.] « Est autem dubitatio et alia quedam « talis circa sensus, utrum contingit simul duo sentire in eodem « et indivisibili tempore. » (12-17.) Dubitatio quidem quam querit plana. Querit enim si simul contingit plura sentire, ut in eodem tempore plurium aliquorum sensibilium perceptio fiat, aut non est possibile. Hoc autem scilicet « indivisibili tempore » dixit non tamquam indivisibili[1] (non enim est indivisibile tempus), sed non huius

[1] divisibili.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 447 a 17-20.

αἰσθανόμεθα χρόνῳ[1] *ἐν*[2] *μέρει τινὶ*[3] †*τοῦδε*[4] *αἰσθάνεσθαι, ἀλλ' ἐν τῷ αὐτῷ πρώτῳ*[5] *πλειόνων.* Μέλλων *δὲ ἐπιχειρεῖν πρῶτον*[6] *ἐνδόξως εἰς τὸ μὴ οἷόντε εἶναι λαμβάνει τινὰ καὶ τίθησιν ὡς ἐναργῆ, δι'*[7] *ὧν κατασκευάζει ὅτι καὶ*[8] *τὰ πλείω αἰσθητὰ ἐμποδίζει*[9] *ἀλλήλοις, πρῶτον*[10] *μὲν τὸ ἀεὶ τὴν κίνησιν τὴν μείζω ἐκκρούειν τὴν ἐλάττω*[11], *οὗ παρέθετο πίστιν τὸ πολλάκις ὑπὸ τοὺς ὀφθαλμούς τινων τιθεμένων ἢ φερομένων μὴ αἰσθάνεσθαί τινας, ὅταν τύχωσιν*[12] *ἢ*[13] *σφόδρα τι ἐννοοῦντες ἐν αὐτοῖς ἢ φοβούμενοι ἢ ἀκούοντες μεγάλου ψόφου· ἡ γὰρ περὶ ἄλλα σύντονος*[14] *ἐνέργεια τῆς ψυχῆς κωλύει*[15] *τὰς ἐλάττονας*[16] *ἀντιλήψεις ἐν αὐτῇ γίνεσθαι*[17]. (447 a 17-20. « Τοῦτο ... *ἄλληλα.* ») Τὸ *δὲ δεύτερον τίθησι τὸ*[18] « *μᾶλλον ἔστιν αἰσθάνεσθαι ἀμιγοῦς καὶ ἀκράτου καὶ καθ' αὑτὸ ὄντος*

[1] *χρόνοι* M. om. CA. — [2] *ἐν μέρει*] *ἐμέρισε* M. — [3] del. M. — [4] Lisez *τῷδε*. — [5] *χρόνῳ* M. — [6] *πρῶτα* D. — [7] *δι' ὧν*] *δὲ ὄντα* NDBCA. — [8] *καὶ τὰ*] *κατὰ* N. *κατὰ* suivi d'un blanc de quatre lettres et post *αἰσθητὰ* D, suivi d'un blanc de deux lettres B, de huit C, de onze A. — [9] *δείξει* précédé d'un blanc de quatre lettres D. — [10] *πρῶτα* NBCA. — [11] *ἐλλάττω* D. — [12] *τύχωσι* BCA. — [13] om. NDBCA. — [14] *σύντομος* D. pr. B. — [15] *κολούει* NDBCA. — [16] *ἐλάττους* ND. — [17] *γενέσθαι* D. — [18] *τῶν* ND.

---

in quo sentimus tempore divisit aliquo hoc sentire, sed et in eodem primo plurium. Argumentaturus[1] autem primo opinabiliter ad hoc quod non possit esse assumit[2] quedam et ponit ut evidentia, *** que constituit quod secundum plura sensibilia impediunt invicem, primo quidem[3] quod semper maior motus expellit minorem, cuius proposuit persuasionem quod sepe positis quibusdam sub oculis aut latis non sentiunt quidam, cum presentes fuerint aut valde aliquid meditantes in se ipsis aut timentes aut audientes magnum sonum; circa alia enim fortis operatio anime prohibet minores susceptiones in ipsa fieri. (447 a 17-20.) Secundum quid autem ponit quod magis[4] sit sentire non mixtum et non temperatum secundum se existens, quam

[1] argumentarus. — [2] assumat. — [3] quid. — [4] magum.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 447 a 20-21.

ἢ μεμιγμένου καὶ[1] κεκραμένου πρὸς ἄλλο, » ὅ[2] πάλιν ἐναργῶς ἔδειξεν οὕτως ἔχον ἐπὶ παραδειγμάτων[3] οἴνου ἀκράτου[4] τε[5] καὶ ὕδατι[6] κεκραμένου, ὁμοίως καὶ μέλιτος, καὶ λευκοῦ[7] ἀκράτου καὶ ἄλλῳ[8] μεμιγμένου τινὶ[9] χρώματι, ὁμοίως καὶ[10] τῆς νήτης[11] αὐτῆς[12] τε[13] καθ' αὑτὴν λαμβανομένης καὶ μεμιγμένης τῇ ὑπάτῃ ἢ ἄλλῳ τινὶ φθόγγῳ ἢ τῇ διὰ πασῶν συμφωνίᾳ. Ἐπὶ πάντων γὰρ τούτων[14] καὶ τῶν τοιούτων εἰλικρινεστέρα[15] τε καὶ ἀκριβεστέρα[16] ἡ αἴσθησις ἁπλῶν[17] ἀντιλαμβανομένη[18] τῶν αἰσθητῶν, ἢ[19] εἰ[20] εἴη συγκείμενα καὶ κεκραμένα[21] ἀλλήλοις. Οὗ τὴν αἰτίαν παρέθετο· διὰ γὰρ τὸ ἀφανίζειν ἄλληλα ἀφανέστερα[22] ἕκαστα γίνεται ἐν τῇ μίξει τῇ πρὸς ἄλληλα. (447 a 20-21. « Τοῦτο ... γίνεται. ») Εἰπὼν δὲ ἀφανίζεσθαι[23] ἕκαστα ἐν τῇ μίξει, ἐν[24] τίσιν ἡ μίξις γίνεται καὶ τίνα ἐστὶ τὰ ἀφανίζοντα ἄλληλα ἐν τῇ μίξει[25] τῷ[26] ἐν μέσῳ που[27]

[1] ἢ AM. — [2] οἷον D. — [3] παραδείγματι BCA. — [4] ἀκράτου τε om. CA. — [5] om. B. — [6] ὕδατος BCAM. — [7] καὶ add. NDBCA. — [8] ἄλλου NDBCA. — [9] τῷ NDBCA. — [10] ἡ add. NDBCA. — [11] νήτης αὐτῆς om. avec un blanc de sept lettres B, de treize C, de dix-huit A. — [12] om. ND. — [13] καὶ add. ND. καὶ CA. — [14] τε add. ND. — [15] εἰλικρινεστάτη D. — [16] ἀκριβεστάτη D. — [17] ἁπλῶς NDBCAM. — [18] λαμβανομένη NDBCAM. — [19] om. BCA. — [20] om. ND. — [21] κεκραμμένα D. — [22] ἐμφανέστερα ND. ἐμφανεστέρον BCA. — [23] ἀφανίζειν NDBCAM. — [24] ἐν τίσιν] ἐν τίσι N. ἐντίθησιν D. — [25] νίξει D. — [26] τῷ ἐν μέσῳ] τῶν ἐμμέσων NDBCA. — [27] τοῦ ND. οὐ BCA.

---

mixtum et temperatum ad aliud, quod iterum evidenter ostendit sic habens in exemplis vini puri et mixti cum aqua, similiter et mellis, similiter et albi puri et alterius mixti cum colore. Similiter et qui eiusdem secundum se accepte et mixte ultime aut[1] alii cuidam[2] sono aut ei que dyapason simphonie[3]. In omnibus enim hiis et talibus sincerior et diligentior sensus simplicia accipiens sensibilia, quam si fuerint composita et mixta invicem. Cuius causam proponit; quia enim exterminant se invicem, minus evidentia singula fiunt in mixtura adinvicem. (447 a 20-21.) Et cum dixisset exterminari singula in mixtura, in quibus mixtura fit, et que sunt exterminantia invicem,

[1] autem ut. — [2] quidam. — [3] sinphonia.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 447 a 20-21.

καθίσΊασθαι[1] τὸ μεμιγμένον καὶ τὴν εἰλικρίνειαν ἀποβάλλειν ἕκασΊα τῶν ἐν τῇ μίξει, ἐδήλωσεν[2] ϖροσθεὶς « τοῦτο δὲ[3] ϖοιεῖ ἐξ ὧν ἕν[4] τι γίνεται. » Ταῦτα δὲ μίγνυταί τε ἀλλήλοις καὶ ἀφανίζει[5] ἄλληλα ἐν τῇ μίξει, ἐξ ὧν μεμιγμένων[6] ἕν τι δύναται γίνεσθαι. Οὐ γὰρ ϖᾶν ϖαντὶ μικτόν[7], ἀλλὰ[8] χυμοὶ μὲν χυμοῖς, ψόφοι[9] δὲ ψόφοις, χρώματα δε χρώμασι, θερμότητές τε καὶ ψυχρότητες ἀλλήλαις[10] καὶ ξηρότητες καὶ ὑγρότητες, ὁμοίως καὶ αἱ[11] ἄλλαι ἐναντιώσεις. Οὐ γὰρ μίγνυται ψόφος χρώματι[12] οὐδὲ χυμὸς ψόφῳ· οὐδὲ γὰρ δύναται ἕν τι ἐκ τῆς τῶν τοιούτων συνθέσεως γίνεσθαι. Καθόλου γὰρ τὰ διαφόροις αἰσθήσεσιν αἰσθητὰ ἄμικτα τῷ εἶναι ἑτερογενῆ[13]. Ὁμογενῶν γὰρ καὶ ἐν ὁμογενέσιν[14] ἡ μίξις[15]· τῶν γὰρ ἐναντίων καὶ τῶν μεταξύ. Ἔχει[16] δὴ[17] κείμενον[18] ὅτι τὰ αἰσθητὰ[19] ἐμποδίζει ἄλληλα, τὰ μὲν διαφέροντα, †ὡς[20] μηδὲ αἴσθησιν γί-

[1] Après ce mot, un blanc de douze lettres C, de seize A. μεμιγμένων add. M. — [2] ἐδήλωσε N. — [3] δὲ ϖοιεῖ] ϖοιεῖν ND. — [4] ἐν A. — [5] ἀ..νίζει N. ἀνίζει D. — [6] μιγνυμένων ND. μεμιγμένον BAM. — [7] μέτρων corrigé en μέτρω D. — [8] ἀλλὰ χυμοὶ] ἀλχυμοὶ N. ἀλλὰ χυμὸς BCAM. — [9] ψόφος BCAM. — [10] ἀλλήλων N. ἀλλά D. — [11] om. D. — [12] χρώμασι B. — [13] ἑτερωγενῆ D. — [14] ὁμογενέσις N. ὁμοιογενέσιν CAM. — [15] καὶ add. M. — [16] ἔγχει D. — [17] δὲ NDBCAM. — [18] κειμένων D. — [19] μᾶλλον add. NDB. — [20] Lisez τῷ.

eo quod in medio alicubi constituunt mixtum et sinceritatem abicit unumquodque eorum que in mixtura, ostendit apponens : « Hoc « autem facit ex quibus aliquid unum fit. » Hec autem miscentur invicem et exterminant invicem in mistura, ex quibus mixtis unum aliquid potest fieri. Non enim omne omni miscibile, sed sapores quidem saporibus, soni autem sonis, colores autem coloribus, calores autem et frigora invicem et siccitates et humiditates, similiter et alie contrarietates. Non enim miscetur sonus colori, neque sapor sono; neque enim potest unum aliquid ex talium compositione fieri. Universaliter enim diversis sensibus sensibilia immiscibilia eo quod sint alterius generis. Eorum enim que unius generis et in eodem genere mixtura; contrariorum enim et intermediorum. Habet itaque positum quod sensibilia invicem impediunt, differentia quidem, ut

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 447 a 21-24.

νεσθαι τῶν ἄλλων[1] ἐλαττόνων, τὰ δὲ ὁμογενῆ καὶ μεμιγμένα[2], τῷ[3] ἔλαττον ἐν τῇ μίξει αἰσθητὰ εἶναι τὰ μεμιγμένα ἀλλήλοις[4] τῶν ἀμιγῶν. Τούτοις δὲ χρώμενος πειρᾶται δεικνύναι ὅτι μὴ οἷόντε ἅμα δύο τινῶν αἴσθησιν γίνεσθαι. (447 a 21-24. « Εἰ ... ἐστιν. ») Προστίθησι δὲ τούτοις ὅτι, ὅτε[5] ἡ ἐλάττων ὑπὸ τῆς σφοδροτέρας[6] ἀφανίζεται[7] ἐκκρουομένη, οὐδὲ τότε τῆς μείζονος εἰλικρινὴς ἡ ἀντίληψις γίνεται. Εἰ γὰρ ἡ μείζων κίνησις ἐκκρούει τὴν ἐλάττω ἐπισκοτοῦσα[8] αὐτῇ[9] (διὰ τοῦτο γὰρ καὶ[10] φοβούμενοι σφόδρα οὐχ ὁρῶμεν, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ μίξει τῇ πρὸς ἄλληλα οὐχ ὁμοία ἡ ἀντίληψις), ἀνάγκη ἄρα, ἂν ἅμα ᾖ τινων αἴσθησις γινομένη, τοῦ μὲν μᾶλλον κινεῖν δυναμένου, τοῦ δὲ ἧττον, καὶ αὐτὴν τὴν τοῦ μᾶλλον αἰσθητοῦ ἐν τῇ κοινωνίᾳ τῇ πρὸς ἄλλο τι αἰσθητόν, εἰ καὶ ἔλαττον εἴη ἐκείνου, †ἧττον[11] γίνεσθαι, ἢ εἰ μόνον αὐτοῦ ἐγίνετο ἡ αἴσθησις. Ἀφαιρεῖται γάρ τι ἀπ' αὐτῆς ἐν τῇ πρὸς τὴν ἐλάττω

[1] ὅλων ND. — [2] μιγνύμενα ND. — [3] τὸ NDBCA. — [4] ἄλληλα ND. — [5] οὔτε D. — [6] σφοδρότητος ND. — [7] ἡ add. ND. — [8] ἐπισκοττοῦσα D. ἐπισκοτοῦσαν BCAM. — [9] αὐτὴν ND. — [10] om. NDB. — [11] Lisez ἧττονα.

---

neque sensus fiat totorum minorum, que autem eiusdem generis et mixta[1], eo quod in mixtura minus sensibilia sint et que miscentur invicem quam non mixta. Hiis itaque utens temptatur ostendere quod non sit possibile simul duorum aliquorum sensum fieri. (447 a 21-24.) Apponit autem hiis quod neque quando minor a vehementiori exterminatur expulsus[2], neque tunc mixture maioris sincera[3] perceptio fit. Si enim maior motus expellit minorem obfuscans ipsum (propter hoc enim timentes valde non videmus, sed *** in mixtura adinvicem non similis perceptio), necesse igitur, si simul aliquorum sensus fiat, hoc quidem potente magis movere, hoc autem minus, et ipsum qui magis sensibilis in communicatione ad aliud sensibile, et si minus sit[4] isto, minus fieri, quam si solus ipsius fuisset sensus. Au-

[1] mixtura. — [2] expulsans. — [3] si in causa. — [4] dicit.

μίξιν· κεῖται γὰρ τὸ πάντα ἁπλᾶ καὶ ἄμικτα ὄντα μᾶλλον αἰσθητὰ εἶναι. (447 a 25-29. « *Ἐὰν ... μιχθῶσιν.* ») *Τὸ δὲ ἴσως τοῖς πρώτοις ληφθεῖσιν ἀκόλουθον ὡς ἑπόμενον τοῦτο πάλιν λαμβάνοιτο ἂν* [*τὸ*[1]], ***[2] *ἴσαι*[3] *ὦσί τινες*[4] *αἰσθήσεις, τουτέστιν ἐπὶ*[5] *ἴσων αἰσθητῶν, διαφερόντων δὲ*[6] *καὶ ὑπὸ διαφόρους αἰσθήσεις*[7], *μηδενὸς*[8] *αἴσθησιν*[9] *αὐτῶν ἔσεσθαι. Εἰ*[10] *γὰρ* †*τῆς*[11] *μείζονος* †*αἰσθήσεως ἀφῄρει τὴν ἐλάττω*[12] *καὶ ἠφάνιζε*[13] *μία γινομένη αὐτή, κἂν ὦσιν*[14] *ἴσαι ἀμφότεραι διαφόρων οὖσαι αἰσθητῶν, ἀφανιοῦσιν ἡ ἑτέρα τὴν ἑτέραν ὁμοίως. Ἁπλᾶ μὲν* [*γὰρ*[15]] *ἐξ ἴσου κἂν εἶεν ἐξ ἀμφοτέρων ἅμα γινόμενα*[16]*· ἡ γὰρ ἁπλῆ αἴσθησις ἁπλοῦ αἰσθητοῦ. Λείπεται ἄρα ἢ μηδ' ὅλως γίνεσθαι αἴσθησιν ἢ μικτήν τινα καὶ* †*ἐπ'*[17] *ἀμφοῖν μίαν*[18]. *Ἀλλὰ τοῦτο γίνεται*[19] *ἐπὶ τῶν μίγνυσθαι δυναμένων ἀλλήλοις, ὥσπερ*[20] *ἐπὶ τῶν κιρναμένων*[21]*·*

[1] om. NDBCAM. — [2] Suppléez *ἄν*. — [3] *ἴσα* ND. — [4] *αἱ* add. ND. — [5] *ἐπεὶ* ND. — [6] om. avec un blanc de deux lettres D. — [7] *τῷ* add. NDBCA. *ἀχθέντων τῷ* add. M. — [8] *μηδέν* ND. *μηδὲν πρὸς* BCAM. — [9] *αἴσθησιν αὐτῶν*] *ἕτερον αὐτῶν αἴσθησιν* ND. — [10] *ἡ* CAM. — [11] *τῆς ... αἰσθήσεως*] Lisez *ἡ μείζων αἴσθησις*. — [12] *ἐλάττονα* D. — [13] *ἠφανίζετο* CAM. — [14] post *ἴσαι* CA. — [15] om. NDBCAM. — [16] *γινομένων* NDBCA. — [17] Lisez *ἀπ'*. — [18] *μία* N. — [19] *γίγνεται* CAM. — [20] *εἴπερ καὶ* BCAM. — [21] *κιοναμένων* N. *κ....μένων* B. om. avec un blanc de dix-huit lettres C, de vingt A.

---

fertur enim aliquid ab ipso in mixtura ad minorem; positum est enim quod omnia simplicia et non mixta entia magis sensibilia sint. (447 a 25-29.) Quod forte primis acceptis tamquam consequens iterum accepit, scilicet quod equales fuerint aliqui sensus, hoc est in equalibus sensibilibus, differentibus autem et sub differentibus sensibus[1], neutrius ipsorum sensum fore. Si enim a maiori sensu auferat minorem et exterminet unus factus ipse, et si sint equales ambo differentium existentes sensibilium, exterminabit alter alterum similiter. Simplicia quidem enim ex equo, et si sint ex ambobus simul factis; simplex[2] enim sensus simplicis sensibilis. Relinquitur igitur aut[3] neque totaliter fieri sensum aut mixtum quendam et in ambobus unum. Sed hoc fit in hiis que possunt misceri invicem, sicut in mixtis;

[1] sensibilibus. — [2] simpliciter. — [3] autem.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 447 a 29-b 3.

ἐπὶ γὰρ τῶν μεμιγμένων ἡ τοιαύτη αἴσθησις. (447 a 29-b 3. *Ἐπεὶ ...συμφωνία.*) *Ἐκ μὲν γάρ τινων αἰσθητῶν μεμιγμένων γίνεταί τι, ἐκ δὲ ἐνίων οὐδὲν γίνεται, τῷ μηδὲ*[1] *τὴν ἀρχὴν αὐτὰ* †*ἄμικτα*[2] *εἶναι, ὡς προειρήκαμεν· τοιαῦτα γὰρ τὰ*[3] *ὑπὸ τὰς διαφόρους αἰσθήσεις. Μικτὰ γὰρ τὰ ὁμογενῆ καὶ τὰ ὑπὸ τὴν αὐτὴν αἴσθησιν· τοιαῦτα δὲ ὧν τὰ ἔσχατα ἐναντία ἐστὶν*[4] *ἀλλήλοις. Ἔσχατα γὰρ ἐν ἑκάστῳ τὰ πλεῖστον ἀλλήλων διεστῶτα. Τὰ δὲ πλεῖστον ἀλλήλων ἐν τοῖς ὁμογενέσι διεστῶτα ἐναντία. Ταῦτα* †*δὲ*[5] *ἀλλήλοις μίγνυται. Ἐκ μὲν γὰρ λευκοῦ καὶ μέλανος μεμιγμένων*[6] *ἕν τι γίνεται ἅμα, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν μεταξὺ τούτων πρὸς ἄλληλά τε καὶ πρὸς ταῦτα μεμιγμένων. Ἐκ δὲ λευκοῦ καὶ ὀξέος*[7] *οὐχ οἷόν τε ἕν τι γενέσθαι*[8], †*εἰ*[9] *μὴ εἴη τὸ ὀξὺ μέλαν ἢ φαινόμενόν τι ἄλλο χρῶμα, καθ' ὃ ἡ μίξις αὐτῶν πρὸς τὸ λευκὸν* †*ἔσται, ἀλλ' ἢ κατὰ συμβεβηκός*[10].

[1] *μὴ δὲ* NA. — [2] Lisez *μικτά*. — [3] *τὰ ὑπὸ*] *απ*.... B. om. avec un blanc de treize lettres C, de dix-huit A. — [4] *εἰσὶν* D. — [5] Lisez *δή*. — [6] *μιγνυμένων* ND. — [7] *ὀξέως* DCAM. — [8] *γίνεσθαι* ND. — [9] *εἰ* ... *ἔσται* est sans doute hors de sa place, et d'ailleurs ne se comprend pas. — [10] *εἰ* add. M.

*** enim talis sensus. (447 a 29-b 3.) Ex aliquibus sensibilibus mixtis fit aliquid, ex quibusdam autem nichil fit, eo quod neque a principio ipsa inmixta, sicut prediximus; talia enim que sub diversis sensibus. Miscibilia que unius generis et que sub eodem sensu; talia autem quorum extrema contraria sunt invicem. Que autem plurimum distant in eodem genere contraria. Hec autem invicem miscentur. Ex albo enim et nigro mixtis unum aliquid fit simul, sed et ex intermediis horum adinvicem et ad hec[1] mixtis. Ex albo autem et acuto non est possibile unum aliquod fieri, nisi sit acutum nigrum aut[2] apparens alius aliquis color, secundum quem mixtura ipsorum ad album erit, sed secundum accidens. Secundum[3] accidens autem utique erit mixtum album et acutum et unum aliquid ambo, si simul alicui sint

[1] hoc. — [2] autem. — [3] secundum accidens *post* mixtum.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 442 b 3-6.

Εἴη [δ' [1]] ἂν κατὰ συμϐεϐηκὸς μεμιγμένον τὸ λευκὸν καὶ τὸ ὀξὺ καὶ ἕν τι ἄμφω, εἰ[2] ἅμα τινὶ ἄμφω εἴη συμϐεϐηκότα, τὸ λευκὸν καὶ τὸ ὀξύ, ὡς τὸ λευκὸν ***[3] καὶ τὸ ὀξὺ ***[4] εἶναι. Ἀλλ' οὐχ οὕτω ταῦτα, ὡς[5] ἐν ᾧ ἡ ἐξ ὀξέος καὶ βαρέος συμφωνία· ταῦτα γὰρ καθ' αὑτὰ μικτά· ὁμογενῆ γὰρ καὶ ὑπὸ αἴσθησιν μίαν. (447 b 3-6. οὐκ ... ἐμποιήσει. ») Ταῦτα δὲ εἰπών, ἐπιφέρει ὡς ἐκ τῶν κειμένων δεδειγμένου[6] τοῦ μὴ οἷόντε[7] εἶναι τῶν διαφόρων αἰσθητῶν ἅμα αἰσθάνεσθαι. Ἢ γὰρ ἴσαι ἔσονται[8] αἱ ἀπ' αὐτῶν κινήσεις ἢ ἡ[9] ἑτέρα ὑπερέξει. Ἀλλ' εἰ μὲν ἴσαι, ἀφανιοῦσιν ἀλλήλας[10]· εἰ γὰρ οὐδὲν τῆς μείζονος οἷόντε εἰλικρινῶς αἰσθάνεσθαι, ὅταν μετ' ἄλλης τινὸς[11] ἐλάττονος γένηται[12], ὅταν ἴσαι ὦσι, δηλονότι[13] ἀφανιοῦσιν ἀλλήλας[14]· οὐ γὰρ δὴ μιχθεῖσαι ἕν τι ποιήσουσιν αἰσθητόν. Εἰ δὲ ἡ ἑτέρα ὑπερέχει, ταύτης μόνης ἀντίληψις ἔσται· κεῖται γὰρ ὅτι ἡ μείζων κίνησις ἀφανίζει τὴν ἐλάττω[15].

[1] om. NDBCAM. — [2] εἰ... ἄμφω om. D. — [3] Suppléez ὀξύ. — [4] Suppléez λευκόν. — [5] om. NDBCA. — [6] δειδειγμένου BCAM. — [7] τοῦ D. — [8] εἰσιν NDBCA. — [9] om. NDBCA. — [10] ἀλλήλοις N. — [11] ἐξ add. CAM. — [12] γίνηται ND. — [13] δῆλον ὅτι N. — [14] ἀλλήλοις N. — [15] ἔτι εἰ (del. M) μᾶλλον ἅμα δυοῖν αἴσθοιτο (αἴσθηται N) ἡ ψυχὴ τῇ μιᾷ αἰσθήσει ὧν μία αἴσθησις add. BCAM.

---

accidentia album et acutum, ut album et acutum sint. Sed non sic hec[1], in quo ex acuto et gravi simphonia; hec enim secundum se miscibilia; omogena enim et sub sensu uno. (447 b 3-6.) Hec autem dicens infert tamquam ex positis ostenso quod non sit possibile differentia sensibilia sentire simul. Aut enim equales erunt qui[2] ab ipsis motus, aut alter excedet. Sed siquidem equales, extingunt[3] invicem; si enim neque maiorem possibile est sincere sentire, quando cum alio aliquo minore fuerit, quando equales fuerint, palam quod invicem exterminabunt : neque enim aliquid[4] unum sensibile facient mixti. Si autem alter excedat, huius solius perceptio erit : positum est enim quod maior motus exterminat minorem.

[1] hoc. — [2] que. — [3] pertingunt. — [4] ad.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 447 b 6-8-9.

XXX. 447 b 6-24. « ἐπεὶ... γλυκύ. » Καὶ διὰ[1] ταύτης τῆς ἐπιχειρήσεως δείκνυσιν ὅτι μὴ οἷόντε πλειόνων ἅμα αἰσθητῶν αἰσθάνεσθαι, τῶν[2] ταῖς διαφόροις αἰσθήσεσιν αἰσθητῶν[3]. Ποιεῖται δὲ τὴν ἐπιχείρησιν[4] κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον. (6-8. « ἐπεὶ ... βαρέος. ») Λέγει γὰρ ὅτι ἅμα ἡ ψυχὴ πλειόνων ***[5] αἴσθοιτο[6] τῶν κατὰ τὴν αὐτὴν αἴσθησιν αἰσθητῶν ἢ τῶν[7] ταῖς διαφόροις αἰσθήσεσιν[8]. Τὸ δὲ « μιᾷ[9] αἰσθήσει » εἶπεν ἀντὶ[10] [τοῦ « μιᾷ] ἐνεργείᾳ καὶ ἅμα γινομένῃ[11]. » Τὸ δὲ « ὧν μία αἴσθησις » συναπτέον[12] τῷ « ἅμα δυεῖν αἴσθοιτο[13] ἂν ἡ ψυχή. » Τούτῳ γὰρ [ἕπεται[14]] τὸ « ὧν μία αἴσθησις. » (447 b 8-9. « μᾶλλον ... ἀκοῆς. ») Κατασκευάζων δὲ[15] τοῦτο λέγει· « μᾶλλον γὰρ ἅμα[16] ἡ κίνησις τῆς[17] μιᾶς αὐτὴ[18] ἑαυτῆς[19] ἢ τοῖν δυοῖν, οἷον[20] ὄψεως καὶ[21]

[1] διὰ ταύτης] δι' αὐτῆς NDBCAM. — [2] om. NDBCA. — [3] om. BCA. — [4] ἐπιχείρισιν D. — [5] Suppléez ἂν μᾶλλον. — [6] αἴσθοντο N. — [7] ἐν add. D. — [8] αἰσθήσεσι N. — [9] μιᾷ... (9) ἕπεται τὸ om. NDBCA. — [10] ἀντὶ... μιᾷ] ἀν... M. — [11] γιν... M. — [12] ...πτέον M. — [13] αἰσ... M. — [14] ε... M. — [15] δὲ τοῦτο om. NDBCA. — [16] om. NDBCA. — [17] τῆς μιᾶς om. BCA. — [18] αὐτὴ... δυοῖν del M. — [19] αὐτῆς N. αὐτῆς D. — [20] om BCA. — [21] om. ND.

XXX. 447 b 6-24.] « Adhuc si[1] magis duos sentiat simul anima[2] « uno sensu quorum unus sensus. » Et per hanc argumentationem ostendit quod[3] non possibile plura[4] sensibilia simul sentire differentibus sensibilia sensibilibus. Facit autem argumentationem secundum magis et minus. (6-8.) Dicit enim quod simul anima plura sensibilia sentiet eorum que secundum eundem aut eorum que secundum diversos sensus. Hoc autem[5] « uno sensu » dixit loco huius « una operaione et simul facta. » Hoc[6] autem « quorum unus sensus » copulandum[7] huic[8] « simul duobus sentiet utique aliquid anima. » Huic enim sequitur hoc[9] « quorum sensus. » (447 b 8-9.) Constituens *** dicit : « Magis enim *** motus unius[10] ipse sui ipsius, quam duo-

[1] *ante* adhuc. — [2] si omnia. — [3] que. — [4] p *add.* — [5] a. — [6] hec. — [7] copulandus. — [8] hoc. — [9] hec. — [10] unus.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.

447 b 9-11.

ἀκοῆς. » Τοῦτο[1] δὲ ἴσον[2] ἐσ7ὶ τῷ « μᾶλλον γὰρ ἡ κίνησις ἡ τῆς μιᾶς αἰσθήσεως ἅμα[3] καὶ μία ἢ[4] αἱ τῶν δύο αἰσθήσεων. » Ἔσ7ι δὲ ὃ λέγει[5] ὅτι μᾶλλον μία καὶ ἡ αὐτὴ ἡ τῆς μιᾶς αἰσθήσεως ἐνέργεια εἶναι δύναται, ἢ αἱ[6] τῶν πλειόνων, ὥσ7ε ἃς μᾶλλον ἐνδέχεται δι' ὁμοιότητα μίαν εἶναι, αὗται ἂν μᾶλλον ἅμα γίνοιντο ἢ αἱ πλεῖσ7ον[7] ἀλλήλων κεχωρισμέναι. (447 b 9-11. « Τῇ ... αὐτῇ. ») Εἰς δὲ τοῦτο μετὰ ταῦτα δείκνυσιν ὅτι μὴ οἷόν τε τὴν μίαν αἴσθησιν πλειόνων ἅμα αἰσθάνεσθαι, ᾧ ἀκολουθήσει τὸ μηδὲ κατὰ τὰς διαφόρους αἰσθήσεις ἅμα δύνασθαι αἰσθάνεσθαι. Τῇ[8] γὰρ αὐτῇ αἰσθήσει φησὶν ἀδύνατον εἶναι ἅμα δύο τινῶν αἰσθάνεσθαι[9] κεχωρισμένων ἢ μενόντων δύο. Μεμιγμένων μὲν[10] γὰρ καὶ[11] οἷόντε, τῷ μηδὲ[12] εἶναι τὰ[13] μεμιγμένα ἔτι πλείω, ἀλλ'[14] ὡς ἑνὸς[15] αἰσθάνεσθαι τῶν μεμιγμένων[16]. Τοῦ δὲ τῶν ἀμίκτων

[1] τοῦτο δὲ] τὸ δὲ μᾶλλον γὰρ ἡ κίνησις αὐτὴ ἑαυτῆς ἢ τοῖν δυοῖν ὄψεως καὶ ἀκοῆς ND. om. BCA. — [2] ἴσον N. — [3] ἅμα... (3) αἰσθήσεως répété D. — [4] καὶ BCA. — [5] λέγειν N. — [6] om. CA. — [7] πλειόνων ND. — [8] τῇ... αἰσθήσει] ...ρ αὐτὴν αἴσθησιν M. — [9] ἠσθῆσθαι ND. om. BCAM. — [10] om. CA. — [11] om. NDBCA. — [12] μηδὲν NDBCA. — [13] τὰ μεμιγμένα om. NDBCA. — [14] ἀλλὰ N. om. BCA. — [15] ἐν NDBCA. — [16] μεμιγμένον A. τῶν μεμιγμένων est peut-être de trop.

« rum, puta visus, auditus. » Equivalet huic « magis enim motus « unius sensus simul et unus[1], quam[2] duorum. » Est autem quod dicit, quia magis una et eadem que[3] unius sensus operatio potest esse, *** propter similitudinem unam esse, hee[4] utique magis simul fient, quam que plus abinvicem separate. (447 b 9-11.) In hoc autem post hec ostendit quod non est possibile unum sensum plura sentire simul,*** consequitur hoc[5], neque secundum differentes sensus simul potest sentiri. Eidem enim sensui ait impossibile esse simul duo aliqua sentire separata et manentia duo. Mixta quidem enim et possibile est, eo quod non sint mixta adhuc plura, sed ut unum sentire adhuc mixta. Huius autem scilicet quod non mixta simul non possit

[1] unius. — [2] quamdiu. — [3] quam. — [4] hec. — [5] hec.

XXX. 447 b 6-24. « ἐπεὶ... γλυκύ. » Καὶ διὰ[1] ταύτης τῆς ἐπιχειρήσεως δείκνυσιν ὅτι μὴ οἷόντε πλειόνων ἅμα αἰσθητῶν αἰσθάνεσθαι, τῶν[2] ταῖς διαφόροις αἰσθήσεσιν αἰσθητῶν[3]. Ποιεῖται δὲ τὴν ἐπιχείρησιν[4] κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον. (6-8. « ἐπεὶ ... βαρέος. ») Λέγει γὰρ ὅτι ἅμα ἡ ψυχὴ πλειόνων ***[5] αἴσθοιτο[6] τῶν κατὰ τὴν αὐτὴν αἴσθησιν αἰσθητῶν ἢ τῶν[7] ταῖς διαφόροις αἰσθήσεσιν[8]. Τὸ δὲ « μιᾷ[9] αἰσθήσει » εἶπεν ἀντὶ[10] [τοῦ « μιᾷ] ἐνεργείᾳ καὶ ἅμα γινομένῃ[11]. » Τὸ δὲ « ὧν μία αἴσθησις » συναπτέον[12] τῷ « ἅμα δυεῖν αἴσθοιτο[13] ἂν ἡ ψυχή. » Τούτῳ γὰρ [ἕπεται[14]] τὸ « ὧν μία αἴσθησις. » (447 b 8-9. « μᾶλλον ... ἀκοῆς. ») Κατασκευάζων δὲ[15] τοῦτο λέγει· « μᾶλλον γὰρ ἅμα[16] ἡ κίνησις τῆς[17] μιᾶς αὐτὴ[18] ἑαυτῆς[19] ἢ τοῖν δυοῖν, οἷον[20] ὄψεως καὶ[21]

[1] διὰ ταύτης] δι' αὐτῆς NDBCAM. — [2] om. NDBCA. — [3] om. BCA. — [4] ἐπιχείρισιν D. — [5] Suppléez ἂν μᾶλλον. — [6] αἴσθοντο N. — [7] ἐν add. D. — [8] αἰσθήσεσι N. — [9] μιᾷ... (9) ἕπεται τὸ om. NDBCA. — [10] ἀντὶ... μιᾷ] ἀν... M. — [11] γιν... M. — [12] ...πτέον M. — [13] αἰσ... M. — [14] ε... M. — [15] δὲ τοῦτο om. NDBCA. — [16] om. NDBCA. — [17] τῆς μιᾶς om. BCA. — [18] αὐτὴ... δυοῖν del M. — [19] αὐτῆς N. αὐτῆς D. — [20] om. BCA. — [21] om. ND.

XXX. 447 b 6-24.] « Adhuc si[1] magis duos sentiat simul anima[2] « uno sensu quorum unus sensus. » Et per hanc argumentationem ostendit quod[3] non possibile plura[4] sensibilia simul sentire differentibus sensibilia sensibilibus. Facit autem argumentationem secundum magis et minus. (6-8.) Dicit enim quod simul anima plura sensibilia sentiet eorum que secundum eundem aut eorum que secundum diversos sensus. Hoc autem[5] « uno sensu » dixit loco huius « una operaione et simul facta. » Hoc[6] autem « quorum unus sensus » copulandum[7] huic[8] « simul duobus sentiet utique aliquid anima. » Huic enim sequitur hoc[9] « quorum sensus. » (447 b 8-9.) Constituens *** dicit : « Magis enim *** motus unius[10] ipse sui ipsius, quam duo-

[1] *ante* adhuc. — [2] si omnia. — [3] que. — [4] p *add.* — [5] a. — [6] hec. — [7] copulandus. — [8] hoc. — [9] hec. — [10] unus.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.

447 b 9-11.

ἀκοῆς.» Τοῦτο[1] δὲ ἴσον[2] ἐσΊὶ τῷ «μᾶλλον γὰρ ἡ κίνησις ἡ τῆς μιᾶς αἰσθήσεως ἅμα[3] καὶ μία ἢ[4] αἱ τῶν δύο αἰσθήσεων.» ἜσΊι δὲ ὃ λέγει[5] ὅτι μᾶλλον μία καὶ ἡ αὐτὴ ἡ τῆς μιᾶς αἰσθήσεως ἐνέργεια εἶναι δύναται, ἢ αἱ[6] τῶν ϖλειόνων, ὥσΊε ἃς μᾶλλον ἐνδέχεται δι' ὁμοιότητα μίαν εἶναι, αὗται ἂν μᾶλλον ἅμα γίνοιντο ἢ αἱ ϖλεῖσΊον[7] ἀλλήλων κεχωρισμέναι. (447 b 9-11. «Τῇ ... αὐτῇ.») Εἰς δὲ τοῦτο μετὰ ταῦτα δείκνυσιν ὅτι μὴ οἷον τε τὴν μίαν αἴσθησιν ϖλειόνων ἅμα αἰσθάνεσθαι, ᾧ ἀκολουθήσει τὸ μηδὲ κατὰ τὰς διαφόρους αἰσθήσεις ἅμα δύνασθαι αἰσθάνεσθαι. Τῇ[8] γὰρ αὐτῇ αἰσθήσει φησὶν ἀδύνατον εἶναι ἅμα δύο τινῶν αἰσθάνεσθαι[9] κεχωρισμένων ἢ μενόντων δύο. Μεμιγμένων μὲν[10] γὰρ καὶ[11] οἷόντε, τῷ μηδὲ[12] εἶναι τὰ[13] μεμιγμένα ἔτι ϖλείω, ἀλλ'[14] ὡς ἑνὸς[15] αἰσθάνεσθαι τῶν μεμιγμένων[16]. Τοῦ δὲ τῶν ἀμίκτων

[1] τοῦτο δὲ] τὸ δὲ μᾶλλον γὰρ ἡ κίνησις αὐτὴ ἑαυτῆς ἢ τοῖν δυοῖν ὄψεως καὶ ἀκοῆς ND. om. BCA. — [2] ἴσον N. — [3] ἅμα... (3) αἰσθήσεως répété D. — [4] καὶ BCA. — [5] λέγειν N. — [6] om. CA. — [7] ϖλειόνων ND. — [8] τῇ... αἰσθήσει] ...ρ αὐτὴν αἴσθησιν M. — [9] ἠσθῆσθαι ND. om. BCAM. — [10] om. CA. — [11] om. NDBCA. — [12] μηδὲν NDBCA. — [13] τὰ μεμιγμένα om. NDBCA. — [14] ἀλλὰ N. om. BCA. — [15] ἐν NDBCA. — [16] μεμιγμένον A. τῶν μεμιγμένων est peut-être de trop.

«rum, puta visus, auditus.» Equivalet huic «magis enim motus «unius sensus simul et unus[1], quam[2] duorum.» Est autem quod dicit, quia magis una et eadem que[3] unius sensus operatio potest esse, *** propter similitudinem unam esse, hee[4] utique magis simul fient, quam que plus abinvicem separate. (447 b 9-11.) In hoc autem post hec ostendit quod non est possibile unum sensum plura sentire simul,*** consequitur hoc[5], neque secundum differentes sensus simul potest sentiri. Eidem enim sensui ait impossibile esse simul duo aliqua sentire separata et manentia duo. Mixta quidem enim et possibile est, eo quod non sint mixta adhuc plura, sed ut unum sentire adhuc mixta. Huius autem scilicet quod non mixta simul non possit

[1] unius. — [2] quamdiu. — [3] quam. — [4] hec. — [5] hec.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 447 b 12-16.

ἅμα μὴ δύνασθαι αἰσθάνεσθαι τὴν αἴσθησιν ἀπόδειξιν φέρει τὸ τοῦ ἑνὸς κατὰ[1] ἀριθμὸν μίαν[2] κατ'[3] ἀριθμὸν αἴσθησιν εἶναι. Τοῦτο γὰρ σημαίνει[4] τὸ « ἡ δὲ μία ἅμα αὐτῇ. » Ἡ γὰρ μία ἐνέργεια τῆς[5] αἰσθήσεως καὶ ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ καὶ ἅμα γίνεται[6]. (447 b 12-16. « Ὥστ' ... αὐτά. ») Τῶν δὴ μεμιγμένων ἅμα αἰσθάνεται ἡ αἴσθησις ἐξ[7] ἀνάγκης, ὅτι τε ἐκεῖνα ἓν καὶ τοῦ ἑνὸς κατὰ ἀριθμὸν αἰσθητοῦ[8] μία ἡ ἐνέργεια τῆς[9] κατ' ἀριθμὸν μιᾶς[10] αἰσθήσεως· τοῦ[11] γὰρ ἑνὸς κατὰ ἀριθμὸν μία κατ' ἐνέργειαν ἡ αἴσθησις. Ἃ δὲ οὐ[12] κατὰ ἀριθμὸν τὸ ἕν, ἀλλὰ κατ' εἶδος ἢ γένος ἔχει, ὥσπερ τὸ λευκὸν καὶ τὸ μέλαν (ταῦτα γὰρ εἴδει[13] ταὐτά), τούτων μία αἴσθησις, οὐχ ἡ κατ' ἐνέργειαν, ἀλλὰ ἡ δυνάμει τε καὶ κατὰ δύναμιν μία. Πᾶσαι γὰρ αἱ τῆς ὄψεως ἐνέργειαι δυνάμει ἅμα ἀλλήλαις, ὅτε δύναται ἡ ὄψις αὐτὰς ἐνεργεῖν. Μία γὰρ αἴσθησις ἡ μὲν

[1] τὸν add. ND. — [2] μίαν κατ' ἀριθμὸν om. D. — [3] κατὰ N. — [4] σημεῖον D. — [5] τῆς αἰσθήσεως] τῶν αἰσθήσεων DBCA. — [6] γύγνεται D. — [7] ἐξ ἀνάγκης om. CAM. — [8] αἰσθητοῦ... κατ' ἀριθμὸν om. BCAM. avant αἰσθητοῦ, blanc de quatre lettres D. — [9] om. ND. — [10] ἡ τῆς ND. — [11] μὲν add. ND. — [12] οὐδὲ ND. — [13] εἴδη BA. γένει M.

---

sentire sensus, ostensionem affert, scilicet quod unius secundum numerum *** sensus sit. Hoc enim significat istud, scilicet « unus « autem simul huic[1]. » Una enim operatio sensus et in eodem tempore et simul fit. (447 b 12-16.) Mixta itaque simul sentit sensus ex necessitate, quia et illa unum et unius secundum numerum sensibilis una operatio sensus secundum numerum[2] unius; quod[3] enim secundum numerum *** unus secundum actum sensus. Que[4] autem non secundum numerum unum, sed secundum speciem aut genus habet[5]. quemadmodum album et nigrum (hec enim specie eadem), horum unus sensus, non qui secundum actum, sed qui potentia et qui secundum potentiam unus. *** enim visus operationes potentia simul invicem, quando potest visus ipsas operari. Unus enim sensus

[1] hic. — [2] unum. — [3] quid. — [4] qui. — [5] ut.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.
—
447 b 16-21.

κατ' ἐνέργειάν ἐσῖιν, ἡ δὲ κατὰ δύναμιν. Μιᾷ[1] *οὖν*[2] *κατὰ δύναμιν*[3] *τῷ*[4] *γένει τῶν*[5] *αὐτῶν*[6] *αἰσθητῶν αἰσθάνεται ἡ ψυχή.* Λαϐὼν *δὲ τὸ τοῦ ἑνὸς κατὰ ἀριθμὸν αἰσθητοῦ*[7] *μίαν*[8] *εἶναι τὴν κατ' ἐνέργειαν αἴσθησιν*[9], *ἀντισῖρέφει αὐτὸ καὶ λέγει*[10] *καὶ τὴν μίαν κατ' ἐνέργειαν αἴσθησιν*[11] *ἑνὸς κατ'*[12] *ἀριθμὸν ἔσεσθαι*[13] *αἰσθητοῦ.* Ἡ *μία ἄρα ἐνέργεια ὡς ἑνὸς καὶ μεμιγμένου τῶν πλειόνων αἰσθητῶν*[14] *αἰσθάνοιτο ἂν, εἰ*[15] *ἅμα αὐτῶν αἰσθάνοιτο.* (447 b 16-21. « Ὅταν ... *αἰσθήσει.* ») Εἰ *δὲ μὴ εἴη μεμιγμένα, δύο ἂν καὶ αἰσθήσεις*[16] *καὶ ἀντιλήψεις γίνοιντο*[17] *αὐτῶν*[18], *καὶ τοσαῦται*[19], *ὅσα τὰ ὁμογενῆ μὲν*[20] *αἰσθητά,* [*μὴ*[21]] *μεμιγμένα δὲ ἀλλήλοις.* Ἀλλ' *ἀπὸ τῆς μιᾶς κατ' ἀριθμὸν δυνάμεως τῆς ἐν ἀτόμῳ γινομένης χρόνῳ μίαν τὴν ἐνέργειαν ἀνάγκη εἶναι.* Τῆς *γὰρ κατ' ἀριθμὸν μιᾶς*

[1] *μία* BCA. *τῇ* ND. — [2] *οὖν... δύναμιν* om. BCA. — [3] *μία* add. ND. — [4] *τῷ γένει*] *τῶν ... ικῶν* M. — [5] *τῶν αὐτῶν αἰσθητῶν*] *τὴν αὐτὴν αἰσθητὴν* A. *τῶν* om. M. — [6] *αἰτῶν* N. om. D. — [7] *αἰσθητοῦ*... (5) *ἀριθμὸν* om. CA. — [8] *..αν* M. — [9] *...θησιν* M. — [10] *...ει* M. — [11] *...θησιν* M. — [12] *κατὰ* N. — [13] *...σθαι* M. *γενέσθαι* BCA. — [14] *ἀεὶ πλείονα* add. NDBCA. — [15] del. M. — [16] *τε* add. ND. — [17] *γίνοιτο* A. — [18] *ἦν* suivi d'un blanc de quatre lettres D. — [19] *τοσαῦτα* NDBCA. — [20] om. pr. BCA. — [21] om. NDBCAM.

---

hic quidem secundum actum, hic autem secundum potentiam. Uno igitur secundum potentiam sentit anima generalia ipsa sensibilia. Et cum accepisset quod unius secundum numerum sensibilis unus sit secundum actum sensus, convertit ipsum et dicit unum secundum actum sensum unius secundum numerum fore sensibilis. Una igitur operatio ut unum et mixtum ex pluribus sensibilibus[1] semper plura sentiet utique, si simul ipsa sentiat. (447 b 16-21.) Si autem non sint mixta, duo utique sensus et susceptiones fient ipsorum, et tot, quot que eiusdem generis sensibilia, non mixta autem invicem. Sed ab una secundum numerum potentia facta*** indivisibili tempore unam operationem necesse esse. Unius enim secundum nume-

[1] sensibus.

δυνάμεως ἡ εἰς[1] ἅπαξ γινομένη μία χρῆσίς τε καὶ ἐνέργεια κατ'[2] ἀριθμόν, τουτέσ7ιν[3] ἑνὸς ἀντίληψις. Οὐκ ἄρα ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ ἅμα[4] ἀμφοτέρων ἡ μία[5] κατ' ἐνέργειαν αἴσθησις ἀντιλήψεται. Δύο μὲν γὰρ αἱ τῶν δύο ἀντιλήψεις, ἡ δὲ μία ἐνέργεια ἑνὸς ἀντιληπ7ική. (447 b 21-24. « Ἀλλὰ ... γλυκύ. ») Κατασκευάσας δὲ τὸ μὴ δύνασθαι τῇ μιᾷ αἰσθήσει ϖλειόνων ἅμα[6] ἀντιλαμβάνεσθαι κατὰ τὸ αὐτό, ἀκόλουθον τῷ τεθέντι ἐπιφέρει τὸ ἧτ7ον ἔτι δυνήσεσθαι[7] τὴν ψυχὴν κατὰ τὸ αὐτὸ τῶν ϖλείοσιν αἰσθήσεσιν αἰσθητῶν αἰσθάνεσθαι[8].

XXXI. 447 b 24-448 a 1. « Φαίνεται ... ϖικρόν. » Καὶ[9] τοῦτο εἰς ϖίσ7ιν τοῦ τὴν μίαν ἐνέργειαν τῆς αἰσθήσεως ἑνὸς κατὰ ἀριθμὸν ἀντιληπ7ικὴν[10] εἶναι ϖαρέθετο, †τῷ[11] τὸ μὲν ἐν[12] τῷ ἀριθμῷ οὐκ ἄλλῳ τινὶ ἐπικρίνειν[13] αὐτὴν[14] ἢ τῷ χρόνῳ. Τῷ γὰρ ἅμα καὶ ***[15] ἀδιαιρέτῳ αὐτοῦ[16]

[1] om NDBCA. — [2] κατὰ ND. — [3] répété N. — [4] om. BCA. — [5] ἡ add. BCAM — [6] om. BCA. — [7] δύνασθαι M. — [8] φαίνεται γὰρ (δὲ CA) τὸ μὲν ἐν τῷ ἀριθμῷ ἡ ψυχὴ ἐν (om. ND) οὐδενὶ ἑτέρῳ λέγειν, ἀλλ' ἢ τῷ (om. ND) ἅμα, τὸ δὲ τῷ εἴδει ἐν (om. BCA) τῇ κινούσῃ αἰσθήσει καὶ τῷ τρόπῳ add. BCAM. — [9] om. avec un blanc de trois lettres D. — [10] ἀντιληπ7ικόν D. — [11] Lisez τὸ. — [12] ἐν CA. — [13] ἐπικρίνας D. — [14] αὐτὸν BCA. — [15] Suppléez ἐν. — [16] αὐτοῦ τοῦ χρόνου] χρόνῳ M.

---

rum potentie[1] qui[2] semel fit unus usus[3] et operatio secundum numerum, hoc est[4] susceptio unius. Non igitur in eodem tempore simul ambo unus secundum actum sensus suscipiet. Due quidem enim susceptiones duorum, una autem operatio unius susceptiva. (447 b 21-24.) Cum construxisset autem quod non possit unus sensus plura simul suscipere secundum idem, consequens posito infert scilicet quod minus[5] adhuc poterit anima secundum idem pluribus sensibus[6] sensibilia sentire.

XXXI. 447 b 24-448 a 1.] « Videtur enim hoc quidem numero « unum[7] anima aut nulli alii dicere[8], nisi huic scilicet simul, hoc au« tem scilicet specie unum[9] iudicio existente sensu et modo. » Et hoc

[1] possibile. — [2] quia. — [3] sensus. — [4] cum. — [5] unius. — [6] per *add.* — [7] in. — [8] enim *add.* — [9] nundum.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.
447 b 24-448 a 1.

†τοῦ[1] †χρόνου ἀντιλαμβάνεσθαι[2] ἓν αὐτὸ κατ' ἀριθμὸν κρίνει· ὥστε πάντα ὅσα[3] γινώσκει ἡ αἴσθησις ἐν ἀδιαιρέτῳ χρόνῳ, ὡς ἓν[4] κατ'[5] ἀριθμὸν γίνωσκει[6]. Τὰ δὲ τῷ εἴδει[7] ταὐτά τε καὶ ἕν, ὁμοίως δὲ καὶ τὰ τῷ γένει (εἶδος γὰρ νῦν ἐπὶ τῶν αἰσθητῶν καὶ τὸ γένος λέγει) τῇ τε[8] κρινούσῃ[9] αἰσθήσει ἐπικρίνειν Φησὶν αὐτὴν καὶ τῷ τρόπῳ τῆς ἀντιλήψεως, τῇ μὲν κρινούσῃ αἰσθήσει τὰ τῷ γένει ταὐτά, τῷ[10] δὲ τρόπῳ [τῆς[11]] ἀντιλήψεως τὰ τῷ εἴδει. Τὰ[12] μὲν γὰρ ὑπὸ τῆς αὐτῆς αἰσθήσεως[13] κρινόμενα ὁμογενῆ, τὰ[14] μὲν ὑπὸ τῆς[15] ὄψεως, ἀλλήλοις, τὰ δὲ ὑπ' ἀκοῆς, ἀλλήλοις· πάλιν ὁμοίως καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων· οὕτω μὲν οὖν τὰ τῷ γένει ταὐτὰ τῇ κρινούσῃ αἰσθήσει ὁρίζεται· τὰ δὲ[16] τῷ εἴδει πάλιν ταὐτὰ ἀπὸ τῶν ὁμογενῶν διαιρεῖ τῷ τρόπῳ τῆς ἀντιλήψεως αὐτῶν. Ἡ αὐτὴ[17] μὲν γὰρ

[1] τοῦ χρόνου] Lisez τῷ χρόνῳ. — [2] ἀντιλαμβάνεσθαι A. — [3] ante πάντα NDB. — [4] ἑνὸς NDBCA. — [5] κατὰ N. — [6] γίνεται NDBCA. — [7] εἴδη AM. — [8] om. BCAM. — [9] κινούσῃ D. — [10] τῷ... (7) αἰσθήσεως om. NDBCA. τὰ τῷ γένει ταὐτὰ τῷ... αἰσθήσεως inséré avant (5) ἐπικρίνειν M. — [11] ... M. — [12] ... τα M. — [13] αἰ.. ήσεως M. — [14] τὰ μὲν] μὲν τὰ BCAM. — [15] om. NDBCA. — [16] δὴ D. — [17] ἁπλῆ NDBCAM.

---

proponit ad persuasionem huius scilicet quod una operatio sensus unius secundum numerum susceptiva est, unum quidem scilicet numero iudicare ipsam aut specie. Simul enim et indivisibili ipsa sui[1] temporis suscipere unum ipsum secundum numerum iudicat; quare[2] omnia quecumque factus sensus in indivisibili tempore, ut unius[3] secundum numerum fit. Hec autem aliqua specie hec[4] et unum, similiter autem et que genere (speciem enim nunc in sensibilibus et genus dicit) iudicanteque sensu iudicare ait ipsam et modo susceptionis, iudicante quidem sensu que genere eadem, modo autem susceptionis que specie. Hec quidem enim ab eodem sensu iudicata eiusdem generis, hec quidem sub visu, invicem, hec autem sub auditu, invicem; iterum similiter et in aliis; sic quidem genere eadem iudicante sensu diffinit; specie autem iterum eadem ab omo-

[1] suis. — [2] r *add.* — [3] unus. — [4] hoc.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 447 b 24-448 a 1.

αὐτῶν[1] ἀντιλαμβάνεται, οὐχ ὁμοίως δέ. Ἑκάστη[2] γὰρ αἴσθησις τῶν καθ' αὑτὴν ἐναντίων ἐστὶ κριτική, ἡ[3] ὄψις, λευκοῦ τε[4] καὶ μέλανος, γεῦσις, γλυκέος καὶ πικροῦ, ἀκοή, ὀξέος καὶ βαρέος, ὁμοίως δὲ καὶ αἱ ἄλλαι. Τὸ γὰρ μέλαν καὶ τὸ λευκόν, ὅτι ταὐτά ἐστι τῷ γένει, κρίνει[5] τῷ τὴν μίαν αἴσθησιν αἰσθάνεσθαι καὶ[6] τῷ κατὰ διαφέροντα τρόπον καὶ κατὰ διάφορον πάθος αὐτῶν αἰσθάνεσθαι, δῆλον δὲ ὅτι καὶ τῷ[7] διαφέροντα τὸν χρόνον εἶναι, καὶ ἡ κατὰ τὸν χρόνον διαφορὰ περιείληπται ἐν τῷ τρόπῳ τῆς ἀντιλήψεως. Εἴη δ' ἂν καὶ τὰ τῷ εἴδει ταὐτὰ κρινόμενα τῇ τε[8] κρινούσῃ αἰσθήσει οὔσῃ τῇ αὐτῇ καὶ τῇ τοῦ χρόνου διαφορᾷ μόνῃ. Ἔστι δὲ τὰ ἐναντία ἀλλήλοις ὁμογενῆ μέν, οὐ μὴν ἔτι ὁμοειδῆ· ἕτερα γὰρ τῷ εἴδει τὰ ἐναντία ἀλλήλοις[9]. Τούτων δὲ τὰς διαφορὰς ἐπικρίνει[10] τῷ τρόπῳ τῆς ἀντιλήψεως. Οὐ γὰρ ὁμοίως ἡ ὄψις λευκοῦ καὶ μέλανος ἀντιλαμβάνεται, ἀλλὰ τοῦ μὲν ὡς ἕξεως[11], τοῦ δὲ ὡς στερήσεως. Ἐν ἅπασι γὰρ

[1] *ἁπλῶν* NDBCAM. — [2] *μὲν* add. M. — [3] om. D. — [4] om. ND. — [5] *κρίνειν* AM. — [6] om. NDBCA. — [7] *τὰ* D. om. NBCA. — [8] om. BCA. — [9] *ἀλλήλων* DBCAM. — [10] *μὲν κρίνει* BCA. — [11] *ὀξέος* N. pr. BCA. *ὀξέως* D.

---

geneis dividit modo susceptionis ipsorum. Idem enim ipsa suscipit, non similiter autem. Quilibet enim sensus secundum se contrariorum est iudicativus, visus, albi et nigri, gustus, dulcis et amari, auditus, acuti et gravis, similiter autem et alii. Nigrum enim et album, quia eadem sunt genere, iudicat eo quod unus sensus sentiat et eo quod secundum differentem modum et secundum differentem passionem ipsa sentit, palam autem quod et differens tempus fit; et secundum tempus differentia comprehensa est in modo susceptionis. Erunt autem utique et specie eadem diiudicata iudicante sensu existente eodem et temporis differentia sola. Sunt autem contraria invicem omogenea quidem, non tamen eiusdem speciei; altera enim specie contraria invicem. Horum autem differentias diiudicat modo susceptionis. Non enim similiter visus album et nigrum suscipit, sed hoc quidem ut habitum, hoc autem ut privationem. In omnibus enim

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.

447 b 24-448 a 1.

τοῖς ἐναντίοις τὸ[1] μὲν ὡς ἕξις ἐσθί, τὸ[2] δὲ ὡς σθέρησις τούτου. Κρίνει μὲν [οὖν[3]] τὸ λευκὸν καὶ τὸ μέλαν ἕτερα ὄντα ἀλλήλων τῷ εἴδει ἡ αὐτὴ αἴσθησις· ἡ γὰρ ὄψις τῇ κατὰ τὴν ἀντίληψιν διαφορᾷ καὶ τῷ τρόπῳ. Ὁμοίως καὶ[4] τὸ[5] γλυκὺ καὶ τὸ πικρὸν διαφέροντα καὶ αὐτὰ κατ' εἶδος ὄντα ἡ γεῦσις κρίνει. Ὥσθε οὐδέπω ἱκανὸν πρὸς τὸ τῷ εἴδει τινὰ ταὐτὰ εἶναι τὸ τῇ αὐτῇ αἰσθήσει αἰσθητὰ[6] εἶναι· τῷ δὲ τρόπῳ τῆς ἀντιλήψεως τὰ τῷ εἴδει ταὐτὰ ***[7] κρίνεται ὑπὸ τῆς οἰκείας αἰσθήσεως. Ὁμοειδῆ γὰρ τῶν ὑπὸ τὴν αὐτὴν αἴσθησιν ἀλλήλοις ὧν ὡς ἕξεών τινων ἀντιλαμβάνεται, καὶ πάλιν αὖ[8] ἀλλήλοις[9] ὁμοειδῆ ὧν ὡς σθερήσεων. Τῶν δὲ τοιούτων ἡ κρίσις[10] κατὰ τὴν τοῦ χρόνου διαφορὰν μόνην γίνεται. Τῶν δὲ μεταξὺ τὰ μὲν τούτοις[11], τὰ δ' ἐκείνοις προσνέμοιτο ἄν[12], κατὰ τὴν τοῦ πλείονος ἐν[13] αὐτοῖς μίξιν νομῆς γινομένης. Ὁμοίως δέ φησιν †ἀλλήλοις[14].

[1-2] τῷ ND. — [3] om. NDBCAM. — [4] om. BCA. — [5] τῷ CA. — [6] αἰσθητὴν NDBCA. — [7] Peut-être manque-t-il τῷ αὐτῷ ὄντι. — [8] ἂν BCAM. — [9] ἀλλήλων ND. — [10] κρίσιν A. — [11] τούτου ND. — [12] ἀλλη avec un λ au-dessus de l'η N. om. avec un blanc de quatre lettres D. — [13] ἐν... γινομένης] μίξιν ἐκείνοις γινομένοις NDBCA. — [14] Lisez ἀλλήλαις.

---

contrariis hoc quidem ut habitus est, hoc autem ut privatio huius. Iudicat quidem igitur album et nigrum altera entia abinvicem specie idem sensus; visus enim[1] differentia secundum susceptionem et modo. Similiter et dulce et amarum differentia et ipsa secundum speciem entia gustus iudicat. Quare nequaquam sufficiens ad hoc quod aliqua specie sint eadem quod eodem sensu sensibilia sunt; modo autem susceptionis specie eadem iudicantur a proprio sensu. Eiusdem enim speciei sunt que sub eodem sensu invicem quorum ut habitus quedam suscipit, et iterum utique invicem eiusdem speciei quorum quedam ut privationes. Talium autem discretio secundum temporis differentiam solam fit. Intermediorum autem hec quidem hiis, hec autem illis attribuentur utique, secundum amplioris in ipsis mixturam distributione facta. Similiter autem ait invicem sensus coniugata invi-

[1] in.

τὰς αἰσθήσεις τὰ σύσ7οιχα[1] ἀλλήλων αἰσθάνεσθαι. Οὐ γὰρ ἄλλως[2] μὲν ἡ ὄψις ἕξεως καὶ σ7ερήσεως τῶν ἐναντίων ἀντιλαμβάνεται, ἄλλως δὲ ἡ ἀκοὴ τῶν ἐν αὐτῇ[3] ἐναντίων, καὶ ἄλλως πάλιν ἡ γεῦσις καὶ τῶν ἄλλων ἑκάσ7η, ἀλλὰ πᾶσαι[4] τῶν ὑφ' ἑαυτὰς[5] ἐναντίων ὁμοίως ἀλλήλαις[6] καὶ ἀνάλογον. Τῶν γὰρ συσ7οίχων[7] ἀλλήλαις[8] σύσ7οιχοι καὶ αἱ ἀντιλήψεις τε καὶ αἰσθήσεις. Ὡς γὰρ ἐν χρώμασι[9] τὸ λευκόν, οὕτως ἐν χυμοῖς τὸ γλυκύ· διὸ καὶ ὁμοίως ἡ γεῦσις γλυκέος ἀντιλαμβάνεται, ὡς ἡ ὄψις λευκοῦ. Πάλιν ὡς τὸ μέλαν ἐν χρώμασιν, οὕτω τὸ πικρὸν ἐν χυμοῖς· σ7ερήσεις γὰρ ἄμφω· οὕτω δὲ αὐτῶν καὶ αἱ[10] αἰσθήσεις αἱ οἰκεῖαι ἀντιλαμβάνονται· ὥσ7ε ἡ ὄψις ὁμοίως[11] μέλανος καὶ πικροῦ ἡ γεῦσις.

XXXII. 448 a 1-13. « Ἔτι ... περιτ7όν. » (1-5. « Ἔτι ... ἅμα. ») Καὶ διὰ ταύτης τῆς ἐπιχειρήσεως δείκνυσιν ὅτι μὴ οἷόντε τὴν αὐτὴν αἴσθη-

[1] σ7οιχεῖα CA. avec συ au-dessus corr. B. — [2] ἄλλοις N. — [3] αὐ avec un τ au-dessus de l'υ N. αὐτῷ DBCAM. — [4] πᾶσα BCAM. πᾶσι D. — [5] αὐτὸ N. αὐτῷ D. αὐτῶν B. ἑαυτῶν CA. — [6] ἄλλη avec un λ au-dessus de l'η N. ἀλλήλοις MD. — [7] σ7οιχείων CA. — [8] ἀλλήλοις M. ἄλλη avec un λ au-dessus de l'η D. — [9] χρώματι ND. — [10] om. D. — [11] ante ἡ ND.

---

cem sentire. Non enim visus*** quidem habitum et privationem contrariorum suscipit, aliter autem auditus que in ipso contrariorum, et aliter[1] iterum gustus et aliorum unusquisque, sed omnes contrariorum que sub ipsis similiter invicem et proportionaliter. Coniugatorum enim invicem coniugate et susceptiones et sensus. Sicut enim in colore album, sic in saporibus dulce; propter quod et similiter gustus dulce suscipit, sicut visus album. Iterum[2] sicut nigrum in coloribus, sic amarum in saporibus; privatio enim ambo : sic autem ipsa et sensus proprii suscipiunt; quare similiter visus nigri et gustus amari.

XXXII. 448 a 1-13.] « Adhuc contrariis autem motus contrarii. » (1-5) Et per hanc argumentationem ostendit quod*** est possibile

[1] alter. — [2] item.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 448 a 5-9.

σιν ἅμα πλειόνων αἰσθάνεσθαι. Εἰ γὰρ διὰ κινήσεως μέν τινος αἰσθήσεις τινές, ἐναντίαι δὲ κινήσεις αἱ †ὑπὸ[1] τῶν ἐναντίων, ἀδύνατον δὲ ἅμα τὰ ἐναντία εἶναι ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ, ἀδύνατον[2] ἂν εἴη καὶ τῶν ἐναντίων[3] αἰσθάνεσθαί τινα αἴσθησιν[4] ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ. Ἅμα γὰρ τὰς ἐναντίας κινοῖτο ***[5] κινήσεις. (448 a 5-9. « Ὁμοίως ... πέντε. ») Ὡς δὲ τῶν ἐναντίων ἅμα ἀδύνατον αἰσθάνεσθαι τὴν αὐτὴν αἴσθησιν, οὕτω καὶ τῶν μὴ ἐναντίων. Ἔστι δὲ τὰ μεταξὺ τῶν ἐναντίων ταῦτα· καὶ γὰρ τούτων τὰ μὲν τοῦδε τῶν ἐναντίων, τὰ δὲ τοῦ[6] ἑτέρου ἐστὶν, ὡς προειρήκαμεν· μίξει γὰρ τῶν ἐναντίων τὰ μεταξύ, καὶ οὗ ἂν[7] πλεῖόν τι τῶν ἐναντίων ἔχῃ[8], τούτῳ συντάσσεται. Ὥστε οὐδὲ[9] τῶν μεμιγμένων τε καὶ μεταξὺ ὄντων ἅμα πλειόνων ἡ αἴσθησις ἀντιλήψεται, φαιοῦ, ἂν τύχῃ, καὶ ἐρυθροῦ, ἢ τοῦ διὰ πασῶν καὶ τοῦ διὰ πέντε. Ἐναντιώσεις γὰρ καὶ ἐν τούτοις οὖσι μικτοῖς, εἴγε ὁ μὲν διὰ πέντε φθόγγος[10] ἔχει[11]

[1] Lisez ἀπὸ. — [2] ἀδύνατον... (4) χρόνῳ om. BCA. — [3] ἐν...... M. — [4] αἴσθησιν ἐν] αἰσθ.... M. — [5] Suppléez ἄν. — [6] τοῦ ἑτέρου] τούτου ἕτερά DBCAM. — [7] ἐὰν NDBCA. — [8] ἔχοι D. — [9] οὐδὲν ND. οὐδεὶς BCA. — [10] φθεγγόμενος NDBCA. — [11] ἐστὶν BCAM.

eundem sensum simul plura sentire. Si enim per motum aliquem sensus et motus quidam, contrarii autem motus qui a contrariis, impossibile autem simul contraria esse in eodem tempore, impossibile utique erit contraria sentire aliquem sensum in eodem tempore. Simul enim moveretur contrariis motibus. (448 a 5-9.) Ut autem contraria simul impossibile sentire eundem sensum, sic et non contraria. Sunt autem intermedia[1] contrariorum hec; et enim horum hec quidem huius contrariorum, hec autem alterius sunt, sicut prediximus: mixtura enim contrariorum intermedia, et cuiuscumque plus aliquid contrariorum habeat[2], huic coordinatur. Quare nullum mixtorum et intermediorum simul plurium sensus suscipit, pallidum puta et rubicundum aut dyapason et dyapente. Contrarietates enim et in hiis existentibus mixtis, si vero qui quidem dyapente sonus habet sic sicut

[1] media. — [2] hanc.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 448 a 10-11.

οὕτως, ὡς περιτῖὸς πρὸς ἄρτιον (ὡς γὰρ τρία πρὸς δύο), ὁ δὲ διά[1] πασῶν ἔμπαλιν, ὡς ἄρτιος πρὸς περιτῖόν· ὡς γὰρ δύο πρὸς ἕν. Ἅμα δὲ οὐχ οἷόντε αἰσθάνεσθαι ἀναλογίας περιτῖοῦ[2] πρὸς ἄρτιον καὶ ἔμπαλιν ἀρτίου πρὸς περιτῖόν. (448 a 10-11. « ἀν. ... οὔ. ») Εἰπὼν[3] δὲ μηδὲ τῶν μεμιγμένων τε καὶ μεταξὺ ὄντων ἅμα πλειόνων αἴσθησιν γίνεσθαι, προσέθηκεν « ἐὰν μὴ ὡς ἓν αἰσθάνηται. Οὕτως[4] δὲ ὁ λόγος[5] τῶν ἄκρων εἷς γίνεται, ἄλλως δὲ οὔ. » Ἔσῖι δὲ ὅ λέγει ὅτι πλειόνων μὲν οὕτως[6] ὡς κεκραμένων[7] καὶ μεμιγμένων[8] ἀλλήλοις αἰσθάνεται ἅμα· ὡς γὰρ ἑνὸς αἰσθάνεται τοῦ φαιοῦ, καίτοι ἐκ τῶν ἐναντίων συγκειμένου. Ἀλλ' ἐν τῇ τοιαύτῃ μίξει εἷς τις λόγος ἐκ τῆς τῶν ἄκρων τε καὶ ἐναντίων μίξεως γίνεται[9], καὶ μία τις φύσις καὶ ἓν πρᾶγμα. Ὥσῖε, ἐπεὶ ἕν τί[10] ἐσῖι τὸ ἐκ τῆς μίξεως γεγονός, αἰσθάνεται τοῦ οὕτω μεμιγμένου ἅμα· [οὕτω[11]] γὰρ ἕν[12]. Ὡς μέντοι[13] † κεχωρισμένον[14] ἢ τῶν ἐξ ὧν τὸ φαιὸν μέμικται, ἢ τῶν

[1] διὰ πασῶν] διαπασῶν CAM. — [2] om. BCA. — [3] εἰπὼν δὲ μηδὲ om. NDBCA. — [4] οὗτος NDB. — [5] add. ὁ NDB. — [6] οὕτως ὡς] οὕτω BCAM. — [7] κεκραμμένων D. — [8] μεμιγμένον D. — [9] γίνεται... (12) μίξεως om. D. — [10] τις A. — [11] ὡς NDBCAM. — [12] ἑνὸς NDBCAM. — [13] μέν τι NDCA. μὲν ἤτοι τι M. μέν τι... ὡς répété, la seconde fois avec μεντοι B. — [14] Lisez κεχωρισμένων.

impar ad parem (ut enim tria ad duo), qui[1] autem dyapason e converso, ut par ad imparem; sicut enim duo ad unum. Simul autem non possibile sentire proportionem imparis ad parem et e converso. (448 a 10-11.) Et cum dixissset neque mixtorum intermediorum simul plurium sensum[2] fieri, apposuit « si non[3] ut unum sentiat. Iste autem « sermo qui extremorum *** fit, aliter autem non. » Est autem quod dicit quod plura quidem sicut contemperata et commixta invicem sentit simul; ut unum enim sentit fuscum, quamvis ex contrariis compositum. Sed in tali mixtura una aliqua ratio ex extremorum et contrariorum mixtura, fitque una aliqua *** et una res. Quare, quoniam unum aliquid factum est ex mixtura, sentit sic mixtum simul; sic enim unum. Ut enim separatum aut ex quibus[4] fuscum mixtum

[1] que. — [2] sensus. — [3] non ut unum] nundum. — [4] acutis.

μεμιγμένων ἤδη ἀλλήλοις, ὡς ἔχει τὸ φαιὸν καὶ τὸ ἐρυθρόν, οὐκέτι ἅμα ἀντιλαμβάνεται[1]. (448 a 11-13. « *Ἔσται ... περιττόν.* ») *Τὸ δὲ « ἔσται γὰρ ἅμα ὁ μὲν πολλοῦ πρὸς ὀλίγον ἢ περιττοῦ πρὸς ἄρτιον, ὁ*[2] *« δ' ὀλίγου πρὸς τὸ πολὺ ἢ ἀρτίου πρὸς τὸ*[3] *περιττὸν » εἴρηκεν ἐπὶ τῶν αἰσθητῶν τῶν τοιούτων, ἅ ἐστι μεταξύ. Ἔσται μὲν γὰρ καὶ τούτων ἕκαστον μεμιγμένον, οὐ μέντοι ὡς ἕνα λόγον* †*ἔχει*[4] *πάντα αὐτά. Τὸ μὲν γὰρ αὐτῶν ἕξει, ὡς πολὺ μὲν ἔχειν*[5] *τοῦ λευκοῦ, ὀλίγον δὲ τοῦ μέλανος, ὡς τὸ ἐρυθρόν, τὸ δὲ*[6] *ἔμπαλιν, ὡς τὸ φαιόν, καὶ πάλιν ἐπὶ τῶν φθόγγων ὁ μὲν περιττοῦ πρὸς ἄρτιον, ὡς ὁ διὰ πέντε, ὁ δὲ ἀρτίου πρὸς περιττόν, ὡς ὁ διὰ πασῶν*[7], *οἵτινες διαφέροντες ἀλλήλων λόγοι καὶ ὑπεναντίοι. Ἀλλ' οὐχ ἴσως τὸ φαιὸν ἕνα τινὰ λόγον ἔχει, καίτοι σύνθετον*[8] ***[9], *ὁμοίως καὶ ὁ διὰ πέντε φθόγγος.*

XXXIII. 448 a 13-19. « *Εἰ ... ἐκεῖνα.* » *Λαβὼν τὸ μᾶλλον δύνασθαι*

[1] *ἀντιλαμβάνηται* NDBCA. — [2] *ὁ δ'*] *τοδὲ* N. *τὸ δὲ* D. — [3] om. ND. — [4] Lisez *ἔχειν*. — [5] *ἔχει* NDBCA. — [6] *δ'* ND. om. B. — [7] *πᾶσιν* D. — [8] *σύνθετος* D. — [9] Suppléez *ὄν*.

---

est, aut ex mixtis iam invicem, sicut se habent fuscum et rubeum, non adhuc simul suscipit. (448 a 11-13.) Hoc[1] autem « erit enim simul ut quidem multi[2] ad paucum aut imparis ad parem, pauci « autem ad multum aut[3] paris ad imparem » dixit in sensibilibus[4] talibus, que sunt intermedia. Erit quidem enim et horum unumquodque mixtum, non tamen quasi[5] unam rationem habeant hec omnia. Hoc[6] quidem enim ipsorum habebit, ut multum quidem habet albi, paucum autem[7] nigri, ut rubicundum, hoc autem e converso, ut fuscum, et iterum in sonis qui quidem imparis ad parem, ut qui dyapente, qui autem paris ad imparem[8], ut dyapason, que differentes abinvicem rationes et subcontrarie. Sed non forte fuscum unam aliquam rationem habet, quamvis compositum, similiter et propter quod dyapente sonus.

XXXIII. 448 a 13-19.] « Si igitur plus distant adhuc abinvicem et

[1] hec. — [2] multa. — [3] ut. — [4] sensibus. — [5] quod. — [6] hec. — [7] aut. — [8] parem.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 448 a 13-19.

*τὴν μίαν αἴσθησιν πλειόνων οἰκείων αἰσθητῶν ἅμα ἀντιλαμβάνεσθαι[1], αἰσθήσεως ἑκάστης οἰκείου τινὸς αἰσθητοῦ ἀντιλαμβανομένης, καὶ δείξας ὅτι μὴ οἷόν τε ἅμα πλειόνων τὴν μίαν ἀντιλαμβάνεσθαι ἢ πλείους ἅμα γίνεσθαι αἰσθήσεις[2], ***[3] ἑκάστης οἰκείου τινὸς αἰσθητοῦ ἀντιλαμβανομένης, ἐπιφέρει τοῖς κειμένοις τὸ ἀκόλουθον, τὸ μηδὲ[4] ἃ ἧττον ἐνδέχεται ἅμα δύνασθαι[5] †γίνεσθαι[6]. Εἰ γὰρ πλεῖον ἀλλήλων[7] διαφέρει τὰ μὴ ὁμογενῆ τῶν ὁμογενῶν (—τοῖς μὲν γὰρ ἡ κατὰ τὸ[8] γένος ὑπάρχει ταυτότης τε καὶ ὁμοιότης, τὰ δὲ καὶ ταύτης ἐστέρηται. Ἔστι δὲ τῶν μὴ ὁμογενῶν τὰ μὲν σύστοιχα ἀλλήλοις καθ' ἑκάστην αἴσθησιν, τὰ δὲ οὐ σύστοιχα †μόνον[9], τὰ [δὲ[10]] ὁμοίως ἔχοντα πρὸς ἄλληλα. Τῶν ταῖς διαφόροις αἰσθήσεσιν αἰσθητῶν σύστοιχα μὲν [†γὰρ[11]] αἱ μὲν ἕξεις ταῖς ἕξεσιν, αἱ δὲ στερήσεις πάλιν ἀλλήλαις· οὐ σύστοιχα δὲ αἱ[12] ἕξεις τῶν ἄλλη[13]*

[1] *καὶ* add. BCA. — [2] *αἰσθήσεως* BCAM. — [3] Suppléez *αἰσθήσεως*. — [4] *μηδὲ ἃ*] *μηδένα* NDBCA. — [5] om. NDBCA — [6] Lisez *γινώσκεσθαι*. — [7] *ἀλλήλοις* D — [8] om. BCA. — [9] Transposez après *δὲ*. — [10] om. NDBCAM. — [11] om. NDBCAM. Transposez *γὰρ* avant (10) *ταῖς*. — [12] *αἱ ἕξεις* om. DBCA. — [13] *ἄλλων* B.

« differunt correlariter[1] dicta. » Cum assumpsisset quod magis possit unus sensus plura propria sensibilia simul suscipere, quam sensus unusquisque proprium aliquod sensibilium suscipere, et ostendisset quod non possibile simul plura unum suscipere aut plures simul fieri sensus, unoquoque proprium aliquod sensibile suscipiente, infert consequens ad posita, scilicet quod neque que minus contingunt simul possunt fieri[2]. Si enim plus abinvicem differunt que non omogenea ab omogeneis (—hiis quidem enim secundum genus existit ydemptitas et similitudo, hec autem et[3] hac privata. Sunt autem non omogeneorum[4] hec quidem correlaria[5] invicem secundum unumquemque sensum, hec autem non correlaria[6] solum, hec autem similiter habentia adinvicem sensibilium diversis sensibus. Coniuga enim habitus quidem ad habitus, privationes autem iterum invicem; *** coniuga

[1] coelariter — [2] simul *add.* — [3] ex *add.* — [4] omogenearum. — [5-6] coelaria.

αἰσθήσει αἰσθητῶν τῇ σ7ερήσει τῶν ὑπ' †ἀλλήλων[1]† αἰσθήσεων. Ὃ καὶ αὐτὸς ἐδήλωσεν εἰπὼν « τὸ γλυκὺ καὶ τὸ λευκὸν καλῶ σύσ7οιχα, γένει « δὲ ἕτερα. » Ὁμογενῆ γὰρ τὰ ἐναντία· ὑπὸ γὰρ γένος τε ταὐτὸν καὶ μίαν αἴσθησιν — ϖλείων γὰρ διάσ7ασις τῷ γλυκεῖ ϖρὸς τὸ λευκόν, ἢ τῷ λευκῷ ϖρὸς τὸ μέλαν, καὶ ἔτι ϖλείων[2] τῷ γλυκεῖ ϖρὸς τὸ μέλαν, ἢ ϖρὸς τὸ λευκόν· τὸ μὲν γὰρ λευκὸν καὶ μέλαν ὁμογενῆ, τὸ δὲ γλυκὺ καὶ τὸ λευκὸν ἀνομογενῆ[3] μέν, σύσ7οιχα δέ, τὸ δέ γλυκὺ καὶ τὸ μέλαν οὔτε ὁμογενῆ[4] οὔτε σύσ7οιχα), εἰ οὖν τῶν ὁμογενῶν ἀδύνατον ἅμα ϖλειόνων αἰσθάνεσθαι, ἔτι ἂν ἧτ7ον ἐνδέχοιτο τῶν ἀνομογενῶν[5] καὶ ὑπὸ †διαφόρων[6]†αἰσθήσεων συσ7οίχων ἅμα ἀντιλαμβάνεσθαι ϖλειόνων, καὶ ἔτι ἧτ7ον, εἰ ϖρὸς τῷ ἀνομογενῆ εἶναι μηδὲ σύσ7οιχα[7] εἴη[8]. (448 a 16-17.) « Τὸ γλυκὺ δὲ[9] τοῦ μέλανος ϖλεῖον[10] ἔτι τῷ εἴδει διαφέρει ἢ τὸ[11] λευκόν. » Καταλληλότερον[12] οὖν καὶ σαφέσ7ερον ἂν ἡ λέξις ἔχοι[13], εἰ εἴη

[1] ἀλλήλων αἰσθήσεων] Lisez ἄλλας αἰσθήσεις. — [2] ϖλείω ND. — [3] ἀνομοιογενῆ CAM. — [4] ὁμοιογενῆ CAM. — [5] ἀνομοιογενῶν NDCAM. — [6] διαφόρων αἰσθήσεων] Lisez διαφόρους αἰσθήσεις. — [7] ἀσύσ7οιχα D. — [8] εἶναι NDBCAM — [9] δὲ ante γλυκὺ N. — [10] ϖλείω D. — [11] τὸ λευκὸν] τοῦ λευκοῦ AM. — [12] ἀκαταλληλότερον CAM. — [13] ἔχει ND.

---

autem habitus sensibilium alii sensui privationi[1] eorum qui[2] sub invicem sensuum[3]. Quod et ipse declaravit, cum dixisset « dulce et « album bene coniuga, genere autem altera. » Omogenea enim contraria; sub genere enim eodem et uno sensu. — Amplior enim distantia dulci ad album, quam albo ad nigrum, et adhuc plus dulci ad nigrum, quam ad album; album quidem enim et nigrum omogenea, dulce autem et album non omogenea, coniuga autem, dulce autem et nigrum neque omogenea neque coniuga), si enim omogeneorum impossibile simul plura sentire, non adhuc utique minus continget non omogeneorum sub differentibus sensibus coniuga simul suscipere plura, et adhuc minus, si[4] cum hoc quod est non omogenea esse neque coniuga sint. (448 a 16-17.) « Dulce autem a nigro plus adhuc « specie differt, quam album. » Magis respondens et planior utique

[1] enim *add.* — [2] que. — [3] sensu *et ante* invicem. — [4] si cum] situm.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.
—
448 a 13-19.

τὴν μίαν αἴσθησιν πλειόνων οἰκείων αἰσθητῶν ἅμα ἀντιλαμβάνεσθαι[1], *αἰσθήσεως ἑκάστης οἰκείου τινὸς αἰσθητοῦ ἀντιλαμβανομένης, καὶ δείξας ὅτι μὴ οἷόν τε ἅμα πλειόνων τὴν μίαν ἀντιλαμβανέσθαι ἢ πλείους ἅμα γίνεσθαι αἰσθήσεις*[2], ***[3] *ἑκάστης οἰκείου τινὸς αἰσθητοῦ ἀντιλαμβανομένης, ἐπιφέρει τοῖς κειμένοις τὸ ἀκόλουθον, τὸ μηδὲ*[4] *ἃ ἧττον ἐνδέχεται ἅμα δύνασθαι*[5] †*γίνεσθαι*[6]. *Εἰ γὰρ πλεῖον ἀλλήλων*[7] *διαφέρει τὰ μὴ ὁμογενῆ τῶν ὁμογενῶν (— τοῖς μὲν γὰρ ἡ κατὰ τὸ*[8] *γένος ὑπάρχει ταυτότης τε καὶ ὁμοιότης, τὰ δὲ καὶ ταύτης ἐστέρηται. Ἔστι δὲ τῶν μὴ ὁμογενῶν τὰ μὲν σύστοιχα ἀλλήλοις καθ' ἑκάστην αἴσθησιν, τὰ δὲ οὐ σύστοιχα* †*μόνον*[9], *τὰ* [*δὲ*[10]] *ὁμοίως ἔχοντα πρὸς ἄλληλα. Τῶν ταῖς διαφόροις αἰσθήσεσιν αἰσθητῶν σύστοιχα μὲν* [†*γὰρ*[11]] *αἱ μὲν ἕξεις ταῖς ἕξεσιν, αἱ δὲ στερήσεις πάλιν ἀλλήλαις· οὐ σύστοιχα δὲ αἱ*[12] *ἕξεις τῶν ἄλλῃ*[13]

[1] *καὶ* add. BCA. — [2] *αἰσθήσεως* BCAM. — [3] Suppléez *αἰσθήσεως*. — [4] *μηδὲ ἃ*] *μηδένα* NDBCA. — [5] om. NDBCA — [6] Lisez *γινώσκεσθαι*. — [7] *ἀλλήλοις* D — [8] om. BCA. — [9] Transposez après *δὲ*. — [10] om. NDBCAM. — [11] om. NDBCAM. Transposez *γὰρ* avant (10) *ταῖς*. — [12] *αἱ ἕξεις* om. DBCA. — [13] *ἄλλων* B.

« differunt correlariter[1] dicta. » Cum assumpsisset quod magis possit unus sensus plura propria sensibilia simul suscipere, quam sensus unusquisque proprium aliquod sensibilium suscipere, et ostendisset quod non possibile simul plura unum suscipere aut plures simul fieri sensus, unoquoque proprium aliquod sensibile suscipiente, infert consequens ad posita, scilicet quod neque que minus contingunt simul possunt fieri[2]. Si enim plus abinvicem differunt que non omogenea ab omogeneis (— hiis quidem enim secundum genus existit ydemptitas et similitudo, hec autem et[3] hac privata. Sunt autem non omogeneorum[4] hec quidem correlaria[5] invicem secundum unumquemque sensum, hec autem non correlaria[6] solum, hec autem similiter habentia adinvicem sensibilium diversis sensibus. Coniuga enim habitus quidem ad habitus, privationes autem iterum invicem; *** coniuga

[1] coelariter — [2] simul *add.* — [3] ex *add.* — [4] omogenearum. — [5-6] coelaria.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.
—
448 a 16-17.

αἰσθήσει αἰσθητῶν τῇ σΊερήσει τῶν ὑπ' †ἀλλήλων[1]† αἰσθήσεων. Ὃ καὶ αὐτὸς ἐδήλωσεν εἰπὼν « τὸ γλυκὺ καὶ τὸ λευκὸν καλῶ σύσΊοιχα, γένει « δὲ ἕτερα. » Ὁμογενῆ γὰρ τὰ ἐναντία· ὑπὸ γὰρ γένος τε ταὐτὸν καὶ μίαν αἴσθησιν — ϖλείων γὰρ διάσΊασις τῷ γλυκεῖ ϖρὸς τὸ λευκόν, ἢ τῷ λευκῷ ϖρὸς τὸ μέλαν, καὶ ἔτι ϖλείων[2] τῷ γλυκεῖ ϖρὸς τὸ μέλαν, ἢ ϖρὸς τὸ λευκόν· τὸ μὲν γὰρ λευκὸν καὶ μέλαν ὁμογενῆ, τὸ δὲ γλυκὺ καὶ τὸ λευκὸν ἀνομογενῆ[3] μέν, σύσΊοιχα δέ, τὸ δέ γλυκὺ καὶ τὸ μέλαν οὔτε ὁμογενῆ[4] οὔτε σύσΊοιχα), εἰ οὖν τῶν ὁμογενῶν ἀδύνατον ἅμα ϖλειόνων αἰσθάνεσθαι, ἔτι ἂν ἧτΊον ἐνδέχοιτο τῶν ἀνομογενῶν[5] καὶ ὑπὸ †διαφόρων[6]† αἰσθήσεων συσΊοίχων ἅμα ἀντιλαμβάνεσθαι ϖλειόνων, καὶ ἔτι ἧτΊον, εἰ ϖρὸς τῷ ἀνομογενῆ εἶναι μηδὲ σύσΊοιχα[7] εἴη[8]. (448 a 16-17.) « Τὸ γλυκὺ δὲ[9] τοῦ μέλανος ϖλεῖον[10] ἔτι τῷ εἴδει διαφέρει ἢ τὸ[11] λευκόν. » Καταλληλότερον[12] οὖν καὶ σαφέσΊερον ἂν ἡ λέξις ἔχοι[13], εἰ εἴη

[1] ἀλλήλων αἰσθήσεων] Lisez ἄλλας αἰσθήσεις. — [2] ϖλείω ND. — [3] ἀνομοιογενῆ CAM. — [4] ὁμοιογενῆ CAM. — [5] ἀνομοιογενῶν NDCAM. — [6] διαφόρων αἰσθήσεων] Lisez διαφόρους αἰσθήσεις. — [7] ἀσύσΊοιχα D. — [8] εἶναι NDBCAM — [9] δὲ ante γλυκὺ N. — [10] ϖλείω D. — [11] τὸ λευκὸν] τοῦ λευκοῦ AM. — [12] ἀκαταλληλότερον CAM. — [13] ἔχει ND.

---

autem habitus sensibilium alii sensui privationi[1] eorum qui[2] sub invicem sensuum[3]. Quod et ipse declaravit, cum dixisset « dulce et « album bene coniuga, genere autem altera. » Omogenea enim contraria; sub genere enim eodem et uno sensu. — Amplior enim distantia dulci ad album, quam albo ad nigrum, et adhuc plus dulci ad nigrum, quam ad album; album quidem enim et nigrum omogenea, dulce autem et album non omogenea, coniuga autem, dulce autem et nigrum neque omogenea neque coniuga), si enim omogeneorum impossibile simul plura sentire, non adhuc utique minus continget non omogeneorum sub differentibus sensibus coniuga simul suscipere plura, et adhuc minus, si[4] cum hoc quod est non omogenea esse neque coniuga sint. (448 a 16-17.) « Dulce autem a nigro plus adhuc « specie differt, quam album. » Magis respondens et planior utique

[1] enim *add.* — [2] que. — [3] sensu *et ante* invicem. — [4] si cum] situm.

γεγραμμένον[1] « ἢ [τοῦ[2]] λευκοῦ, » ἵνα ᾖ « τὸ γὰρ γλυκὺ τοῦ μέλανος πλέον ἔτι τῷ εἴδει διαφέρει ἢ τοῦ λευκοῦ. » Τοῦτο[3] δὲ, ὅτι τὸ μὲν λευκὸν σύστοιχον (ἑκάτερον[4] γὰρ αὐτῶν ἐν τῷ οἰκείῳ γένει ὡς ἕξις ἦν), τὸ δὲ μέλαν στέρησις ὂν οὐδὲ[5] σύστοιχον ἔτι ἐστὶ τῷ γλυκεῖ.

XXXIV. 448 a 19-30. « Ὃ... εἰ αἰσθάνεται. » (19-22. « Ὃ... οὔ. ») Κατασκευάσας δι' ὧν ἐπικεχείρηκε τὸ μὴ δύνασθαι[6] ἅμα πλειόνων αἴσθησιν γίνεσθαι, ᾧ χρώμενοί τινες πειρῶνται δεικνύναι τὸ μὴ[7] γίνεσθαι μὲν ἅμα πλειόνων αἴσθησιν, φαίνεσθαι δέ, τοῦτο τίθησι, καὶ[8] δείκνυσι[9] ψεῦδος ὄν, ἐνδεικνύμενος ὅτι μὴ ταύτῃ οἷόντε τῇ λύσει προσχρωμένους δεικνύναι ὅτι μὴ ἅμα πλειόνων αἰσθανόμεθα[10]. Ἦν δὲ τὸ λεγόμενον τὸ τὰ δοκοῦντα αἰσθητὰ ἅμα κινεῖν τὴν αἴσθησιν μὴ ἅμα μὲν κινεῖν,

[1] καὶ τὸ add. NDBCAM. — [2] om. NDBCAM. — [3] τὸ NDBCAM. — [4] ἑκατέρου D. — [5] οὐδὲν ND. — [6] μὲν add. M. — [7] μᾶλλον CA. — [8] om. ND. — [9] δεικνύναι ND. — [10] αἰσθανώμεθα D.

---

erit sententia, si sit scriptum « quam ab albo, » *** sit sensus « dulce « enim a nigro plus adhuc specie differt, quam ab albo. » Hoc autem, quia hoc[1] quidem album coniugum (utrumque enim ipsorum in proprio genere ut habitus erat), nigrum autem privatio existens neque coniugum adhuc est dulci.

XXXIV. 448 a 19-30.] « Quod autem dicunt quidam eorum qui « circa symphonias quod non simul quidem pertingunt *** autem. » (19-22.) Cum construxisset autem per que probavit quod non possit simul plurium sensus fieri, quo utentes quidam temptant ostendere quod non fiat quidem simul plurium sensus, videtur autem, hoc ponit, et ostendit mendacium esse, demonstrans quod non est possibile hac solutione utentes ostendere quod non plura sentiamus. Erat autem hoc quod dicitur, scilicet sensibilia que putant simul movere sensum non simul quidem movent, sed in temporibus differentibus, eo autem

[1] huc.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.
448 a 19-22.

ἀλλ' ἐν χρόνοις διαφόροις[1], τῷ[2] δὲ εἶναι τοὺς[3] μεταξὺ χρόνους ἀνεπαισθήτους, ταύτῃ δοκεῖν ἅμα γίνεσθαι. Δείκνυσι[4] δὴ[5] τοῦτο ψεῦδος ὂν διὰ τοῦ δεῖξαι ὅτι μηδὲ εἷς ἐσ7ὶ χρόνος ἀναίσθητος τῇ αὑτοῦ[6] φύσει. Χρήσιμον δὲ τοῦτο δειχθὲν εἴη[7] ἂν καὶ[8] πρὸς τὰ πεφθακότα[9] περὶ τῆς ὄψεως εἰρῆσθαι, ὅτι μήτε τὸ φῶς χρόνῳ ὁρᾶται μήτ'[10] ἄλλο τι τῶν ὁρατῶν, ἅμα γὰρ ἀναβλέψαντες καὶ τὰ ἐγγὺς ὁρῶμεν καὶ[11] τὰ πόρρω. Ὃ ἀναιρεῖσθαι δύναιτο ἄν, εἰ[12] εἴη κείμενον τὸ εἶναί τινας ἀναισθήτους χρόνους· λέγοιτο[13] γὰρ ἂν ὅτι μὴ ἅμα μὲν ὁρῶμεν[14], δοκοῦμεν δὲ διὰ τοὺς ἀναισθήτους[15] χρόνους. Τίθησι δὴ[16] πρῶτον τὴν δόξαν καὶ μνημονεύει τῶν ἁρμονικῶν καὶ τῶν περὶ τὰς συμφωνίας, ὡς ἐκείνων χρωμένων τῇ δόξῃ ταύτῃ καὶ λεγόντων ὅτι[17] μὴ ἅμα μὲν οἱ ἀπὸ τῶν ἡρμοσμένων ὀργάνων καὶ κρουομένων συμφώνως ἀφικνοῦνται ψόφοι[18] πρὸς

[1] om. BCA. — [2] τὸ CAM. — [3] τὰ ND — [4] δείκνυσιν N. — [5] δὲ DAM. — [6] αὐτοῦ NDBAM. — [7] εἴη ἂν καὶ] εἰ κἂν BCA. — [8] om. ND. — [9] πεφρακότα D. — [10] μηδ' NDBCAM. — [11] εἰ D. — [12] om. NDBCAM. — [13] ...γοιτο M. λέγοιτο... (9) χρόνους om. BCA — [14] ...μεν M. — [15] ...σθήτους M. — [16] δὲ DBCAM. — [17] om. NDBCA. — [18] ψόφει A.

---

quod sint intermedia tempora insensibilia, sic videntur simul fieri. Ostendit itaque hoc falsum esse per hoc quod ostendit quod neque unum tempus insensibile propria natura. Utile autem hoc ostensum erit utique et ad predicta de visu, quia neque lumen tempore videtur neque aliud visibilium, simul enim respicientes et propinqua videmus et remota. Quod interimere utique poterit, si sit positum esse quedam insensibilia tempora; dicetur enim utique quod non simul quidem[1] videmus, putamus autem propter insensibilia tempora. Ponit itaque primum opinionem et recordatur armonicorum et eorum qui[2] circa simphonias, tamquam illis utentibus hac opinione et dicentibus quod non simul quidem qui ab armonizatis organis et pulsis consone pertingunt soni ad auditum, sed in differentibus temporibus, viden-

[1] quid. — [2] que.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.
—
448 a 22-24.

τὴν ἀκοήν, ἀλλ' ἐν διαφόροις χρόνοις, φαίνονται δὲ ἅμα γίνεσθαι καὶ εἷς[1] τις ἦχος ἐξ ἁπάντων, καὶ μὴ διαλείπειν[2] ἡ ἀκοή, ἀλλ' ὡς συνεχοῦς[3] ἀκούειν[4] τοῦ ψόφου διὰ τὸ ἀναισθήτους εἶναι τοὺς μεταξὺ τῶν φερομένων ἐπ' αὐτὴν ψόφων χρόνους. Χρῶνται δὲ τοῖς ἀναισθήτοις χρόνοις καὶ οἱ κατὰ τὰς[5] τῶν εἰδώλων ἐμπτώσεις τὸ ὁρᾶν γίνεσθαι λέγοντες. Τοῦτο οὖν, φησιν[6], ἐξεταστέον, εἴτε ὀρθῶς λέγεται εἴτε μή. (448 a 22-24. « Τάχα ... λανθάνουσιν. ») Καὶ τοῦ δεῖν ἐνταῦθα αὐτὸ ἐξετάζεσθαι τὴν αἰτίαν παρέθετο. « Τάχα γὰρ ἂν φαίη τις καὶ νῦν παρὰ τοῦτο δοκεῖν ἅμα « ὁρᾶν καὶ ἀκούειν, ὅτι οἱ μεταξὺ χρόνοι λανθάνουσιν. » Εἰ γὰρ τοῦτο οὕτως ἔχει[7], εἴη ἂν λύσις[8] τῶν ἀπορεῖσθαι δυναμένων. Πρὸς ἃ κατεσκεύασεν ὡς νῦν δεικνὺς ὅτι μὴ οἷόντε ἅμα πλειόνων αἰσθάνεσθαι. Ἀπορεῖται[9] μὲν γὰρ[10] πῶς δοκοῦμεν πλειόνων αἰσθάνεσθαι ἅμα, εἰ μὴ τοῦτο οἷόντε. Λύοιτο δ' ἂν ἐν τῇ τῶν μεταξὺ χρόνων ἀναισθησίᾳ, εἰ εἴη τις χρόνος ἀναίσθητος. Εἰ δὲ μηδεὶς χρόνος τοιοῦτος, ἄλλῳ τινὶ χρηστέον,

[1] εἷς τις] εις τ... N. — [2] διαλήπειν A. — [3] συνεχεῖ N. συνεχῶς D. — [4] ἀκούει BCAM. — [5] om. ND. — [6] φησι A. — [7] ἔχοι N. — [8] om. NDBCA. — [9] ἀπορεῖται... αἰσθάνεσθαι répété N. — [10] ἄν add. ND.

tur autem simul fieri et unus sonus aliquis ex omnibus, et non interpellari[1] auditus, sed quasi continuum audire sonum, quia insensibilia sunt tempora intermedia sonorum latorum ad ipsum. Utuntur autem insensibilibus temporibus et qui dicunt videre fieri secundum incidentias ydolorum. Hoc igitur, ait, exquirendum sive recte dicitur sive non. (448 a 22-24.) Et quare[2] oportet hoc exquirere causam proposuit. « Forte enim utique dicet quis et nunc iterum hoc putare simul « videre et audire, quia intermedia tempora latent. » Si enim hoc sic habeat, erit utique solutio[3] dubitari[4] possibilium. Ad que constituit ut nunc ostendens quia non possibile simul plura sentire. ***, si non hoc[5] possibile est. Solvetur autem in insensibilitate intermediorum temporum, si erit aliquod tempus insensibile. Si autem nullum tempus insen-

[1] interpollari. — [2] quia. — [3] ergo. — [4] dubitati. — [5] huic.

ἀλλ' οὐ τούτῳ. (448 a 24-30. « Ἢ . . . εἰ αἰσθάνεται. ») Ὅτι οὖν μηδένα χρόνον ἐνδέχεται ἀναίσθητον εἶναι, δείκνυσι. Δεῖ δὲ ἡμᾶς ϖρολαϐεῖν[1] ὅτι[2] ὁ χρόνος αἰσθητὸς[3] οὐ καθ' αὑτόν[4] ἐσῖιν. Οὐ[5] γάρ ἐσῖιν ὁ χρόνος ὑποκειμένη τις φύσις †ᾗ[6] αἰσθανόμεθα, ἀλλὰ τῷ τῶν ἐν αὐτῷ[7] γινομένων τε καὶ ὄντων αἰσθάνεσθαι ἡμᾶς, τούτῳ καὶ ὁ χρόνος αἰσθητός[8] ἐσῖιν. Εἴη ἂν οὖν ἀναισθητὸς ***[9] χρόνος οὗτος, ἐν ᾧ μηδενὸς οἷόντε τῶν ἐν αὐτῷ γινομένων αἴσθησιν γίνεσθαι. Εἰ δὲ μηδεὶς εἴη τοιοῦτος, ἀλλ' εὑρίσκοιτο ἐν ϖαντὶ μορίῳ χρόνου αἴσθησίς τινος τῶν ἐν αὐτῷ[10] γινομένων[11] οὖσα, οὐδεὶς ἂν εἴη χρόνος ἀναίσθητος. Οὐ γὰρ εἴ τινα[12] τῶν γινομένων ἐν χρόνῳ ἀναίσθητά[13] ἐσῖι, διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν καὶ ὁ χρόνος ἀναίσθητος ὁ ἐν ᾧ ταῦτα γίνεται· ἀλλ' εἰ μὲν ἐν[14] τῷ αὐτῷ χρόνῳ, ἐν ᾧ τὰ ἀναίσθητά[15] ἔσῖί[16] τε[17] καὶ γίνεται, μηδενὸς[18] ὅλως οἷόντε

[1] ϖροσλαϐεῖν NDM. — [2] εἰ add. NDBCAM. — [3] αἰσθητὸν NDBCA. — [4] αὐτὸ NDBCAM. — [5] οὐ γάρ ἐσῖιν om. NDBCA. — [6] ἡ N. ῇ A. Lisez ἧς. — [7] αὐτῇ D. — [8] αἰσθητὰ N. — [9] Suppléez ὁ. — [10] τῷ BCA. — [11] γινομένῳ BCA. — [12] τινος M. — [13] ἀναίσθητος M. — [14] om. BCA. — [15] ...θητά M. — [16] ἐσῖιν BCA. — [17] τε... (310, 2) χρόνῳ om. BCA. τε om. M. — [18] μη...ς M.

sibile, alio aliquo utendum, sed non hoc. (448 a 24-30.) Quod igitur nullum tempus contingit insensibile esse, ostendit. Oportet autem nos preaccipere quod tempus sensibile non secundum se est. Non enim est tempus subiecta aliqua natura qua sentimus, sed, eo quod sentimus nos ea que fiunt in ipso et sunt, hoc et tempus sensibile est. Erit utique insensibile tempus hoc, eo quod nullius possibile sit fieri sensum eorum que in ipso fiunt. Si autem nullum sit tale, sed inveniatur in omni parte temporis sensus alicuius existens eorum que fiunt in ipso[1], nullum utique esset tempus insensibile. Non enim si aliqua eorum que fiunt in tempore insensibilia sunt, propter hanc causam et tempus insensibile in quo hec fiunt; sed si quidem in eodem tempore, in quo sensibilia sunt et fiunt, nullius[2] totaliter est possibile sentire, erit utique hoc

[1] fiunt *add.* — [2] nullus.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 448 a 24-30.

αἰσθέσθαι[1], *εἴη*[2] *ἂν οὗτος ὁ χρόνος ἀναίσθητος· εἰ*[3] *δ'*[4] *ἄλλων τινῶν ἐν*[5] *τῷ αὐτῷ χρόνῳ*[6] *αἰσθανόμεθα, οὐ διὰ τὸν χρόνον ἀναίσθητα ἐκεῖνα* ***[7] *εἴη, οὐδ' ἂν ὁ χρόνος δι' ἐκεῖνα ἀναίσθητος λέγοιτο. Δύναται γὰρ ἀναίσθητά τινα καὶ ἐν*[8] *ἐνιαυτῷ ὅλῳ κινεῖσθαι, ὧν τῆς κινήσεως οὐκ ἔσΊιν ᾐσθῆσθαι, οἷον εἰ εἴη τινὰ διὰ σμικρότητα ἐκπίπΊοντα τὴν αἴσθησιν σώματα· ἀλλ' οὐ διὰ τοῦτο ὁ τοσοῦτος*[9] *χρόνος ἀναίσθητος, ἀλλ' αἰσθητός, ὅτι ἄλλων τινῶν αἰσθανόμεθα ἐν αὐτῷ. Ἂν δὴ δείξῃ ἐν παντὶ χρόνῳ αἴσθησίν τινος ἔχοντας ἡμᾶς, εἴη ἂν ἀνῃρηκὼς τὸ εἶναι χρόνον τινὰ ἀναίσθητον. Ὅτι οὖν παντὸς ἐνδέχεται ἡμᾶς αἰσθάνεσθαι χρόνου, τουτέσΊιν ἐν παντὶ χρόνῳ*[10] *αἰσθάνεσθαί τινος, οὕτω*[11] *δείκνυσιν. Εἰ, ὅτε τις ἑαυτοῦ αἰσθάνεται αἰσθανομένου, καὶ ἐν* ***[12] *χρόνῳ ἀδύνατον τότε λανθάνειν αὐτὸν ἑαυτὸν ὅτι*[13] *ἔσΊι τε καὶ αἰσθάνεται*[14], *ἀδύνατον ἄρα εἶναί τινα χρόνον ἀναίσθητον. Ὃ κατασκευάζει ἐκ τοῦ, εἰ εἴη τις ἀναί-*

[1] *αἰσθάνεσθαι* ND. — [2] *εἴη ἂν*] *εἰ...* M. — [3] *εἰ δ' ἄλλων*] *...λλων* M. — [4] *δὲ* D. — [5] *ἐν... χρόνῳ*] *χρόνων ἐν ταὐτῷ* ND. — [6] *χρό...* M. — [7] Suppléez *ἄν*. — [8] om CA. — [9] *τοιοῦτος* BCAM. — [10] *χρόνον* A. — [11] *οὕτως* ND. — [12] Suppléez *τούτῳ τῷ*. — [13] *ὅτε* DBCAM. — [14] *αἰσθάνηται* A.

---

tempus insensibile: si autem aliqua alia in eodem tempore sentiamus, non propter tempus illa insensibilia erunt neque utique[1] tempus propter ista insensibile dicetur. Possunt enim insensibilia quedam et in anno toto moveri, quorum motum non contingit sentire, puta si sint aliqua corpora propter parvitatem excedentia sensum; sed non propter hoc tantum tempus insensibile, sed sensibile, quia alia quedam sentimus in ipso. Si itaque ostendit in *** tempore nos habentes sensum alicuius, interimet utique esse aliquod tempus insensibile[2]. Quod igitur omne tempus contingit nos sentire, hoc est in omni tempore sentire aliquid, sic ostendit. Si, quando quis se ipsum *** quia est et sentit, impossibile igitur esse aliquod tempus insensibile. Quod construit ex

[1] crit *add.* — [2] indivisibile.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 448 a 24-30.

σθητος χρόνος, ἔσεσθαι[1] αὐτὸν καὶ ἐν τούτῳ τῷ συνεχεῖ χρόνῳ ἐν ᾧ τις αἰσθάνεται[2] αἰσθανόμενος[3] ἑαυτοῦ, εἰ δὲ τοῦτο, ἐν τούτῳ τὸν αἰσθανόμενον †μηδὲ[4] τούτων αἰσθάνεσθαί τινος[5] ὧν αἰσθάνεται †μητ'[6] αὐτοῦ αἰσθανομένου καὶ ὄντος. Εἰ γὰρ εἴη τοιοῦτον[7], δῆλον ὡς ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ λήσεταί τις αὐτὸν καὶ ὅτι[8] αἰσθάνεται καὶ ὅτι[9] ἔσΊι, καὶ οὐκ αἰσθήσεται ὄντος ἑαυτοῦ· ὥσΊε[10] καὶ[11] ἐν ᾧ χρόνῳ αἰσθάνεταί τις ἑαυτοῦ αἰσθανομένου, οὐκ αἰσθήσεται οὔτε ὄντος ἑαυτοῦ οὔτε αἰσθανομένου· ὃ[12] ἀδύνατον· πᾶς γάρ, ὅτε αἰσθάνεται, ἑαυτοῦ ὄντος τε καὶ αἰσθανομένου συναισθάνεται. Ὁμοίως δέ[13], ὡς ἐφ' αὐτοῦ[14], κἂν[15] ἄλλου †αἰσθανομένου[16] αἴσθηταί τις, ἀδύνατον, κἀκείνου ὅτε αἰσθάνεταί τις, †αἰσθανόμενος[17] μηδὲν αἰσθάνεσθαι καὶ ὅτι[18] ἔσΊιν ***[19] αἰσθάνεσθαι, ἀλλὰ διαλείπειν τινὰ χρόνον καὶ μὴ αἰσθάνεσθαι ὄντος αὐτοῦ. Εἰ δὲ μηδεὶς

[1] ἔπεσθαι B. ἕπεται καὶ CA. — [2] μὴ add. M. — [3] αἰσθανόμενον M. — [4] μηδὲν NDBCA. Lisez μήτε — [5] τινα NDBCA — [6] Lisez μήθ'. — [7] τοσοῦτον καὶ CA. — [8-9] ὅτ' D. — [10] ὥσΊε... (7) ὄντος ἑαυτοῦ om. BCAM. — [11] om. ND. — [12] ὅπερ CAM. — [13] καὶ add. NDBCAM. — [14] ἑαυτοῦ CAM. — [15] καὶ CA. — [16] Lisez αἰσθανόμενος. — [17] Lisez αἰσθανόμενον. — [18] ὅτε D. — [19] Suppléez μή.

---

hoc, si sit aliquod insensibile tempus, fore ipsum et in hoc continuo tempore, et in quo sentit sentiens se ipsum, si autem hoc, in hoc sentiens[1] neque horum sentiet aliquid que sentit neque ipsum sentientem et entem. Si enim sit tale, palam quod in isto tempore latebit se ipsum et quia sentit et quia est, et non sentiet se ipsum entem; quare et in quo tempore sentit quis se ipsum sentientem, non sentiet neque entem se ipsum neque sentientem : quod impossibile; omnis enim, quando sentit[2], se ipsum entem et sentientem simul sentit. Similiter autem, ut in se ipso, et si alium sentientem sentiat quis, impossibile et illum[3], quando sentit aliquis sentiens, non sentire et quia est sentire, sed interpellari[4] quoddam tempus et non sentire entem ipsum. Si autem nullum est tempus, in quo operantes et sen-

[1] sentiente. — [2] non *add.* — [3] alium. — [4] interpolari.

ἔσʃι χρόνος, ἐν ᾧ ἐνεργοῦντες καὶ αἰσθανόμενοι λανθάνομεν ἑαυτοὺς ὅτι ἔσμεν, οὐδεὶς ἂν εἴη τῇ αὑτοῦ φύσει χρόνος ἀναίσθητος. Οὐ γὰρ εἰ[1] κοιμώμενοι λανθάνομεν[2] ἑαυτοὺς ὅτι ἔσμεν, ἀναίσθητος[3] οὗτος ὁ χρόνος· ἄλλοι γὰρ ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ αἰσθάνονται, καὶ ἡμεῖς δέ, ἐὰν ἐγρηγορότες ὦμεν[4]. Οὐ γὰρ ὑπὸ[5] τῶν[6] αἰσθανομένων[7] [ἀναίσθητος[8]] κρίνεται ὁ[9] χρόνος, εἰ[10] ὅλως τι ἀναίσθητον[11]· πάντα γαρ ἐν[12] ***[13] ἐκείνοις αἰσθητά[14], καὶ χρώματα καὶ ψόφοι καὶ ὀσμαὶ καὶ χυμοὶ καὶ τὰ ἁπλᾶ.

XXXV. 448 a 3o-b 4.« ἔτι ... μικρότητα. » Καὶ διὰ ταύτης τῆς ἐπιχειρήσεως ἔτι ταὐτὸν δείκνυσιν, ὅτι[15] μηδεὶς χρόνος ἐσʃὶν ἀναίσθητος, συναποδείκνυσί τε αὐτῷ[16] ὅτι μηδὲ[17] μέγεθός τι καὶ μέρος αἰσθητοῦ ἀναίσθητον οἷόντε εἶναι τῇ αὑτοῦ φύσει. Ἕπεται γὰρ ταῦτα ἀλλήλοις· καθ' οὓς γὰρ ἀναίσθητά τινα[18] καὶ ἀμερῆ σώματα ἔσʃι τῇ αὑτῶν

[1] οἱ B. — [2] λανθάνοιμεν NDB. — [3] ἄρα add. NDBCA. — [4] ἦμεν ND. — [5] ἀπό NDBCAM. — [6] οὐκ add. ND. — [7] αἰσθομένων D. — [8] om. NDBCAM. — [9] om. NDB. — [10] ἤ NDBCA. — [11] ἀναίσθηται AM. — [12] om. ND. — [13] Suppléez ἐκείνῳ. — [14] ἀναίσθητα NDBCAM. — [15] γὰρ add. NDBCA. — [16] αὐτὸ ND. pr. B. — [17] μήτε NDBCAM. — [18] τινι ND.

---

tientes latemus nos ipsos quia sumus, nullum utique erit propria natura tempus insensibile. Non enim si dormientes latemus nosmetipsos quia sumus[1], insensibile istud tempus; alii enim in isto tempore sentiunt, et nos autem, si evigilaverimus. Non enim a sentientibus[2] insensibile iudicatur tempus aut omnino aliquid insensibile; omnia enim in illis sensibilia, et colores et soni et odores et tangibilia[3].

XXXV. 448 a 3o-b 4.] « Adhuc non utique erit neque tempus « neque res aliqua que sentit aut in quo non sic, quia in huius aliquo « aut quia huius aliquid videt, siquidem est aliqua magnitudo et tem« poris et rei insensibilis. » Et per hanc argumentationem adhuc idem ostendit. Quod enim nullum tempus sit insensibile simul ostendit cum ipso quod neque magnitudinem aliquam et partem sensibilis[4] in-

[1] scimus. — [2] scientibus non. — [3] sensibilia. — [4] sensibilem.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 448 a 30-b 4.

φύσει, κατὰ τούτους καὶ κινήσεις εἰσὶν ἀναίσθητοι καὶ χρόνοι. Ἡ δὲ δεῖξις ἀσαφῶς μὲν εἴρηται, ἐκλαβόντι δὲ τὴν διάνοιαν εἴη ἂν τοιαύτη. Εἰ ἔσ7ι μόριόν τι τοῦ χρόνου ἢ τοῦ μεγέθους ἀναίσθητον, οὔτε χρόνος τις ἔσ7αι, ἐν ᾧ αἰσθανόμεθα, οὔτε μέγεθός τι, οὗ αἰσθανόμεθα, ἁπλῶς καὶ κυρίως. Ἀλλ' ἐν παντὶ[1] χρόνῳ, ἐν ᾧ †λέγομεν[2] αἰσθάνεσθαι, οὕτως ἐσόμεθα αἰσθανόμενοι, οὐχ ὅτι ἐν[3] τούτῳ, ἀλλ' ὅτι ἐν[4] τούτου τινί, καὶ παντὸς μεγέθους αἰσθησόμεθα[5], οὐκ ὅτι τούτου αἰσθησόμεθα[6] (οὐδενὸς[7] γὰρ ὅλου αἰσθησόμεθα), ἀλλ' ὅτι τῶν τούτου τινός. Ἀλλὰ μὴν[8] ὅσα ἐν χρόνῳ λεγόμεθα αἰσθάνεσθαι οὕτω[9] τῷ ἐν μορίῳ τινὶ αὐτοῦ[10] αἰσθάνεσθαι, ἢ †μεγεθει[11] τῷ μὴ ὅλων, ἀλλὰ μορίων τινῶν αὐτῶν αἰσθάνεσθαι, διὰ τοῦτο ἀληθεύομεν, ὅτι ἔσ7ι τις πρῶτος χρόνος[12] †τοῦ[13] ἐν ᾧ αἰσθανόμεθα παντί, καὶ ἐπὶ τοῦ μεγέθους, ὅτι ἔσ7ι τι μόριον

[1] παντοὶ A. — [2] Lisez λεγόμεθα. — [3] ἐν... (7) ὅτι om. N. — [4] τῶν NDBCA. — [5] αἰσθανόμεθα D. — [6] αἰσθανόμεθα ND. — [7] οὐδενὸς... αἰσθησόμεθα om. BCAM. — [8] μὴ D. — [9] οὕτω τῷ] τῷ M. οὐ τῷ BCA. οὕτω τὸ D. — [10] αὐτοῦ D. — [11] Lisez μεγέθη. — [12] om. NDBCA. — [13] Lisez τούτου.

sensibilem[1] possibile est esse propria natura. Sequuntur[2] enim hec[3] invicem; secundum quos enim insensibilia corpora quedam sunt et impartibilia propria natura, secundum hos et motus sunt insensibiles et tempora. Ostensio autem non manifeste quidem dicta est, excipienti autem intellectum erit utique talis. Si est pars aliqua temporis aut magnitudinis insensibilis, neque tempus aliquod erit, in quo sentimus, neque magnitudo aliqua, quam sentimus, simpliciter et proprie. Sed in omni tempore, in quo dicimus sentire, sic erimus sentientes, non quod in hoc, sed quod *** huius aliquo, et omnem magnitudinem sentiemus, non quia hanc sentimus (nullum enim totum sentiemus), sed quia aliquid[4] huius. At vero quecumque *** dicimus sentire sic eo quod in parte aliqua ipsum sentire, aut magnitudinem eo quod non totam[5], sed partes ipsorum aliquas sentimus, propter hoc verificamus, quod est aliquod[6] primum tempus[7] eius in quo sentimus, et in magnitu-

[1] insensibile. — [2] sequitur. — [3] hoc. — [4] at. — [5] tota. — [6] *ante* quod. — [7] *répété.*

ἔσ7ι χρόνος, ἐν ᾧ ἐνεργοῦντες καὶ αἰσθανόμενοι λανθάνομεν ἑαυτοὺς ὅτι ἔσμεν, οὐδεὶς ἂν εἴη τῇ αὐτοῦ φύσει χρόνος ἀναίσθητος. Οὐ γὰρ εἰ[1] κοιμώμενοι λανθάνομεν[2] ἑαυτοὺς ὅτι ἔσμεν, ἀναίσθητος[3] οὗτος ὁ χρόνος· ἄλλοι γὰρ ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ αἰσθάνονται, καὶ ἡμεῖς δέ, ἐὰν ἐγρηγορότες ὦμεν[4]. Οὐ γὰρ ὑπὸ[5] τῶν[6] αἰσθανομένων[7] [ἀναίσθητος[8]] κρίνεται ὁ[9] χρόνος, εἰ[10] ὅλως τι ἀναίσθητον[11]· πάντα γαρ ἐν[12] *** [13] ἐκείνοις αἰσθητά[14], καὶ χρώματα καὶ ψόφοι καὶ ὀσμαὶ καὶ χυμοὶ καὶ τὰ ἁπ7ά.

XXXV. 448 a 30-b 4. « ἔτι ... μικρότητα. » Καὶ διὰ ταύτης τῆς ἐπιχειρήσεως ἔτι ταὐτὸν δείκνυσιν, ὅτι[15] μηδεὶς χρόνος ἐσ7ὶν ἀναίσθητος, συναποδείκνυσί τε αὐτῷ[16] ὅτι μηδὲ[17] μέγεθός τι καὶ μέρος αἰσθητοῦ ἀναίσθητον οἷόντε εἶναι τῇ αὐτοῦ φύσει. Ἕπεται γὰρ ταῦτα ἀλλήλοις· καθ' οὓς γὰρ ἀναίσθητά τινα[18] καὶ ἀμερῆ σώματα ἔσ7ι τῇ αὐτῶν

[1] οἱ B. — [2] λανθάνοιμεν NDB. — [3] ἄρα add. NDBCA. — [4] ἦμεν ND. — [5] ἀπό NDBCAM. — [6] οὐκ add. ND. — [7] αἰσθομένων D. — [8] om. NDBCAM. — [9] om. NDB. — [10] ἤ NDBCA. — [11] ἀναίσθηται AM. — [12] om. ND. — [13] Suppléez ἐκείνῳ. — [14] ἀναίσθητα NDBCAM. — [15] γὰρ add. NDBCA. — [16] αὐτὸ ND. pr. B. — [17] μήτε NDBCAM. — [18] τινι ND.

---

tientes latemus nos ipsos quia sumus, nullum utique erit propria natura tempus insensibile. Non enim si dormientes latemus nosmetipsos quia sumus[1], insensibile istud tempus; alii enim in isto tempore sentiunt, et nos autem, si evigilaverimus. Non enim a sentientibus[2] insensibile iudicatur tempus aut omnino aliquid insensibile; omnia enim in illis sensibilia, et colores et soni et odores et tangibilia[3].

XXXV. 448 a 30-b 4.] « Adhuc non utique erit neque tempus « neque res aliqua que sentit aut in quo non sic, quia in huius aliquo « aut quia huius aliquid videt, siquidem est aliqua magnitudo et tem- « poris et rei insensibilis. » Et per hanc argumentationem adhuc idem ostendit. Quod enim nullum tempus sit insensibile simul ostendit cum ipso quod neque magnitudinem aliquam et partem sensibilis[4] in-

[1] scimus. — [2] scientibus non. — [3] sensibilia. — [4] sensibilem.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 448 a 3o-b 4.

φύσει, κατὰ τούτους καὶ κινήσεις εἰσὶν ἀναίσθητοι καὶ χρόνοι. Ἡ δὲ δεῖξις ἀσαφῶς μὲν εἴρηται, ἐκλαβόντι δὲ τὴν διάνοιαν εἴη ἂν τοιαύτη. Εἰ ἔστι μόριόν τι τοῦ χρόνου ἢ τοῦ μεγέθους ἀναίσθητον, οὔτε χρόνος τις ἔσται, ἐν ᾧ αἰσθανόμεθα, οὔτε μέγεθός τι, οὗ αἰσθανόμεθα, ἁπλῶς καὶ κυρίως. Ἀλλ' ἐν παντὶ[1] χρόνῳ, ἐν ᾧ †λέγομεν[2] αἰσθάνεσθαι, οὕτως ἐσόμεθα αἰσθανόμενοι, οὐχ ὅτι ἐν[3] τούτῳ, ἀλλ' ὅτι ἐν[4] τούτου τινί, καὶ παντὸς μεγέθους αἰσθησόμεθα[5], οὐχ ὅτι τούτου αἰσθησόμεθα[6] (οὐδενὸς[7] γὰρ ὅλου αἰσθησόμεθα), ἀλλ' ὅτι τῶν τούτου τινός. Ἀλλὰ μὴν[8] ὅσα ἐν χρόνῳ λεγόμεθα αἰσθάνεσθαι οὕτω[9] τῷ ἐν μορίῳ τινὶ αὐτοῦ[10] αἰσθάνεσθαι, ἢ †μεγεθει[11] τῷ μὴ ὅλων, ἀλλὰ μορίων τινῶν αὐτῶν αἰσθάνεσθαι, διὰ τοῦτο ἀληθεύομεν, ὅτι ἔστι τις πρῶτος χρόνος[12] †τοῦ[13] ἐν ᾧ αἰσθανόμεθα παντί, καὶ ἐπὶ τοῦ μεγέθους, ὅτι ἔστι τι μόριον

[1] παντοὶ A. — [2] Lisez λεγόμεθα. — [3] ἐν... (7) ὅτι om. N. — [4] τῶν NDBCA. — [5] αἰσθανόμεθα D. — [6] αἰσθανόμεθα ND. — [7] οὐδενὸς... αἰσθησόμεθα om. BCAM. — [8] μὴ D. — [9] οὕτω τῷ] τῷ M. οὐ τῷ BCA. οὕτω τὸ D. — [10] αὐτοῦ D. — [11] Lisez μεγέθη. — [12] om. NDBCA. — [13] Lisez τούτου.

---

sensibilem[1] possibile est esse propria natura. Sequuntur[2] enim hec[3] invicem; secundum quos enim insensibilia corpora quedam sunt et impartibilia propria natura, secundum hos et motus sunt insensibiles et tempora. Ostensio autem non manifeste quidem dicta est, excipienti autem intellectum erit utique talis. Si est pars aliqua temporis aut magnitudinis insensibilis, neque tempus aliquod erit, in quo sentimus, neque magnitudo aliqua, quam sentimus, simpliciter et proprie. Sed in omni tempore, in quo dicimus sentire, sic erimus sentientes, non quod in hoc, sed quod *** huius aliquo, et omnem magnitudinem sentiemus, non quia hanc sentimus (nullum enim totum sentiemus), sed quia aliquid[4] huius. At vero quecumque *** dicimus sentire sic eo quod in parte aliqua ipsum sentire, aut magnitudinem eo quod non totam[5], sed partes ipsorum aliquas sentimus, propter hoc verificamus, quod est aliquod[6] primum tempus[7] eius in quo sentimus, et in magnitu-

[1] insensibile. — [2] sequitur. — [3] hoc. — [4] at. — [5] tota. — [6] *ante* quod. — [7] *répété*.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 448 a 30-b 4.

τούτου οὗ πρώτου καὶ παντὸς αἰσθανόμεθα. Πᾶν γὰρ τὸ κατά τι καὶ κατὰ[1] μόριον ἀληθὲς τότε ἔστι λαβεῖν, ὅταν ᾖ λαβεῖν ἐκείνου μόριόν τι, ὃ πρῶτον τοιοῦτόν ἐστι. Λευκόν τε γὰρ κατὰ μόριον τότε ἀληθές ἐστιν, ὅταν ᾖ τι μόριον αὐτοῦ λαβεῖν, ὃ[2] μηκέτι λαβεῖν κατ' ἄλλο[3] καὶ κατ' ἄλλο μόριον λευκὸν[4] ἔστιν, ἀλλ' ἁπλῶς τε καὶ πρώτως[5]· καὶ κινεῖσθαι[6] κατὰ μόριον[7] τότε λέγεται ἀληθῶς, ὅταν ᾖ τι[8] μόριον αὐτοῦ λαβεῖν, ὃ[9] πᾶν, ἀλλ'[10] οὐ κατὰ μόριον αὐτοῦ κινεῖται. Ἔνθα[11] γὰρ οὐδέν[12] ἐστι μόριον, καθ' οὗ τὸ κατηγορούμενον ὅλου, ὡς κατὰ μόριον αὐτοῦ, ὑπάρχον[13] ὅλως[14] τε καὶ πρώτως κατηγορηθήσεται, [ἐπὶ[15]] τούτων οὐκ ἀληθὲς[16] τὸ κατὰ μόριον αὐτοῖς ὑπάρχειν ἐκεῖνο ὃ κατηγορεῖται. Ὡς οὖν ἐπὶ τῶν ἄλλων, οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν προκειμένων ἕξει. Εἰ γὰρ μηδὲν εἴη τοιοῦτον μήτε ἐν χρόνῳ μήτε ἐν αἰσθητῷ, ἐν ᾧ πρώτῳ αἰσθησόμεθα ἢ

[1] τι add. BCAM. — [2] ὁ... (7) λαβεῖν om. BCA. — [3] ... M. — [4] λευκὸν ἐστιν] λευ...στιν M. — [5] πρώτως καὶ] πρ... M. — [6] κεκινῆσθαι BCAM. — [7] μόριον τότε] μόρι... M. — [8] τι μόριον] ...ριον M. — [9] μὴ add. NDBCAM. — [10] ἀλλ' οὐ] ἀλλὰ NDBCA. — [11] ἔνθεν D. — [12] οὐδέν ἐστι] οὐδ' ἂν ἐπὶ D. — [13] ὑπάρχει NDBCA. — [14] ὅλου NDBCAM. — [15] om. NDBCAM. — [16] ἀληθῶς NDBCA.

---

dine, quia est aliqua pars huius quam primam[1] et omnem sentimus. Omne enim quod secundum aliquid et secundum partem verum tunc est accipere, quando fuerit[2] accipere illius partem aliquam, que[3] primo talis est. Album enim secundum partem tunc verum est, quando sit[4] aliquam partem accipere, que non iam accipiatur secundum aliud et secundum aliam partem album est, sed simpliciter et primo; et moveri secundum partem tunc dicitur vere, cum sit aliquam partem ipsius[5] accipere, que tota, sed non secundum partem ipsius movetur. Ubi[6] enim nulla est pars, de[7] qua tota predicatum, ut secundum partem ipsius, existens omnino et primo predicabitur, de hiis non vere secundum partem ipsis existere illud quod predicatur. Ut igitur in aliis, sic et in propositis habebit. Si enim nullum fuerit tale neque in tempore*** in sensibili, in quo primo sentimus aut quod primum,

[1] prima. — [2] fuit. — [3] quam. — [4] sic. — [5] ipsis. — [6] unius. — [7] a.

οὐ[1] πρώτου, οὐδὲ[2] [ἂν[3]] τὸ κατὰ μόριον τοῦ χρόνου αἰσθάνεσθαι ἢ μορίου τινὸς τοῦ μεγέθους εἴη ἀληθές. Ἀναιρουμένου γὰρ τοῦ πρώτως, ἀναιρεῖται καὶ τὸ κατ' ἄλλο. Ἀλλὰ μὴν ἀναιρεῖται τὸ πρώτως, εἰ χρόνος τις εἴη ἀναίσθητος ἢ[4] μέγεθος. Πᾶς γὰρ ὁ λαμβανόμενος χρόνος ἕξει τινὰ ἐν αὑτῷ μόρια ἀναίσθητα, ὥστε ἐν οὐδενὶ οὕτως[5] αἰσθησόμεθα, ὡς πρώτως ἐν αὐτῷ αἰσθάνεσθαι, ἀλλ' ὡς ἔχοντι ἐν αὑτῷ μόρια ἐν[6] οἷς αἰσθανόμεθα. Ὁμοίως καὶ πᾶν μέγεθος ἕξει τινὰ μόρια ἀναίσθητα, ὥστε οὐδὲ[7] μεγέθους τινὸς αἰσθησόμεθα τῷ[8] ὅλου αἰσθάνεσθαι, ἀλλὰ τῷ[9] ἔχειν τινὰ μόρια αὐτοῦ αἰσθητά. Οὔτε ἄρα ἐν χρόνῳ πρώτῳ τινὶ αἰσθησόμεθα, οὔτε πρώτως τινὸς αἴσθησιν ἕξομεν· ***[10] μὴ πρώτως τινός[11], οὐδέ τινος κατὰ ἄλλο τῶν ἐν οἷς οὐκ ἔστι τὸ πρώτως. Οὔτε ἄρα ἐν χρόνῳ αἰσθησόμεθα οὔτε μεγέθους τινός. Ὅτι δὲ εἰ ἔστι χρόνος τις

[1] οὐ ND. pr. B. — [2] οὐδὲν NDBCAM. — [3] om. NDBCAM. — [4] ἢ A. — [5] ὅπως ND. πως BCA. — [6] ἐν οἷς αἰσθανόμεθα] ἀναίσθητα BCAM. — [7] οὐδέν ND. — [8] τῷ... (9) αἰσθησόμεθα répété D. — [9] τοῦ NDBCA. — [10] Suppléez quelque chose comme ἀλλ' εἰ. — [11] μηδέ τινος add. NDBCAM.

---

neque utique eas que secundum partem temporis sentire aut partem aliquam magnitudinis verum erit. Interempto enim primo, interimitur et quod secundum aliud. At vero interimitur quod primo, si tempus aliquod sit insensibile aut magnitudo. Omne enim acceptum tempus habebit aliquas in ipso partes insensibiles; quare neque in[1] nullo aliqualiter sentiemus, quare primo in ipso sentiatur, sed ut habente in ipso partes, in quibus sentimus. Similiter et omnis magnitudo habebit partes aliquas insensibiles; quare neque magnitudinem aliquam sentiemus per hoc quod tota sentiatur, sed in habendo quasdam partes ipsius sensibiles. Neque igitur in tempore aliquo primo sentiemus[2], neque primo alicuius sensum habebimus, non primo neque secundum aliud eorum in quibus non est quod primo. Neque igitur in tempore sentiemus neque magnitudinem aliquam. Quod au-

[1] *répété.* — [2] sentimus.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 448 b 4-5.

ἀναίσθητος ἢ μέγεθος τῇ αὑτοῦ φύσει, οὔτε ἐν χρόνῳ τινὶ πρώτῳ οὔτε μεγέθους τινὸς πρώτως[1] αἰσθησόμεθα, αὐτὸς οὕτω δείκνυσιν.

XXXVI. 448 b 4-12. « εἰ ... αἰσθάνεσθαι. » (4-5. « εἰ ... τινί. ») Διὰ γὰρ τούτων τὸ προκείμενον δείκνυσιν ἐπὶ σΊοιχείων, ὅτι μήτε τις χρόνος πρώτως ἔσΊαι, ἐν ᾧ τις αἰσθήσεται[2], μήτε αἴσθητόν τι, ὃ[3] μὴ τῷ[4] τούτου [τι[5]] αἰσθητὸν[6] εἶναι αἰσθητόν ἐσΊιν[7], ἀλλὰ καθ' αὑτό. Σφοδρα δ'[8] ἐπιτετμημένως τὴν δεῖξιν ποιεῖται. Ὃ δὲ λέγει τοιοῦτόν ἐσΊιν. Εἰ ἔσΊι τις ἀναίσθητος χρόνος[9], δηλονότι καὶ ἐν τούτῳ ἔσΊαι ἀναίσθητός τις χρόνος, ἐν ᾧ συνεχῶς αἰσθανόμεθά τινος· ἔσΊαι[10] οὗτος[11] [AB[12]]. Ὁμοίως καὶ εἰ ἀναίσθητόν τι ἔσΊι, τοῦ αἰσθητοῦ μέρος[13] ἔσΊαι καὶ ἐν τούτῳ[14] οὗ αἰσθανόμεθα ἐν[15] τῷ AB[16] χρόνῳ[17]· ἔσΊαι[18] τὸ μέγεθος AB[19].

[1] πρώτου D. — [2] αἰσθάνεται NDBCA. — [3] ᾧ BCA. — [4] τῶν NDBCA. τῷ τῶν M. — [5] om. NDBCAM. — [6] αἰσθητῶν NDBCAM. — [7] om. NDBCA. — [8] δὲ ND — [9] om. D. — [10] del. M. — [11] οὕτως οὖν M. οὕτως NDBCA. — [12] AB] om. NDBCAM. — [13] μέρους NDBCA. — [14] τούτοις N. — [15] del. M. — [16] AB] αὐτῷ NDBCAM. — [17] ἀναίσθητά τινα μόρια add. NDBCAM. — [18] ἔσΊω (ἔσΊαι M.) καὶ τούτου οὗ αἰσθανόμεθα ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ NDBCAM. — [19] AB] αὐτὸ NDBCA.

---

tem, si est tempus aliquod insensibile aut magnitudo ipsius[1] natura, neque in tempore aliquo primo neque magnitudinem aliquam primam sentiemus, ipse sic ostendit.

XXXVI. 448 b 4-12.] « Si enim totam videt et sentit idem continue tempus sic eius quod in hoc aliquo, auferatur GB in quo sentiebat. » (4-5.) Per hoc tamen propositum ostendit in elementis, quod neque aliquod tempus primo erit[2], in quo aliquis sentiet, neque sensibile aliquid, eo quod non sit sensibile, eo quod huius aliquid sensibile est, sed secundum se. Valde autem fit[3] ostensionem facit. Quod autem dicit tale est. Si est aliquod insensibile tempus, in quo continue sentimus aliquid, palam quod et in hoc erit aliquod insensibile tempus, in *** continue sentimus aliquid; erit istud AB. Similiter et *** insensibile est aliquid, sensibilis pars erit et in hoc quod[4] sentimus

[1] ipsa. — [2] erat. — [3] *sic.* — [4] quam.

Τοῖς γὰρ αὐτοῖς στοιχείοις χρῆται καὶ ἐπὶ τοῦ χρόνου καὶ ἐπὶ τοῦ αἰσθητοῦ. Θηλυκῶς δὲ ἐκφέρει τὸ αἰσθητὸν ὃ λαμβάνει μέγεθος, λέγων « ἐν ταύτης[1] τινὶ ἢ[2] ταύτης †πως[3], » ἐπὶ γραμμῶν[4] τε τὴν δεῖξιν ποιούμενος, καὶ ὄντος καὶ τοῦ χρόνου γραμμῆς ἐφ' ἧς πρώτως †Β[5] καὶ τοῦ μεγέθους ὁμοίως. Εἰπὼν δὲ « εἰ γὰρ τὴν ὅλην ὁρᾷ » ἐπὶ τοῦ ὁρωμένου μεγέθους, ἐπὶ τοῦ χρόνου πάλιν τὰ αὐτὰ λέγων οὕτως εἶπε « καὶ αἰσθάνεται τὸν αὐτὸν συνεχῶς χρόνον, » ἀντὶ μὲν τοῦ ὁρᾶν τὸ « αἰσθάνεσθαι, » ἀντὶ δὲ τοῦ ὅλου « τὸν αὐτὸν[6] συνεχῶς χρόνον. » Ἶσον[7] γὰρ τοῦτο τῷ ὅλῳ τινὶ χρόνῳ. (448 b 5-8. « Ἀφῃρήσθω... αὐτοῦ. ») Ἃ λαβών, ἀφαιρεῖ ἀπὸ τοῦ χρόνου τοῦ[8] ΑΒ τὸ ΓΒ, ὃ[9] μὲν[10] ἐν ταύτῃ ἐστὶν ἐπὶ τοῦ χρόνου καὶ τῆς κατὰ τοῦτο γραμμῆς· λέγει δὲ τὸ « ταύτης τι[11] » ἐπὶ τοῦ ὁρωμένου μεγέθους. Πῶς δὲ τὸ[12] ὁρώμενον κατὰ μέρος ὁρᾶται ἔδειξεν ἐπὶ τῆς γῆς, ὥσπερ τὸν χρόνον ἐπὶ τοῦ ἐνιαυτοῦ· τὴν μὲν γὰρ γῆν ὁρᾷ

[1] ταύτῃ D. — [2] om. D. — [3] Lisez τι. — [4] γραμμῆς BCAM. — [5] ὢ ND. om. CA. Lisez AB. — [6] αὐτόν D. — [7] ἴσον D. — [8] τοῦ ΑΒ τὸ ΓΒ] τοῦ αὐτοῦ τὸ γὰρ NDBCA. — [9] τὸ NDBCAM. — [10] οὖν add. NDBCAM. — [11] om. NDBCA. — [12] om. NDBCA.

---

in AB tempore; erit AB magnitudo. Eisdem enim elementis utitur in tempore et in sensibili. Feminine autem effert sensibile[1] quod accipit magnitudinem dicens « in huius aliquo aut huius aliqualiter » in lineis ***, existente et tempore linea a qua primum B, et magnitudine similiter. Et cum dicit « si enim totam videt » de visibili magnitudine, de tempore iterum eadem dicens sic dixit « et sentit idem continue tem- « pus, » *** videre « sentire » pro[2] autem toto « idem[3] continue tempus. » Equale enim hoc toti cuidam[4] tempori. (448 b 5-8.) Que cum accepisset, aufert a tempore AB GB[5], quod quidem in hac est in tempore et eius que secundum hoc linee; dicit hoc autem « huius ali- « quid » in visibili magnitudine. Qualiter autem quod videtur secundum partem videtur, ostendit in terra, sicut tempus in anno; terram enim

[1] insensibile. — [2] pro autem toto] autem per totum. — [3] autem. — [4] qui. — [5] GB]. g. d.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.
—
448 b 5-8.

τις, ὅτι τόδε[1] τι μέρος αὐτῆς, ἐν δὲ τῷ ἐνιαυτῷ βαδίζει, ὅτι[2] ἐν τῷδέ[3] τῳ μέρει αὐτοῦ. Τὸ δὲ « οὐκοῦν ἐν ταύτης[4] τινὶ ἢ ταύτης τι[5] » ἐξηγητικόν[6] ἐσ7ι τοῦ πῶς λέγεται τὸ[7] « ἐν †τούτῳ[8] τινί, » ὡς ἂν εἰ ἔλεγεν· οὐκοῦν τοιοῦτόν ἐσ7ι τὸ ἐν ταύτης τινὶ καὶ ταύτης τι, ὁποῖον[9] †δέ[10] ἐσ7ιν, ὅταν ἐπὶ τῆς γῆς λέγωμεν ὅτι[11] ὁρᾶται ἁπλῶς· τῷ[12] γὰρ μόριον αὐτῆς ὁρᾶσθαι[13] οὕτω λέγεται ὁρᾶσθαι ἡ γῆ· ὁμοίως καὶ ἐν τῷ ἐνιαυτῷ λέγεται τῷδε[14] τὰ Ὀλύμπια, ὅτι[15] ἐν τῷδέ[16] τῳ μορίῳ αὐτοῦ. Εἰ οὖν τις[17] ὅλης τῆς AB ἐν τῷ AB χρόνῳ συνεχῶς αἰσθάνεται, ἔχει δὲ ὁ χρόνος ἐν αὐτῷ μόριά τινα †αἰσθητὰ[18] (τούτου γὰρ δηλωτικὴ ἡ λέξις ἡ λέγουσα « οὕτω[19] « †τοῦ[20] ἐν τούτου[21] τινί), » εἰ[22] δὴ ἔχει ὁ[23] AB χρόνος[24], ἐν ᾧ συνεχῶς κεῖται[25] αἰσθάνεσθαί τινος, ἀναίσθητά τινα ἐν[26] αὐτῷ, ἀφῃρήσθω ταῦτα·

[1] τόδε τι] τὸ δέ τι NDBCAM. — [2] ὅτε BCAM. — [3] [τῷ δέ τῳ] τῷδε τῷ NDBCAM. — [4] ταύτῃ D. — [5] om. NDBCA. — [6] ἐξηγητέον N. — [7] om. D. 448 b 2. — [8] Lisez τούτου. — [9] ὁποῖα BCA. — [10] Lisez δή. — [11] τὸ BCA. — [12] ᾧ D. — [13] ἀρᾶσθαι D. — [14] τὸ δὲ ND. τῷ δὲ AM. — [15] ὅτ' D. — [16] [τῷ δέ τῳ] τῷδε τῷ NDBCAM. — [17] τῆς CAM. — [18] αἰσθητικὰ D. Lisez ἀναίσθητα. — [19] οὕτως ND. — [20] del. M. Lisez τῷ. — [21] τούτῳ ND. — [22] εἰ δὴ] ἤδη NDBCAM. — [23] ἡ NDBCAM. — [24] χρόνον NDBCA. — [25] τι add. NDBCAM. — [26] τῷ add. D.

---

videt aliquis, quia aliquam partem ipsius, in anno autem vadit, quia in aliqua parte ipsius. Hoc autem « igitur in huius aliquo aut huius « aliquid » expositivum[1] est huius scilicet qualiter dicitur « in hoc ali- « quo, » tamquam utique si diceret : igitur tale est quod in huius *** aliquid, quale autem est, quando[2] in terra dicamus quia videtur simpliciter; eo enim quod pars ipsius videatur, sic dicitur videri[3] terra : similiter et in anno dicuntur Olimpia, quia in hac parte ipsius. Si igitur aliquis in AB tempore continue sentit, habet autem in se tempus aliquas partes sensibiles (huius enim manifestativum dictio dicens « sic eius « quod in hoc aliquo »), si igitur AB habet tempus, in quo continue positum[4] est sentire aliquid, insensibilia aliqua in se[5], auferantur[6]

[1] expositum. — [2] quod. — [3] videre. — [4] possint. — [5] c. — [6] afferantur.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.

448 b 5-8.

†καὶ[1] ᾖ[2] τοῦτο τὸ ΓΒ μέρος τοῦ ΑΒ χρόνου, ἀφαιρεθέντος[3], δῆλον ὅτι ἐν τῷ καταλειπομένῳ[4] τῷ[5] ΑΓ τοῦ αὐτοῦ αἰσθήσεται. Ἐν γὰρ τούτῳ τῷ μορίῳ ἀναισθήτῳ ὄντι οὐδενὸς ᾐσθάνετο, οὐδὲ[6], †συνημμένον[7] τῷ χρόνῳ ἐν ᾧ ᾐσθάνετο, ἐν τούτῳ τι αἰσθάνεται[8], τῷ[9] ἐν τούτου[10] τινὶ αἰσθάνεσθαι· τοῦ γὰρ ΑΒ χρόνου τὸ[11] μόριον τὸ ΑΓ, ἐν ᾧ αἰσθάνεται, ***[12]· τούτου[13] γὰρ[14] ἐν τῷ †Β[15] χρόνῳ αἰσθάνεσθαι ἔκειτο. Ἀσαφῆ δὲ τὴν λέξιν ἐποίησεν αὐτὸς τόν τε χρόνον θηλυκῶς σχηματίσας καὶ συμπλέξας ἅμα καὶ τὴν ὁρωμένην γῆν, ὡς τοῦ αὐτοῦ συμβαίνοντος καὶ ἐπὶ τοῦ ὁρωμένου, ὅπερ ἐδείχθη καὶ ἐπὶ τοῦ χρόνου, ἐν ᾧ ἐτέθη ὁρᾶσθαι τὸ ὁρώμενον ἔχον ἐν αὐτῷ[16] ἀναίσθητα. Ἀφαιρεθέντων οὖν[17] τούτων, ἔστω πάλιν τὸ †ΓΒ[18] τὸ καταλειπόμενον· ὁμοίως καὶ ὡς τὸ αὐτὸ ὁραθήσεται, τῷ τὰ ἀναίσθητα μόρια μηδέ, ὅτε[19] ἦν σὺν τῷ ὅλῳ, συντελεῖν[20] τι εἰς τὴν γινομένην αἴσθησιν αὐτοῦ. Ὅλον ἄρα τὸ ΑΒ ἑωρᾶτο οὐ καθ'[21] αὐτό,

[1] Lisez κἂν. — [2] εἰ NDBCA. — [3] ἀφαιρεθῇ NDBCA. — [4] καταλοπομένῳ ND. — [5] τοῦ NDBCA. — [6] τὸ add. NDBCAM. — [7] Lisez συνημμένου. — [8] αἰσθάνηται A. — [9] τοῦ NBCA. τῷ... (5) αἰσθάνεσθαι om. D. — [10] τούτῳ BCA. — [11] om. ND. — [12] Suppléez quelque chose comme καὶ τοῦ ΑΒ μεγέθους τὸ μόριον οὗ αἰσθάνεται. — [13] του avec τ sur l'υ C. τούτῳ A. — [14] οὐκ NDBCAM. — [15] ο surmonté d'un trait horizontal ND. ᾧ BCAM. Lisez ΑΒ. — [16] ἑαυτῷ ND. — [17] del. M. — [18] ΓΒ]. Lisez ΑΓ. — [19] ὅτι D. — [20] τελεῖν NDBCA. — [21] om. D.

---

hec; et sit hoc GB pars ipsius AB temporis, ablati, videlicet in relicto ipsius AG[1] idem sentiet. In hac enim parte insensibili existente nichil sentiebat, neque coniunctum tempori in quo sentiebat, in hoc aliquid sentit,*** in huius aliquo sentit; pars enim AB*** in quo sentit: hoc enim in B tempore sentire ponebatur. Obscuram autem dictionem faciens ipse tempus feminine figuravit et copulavit simul visam terram, tamquam idem accidat et in visibili, quod quidem ostensum et in tempore, in quo positum est videri visibile habens in ipso insensibilia. Ablatis hiis, sit[2] igitur GB relictum; similiter et ut idem videbitur, eo quod insensibiles partes neque, quando erant cum toto, faciebant ad ipsius sensum factum. Totum igitur AB videbatur non

[1] AG]. a. d. — [2] sic.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 448 b 5-8.

ἀλλὰ τῷ[1] τούτου τι ὁρᾶσθαι. Καὶ τὸ μὲν δεικνύμενον τοῦτο. Αὐτὸς δὲ οὕτως εἴρηκεν « οὐκοῦν ἐν ταύτης[2] τινὶ ἢ ταύτης τι, » τὸ μὲν « ἐν[3] ταύτης τινὶ » τῆς κατὰ τὸν χρόνον διαστάσεώς τε[4] καὶ συνεχείας λέγων, τὸ δὲ « ταύτης τι » τῆς τοῦ ὁρωμένου διαστάσεως. Ἔστι γὰρ τὸ συμπέρασμα τῶν δεδειγμένων[5] τὸ[6] μήτε ἐν τῇ κατὰ τὸν χρόνον διαστάσει τὴν[7] AB ὅλην[8] ὁρᾶν τὸν[9] ὁρῶντα, ἀλλ' ὅπως ἐν ταύτῃ ἐστίν[10], ἐν ταύτης τινί, μήτε τὴν τοῦ ὁρωμένου διάστασιν τὴν AB ὅλην ὁρᾶσθαι, ἀλλὰ τῷ ταύτης τι. Ἀφ'[11] ἑκατέρας[12] γὰρ ***[13] διαστάσεως ἀφαιρεθείσης τῆς ΓB διαστάσεως ἀναισθήτου οὔσης, ἡ καταλειπομένη διάστασις οὐδὲν ἐμειοῦτο, οὔτε ἡ ἐν χρόνῳ καθ' ἣν ἑώρα οὔτε ἡ ἐν τῷ ὁρατῷ ἥτις ἦν ὁρωμένη[14]. Διὰ βραχέων [δὲ[15]] ταῦτα[16] [ἐκτιθέμενος[17]] ὑπομιμνήσκει ἡμᾶς πῶς λέγεται τὸ κατ' ἄλλο ὁρᾶσθαί τι καὶ μὴ πρώτως[18] μηδ' ἐν χρόνῳ

[1] τῶν add. NDM. — [2] ταύτῃ D. — [3] om. NDBCAM. — [4] om. CA. — [5] δεδειγμένον C. δεδηγμένον A. — [6] τῷ D. — [7] τῇ ND. — [8] ὅλη ND. — [9] τὸν ὁρῶντα] τὸ ὁρᾶν NDB. om. CAM. — [10] ἔστω NDBCA. — [11] ἀφ' ἑκατέρας] ἐφεκατέρα BCA. — [12] ἑκατέρου D. — [13] Suppléez τῆς. — [14] τῶνδε add. NDBCAM. — [15] om. NDBCAM. — [16] ταῦθ' BCAM. — [17] om. NDBCAM. — [18] πρώτους D.

---

secundum se, sed eo quod huius aliquid videatur. Et quod quidem ostenditur hoc est. Ipse autem sic dixit « igitur in huius aliquo aut « huius aliquid, » hoc quidem « in hoc aliquo » dimensionis[1] secundum tempus et continuitatis[2], hoc autem « huius aliquid » visibilis dimensionis. Est enim conclusio ostensorum quod neque in dimensione secundum tempus AB totam[3] videat videns, sed ut in hac fit, in huius aliquo, neque visibilis[4] dimensio AB tota videatur, sed[5] huius aliquid. Ab utraque enim dimensione[6] ablata[7] GB dimensione insensibili existente, relicta dimensio[8] nichil diminuta[9] est, neque in tempore secundum quod videbat, neque in visibili ***. Breviter autem hoc exponens*** nobis qualiter dicitur secundum aliud aliquid videri

[1] discentionis. — [2] incontinuitatis. — [3] tota. — [4] divisibilis. — [5] et. — [6] discentione. — [7] ablta. — [8] discentione. — [9] diminuta est] diminuitatem.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.

448 b 8-12.

πρώτῳ, ἀλλὰ[1] †τῶν[2] τούτου τινί, δεικνὺς ὅτι τὸ ἐπὶ τῶν δεδειγμένων συμβαῖνον ὅμοιον τούτοις ἐσΊί. Λέγει γὰρ « ὥσπερ τὴν γῆν ὁρᾷ ὅλην, ὅτι τι[3] αὐτῆς, καὶ ἐν τῷ ἐνιαυτῷ βαδίζει, ὅτι[4] ἐν τῷδε τῷ μέρει αὐτοῦ· » ὡς γὰρ ἐπὶ τούτων ἔχει, οὕτω γίνεται καὶ ἐπὶ παντὸς χρόνου, ἐν ᾧ τις αἰσθάνεται, καὶ ἐπὶ παντὸς μεγέθους, οὗ τις αἰσθάνεται. (448 b 8-12. « ἀλλά... αἰσθάνεσθαι. ») Ἃ ἐν μέσῳ θείς, ὧν ἔλαβε συμπερασμάτων[5] †δι'[6] †αὐτοῦ « οὐκοῦν ἐν ταύτης[7] τινὶ ἢ ταύτης τι » τὴν αἰτίαν ἀποδίδωσι λέγων· ἀλλὰ μὴν ἐν τῷ ΒΓ οὐδὲν αἰσθάνεται. Τῷ ἄρα ἐν τούτου τινὶ τοῦ ΑΒ χρόνου αἰσθάνεσθαι ἐν τῷ ΒΓ μορίῳ οὐκ αἰσθάνεται. Αἰσθάνοιτο ἂν ***[8] ἐν τῷ ΑΒ χρόνῳ οὕτως αἰσθανόμενος, ὅτι ἐν μορίῳ τοῦ χρόνου αἰσθάνεσθαι λέγεται τοῦ ὅλου, οὐχ[9] ὡς ἐν μορίῳ[10] χρόνου μορίου τοῦ[11] αἰσθητοῦ[12] αἰσθανόμενος, ἀλλ'[13] ὡς ἐν τῷ μορίῳ τοῦ ὅλου. Δείξας δὲ τοῦτο, τὸ[14] ἑπόμενον καὶ ἐπὶ τοῦ Α†Β[15] χρόνου, ὃς ἦν μόριον τοῦ χρόνου, ἐν ᾧ ἔδοκει αἰσθανόμενος τοῦ ὅλου ἐν τῷ ὅλῳ αὐτῷ[16] αἰσθά-

[1] τῷ add. ND. — [2] Lisez τῷ ἐν. — [3] Post αὐτῆς M. δι' BCAM. τε δι' ND. Peut-être faut-il lire τοδί. — [4] ὅτε D. — [5] συμπέρασμα τῶν NDBCA. σύμπερασμάτων τῶν M. — [6] δι' αὐτοῦ] Lisez διὰ τοῦ. — [7] ταύτῃ D. — [8] Suppléez οὖν. — [9] οὐχ... (12) ὅλου om. BCA. οὐχ ὡς]... M. — [10] τοῦ add. MND. — [11] ... M. — [12] αἰσθανομένου MND. — [13] ἀλλ' ὡς] ....s M. — [14] om. BCA. — [15] Lisez Γ. — [16] αὐτοῦ BCA.

---

et non primo neque in tempore primo, sed eo quod horum***, ostendens quod in ostensis accidens hiis simile est. Dicit enim « sicut terram videt totam, quia aliquid ipsius***; » sicut enim in hiis habet, sic et in omni tempore in quo quis sentit, et in omni magnitudine quam quis sentit. (448 b 8-12.) Que in medio ponens, quarum[1] *** conclusionum per ipsum « igitur in huius aliquo aut huius aliquid » causam reddit dicens : at vero in BG nichil sentit. Igitur in huius[2] aliquo AB temporis *** sentire dicitur, non ut in parte[3] temporis partem sensibilis sentiens, sed ut in parte tocius. Et[4] cum hoc ostendisset, consequens et in AB tempore, quod erat pars temporis, in quo videbatur sen-

[1] quorum. — [2] hoc. — [3] partem. — [4] hoc *add.*

νεσθαι (πάλιν γάρ[1] *ἐπεὶ καὶ ἐν τούτῳ ἐσΊί τινα ἀναίσθητα*[2] *μέρη, ἀφαιρεθέντων ἐκείνων,* ***[3] *τῷ καταλειπομένῳ μέρει αὐτοῦ ἔσΊαι αἰσθανόμενος, ὥσΊε οὐκ ἐν τῷ ὅλῳ πρώτως) εἰπών, τὸ ἐπὶ πάντων τοῦτο ἔσεσθαι τῶν τε χρόνων καὶ τῶν ὁρωμένων ἐδήλωσεν εἰπών· « αἰεὶ γὰρ ἔν τινι καί τινος, ὅλου δὲ οὐκ ἔσΊιν αἰσθάνεσθαι. »* Ὃ[4] *εἴη ἂν δεικτικὸν τοῦ μήτε χρόνον τινὰ ἔσεσθαι*[5], *ἐν ᾧ πρώτως αἰσθησόμεθα*[6], *μήτε*[7] *αἰσθητόν, οὗ πρώτου*[8] *καὶ ὅλου αἰσθησόμεθα.* Μὴ *ὄντος δὲ τοῦ πρώτως, οὐδὲ τὸ κατ' ἄλλο ἂν εἴη· τὸ γὰρ κατ' ἄλλο ἀληθές, ὅτι ἔσΊι τι, ὃ πρῶτον καὶ καθ' αὑτὸ τοιοῦτόν ἐσΊιν.*

448 b 5-12. Ἢ *διὰ τὸ* †*μὴ*[9] *ἔχειν ἐν*[10] *αὐτῷ αἰσθητά τινα τὸν χρόνον, ἀληθὲς τὸ γίνεσθαι τὴν αἴσθησιν ἐν αὐτῷ τινος τῷ ἐν τούτου τινὶ αἰσθάνεσθαι.* Εἰ *δὲ τοῦτο ἀληθές, ἔσΊαι τε*[11] *ἀφαιρεῖν τὸ*[12] †*ἔσΊιν*[13] *ἀεὶ*

[1] del. M. — [2] *αἰσθητὰ* ND pr. BCA. — [3] Suppléez *ἐν*. — [4] *ἢ* NBCA. *ἢ* D. — [5] *αἰσθέσθαι* ND pr. BCA. — [6] *..os* add. M. — [7] *μήτε...* (7) *αἰσθησόμεθα* om. NDBCA. — [8] *..ώτου* M. — [9] Effacez. — [10] *ἐν αὐτῷ*] *ἐνταῦθα* BCA. — [11] om. ND. — [12] *τὸ...* (323, 1) *αὐτοῦ*] *..εῖ αὐτοῦ ἀφαιρεῖν* M. — [13] Lisez *αἰσθητὸν*.

---

tiens in toto ipso sentire (quoniam enim et in hoc sunt quedam sensibiles partes, ablatis illis, reliqua parte ipsius erit sentiens, quare non in toto primo) dicens, hoc fore in omnibus temporibus et visibilibus declaravit dicens « semper enim in aliquo et alicuius, totum « autem non contingit. » Quod erit utique ostensivum[1] eius quod nullum[2] tempus sit, in quo primo sentiamus, neque sensibile, quod primo et totum sentiamus. Non existente autem quod primo, neque quod secundum aliud utique erit; quod enim secundum aliud verum, quia est aliquid, quod primo et secundum se tale est.

448 b 5-12.] Aut quia non habet sensibilia aliqua tempus, verum fieri sensum[3] alicuius in ipso, eo quod sentiatur in huius aliquo. Si autem hoc verum, erit aufferre hoc semper ipsius et querere qualiter

[1] ostensurum. — [2] multum. — [3] sensus.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS — 448 b 5-12.

αὐτοῦ[1] *καὶ ζητεῖν πῶς ἐν πρώτῳ αὐτῷ αἰσθάνεται*[2] *†οὖ*[3] *τὰ ἀναίσθητα τοῦ χρόνου χωρίζοντας, ὅτι μηδὲ οἷόντε ἄλλο μόριόν τι ἀπ' αὐτῶν †ἀφαιροῦντας*[4], *ἐπεὶ ἐφ' οὗ ἀληθὲς τὸ κατὰ μόριον εἶναί τι, ἀληθὲς ἐπὶ τούτου*[5] *καὶ τὸ ἀφαιρεῖσθαί τι μόριον, καθ' ὃ τοιοῦτον τὸ ὅλον. Δύναται* ***[6] *τὸ* ΓΒ *ἀπὸ τοῦ* ΑΒ *χρόνου παντὸς, ἐν ᾧ ἔκειτό τις αἰσθάνεσθαι, τῷ ἐν μέρει τινὶ αἰσθάνεσθαι αὐτοῦ*[7], *†ἀφαιρεῖν*[8], ***[9] *οὕτω*[10] *τὸ ἐν ᾧ οὐκ ᾐσθάνετο αὐτοῦ μέρει· οὐδὲ γὰρ ἔτι τοῦτο ἀποκρίνεται καὶ χωρίζεται. Ἀλλ' ἐπεὶ ἐν τῷ ὅλῳ κεῖται αἰσθάνεσθαι τῷ*[11] *ἐν τούτου τινί, μέρος αὐτοῦ λαβὼν τὸ* ΓΒ *ὁρᾷ εἰ ἐν ταύτῳ πρώτῳ δύναται αἰσθάνεσθαι, εἶτα λέγει ὅτι μὴ οἷόντε*[12] *μηδὲ*[13] *ἐν τῷ* ΓΒ *οὕτως αἰσθάνεσθαί τινος, ὡς ἐν πρώτῳ τούτῳ. Εἰ γάρ εἰσι χρόνοι τινὲς ἀναίσθητοι, καὶ ἐν τῷ* ΓΒ *ἔσονται, ὥστε καὶ ἐν τούτῳ αἰσθήσονται οὕτως, ὡς*[14] *ἐν τούτου*[15] *τινί*

[1] *αὐτὸν* D. — [2] *αισθανεσθαι* NDBCA. — [3] Lisez *οὐ*. — [4] Lisez *ἀφαιρεῖν*. — [5] *τούτῳ* ND.— [6] Suppléez quelque chose comme *γοῦν*. — [7] *αὐτοῦ*... (8) *αἰσθάνεσθαι* répété D.— [8] Lisez *ἀφαιρεῖσθαι*. — [9] Il manque quelque chose comme *ἀλλ' οὐχ*. — [10] *οὕτως* ND. — [11] *τῷ... τινὶ*] *τῷ ἐν τῷ τῶν τούτου αἰσθάνεσθαί τινι* M. *τὸ ἐν τῷ τῶν τούτου τινι* ND. *τὸ ἐν τῷ τῶν τούτου τί ᾗ* BCA. — [12] *τι* add. BCA. — [13] *μηδὲν* NDBCA. del. M. — [14] om. BCA. — [15] *τῷ τῶν τούτου* NDB. *τῷ τούτων* CAM.

---

in primo ipso sentitur insensibilia temporis separantes, quia non est possibile aliam partem aliquam*** verum[1] in hoc et aufferri aliquam partem, secundum quam tale[2] totum. Auferre[3] potest GB ab AB tempore toto, in quo quis ponebatur sentire, eo quod in parte aliqua sentiebatur ipsius, sic in qua parte ipsius non sentiebatur; neque enim iam hoc segregatur et separatur. Sed quoniam in toto positum[4] est sentiri eo quod in huius aliquo, partem ipsius accipiens GB videt *** in toto primo potest sentire, deinde dicit quod neque possibile neque in GB sic[5] sentire aliquid, sicut in primo isto. Si enim sunt tempora aliqua insensibilia, in GB erunt, quare et in hoc sentient, sicut in

[1] veram. — [2] quale. — [3] autem *et ante* totum. — [4] positum est] possint. — [5] sit.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.
—
448 b 5-12.

καὶ ἐν τῷ AB ἄρα ἐλέγετο τὸ αἰσθάνεσθαι. Ὡς δὲ ἐπὶ τοῦ BΓ μορίου τοῦ AB χρόνου ἔχει, οὕτως ἔχει καὶ ἐπὶ τοῦ AΓ μορίου αὐτοῦ. Οὐδὲν γὰρ ἐν ἐκείνῳ ὅλῳ οὐδὲ πρώτῳ αἰσθήσεται[1], ἀλλὰ τῷ[2] ἐν μορίῳ αὐτοῦ, καὶ τοῦτο ἐφ' ἑκάστου τῶν λαμβανομένων μορίων. Οὐδεὶς γὰρ εὑρεθήσεται[3] χρόνος, ἐν ᾧ πρώτῳ τις αἰσθήσεται. Ἀεὶ γὰρ αἱ[4] εἰς ἐλάττω διαιρέσεις τοῦ χρόνου †πρὸς[5] τὸ[6] μὴ λανθάνειν[7] ἐν ᾧ πρώτῳ τὸ αἰσθανόμενον αἰσθήσεται, καὶ τοῖς ἀναισθήτοις χρόνοις, εἴπερ ἄρα τινές εἰσι τοιοῦτοι, πρὸς †ἐκεῖνο. Ὅτι δὲ[8] μηδὲ οἷόντε εἶναί τινας ἀναισθήτους χρόνους δεικνύοιτο[9] ἂν καὶ διὰ τοῦ μὴ εἶναι τὸν χρόνον τῶν ὑπομενόντων, ἀλλὰ τῶν ἐν τῷ γίνεσθαι τὸ εἶναι ἐχόντων. Εἰ γὰρ οὐχ ὑπομένει ὁ πρῶτος τὸν δεύτερον ὥστε ἀθροισθῆναί τινας[10] ἐξ αὐτῶν, ἀλλὰ κατὰ ἀναίσθητόν[11] τι μόριον ἢ πάροδος[12] αὐτοῦ, ὁ πᾶς ἂν χρόνος ἀναίσθητος εἴη. Ἐπὶ μὲν γὰρ τοῦ μεγέθους δύναται ἀναισθήτῳ τινὶ διὰ

[1] αἰσθητικῷ BCA. — [2] τὸ NBCA. — [3] εὑρηθήσεται N. — [4] om. NDBCA. — [5] πρὸς . . ἐκεῖνο ne se comprend pas. — [6] τῷ NBCAM. — [7] τὸ add. BCAM. — [8] om. NDBCA. — [9] δείκνυτο D. — [10] τινα ND. — [11] ἀναισθήτου NDBCA. — [12] πρόοδος CAM.

---

huius aliquo et in AB igitur dicebatur sentire. Sicut autem in GB temporis parte AB habet, sic habet et*** AG parte ipsius. Neque enim in illo toto neque primo sentiet, sed eo quod in parte ipsius, et hoc in qualibet acceptarum[1] partium. Nullum enim invenietur tempus, in quo primo aliquis sentiet. Semper enim in minori divisiones temporis ad non latendum in quo primo sentietur quod sentitur, et insensibilibus temporibus, si forte aliqua sint talia, ad illud. Quod[2] autem non sit possibile esse quedam insensibilia tempora ostendetur[3] utique et per hoc quod tempus non est permanentium, sed eorum que in fieri esse habent. Si enim non expectat primum secundum, impossibile aggregari aliquod ex ipsis, sed secundum insensibilem aliquam partem transitus ipsius, omne utique[4] tempus insensibile erit. In magnitudine quidem enim possibile est insensibili alicui[5] propter

[1] accepturam. — [2] quid. — [3] ostendet. — [4] itaque. — [5] aliquo.

σμικρότητα[1] ὑπομένοντι προσγενόμενον[2] ἀναίσθητον ὁμοίως ἄλλο[3] αἰσθητὸν τὸ ὅλον ποιήσασθαι· ἐπὶ δὲ τοῦ χρόνου οὐκέτι οἷόντε τοῦτο τῷ[4], τοῦ[5] δευτέρου παρόντος[6], φθείρεσθαι τὸ[7] πρὸ[8] αὐτοῦ.

448 b 5-12. Ἀφῃρήσθω[9] τὸ ΓΒ, ἐν ᾧ οὐκ[10] ᾐσθάνετο, τουτέστιν ἀπὸ τοῦ χρόνου τοῦ[11] ἐν ᾧ ᾐσθάνετο. Ὁ ἀφελὼν δείξει πάλιν ἐπὶ τοῦ ΓΒ[12] τοῦ ἀφῃρημένου ἀπὸ τοῦ ΑΒ ὅτι καὶ[13] ἐπὶ τούτου ἀληθὲς ἔσται[14] τὸ[15] ἐν αὐτοῦ[16] τινι αἰσθάνεσθαι, ὁμοίως[17] δὲ[18] καὶ ἐπὶ τοῦ μεγέθους τὸ[19] τούτου τινὸς αἰσθάνεσθαι. Εἰπὼν δὲ διὰ μέσου πῶς λέγεταί †τι[20] ὁρᾶν †τὸ[21] ὅλον, ὅτι[22] ἀπὸ μέρους, καὶ ἐν χρόνῳ τινί[23], ὅτι ἐν μέρει, καὶ γνώριμα ταῦτα ποιήσας διὰ παραδειγμάτων, ἐπήνεγκεν « ἀλλὰ μὴν ἐν τῷ ΒΓ οὐδὲν[24] αἰσθάνεται, » τὴν αἰτίαν λέγων[25], δι' ἣν εἶπεν ἐπὶ τοῦ[26] ΒΓ[27] πρὸ ὀλίγου τὸ « οὐκοῦν ἐν ταύτης[28] τινὶ ἢ ταύτης[29] τι. » Ὅτι γὰρ

[1] σμικρότιτι D. — [2] προσιενόμενον D. προγενόμενον AM. — [3] ἄλλος N. — [4] τὸ NDBCA. — [5] om. D. — [6] παριόντος NDBCA. — [7] om. NDBCA. — [8] πρός D. — [9] ἀφηρείσθω D. — [10] om. NDBCA. — [11] om. CA. — [12] ΓΒ] γῶ N. γᾶ B. γά CA. — [13] om CA. — [14] ἐστι NDBCA. — [15] τῷ M. — [16] αὐτῇ ND. αὐτῷ BCAM. — [17] ὁμοίως... (8) αἰσθάνεσθαι om. BCA. — [18] om. ND. — [19] τῷ M. — [20] Lisez τὸ. — [21] ante ὁρᾶν NDBCA. Lisez τι. — [22] om. NDBCA. — [23] del. M. — [24] οὐδὲ BCA. — [25] λέγει M. — [26] τὸ NDBCAM. — [27] ΒΓ] γϐ N. ϐγϐ DB. — [28-29] ταύτῃ ND.

---

parvitatem subsistenti[1] adveniens insensibile similiter aliud sensibile tôtum facere; in tempore autem[2] non iam possibile hoc eo quod, secundo adveniente, iam corrumpatur quod ante[3] ipsum.

448 b 5-12.] Auferatur GB, in quo sentiebatur, hoc est a tempore, in quo sentiebatur. Quod auferens ostendet iterum in GB ablato ab AB quia in hoc verum erit in huius aliquo sentire, similiter et in magnitudine huius aliquid sentire. Dicens enim per medium per quod videtur aliquid videre totum, *** a parte, et in tempore aliquo, quia in parte, et cum hec[4] fecisset nota per exempla, intulit « at vero in « GB nichil sentit, » causam dicens, propter quam dixit de BG paulo ante « igitur in huius aliquo aut[5] huius aliquid. » Quod enim[6] in BG

[1] subsistendi. — [2] aut. — [3] autem. — [4] hoc. — [5] autem. — [6] non.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 448 b 5-12.

ἐν τῷ ΒΓ τῷ ἀφῃρημένῳ οὐδενὸς ϖρώτως αἰσθάνεται, διὰ τοῦτο[1] καὶ ἐπὶ τούτου ῥηθήσεται τὸ[2] « ἐν τούτου[3] τινί, » ὥσπερ καὶ ἐπὶ τοῦ ΑΒ ὅλου ἐλέγετο. Τῷ[4] οὖν ἐν μέρει τινὶ τοῦ ΓΒ[5] χρόνου τοῦ[6] †ΑΒ[7] αἰσθάνεσθαι μεγέθους, τούτῳ[8] ῥηθήσεται ἐν τῷ ΓΒ αἰσθάνεσθαι χρόνου τοῦ ὅλου καὶ τὴν ὅλην, τουτέσΊι τὸ μέγεθος καὶ τὴν γραμμήν. Δείξας δὲ τοῦτο, τὸν αὐτὸν λόγον φησὶ ῥηθήσεσθαι καὶ ἐπὶ τοῦ ΑΓ, ὃ ἦν τὸ ἕτερον μόριον τοῦ ΑΒ χρόνου ϖαντός. Οὐδὲν γὰρ ἐν τούτῳ ϖρώτῳ αἰσθήσεται τῆς ΑΒ, ἀλλὰ ἐν[9] τῶν μορίων τινί. Ἀεὶ γὰρ ὃ ἂν[10] λάϐωμεν μόριον ἢ[11] τοῦ χρόνου ἢ τοῦ μεγέθους, ἔν τινι χρόνῳ[12] ἐσόμεθα αἰσθανόμενοι καί τινος μεγέθους, ὅλως δὲ ἐν χρόνῳ τινὶ[13] ἢ ὅλως μεγέθους τινὸς[14] οὐδέποτε. Τοῦτο γὰρ[15] ἐπὶ ϖάντων τῶν εἰρημένων[16] ἐδήλωσεν εἰπὼν « ἀεὶ γὰρ[17] ἔν τινι καί τινος, ὅλου δὲ οὐκ ἔσΊιν αἰσθάνεσθαι. » Ὃ

[1] τούτου BCAM. — [2] τῷ M. — [3] τούτῳ BCA. — [4] τὸ M. — [5] ΓΒ] γῶ N. — [6] τῷ D. — [7] AB] Lisez ΓΒ. — [8] τοῦτο CAM. — [9] om. NDBCA. — [10] ἂν λάϐωμεν] ἀναλάϐωμεν ND. — [11] ἐκ BCA. — [12] χρόνου B. — [13] del. M. — [14] del M. om. pr. B. — [15] καὶ add. ND. — [16] ὁρωμένων NDBCA. — [17] om. BCA.

---

ablato nullum primo sentitur, propter hoc et in hoc dicetur et « in « huius aliquo, » quemadmodum et in AB toto dicebatur. In parte igitur aliqua GB temporis sentire AB magnitudinem, hoc dicetur in GB sentire temporis totius et totam, hoc est magnitudinem et lineam. Et cum hoc ostendisset, eandem rationem ait dici in AG, quod erat altera pars AB temporis tocius. Neque enim in hoc primo eius que AB sentietur, sed partium aliqua. Semper enim quam[1] resumemus[2] quidem partem aut temporis aut magnitudinis, in aliquo tempore erimus sentientes et quandam magnitudinem, totaliter autem in tempore aliquo aut totaliter magnitudinem aliquam nequaquam. Hoc enim in omnibus visibilibus ostendit dicens « semper enim *** ali« quo et alicuius, totum autem non est[3] sentire. » Quod erit utique

[1] quod. — [2] resumens. — [3] in *add.*

*εἴη ἂν δεικτικὸν[1] τοῦ μήτε χρόνον τινὰ ἔσεσθαι, [ἐν[2]] ᾧ[3] πρώτως αἰσθησόμεθά τινος, μήτε αἰσθητόν, ὅτου[4] πρῶτον καὶ ὅλον αἰσθησόμεθα. Μὴ ὄντος δὲ τοῦ πρώτως, οὐδὲ τὸ κατ' ἄλλο ἀληθές· ***[5], ὅτι ἔστιν αὐτοῦ[6] ὃ πρῶτον καὶ καθ' αὑτὸ[7] τοιοῦτόν ἐστι.*

XXXVII. 448 b 12-17. « *Ἅπαντα... φανερόν.* » *Δείξας ὅτι μηδέν ἐστι τῇ αὑτοῦ φύσει ἀνεπαίσθητον μόριον τοῦ αἰσθητοῦ, ὃ καὶ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἔδειξεν*[8] (*ἐμνημόνευσε*[9] *γὰρ ὅτι μηδὲν*[10] *τῇ αὑτοῦ φύσει μόριον αἰσθητοῦ ἀνεπαίσθητόν ἐστι καὶ ἄπαθες· καὶ γὰρ μυριοστὸν μέρος τῆς*[11] *κέγχρου*[12] *αἰσθητόν ἐστι, καὶ ὁρᾷ αὐτὸ ἡ ὄψις, ὅτε τὴν κέγχρον ὁρᾷ, οὐ μὴν καθ' αὑτὸ οὐδὲ ἡλίκον ἐστί*), *τοῦ αὐτοῦ τούτου καὶ νῦν ἡμᾶς ἀναμιμνήσκει λέγων ἅπαντα μὲν τὰ μόρια τοῦ αἰσθητοῦ αἰσθητὰ εἶναι, οὐ μὴν καὶ*[13] *ἡλίκα*[14] *ἐστὶν ὁρᾶσθαι τὴν ἀρχὴν αὐτὰ καθ' αὑτά. Ὅτι γὰρ*

[1] *δεικτικὸν* avec *α* au-dessus de l'*ο* N. — [2] om. NDBCAM. — [3] *ὡς* ND. — [4] *ὅτι* ND. — [5] Suppléez *τὸ γὰρ κατ' ἄλλο ἀληθές*. — [6] *ἑαυτοῦ* NDM. — [7] *ἑαυτὸ* D. *τὸ* add. NDB. — [8] 445 b 31. — [9] *ἐμνημμόνευσεν* AM. — [10] om. BCAM. — [11] *τοῦ* ND. — [12] *μηδὲν* add. CAM. — [13] *φαίνεσθαι* ND. — [14] *ἡλικία* CA.

ostensivum[1] *** quod neque tempus aliquod sit, in quo primo sentiamus aliquid, neque sensibile, quod primum et totum sentiamus. Non existente autem quod primo, neque quod secundum aliud[2] verum[3], quia est sui ipsius quod primum et secundum se tale est.

XXXVII. 448 b 12-17.] « Omnia quidem igitur sensibilia sunt, sed « non videntur. » Cum ostendisset quod nulla natura est insensibilis pars sensibilis, quod et in prioribus ostendit (meminit enim quod nulla pars sensibilis propria natura insensibilis et impassibilis; et enim millesima pars milii sensibilis est, et videt ipsam visus, quando milium videt, non tamen secundum se neque quanta[4] est), huius eiusdem nunc nos recordatur dicens omnes quidem partes*** sensibiles esse, non tamen apparere quantas est a principio videre ipsas.

[1] ostentivum. — [2] ad. — [3] unum. — [4] tanta.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 448 b 12-17.

οὐκ ἀνάγκη πάντα ὅσα ὁρᾶται εὐθὺς[1] ἡλίκα[2] ἐσΊιν ὁρᾶσθαι παρατίθεται[3] τόν τε ἥλιον καὶ τὸ τετράπηχυ[4] μέγεθος, ἃ ὁρῶσα ἡ[5] ὄψις οὐκέτι καὶ τὰ[6] μεγέθη[7] ἡλίκα[8] ἐσΊιν ὁρᾷ[9], ἀλλ' ἐνίοτε ἐκ πλείονος αὐτῆ διασΊήματος ἀδιαίρετα φαίνεται τὰ ὁρώμενα· καίτοι οὐδὲν † εἶπεν[10] ἀδιαίρετον· τὰ δὲ χρώματα ἡ ὄψις ὁρᾷ ἐν σώματι[11] ὄντα. Τὴν δὲ αἰτίαν[12] φησὶν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν εἰρῆσθαι[13] περὶ τούτου, οὐ περὶ τοῦ τὸν ἥλιον ὁρᾶσθαι μέν, μὴ ἡλίκον δέ ἐσΊιν[14] ὁρᾶσθαι λέγων, οὐδὲ [περὶ[15]] τοῦ τὰ ἀπὸ πλείονος διασΊήματος ὁρώμενα ἐνίοτε ἀδιαίρετα φαίνεσθαι (τούτῳ γὰρ ἐχρήσατο ὡς ἐναργεῖ πρὸς δεῖξιν ὅτι οὐκ ἀνάγκη τὰ ὁρώμενα καὶ ἡλίκα ἐσΊιν εὐθὺς ὁρᾶσθαι)· ἀλλά φησι τὴν αἰτίαν εἰρῆσθαι τοῦ[16] τὰ μόρια τὰ ἐν τοῖς ὅλοις ὁρώμενα[17] τῶν[18] ὁρωμένων ὅλων ὁρᾶσθαι μέν,

[1] καὶ add. NDM. — [2] ἡλίκα... (3) μεγέθη] καὶ τὸ μέγεθος αὐτῶν BCA. — [3] π... τίθεται M. — [4] ...πηχυ M. — [5] ἡ ὄψις] ...ψις M. — [6] τὰ μεγέθη] τὸ μέγεθος αὐτῶν ND. — [7] μεγεθ. M. — [8] ἡλίκον NDBCA. — [9] ὁρᾶν NDBCA. — [10] Lisez εἶδεν. — [11] σώμασιν NDB. — [12] αἰτία N. — [13] γενέσθαι ND. — [14] om. DBCA. — [15] περὶ τοῦ τὰ] ταῦτα NDBCAM. — [16] τοῦ τὰ] ταῦτα ND. — [17] ὁρωμένων ND. — [18] τῶν... ὅλων] τῶν ὅλων ND pr. B. τῷ ὅλῳ corr. BCAM.

Quod enim non necesse omnes quecumque videntur mox et quante sunt videri proponit solem[1] et quatuor cubitorum magnitudinem, que videns visus non adhuc videt magnitudinem ipsorum quanta sunt, sed aliquando ex distantia ab ipso plurima indivisibilia[2] apparent que videntur; et quidem nullum dixit indivisibile[3]; colores autem visus videt in corporibus existentes. Causam autem in prioribus ait fieri de hoc, non dicens de hoc quod est videri solem, non autem quantus[4] est videre, neque de eo quod[5] ab ampliori distantia aliquando indivisibilia videntur (hoc[6] enim usus[7] est ut manifesto ad ostensionem quod non necesse visibilia et quanta sunt mox videri); sed ait causam dictam esse huius scilicet quod[8] partes visibilium totorum que in totis videntur*** quidem, non autem[9] quante

[1] solutione. — [2] invisibilia. — [3] invisibile. — [4] qualiter. — [5] videtur *add.* — [6] hec. — [7] visus. — [8] quid. — [9] aliter.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 448 b 17-20.

μὴ ἡλίκα δέ ἐσ7ιν. Ἔσ7ι δὲ αὕτη[1] ἣν ἐν τοῖς ἐπάνω εἴρηκεν[2], ὅτι μηδὲν αὐτὸ[3] καθ' αὑτὸ ὁρᾷ ἡ ὄψις ἐν τῷ ὅλῳ, ἀλλ', ὡς ἔφη[4], ἔπεισι μὲν καὶ τούτων ἕκασ7ον ὃ[5] καὶ προσβάλλει, †καίτοι[6] τὸ ὅλον †ὁρῶσα, οὐ μὴν καὶ καθ' αὑτὸ ἕκασ7ον τούτων ὁρᾷ οὐδὲ ἡλίκον ἐσ7ίν, ὅτι μηδὲ ὁρατὸν[7] τὸ τηλικοῦτόν ἐσ7ι καθ' αὑτό. Ἢ[8] ὑπομιμνήσκει ἡμᾶς οὗ ἐν τοῖς ἐπάνω εἶπε[9] περὶ τοῦ πάντα τὰ ὁρώμενα μετὰ μεγέθους ὁρᾶσθαι[10]· καὶ[11] γὰρ ἀδύνατον λευκὸν μὲν ὁρᾶν μὴ ποσὸν δέ· εἰ δὲ πᾶν τὸ ὁρώμενον ποσόν, οὐδὲν ἀδιαίρετον ἂν εἴη ὁρώμενον. Συναποδείξας δὲ τῷ μὴ εἶναι χρόνον[12] ἀναίσθητον τὸ μηδὲ μέρος τι τοῦ αἰσθητοῦ ἀναίσθητον εἶναι, ὃ ἦν αὐτῷ[13] δεδειγμένον[14] ἤδη, συγκεφαλαιοῦται τὸ δεδειγμένον λέγων· « ὅτι... φανερόν. »

448 b 17-20. « Περὶ... ἄλληλα. » Εἰπὼν δὲ καὶ[15] δείξας ταῦτα,

[1] αὐτῇ N. — [2] 445 b 31-446 a 3. — [3] αὐτῶν ND. — [4] ἐν.. N. ἔφην DBCAM. — [5] ᾧ BCAM. — [6] add. ἡ ND. εἰ BCAM. Transposez καίτοι... ὁρῶσα après οὐ μήν. — [7] ὁρατ. N. ὁρᾶται D. — [8] ᾗ CA. — [9] 445 b 10. — [10] om. D. — [11] καὶ γὰρ om. BCA. — [12] χρόνου AM. — [13] αὐτὸ N. μή τό D. — [14] δεδειγμένων AM. — [15] μὴ add. NDB.

---

sunt. Est autem ipsa quam in superioribus dixit, quia nullum ipsorum secundum se videt visus in toto, sed, ut ait quidem, et horum unumquodque quod incidit, et quidem totum videns, non tamen secundum se unumquodque horum videt neque quantum est, sed quia neque visibile quod tantum est secundum se. Vel recordatur nobis illius quod in superioribus dixit de hoc quod omnia visibilia cum magnitudine videntur; dixit enim impossibile album quidem videre[1], non quantum autem. Si autem omne quod videtur quantum, nichil insensibile utique erit visibile. Demonstrans autem cum hoc quod non est insensibile tempus quod neque pars aliqua sensibilis sit insensibilis, quod erat ab ipso ostensum*** dicens : « quod nullum sit « tempus insensibile ex hiis manifestum. »

448 b 17-20.] Et cum hoc dixisset et ostendisset, redit ad propo-

[1] videmus.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 442 b 17-20.

ἐπάνεισιν ἐπὶ τὸ προκείμενον καὶ[1] τὰ [ὑπ'[2] αὐτοῦ] προηπορημένα[3], οὗ χάριν καὶ τούτων ἐμνημόνευσεν ἐν τῷ μεταξύ. Ἦν δὲ τὸ ζητούμενον εἰ[4] οἷόντε ἅμα πλειόνων αἰσθάνεσθαι ἢ τῇ αὐτῇ αἰσθήσει ἢ διαφόροις. Ὁ ζητῶν[5] ἐπεχείρησεν[6] εἰς τὸ μὴ οἷόντε εἶναι[7] δι' ἐνδόξων, νῦν [δὲ[8]] ἐπὶ τὸ ὅπως ἔχει λέγειν μέτεισι καὶ πῶς οἷόντε γίνεσθαι τὴν τῶν πλειόνων ἅμα αἴσθησιν. Ἐναργὲς γὰρ εἶναι δοκεῖ τοῦτο[9]. Εἰπὼν δὲ « εἰ ἅμα πλειόνων αἰσθάνεσθαι ἐνδέχεται ἢ οὔ, » πῶς τὸ « ἅμα » λέγει[10] ἐξηγούμενός φησι « τὸ μὲν ἅμα λέγω[11] ἐν ἑνὶ καὶ ἀτόμῳ χρόνῳ πρὸς ἄλληλα, » τὸ « πρὸς ἄλληλα » προσθείς, ἵνα μή τις αὐτὸν ὑπολάβῃ λέγειν ἄτομόν τινα χρόνον, ἀλλὰ[12] ὡς πρὸς ἄλληλα τὰ ὧν ἡ αἴσθησις, [οὕτως[13]] ἄτομον αὐτὸν †καὶ[14] εἶναι, καὶ μὴ διαιρεῖσθαι αὐτὸν κατὰ τὰ ὧν αἰσθανόμεθα, ὡς ἐν μὲν τούτῳ τῷ μέρει αὐτοῦ τοῦδε ἡμᾶς αἰσθάνεσθαι, ἐν δὲ τῷδε τοῦδε, ἀλλ' ἐν ἅπαντι τῶν πλειόνων ὁμοίως.

[1] om. NDBAM. — [2] ὑπ' αὐτοῦ] ταῦτα (ταὐτὰ DBCAM) καὶ NDBCAM. — [3] προειρημένα BCAM. — [4] om. D. — [5] Après ce mot, un blanc de quinze lettres C, de vingt-deux A. καὶ add. M. — [6] ἐπιχειρήσας NDBCAM. — [7] om. NDB. — [8] om. NDBCAM. — [9] τούτω N. — [10] om. NDBCA. — [11] λέγων ND. — [12] τὸ οὕτως ἄτομον add. NDBCAM. — [13] om. NDBCAM. — [14] Transposez avant αὐτὸν.

---

situm et ad ab ipso dubitata, cuius gratia et horum meminit in medio. Erat autem quesitum si possibile est plura simul sentire aut eodem sensu aut differentibus. Quod inquirens argumentatus est ad non esse per opinabilia[1], nunc autem transit ad dicendum qualiter habet et quomodo possibile est sensum[2] fieri plurium simul. Evidens enim videtur hoc esse. Et cum dixisset « si contingit sentire plura simul aut « non, » qualiter « simul » dicit exponens et dicens « simul dico quidem « in uno et indivisibili tempore adinvicem » hoc*** apponens, ut non putes dicere aliquid indivisibile tempus, sed*** sic indivisibile ipsum et esse, et non dividi ipsum secundum ea que sentimus, ut in hac quidem parte ipsius hoc sentiamus nos, in hac autem hoc, sed in toto plura similiter.

[1] opposita. — [2] secundum.

XXXVIII. 448 b 20-25. « Πρῶτον... ἐσἸίν. » (20-22. « Πρῶτον... συνεχεῖ. ») Ζητῶν πῶς οἷόντε λέγειν ἅμα πλειόνων αἰσθάνεσθαι ἡμᾶς[1], ἐπεὶ δοκεῖ τὸ τοῦτο γίνεσθαι ἐναργὲς εἶναι, πρῶτον τίθησι τὸ εἰ ἐνδέχεται λέγειν οὕτως ἅμα πλειόνων ἡμᾶς αἰσθάνεσθαι, τῷ[2] ἅμα μὲν καὶ ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ πάντων, ἑτέρῳ δὲ καὶ ἑτέρῳ τῆς ψυχῆς μορίῳ, ὡς τῶν διαφερόντων διαφερούσαις δυνάμεσιν αἰσθανομένων ἡμῶν κατὰ τὸ αὐτό. Ἐξηγούμενος δὲ τὸ « ἀτόμως » πάλιν πῶς εἶπε, ***[3] « καὶ οὕτως ἀτόμῳ[4], ὡς παντὶ ὄντι συνεχεῖ. » Εἰπὼν γὰρ « τὸ δὲ ἅμα λέγω ἐν ἑνὶ καὶ ἀτόμῳ χρόνῳ, » μνημονεύσας πάλιν τοῦ ἅμα διὰ τοῦ εἰπεῖν « πρῶ-« τον μὲν ἄρ' ὧδε ἐνδέχεται ἅμα μὲν, ἑτέρῳ δὲ τῆς ψυχῆς, » ἐπεὶ τὸ « ἅμα » ἔκειτο εἶναι ἴσον τῷ « ἐν ἀτόμῳ χρόνῳ, » πῶς « ἅμα » καὶ πῶς « ἐν ἀτόμῳ » λέγει « χρόνῳ » προσέθηκεν· ὡς γὰρ παντὶ ἐν ᾧ αἰσθά-

[1] om. BCA. — [2] τὸ NDBCAM. — [3] Suppléez λέγει. — [4] ἀτόμως D.

XXXVIII. 448 b 20-25.] « Primo igitur si sic[1] contingit simul quidem, altero autem[2] anime sentire. » (20-22.) *** quomodo possibile est dicere sentire nos plura simul, quoniam videtur evidens esse hoc fieri, primo ponit[3] si contingit sic dicere plura nos sentire simul, eo quod simul quidem et in eodem tempore omnia, altero autem et altero anime, tamquam differentia talibus differentibus[4] potentiis sentientibus nobis secundum idem. Exponens autem « indivisibiliter » iterum quomodo dixit, semper « sic indivisibili ut toto existente con-« tinuo. » Cum enim diceret « hoc simul dico[5] in uno et indivisibili « tempore[6], » memorans eius quod est simul iterum per hoc quod dicit « primum quidem si sic contingit simul quidem, altero autem[7] « anime, » quoniam « simul » ponebatur esse equale ei quod est « ***in-« divisibili tempore, » qualiter « simul » et qualiter « in indivisibili » dicit « tempore » apposuit : ut enim omni in quo sentit tempore altera

[1] si sic] similis. — [2] aut. — [3] potest. — [4] differentiis. — [5] dicto. — [6] *répété.* — [7] aut.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 448 b 22-25.

νεται χρόνῳ τῶν ἑτέρων ταῖς διαφερούσαις[1] δυνάμεσιν ἑνὶ καὶ συνεχεῖ[2] λαμϐανομένῳ, καὶ μὴ ἐν ἄλλῳ μὲν αὐτοῦ τῆς τοῦδέ τινος αἰσθήσεως γινομένης, ἐν ἄλλῳ δὲ τῆς τοῦδε. Γράφεται ***[3] « καὶ οὕτως †ἀτόμῳ[4]. » Κἂν ᾖ αὕτη[5] ***[6] γραφὴ, †λέγων[7] περὶ τούτου οὗ αἰσθανόμεθα[8], ὅτι οὐχ οὕτως[9] ἑνί τινι αἰσθανόμεθα ἅμα πλειόνων, ὡς ἀτόμων τῇ αὐτῶν φύσει, ἀλλ' ὡς †ἐν[10] παντὶ ὁμοίως ἁπάντων[11]. Οὐ γὰρ ἑνὶ μέρει καὶ ἀτόμῳ τῆς ψυχῆς πάντων αἰσθανόμεθα, ἀλλ' ὡς παντὶ τούτῳ ᾧ αἰσθανόμεθα ἑνὶ ὄντι καὶ συνεχεῖ αὐτῷ ἐκ διαφερόντων συγκειμένῳ[12] μερῶν. (448 b 22-25. « ἤ... ἐσ7ιν. ») Ὅτι δὲ μὴ οἷόντε οὕτω πλειόνων ἅμα αἰσθάνεσθαι ἑξῆς[13] δείκνυσι διὰ τοῦ[14], εἰ[15] οὕτω γένοιτο[16] ἡ τῶν πλειόνων αἴσθησις, ὡς ἄλλῳ καὶ ἄλλῳ μορίῳ τῆς ψυχῆς τῶν πλειόνων γενέσθαι[17] τὴν[18] ἀντίληψιν, ὅταν πλειόνων ἅμα[19] ὁμοειδῶν αἰσθανώμεθα[20], πλείω μέρη ἔσεσθαι αἰσθητικὰ ὁμοειδῆ ἀλλήλοις· . . .[21] πλείω[22] εἴη τὰ ὁρώμενα,

[1] διαφορούσαις CAM. — [2] συνεχῆ D. — [3] Suppléez καὶ οὕτω. — [4] Lisez ἀτόμων. — [5] αὐτὴ N. — [6] Suppléez ἡ. — [7] Lisez λέγει. — [8] λέγων add. NDBCA. — [9] ἐν add. M. — [10] Lisez ἑνί. — [11] πάντων NDBCA. — [12] σὺγκειμένων NDBCAM. — [13] ἐξ ἧς ND. — [14] τὸ NDBCAM. εἰπεῖν add. M. — [15] ἡ M. — [16] γίνοιτο NDM. — [17] γίνεσθαι D. — [18] om. CA. — [19] post ὁμοειδῶν ND. — [20] αἰσθανόμεθα AM. — [21] Quelques lettres rognées dans M, probablement εἰ γάρ. om. NDBCA. — [22] πλείω... (333, 1) ἀλλήλοις om. NDBCA.

---

differentibus virtutibus uno et continuo accepto, et non in alio quidem ipsius sensu facto huius alicuius, in alio autem huius. Scribitur autem et « non in indivisibili » et quidem eadem scriptura dicens de hoc quod sentimus, quia non sic in uno aliquo sentimus simul plura, tamquam indivisibilia sua natura, sed ut in toto similiter omnia. Non enim una parte et indivisibili anime omnia sentimus, sed tamquam omni hoc quod sentimus uno existente et continuo ex differentibus partibus composito. (448 b 22-25.) Quod autem non possibile sic[1] multa simul[2] sentire consequenter ostendit per hoc, si sic fiat plurium sensus, ut alia et alia parte anime plurium fiat susceptio, quando plura eiusdem speciei plus sentimus, *** plures partes erunt

[1] sit. — [2] similiter.

ϖλείω[1] *μέρη ἔσ7αι*[2] *τὰ ὁρατικὰ*[3] *καὶ ταῦτα ὁμοειδῆ ἀλλήλοις. Ὁμοειδῶν γὰρ ὄντων τῶν αἰσθητῶν, ὁμοειδῆ ἂν καὶ τὰ μέρη τὰ οἷς αἰσθανόμεθα αὐτῶν εἴη. Εἰ γὰρ εἴη*[4] *ϖλείω*[5] *ἅμα ὁρῶν*[6] *τις, εἴη δὲ ἄλλου ἄλλῳ αἰσθανόμενος, ϖλείω μέρη*[7] *ἔσ7αι τῆς ὄψεως, τουτέσ7ι ϖλείους αἰσθήσεις καὶ ὄψεις ϖλείους ὁμοειδεῖς ἀλλήλαις ἔσονται τῷ καὶ τὰ αἰσθητὰ ὁμογενῆ ἀλλήλοις εἶναι· ὁρατὰ γὰρ ϖάντα. Τῶν γὰρ ἐν τῷ αὐτῷ γένει ἡ αὐτὴ κατ' εἶδος αἴσθησις*[8].

XXXIX. 448 b 26-29. « *εἰ*.. *ἕξει*. » *Ἀπορήσας*[9] *δὲ*[10] *καὶ δείξας διὰ τῶν τῇ αὐτῇ αἰσθήσει αἰσθητῶν*[11] *τὸ λειπόμενον ἄτοπον, εἴ τις λέγοι*[12] *ϖλειόνων ἡμᾶς αἰσθάνεσθαι, ἄλλῳ μορίῳ τῆς ψυχῆς καὶ*[13] *ἄλλῃ δυνάμει ἄλλου, ἑξῆς ϖροσισ7άμενος*[14] *ϖρὸς τὸ ἠπορημένον, τὸ ϖλείους ὄψεις ὁμοειδεῖς ἔσεσθαι, εἰ ϖλείω τις καὶ διαφέροντα ἅμα ὁρώη,* ***[15] « *εἰ δὲ*

[1] . . .ω M. — [2] *εἴη* M. — [3] *ὁρα*.. *ὰ* M. — [4] *εἶεν* M. — [5] *ϖλείους* M. — [6] *ὁρῶν τις*] *ὁρῶντες* BCAM. — [7] *μέρος* CA. — [8] *αἴσθησιν* A. — [9] *ἀποδείξας* NDBCA. — [10] om. ND. — [11] *αἰσθητὸν* D. — [12] *λέγει* ND. — [13] om. D. — [14] *ϖροισ7άμενος* NDBCAM. — [15] Suppléez quelque chose comme *λέγει*.

---

visive et hee eiusdem speciei invicem. Eiusdem enim speciei existentibus sensibilibus[1], simili[2] specie utique et partes ipsorum erunt quibus sentimus. Si enim sunt plures simul videntes, sit autem aliud alio sentiens, plures partes erunt visus, hoc est plures sensus et[3] visus plures eiusdem speciei erunt, eo quod et sensibilia invicem talia sunt; visibilia enim omnia. Eorum enim que in eodem genere idem secundum speciem sensus.

XXXIX. 448 b 26-29.] Et cum dubitasset*** per sensibilia eodem sensu reliquum inconveniens, si[4] quis dicat plura nos sentire, alia parte anime et alia potentia aliud, consequenter insistens ad dubitatum, scilicet plures visus eiusdem speciei fore, si plura quis et differentia simul videat, « si autem quia duo oculi dicat quis, nichil

[1] sentibilibus. — [2] simul. — [3] *post* visus. — [4] si quis] sicut.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 448 b 26-29.

ὅτι ὄμματα δύο φαίη τις οὐδὲν κωλύειν οὕτω καὶ ἐπὶ τῆς ψυχῆς. » Διὰ γὰρ τῆς λέξεως ταύτης ἐσΊὶν ὃ λέγει τοιοῦτον. Εἰ δέ τίς, φησι, λέγοι[1], ὡς ἐπὶ τῆς ὄψεως διὰ πλειόνων αἰσθητηρίων ὁμοειδῶν ὁρῶμεν (διὰ γὰρ δύο ὀφθαλμῶν), οὕτω καὶ τὴν ψυχὴν πλείους δυνάμεις ὁμοειδεῖς ἔχειν μὴ κεκωλῦσθαι, αἷς ἅμα τῶν ὁμοειδῶν αἰσθάνεται, τοῦτο θεὶς ὡς δυνάμενον λέγεσθαι πρὸς τὸ ἠπορημένον, ἐλέγχει αὐτὸ δεικνὺς ὅτι † εἰ[2] † μὲν[3] ὅμοιον τὸ παραβεβλημένον[4], ὅτι ἴσως ἐκ μὲν τούτων ἕν τι γίνεται τῶν ὄψεων[5] καὶ μία[6] ἐνέργεια ἡ ἀμφοτέρων (ἑνὸς γὰρ κατὰ ἀριθμὸν ἡ δι'[7] ἀμφοτέρων ἀντίληψις καὶ ἅμα· τὸ[8] δὲ « ἴσως » προσέθηκεν ὅτι μηδέν πω περὶ τούτου διώρισΊαι), « ἐκεῖ δέ, εἰ μὲν ἓν τὸ ἐξ « ἀμφοῖν, ἐκεῖνο τὸ αἰσθανόμενον ἔσΊαι[9], εἰ δὲ χωρίς, οὐχ ὁμοίως ἕξει· » δείκνυσιν ὅτι μὴ ὅμοιον τό τε ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν δύο ὄντων καὶ τὸ ἐπὶ τῆς ψυχῆς καὶ τῶν πλειόνων δυνάμεων. Ἐπὶ μὲν γὰρ τῶν ὀφθαλ-

[1] λέγει NDB. — [2] εἰ μὲν] Il faut sans doute lire εἴη ἄν. — [3] om. ND. — [4-5] λέγων add. NDBCA. — [6] ἡ add. ND. — [7] om. NDBCA. — [8] τὸ δὲ] τόδε N. τῷ δὲ D. — [9] εἶναι N.

« prohibet sic et in anima. » Per dictionem[1] hanc est quod dicit tale. Si autem quis dicat, ait, ut in visu per plura sensitiva[2] eiusdem speciei videmus (per duos enim oculos), sic et animam plures potentias eiusdem speciei habere non esse prohibitum, quibus simul que eiusdem speciei sentiat, hoc ponens tamquam possibile dici ad dubitatum, ipsum arguit ostendens quod, si simile quod per exemplum propositum est, dicens quia forte ex hiis quidem unum aliquid fit visibus dicens et una operatio amborum (unius enim secundum numerum que per utrumque susceptio et simul; « forte » autem apposuit, quod nundum de hoc determinatum est), « ibi autem[3] siquidem « *** quod ex ambobus, istud sentiens erit, si autem separatim, non « similiter habebit; » ostendit quod non est simile in oculis existentibus duobus et in anima et pluribus potentiis. In oculis quidem enim,

[1] est *add.* — [2] sensibilia. — [3] aut.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 448 b 26-29.

μῶν, εἰ καὶ δύο οἱ ὀφθαλμοί, ἀλλ' ἕν τι τὸ γινόμενον· μία γὰρ αἴσθησις καὶ ἐνέργεια μία[1] ἡ δι' ἀμφοτέρων τῶν ὀφθαλμῶν γινομένη· διὸ καὶ μιᾶς δυνάμεως. Ἐπὶ δὲ τῶν τῆς ψυχῆς δυνάμεων, εἰ μὲν ἕν ἐσ7ι τὸ διὰ πλειόνων δυνάμεων ἐνεργοῦν καὶ περὶ ἕν τι ἡ ἀμφοτέρων ἐνέργεια καὶ μία, ἐκεῖνο ἔσ7αι τὸ αἰσθανόμενον τὸ ἐνεργοῦν δι' ἀμφοτέρων μίαν ἐνέργειαν· καὶ οὐδὲν ἄτοπον· ἑνὸς γὰρ γίνεται μία δύναμις αἰσθανομένη διὰ πλειόνων, ὡς καὶ ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν· εἰ δὲ τοῦτο μὴ λέγοιτο (ἦν γὰρ τὸ ζητούμενον πῶς πλειόνων μία αἰσθάνεται[2]), ἀλλὰ λέγοιτο ἑκάσ7η[3] αἰσθάνεσθαι [ἰδίου[4]] τινός, τὸ παραβαλλόμενον οὐχ ὅμοιον ἔσ7αι[5]. Τῶν μὲν γὰρ ὀφθαλμῶν πλειόνων ὄντων μία ἡ ἐνέργεια καὶ ἡ αἴσθησις, τῶν δὲ πλειόνων τῆς ψυχῆς δυνάμεων πλείους αἱ αἰσθήσεις· ἑκάσ7η γὰρ αὐτῶν ἰδίου τινὸς ἔσ7αι. Ἀσαφὴς δὲ ἡ λέξις γέγονε τῷ συνάψαι αὐτὸν[6] τῷ ῥηθέντι ἂν[7] ὑπ' ἐκείνων τὴν δεῖξιν τοῦ ὅτι[8] μὴ ὁμοία ἡ παραβολή, ᾗ κέχρηνται[9], πάντα.

[1] om. CA. — [2] αἰσθάνηται AM. — [3] τινῶν add. NDBCAM. — [4] καὶ δι' οὗ NDBCAM. — [5] ἐσ7ι NDBCA. — [6] αὐτὴν NDBCA. — [7] om. NDBCA. — [8] om. BCA. — [9] κέχρηται BCAM.

---

et si duo sint oculi, sed unum aliquid quod fit; unus sensus et operatio una que per ambos oculos fit : propter quod et unius potentie. In potentiis autem anime, siquidem unum est quod per plures potentias operatur et circa unum aliquid amborum operatio et una, illud erit sentiens, scilicet operans per utramque unam[1] operationem; et nichil inconveniens : unius enim fit una potentia sentiens per plura, ut et in oculis : si autem non hoc dicatur (erat enim quod querebatur quomodo plura unus sentit), sed dicatur quilibet sensuum[2] sentire proprium quoddam, quod pro exemplo positum est non simile est. Oculorum quidem[3] enim plurium existentium una operatio et sensus, plurium autem anime potentiarum plures sensus; quelibet enim ipsarum propria alicuius. Obscura autem dictio facta est, eo quod ipse copulat . . . . ostensionem huius, scilicet quod non similis parabola[4] qua usi sunt omnes.

[1] enim. — [2] sensum. — [3] quidam. — [4] paraboba.

XL. 448 b 29-449 a 5. « Ἔτι... ἑτέρων. » (448 b 29-449 a 2. « Ἔτι... αἴσθησις. ») Εἰπὼν δὲ[1] διὰ μέσου καὶ δεῖξας ὅτι μὴ οἷόντε οὕτω λέγειν πλειόνων ἅμα αἰσθάνεσθαι, ὡς διὰ πλειόνων δυνάμεων καὶ διὰ πλειόνων αἰσθητηρίων ἀντιλαμβανομένης[2] [τῆς ψυχῆς], ὡς ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν ἔχει, περὶ τῆς ἀπορίας πάλιν λέγει, καὶ δείκνυσιν ἄτοπον ἑπόμενον, ὃ ἤδη προεῖπεν. Εἰ γὰρ εἴη κατὰ πλείους δυνάμεις ἅμα ἡ ψυχὴ τῶν πλειόνων αἰσθανομένη τῷ γένει τῶν αὐτῶν αἰσθητῶν, πλείους αἰσθήσεις ἕξομεν καὶ δυνάμεις ἀντιληπτικάς, οἷον ὁρατῶν, ὥσπερ[3] εἴ τις τοῦ αὐτοῦ ἔλεγε πλείους ἐπιστήμας ἔχειν ἡμᾶς. Τοῦ γὰρ αὐτοῦ μία[4] ἐπιστήμη, οὕτω καὶ αἴσθησις[5]. Καὶ διὰ τί πλείους αἰσθήσεις ἕξομεν[6] τῶν αὐτῶν ἐπήνεγκεν· « οὔτε γὰρ ἡ ἐνέργεια ἄνευ τῆς κατ' αὐτὴν[7] ἔσται « δυνάμεως, οὔτε ἄνευ ταύτης αἴσθησίς τις ἔσται. » Εἰ γὰρ ἅμα εἴημεν

[1] om. NDB. — [2] ἀντιλαμβανομένης τῆς ψυχῆς] ἀντιλαμβανομένων NDBCAM. — [3] ὥσπερ εἴ] ὥστε εἴπερ BCA. — [4] ἐστὶν add. CAM. — [5] αἰσθήσεις NDBCAM. — [6] ἕξωμεν D. — [7] αὐτὴν N.

XL. 448 b 29-449 a 5.] « Quod sensus videre plures unius « erunt, sicut si quis scientias differentes dicat. » (448 b 29-449 a 2.) Dicens per medium et ostendens quia non possibile sit dicere plura simul sentire, tamquam per plures potentias et per plura sensitiva suscipiente anima, ut in oculis habet, de dubitatione iterum dicit, et ostendit inconveniens sequens, quod iam predixit. Si enim sit secundum plures potentias simul anima sentiens plura genere eadem sensibilia, plures sensus habebimus et potentias susceptivas, puta visibilium, sicut si quis eiusdem diceret nos habere plures scientias. Eiusdem enim una scientia, sic et sensus. Et propter quid plures sensus habebimus eorumdem subintulit : « neque enim operatio sine « potentia ad hanc erit, neque sine hac sensus erit. » Si enim simul sint[1] quidem plures potentie videntes, palam quod et operabimur utique

[1] sicut.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.
—
448 b 29-449 a 2.

ϖλείω ὁρῶντες, δηλονότι[1] καὶ ἐνεργοίημεν ἂν ϖλείους ἐνεργείας. Ἀδύνατον γὰρ χωρὶς ἐνεργείας αἴσθησιν γίνεσθαι· ὅ[2] εἶπε διὰ τοῦ « οὔτε[3] ἄνευ[4] ταύτης αἴσθησις ἔσῖαι[5]. » Ἀλλὰ μὴν ἀδυνάτον ἐνέργειαν[6] γενέσθαι χωρὶς τῆς οἰκείας δυνάμεως· †ὥσῖε[7], ὅτε[8] ϖλείω ὁρῶμεν, ϖλείους ἐνεργείας ἅμα †ἐνεργήσομεν. Εἰ †δὲ[9] ϖλείους ἐνεργείας, καὶ ϖλείους δυνάμεις ἅμα[10] ἕξομεν, ἀφ' ὧν[11] διάφοροι καί[12] διῃρημέναι αἱ ἐνέργειαι· ϖλείους ἄρα δυνάμεις ἕξομεν ὁρατικάς[13]· ὁμοίως καὶ καθ' ἑκάσῖην αἴσθησιν· ϖλείους ἄρα τὰς τῶν αὐτῶν αἴσθησεις ἕξομεν[14]. Οὐχ ὡς ***[15] τὸ αὐτὸ λέγων διὰ τοῦ « ἔτι αἰσθήσεις αἱ αὐταὶ ϖλείους ἑνὸς ἔσονται » τῷ ϖρώτῳ εἰρημένῳ[16] τῷ[17] « ὅτι[18] ϖρῶτον μὲν †τὸ[19] κατὰ τὴν μίαν αἴσθησιν[20], » οὕτως εἴρηκεν. Εἰπὼν γὰρ « ὅτι[21] ϖρῶτον μέν, » ὡς ϖροσθεὶς ἐκείνῳ[22] δεύτερον εἴρηκεν « ἔτι αἰσθήσεις αἱ αὐταὶ ϖλείους ἑνὸς ἔσον-

[1] δῆλον ὅτι N. — [2] ὅ... (3) γενέσθαι om. BCA. — [3] τε D. — [4] ... M. — [5] ἔσῖαι. Ἀλλὰ] ἐσῖ..... M. — [6] ἐνέργειαν γενέσθαι] ἐνέργει ...νέσθαι M. — [7] Transposez ὥσῖε... ἐνεργήσομεν avant (3) Ἀλλὰ. — [8] om. D. — [9] Lisez δή. — [10] om. CA. — [11] αἱ add. M. — [12] om. D. — [13] ὁρατάς D. — [14] ἕξωμεν D. — [15] Suppléez δὲ. — [16] 448 b 22. — [17] τὸ ND. — [18] τῷ add. CA. — [19] τὴν N. del. M. Lisez τὰ. — [20] ἔσονται add. BCAM. — [21] ἢ NDB. ᾗ CA. — [22] ἐκεῖνο D.

---

plures operationes. Impossibile enim sine operatione sensum fieri; quod dixit per hoc « neque sine hac sensus erit. » At vero impossibile operationem fieri sine propria virtute; quare, quando[1] plura videmus, plures operationes simul operabimur. Si autem plures operationes, et plures potentias simul habebimus, a quibus differentes et divise operationes; plures igitur potentias visivas habebimus : similiter et secundum quemlibet sensum; plures igitur que eorumdem sensuum habebimus. Non quasi idem dicens per hoc scilicet « adhuc sensus iidem[2] « plures unius erunt » primo dicto quod « quia primum quidem quod « secundum unum sensum, » sic dixit. Dicens enim « aut primum qui- « dem » velut apponens[3] illi secundum dixit : « adhuc enim sensus

[1] *ante* quare. — [2] idem. — [3] apponit.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 448 b 29-449 a 2.

ται. » Ἀλλὰ μὴν[1] διὰ τοῦ πρώτου ἔδειξεν[2] ὅτι ἡ ψυχὴ πλείω μέρη[3] καὶ πλείους δυνάμεις ἕξει †καὶ[4] †διὰ τὰς αὐτάς, διὰ δὲ τοῦ προσlεθέντος δευτέρου, ὅτι ἐνέργειαι ἔνιαι πλείους ἔσονται. Εἰ γὰρ ἅμα πλειόνων ὁρατῶν αἰσθησόμεθα, ἅμα τοῦ αὐτοῦ πλείους ἐνέργειαι ἔσονται. Εἰ γὰρ πλείους δυνάμεις ἀντιληπlικαὶ τῶν ὁρατῶν[5] [διὰ[6]] τῆς οἰκείας ἐνεργείας ἀντιλαμβάνονται[7] τοῦ αἰσθητοῦ (χωρὶς γὰρ ἐνεργείας οὐ γίνεται αἴσθησις), ἅμα ἂν τοῦ ἑνὸς πλείους ἐνέργειαι [γίνοιντο[8]], δι' ὧν ἡ ἀντίληψις τοῦ ὁρατοῦ. Ἀλλ' αἱ πλείους ἀνῄρουν ἀλλήλας. Πρῶτον μὲν οὖν ἔλαβε τὸ[9] τῇ δόξῃ ἑπόμενον ἄτοπον, τὸ πλείω μέρη ἕξειν τὴν ψυχὴν καὶ πλείους δυνάμεις αἰσθήσεων[10] τῷ εἴδει τὰς αὐτάς, [οἷον[11]] ὁρατικὰς[12] πλείους καὶ πλείους ἀκουσlικάς[13]· νῦν δὲ προσέθηκε καὶ τὴν δεῖξιν πῶς πλείους καὶ ὅτι τῶν αὐτῶν πλείους ἔσονται ἡμῖν αἰσθή-

[1] καὶ add. CAM. — [2] ἔδοξεν B. — [3] μέρει D. — [4] καὶ διὰ] Lisez εἴδει. — [5] ὁρωμένων NDBCA. — [6] om. NDBCAM. — [7] ἀντιλαμβάνεται NDB. — [8] ἔσονται NDBCA. — [9] om. ND. — [10] αἰσθήσεις ND. — [11] ὁμοίως NDBCAM. — [12] ὁρατάς D. — [13] ἀκουσlάς D.

« videre plures unius erunt. » At vero per primum ostendit quod anima plures partes sive potentias habebit propter eadem, per appositionem autem secundi[1], quod operationes quedam plures erunt. Si enim simul plura visibilia sentiamus, simul eiusdem plures operationes erunt. Si enim plures potentie susceptive visibilium per propriam operationem suscipiunt sensibile (sine operatione enim non fit sensus), simul utique unius plures operationes fient[2], propter quas susceptio visibilis. Sed plures interimunt invicem. Primum quidem igitur accepit ad opinionem consequens inconveniens, scilicet plures partes habere animam et plures potentias, scilicet sensus specie eosdem, puta visivas plures et auditivas; nunc autem apponit et ostensionem quomodo plures et quomodo eorumdem plures erunt nobis sensus simul : opinionis inconveniens cum exemplo scientiarum ostendit. Impossibile enim eiusdem plures scientias[3] esse secundum

[1] secundum. — [2] fiunt. — [3] sensus.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 449 a 2-5.

σεις ἅμα, τῆς[1] δόξης τὸ ἄτοπον τῇ παραθέσει τῶν ἐπισίημῶν †ἔδειξεν[2]. Ἀδυνάτον γὰρ τοῦ[3] αὐτοῦ πλείους ἐπισῆήμας εἶναι κατὰ τὸ αὐτό, ὡς ἅμα ἡμᾶς ἐνεργεῖν κατὰ τὸ αὐτὸ[4] θεώρημα[5] πλείους ἐνεργείας, ἀλλὰ ***[6] ἄλλης[7] μὲν τὸ[8] †μὲν[9] τὸ ἰσοσκελὲς τῶν τριγώνων δύο ὀρθαῖς ἴσας ἔχειν τὰς τρεῖς γωνίας, ἄλλης[10] δὲ ὅτι τὸ σκαληνὸν καὶ τὸ ἰσόπλευρον[11]. (449 a 2-5.) Τὸ δὲ « εἰ δὲ τοῦτο[12], ἐν ἑνὶ καὶ ἀτόμῳ αἰσθάνεται[13] » τοιοῦτόν ἐσῖιν. Εἰ γὰρ τῶν διαφερόντων αἰσθητῶν ἡ ψυχὴ ἐν ἑνὶ καὶ ἀτόμῳ χρόνῳ πλειόνων ἅμα αἰσθάνεται διαφόροις μέρεσι τῆς ψυχῆς καὶ δυνάμεσι, δῆλον ὅτι καὶ τῶν ὁμοειδῶν ἅμα πλειόνων αἰσθάνοιτ' ἄν. Μᾶλλον γὰρ τῶν ὁμοειδῶν ἅμα πλειόνων αἰσθάνεσθαι αὐτὴν εὔλογον[14], ὡς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν[15] ἐῤῥέθη[16] περὶ τῶν ἀνομογενῶν. Τιθεμένου[17] δὲ τούτου[18], ἄτοπον εἵπετο τὸ[19] πλείους τὰς αὐτὰς δυνάμεις ἔχειν. Γράφεται καὶ οὕ-

[1] τῆς δόξης] τῇ δόξῃ BCAM. — [2] Lisez δείξας. — [3] τοῦ αὐτοῦ om. CA. — [4] πλείω add. CA. — [5] θεωρήματα καὶ CAM. — [6] Suppléez καὶ εἶναι. — [7] ἄλλοις BCAM. — [8] τὸ... ἰσοσκελὲς] τοῦτο ἰσοσκελὲς M. τοῦῖο ἴσως καὶ NDBCA. — [9] Effacez. — [10] ἄλλοις BCAM. — [11] ἴσον πλευρόν D. — [12] τούτων NDBCAM. — [13] τὸ add. ND. — [14] εὐλόγως D. — [15] 448 a 17. — [16] ἐρήθη ND — [17] τιθέμενος ND. τιθεμένοις BCAM. — [18] τοῦτο NDBCAM. — [19] om. CA.

idem, quasi simul nos operemur secundum idem theorema[1] plures operationes, sed alterius quidem hoc[2] quidem ysochelem triangulum habere tres angulos equales duobus rectis, alterius autem quod scalenus[3] et ysopleurus. (449 a 2-5.) « Si autem hoc, in uno et indivisibili sentit » tale est. Si enim anima in uno et indivisibili tempore simul plura differentia sensibilia sentiat differentibus partibus anime et potentiis, videlicet simul plura eiusdem speciei sentiet utique. Magis enim simul plura eiusdem speciei sentire ipsam irrationale, ut in precedentibus dictum est de hiis que non similis generis. Posito autem hoc, inconveniens dixit, scilicet plures easdem potentias habere. Scribitur et sic « si autem hec in uno et indivisibili sentit, »

[1] theothema. — [2] hic. — [3] scalanius.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 449 a 2-5.

τως « εἰ δὲ τούτων ἐν ἑνὶ καὶ ἀτόμῳ αἰσθάνεται, » καὶ ἔσἰι σαφέσἰερον[1] αὕτη[2] ἔχουσα ἡ γραφή· « τούτων » δ' ἂν λέγοι[3] τῶν †ὁμογενῶν[4] αἰσθητῶν[5] καὶ διαφόροις[6] αἰσθήσεσιν[7] αἰσθητῶν. Πρότερον μὲν οὖν δεικνὺς ὅτι μὴ οἷόντε τῶν ὁμογενῶν πλειόνων αἰσθάνεσθαι, ἀνῄρει καὶ[8] τῶν ἀνομογενῶν ἀπὸ τοῦ μᾶλλον ἐπιχειρῶν· νῦν δὲ ἀπὸ τοῦ ἧτἰον[9] πάλιν ἀντισἰρέψας ἔδειξεν. Εἰ γὰρ ὧν ἧτἰον ἅμα πλειόνων αἰσθάνεσθαι οἷόν τε, τούτων ἅμα αἰσθάνεται[10], ὃ ἦν τιθέμενον ὑπὸ τοῦ ἅμα δύνασθαι κατὰ πλείους αἰσθήσεις ἐνεργεῖν καὶ ἅμα πλειόνων δύνασθαι αἰσθάνεσθαι, καὶ ὧν μᾶλλον οἷόντε πλειόνων ἅμα αἰσθάνοιτ'[11] ἄν· ᾧ[12] ἔδειξεν ἑπόμενον τὸ πλείους ἡμᾶς αἰσθήσεις τε καὶ δυνάμεις ἕξειν τῶν αὐτῶν[13] αἰσθητῶν, ὅ ἐσἰιν ἀδύνατον. Ἀδύνατον ***[14] ἂν εἴη καὶ τῶν[15] ἀνομογενῶν[16] πλειόνων ἅμα αἰσθάνεσθαι. Ἦν δὲ σαφεσἰέρα ἡ λέξις, εἰ

[1] σαφεσἰέρα D. — [2] αὐτὴ NDBCAM. — [3] λέγει CA. λέγοι τῶν] λέγοντων ND. — [4] om. BCA. Lisez ἀνομογενῶν. — [5] om. ND. — [6] διαφόρων εἰς N (?) D. — [7] αἰσθησιν D. — [8] καὶ τῶν ἀνομογενῶν om. NDBCA. Peut-être faut-il lire καὶ τὸ τῶν ἀνομογενῶν. — [9] ἧτἰων BCA. — [10] αἰσθάνεσθαι NDBCA. — [11] αἰσθάνοιτο CAM. — [12] ὧν ND. — [13] om. BCA. — [14] Suppléez οὖν. — [15] τὸ D. — [16] ὁμογενῶν NDBCA.

---

et est planior hec scriptura; « hiis autem » utique dicet[1] similis generis et differentibus sensibus sensibilium. Prius quidem enim ostendens quod non possibile plura eiusdem[2] generis sentire, interimit et non eiusdem generis a maiori argumentans; nunc autem a minori iterum convertens ostendit. Si enim que minus possunt plura simul sentire, possibile est hec[3] simul plura sentire, quod erat positum ab eo quod est posse simul secundum plures sensus operari et simul plura sentire, et que magis possibile est plura simul sentientur utique; cui ostendit consequens, scilicet plures nos sensus et potentias habere eorumdem sensibilium, quod est impossibile. Impossibile utique erit et non eiusdem generis plura simul sentire. Erat autem obscurior lit-

[1] dictis. — [2] eodem. — [3] hoc.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 449 a 2-5.

οὕτως εἶχεν « εἰ γὰρ ἐκείνων ἐν ἑνὶ καὶ ἀτόμῳ αἰσθάνεται[1], δῆλον[2] ὅτι καὶ τούτων » ἢ οὕτως « εἰ δὲ[3] ***[4] ἐν[5] ἑνὶ καὶ ἀτόμῳ αἰσθάνεται, » τουτέστιν « εἰ γὰρ τοῦτο οὕτως ἔχει καὶ τὸ αἰσθητικὸν[6] ἐν ἑνὶ καὶ ἀτόμῳ χρόνῳ « τῶν τῷ γένει διαφερόντων αἰσθάνεται διαφόροις μέρεσι καὶ δυνάμεσιν » (εἰπὼν γὰρ διὰ μέσου περὶ τῶν ἀνομογενῶν αἰσθητῶν, ἐπάνεισιν ἐπὶ τὸ προτεθέν), « δῆλον δὴ[7] ὅτι, εἰ[8] ἐκείνων, καὶ τῶν ὁμοειδῶν[9] ἅμα « †αἰσθάνεται[10] ὅ[11] †αἰσθήσεται· » ὡμολογεῖτο[12] γὰρ ἂν μᾶλλον δύνασθαι τῶν ὁμοειδῶν ἅμα πλειόνων αἰσθάνεσθαι, ἢ τῶν τῷ γένει διαφερόντων. Ὧ[13] τὸ ἑπόμενον ἄτοπον οὐκ ἐπήνεγκεν. Εἴη δ' ἂν ὃ προεῖπεν[14], ὅτι[15] πλείους αἰσθήσεις ἕξομεν †εἰ[16] †διὰ τὰς αὐτάς, πλείους ὄψεις, ὅταν ἅμα πλειόνων ὁρατῶν ἀντιλαμβανώμεθα, καὶ πλείους ἀκοάς· καὶ ἐφ' ἑκάστης ὁμοίως. Πάλιν γὰρ καὶ ἐπὶ τούτων συνδιαιρεθήσονται αἱ δυνάμεις ταῖς

[1] αἰσθάνεσθαι NDB. — [2] δῆλον ὅτι] δηλονότι CAM. — [3] add. τῷ ND, τῶν BCAM. — [4] Il manque quelque chose. — [5] om. NDB. — [6] αἰσθητὸν D. — [7] δὲ NDBCA. — [8] om. NDBCA. — [9] ἀνομοειδῶν NDB. — [10] Peut-être αἰσθήσεται ὃ αἰσθάνεται. — [11] ἢ ND. — [12] ὡμολόγητο NDBCA. — [13] ὡς ND. — [14] προεῖπον CAM. 448 b 24. — [15] ὅτε AM. — [16] εἰ διὰ] Lisez εἴδει.

---

tera, que sic habuit « si enim illa in uno et indivisibili sentit, palam « quod et hec[1] » vel sic « si autem uno et indivisibili sentit, » hoc est « si enim hoc sic habet et sensitivum in uno et indivisibili tempore ge- « nere differentia sentit differentibus partibus et potentiis » (cum enim dixisset per medium de sensibilibus[2] non eiusdem generis, redit ad prius positum), « palam itaque quod *** illa que non similis speciei si- « mul sentiet; » confessum enim erat magis posse simul plura eiusdem speciei sentire, quam genere differentia. Tamquam se ipsis inconveniens non intulit. Erit[3] autem utique quod predixit, scilicet quod plures sensus habebimus, scilicet propter eadem, plures visus, quando simul plura sensibilia suscipimus, et plures auditus; et in quolibet similiter. Iterum enim et in hiis condividentur virtutes operationibus, et equales

[1] sensibus. — [2] hoc. — [3] est.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 449 a 5-7.

ἐνεργείαις, καὶ ἴσαι τὸν ἀριθμὸν ἔσονται αὐταῖς. Ἐδόκει δέ μοι ἐξετάζοντι ἡ γραφὴ ἡμαρτῆσθαι, καὶ[1] εἶναι τὸ ὀφεῖλον γεγράφθαι[2] τοιοῦτον[3]· « εἰ δέ τις[4] τούτων[5] ἐν[6] ἑνὶ καὶ ἀτόμῳ μὴ[7] αἰσθάνεται, δῆλον[8] ὅτι καὶ τῶν ἄλλων. » Καὶ[9] ἦν[10] ἂν[11] σαφῆ τε καὶ ἀκόλουθα τοῖς προειρημένοις τὰ λεγόμενα.

XLI. 449 a 5-7. « Εἰ... μέρος. » Θεὶς ὅτι διαφόροις δυνάμεσι τῶν διαφερόντων[12] κατὰ γένος αἰσθάνεται ἡ ψυχὴ †καὶ[13] πρὸς τούτῳ εἰ γὰρ ἄλλῳ μὲν μέρει †ἄλλως[14], ἐπὶ τὸ λῦσαι[15] τὰ ἠπορημένα μετελήλυθε, καὶ δείκνυσιν ὅτι μία τέ ἐστιν ἡ αἰσθητικὴ δύναμις ἡ πάντων τῶν αἰσθητῶν ἀντιλαμβανομένη[16], καὶ πῶς οἷόντε μίαν[17] οὖσαν ἅμα πλειό-

[1] καὶ... τὸ om. BCA. — [2] εἰ γὰρ ἐκεῖνα ἐν ἑνὶ καὶ ἀτόμῳ αἰσθάνονται (αἰσθάνωνται D) δῆλον ὅτι καὶ τοῦτο δύναται τὸ ὀφεῖλον γεγράφθαι add. ND. — [3] τοιοῦτος A. εἶναι add. NDBCA. — [4] τι CA. — [5] τῶν NDBCA. — [6] om. BCAM. — [7] del. M. — [8] δῆλον ὅτι] δηλονότι CAM et de même partout. — [9] καὶ répété N. — [10] ἦν ἂν] ἵνα D. — [11] ἂν σαφῆ] ἀσαφῆ N. — [12] καὶ add. NDBCA. — [13] καὶ... ἄλλως est gâté. — [14] Après ce mot un blanc de deux lettres B, de quinze C, de vingt A. — [15] λῆσαι D. — [16] ἀντιλαμβάνουσα NDBCA. — [17] τε add. ND.

---

secundum numerum erunt ipsis. Videbatur autem michi exquirenti scriptura corrupta esse, et debere[1] esse scriptum « si enim illa in uno « et indivisibili sentiunt, palam quod et hoc. » Possibile quod debet scriptum tale esse : « si quis autem ea que in uno et indivisibili non « sentit, palam et quod alia. » Et essent utique plana que dicuntur et convenientia dictis.

XLI. 449 a 5-7.] « Si vero alio quidem dulce, alio autem album « sentit, alia autem in parte, aut[2] ex hiis unum aliquid est aut non « unum. » Cum posuisset quod[3] differentibus potentiis differentia secundum genus sentit anima et adhuc si enim alia quidem parte aliter, ad solvenda dubitata transivit, et ostendit quod non una potentia est sensitiva que omnia sensibilia suscipit, et quomodo possibile est

[1] deberet. — [2] autem. — [3] cum.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 449 a 5-7.

νων καὶ διαφερόντων αἰσθητῶν αἰσθάνεσθαι, ὑπομιμνήσκων ἡμᾶς τῶν περὶ τούτων ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς εἰρημένων. Ἐπεὶ οὖν[1] ἄλλῳ μὲν μέρει τε καὶ ὀργάνῳ γλυκέος αἰσθάνεται ἡ ψυχή, ἄλλῳ δὲ λευκοῦ, ***[2] ἄλλου[3] τῶν διαφερόντων αἰσθητῶν καὶ δῆλον ὅτι καθ' ἑκάστην[4] τῶν διαφόρων δυνάμεων[5], ζητεῖ πότερον †ἕν[6] τί †ἐστι τὸ ταύταις ταῖς δυνάμεσιν ὑποκείμενόν τε[7] καὶ χρώμενον ὅλον τί [ἐστιν[8]] ἐκ τῶν[9] μέρων τούτων, ἢ[10] ἑκάστη δύναμις κατ' ἰδίαν ἐστὶ καὶ οὐκ ἐπὶ ἕν τι[11] τὴν ἀναφορὰν ἔχουσι[12]. Τὸ γὰρ « ἤτοι[13] τὸ[14] ἐκ τούτων ἕν τί ἐστιν ἢ οὐχ ἕν » τοῦτο δηλοῖ « †εἰ[15] ἕν τι τὸ ὑποκείμενόν ἐστι καὶ χρώμενον ταῖς διαφόροις κατὰ τὰς « αἰσθήσεις δυνάμεσιν, ἢ[16] οὐχ ἕν, ἀλλὰ πλείω. » Οἷς ἐπιφέρει τὸ « ἀλλ'[17] ἀνάγκη ***[18] · ἓν γὰρ[19] τὸ αἰσθητικὸν[20] μέρος, » λέγων[21] ἀνάγκην[22] εἶναι ἓν[23] τὸ αἰσθανόμενον καὶ ταῖς πλείοσι[24] χρώμενον δυνάμεσιν. Οὐ τὴν

[1] om. BCA. — [2] Suppléez ἄλλῳ δ'. — [3] ἀλλ' οὐ NDBCA. — [4] ἕκαστον NDBCA. ἕκαστα M. — [5] δυνάμει ND. δυνα avec un μ au-dessus de l'α B. — [6] ἕν τί ἐστι] transposez après (6) ὅλον en supprimant τί ἐστι. — [7] om. NDBCA. — [8] ἢ NDBCAM. — [9] om. ND. — [10] ἢ NBCAM. — [11] τε CA. — [12] ἔχει M. — [13] ...τοι B. τι CA. — [14] om. NDBCA. — [15] Lisez ἢ. — [16] om. NDBCA. — [17] ἀλλὰ N. — [18] Suppléez ἕν. — [19] γάρ... ἀνάγκην om. N. — [20] αἰσθητὸν D. — [21] ἄγων D. ..αγυ.. B. om. CA. — [22] ἀνάγκη D. ἀνάγκη ἂν BCAM. — [23] ante εἶναι D. om. NBCA. — [24] πλείωσιν D.

---

unam existentem simul plura et differentia sensibilia sentire, rememorans nobis de[1] hiis dictorum in hiis que de anima. Quoniam similiter alia quidem parte et organo dulce sentit anima, alio autem album, sed non differentia sensibilia palam quod secundum quamlibet differentem potentiam, querit utrum[2] est[3] unum aliquid ex hiis potentiis subiectum et utens totum aliquid est ex partibus hiis, aut quelibet[4] alia potentia singulariter est et non ad[5] unum aliquid relationem[6] habentibus. Hoc enim « aut ex hiis unum aliquid est aut non « unum » hoc manifestat « si unum aliquid subiectum est et utens differentibus potentiis secundum sensus, *** non unum, sed plura. » Quibus subinfert hoc « sed necesse, una enim sensitiva pars » dicens[7] necessitatem esse unum esse sentiens et pluribus utens potentiis.

[1] ex. — [2] unum. — [3] et. — [4] qualibet. — [5] adhuc. — [6] rationem. — [7] deducens.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 449 a 5-7.

αἰτίαν ἐπήνεγκεν εἰπὼν « τὸ γὰρ αἰσθητικὸν ἕν τι μέρος ἐσ7ὶ τῆς ψυχῆς, ἀλλ' οὐ πολλά. » Καὶ δέδεικται[1] αὐτῷ ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς[2] ὅτι, εἰ μὴ ἓν εἴη τὸ αἰσθητικόν, ᾧ πάντων τῶν[3] αἰσθητῶν αἰσθανόμεθα, ἀλλ'[4] ἦν ἄλλο ἄλλου τῶν αἰσθητῶν τὸ αἰσθανόμενον[5], οὐδ' ἂν τὰς διαφορὰς τῶν αἰσθητῶν τὰς πρὸς ἄλληλα διαγινώσκειν ἐδυνάμεθα, ἀλλ' οὕτως ἂν εἴχομεν περὶ τὰ αἰσθητά, ὡς ἂν εἰ ἄλλος[6] μέν τις τοῦδε τοῦ αἰσθητοῦ ᾐσθάνετο, ἄλλος δέ τις[7] τοῦδε. Ὡς γὰρ οἱ[8] διαφέροντες αἰσθανόμενοι οὐκ ἔχουσι τῶν ἀλλήλοις[9] αἰσθητῶν συναίσθησιν, οὕτως οὐκ ἂν καὶ ἡμεῖς τῶν πλειόνων ᾐσθανόμεθα, εἰ[10] διαφόροις τισὶν καὶ μὴ ἑνὶ αὐτῶν ᾐσθανόμεθα[11]. †Οὐ[12] γὰρ τὸ κρίνειν τὰς διαφορὰς τῶν αἰσθητῶν, τούτου[13] καὶ τὸ αἰσθάνεσθαι αὐτῶν. Ἑνὸς δὲ τὸ κρίνειν τὰς τῶν αἰσθητῶν διαφοράς, ἑνὸς[14] ἄρα καὶ τὸ αἰσθάνεσθαι αὐτῶν. Ἀνάγκη δὲ καὶ[15] ἅμα αὐτῶν

[1] δέδεκται D. — [2] Arist. *De an.* III, II. 426 b 17-22. — [3] om. D. — [4] ἀλλ'... (4) αἰσθανόμενον om. BCA. ἀλλ' ἦν] ...ν M. — [5] ...ανόμενον M. — [6] ἄλλως A. — [7] τοῦ D. — [8] οὐ A. — [9] ἄλλοις CA. — [10] om. ND. post τισιν BCA. — [11] ᾐσθανόμεθα. Οὐ γὰρ om. avec un blanc de cinq lettres CA. ..θανόμεθα M. — [12] om. avec un blanc de cinq lettres B. Lisez Οὖ. — [13] τούτου... (11) διαφοράς om. BCAM. — [14] ἑνὸς ἄρα] τούτου M. — [15] om. D.

Cuius causam subintulit dicens « sensitivum quidem enim una pars est « anime, sed non multe. » Ostensum est autem ab ipso in hiis que de anima quod si non unum esset sensitivum, quo omnia sensibilia sentimus, sed esset aliud sentiens aliud sensibilium, non utique possemus discernere differentias sensibilium adinvicem, sed sic utique haberemus circa sensibilia, ac si alius aliquis[1] sentiret hoc sensibile, alius aliquis hoc. Sicut enim differentes sentientes non habent simul invicem sensum sensibilium, sic si nos et plura sentiamus, aut differentibus quibusdam et non uno ipsa sentiamus. Non enim iudicare differentias sensibilium, hoc est et sentire ipsa. Unius autem iudicare sensibilium differentias, unius igitur et sentire ipsa. Necesse autem

[1] si quis.

γίνεσθαι τὴν ἀντίληψιν τῇ αἰσθήσει, ὅτε αὐτῶν καὶ ὡς ἑτέρων αἰσθάνεται.

XLII. 449 a 8-13. « Τίνος... ἕτερον. » Λαϐὼν δὲ ὅτι ἑνός ἐσ7ι τὸ αἰσθητικὸν[1] μόριον τῆς ψυχῆς ζητεῖ « τίνος οὖν ἐκεῖνο ἑνός; οὐδὲν[2] γὰρ ἐκ τούτων ἕν· » [καὶ[3]] εἰπὼν ἓν εἶναι τὸ αἰσθητικὸν ἠπόρησε[4] τίνος ἔσ7αι ἑνὸς ἐκεῖνο αἰσθητικόν τε καὶ ἀντιληπ7ικόν. Ἐκ γὰρ τούτων ὧν αἰσθανόμεθα[5] τοῖς[6] διαφόροις μέρεσι τῆς ψυχῆς, οἷα ἦν τὸ γλυκὺ καὶ τὸ εὐῶδες καὶ[7] τῶν ἄλλων ἕκασ7ον τῶν ἀνομογενῶν αἰσθητῶν, οὐδὲν γίνεται ἕν· ἄμικτα γὰρ ταῦτα ἀλλήλοις. ***[8] ἔχειν[9] τὸ ἓν τάς τε δυνάμεις τὰς αἰσθανομένας καὶ τὰ αἰσθητὰ ὧν αἰσθάνεται, εἰ αἱ δυνάμεις ἀπὸ μιᾶς πλείους καὶ τὰ αἰσθητὰ †εἶναι[10] ἕν τι καὶ ὑπὸ μίαν φύσιν, ὡς ἦν[11] τὰ ὁρώμενα ὑπὸ μίαν τινὰ φύσιν, ὁμοίως καὶ τὰ ἀκουσ7ὰ καὶ τὰ ἄλλα. Ἀπορήσας[12] ***[13] ἐπιφέρει « ἀνάγκη ἄρα ἕν τι εἶναι τῆς ψυχῆς ᾧ

[1] αἰσθητὸν ND. — [2] οὐδὲ BC. οὐδὲν... ἕν] οὐθὲν γὰρ ἐκ.... ἕτερον AM. — [3] om. NDBCAM. — [4] ἠπόρησεν AM. — [5] αἰσθανούμεθα D. — [6] ταῖς ND. — [7] om. NDB. — [8] Suppléez quelque chose comme Ἀλλὰ μὴν ἀληθὲς τὸ. — [9] ἔχει NDBCAM. — [10] Lisez ἐσ7ιν. — [11] εἶναι NDBCA. — [12] ἀπορρήσας D. — [13] Suppléez δὲ.

---

et simul ipsorum fieri susceptionem sensus, quando ipsa ut altera sentit.

XLII. 449 a 8-13.] Cum accepisset quod unius[1] erat sensitiva pars anime querit « cuius igitur illud? nullum enim ex hiis unum; » et cum dixisset unum esse sensitivum, dubitavit cuius erit unius illius susceptivum. Ex hiis enim que sentimus differentibus partibus anime, qualia erant dulce et boni odoris et aliorum unumquodque sensibilium non eiusdem generis, nichil fiet unum; immiscibilia enim hec invicem. Habere unum potentias et sensitivas*** et sensibilia esse unum aliquid et sub una natura, ut erant visibilia sub quadam una natura, similiter et audibilia et alia. Cum dubitasset, infert « necesse

[1] in quibus.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 449 a 8-13.

πάντα αἰσθάνεται, » λέγων διὰ †ταῦτα[1] ὅτι ἀνάγκη ἕν τι μέρος ᾧ πάντων τῶν αἰσθητῶν αἰσθάνεται, ἄλλο δὲ γένος αἰσθητὸν δι' ἄλλου ὀργάνου. Ἑξῆς δὲ λέγει πῶς[2] τινος τὸ αἰσθητικὸν τοῦτο ἑνός ἐσῖιν ὑποκειμένου[3] καὶ †τίνος[4] σώματος αἰσθητικὴ[5] δύναμίς ἐσῖι. Διαφέροντα γάρ ἐσῖι τὰ αἰσθητήρια δι' ὧν καὶ ἡ ἀντίληψις, καὶ οὐδὲν ***[6] ἐξ αὐτῶν γίνεται. Εἰπὼν δὲ τοῦτο, τὸ μὲν « ἑνός τίνος » οὐ λέγει, λέγει δὲ περὶ τῆς δυνάμεως ὅτι ἔσῖιν ἕν τι μόριον τῆς ψυχῆς ᾧ[7] αἰσθανόμεθα πάντων, ἀδιαίρετον αὐτὸ ὄν, καθάπερ, φησίν, εἴρηται πρότερον, ἤτοι ἀναπέμπων ἡμᾶς εἰς τὰ περὶ ψυχῆς (ἐν ἐκείνοις γὰρ ἔδειξεν[8] ὅτι ἕν τί ἐσῖιν, ὃ πάντων τῶν αἰσθητῶν ἀντιλαμβάνεται, καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὰς διαφορὰς αὐτῶν τὰς[9] πρὸς ἄλληλα κρίνει, ἔδειξε[10] δὲ καὶ ὁποῖόν τί ἐσῖι καὶ ὅτι[11] οὕτω τὸ ἓν ἔχει, ὡς ὁ ὅρος [†ὡς[12]] τὸ σημεῖον,

[1] Lisez τούτου — [2] ἄλλως add. NDBCA. — [3] ὑποκείμενον NDBCA. — [4] Lisez ἑνὸς. — [5] αἰσθητικὸν DBCAM. — [6] Suppléez ἕν. — [7] οὗ NDBCA. — [8] Arist. *De an.* III, II. 426 b 17-22. — [9] τοῖς N τῶν D. — [10] Arist. *De an.* III, II. 427 a 8-14. — [11] om. BCAM. — [12] om. NDBCAM. Lisez καί.

« igitur unum aliquid esse anime quo omnia sentit, » dicens propter hoc quod necesse unam aliquam partem qua omnia sensibilia sentit, aliud autem genus sensibile per aliud organum. Consequenter autem dicit qualiter aliter alicuius sensitivum hoc unius est subiecti et cuius[1] corporis[2] sensitiva[3] virtus est. Differentia enim sensitiva per que susceptio, et nichil ex ipsis fit. Dicens autem***, hoc quidem « unius alicuius » non dicit, dicit autem de potentia quia est aliqua una pars anime, qua sentimus omnino, indivisibilis ipsa existens, quemadmodum, ait, dictum est prius, remittens nos in ea que de anima (in illis enim ostensum est quod unum aliquid est, quod omnia sensibilia suscipit, et propter hoc differentias ipsorum adinvicem iudicat, ostendit autem et quale quid est et quod sic[4] unum habet, ut termi-

[1] cum. — [2] corpus. — [3] sentitiva. — [4] sit.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 449 a 8-13.

***[1] καὶ ὡς τὸ πέρας τῶν πλειόνων γραμμῶν· ὡς γὰρ τοῦτο[2], καὶ[3] ἕν ἐσῖι καὶ οὐχ ἕν, τῷ[4] μὲν ἀδιαίρετον εἶναι ἐν ᾧ αἰσθανόμεθα, ἕν[5], καθόσον δὲ †πλείω[6], κατὰ τοσοῦτον τῶν διαφερόντων †ἅμα· ἅμα γὰρ τῶν πλειόνων ἐσῖὶ πέρας)· ἤτοι[7] δὴ ἐπὶ[8] ταῦτα ἡμᾶς ἀναπέμπει, ἢ ἐπὶ τὰ προειρημένα, ὅτι δεῖ ἓν τὸ αἰσθανόμενον εἶναι ἐν ἡμῖν. Εἰ γὰρ ἄλλη[9] ἄλλου αἴσθησις εἴη κειμένη γίνεσθαι, εἵπετο ***[10] τινα ἄτοπα. Ἓν μὲν οὖν δεῖ[11] κατὰ ἀριθμὸν εἶναι τὸ αἰσθανόμενον διὰ ταῦτα. †μέντοι[12] λαμβάνει ***[13] δι' ἄλλου μορίου σώματος †κατὰ[14] ὀργάνου καὶ ἄλλου καὶ †ἄλλου τῶν διαφερόντων αἰσθάνεται, χρώμενος τοῖς[15] δεδειγμένοις αὐτῷ ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς. ***[16] λέγων « ἆρ' οὖν ᾗ[17] μὲν ἀδιαίρετόν ἐσῖι κατ' ἐνέργειαν, ἕν ἐσῖι τὸ αἰσθητικὸν γλυκέος καὶ λευκοῦ; » διὰ γὰρ τούτου δείκνυσι πῶς ἓν ὂν πλειόνων τε καὶ διαφερόντων ἅμα[18] αἰσθήσεται[19]. Καθόσον μὲν

[1] Il manque peut-être quelque chose comme ὅταν ληφθῇ. — [2] τοῦ D. — [3] om. NDBCA. — [4] τὸ ND pr. B. — [5] om. ND. — [6] πλείω... ἅμα]. Lisez τῶν διαφερόντων ἅμα, κατὰ τοσοῦτον πλείω. — [7] ἤτοι δὴ] ἤδη NDB. — [8] ἐσῖί D. — [9] ἄλλο NDBCA. — [10] Suppléez ἄν. — [11] om. CA. — [12] ὅτι M. μέντοι λαμβάνει]. Il faut peut-être lire Λαμβάνει μέντοι ὅτι. — [13] Suppléez ἔν τί ἐσῖι μόριον τῆς ψυχῆς, ὃ. — [14] ὡς M. κατὰ... ἄλλου]. Il faut peut-être lire καὶ ἄλλου ὀργάνου ἄλλου. — [15] om. CAM. — [16] Il manque quelque chose. — [17] εἰ ND. — [18] καὶ add. BCA. — [19] αἰσθάνεται M.

---

nus, ut signum et ut terminus plurium linearum. *** enim hoc, et unum est et non unum, et quidem quod indivisibile. . . . . sentimus, secundum autem quod[1] plura, secundum hoc differentia simul; simul[2] enim plurium est terminus); iam adhuc nos *** sentiens esse in nobis. Si enim alicuius alterius sensus esset positus fieri, sequerentur quedam inconvenientia. Unum quidem igitur oportet secundum numerum esse quod sentit propter hoc. Accipit per aliam quidem partem corporis per organum aliud differentia sentit, utens[3] hiis que ipse ostendit in hiis que de anima, dicens « forte aut quidem igitur indivisibile est secundum « actum, unum est sensitivum dulcis et albi? » Per hoc enim ostendit qualiter unum existens plura et differentia simul sentiet. Secundum

[1] quid. — [2] similiter. — [3] utent

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 449 a 8-13.

γὰρ αὐτὸ καθ'[1] αὐτὸ λαμβανόμενόν τε καὶ νοούμενον ἀδιαίρετον πέρας τι +ὂν[2] πάντων τῶν αἰσθητηρίων, ἐνεργείᾳ τε καὶ τῇ αὐτοῦ φύσει ἀδιαίρετον ἕν τι ἔσται, καὶ τοῦτο πάντων αἰσθητῶν ἀντιληπτικόν τε καὶ αἰσθητικόν· « ὅταν δὲ διαίρετον γένηται κατ' ἐνέργειαν, » τοῦτό ἐστιν « ὅταν δὲ ὑπὸ τῶν κατὰ τὸ αἰσθητήριον ἐνεργειῶν διαιρεθῇ, » πλείω ἔσται. Οὕτω δὲ καθὸ μὲν ἕν τί ἐστι κατὰ τὸ ὑποκείμενον, ταὐτὸν ἔσται τὸ πάντων τῶν[3] αἰσθητῶν αἰσθανόμενον καὶ κρῖνον +αὐτό[4], καθὸ δὲ[5] ὑπὸ τῶν κατὰ τὰ αἰσθητήρια ἐνεργειῶν διαιρεῖται, πολλά· +πῶς[6] γὰρ γινόμενον πλειόνων καὶ διαφερόντων ἅμα αἰσθήσεται. Εἴρηκε δὲ περὶ τῆς δόξης ταύτης ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς[7]. Λαμβάνεται δὲ ὡς διαιρετὸν τῷ πέρας πλειόνων λαμβάνεσθαι. Πάντων γὰρ τῶν αἰσθητηρίων ὁμοίως ὂν πέρας, ὅταν μὲν[8] κατὰ πλείω γίνηται[9] ἡ ἐνέργεια αἰσθητήρια, ὡς διῃρήμενα καὶ ὡς πλείω λαμβάνεται. Καθόσον δὲ ἅμα πλειόνων γίνεται

[1] καθ' αὐτὸ om. NDBCA. — [2] Lisez ἐστι. — [3] om. BCA. — [4] Lisez αὐτά. — [5] om. BCA. — [6] πῶς γὰρ]. Il faut sans doute lire πολλὰ γάρ πως. — [7] Arist. *De an.* III, II. 426 b 17 et suiv. — [8] om. NDBCA. — [9] γίνεται CAM.

---

quod quidem enim ipsum secundum se acceptum et intellectum indivisibilis terminus existens omnium sensitivorum, actu et propria natura indivisibile unum aliquid erit, et hoc omnium sensibilium susceptivum ; « cum autem*** fiat secundum actum, » hoc est « quando « ab operationibus secundum sensitivum divisum fuerit, » plura erunt. Sic autem secundum quod quidem unum aliquid est secundum subiectum, idem[1] erit omnia sensibilia sentiens et iudicans ipsum, secundum autem quod ab operationibus secundum sensitiva dividitur, multipliciter. *** enim facta plura et differentia *** sentiet. Dixit autem de opinione hac in hiis que de anima. Accipitur autem ut divisibile eo quod terminus plurium accipiatur. Omnium enim[2] sensitivorum similiter existens terminus, cum secundum plura fiat operatio sensitiva, ut divisum et ut plura accipitur. Secundum autem quod plurium si-

[1] est *add.* — [2] *ante* omnium.

πέρας τὸ αὐτὸ ἐν[1] *ταῖς*[2] *κατὰ πλείω αἰσθητήρια*[3] *ἐνεργείαις*[4], *κατὰ τοσοῦτον ἂν καὶ ἓν καὶ*[5] *τῶν πλειόνων τε καὶ ἀνομογενῶν ἅμα αἰσθάνοιτο. Τὸ αὐτὸ γάρ ἐσΊιν ἕν τε καὶ πολλά, ὡς τὸ ἐν τῷ κύκλῳ κέντρον, καὶ τοῦτο*[6] *ἓν ὂν κατὰ τὸ ὑποκείμενον, πολλά πως γίνεται, ὅταν ὡς πέρας λαμβάνηται τῶν ἀπὸ τῆς περιφερείας ἐπὶ τὸ κέντρον ἀγομένων*[7].

XLIII. 449 a 13-20. « Ἢ... αὐτῷ. » *Χρησάμενος δὲ πρώτῃ λύσει τῆς ἀπορίας τῇ προειρημένῃ, ἣν οὕτως ἔχουσαν ἔδειξεν ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς, ἐφεξῆς χρῆται καὶ ἑτέρᾳ, ἣν καὶ αὐτὴν ἔθηκεν ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς. Λέγει*[8] *γάρ·* (13-15.) « *ἢ... πολλά*[9]. » *ἜσΊι δὲ ὃ λέγει· ὡς ἐπὶ τῶν σωμάτων τε καὶ τῶν ὑποκειμένων ταῖς αἰσθήσεσιν ἐνδέχεται τὸ αὐτό τι ὂν κατὰ ἀριθμὸν πλείω πάθη ἔχειν ἐν αὑτῷ (τὸ γὰρ μῆλον*[10] *ἓν κατ'*[11] *ἀριθμὸν ὂν ἅμα μὲν γλυκύ, ἅμα δὲ ξανθὸν ἢ λευκόν, ἅμα δὲ εὐῶδές ἐσΊιν καὶ*[12] *εἰ ἔσΊιν ἀλλήλων διαφέροντα τὰ πάθη καὶ διαφόροις*

[1] *ἐν... ἐνεργείαις* del. M. — [2] *τοῖς* BCA. — [3] *αἰσθητηρίοις* DBCA. — [4] *ἐνεργεῖ* BCA. — [5] om. NDBCA. — [6] add. *τὸ* NDBCA, *τε* M. — [7] *ἀγόμενον* N. — [8] *λέγει γὰρ* om. BA. — [9] *ψυχῆς* NDBCAM. — [10] *μᾶλλον* N. — [11] *κατὰ* NCAM. — [12] om. NDBCA.

---

mul fit terminus idem in operationibus secundum plura sensitiva, secundum hoc utique et unum plura et que non eiusdem generis simul sentiet. Idem enim est unum et multa, ut centrum in circulo, et hoc unum ens[1] secundum subiectum, multa aliqualiter fit, cum ut terminus accipiatur ductarum *** circumferentia ad centrum.

XLIII. 449 a 13-20.] Utens autem prima solutione dubitationis predicte, quam sic habentem ostendit in hiis que de anima ***. Dicit enim (13-15.) « aut ut de rebus contingit, sic et in anima. » Est autem quod dicit : sicut in corporibus et subiectis sensibus contingit idem aliquid existens secundum numerum plures passiones habere in se (pomum enim unum secundum numerum existens simul quidem dulce, simul autem xanthon[2] aut album, simulque boni odoris est, si sunt invicem

[1] est. — [2] exanthon.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 449 a 15-16.

αἰσθήσεσιν αἰσθητά), οὕτω δύναται καὶ ἐπὶ τῆς ψυχῆς ἔχειν, ὡς μίαν οὖσαν τὴν[1] αἰσθητικὴν πλειόνων καὶ διαφόρων ἅμα ἀντιληπτικήν τε[2] καὶ κριτικὴν εἶναι τῷ πλείους δυνάμεις ἔχειν. Δεικνὺς δὲ ὅτι ἕν τι τὸ ὑποκείμενον τῷ διαφέροντα καὶ πλείω πάθη ἅμα ἔχειν, φησί· (449 a 15-16.) « Εἰ[3] γάρ... ἑκάστῳ, » λέγων διὰ τούτων καὶ δεικνὺς ὅτι ταῦτα τὰ[4] περὶ †τῶν[5] ἐν[6] κατὰ ἀριθμὸν πάθη οὐ[7] τοιαῦτά ἐστιν[8], ὥστε ἕκαστον αὐτῶν κατ' ἰδίαν ἢ[9] εἶναι ἢ δύνασθαι λαμβάνεσθαι, ἤδη ***[10] διὰ τοῦτο ταὐτά[11] ἐστιν ἀλλήλοις. Καὶ γὰρ εἰ μὴ †χωρίς[12], ἀλλὰ τὸ εἶναι ἑκάστῳ[13] αὐτῶν καὶ ὁ λόγος διάφορος. Ὧν δὲ τὸ εἶναι ἕτερον, ταῦτα ἕτερα ἀλλήλων[14]. Οὐ γὰρ μόνον[15] ἕτερα τῷ κεχωρίσθαι κρίνεται, ἀλλὰ καὶ τῷ[16] διαφέρον τὸ τί ἦν εἶναι ἔχειν. Οὕτω δὲ καὶ τὰ πάθη ἀλλήλων †τε[17]

1-2 om. CA. — 3 τὸ NDBCAM. — 4 om. NDBCA. — 5 Lisez τό. — 6 ἑνὶ NDM. ενιω.ν. B. om. avec un blanc de onze lettres CA. — 7 ἐστι μὴ add. NDBCA, avec un □ devant ἐστι M. — 8 εἶναι NDBCA. — 9 om. BCA. — 10 Suppléez δὲ οὐ. — 11 ταῦτα N. — 12 Lisez χωριστά. — 13 ἕκαστον avec un ω au-dessus de ον N. ἑκάστου M. — 14 ἄλληλα D. — 15 add. καὶ τὰ NDB, τὰ CAM. — 16 τὸ add. NDBCA. — 17 τε καί]. Lisez καὶ τά.

---

differentes[1] passiones et differentibus sensibus sensibiles[2]), sic potest et in anima habere, quod una existens sensitiva plura et differentia simul accipiat et iudicet, eo quod plures potentias habeat. Ostendens autem quod unum aliquid subiectum differentes passiones habeat, ait (449 a 15-16) : « Idem enim et unum nunc album et « dulce est, ac alia multa; si enim non separabiles passiones ab invi« cem, sed secundum se altera quelibet, » dicens per hec[3] et ostendens quia *** tantum unum secundum numerum passiones non tales sunt, quare quelibet ipsarum singulariter aut esse aut posse accipi[4]. Propter hoc eadem sunt invicem. Et enim si non separatim, sed esse uniuscuiusque ipsarum et ratio differens. Quorum autem esse alterum, hec altera ab invicem. Non enim solum altera iudicantur, quia separata sunt, sed et eo quod habeant differens quod quid erat esse. Sic autem

1 ferentes. — 2 sensibilium. — 3 hoc. — 4 accipiam.

†καὶ ὑποκείμενα ἕτερα. (449 a 16-20. « Ὁμοίων... αὐτῷ. ») Ὁμοίως δή[1] φησι δεῖν λέγειν καὶ ἐπὶ τῆς ψυχῆς τῆς αἰσθητικῆς, τὸ[2] μὲν αὐτὸ καὶ ἓν αὐτὴν οὖσαν τῷ ἀριθμῷ κατὰ τὸ ὑποκείμενον τῷ καὶ ἑνὸς ἐντελέχειαν[3] εἶναι[4] πάντων τῶν αἰσθητῶν[5] ἀντιληπτικὴν[6] εἶναι, κατὰ τὸν λόγον μέντοι καὶ τὴν δύναμιν καὶ τὸ τί ἦν εἶναι †διαφέρειν[7], κατὰ τὴν τῶν αἰσθητῶν διαφορὰν διαφόρους[8] δυνάμεις[9] †ἔχον[10], καὶ τὰς μὲν τῷ γένει διαφόρους[11], τὰς δὲ τῷ εἴδει, ὡς ἔχει τὰ αἰσθητὰ[12] πρὸς ἄλληλα· ἡ μὲν γὰρ χρωμάτων διαφορὰ τῷ εἴδει[13] ἐστὶν ἑτέρα, ἡ δὲ χρωμάτων καὶ ψόφων[14] τῷ γένει. Οὕτω δὴ[15] ἂν εἴη ἡ ψυχὴ ἕν, ἡ μὲν κατὰ τὸ ὑποκείμενον πάντων αἰσθανομένη καὶ πολλάκις γε καὶ πλείω[16] ἅμα[17] δεχομένη, τουτέστι κρίνουσα, κατὰ †τε[18] τὸν λόγον καὶ τὸ τί ἦν

[1] δὲ BCA. — [2] τῷ M. — [3] ἐντελέχεια NDBCA. — [4] om. ND. — [5] αἰσθητικῶν NBCAM. — [6] ἀντιληπτική NDBCA. — [7] Lisez διαφέρουσαν. — [8] διαφέρους D. — [9] δυνάμει D. — [10] Lisez ἔχειν. — [11] διαφορὰς BCAM — [12] αἰσθητήρια BCA — [13] εἴδη CA. — [14] ψόφον D. — [15] δ' NDB. δὲ AM. — [16] πλειόνων NDBCAM. — [17] τε δὴ add. NDBCAM. — [18] γε D. Lisez δὲ.

---

passiones abinvicem et subiecta[1] altera[2]. (449 a 16-20.) Similiter ait oportere dicere et in anima sensitiva, scilicet ipsam esse quidem et unum esse numero secundum subiectum, eo quod unius existens endelechia omnium sensibilium susceptiva sit, secundum rationem tamen et potentiam et quod quid erat esse differunt, secundum sensitivorum differentiam differentes potentias habens, et has quidem genere differentes, has autem specie, ut habent sensibilia adinvicem; colorum[3] enim differentia specie est altera, colorum autem et sonorum genere. Sic autem utique erit anima unum[4], que quidem secundum subiectum omnia sentiens et sepe et plura simul suscipiens, hoc est iudicans, secundum rationemque[5] et quod quid erat esse non eodem; secundum aliam enim[6] rationem et secundum aliam potentiam colorem, secundum aliam non sonum aut saporem suscipit;

[1] subiecto. — [2] altro. — [3] eorum. — [4] unum que quidem] unum quodque. — [5] rationemque] rationem quia. — [6] et aliam *add.*

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.
—
449 a 16-20.

εἶναι οὐ τὸ[1] αὐτό· κατὰ ἄλλον γὰρ λόγον καὶ κατὰ ἄλλην δύναμιν χρώματος, καὶ κατὰ ἄλλην ψόφου ἢ χυμοῦ ἀντιλήψεται· ἄλλο γὰρ κατὰ τὸν λόγον καὶ τὴν δύναμιν τῶν διαφερόντων ἀντιληπτικόν. Οὐ τοῦτο δ' ἂν λέγοι ὅτι τὸ αὐτὸ κατὰ τὴν πρὸς τὰ διαφέροντα αἰσθητὰ σχέσιν νῦν μὲν ἀκουστικόν[2], νῦν δὲ ὁρατικὸν γίνεται, ὡς οἱ ἀπὸ τῆς Στοᾶς λέγουσί πως ἔχον τὸ ἡγεμονικόν ποτε μὲν τόδε ποτὲ δὲ τόδε γίνεσθαι· εἰ γὰρ οὕτως, οὐκ ἔθ' ***[3] ἅμα δύναιτο[4] πλειόνων αἰσθάνεσθαι. Ἀλλ' ἔστιν ὃ λέγει ὅτι ἓν ὂν κατὰ τὸ ὑποκείμενον πλείους[5] δυνάμεις καὶ διαφόρους ἀλλήλων ἔχει[6], καθ' ἃς[7] ἅμα οἷόντέ ἐστιν ἐνεργεῖν. Ἀλλὰ καὶ εἰ μάλιστα οἷόντε τὸ αἰσθητικὸν ἓν ὂν τῷ ἀριθμῷ ἅμα πλείω εἶναι κατὰ τὸν λόγον καὶ τὰς δυνάμεις, ἀλλὰ πῶς γε ἅμα τῶν ἐναντίων ἀντιλήψεται; ὡς γὰρ τὰ ὑποκείμενα πλειόνων μὲν παθῶν ἅμα ἐστὶ δεκτικά, οὐ μὴν διὰ τοῦτο καὶ τῶν ἐναντίων (οὐ γὰρ τὸ μῆλον[8], ἐπεὶ γλυκύ τε ἅμα καὶ λευκὸν εἶναι δύναται, ἤδη καὶ λευκὸν ἅμα καὶ μέλαν ἢ γλυκὺ καὶ πικρόν), οὕτως ἕξει καὶ ἐπὶ τῆς

[1] τὸ αὐτὸ] τῷ αὐτῷ NDBCA. — [2] ἀκουστὸν BCAM. — [3] Suppléez ἄν. — [4] τῶν add. M. δύναται τὸ BCA. — [5] πλεῖον N. — [6] ἔχειν D. — [7] οὓς NDB. — [8] μᾶλλον D.

---

aliud[1] enim secundum rationem et potentiam differentium susceptivum. Non autem hoc dicit quod idem secundum habitudinem ad diversa sensibilia nunc quidem auditivum, nunc autem visivum fit, ut Stoyci dicunt aliqualiter habens principale aliquando quidem hoc, aliquando hoc fieri; si enim sic, non adhuc simul posset plura sentire. Sed est quod dicit quod unum existens secundum subiectum plures potentias et differentes[2] abinvicem habet, secundum quas simul possibile est operari. Sed et si maxime possibile est sensitivum unum existens numero simul plura*** contraria sentiet? ut enim subiecta plurium quidem passionum simul sunt susceptiva, non tamen propter hoc et contrariorum (non enim pomum, quoniam dulce simul aut album esse potest, iam et album simul et nigrum aut dulce

[1] ad. — [2] differentias.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 449 a 16-20.

αἰσθήσεως. Ὥσῖε οὐδ' ἐκεῖνο ἀληθές, τὸ[1] μᾶλλον δύνασθαι τῶν ὁμογενῶν τὴν αἴσθησιν γίνεσθαι ἢ τῶν ἀνομογενῶν[2]· ἧτῖον γὰρ τῶν ἐναντίων τι ἅμα δεκτικόν ἐσῖιν ἢ τῶν μηδὲν ἐχόντων κοινόν. Ἀλλὰ εἰ μὴ ἅμα τῶν ἐναντίων αἰσθησόμεθα, οὐδ' ὅτι ἐναντία[3] ἐσῖὶ κρινοῦμεν[4], εἴ[5] γε ὧν μὴ ἅμα τι αἰσθάνεται[6], τούτων οὐδὲ τῆς διαφορᾶς τῆς πρὸς ἄλληλα αἰσθάνεσθαι δύναται (μνήμης γὰρ ἐκεῖνο καὶ[7] οὐκ αἰσθήσεως[8]), ὡς[9] ἐλέγομεν[10] ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς. Ἢ ἡ αἴσθησις, εἰ καὶ δοκεῖ διὰ πάθους τινὸς[11] γίνεσθαι, ἀλλ' αὐτή[12] γε κρίσις ἐσῖίν; Ἄλλα δὲ τὰ ἐν πάθει ἐναντία[13] καὶ[14] ἄλλα τὰ ἐν κρίσει. Ἐν πάθει μὲν γὰρ τὸ λευκὸν τῷ μέλανι, ἐν κρίσει δὲ οὐχ[15] ἡ κρίσις ἡ περὶ τοῦ λευκοῦ ὅτι λευκὸν οὐδ' ἡ τοῦ μέλανος ὅτι μέλαν ἐναντίαι[16]· αὗται μὲν γὰρ ἅμα ἀληθεῖς· ἀδύνατον[17] δὲ τὰς ἐναντίας κρίσεις ἅμα ἀληθεῖς εἶναι. Ἀλλ' ἔσῖι τῇ περὶ τοῦ

[1] τε BCAM. — [2] ἀνομοιογενῶν M. ὁμογενῶν A. — [3] ἐναντίον NBCA. — [4] κοινοῦμεν N. — [5] εἴ γε] εἴ τε BCA. εἶτα M. — [6] αἰσθάνεσθαι περὶ BCA. — [7] om. ND. — [8] αἰσθήσεται D. — [9] om. BCAM. — [10] Alexandre, περὶ ψυχῆς, I, f. 134. — [11] om. CA. — [12] αὐτά D. αὐτὸ BCA. — [13] ἐνάντις N. — [14] om. ND. — [15] οὐχ ἡ κρίσις répété B. — [16] om. NDBCA. — [17] δυνατὸν NDBCAM.

---

amarum), sic habebit et in sensitivo. Quare neque illud verum, scilicet quod magis possit omogeneorum sensus fieri quam non omogeneorum; minus enim contrariorum simul aliquid susceptivum est, quam nichil habentium commune. Sed si non simul contraria sentiemus, neque quod contraria sint iudicabimus, siquidem que non simul aliquid sentit, horum neque potest differentiam adinvicem sentire (memorie enim illud, non sensus), dicebamus in hiis que de anima. Sensus vero, etsi videatur per passionem quandam fieri, tamen ipse iudicium est. Sed dandum passioni contrarium aut quod in iudicio. In passione quidem[1] enim album nigro, in iudicio autem non sunt iudicia[2] contraria de albo quia album et de nigro quia nigrum; hec[3] quidem enim simul vera : impossibile autem contraria iudicia simul vera esse. Sed est[4] iudicium de albo quia album contrarium iudicio

[1] quod. — [2] individua. — [3] hoc. — [4] et.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 449 a 16-20.

λευκοῦ κρίσει ὅτι λευκὸν ἐναντία[1] ἡ περὶ τοῦ λευκοῦ ὅτι μέλαν. Διὸ αὗται μὲν οὐδέποτε συνυπάρχουσιν ἐν τῇ κατὰ τὴν αἴσθησιν κρίσει, ἐκεῖναι δὲ (οὐ γάρ εἰσιν ἐναντίαι[2]), πάσχοντος μέντοι τοῦ σώματος ἐν ᾧ ἡ[3] †δὲ***[4] †ψυχή, ὃ ἔθος ἐστὶ λέγειν ἔσχατον[5] αἰσθητήριον, οὐ κατὰ τὸ αὐτὸ μόριον ἀπ'[6] ἀμφοῖν, ἀλλὰ κατὰ ἄλλο[7] †ὑπ'[8] ἄλλου. Γίνεται †ὡς[9] †γὰρ ὁρῶμεν καὶ ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν καὶ ἐπὶ[10] τῶν κατόπτρων ἅμα ἐμφαινόμενα[11] τὰ ἐναντία. Διαφέροι[12] δ' ἂν τῆς πρώτης[13] λύσεως ἡ δευτέρα, ᾗ[14] ἐπ' ἐκείνης μὲν ἐλαμβάνετο ἡ αἰσθητικὴ ψυχὴ μία οὐ τῷ ἀριθμῷ μόνον[15], ἀλλὰ καὶ τῇ δυνάμει, ἐν δὲ ταύτῃ τῷ μὲν ἀριθμῷ μία, οὐκέτι δὲ καὶ τῷ λόγῳ, ἀλλ' ὡς ἔχει τὰ ὑποκείμενα σώματα καὶ πράγματα, οὕτω καὶ αὐτή[16]· ἦν δὲ ἐκεῖνα ἐν ἑνί τινι κατὰ ἀριθμὸν ὑποκειμένῳ[17] πλείω τινὰ τῷ λόγῳ καὶ διαφέροντα.

[1] ἐναντίον NDCA ἐναν avec un τ au-dessus du ν B. — [2] ἐναντία N. — [3] ἡ δὲ] ἥδε BCAM. — [4] δὲ.. ψυχή] Lisez δύναμις ἡ αἰσθητικὴ τῆς ψυχῆς. — [5] ἐσχαστον N. — [6] ὑπ' ND. — [7] ἄλλου BCAM. — [8] Lisez ἀπ'. — [9] ὡς γὰρ]. Lisez γὰρ ὡς. — [10] om. NDBCA. — [11] ἐμφαινομένων BCAM. — [12] διαφέρει D. — [13] πρώτου N. — [14] ἡ N. — [15] μόνῳ BCAM. — [16] αὐτῇ D. — [17] ὑποκειμένας M.

---

de albo quod nigrum sit. Propter quod hec[1] quidem nunquam coexistunt in iudicio secundum sensum, ista autem (non enim sunt contraria), patiente tamen corpore, in quo anima, quod consuetum est dici extremum sensiterium, non secundum eandem partem ab ambobus, sed secundum aliam ab alio. Fit ut enim videmus in oculis et in speculis simul apparentia contraria. Differet[2] autem utique a prima solutione secunda, quia in illa quidem accipiebatur[3] sensitiva anima una non numero solum, sed et potentia, in hac autem numero quidem una, non iam ratione, sed sicut se habent subiecte res, sic et ipsa; erant autem illa in uno aliquo secundum numerum subiecto, plura autem aliqua ratione et differentia.

[1] huius. — [2] differt. — [3] accipiebat.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 449 a 20-28.

XLIV. 449 a 20-b 4. « Ὅτι... εἴρηται. » (449 a 20-28. « Ὅτι... αἰσθάνεσθαι. ») Δείξας δὲ πῶς οἷόν τε[1] ἅμα πλειόνων αἰσθητῶν αἰσθάνεσθαι, δείκνυσιν[2] ἑξῆς ὅτι μηδὲν αἰσθητὸν ἀμερές ἐστιν, ἀλλὰ πᾶν[3] αἰσθητὸν μέγεθός ἐστι καὶ διαιρετόν, ᾧ[4] φθάσας ὡς ἀληθεῖ τε καὶ ὁμολογουμένῳ κέχρηται, ὅτε[5] ἔλεγε[6] περὶ τῆς τῶν αἰσθητῶν παθῶν διαιρέσεως καὶ περὶ τοῦ μεγέθους τοῦ ἡλίου. Λέγει γάρ· « ὅτι τὸ αἰσθητόν ἐστι πᾶν μέγεθος καὶ οὐκ ἔστιν ἀδιαίρετον αἰσθητόν, δῆλον. » Ἔστι δὲ ἡ δεῖξις ᾗ χρῆται τοιαύτη. Λαμβάνει ἐναργὲς ὂν καὶ γνώριμον τὸ μηδὲν τῶν διά τινος μέσου αἰσθητῶν ἀπὸ παντὸς διαστήματος αἰσθητὸν εἶναι, ἀλλ' εἶναί[7] τι διάστημα ἀφ' οὗ καὶ τὸ ὁρώμενον ὁρᾶται καὶ τὸ ἀκουόμενον ἀκούεται καὶ τὸ ὀσφραντὸν[8] τὴν ὄσφρησιν κινεῖ. Αὗται γὰρ αἱ αἰσθήσεις διά τινος μεταξὺ γίνονται. Ἡ γὰρ ἀφὴ καὶ ἡ γεῦσις οὐ διὰ μεταξύ τινος ἔξω ὄντος οὐδὲ ἀπὸ διαστήματός τινος αἰσθάνονται τῶν οἰκείων αἰσθητῶν, ἀλλ' αὐτῶν ἁπτομέ-

[1] τι N. — [2] add. ὅτι N, ὁ D. — [3] om. CA. — [4] ὁ CA. — [5] ὅτι N. — [6] 448 b 10-13. — [7] οἶμαι D. — [8] ὀσφρητὸν ND.

XLIV. 449 a 20 b 4.] (a 20-28.) Et cum ostendisset qualiter possibile est simul plura sensibilia sentire, ostendit consequenter quod nullum sensibile impartibile est, sed omne sensibile magnitudo est et divisibile, quo tanquam vero et confesso prius usus fuit, quando dixit de divisione sensibilium passionum et de magnitudine solis. Dicit enim : « quod magnitudo est omne sensibile et non est indivisibile sen« sibile, palam. » Est autem ostensio qua utitur talis. Assumit evidens existens et notum[1], scilicet nullum per aliquod[2] medium sensibile ab omni distantia sensibile esse, sed esse aliquam distantiam a qua et visibile videtur et audibile auditur[3] et odorabile odoratum movet. Isti enim sensus per quoddam medium fiunt. Tactus enim et gustus non per medium aliquod extra existens neque a distantia aliqua sentiunt

[1] motum. — [2] quod. — [3] auditus.

νων. Τὸ μὲν οὖν ὅθεν οὐκ ἂν αἰσθανοίμεθα τοῦ αἰσθητοῦ διάσΊημα[1] πολύ τε καὶ σχεδὸν ἄπειρόν ἐσΊιν· ἀφ' οὗ γὰρ ἀρξόμεθα[2] μὴ αἰσθάνεσθαι αὔξοντες τοῦτο τὸ[3] διάσΊημα καὶ ἀεὶ ἀπωτέρω[4] γινόμενοι τοῦ αἰσθητοῦ, ἔτι μᾶλλον αὐτοῦ οὐκ αἰσθανόμεθα· ἄπειρον γὰρ εἶπε τὸ πολὺ καὶ μὴ ὡρισμένον· οὐ[5] γὰρ ἔσΊι λαϐεῖν τὸ μέγισΊον διάσΊημα[6] ἀφ' οὗ οὐκ αἰσθανόμεθα. Τὸ[7] δ' ἀφ'[8] οὗ αἰσθάνεσθαι δυνάμεθα[9] διασΊήματός ἐσΊιν ὡρισμένον. Ἐπεὶ τοίνυν ἐναργὲς καὶ ὁμολογούμενόν ἐσΊι τὸ εἶναί τι διάσΊημα τὸ ἀφ' οὗ αἰσθανόμεθα καὶ τὸ ἀφ' οὗ οὐκ αἰσθάνεσθαι[10] δυνάμεθα, καὶ[11] δῆλον ὡς εἴη ἄν τι καὶ ἔσχατον τοῦ ἀποσΊήματος ἀφ' οὗ ὁρᾶται τὸ ὁρώμενον (ποιεῖται γὰρ τὸν λόγον ἐπὶ τῶν ὁρατῶν· τὸ δ' ἐπὶ τούτων δειχθὲν καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων αἰσθητῶν[12] ὧν διὰ μέσου τινὸς ἡ ἀντίληψις ἁρμόζοι ἄν), ἀλλὰ μὴν καὶ πρῶτον ὅθεν λοιπὸν ἀρξάμενοι οὐχ ὁρῶμεν τὸ ὁρατόν· εἰ γὰρ μηδὲν εἴη πρῶτον ἀφ' οὗ οὐχ ὁρᾶται, διὰ

[1] διασΊήματος NDBCAM. — [2] ἀρξώμεθα D. — [3] om. BCA. — [4] ἀπωτέρω γινόμενοι] ἀποτέρου (ἀπωτέρου en marge ND.) γινομένου NDBCAM. — [5] οὐ... (7) ὡρισμένον om. CA. M a mis ici un signe de renvoi et écrit à la marge d'abord : ..σΊι τι περὶ τοῦ, λευκοῦ ὅτι λευκὸν, ..ἡ τοῦ μέλανος ὅτι μέλαν ἐ..ιαι. αὗται μὲν γὰρ ἅμα ἀληθεῖς...ται γὰρ τὰς ἐναντίας κρίσεις.. ἀληθεῖς εἶναι (voir plus haut, p. 353, l. 10-12), puis à la ligne : ..ἀρ κ. τ. ἑ. οὐ γὰρ] .:. ἀρ M. — [6] διά...α M. — [7] τὸ δ'] ... M. — [8] αὖ M. — [9] δυνάμε... M. — [10] αἰσθάνεσθαι δυνάμεθα] αἰσθανόμεθα NDB. — [11] del. M. — [12] om. NDBCA

propria sensibilia, sed ipsis tangentibus. Distantia igitur unde non utique sentiemus sensibile, multa et fere infinita est; a qua enim inceperimus non sentire augmentantes[1] hoc spatium et semper remotiores facti a sensibili, adhuc magis ipsum non sentimus; infinitum enim dixit multum et non determinatum : non enim est accipere maximum spatium a quo non sentimus. *** palam quod erit utique aliquid et extremum spatii a quo videtur visibile (facit enim sermonem in visibilibus; ostensum autem in hiis et in aliis sensibilibus quorum[2] per medium aliquod susceptio congruet utique), at vero et primum unde incipientes non videmus visibile; si enim nullum[3] sit primum[4] a quo non

[1] argumentantes. — [2] quod. — [3] nullus. — [4] primus.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 449 a 20-28.

ϖαντὸς ἂν εἴη[1] τὸ ὁρώμενον. Ἀλλὰ μὴν ἐναργὲς καὶ τὸ ὁρᾶσθαι ἀπό τινος καὶ τὸ μὴ ὁρᾶσθαι τὸ ὁρώμενον καὶ †τοῦ[2] ϖρώτου ἀφ' οὗ ὁρᾶται ϖάλιν ἀπ' †ἄλλου. Ἔστιν ἄρα τι τοῦ διαστήματος[3] ἀφ' οὗ[4] οὐχ ὁρᾶται τὸ[5] ὁρώμενον ϖρῶτον, τοῦ[6] δὲ ἀφ' οὗ ὁρᾶται ἔσχατον. Τοῦτο δὴ[7] τὸ[8] μεταξὺ τοῦ ἐσχάτου ἀφ' οὗ ὁρᾶται[9] τὸ ὁρώμενον καὶ τοῦ[10] ϖρώτου ἀφ'[11] οὗ οὐχ ὁρᾶται, ἀνάγκη ἀδιαίρετον εἶναι. Ὃ καὶ[12] αὐτὸς μὲν ἔλαβεν ὡς ἐναργές, ὅτι ἐπὶ τῶν[13] οὕτως ἐχόντων τὸ αὐτὸ τοῦ μὲν ϖέρας γίνεται καὶ ἔσχατον, τοῦ δὲ ἀρχή τε καὶ ϖρῶτον· δεικνύοιτο δ' ἂν [καὶ[14]] οὕτως. Εἰ γὰρ εἴη διαιρετόν, οὐκ ἦν τὸ ληφθὲν ἔσχατόν τε καὶ ϖρῶτον ὑγιῶς εἰλημμένα[15]. Ἡ γὰρ τοῦ μεταξὺ τούτου διαίρεσίς τε[16] καὶ ϖροσθήκη[17] τῶν μερῶν αὐτοῦ ἑκατέρῳ τῷ τε ὡς ϖρώτῳ καὶ τῷ ὡς[18] ἐσχάτῳ ληφθέντι δείκνυσιν ὅτι μηδέτερον αὐτῶν[19] ὑγιῶς ἐλήφθη ἢ ϖρῶτον ἢ[20] ἔσχατον.

[1] *εἰ* D. — [2] *τοῦ ... ἄλλου* est gâté. — [3] *μὲν* NDBCA. *διαστήματος* post *ὁρᾶται* ND. — [4] *οὗ οὐχ*] .... *χ* M. — [5] *τὸ*... (6) *οὐχ ὁρᾶται* om. BCA. — [6] *τοῦ δὲ*] ... M. *οὐδὲ* D. — [7] ... M. — [8] om. D. — [9] ...*ται* M. — [10] *τοῦ ϖρώτου*] *τὸ ϖρῶτον* N. — [11] *ἀφ' οὗ*] ...*ῦ* M. — [12] om. ND. — [13] *οὐχ* add. NDBCA. — [14] om. NDBCAM. — [15] *εἰλημμένον* M. — [16] om. CA. — [17] *ϖροσθήσῃ* A. — [18] om. N pr. B. — [19] *ἐκ τῶν* BCA. — [20] om. BCA.

---

videtur, per totum utique erit non visum. At[1] vero evidens et videri ab aliquo et *** videri visibile et primi a quo videtur iterum ab aliquo. Est igitur aliquid spacii a quo non videtur quod videtur primum, eius autem quod videtur *** a quo videtur visibile et ejus primi a quo non videtur, necesse indivisibile[2] esse. Quod ipse quidem accepit ut manifestum, quia in sic habentibus idem huius quidem terminus fit et ultimum, huius autem principium et primum; ostendetur[3] autem utique et sic. Si enim sit divisibile, non erat quod acceptum fuit ultimum et primum vere accepta. Intermedii enim huius divisio et appositio partium ipsius utrique huic ut primo et huic ut ultimo accepto ostendit quod neutrum ipsorum recte acceptum fuit aut primum aut

[1] ac. — [2] *répété.* — [3] ostenditur.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 449 a 20-28.

Ἀν γὰρ διελόντες[1] τὸ μεταξὺ καὶ προσθέντες ἑκατέρῳ ἔχωμεν τὸ μὲν ὁμοίως ἔτι μένον τοιοῦτον, ὡς τὸ ἐξ αὐτοῦ [ὁρώμενον[2] ὁρατὸν εἶναι, τὸ δὲ τοιοῦτον, ὡς τὸ ἐξ αὐτοῦ] μὴ ὁρώμενον ἀόρατον εἶναι, οὐχ ἦν οὔτε[3] ἔσχατον τὸ ἀφ' οὗ ὁρῶμεν τὸ πρὸ[4] τῆς προσθήκης εἰλημμένον οὔτε πρῶτον τὸ ἀφ' οὗ οὐχ ὁρῶμεν. Ἔσχατον μὲν γάρ ἐστιν ὁρατὸν οὗ ἀπὸ μείζονος διαστήματος οὐχ οἷόντε ὄψιν[5] τε καὶ ἀντίληψιν γενέσθαι, πρῶτον δὲ †ὁρατὸν[6] οὗ ἀπὸ ἐλάττονος διαστήματος οὐχ οἷόντε ἐστὶν[7] ἀόρατον[8] εἶναι τὸ ὁρώμενον. Τούτων δ' οὕτως ἐχόντων, εἰ διαιρετὸν εἴη τὸ μεταξὺ τοῦ τε ἀφ' οὗ πρώτου[9] τι[10] οὐχ ὁρᾶται καὶ τοῦ γε ἐσχάτου ἀφ' οὗ ὁρᾶται, τὸ[11] μὲν[12] προστιθεμένον[13] ἐκ τῆς διαιρέσεως ἐπέκεινα[14] μέρος[15] τῷ ὁρατῷ ἔτι ὁρατὸν αὐτὸ ποιήσει[16] καὶ[17] ἀναιρήσει[18] τὸ εἶναι τὸ εἰρη-

[1] διελθόντες NDBCA. — [2] ὁρώμενον... (3) αὐτοῦ om. NDBCAM. — [3] ὅτε BCA. — [4] πρὸ τῆς om. N. — [5] ὄψιν... (7) οἷόντε répété B. — [6] Lisez ἀόρατον. — [7] om. CAM. — [8] ὁρατὸν BCAM. — [9] πρῶτον N. — [10] om. BCA. — [11] τῷ NDBCA. — [12] γὰρ add. CA. — [13] προτιθέμενον NBCA. τὸ add. ND. — [14] ἐπέκειτο D. — [15] μέρει BCA. — [16] ποιεῖν ND. ποιστου B. τηρήσει M. om. CA. — [17] om. ND, avec un blanc de huit lettres B, de douze C, de dix-neuf A. — [18] ἀναιρέσει B.

---

ultimum. Si enim dividentes intermedium et apponentes utrique[1] habeamus hoc quidem similiter adhuc manens tale, ita ut quod ex ipso videtur visibile sit, hoc autem[2] tale, ut quod ex ipso non videtur invisibile sit[3], non erat neque extremum a quo videmus quod ante[4] apponere acceptum fuit neque primum a quo non videmus. Ultimum quidem enim est visibile ut non est possibile visum et susceptionem fieri a maiori distantia, primum autem visibile ut a minori spacio non est possibile invisibile esse quod videtur. Hiis autem sic habentibus, si divisibile sit intermedium eius a quo primo aliquid non videtur et eius ultimum a quo videtur, huic quidem apposita ex divisione ulteriori pars, eo quod visibile adhuc visibile facit, interimet dictum spa-

[1] uterque. — [2] *ante* hoc. — [3] sic. — [4] autem.

μένον. διάσῖημα ἀφ' οὗ ἐσχάτου ὁρατὸν ἦν τὸ ὁρώμενον· καὶ γὰρ ἀπὸ μείζονος διασῖήματος ὁρώμενον ἔσῖαι· τὸ[1] δὲ πάλιν τῷ ἀοράτῳ προσῖιθέμενον[2] τὸ[3] ἐπὶ τάδε[4] †μόρια[5] αὐτοῦ ἔτι αὐτὸ ἀόρατον τηρήσει[6] καὶ[7] πάλιν[8] ἀναιρήσει ***[9] τὸ εἰρημένον διάσῖημα πρῶτον ἀόρατον εἶναι· καὶ γὰρ ἀπό τινος πρὸ αὐτοῦ ὄντος οὐκ ὀφθήσεται[10]. Ὁμοίως κἂν τῷ ἑτέρῳ αὐτῶν προσγενόμενον[11] ὅλον †τηρεῖ[12] αὐτὸ ὅμοιον, οὐκ ἦν τὸ πρὸ τῆς προσθήκης ὑγιῶς εἰλημμένον ἢ ἔσχατον εἶναι τοῦ ἀφ' οὗ ὁρῶμεν ἢ πρῶτον τοῦ ἀφ' οὗ οὐχ ὁρῶμεν. Τῷ[13] μὲν γὰρ ὁρατῷ προσῖιθέμενον μεῖζον τὸ διάσῖημα ποιήσει τοῦ εἰλημμένου[14] ἐσχάτου ὁρατοῦ, τῷ[15] δὲ ἀοράτῳ πάλιν ἔλατῖον ποιήσει τοῦ εἰλημμένου[16] πρώτου ἀοράτου. Ἀδιαίρετον ἄρα ἀνάγκη εἶναι τὸ μεταξὺ τοῦ τε ἐσχάτου ἀφ' οὗ ὁρῶμεν καὶ τοῦ πρώτου ἀφ' οὗ οὐχ ὁρῶμεν.

449 a 28-b 4. « Εἰ... εἴρηται. » Καὶ[17] μετὰ ταῦτα τῇ δι' ἀδυνάτου

[1] τῷ NDBCA. — [2] προτιθέμενον N. προσῖιθεμένῳ BCA. — [3] τὸ... αὐτοῦ del. M. — [4] τὰ NDBCA. — [5] Lisez μόριον. — [6] τηρεῖν NDBCA. — [7] om. NDBCA. — [8] del. M. — [9] Suppléez τὸ. — [10] ὄψεται NDBCM. ὄψεσθαι A. — [11] προγενόμενον D. — [12] τηρεῖν NDBCA. Lisez τηρῇ. — [13] τὸ M. — [14] εἰλημένου A. — [15] τὸ M. — [16] εἰλμημένου A. — [17] om. DB.

---

cium esse a quo ultimo visibile erat quod videtur; etenim a maiori spacio *** erit : iterum autem invisibili apposita que super has partes ipsius, quia adhuc ipsum invisibile servat, rursum interimet dictum spacium primum invisibile esse; etenim ab aliquo ante ipsum existente non videbitur. Similiter et si alteri ipsorum adveniens totum servat ipsum simile, non erat quod ante apponere recte acceptum si ultimum esse eius[1] a quo videmus aut primum eius a quo non videmus. Visibili quidem enim appositum maius spacium faciet accepti ultimi visibilis, invisibili autem iterum minus faciet accepti primi invisibilis. Indivisibile igitur necesse esse intermedium ultimi a quo videmus et primi a quo non videmus.

449 a 28-b 4.] Post hec utens ostensione que per impossibile

[1] cuius.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 449 a 28-b 4.

δείξει χρώμενος δείκνυσιν ὅτι μηδὲν ἐσΊιν ἀδιαίρετον αἰσθητόν[1], προσχρώμενος τῷ δεδειγμένῳ. Εἰ γὰρ δυνατόν, ἔσΊω τι τοιοῦτον. Τοῦτο δὴ ἂν τεθῇ ἐν τῷ ἀμερεῖ[2] †τοῦ[3] μεταξὺ τοῦ τε ἐσχάτου ὁρατοῦ καὶ τοῦ πρώτου ἀοράτου, δῆλον ὅτι ἐφαρμόσει αὐτῷ, ἐφαρμόζον δὲ αὐτῷ ἅμα ἂν εἴη ὁρατόν τε καὶ ἀόρατον, τῷ μὲν[4] εἶναι ἐν τῷ πέρατι τοῦ ὁρατοῦ, ὁρατόν, τῷ δὲ ἐν τῇ[5] ἀρχῇ τοῦ ἀοράτου, ἀόρατον. Εἰ γάρ τις ἀπὸ τοῦ διασΊήματος, ἀφ' οὗ τὸ ὁρώμενον ἦν πρῶτον ὁρατόν, ὁρῴη τοῦτο τὸ ἀμερὲς ὁρατόν, ἅμα τ'[6] ἂν ὁρῴη τὸ[7] αὐτὸ καὶ οὐχ ὁρῴη. ***[8], ὅτι[9] ἐπὶ τάδε κεῖται τοῦ ἐσχάτου διασΊήματος, ἀφ' οὗ οὐχ[10] οἷόντε ἦν τὸ ὁρατὸν †ὅταν[11], †τάδε[12] ἐπὶ τάδε τοῦ ἐσχάτου ἀοράτου καὶ τοῦ πρώτου ὁρατοῦ διασΊήματος ὁρατά· οὐχ ὄψεται δὲ αὐτὸ πάλιν, ὅτι ἐπέκεινα κεῖται τῆς ἀρχῆς τοῦ διασΊήματος, ἀφ' ἧς οὐκ[13] ἦν[14] ὁρᾶν τὸ[15] ὁρώμενον, τὰ δὲ ἐπέκεινα τῆς τοιαύτης ἀρχῆς κείμενα οὐκ ἦν ὁρατά. †Τὸ[16] γὰρ

[1] αἰσθητικόν D. — [2] ἀμερῇ A. — [3] Lisez τῷ. — [4] γὰρ add. M. — [5] τῷ N. — [6] om. ND. τε CAM. — [7] τε NDB. — [8] Suppléez Ὄψεται μὲν γάρ. — [9] μὲν add. M. — [10] οὐχ οἷοντε del. M. — [11] Lisez ὁρᾶν. — [12] τάδε ἢ CA δὲ ἢ M. Lisez τὰ δέ. — [13] om. NDBCA. — [14] τὸ add. NDBCA. — [15] οὐχ NDBCA. — [16] τὸ... (361,4) ὁραθήσεται est la répétition de ce qui précède.

---

ostendit quod nullum est indivisibile sensibile, utens hoc ostenso. Si enim possibile, *** aliquid tale. Hoc itaque si ponatur in impartibili intermedii[1] ultimi visibilis et primi invisibilis, palam quod[2] congruet ipsi, congruens autem ipsi erit utique simul visibile et invisibile, per esse quidem in termino visibilis, visibile, per esse autem in primo invisibilis, invisibile. Si enim aliquis a spacio, a quo quod videtur erat primum visibile, videat hoc impartibile visibile, simul utique videbit ipsum et non videbit utique. Quia ultra ultimum spacium ponitur[3], a quo non erat potentia visibile, quando hec post hec ultimi invisibilis et primi visibilis spacii visibilia; non videt autem ipsum iterum, quia ultra principium spacii, a quo erat videre non visum, que autem ultra tale principium posita non erant visibilia. Impartibile enim invisibile, eo

[1] medii. — [2] quid. — [3] ponit.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 449 a 28-b 4.

ἀμερὲς +*ἀόρατον*[1] *τῷ μὲν ἐπέκεινα τῆς ἀρχῆς τοῦ ὁρατοῦ κεῖσθαι διασ7ήματος οὐχ ὁραθήσεται (οὐδὲ γὰρ ἦν ἐπέκεινα αὐτῆς ὁρώμενον), τῷ δὲ*[2] *ἐπὶ τάδε κεῖσθαι τοῦ ϖέρατός τε καὶ τοῦ ἐσχάτου*[3] *ὁρατοῦ διασ7ήματος* +*ὁραθήσεται. Εἰ τοίνυν ἀδύνατον τὸ αὐτὸ ἅμα ὁρατὸν καὶ ἀόρατον εἶναι κατὰ ταὐτόν, ἀδύνατον καὶ ἀδιαίρετόν τι ὁρατὸν εἶναι.* +*Διαιρετὸν*[4] *μὲν γὰρ ὂν καὶ τεθὲν* ***[5] [*ἐπέκεινα*[6]] *ἐκείνου τὸ μέν τι*[7] *ὁρατὸν ἕξει (ϖάντη γὰρ τὸ ἐπὶ*[8] *τάδε τοῦ ἐσχάτου ὁρατόν·* +*οὐδὲ*[9] *γὰρ ἐφαρμόσει τῷ ἀμερεῖ ὂν* +*μερισ7όν), τὸ δὲ ἀόρατον· τὸ γὰρ ἐπέκεινα τοῦ ὁρατοῦ*[10] *ἀόρατον. Τοῦτο γὰρ ἦν τὸ ϖρώτῳ ἀοράτῳ καὶ ἐσχάτῳ ὁρατῷ εἶναι τὸ τὸ μὲν τὰ ἐπὶ τάδε ϖάντα ὁρατὰ ἔχειν,* +*τὰ*[11] +*δὲ ἐπέκεινα ϖάντα ἀόρατα. Ἀμερὲς* [*δὲ*[12]] *ὂν* ***[13] *ἂν τούτων ἀμφοτέρων γίνοιτο· ὅ ἐσ7ιν*

[1] Lisez *ὁρατὸν.* — [2] *δ'* ND. — [3] ante *τοῦ* ND. — [4] *Διαιρετὸν*... (362, 1) *ἀδύνατον*]. Cette démonstration ressemble à celle qu'on vient de lire, et est la même que celle qui se trouve plus bas (365, 4-366, 1). — [5] Il manque quelque chose comme *ἐπ' ἐκείνῳ καὶ τὸ μὲν ἐπὶ τάδε ἔχον, τὸ δέ.* — [6] *κατ'* NDBCAM. — [7] *τοι* D. — [8] *ἐπίπεδον* CA. — [9] *οὐδὲ* ... *μερισ7όν* ne semble pas ici à sa place. Il faut peut-être le transposer plus haut devant (6) *τὸ μέν.* — [10] *ἀορατοῦ* N. *ἀοράτου* D. — [11] *τὰ δὲ*]. Lisez *τὸ δὲ τά.* — [12] om. NDBCAM. — [13] En cet endroit M place le signe □, pour indiquer une lacune.

---

quidem quod ponatur ultra principium spacii visibilis, non videbitur (nichil enim erat ultra ipsum visibile), eo autem quod positum est citra terminum et ultimum visibilis[1] spacii, videbitur. Si igitur impossibile idem simul visibile et invisibile esse ***. Divisibile quidem enim existens et positum ultra illud hoc quidem aliquid visibile habebit (omne enim quod citra ultimum visibile; non enim congruet impartibili ens partibile), hoc autem invisibile; quod enim *** invisibile. Hoc enim erat primo invisibili et ultimo visibili ***. Si igitur eo quidem quod que citra omnia visibilia habent, que autem ultra omnia invisibilia, inpartibile autem existens utique horum ambo fiet[2];

[1] invisibilis. — [2] fient.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 449 a 28-b 4.

†ἀδύνατον. Αὐτὸς μέντοι[1] ἔμπαλιν ἐχρήσατο τοῖς ἀποσ7ήμασιν· ἔσχατον μὲν γὰρ εἶπε[2] τοῦ ἀποσ7ήματος τὸ ὅθεν ἀρξάμενον τὸ ὁρατὸν οὐκέτι ὁρᾶται· καίτοι δοκεῖ τοῦ[3] μὲν ἀφ'[4] οὗ οὐχ[5] ὁρᾶται μὴ δύνασθαι τὸ ἔσχατον ληφθῆναι (διὸ εἶπε καὶ αὐτὸς ἐπ' αὐτοῦ « ἔσ7ι γὰρ ὅθεν μὲν οὐκ ἂν ὀφθείη ἄπειρον τὸ ἀπόσ7ημα »), τὸ δὲ ἀφ' οὗ ὁρᾶται πρῶτον μὲν εἶναι τὸ πλησίον τῆς ὄψεως, ἔσχατον δὲ μεθ' ὃ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ διασ7ήματος οὐκ ἂν ὁραθείη[6]. Δοκεῖ δὲ ἄλλοις ἡ δεῖξις λογικωτέρα εἶναι. Οὐ γὰρ πᾶν τὸ ὁρατὸν ἀπὸ τοῦ[7] ἴσου διασ7ήματος ὁρατόν ἐσ7ιν, ἀλλὰ τὸ μὲν ἐγγύθεν ὁρατόν ἐσ7ι, πόρρωθεν δ' οὔ, τὸ δὲ καὶ πόῤῥωθεν, ὡς τὰ ἄσ7ρα. Οὕτω δὲ[8] τούτων ἐχόντων, πῶς ἄν τις ἢ τὸ ἔσχατον τοῦ διασ7ήματος, ἀφ' οὗ οὐχ ὁρᾶται τὰ ὁρατά, ὁρίσαιτο[9], ἢ τὸ πρῶτον ἀφ'[10] οὗ ὁρᾶται; Ἢ εἰ καὶ ὅτι μάλισ7α τὰ μὲν ἀπὸ πλείονος διασ7ήματος[11] ὁρᾶται τῶν ὁρατῶν, τὰ δ' ἀπ' ἐλάτ7ονος, ἀλλ' ἔσ7αι ἑκάσ7ου αὐτῶν πέρας †διαι-

[1] μὲν BCA. — [2] εἶπεν DCAM. — [3] τὸ NDBCAM. — [4] ὑφ' BCAM. — [5] om. NDBCA. — [6] ὀραθῇ N ὁραθῇ DBCAM. — [7] om. NDB. — [8] δὲ τούτων] δ' NDBCA. — [9] ὁρίσαιτο N. — [10] ἀεὶ D. — [11] δεασ7ήματος AM.

---

quod est impossibile. Ipse tamen e converso usus est spaciis; ultimum enim dixit spacii unde incipiens visibile non iam videtur, quamvis videatur eius quidem a quo videtur non posse[1] ultimum accipi (propter quod et dixit ipse de ipso « est enim unde[2] quidem non utique videatur infinitum spacium »), eius *** a quo videtur primum quidem propinquum visui, ultimum autem post quod ab eodem spacio non utique videbitur. Videtur autem aliis[3] ostensio magis logica esse. Non enim omne *** visibile est[4], sed hoc quidem prope visibile est, de longe autem ***, ipsum autem et de longe, ut astra. Sic autem habentibus, qualiter utique quis determinabit aut ultimum spacii, a quo non videntur visibilia, aut primum a quo videntur? Aut et si qua maxime hec quidem a maiori spacio videntur visibilium, hec autem a minori, sed erit uniuscuiusque ipsorum terminus divisibilis post

[1] possit. — [2] unum. — [3] alia. — [4] esse.

ρετόν[1] μεθ' ὃ οὐκέτι ὁρᾶται[2] τὸ ὁρατόν. Ἐπιζητήσαι δ' ἄν τις πῶς οὐκέτι ***[3] μέρος τι τοῦ συνεχοῦς ἀμερὲς δείκνυσι. Τὸ γὰρ μεταξὺ τοῦ διασλήματος τοῦ τε ἐσχάτου ὁρατοῦ καὶ τοῦ πρώτου ἀοράτου[4] ἐσλί τι χωρίζον αὐτὰ ...[5] ἅμα ἄν τι ...[6] εἴη ὅπως ἀμερὲς λέγειν ...[7] οἷόντε[8] ἐξ ἀμερῶν συνεχές τι[9] γίνεσθαι. Ἢ δεῖ ὑπολαμβάνειν[10] αὐτὸν οὐχ ἁπλῶς τι ἀμερὲς δεικνύναι, ἀλλὰ πρὸς αἴσθησιν ἀμερές. Καὶ δείκνυσιν ὅτι μηδενὸς αἰσθητοῦ ὡς ἀμεροῦς ἡ αἴσθησις αἰσθάνεται. Ὅτι γὰρ μηδὲν ἀμερὲς οἷόντε μέγεθος εἶναι ἐν ἄλλοις[11] ἔδειξε διὰ πλειόνων. Δεῖ οὖν ἀκοῦσαι[12] τὸ « ὅτι δὲ[13] τὸ αἰσθητὸν πᾶν[14] ἐσλι μέγεθος καὶ οὐκ ἔσλιν ἀδιαίρετον αἰσθητὸν » ὡς εἰρημένον[15] ἀντὶ τοῦ « ὅτι δὲ ἡ αἴσθησις οὐδενὸς[16] ὡς ἀμεροῦς αἰσθάνεται. » Δεικνύοιτο δ' ἂν τὸ μεταξὺ ἀμερὲς πρὸς αἴσθησιν, ὅτι, εἰ ὡς ***[17] μερισλὸν

[1] Lisez ἀδιαίρετον. — [2] om. NDBCA. — [3] Suppléez ὅτι οὐκ ἔσλι. — [4] ἀοράτου... (5) γίνεσθαι om. avec un blanc de deux lignes N, de soixante et onze lettres B, de trente-sept C, de quarante-six A. ἀοράτου... (6) δεῖ om. avec un blanc de cent soixante-six lettres D. — [5-6-7] M met en ces trois endroits le signe □, pour indiquer une lacune. — [8] οἷόντε] οἷο. M. — [9] τι γίνεσθαι] τ.... νεσθαι M. — [10] λαμβάνειν D. — [11] Aristote, *Phys. Ausc.* VI, 11. 233 b 15-32. — [12] ἀκοῦσαι τὸ] ἀκούειν ND. ἀκουσλοῦ BCA. — [13] om. NDBCA. — [14] πάλιν NDBCA. — [15] εἰρημένου N. — [16] om. CA. — [17] Suppléez διάσλημά τι.

---

quem non adhuc videtur visibile. Inquiret autem aliquis quomodo non est pars aliqua continui impartibilis ostendit[1]. Intermedium enim spacii ultimi visibilis et primi invisibilis est aliquid separans ipsa... ....simul utique erit ut....... impartibile dicere... possibile ex impartibilibus continui aliquid fieri. Si oportet estimare ipsum non simpliciter aliquid impartibile ostendere, sed ad sensum impartibile. Et ostendit quod nullum sensibile ut impartibile sensus sentit. Quod enim nullum impartibile possibile est magnitudinem esse in aliis ostendit per plura. Oportet igitur intelligere « quod sensibile omne est magnitudo et non est indivisibile sensibile » tamquam dixisset pro[2] hoc « quod autem sensus nullum ut impartibile sentit. » Ostendetur[3] autem[4] utique intermedium impartibile ad sensum, quod, si ut parti-

[1] ostendens. — [2] per. — [3] ostendet. — [4] *répété*.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 449 a 28-b 4.

εἴη τῇ αἰσθήσει, καὶ ὡς διαστήματι[1] ἢ[2] ὁρῴη ἂν τὰ ἐν αὐτῷ ἡ ὄψις ἢ οὐχ ὁρῴη. Οὕτω δὲ[3] ***[4] ἀναιροῖτο εἶναι πρῶτον[5] τοῦ διαστήματος ἀφ' οὗ τι ὁρᾶται τὸ ὡς πρῶτον †εἰρημένον[6] ἤτοι εἶναι ἔσχατον τοῦ ἀφ' οὗ οὐχ ὁρᾶται τὰ ὁρώμενα τὸ εἰλημμένον ὡς ἔσχατον[7]. Ἢ οὐκ ἀνάγκη τὸ μεταξὺ διάστημά εἶναι[8] τοῦ τε ἀφ' οὗ ὁρᾶται τὸ ὁρατὸν καὶ τοῦ ἀφ' οὗ οὐχ ὁρᾶται. Ἐπὶ γὰρ τῶν οὕτως ἐχόντων ἀνάγκη τὸ αὐτὸ τοῦ μὲν πέρας εἶναι, τοῦ δὲ ἀρχήν[9]. Εἰ γὰρ συνεχές ἐστι τὸ ***[10] διάστημα τοῦ ἐν ᾧ τό τε ἔσχατόν ἐστιν ἀπόστημα ἐν ᾧ ὁρᾶται ἐσχάτῳ τὸ ὁρατὸν καὶ τοῦ ἐν ᾧ πρώτῳ ἀρξάμενον μὴ ὁρᾶσθαι οὐκέτι ὁρᾶται, δῆλον ὡς ἔχει τινὰ ὅρον κοινὸν τὸν συνάπτοντα τό τε ἔσχατον αὐτοῦ ὁρατὸν καὶ τὸ πρῶτον ἀόρατον, μᾶλλον δὲ ταὐτὸν ἐστιν ἀμφότερα, τοῦ μὲν πέρας, τοῦ δὲ ἀρχή, ὁ μέσος ὅρος ὢν ἀδιαίρετος· τοιοῦτος γὰρ ὁ ὅρος καθ' ὃν συνῆπται

[1] διάστημά τι M. — [2] ἤτοι M. — [3] δ' ND. — [4] Suppléez ἄν. — [5] πρῶτα BCA. — [6] Lisez εἰλημμένον. — [7] ἐσχάτου NDBCAM. — [8] om. CA. — [9] ἀρχὴ ND. — [10] Suppléez μεταξύ.

---

bile esset et ut spacium, aut videret utique que in ipso visus aut non videret[1]. Sic autem interimetur esse primi spacii a quo aliquid videatur ut primum dictum aut esse ultimum eius a quo non videntur visibilia sumptum ut ultimum. Aut non necesse intermedium spacium esse eius a quo videtur visibile et eius a quo non videtur. In habentibus enim sic necesse idem huius quidem terminum esse, huius autem principium. Si enim continuum est spacium in quo ultimum est spacium ultimi in quo videtur visibile et huius primum a quo incipiens non videri non iam videtur, palam quod habet communem aliquem terminum copulantem terminum ipsius ultimum visibile et primum invisibile, magis autem idem est ambo, huius quidem terminus, huius autem principium, scilicet medius terminus existens indivisibilis. *** enim terminus secundum quem[2] copulata sunt continua, quale

[1] videt. — [2] quod.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.

449 a 28-b 4.

τὰ συνεχῆ, ὁποῖόν ἐσʇι καὶ τὸ[1], διάσʇημα δι' οὗ ὁρᾶταί τε[2] τὰ ὁρώμενα καὶ οὐχ ὁρᾶται. Ἔσʇαι ἄρα ἐν ἀμφοτέροις τοῖς μέρεσι τοῦ διασʇήματος τοῦ ἐσχάτου[3] ὁρατοῦ καὶ τοῦ πρώτου ἀοράτου, τοῦ μὲν πέρας ὄν, τοῦ δὲ ἀρχή· ἐν ᾧ ἂν τεθῇ τὸ ἀμερὲς αἰσθητόν, ἐφαρμόσει[4] τ' αὐτῷ καὶ ἔσʇαι καὶ αὐτὸ ἐν ἀμφοτέροις καὶ τῷ ὁρατῷ[5] καὶ[6] τῷ ἀοράτῳ. Ὂν δὲ ἐν[7] ἀμφοτέροις, καθόσον μέν ἐσʇιν ἐν τῷ ὁρατῷ πέρας ὂν αὐτοῦ, ὁρῷτο ἄν, καθόσον δέ ἐσʇιν ἐν ἀοράτῳ ἀρχὴ ὂν αὐτοῦ, οὐκ ἂν ὁρῷτο. Οὕτω δὲ ἅμα [ἂν[8]] ὁρῷτό τε καὶ οὐχ ὁρῷτο· τῷ μὲν γὰρ μὴ εἶναι ἐπὶ τάδε τοῦ πέρατος τοῦ ὁρατοῦ οὐκ ἂν ὁρῷτο (ἦν γὰρ ὁρατὰ ταῦτα), τῷ δὲ[9] μηδὲ[10] εἶναι ἐπέκεινα τῆς ἀρχῆς, ἀφ' ἧς οὐχ ἑωρᾶτο τὰ ὁρατά, ὁρῷτο ἄν, ἅτε[11] ὂν ἐν τῷ ὁρατῷ διασʇήματι. Ὃ διαιρετὸν[12] ὂν οὐκέτ' ἂν ἔπασχεν· ἦν γὰρ ἂν αὐτοῦ τὸ μὲν ὁρατόν, ὅσον ἦν αὐτοῦ ἐν τῷ ὁρατῷ, τὸ

[1] om. CA. — [2] post τὰ BCAM. — [3] om. NDBCA. — [4] ἐφαρμόσει avec η au-dessus de ει N. ἐφαρμόσειε D. ἐφαρμόσοι BCAM. — [5] ἀοράτῳ NDB. — [6] καὶ τῷ ἀοράτῳ om. NDBCA. — [7] ἐ. M. om. BCA. — [8] om. NDBCAM. — [9] om. NDBCA. — [10] μὴ M. ἂν add. NDBCA. — [11] μηδέπω add. NDBCA. — [12] ἀδιαίρετον M.

---

est et spatium per quod videntur visibilia et non videntur..... Erit igitur in ambabus partibus spacii *** visibilis et primi invisibilis, huius quidem terminus existens, huius autem principium; in quocumque ponatur, impartibile sensibile congruet eidem et erit et ipsum in ambobus *** invisibili. Existens autem in ambobus, secundum quod quidem est *** invisibili principium ens ipsius, non utique videbitur. Sic autem simul utique videbitur et non videbitur; eo quidem enim quod non sit citra terminum visibilis non utique videbitur (erant enim visibilia hec), eo autem quod non erant ultra principium a quo non videbantur visibilia, videbitur utique velut nundum existens in visibili spacio. Quod divisibile existens non adhuc utique patiebatur; erat enim utique ipsius hoc quidem visibile, quantum erat ipsius in visibili, hoc autem invisibile[1], scilicet existens in spacio post

[1] visibile.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.
—
449 a 28-b 4.

δὲ[1] ἀόρατον[2], τὸ ὂν ἐν τῷ μετὰ τὸ ὁρατὸν διαστήματι. Ἔοικε δὲ διὰ τούτων τὸν περὶ τῶν ἀμερῶν λόγον[3] ἐρωτώμενον εἴτε ὑπὸ Διοδώρου εἴτε καὶ[4] ὑπ' ἄλλου τινὸς αὐτὸς ἠρωτηκέναι τε πρῶτος[5] καὶ κεχρῆσθαι[6] αὐτῷ. Ἀλλ' οὗτος μὲν εὑρὼν ἐχρήσατο ὑγιῶς αὐτῷ, οἱ δὲ μέγα ἐπ'[7] αὐτῷ φρονοῦντες ἔλαβον μὲν αὐτὸν παρὰ[8] τούτου, ἐχρήσαντο δὲ αὐτῷ οὐ δεόντως[9]. Ὁ μὲν γὰρ ἔδειξε δι' αὐτοῦ ***[10] πρὸς αἴσθησιν γινόμενον ἀμερὲς οὐκ ὂν ἀδύνατον, ἀλλ' ὂν ἐν τῇ φύσει καὶ ἐν τοῖς πράγμασιν, ἀλλ' †ὡς[11] μηδὲν ἀμερὲς ὂν αἰσθητὸν τῷ μηδὲ τὸ[12] μεταξὺ τοῦ τε ἐσχάτου αἰσθητοῦ καὶ τοῦ πρώτου ἀναισθήτου δύνασθαί τι εἶναι διάστημα ἀληθὲς[13] ὄν[14]· οὗτος[15] γὰρ ὁ τὰ συνεχῆ συνέχων ὅρος. Σώματος δὲ μέρος ἢ αἰσθητοῦ ἢ ἀναισθήτου ἀδύνατον εἶναι ἀμερές, ἐφ'[16] οὗ αὐτῷ ἐχρήσαντο[17] οἱ παραλογιζόμενοι, εἴγε τὸ τοῦ σώματος μέρος σῶμα. Διὸ

[1] δὴ D. — [2] ἀόριστον ND. — [3] λόγων NDBCAM. — [4] om. BCA. — [5] πρῶτον NDBCAM. — [6] χρῆσθαι NDBCAM. — [7] μετ' D. — [8] περὶ ND. — [9] Après ce mot un blanc de cinq lettres AM. — [10] Suppléez τὸ. — [11] Transposez après μηδὲν. — [12] τὰ NDBCA. — [13] ἀμερὲς NDBCA. — [14] Après ce mot, un blanc de dix lettres D, de vingt-deux B, de quarante-trois C, de cinquante A. — [15] οὗτος γὰρ om. CA. — [16] ἀφ' BCAM. — [17] ἐχρήσατο D.

---

visibile. Videtur autem per hec[1] sermonem de indivisibilibus interrogatum sive a Dyodoro sive et ab alio aliquo ipse interrogasse primus et usus fuisse ipso. Sed iste quidem inveniens usus[2] est ipso sane, magnum autem super ipsum sapientes acceperunt quidem ipsum ab hoc, usi sunt autem ipso neque vere. Hic quidem enim ostendit per hoc scilicet factum ad sensum impartibile non ens impossibile, sed ens in natura et in rebus, alius nullum ens impartibile sensibile eo quod neque intermedia ultimi sensibilis et primi insensibilis possunt[3] aliquod esse spacium verum existens; iste enim qui continua continet terminus. Corporis autem pars aut sensibilis aut insensibilis[4] impossibile esse impartibile, in quo ipso utebantur paralogizantes, si[5] quidem corporis pars corpus. Propter quod neque possibile est in illis

[1] hoc. — [2] visus. — [3] possit. — [4] impossibilis. — [5] si quidem] sicut.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — 419 a 28-b 4.

οὐδὲ οἷόντε ἐπ' ἐκείνων ἢ μέγισΊον ἀνεπαίσθητον ἢ ἐλάχισΊον αἰσθητὸν τῇ αὐτοῦ φύσει, τῷ δεῖν μὲν ***[1] ἀμερὲς εἶναι, ἀλλὰ πᾶν ***[2] ἄπειρον[3] εἶναι διαιρετόν. Δείξας δὲ ταῦτα, ἀνακεφαλαιοῦται διὰ βραχέων περὶ τῶν εἰρημένων ἐν τῷ βιβλίῳ καὶ μνημονεύει ὅτι μετὰ τὸ βιβλίον τοῦτο τὸ περὶ μνήμης καὶ ὕπνου τέτακται[4].

[1] un blanc de trois lettres N, de quatorze DB, μὴ add. M. Il manque peut-être quelque chose comme *τοῦτο μέγεθος*. — [2] Suppléez quelque chose comme *μέγεθος ἐπ'*. — [3] *ἄπειρον εἶναι* om. NDBCA. — [4] add. *δόξα σοι ὁ Θεός. ἀμην* N, *τῷ Θεῷ δόξα. τέλος* D, *τέλος τοῦ εἰς τὸ περὶ αἰσθήσεως καὶ αἰσθητῶν ὑπομνήματος* C.

---

aut[1] maximum[2] insensibile aut minimum sensibile sua natura, eo quod oporteat quidem..... impartibile esse, sed omne infinitum esse divisibile........ Et cum hec[3] dixisset, recapitulat breviter ea que dicta sunt in libro et insinuat quod post hunc librum ordinatus est qui de memoria et sompno.

EXPLICIT, ETC.[4]

[1] autem. — [2] aut *add.* — [3] hoc. — [4] *Ensuite est écrit d'une autre main plus moderne* commentum Alexandri de sensu et sensato.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.

Variantes de N.

VARIANTES DE N,

RELATIVES

AU PREMIER LIVRE DU COMMENTAIRE D'ALEXANDRE.

J'avais d'abord eu l'intention de me borner à faire connaître les ressources que l'on trouvait à Paris pour la constitution du texte de ce commentaire d'Alexandre; mais M. Mowat, Fellow du collége de Pembroke (Oxford), avec une obligeance dont je lui demeure profondément reconnaissant, a bien voulu collationner pour moi, avec le plus grand soin, le manuscrit 232 de New College (Oxford), ce qui me permet de communiquer les leçons de cet important manuscrit. Je donne ici les variantes relatives au premier livre, dont l'impression était trop avancée pour que je pusse les introduire dans les notes.

Quand la leçon de N est identique à celle qui est citée en note, je me contente d'y renvoyer en mettant entre parenthèses le chiffre de la note suivi de l'indication des manuscrits qui présentent la leçon de N. Les leçons propres à N sont indiquées à la suite du chiffre qui n'est pas entre parenthèses et qui répond à la ligne.

add. signifie *addit*, *om.*, *omittit*. Les blancs laissés par le copiste sont indiqués par des points.

Pag. 5. ΒΙΒΛΊΟΝ ΠΡΩ͂ΤΟΝ] ὙΠΌΜΝΗΜΑ.

Pag. 5, 1. *κοινῇ*. — 3. *τίνι*] *τοίσιν*. — (4) B.
Pag. 6, 9. *αἰσθητῷ*] *ἐν τοῖς αἰσθητοῖς* — 13. *περὶ* om.
Pag. 7, 2. *ἀκόλουθος—ἥ τε*] *ὅτι ἡ*. — 3. le premier *καὶ*] *ἡ περὶ* add. — 5. *ἐμψύχων*] *ψυχὴν ἐχόντων*. — 6. *εὐλόγως*. — 9. *πᾶσι*. — 11. *τῶν* om. — 12. *ψυχῆς*] *τε* add.
Pag. 8, 5. *κοινή*. — (4) ABC — 10. *περὶ* om. — (6) ABC. — (8) M.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.

Variantes de N.

Pag. 9, 2. ἰδίως. — 3. περὶ] τῶν add. — δυνάμεων. — ἑκάσ7ου. — 4. τοῖς] τῆς. — (5, 6, 7). AMBC. — 5. μὲν] μέντοι. — 6. τελεότερον. — (10, 11, 12) ABC. — 9. αὐτὸ] ἑαυτήν.

Pag. 10, 5. πραγμάτων. — 6. πράξεις... ἴδιαι om. — 7. τῷ] τε add. — 10. κεχρῆσθαι — λοξικὴ ἐν ἐνεργεία. — 12. εἰρηκὼς .. εἰρημένοις] εἰρημένον.

P. 11, 1. τούτου. — (1). ABC. — (3). AMBC. — 3. τοῦτον. — 7. κοινῇ. — 9. λέγεσθαι] γίνεσθαι. — 11. λέγει. — λέγει. — 12. ἀποδείξεως] ἀποδεῖν. — 13. αὐτὰς. — ἄλια — ἀρχαῖς τὰ] ἀρχῆς.

Pag. 12, 1. δεδειγμένα. — 2. κείσθω. — 3. νῦν om. — 5. ψυχῇ. — (4) B. — 13. ἐδήλου.

Pag. 13, 1. πρῶτον] γε add. — 5. κοινὰ εἶναι — αὐτήν. — 6. δείκνυσί τε] δείκνυσιν — καὶ] κατὰ — οὕτως. — 10. τε om.

Pag. 14, (1) AMBC. — ψυχῆς] τε add. — 2. τῶν] μὲν add. — 5. πάντα om. — 8. δέδειχε. — 10. le premier τῶν] τῆς add. — 12. ἐσ7ι post σώματος — ἑκατέρου αὐτοῖς.

Pag. 15, 1. αὐτῶν — (1) AMBC. — (2) B. — (3) ABC. — 7. ὑγιείας et partout. — (6) AMBC. — 13 τῇ φυσικῇ. — 14. βιβλίον — ἐπραγματεύσατο post αὐτῶν.

Pag. 16, 5. τῆς] τῶν. — (3) B. — (5) AMBC. — 11. τῶν] τε add. — 12. ἐν] τῶν. — Un blanc d'une lettre après παύεσθαι.

Pag. 17, 3. ἐκείνων — παρὰ] περὶ. — 4. παρὰ — παρὰ] περὶ. — 11. ζώων. — 12. ζωήν. — 13. τὰς τέτ7αρας] τῶν πέντε. — 14. καὶ om. — 15. διὰ τοῦ] διὰ τὸ.

Pag. 18, 2. τὰ... 3. αἰσθήσεως om. — 4. μετ'] δι'. — (2) ABC. — 6. μεταβαλλομένων. — (6) AMBC. — 8. νεότης] τε add. — 11. le premier γὰρ] τῆς add. — 12. ἐπὶ] τὴν add. — κατὰ ψυχθεῖσα. — 13. κατηνέχθη. — 14. αὐτῷ] αὐτῇ. — αὐτή] οὐτή (sic).

Pag. 19, 2. δὲ] ἡ add. — 3. le second καὶ] αἱ add. — 6. κοινώτερον. — 12. τοῦτο] τὸ add.

Pag. 20, 3. τὸ] δεῖν add. — 5. οὔτ' ἄλλα προσδεῖτ.. — 6. περὶ] δι'. — 8. δὲ. — 10. ψυχῆς] τε add. — 12. αἰσθητηρίων — ἐπειδή.

P. 21, 4. αἴσθησιν ἔχειν. — 5. ἐκεῖ om. — 6. εἰ] ἡ — ἣν om. — (2) ABC. — 11 πᾶσα αἴσθησις] πᾶσαι αἱ αἰσθήσεις — ἐν] ἐπὶ. — 12. τῷ om.

Pag. 22, 1. ληπ7ική. — (5) AMBC. — μόριον] κύριον. — 5. πῶς. — (9) AMC. — αὐτή. — (10) AMBC. — 8. αὐτῇ. — 9. μὲν ὁ. — 11. le premier τὸ] δὲ add. — 12. ἐν τῷ πάσχειν] πάσχον. — 13. πάσχον om. — τρόφιμον] καὶ μὴ add. — 14. γράφεται] καὶ add.

Pag. 23, 4. χυμῶν. — 7. λέξεως] λεγούσης — ἀσπασίως. — 8. ἵνα. — 10. προτέρα. — οὕτως (et de même partout). — 11. καὶ... 13. πάθος om. — 13. ἵνα.

Pag. 24, 1. αἴσθησις ἡ] αἴσθησις καὶ. — 7. εἶπεν] εἴρηκεν. — 9. le premier καὶ] τοῦτο add. — (8, 10, 11) AMBC. — 14. φυλάσσεται.

Pag. 25, 1. προαισθανόμεθα. — (1) AMBC. — 2. πολλάκις. — (9) AMBC. — 6. ἕνεκεν — τινὸς. — (10) M. — ἐν αὐτοῖς post (8) αὐτὰς. — 8. πολλὰ. — 9. διαφορὰ. — 10. le second καὶ] τῆς add.

Pag. 26, 2. ἐζητήσαμεν. — 3. ποιητικά] τε add. — ἡμέρας] γίνεται add. — 4. ἐπί-

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.

Variantes de N.

νοιαν] ἐπὶ ἐπινοίας (avec τε au-dessus de ἐ). — 7. le premier καὶ om. — 8. ὄψιε (sic). — 9. γὰρ] τῶν add.

Pag. 27, 1. αἰσθήσει — ἑκάστῃ. — 2. ἤγαγεν. — 4. ἐξετάσεως] ἐξέως (?) — τὸ... αἴτιον] τὴν ζήτησιν τοῦ πρώτου αἰτίου. — 5. ἐστιν αἴτιον. — 6. ἕκαστα. — 7 δὲ om. — 8-9. συμβαινόντων ἐν τοῖς αἰσθητοῖς. — (9) AMBC. — 13. καὶ] ἡ τοῦ add. — ἡμῖν βεβαιοῦται. — (12, 13) AMBC.

Pag. 28, 2. ἀκούοντος. — 5. μὲν τὰ. — 6. αὐτήν. — 7. αὐτήν] αὐτὰ ἥν. — 8. προσφυλάξεσθαι. — 9. μέντοι τὴν] μὲν τοίνυν. — 10. μαθήσεις] τε add. — 12. λόγον. — 13. τούτῳ καὶ ἡ] τούτων.

Pag. 29, 1. δὲ. — 2. νοῦν] τε add. — 4. τῷ] ὦ (sic). — 9. παρακολουθεῖ. — 12. κεχωρισμένω. — 14. αἰσθάνεται] δὲ add.

Pag. 30, (2) M. — σημασίας] σημαί (avec un sigle au-dessus de l'ι). — 13. αἰτία. — 14. τί] τὸ.

Pag. 31, 3. λέγει. — 5. τοῦ τῶν] τούτων — ὁμοφωνεῖν — (2) ABC. — 6. ἀλλὰ μὴ] ἀλλ' ἡ. — 7. οὐ om. — τὸ συνιέναι] τὸ .....ναι (pointé en-dessous). — δ' om. — 8. λέξεως] ....ως. — 9-10. ἢ] ἢ. — 11. φρόνησιν] καὶ add. — (6, 7, 8, 9) AMBC. — 12. τῶν] ὧν. — 13. ἐστερη (sic). — αἰσθήσεων] τούτων add.

Pag. 32, 1. Après κωφῶν un blanc de trois lettres. — ἀκοήν... 2. αἰτία] om. avec un blanc de trois lettres. — 2. φρονήσεως αἰτ' .... ἔχοντ.... λέγει. — καὶ ἐννεοὺς om. avec un blanc de six lettres. — 3. κωφοὺς] σοφοὺς — μηδὲ om. — γὰρ om. — 4. ἐνεοῖς. — 8. δὲ. — 9. θεωρεία. — (7) AMBC. — τε] γε. — ζώοις om. — 11. ἔργον.

Pag. 33, 2. κοινῇ. — 6. τὰ αἰσθητήρια — προτίθησι. — 7. αἰσθήσεως. — 8. οὐσῶν om. — (7) AMBC. — (8) M. — 12. δὲ. — (10) AMBC.

Pag. 34, 5. ὄψιν... 12. ἐκ] ὄψιν ποιεῖν.... ἐκ πυρὸς ἤτοι εἰς... στοιχεῖα (sic) ἀνάγοντας τὰς αἰσθητήρια ἢ καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς εἰπόντας καὶ......ἁπλῶς πυρὸς εἶναι.......ἐξ ὕδατος ....ἤτοι εἴρηκε τὰ αἰσθητήρια........ὥσει.... τὸ πάντες ἀντὶ τοῦ... καὶ ἴθεν (pr. ὅθεν corr.) ὁρμᾶ... ὑπολαμβάνουσι.... ... πυρὸς εἶναι λέγει διὰ..... πάθος τινὸς γινόμενον....... περὶ τὴν ὄψιν..... αἰτίαν το δὲ πάθος.... ἐπιφέρει θλιβομένου.... κινουμένου τοῦ...... φαίνεται πῦρ ἐκ.... τὸ γινόμενον καὶ τὸ ἀνάπαλιν...... τοὺς ἐκ πυρὸς... προστίθ... τὸ χρήσιμον...... ὅτι μὴ διὰ τοῦ.... καὶ ἐκ.

Pag. 35, (1) ABC. — ἡ] τήν. — 2. πόθεν] ποῦ. — (4) AMBC. — 3. τὸ σκότος] τὴν τῶ σκοτῶ. — (6) AMBC. — 9. λέγειν] τὴν add. — 12. αὐτοῦ. — δοκεῖν om. — (13) AMBC.

Pag. 36, 1. δὲ ἡ] ἂν — δηλονότι. — 3. αὐτὴν (le premier et le second) — ἀπορήσοι. — (9) ABC. — Ἡ γὰρ] τὰ αἰσθητήρια εἰ μὴ — πρός τι om. — 6. δὲ] τοῦ add. — λύειν — ἀμφότερα. — 7. εἶναι πῦρ — le troisième τὴν pointé en dessous. — 8. αὐτήν. — 9. Ἐπειδὰν... τὸ] ὅταν γὰρ τόδε. — (13, 14) AMBC. — 11. καὶ] τῆς add. — αὐτήν. — 12. πῦρ εἶναι. — après τὰ un blanc de quatre lettres.

Pag. 37, 1. ὁ] καὶ add. — σκότου. — 2. ὦ pr. — 3. δὲ. — (2) AMBC. — 4. τε] τι. — (3) ABC. — ἐστιν... σκότει] ἐστι σκότους. — 6. ὁρᾶται τότε] ὁρᾶ ταυτότε. — 5) AMBC. — (7) AMBC. — τί] ἡ add. — 10. ἂν οὖν. — 11. θλίβηται] τι add. — 12. μὲν om. — 13. τὸ] τά.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — Variantes de V.

Pag. 38, 1. Avant παραγομένη un blanc de trois lettres. — Après ἐστιν un blanc de trois lettres. — 2. ὁρατὸν] ὁρᾶ. — ἡ om. — αὐτή] ἐστι add. — 3. ἃ] ἦν. — 4. αὐτῆς. — 6. κινηθεῖσα] παραχθεῖσα. — (3) AMBC. — (5) ABC. — (6) AMBC. — 9. αὐτὸ παραχθῇ. — 10. ἐπιμύουσαν. — 12. αὐτοῖς. — 13. δή.

Pag. 39, 1. ὥστε] ὡς. — 2. διαφανὲς] διαφορὰν. — (3) AMBC. — (5, 6) M. — 6. ὡς] ὥσπερ. — κεφαλαὶ] καὶ φᾶσι (en abrégé). — 8. λεόντων] καὶ add. — τε] δὲ. — (8) AMBC. — ἢ πυγολαμπεῖς. — 9. τοῦτο. — (14) AMBC. — 13. δὲ. — le premier καὶ om.

Pag. 40, (1) AMBC. — 2. ἄλλον. — (4, 6) AMBC. — 4. κόρης] κ'..φης ἐν τινι ἄλλω γινομένη ἐστὶ τὸ. — (7, 8) AMBC. — 5. αὐτῆς. — 6. παρήχθη] ὁρᾶν add — 7. ἄλλων] τῶν add. — 10. αὐτῷ] ταυτῶ — μὴ δὲ.

Pag. 41, (3) M. — 5. καὶ] ὀρθομένου μορίου δὲ add. — 6. πᾶσι — μένειν] μὲν ἤ. — 7. τούτῳ] τι. — 8. καταλειπόμενον] ὑπὸ τῆς add. — ὁρῶν. — (11) AMBC. — 9. ὁρᾶν] γινομένη (?) ἡ add. — διαπέμπει. — (16) AMBC. — (18) ABC. — (22) AMB. — 23. φύσιν] αὐτὸ add.

Pag. 42, 2. ἡ om. — (2) ABC. — (3) AMBC. — 4. ὄν. — ἀμέγεθος. — (6) AMBC. — 6. αἴτιον. — 7. εἶναι] φανερῶς add. — (7) ABC. — 10. ὁ... 11. ὁρᾷ om. — 11. ὡς] ὥσπερ — 12. αὐτὸν.

Pag. 43, 1. ὅτι] ὁ. — πάντα. — τῷ αὐτῷ. — χώρᾳ] χ avec ῶ au-dessus. — 6. νῦν εἶναι — ὅτι] δὲ add. — ἐκ πυρὸς om. — 7. οἱ] ἐπὶ add. — φασί. — 8. τοῦ om. — αὐτῆς. — 11. αὐτῇ — ἑαυτῇ om. — παρεῖχεν. — ἐκπέμπουσα... αὐτῆς] ἐκπέμπον... αὐτῆς. — 13. τοῦ] τοὺς.

Pag. 44, 1. ἔξεισι] ἐξίσης. — 3. ἐκπίπτον. — 5. ἡμῖν] ἡμέτερον. — 7. εἰλικρινὲς — ἐκποιῆσαν. — (9) AMBC. — τὸ μέσον om. — 10. τοιοῦτο. — 11. ἐκπίπτον. — 12. ξυμπαγὲς. — οἰκειωθὲν] ἐκειόθεν. — τῶν ὀμμάτων] ὀμαύτων ou ὀμύντων. — 13. ἀντερείσῃ — προσπίπτον. — (15) MB.

Pag. 45, 1 πρὸς... τῶν] πρόσω τῶ. — πᾶν γενόμενον] παραγενόμενον. — 2. ἐάν. — (2) B. — 3. διδὸν. — (4) B. — 5. ἀλλοιοῦται] ἄλλοι τοῦ. — 6. καὶ om. — ξυμφυεῖ. — τὸ] τοῦ. — 7. ἄτερ. — ἔχοντι. — 8. καινῶς. — 13. τοῦτο om.

Pag. 46, 2. τὸ om. — τῶν] τῶ. — 5. τοῦ σκότους. — 7. ἑπόμενον] ἐπιφερόμενον. — 9. λέγοι. — 10. ἠρέμα. — λανθάνειν. — σβέννυμεν. — 11. μέντοι τὸ] τοῦτο. — ἐνούσῃ] μὲν add. — (13, 15) AMBC.

Pag. 47, 3. πῦρ om. — 4. πάσχοντα] παρασχόντα. — 5. μὴ post τούτων. — 6. ἀποσβέννυται. — σβεννυμένου. — (9) AMBC. — 8. δὲ... ἐστι] μὴ δὲ ἔσται. — 10. ξηροῖς καὶ θερμοῖς. — 11 le premier ἐν om. — le second ἐν] τῶ add. — 12. le premier καὶ om.

Pag. 48, 2. φθαρτικὰ. — 3. ἐξ ἀσθενεῖ. — ἐν om. — 8. τινὸς. — 9. εἶναι πῦρ. — 10. κἀκ] καί. — 11. le premier τὸ om. — ἀπεικάζειν. — 13. τῆς] τίς. — 14. γὰρ om.

Pag. 49, 1. Le premier τὸ om. — (1) ABC. — 3. ὑπολεπτῶν. — 5 τὸ] τά. — 6. λαμπτῆρας τοὺς om. — τοῦ] τῆς. — καὶ... 8 πνεύματα om. — 8. τανσὸν. — λεπτότατον. — (9) AMBC. — 11. ὀλίγην πλέων. — 12. ἔλεξεν] εἶπεν. — περιέλαβε. — 13. κυκλικὴν] κυκλοτερήν.

Pag. 50, 3. ὅτι. — (1) A. — ἀποῤῥοίαις] ἀπορίαις ταῖς. — γὰρ om. — 4. ἀπορεῖν —

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.

Variantes de N.

ἐαρμόσῃ. — (4) AMBC. — 6. οὖσαν. — (5) M. — (6) B. — 8. αἰσθητὸν. — 10. δημοκρίτου.

Pag. 51, 1. ἡ om. — 2. ὁμοίως. — 3. αὐτοῖς. — 8. ἀντιλέγων. — 9. συμβαίνει. — (2) B. — 12. τοῦτο. — 13. οὐ om.

Pag. 52, 1. ὁρᾶν τί. — 3. τουτέσΊιν. — 4. ἀλλ' om. — τουτέσΊι. — 5. ἡ τὸ] ἤτοι. — 7. ἐσΊι τῷ] ἐσΊι τοῦ. — τὸ] τοῦ. — 8. ἐμφάνεια. — γὰρ τὸ post πάθος. — (5, 6) B. — 12. γινομένου. — 13. ἔχοντος — αὐτῷ. — δὲ. — 14. τὸν om.

Pag. 53, 2. ἀνάκλησιν. — 4. καθωμιλημμένῳ. — 5. ἀπὸ] τῶν add. — (5) AMBC. — σΊέγειν] σώζειν. — σώζειν] σΊέγειν. — 9. πάσχει. — (9) B. — 13. ἐμφάσεων] τε add. — (10) AMBC.

Pag. 54, 2. ὅτι] τὸ τί. — 3. οὐχ. — μόνον. — (4) AMBC. — 12. καθότι] κάτω. — 13. δι' om.

Pag. 55, 2. ἵνα ὁρῶμεν] τοῦ ὁρωμένου. — 3. εὐφυλακτικώτερον. — 5. δυσαπόλειπΊος. — 6. ῥαδίως. — 8. ᾧ] ὡς. — 9. εὐρίπυσΊος. — δὲ] γάρ. — 10. λεπΊότητος. — διὸ om. — 11. ὁρώμενον. — ὁ δὲ νῦν] ᾧ δὲ. — 12. δύνασθαί τε καί. — (9) AMBC.

Pag. 56, 1. ἄκρους. — ἀρεοῦ. — (1, 4) AMBC. — 11. ὀφθαλμῶν] περὶ αὐτῶν. — 14. Δῆλα... ἐσΊιν] δῆλον ἐσΊὶ καί.

Pag. 57, (1) B. — αἵματος. — λιπρὸν. — διαμένει. — 4. Διὸ] δι' οὗ. — ἀῤῥιγότατος] ....γότατα. — 5. ἔναιμα post ζώων. — τὴν om. — 8. σΊεῤῥότητα. — 11. οἱ om. — 12. γενέσθαι.

Pag. 58, 1. ἄνελον pr. — ἃ] ᾧ. — τοῦτο. — 2. τοῦ om. — 3. συναναιροῖτο. — 4. φησι. — 5. ἐπί. — 9. φασί. — 11. τε om. — 12. παραλαμβανούσης.

Pag. 59, 3. πρὸς om. — (2) ABC. — 5. λέγειν — τῶν] τοῦ. — 9. κατ' αὐτὸ. — σώματος τοῦ ἐκπεμπομένου. — 11. λεπΊό... — (7) AMBC.

Pag. 60, 1. αὐτὸ om. — γινόμενα. — 2. ὁρᾶ. — 3. εἴη τοῦτο] οὕτως. — (5) B. — 4. τοῦ] τὸ. — (6) AMBC. — 5. τὰ] τὴν. — λεπΊότητα — (8) M. — 8. ἡμῶν] οὐ add. 13. οἷαί τε] οἴεται. — διέρχεται. — 14. le troisième τῶν om.

Pag. 61, 1. ὡς om. — 3. ὡς] ὥσπερ. — (1) B. — 10. ὕδωρ. — 11. τὸ] τὸν. — 12. δ'] ὁ.

Pag. 62, (1, 2) AMBC. — (3) B. — (4) M. — 2. ὁρῶντα. — 3. ἃ (?) ἀντιπεριίσΊατο. — ὁρῶν. — 4. ἔτι] ἐσΊι. — 6. εἰς ἂν] ἴσα ἡ. — ὁρῶν ἡ. — οὐ. — 7. τῶν ὁρωμένων. — ἀντιπεριίσΊη. — 8. πάντες] ἅμα add. — (12) ABC. — 10. τοῦ om. — 12. ἐπί] κἄπειτα.

Pag. 63, 2. τὸ δέ. — 3. ποῤῥωτάτω. — 4. πολλαί. — ὁρῶν. — 6. ὅπῃ] ἡ εἴ τι. — 6. ἀπὸ — χρὴ] ἂν ἀρχῇ. — 7. ὁρῶν.

Pag. 64, 1. αὐτούς. — 4. αὖ] ἂν — γένοιντο — οἱ om. — (4) AMBC. — 5. ἡ] εἰ. — (5) B. — 12. λέπΊοτατον] τε add. — 13. πῦρ.

Pag. 65. 1. ἰσοταχῶς] γε add. — (2) M. — 3. τοῦ om. — πάντα. — 4. λεπΊότερόν] τε add. — 5. τὸ om. — γὰρ] δὲ. — 6. ἐσΊίν. — 7. le premier καὶ om. — φωτίζετο. — 8. ἅμα] νυκτὸς add. — συγκεκλιμένοι. — 9. τοῦ] αὐτοῦ add.

Pag. 66, 6. ἐσΊι om. — 7. μή. — 8. αὐτοῦ. — 9. ἐκπέμποντάς. — 10. οὐδὲ — 1. προσπίπΊον. — (6) pr. B. — λέγειν. — 14 εἶναι om.

Pag. 67, 1. γίνοιτο. — 3. δ'. — 6. δὲ. — 7. ἐξιὸν. — (3) AMBC. — (4) B. — 12. καὶ om. — 14. Φωτὶ post ὄψεως.

Pag. 68, 1. γενομένῳ. — Φωτὸς. — 3. ὀνόματος. — 4. τοῦ post ὄψεως. — 5. ἔμελλεν. — ἐπιλήψεσθαι. — 7. ἐδύνατο. — 10. διαδιδόντος. — (6) B. — 12. τί δεῖ] τὸ δὲ. — (8) ABC. — (9, 10) AMBC.

Pag. 69, (1) ABC. — 1. ἐκεῖνο. — γίνεσθαι. — 2. λέγουσιν. — (3) AMBC. — 3. δὴ om. — 4. τῷ] τὸ. — (6) AMC. — 5. διὰ τί εὐήθες] διεύηθες. — (8) ABC. — 6. συμβαίνει] ἐσΊὶ. — 7. εἶπεν. — 8. ὄντος] ἐντὸς. — (15) AMBC. — 11. ξυμφυὲς. — ἅτε.

Pag. 70, (1) B. — 8. Φωτιζόντων ἅμα. — 10. γοῦν — τὸν] τὸ. — 12. οὐκάλογος. — ταῖς] τῆς. — μὴ δὲ.

Pag. 71, 1. συμπεφυκότι] συμπέφυκεν ὅτι. — 2. ἔπειτα] ἐπὶ. — 3. προσπέσωσιν] ἅπασαι add. — 5. συμφυείσῃ. — 6. ἰδίων] ὁσιῶν. — διαιρέ (?) — 8. πῶς om. — (10) M. — (11) AMC. — 11. ἐσΊι om. — συμφύσεται. — 12. οὐδὲ ὁ ὀφθαλμός.

Pag. 72, (3) ABC. — 3. Φωτὶ om. — ὁρῶμεν] ἐν add. — (5) M. — 5. συμφύεσθαι] καὶ add. — ἐκτὸς. — μήνιγξ οὖσα] μίξουσα. — 6. διὰ τὸ] διὰ τὰ. — 7. ἀλλήλοις συμφύεσθαι] μὲν ἀλλήλων συμφῦναι. — ἐκτὸς. — 9. ὁράσης. — 11. δὲ. — 12. ἐδεῖχθαι. — (20) ABC. — 12. μήνιγγιξι.

Pag. 73, 1. εἰργμένον. — (3) AMBC. — 4. μέσην. — (5) AMBC. — τῆς] τῶν. — 5. δέοι. — αὐτὸ. — 9. ἄτοπα. — (7) AMBC. — 12. κινητὸν.

Pag. 74, 1. Le premier τὸ] τε. — ἐνεργείᾳ. — 2. ἢ. — τὸ] τοῦ. — (6) AMBC. — 5. εἴτε ἀὴρ] ἢ ἀὴρ. — 8. ἐντελέχειαν] εἶναι add. — ἀὴρ] ἄκρον. — 9. αὐτῷ. — 11. τουτέσΊιν] τοῦ τί. — ἄλλου. — ἐσΊι] ἔτι. — 13. πεφώτισΊαι. — 14. ἐντὸς] τὸ add. — αἰσθήσεώς] τε add.

Pag. 75, 2. οὐδὲ. — (4, 5) ABC. — 6. λέγῃ. — 7. δεῖ μὲν] δίδομεν. — ὥσπερ. — 9. ἐμφυλακτότερον. — (11) BC. — 11. Φυλάσσεσθαι.

Pag. 76, 3. αἰτίαν. — ἐσΊι. — 5. γὰρ ἂν ἦν τὸ] δὲ ἦν ἤτοι. — 8. ἠδυνάμεθα. — 9. ἔχοντες] ἐν add. — 12. ἤκουον. — ἐώρια. — 13. δὴ om. — (15) ABC. — ἀπηρτισμέναι ἂν ἦσαν.

Pag. 77, 1. ἀλλήλων αἱ δυνάμεις. — οὐκ om. — 4. πολέμῳ] παχμω (sic). — περὶ] παρὰ. — 5. ἀποτμηθῆναι] τοὺς add. — (2) AMBC. — (4) M. — 8. πᾶν] τὸ add. — (5) M. — 11. ἔσβεσαν. — αὐτὸ. — τῷ ὀφθαλμῷ.

Pag. 78, 2. εἰ] ἢ. — 3. διὰ τοῦτο om. avec un blanc de trois lettres. — (2) B. — (7) M. — 9. δείξας. — (12) AMBC.

Pag. 79, 2. ἡ om. — δυνάμει] ἐσΊὶ add. — 4. ἀκούει. — (5) AMBC. — 6. ὀσφραντικὸν. — ἐσΊιν] ὥσπερ ἡ κατ' ἐνέργειαν ὄψις τὸ ὁρατὸν εἶγε τῇ τῶν ἰδόντων αἰσθητῶν λήψει τὸ αἰσθάνεσθαι καὶ εἴη ἂν ὂν τὸ γὰρ ἐνεργεία ἡ ὄσφρησις τοῦτο δυνάμει τὸ ὀσφραντικὸν δυνάμει τὸ ὀσφραντὸν ἐσΊιν add. — ἐνεργείᾳ ἡ] ἡ ἐνέργεια. — 7. ὀσφραντικόν] ἐσΊιν add. 11. θυμιωμένων. — 12. θερμοτέρῳ — τόποις] ἀέρι. — 13. γινομένης.

Pag. 80, (5) AMC. — 6. ἀρέσκοντ' αὐτῷ. — 7. μήτε. — μήτε. — δύνασθαι post αἰσθητήριον. — τε] γε.

Pag. 81, 2. Le second τοῦ om. — 6. πῦρ — δοκοίη] δεικνύη. — 13. τε om.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — Variantes de N.

Pag. 82, 5. ὀσφραντά. — 7. λέγει—εἶναι om. — 8. τούτων. — 9. ὥσπερ καὶ om. — 10. ὡς ἄλλως] οὕτως ἄλλως. — 12. μὲν] γάρ. — ἤ... ὀσφραντικὸν om.

Pag. 83, 1. ὑγρόν] τε add. — διαφανοῦς γὰρ] διαφανῆ. — 7. δὲ om. — 8. τὸ] τι. — 10. ὑγρότητος. — 11. οὐδὲ νῦν τὰ] οὐδὲν αὐτά. — (7) ABC. — 12. αὐτῶν] τῶν.

Pag. 84, (2) B. — 6. δὲ] γάρ. — 7. δὲ] φησί. — 8. τῇ καρδίᾳ. — (7) ABC. — 9. αὐτῶν. — 10. γινομένης.

Pag. 85, 1. περὶ] τῆς add. — 2. οὕτω] οὐ τὸ τῆς. — 3. μήποτ'. — (4, 5, 6, 9) ABC. — 8. καὶ] ἡ add. — (13) ABC. — 10. περὶ] δὲ add. — (15) ABC.

Pag. 86, 1. λέγων. — 2. λέγειν] καὶ add. — (3) M. — 7. ἑξῆς] εὐθύ. — 10. εὐθὺς] ἑξῆς. — τὸν om. — (8) AMBC. — 12. ἑκάστου. — 14. πῶς.

Pag. 87, 2. ἡ] ἡ. — 3. αἴσθησις καὶ τὸ om. — 4. ἑκάστων. — αἰσθήσεων. — αἰσθητὸν om. — 6. μὴ ταὐτὸν] μεταυτόν. — 7. αἰσθητόν. — (10) B.

Pag. 88, (3) AMBC. — 5. φησί. — 7. αἴσθησιν. — 8. αἰσθητόν. — ταῦτα om. — φησι om. — τὸ] τῇ. — 9. ἡ om. — (10) ABC. — 13. ἔστι μὲν οὖν.

Pag. 89, 1. ταῦτα. — 3. ταῖς] τῇ. — 7 ποιήσει] ποίη (sic). — ἐδήλου.

Pag. 90, 2. διαφανῆ. — 5. αὐτό. — χρῆμα. — 6. τῶν] τοῦ. — (5) AMBC. — 8. τῷ om. — 9. γίνεται] τὸ πῦρ add. — (9) ABC. — 12. τῷ] τό.

Pag. 91, 2. εἴη] δ' add. — λέγεις. — διαφανὲς] ἐν διαφανεῖ. — (3) BC. — (4) ABC. — 6. χρωμάτων. — 11. διαφοράν. — εἶτα] εἶναι.

Pag. 92, 1. τὸ] φῶς add. — 4. τούτων οὖν τινος. — τις] γάρ. — 5. αὐτήν. — 6. γε] τε. — 8. ἅπασι. — 9. αὐτοῖς.

Pag. 93, 1. εἶναι τοιοῦτον—καὶ τῆς διαφανείας om. — 5. δὲ] τὸ add. — 8. κεχρωσμένου. — (4, 5) AMBC.

Pag. 94, 3. τι] τε. — εἶδος ποιεῖσθαι. — 5. ἔχει. — 6. δέ. — τὸ χρῶμα. — 11. αὐτή. — (5) AMBC. — le second δὲ om. — 14. τῆς διαφανείας] διαφανεία.

Pag. 95, 3. τὸ] φάος δὲ τὸ add. — χρῶμα] χρώμενα. — 5. ἄμφω. — τὸ om. — 7. γὰρ om. — 8. δὲ] καὶ add. — 9. χρῶμενα (sic). — ἔχει. — 10. δὲ om. — 11. διαφάνειαν. — πάντα γάρ. — 14. διὰ τὸ μοῖραν om. — (5) AMBC.

Pag. 96, 1. ἕτερα ἧττον om. — 2. τὰ] τό. — (4) AMBC. — 4. ὁρατον] ἀόρατον καὶ διαφανὲς ὁρατόν. — 8. ἀναπίπλαται. — δεύτερα. — 9. τὸ om. — αὐτό. — 11. εὕρῃ (sic). — (9) AMBC. — 13. ἐμπίπλαται.

Pag. 97, 1. ξύλοις] ὅλοις. — 2. καιομένῃ καὶ] καὶ δεομένῃ. — ταύτης. — 3. γῇ] τῇ. — 4. τὴν] τά. — πῶς. — χωρίς. — 5. αὐτῷ. — καὶ] ἡ τῷ. — 7. ὁ om. — γὰρ] τὸ add. — 8. εἶτ'. — (11) AMB.

Pag. 98, 1. τῷ] τό. — 2. ἔχειν] ἔχον τό. — 4. παθητικόν. — 6. ὡς. — ἐδύνατο. — 12. ὁ—τι] τήν.

Pag. 99, 1. κυριώτατα. — 3. οὗτος. — 5. δέ. — 6. οἷον] οἷς. — (3) B. — 7. διαφανές. — 8. τοῦ χρώματος. — 9. καὶ] ἡ add. — ἐν τοῖς om. — 11. τοῦτο. — ὄν. — 12. τοῦτο] ταυτόν. — χρωμάτων] σωμάτων. — τούτῳ] τοῦτο κατά. — (8) ABC.

Pag. 100, 1. ἔστιν] ἀναγκαίως ἔσχατόν τι ἔστι καὶ πέρας οὐδὲν γὰρ ἄπειρον σῶμα ἔστι παντὸς γὰρ σώματος add. — 2. ἡ om. — διαφανείας post σώμασι. — le second τῆς om.

— 3. ἔσχατον om. — καὶ om. — 4. ταὐτὸν... ὂν] ταυτὸ μὲν ἐσ7ι. — le second τῷ om. — ὅτι] καὶ add. — (7) AMBC. — (10) AMBC. — (11) M.

Pag. 101, 1. ὁρᾶται κατὰ] ὁρᾶται καί. — 6. μὲν] γὰρ add. — (8) M. — 7. τὸ om. — (12) B. — 9. χρώματος] σώματος. — 11. οἰκεῖον οὐκ ἔχοντι.

Pag. 102, 3. καθὸ] καί. — 5. σώμασιν om. — 7. τι om. — 11. ἢ] τό. — τοῦ... πέρας om.

Pag. 103, 1. αὐτόν. — (1) ABC. — 3. ὡς] ὁ. — γὰρ om. — (2) B. — 5. εἰ] ἡ. — 7. εἰ] τό. — 9. σώματα.

Pag. 104, 1. ὄν. — 3. χρῶμα. — 4. καὶ ἐν τοῖς] τι καί. — 6. le second δὲ] τε.

Pag. 105, 1. ἢ] ἡ. — χρωμάτων] σωμάτων. — 2. καὶ ἐν τῷ ὕδατι om. — ὡς. — 3. χρώννυσθαι. — 6. ἡ διαφορὰ post αὐτοῖς. — 7. τοῖς] γάρ. — 8. ὁρισ7ά. — 10. αὐγὴ] αὐτή. — (4) AMBC. — (5) M. — 14. κινούμενα... (106, 1) ὁρώμενον om.

Pag. 106, 1. τε] δέ. — (2) M. — 5. ὄν. — 6. χέσιν. — 7. ἀλλοῖα... φαίνεσθαι] ἄλλο τὰ ποιά. — 9. προσέθηκε. — 10. le premier τὸ om. — 11. μεταβάλλειν. — εἶπε. — λέγει. — 14. μεταβάλλειν.

Pag. 107, 2. Le second καὶ om. — 3. ἀποδιδούς. — 4. μὲν om. — ὡρισμένα] ὁ add. — 5. ἡ αὐτὴ φύσις] αὐτά φησι. — le second ἐν] ἐκ. — 7. διαφάνεια. — καὶ om. — τὸ σοῦτον. — 12. πυθαγορίοις. — 14. τὸ om.

Pag. 108, 3. λέγει τάν. — 6. χρώματι ἁπλῶς. — ταὐτὸν om. — (6) ABC. — τὸν] τῶν. — (7) ABC. — 9. τό τε πέρας. — ἐσ7ὶ] εἶναι. — 13. τῆς ἐν] τῶν ἐν. — διαφοράς.

Pag. 109, 2. ἐσ7ὶ om. — 4. γίνεσθαι πέφυκε] γίνεται. — 8. οἰκείων. — 9. les deux τὸ om. — (5) AMBC. — 11. ἔχοντι. — 12. χρώματος] σώματος. — αὐτοῖς. — 13. χρῶμα] ἡ add.

Pag. 110, 1. ἔτι. — διαφαγῶν. — (1) AMBC. — 2. ἡ om. — 4. τὸ νέφος. — 6. ἡ om. — ἥτ7ων. — 8. χρωννύναι. — 9. δηλονότι. — 10. ἀναλόγως. — 11. le premier καὶ om. — ζητήσι. — 12. ἀντιτιθέναι. — 13. χρώννυσθαι.

Pag. 111, 1. γίνοιτο. — τι om. — 6. εἰπὼν om. — 7. διαφανοῦς. — (6) AMBC. — 9. λευκοῦ] τε add. — le second τοῦ om. — 10. δὲ om. — 11. διαφοροὺς pr. — (7) AMC. — 13. Voir ci-dessous, aux *Additions et corrections*, ce qui est ajouté par N devant Ἔσ7ι.

Pag. 112, 1. ἐκφεύγει τὴν] ἐκφεύγοντα. — 2. τις ἴδοι] τὰ ἴδη. — πυρόν. — 3. Ὡς... διασ7ήματος om. — 4. οὐ om. — 5. μικρότητα. — (1) AMBC. — 6. οὐδετέρῳ] δευτέρῳ. — 7. ἔσ7αι] οὐ. — ἔσεσθαι. — 8. εἶδος χροιᾶς. — ἔσ7αι om. — 9. ἔσεσθαι. — 10. μικρότητα. — (9) A.

Pag. 113, 1. ἴσοις] ἴσος. — 2. ἀναλόγως. — 3. τε] καὶ add. — καὶ ἡμιολίων] ἡ μειόνων. — 5. ἄλλη. — (3, 4) AMBC. — 7. σύμμετρα] ούμμέτρῳ (sic). — συμμέτρῳ. — 9. λόγοις. — 13. τῆς om. — μικρότητα.

Pag. 114, (1) AMBC. — 1. τριῶν] καὶ add. — τετ7άρων. — 2. τέτρασι] τετ7άρων. — 3. μὲν ἀναλογία] μὲν ἐν ἀλογίᾳ. — 4. ἀλουργοῦν] ἄλευρον. — 5. ἀηδῆ] καὶ add. — 10. ἀσυμμετρίᾳ. — (3, 4) AMBC. — 14. παραθέσεις] καὶ add. — (5) AMBC.

Pag. 115, 1 καθαράς. — 2. οὖν om. — (2) AMBC. — 4. πολλά. — le second καὶ] τῇ add. — 7. τῇ] τῶν. — 9. λέγει. — καθ'] μαθ' (sic). — 10. δύνασθαι] μὴ ὢν add. — 11. le second καὶ om. — ἢ] ὧ. — 12. τε om.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.

Variantes de N.

Pag. 116, 3. ἔξωθεν αὐτῇ] ἔξω θανατῇ (sic). — ἔχον (avec un τ au-dessus de l'ο). — 5. βούλωνταί τι] βάλωνταί τινα. — 8. ἡ. — 11. ὄντων] τε add. — (7) B. — 13. ἴσα.

Pag. 117, 2. αὐτῇ. — 3. κατ'. — 4. αὐτά. — τῶν δὲ ἐπιτιθεμένων om. — (3) AMBC. — 8. ἀναλαβεῖν om — 9. τὴν] ἐνίην (sic). — 10. τὴν] τῶν. — 12. ἡττιῶντο] ἡττέων (sic). — τοιοῦτον. — 13. τὸν om.

Pag. 118, (1) AC. — (3) ABC. — (6) M. — 4. δεικνὺς] ὅτι add. — 5. ἀποῤῥοίας] τὰς add. — 6. εἶτε. — (11) ABC. — 8. ἄτοπον om. — εἰ] εἴη add. — ψυχροῦ... καὶ om. — 9. ἀπλῶν] αἰτίων. — 10. ἡ ὄψις om. — 12. ἀντιπροσκρίνηται.

Pag. 119, (1) AMBC. — 5. καὶ εἰ om. — (3) AMBC. — (4, 5) B. — 9. εἰ τὰ] εἶτα. — ἐμπίπτοντος. — (6, 7) AMBC. — 13. ἀποῤῥεύσει] καὶ πορεύσει.

Pag. 120, (3) AMBC. — 5. ἀποῤῥέοντός] τε add. — 6. ἐμπίπτει post ὄψει. — 8. διαφορᾶν. — 12. λεπτότερα.

Pag. 121, 5. Le troisième καὶ om. — 11. συνεχείας. — (7) ABC. — 13. μέρος] λαμβάνου (sic) add. — (9) AMBC.

Pag. 122, (4) AMBC. — (7, 8) ABC.

Pag. 123, 1. αὐτοῦ. — 2. αὐτό.

Pag. 124, 1. οὕτω] διὰ add. — (1) ABC. — 2. αὐτό. — (5) ABC. — 4. λέγει... διὰ om. — (7) AMBC. — 6. παρὰ] περί. — 7. λέγει. — (11) AMC. — 11. ἀνατιθῆσι (sic) — 13. αὐτοῦ.

Pag. 125, 1. ἡ] ἀπὸ add. — 2. ἐν χρόνῳ om. — ἀφικνεῖτο. — 6. ἡ ὄψις. — 7. τοιοῦτον. — ἐμπίπτουσιν. — 8. μία προσβολή. — δεῖ] δοκεῖ. — 9. αἰσθητοῖς. — 11. οὖν om. — ἀνατίθῆσι (sic).

Pag. 126, (1) AMBC. — 3. διὰ τοῦτο] δύναται. — ὡς] ᾧ. — τὸ] τοῦ. — ἀναισθήτου. — 4. χρόνου. — (4) AMBC. — 5. ἀνατίθησιν. — εἰρηκέναι. — (8) ABC. — (9) AMBC. — (10, 12, 13) ABC. — 8. ἀφανής. — (15) AMBC. — (16) ABC.

Pag. 127, 2. αὕτη] τὰ add. — τῆς om. — τῶν om. — 3. αὐτῶν. — ὥστ' εἰ μὴ] ὡς τιμή. — 5. ἐκείνης αὕτη] αὐτῆς ἐκείνης. — 8. λέγοι. — 9. καὶ om. — 12. ἐξ ἧς.

Pag. 128, 3. καὶ] τῆς add. — (2) AMBC. — 5. τοῖς] τῇ. — 6. ἀοράτων. — 7. λέγοις (sic). — ἀόρατα] δὲ ὁρατά. — (5) pr. B. — 9. αὐτοῦ. — 10. αἰσθητός. — 11. τὸ καὶ ἀναίσθητον. — 12. χρωμάτων] χρόνων.

Pag. 129, 2. ἴσον. — τῷ... κειμένων om. — 3. ὑποτίθεται. — 4. ὁρατά. — χρόνον. — ἀναίσθητον. — 5. τὸ] καί. — 6. γε] τε. — συνεχής. — 8. ἐν] εἰ ὁ. — 13. χρόνος.

Pag. 130, 1. ἀναίσθητος γὰρ τίθεσθαι — τοῖς διὰ om. — 2. λεγούσης. — 3. παραδείγματος — τὴν om. — (4) M. — 4. αὐτοῖς. — λέγουσι. — 5. δὲ om. — 7. γὰρ om. — 10. λαμβάνει. — χρόνον. — δεησόμεθα. — 11. ἐπὶ πολλῆς. — 13. διαθέσει. — (8) B.

Pag. 131, 1. ὂν] ἦν. — 3. ὑπαληλιμμένου. — 4. αὐτοῦ] τὸ add. — αὐτῷ. — 5. ὥστ'. — ἐνδέχεται] ἣν δέχεται. — 7. τινὰ μεγέθη. — ἡ. — λέγομεν ἡ. — 8. παράθησιν. — 10. αὕτη. — ἡ. — le second καὶ om. — (6) AMBC. — (9) pr. B.

Pag. 132, 4. αὐτοῦ. — (3) AM pr. BC. — 8. αὐτοῦ. — συνεκτίθεται. — 11. αὐτό. — ἀληθῶν. — 12. τὴν om. — 13. οὐ] γινομένη εἰ γάρ ἐστι μίξις τῶν σωμάτων.

Pag. 133, 1. ἀναίσθητον. — ἀλλὰ] δι' add. — 2. ὅλων — δέδειχε. — 5. ἐν] ἐστι. —

6. ἀδιαι... — 8. τὸ om. — 9. μηκέτ'. — 11. οὔτε] ἢ ὅτι. — τοιούτων] τῶν δὴ τοιούτων add. — (5) ABC. — 12. μίξεις.

Pag. 134, 1. κέγχροις om. avec un blanc de quatre lettres. — 3. περιτεθεὶς. — 7. τοῦτο] τούτων. — 8. δι' ὅλου — (2) B. — 10. ὕλην] δὲ add. — 11. τοῦ] τῶν. — 12. ἰσάζονται. — ταῖς om.

Pag. 135, (1) AMBC. — 2. ὧν παρουσῶν. — ἀλλήλων] τὰ add. — 3. τὸ δὲ] τάδε. — ἐν. — 4. ἀλλ' οὐ om. — τὸ — (5) AMBC. — 6. μιγνύμενα καὶ τῶν. — 7. τὰ ἐν] τοῦ ἐν. — 11. ἐπιπόλασιν. — 13. καὶ om.

Pag. 136, 1. τοῦ] τῶν. — μὲν om. — 2. ἡ μία om. — χροιά. — 3. δὲ οὐ τὰ om. — 6. τὰς] τὰ. — (3, 4) AMBC.

Pag. 137, 3. αἰσθητῶν] τῶν ἀναισθήτων. — 4. ὀσφρητῶν. — 5. ὧν γὰρ] ὅτε γὰρ ὧν. — 6. γένεσίς om. avec un blanc de trois lettres. — (5) B. — 9. γένει post ἡ. — 11. τὰ om.

Pag. 138, 3. φωνῶν — τοῖς] τῆς. — 9. φωνητικοῖς] τούτοις add. — 12. ὀσφρήσει] αἰσθήσει.

Pag. 139, 1. τοῦ] τῶν. — 2. οὐκ... πάθος om. — 3. ἐναποπλυνομένη. — 5. γενέσθαι. — ὅτι om. — 9. ποιητήτων. — τῶν... αὐτῷ] ὁμοίου ὧν αὐτῶν. — 11. ἔχομεν] αἴσθησιν add. — 12. καὶ] πασῶν add. — αὐτοῖς om.

Pag. 140, 4. τοῦ] τῆς. — 6. μάλλιστα. — δ' ἔτι. — 7. ἔγχυμα. — 10. παρὰ] περί. — 13. στρέφεται om.

Pag. 141, 1. ἑαυτῷ. — πάντων post χυμῶν. — 2. σμικρότητος. — 3. δῆλον ὅτι. — 4. ἔγχυμα. — 6. αἰσθητὸν. — αὐτὸν. — γενέσθαι. — 7. τὰ... ἑλκυσθέντα] ἀπὸ τοῦ ὕδατος ἑλκυσθέντα ἀναίσθητα. — 11. αὐτῷ. — 12. ταυτὸ. — οἱ] εἰ.

Pag. 142, (1, 2, 6) AMBC. — 5. φησὶν et post ὕδωρ. — 7. τοῦ om. — λαμβανόμενον. — 9. τὴν om. — 10. διαφορὰς. — (9, 10) AMBC.

Pag. 143, (1) M. — 2. τῶν om. — 4. τῆς... τῶν] τοῖς. — οἱ] οἷον. — (4) AMBC. — 9. προτίθησι. — 10. μηδὲ μίαν. — αὐτῷ. — 12. ὅμως. — (6) AMBC.

Pag. 144, (1) AMBC. — 2. τῇ om. — ἀπὸ] ὑπὸ. — 5. τὸν] τὴν. — Ἐμπεδοκλέους. — 12. καὶ om.

Pag. 145, 1. τὸ] τόδε. — περικάρπῳ. — μεταβάλλον. — τῷ] τοῦ. — 2. κατὰ] περί. — τοῦ τὴν. — 3. καὶ om. — 5. δύναται. — 6. τοῦ om. — 8. ἃ om. — πέτεται. — 11. διακριθέντος τε καὶ. — χωρισθέντος. — 12. ἐλαίων κειμένοις πολλὰς. — 13. δηλονότι. — (9) AMBC.

Pag. 146, 1. ἔχει. — 2. σπῶνται γε. — 3. ἔστιν ὅτε om. — 4. ἴσχει. — 5. πανσπερμίαν. — 9. καὶ] ἡ. — (4) AMBC. — 12. ἐν] εἰ. — (6, 8) AMBC. — 14. πεπεμμένον. — οὐδὲ. — 15. ἔχει.

Pag. 147, 1. δὲ om. — 3. αἴτιον... κινητικὸν] πάντων δὲ ποιητικὰ καὶ κινητικά. — (1) AMBC. — 5. ἀνατιθεῖ. — 6. μόνους. — συνεργὸν. — 7. τε om. — 8. ἡ om. — ὡς om. — (7) AMBC. — 10. ὅτε. — 12. χυμόν] λυμόν (sic). — 13. πάντως — πάχος] πάντως.

Pag. 148, 3. ψαθυρὸν] ψαρὸν. — 5. τὸ om. — (2, 3) AMBC. — 6. γὰρ] δέ. — 13. αὐτήν. — προτίθησι. — 14. λέγων] εἰπών.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.

Variantes de N.

Pag. 149, (2) B. — 3. παρὰ] περὶ. — (5) AMBC. — 7. ἐνεργείας. — 8. τῆς om. — διαθεῖσθαι. — ἄλλες. — 10. ἢ] ἦν. — ᾗ om. — 11. ἀσφαλ...ους. — 13. πλεῖσται om. — πηγῆς.

Pag. 150, 2. τροφρασίῳ. — 3. ἐκ] τῆς add. — 4. φυομμένοις. — 7. δὲ] δι'. — αὐτῆς. — 8. αὐτοῦ. — (2) ABC. — (3) AMBC. — 11. ἔχει. — 14. ἐκ τῶν ὑγρῶν. — τὸ καί.

Pag. 151, 2. ὕδωρ om. — 3. δεδεγμένη. — 5. τῆς om. — (1) AMBC. — αὐτῇ. — 7. δὲ] γὰρ. — 9. εἰδοποιούμενον. — 10. καὶ τὸ ξηρὸν. — 11. ψυχρόν — εἶπε] εἶτα. — 12. le second τῶν om.

Pag. 152, 1. λέγων] λείων. — 9. τὸ γὰρ πλεονάζον] ᾧ γὰρ ἐπλεόναζε. — 11. καθὸ om. — 13. οὐσίᾳ om. — ἐναντίον. — 14. le second καὶ om.

Pag. 153, 1. ὅταν — μηδὲ] δὲ. — (3) AMBC. — 5. γὰρ] καὶ add. — 6. ὂν. — (6) AMBC. — δὲ] μὲν. — 10. ἀπὸ] τῆς add. — 12. ἐναντιώσαις.

Pag. 154, 1. πῦρ ἢ] πυρὶ. — 3. εἴδους (sic). — (1) M. — 7. ὅλης. — 10. ξηρῷ. — τὸ ἐν] τῷ add. — 12. τῷ... 155, 1. ὕδωρ om.

Pag. 155, 1. τῶν χυμῶν. — (1, 2) ABC. — καὶ om. — 3. τούτῳ. — διηθούσης. — 5. καὶ οὕτως. — (5) ABC. — (6) AM corr. BC. — (7) B. — 7. χρωμένους pr. — 9. πεσοῦσα. — 13. ἡ... χυμὸν om. — 14. ὀλίγῳ.

Pag. 156, 2. αὐτοῦ. — τοὺς χυμοὺς. — 3. αὐτῆς] αὐτοῦ. — ἀπεμύ. — 4. ἀ..σσεσθαι. — 6. καὶ τῶν] καὶ τῇ. — 7. ξηρῷ. — 10. ποιεῖς — αὐτῇ] αὐτῇ καὶ. — 11. καὶ] τὸ. — ὑγρότατον. — 12. ὁρίζει. — 14. συνέργειαν. — φαμὲν. — μὲν om.

Pag. 157, (3) M. — συντελεῖν] συμπαραλαβεῖν. — (10) M. — (13) ABC. — 4. ἀλλοιεῖν. — 9. τῷ] ταυ.. — ἡ αἰσθητικὴ] γὰρ αἰμητικὴ (sic). — 10. προυπάρχει. — 11. οὖσαι. — δυνάμεις. — ἐνεργείᾳ. — ἔπειτα] ἐπὶ τῶν. — 12. ἐνεργείᾳ. — κατὰ] καὶ.

Pag. 158, 3. τούτου] τοῦ. — 5. ἐπεὶ] ἐπὶ. — τῶν χυμῶν. — (5) AMC. — (7, 9) AMBC. — 9. ἀλλοιωτικήν. — 10. αἴτιον. — (13) ABC.

Pag. 159, 1. le second τοῦ om. — μετοπώρῳ. — 3. αἰλυκὸν. — 4. χυμῶνος. — ὑγρῶν post γῆν. — 7. ἔτι...γεώδους om. — 9. ἀναπνέουσι] ἅτε πνέουσιν. — ὑπὸ. — ἐνύδρων. — 11. οὕτω] δὲ add. — καὶ] κἂν. — 12. ὑλικὸν. — δὲ] καὶ add.

Pag. 160. 1. τοῦ] τούτου. — θερμοῦ om. — (2) ABC. — 2. οὖν. — 3. ψίλους (?) — 4. ἐγκατατεμιγμένης. — 5. τὴν om. — γενομένην. — 6. ἐξ ὑγραίνεται. — τε] τῆς. — ἐξοροῦται. — 3. γενομένης.

Pag. 161, 7. καὶ] ἡ add. — 8. le second τὸ om. — 11. στέρησις. — τουτέστι] τοῦ add. — 12. γλυκὺς.

Pag. 162, 7. τὸ om. — 9. ἐδήλου. — 11. τὸν] τῶν. — 12. χυμῶν. — γὰρ] τὸ add.

Pag. 163, 2. ποιά. — (3) D. — 4. τούτῳ] τούτου τῷ. — 5. πᾶν] πῇ. — 6. τοιούτων] τούτων. — 10. καθὸ] ἡ add. — (9) M. — 13. τὸ om.

Pag. 164, 1. αἴτιον. — 3. τὴν om. — 6. τε om. — 8. εἰσὶν] οἱ add. — γὰρ om. — 9. ἀπὴ (sic). — αἰτίαν. — 10. ἁπλόν. — 11. αὐτοῖς post εἶναι. — 12. καὶ αἱ μειώσεις.

Pag. 165, 1. ποσόν. — καθόσον. — θρέψει. — 2. τούτων] τοῦτο. — (5) AMBCD. — (7) BCD. — 7. ἐγγινομένων. — (11) D. — (12) AMBCD. — 11. ἁπλῶς ante ἢ μεμιγμένῳ. — (17) AMCD.

Pag. 166, 1. τὸ δὲ μεμιγμένον] ἡ δὲ μικτὴ. — 2. le second τῆς om. — (2) AMBCD.

— καὶ] τῷ. — (4) ABCD. — 3. καὶ om. — 5. τῷ] τὸ. — 6. τοῦτο γάρ. — (8) ABCD. — 9. μὲν] οὖν add. — 10. δὲ om.

Pag. 167, 3. γίνεται. — 4. τῷ om. — (4) AMBCD. — le second τοῦ] τόν. — (7) BD. — 7. τόπον om. — 8. δὲ om. — οὕτω] οὐ. — ἀναθυμιάσαις. — (11) D. — 10. Φησιν... θερμὸν om. — 12. ἐνεθείσης (sic).

Pag. 168, 2. τούτου. — (4) D. — 6. θαλάσσης. — (7, 10, 11) D. — 13. ὑπερβολή.

Pag. 169, 2. ἀντισπῶντας] ἀντειπών. — (3) D. — 7. δείκνυμεν. — 8. τῶν om. — 10. ἄλληλα. — 11. καταρισμοὺς (sic). — 12. ἀναλόγως. — (7) AMBCD. — γινομένων.

Pag. 170, 4. οὖν post λιπαρὸν. — γλυκύ. — Φησίν. — τὸν αὐτὸν om. — (6) D. — 10. μιγνυμένων] γινομένων. — 11. ἀριθὸν (sic). — 12. εἶναι εἴδη. — τῶν] μὲν add. — (11) D.

Pag. 171, 1. le premier τὸ] τόν. — 2. καὶ om. — 3. ἄλλο... εἶδος] ἀλλ' οὐ μὴν εἴδεσι. — 4. εἴδη χυμῶν. — 5. τι] τοῦ add. — (10, 11, 13) D. — 9. ποιοῦσι. — (14, 15) D. — 11. ἔσται post αὐτῶν.

Pag. 172, (1) AMBC. — 1. ἴσω (sic). — 5. Φασίν. — (6) ABCD. — 8. ἴσα. — 10. σΊερήσει. — (10) D. — Φανεῖ. — (11) D. — (12) ABCD.

Pag. 173, (3) BD. — (6) D. — 5. πικρόν. — (10, 11, 12, 13) D.

Pag. 174, (1) D. — 1. ἀΦῇ. — (5) ABCD. — (6) D. — 10. le second τὴν] τῶν. — (9) D.

Pag. 175, (1) D. — (2) ABCD. — (3) D. — (4) D. — 5. ἐπιτιθέντων. — (6) D. — (7) BD. — (8, 9, 10, 12) D.

Pag. 176, (2) BCD. — 2. ἔδει post αἰσθήσεων. — (5) AMBC. — (8, 10) D. — 9. καὶ om. — (13, 14) D.

Pag. 177, 1. προτίθησι. — (1) ABCD. — 3. ἀμβλὺ τὰ om. — (3) AMBCD. — (5) D. — (6) BD. — (7) AMBCD. — (10) ABCD. — (14, 15) D.

Pag. 178, (1, 3, 4) D. — 5. γίνεται. — 7. ἀνατιθεῖ. — (9) AMBCD. — 9. τοὺς] τά. — τῶν om. — 12. γινομένων.

Pag. 179, (2) BD. — (3) D. — 5. ἢ] εἰ. — (4, 5) D. — (8) ABCD. — 8. τι om. — (10) D. — 9. ἐλαχίσΊων] σχημάτων add. — 11. ὄγκων] κοίνων.

Pag. 180, (1) D. — (2, 4) ABCD. — (6) D. — (7) ABC. — (11) D. — (13) ABCD. — 12. τι] τε. — (15) ABCD.

Pag. 181, (1, 2) ABCD. — (3) D. — (4) AMCD. — (5, 6, 7, 10) D. — 8. τῷ πολυγωνίῳ. — 10 πολυγωνίων.

Pag. 182, (2, 3) D. — 3. αὐτά. — (8) D. — (9) AMBCD. — 8. ὑπήνεγκε. — 9. τοῦτο] τοῦ. — (14) D.

Pag. 183, 1. διαφορά. — (2) D.

Je donnerai ici les variantes qu'offre le texte des lemmes dans N comparé à celui de Bekker. J'indique d'abord le premier et le dernier mot du

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.

Variantes de N.

lemme; ensuite sont placées les variantes. J'omets les variantes purement orthographiques.

436 a 5. τὰ... ψυχῆς.

436 b 8. ἀλλὰ... 10 ψυχῆς. — 9. τί τέ ἐσ7ι. — 10. τοῖς] τῷ.

437 a 17. περὶ... 18 εἴρηται.

437 b 10. ἐπεὶ... 12 γέγραπ7αι. — 437 b 19. εἰ... 20 λανθάνει.

438 a 5. Δημόκριτος... 7 καλῶς. — 5. ὅτι] ὁ τὸ. — Φησὶν εἶναι. — 438 a 12. τὸ... 14 ὕδωρ. — 13. εἶναι τὴν ὄψιν. — 14. ἡ. — 438 a 25. ἄλογον... 26 ὁρᾶν. — 438 a 27. τούτου... 29 εὔηθες. — 28. γὰρ ἐσ7ὶ βέλτιον. — ὀνόματος. — 29. καὶ om.

438 b 2. περὶ... 3 ἄλλοις. — τοῦ μὴ δύνασθαι ὁρᾶν ἄνευ Φωτὸς εἴρηται — 438 b 8. οὐ... 9 αἰσθητήριον. — 9. αἰσθητικὸν. — 438 b 16. ὥσ7'... 17 λέγομεν. — 16. εἴπερ ἐπὶ τούτων. — 17. ἐλέγομεν.

439 a 1. καὶ... 4 μορίων. — 2. τε om. — 439 a 18. ὥσπερ... 19 συμβεβηκός. — 19. διαφανοῦς ἢ κατὰ συμβεβηκότος. — 439 a 25. ὥσπερ... 26 ἔσχατον. — 25. καὶ] ἐπὶ. — 439 a 26. ἡ... 27 ἐσ7ιν. — 27. ἐν om. — τῷ om. — 439 a 33. ἀλλὰ... νομίζειν. — αὐτὴν δεῖ Φύσιν.

439 b 14. ἐσ7ι... 16 Φῶς. — 15. εἶναι. — 439 b 18. περὶ... 19 λεκτέον. — 19. διελομένοις.

440 a 6. εἰς... 7 ἀλλήλων. — 7. τὸ] τῷ. — 440 a 15. τὸ... 16 χροίας. — 15. καὶ om. — ἀπόρροιαν. — 16. τὴν χροιάν. — 440 a 18. ὥσ7'... 20 ἀπορροίαις. — 19. αἰσθήσεως τὸ αἰσθητὸν ὑπὸ. — ἀφ' ἧς. — 20. μὴ om. — ἡ ἀπόρροια. — 440 a 20. ἐπὶ... 22 ἀναίσθητον. — 20. ἐπεὶ — 440 a 22. ἵνα... 23 Φαίνεσθαι. — 22. λανθάνωσι. — 23. δοκεῖ. — εἶναι om. — 440 a 23. ἐνταῦθα... 24 ἀνάγκη. — 440 a 31. εἰ... b 2 αἴσθησιν. — — b 2. ἄδηλα (?)

440 b 27. περὶ... 28 ψυχῆς. — 27. καὶ Φωνῆς om. — 28. τοῖς] τῆς. — 440 b 28. περὶ... 30 αὐτῶν. — 28. νῦν om.

441 a 3. ἡ... 4 εἶναι. — 441 a 30. Φαίνονται... b 1. γῇ.

441 b 22. οὐ... 23 αἰσθάνεσθαι. — 441 b 23. ὅτι... 25 ἐντεῦθεν. — 24. τοῦ om. — ἐσ7ιν.

442 a 12. ὥσπερ... 13 ἐσ7ιν. — 12. λευκοῦ τε καί. — 442 a 29. Δημόκριτος... b 1 ποιοῦσιν. — 29. δὲ] τε. — πλεῖσ7οι] λοιποί. — 30. τι om.

442 b 3. τοῦτο... συνιδεῖν. — ὅτι ἐσ7ὶ δυνατὸν συνιδεῖν οὐ χαλεπόν. — 442 b 4. ἔτι... 5 λεῖον. — 4. αἰσθητῶν. — χρώννυται. — 442 b 17. ἔτι... 18 ἐναντιώσιν. — 18. ἅπαντα. — 442 b 23. καὶ... 24 χυμῶν. — 24. χυμοῦ καὶ γευσ7οῦ. — γὰρ] δ'. — 442 b 27. τὸν... 29 ὑγρόν. — 27. δή. — 28. ξηρῷ τὸ ὑγρὸν.

443 a 2. οὐ... 3. ἐσ7ιν. — 443 a 21. δοκεῖ... 23 ὀσμῆς. — 22. γῆς τε] τῆς.

443 b 1. ἔτι... 2 ἀπορροίαις. — 1. ἔτι ἡ] ἐσ7ίν. — 443 b 3. ὅτι... 5 ἄδηλον. — 443 b 8. ἀλλὰ... 9 συμβέβηκεν. — 443 b 16. εἴδη... 18 ὀσφραντοῦ. — 17. Φασί τινές.

444 b 15. διὸ... 16 ὀσμῆς. — 444 b 28. Ὁμοίως... 29 δυσωδῶν.

445 a 4. ἔοικε... 5 αἰσθήσεων. — 5. περιτ7ῶν οὐσῶν] μεταξὺ. — 445 a 14. πῶς... 15 εἰρήσθω. — 15. δεῖ τοῦ ὀσφραντοῦ om. — 445 a 16. ὁ... εὔλογον. — εἰ δὲ ὁ. — 445 23. πρὸς... 24 τροφῆς.

445 b 3. ἀπορήσειε... 4 αἰσθητά — 445 b 11. εἰ... 12 πάθος. — 11. εἶναι om. — 445 b 14. ἀλλ'... 15 μαθηματικῶν. — 15. γε] τε. — 445 b 15. ἔτι... 16 νοητά. — 15. ἢ] τε καί. — 445 b 17. ἅμα... 18 ποιοῦσι. — 17. ἅμα δ'] ἀλλ'. — 445 b 20. περὶ... 21 εἴδη. — 20. δὲ] τε. — 21. ἔσται τε καί. — 445 b 27. τὸ... 29 εἴδη. — 28. εἰς πεπεραγμένα (sic).

446 a 15. ὅτι... 16 εἴρηται. — 446 a 20. ἀπορήσειε... 21 αἰσθητῶν. — 20. τις εἰ ἄρα. — 21. prius ἢ om. — ἀπὸ τῶν αἰσθητῶν] ἀπ' αὐτῶν.

446 b 9. ἄρ... 13 εἶναι. — 11. οὐδὲν. — γὰρ ἂν ἔδει. — 446 b 13. ἢ... 17 οὐ. — 13. συμβαίνει. — εὔλογον om. — 15. ἀμφοτέρων] τούτων. — 16. posterius ὁ om. — 446 b 27. περὶ... 28 ὅλως. — 27. τι τὸ φῶς. — 446 b 27. τῷ... 28 τις. — 27. τῷ γὰρ ἐνεῖναι. — τί τὸ φῶς.

447 a 6. ἦν... 7 ὑγρῷ. — 7. εἰ om. — 447 a 10. διὰ... 11 ὁρᾶν. — 10. ἐπὶ] περὶ. — 447 a 12. ἔστι... 14 χρόνῳ. — 12. δὲ καὶ ἄλλη τις ἀπορία τοιάδε περὶ τὰς αἰσθήσεις. — 13. ἅμα δύο.

448 a 13. εἰ... 14 λεγόμενα. — 13. ἀπέχει ἔτι. — 443 a 19. ὁ... 21 δέ. — 20. οἱ ψόφοι φαίνονται om. — 448 a 30. ἔτι... b 3 ἀναίσθητον. — b 1. εἰ om. — 2. prius τι om.

448 b 4. εἰ... 6 ᾐσθάνετο. — 4. αὐτὸν om. — 5. οὐ... τούτων] οὕτω τὸ ἐν τούτῳ. — ἢ τὸ ΓΒ] τοῦτο γάρ. — 6. ᾗ οὐκ] ᾧ. — 448 b 12. ἅπαντα... φαίνεται. — 448 b 20. πρῶτον... 21 αἰσθάνεσθαι. — 448 b 28. ἐκεῖ... 29 ἕξει. — 29. εἶναι. — 448 b 29. ἔτι... 449 a 1 φαίη. — 29. ἔτι] ὅτι αἱ.

449 a 5. εἰ... 7 οὐχ ἕν. — 6. τὸ om. — 449 a 8. τίνος... τούτων ἕν. — 449 a 13. ἢ... 14 ψυχῆς. — 13. ὥσπερ ἐπὶ] ὡς περὶ. — 449 a 14. τὸ... 16 ἑκάστῳ. — 14. γλυκὺ καὶ λευκόν. — 15. εἰ γὰρ μή. — 16. ἕκαστον.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.
— Manuscrits.

DES MANUSCRITS DU COMMENTAIRE D'ALEXANDRE.

Avant d'entrer dans le détail des ressources dont j'ai disposé pour établir le texte du Commentaire d'Alexandre, je dois témoigner ma vive reconnaissance pour l'obligeance avec laquelle MM. Christ, professeur à l'Université de Munich; Bywater, fellow d'Exeter College (Oxford); Pendlebury, fellow de S. John's College (Cambridge), m'ont donné les renseignements que je leur avais demandés. Je rappellerai encore ici le nom de M. Mowat, fellow de Pembroke College (Oxford), qui a bien voulu collationner avec le plus grand soin le manuscrit N. Enfin sans le dévouement de M. Chatelain, élève de l'École des hautes études, qui a revu très-attentivement les épreuves sur les manuscrits mêmes de la Bibliothèque nationale, j'aurais eu bien de la peine à mener à fin mon entreprise.

Aux manuscrits de la Bibliothèque nationale que j'ai mentionnés dans la préface qui est en tête de ce volume, c'est-à-dire à T (manuscrits latins 14714), à M (annotations marginales et corrections faites à l'exemplaire de l'édition d'Alde coté R 109^1 à la Bibliothèque nationale), à D (manuscrits grecs 1924), à B (manuscrits grecs 1921), à C (manuscrits grecs 1882), enfin à l'édition d'Alde (A), j'ai pu ajouter des renseignements sur le manuscrit de Munich 91 (xvie siècle, Hardt I, 494) que je dois à M. Christ, et la collection entière du manuscrit N (New College (Oxford) 232, xve siècle) que je dois à M. Mowat.

Pour ne rien négliger de ce qui se rapportait, même indirectement, à mon objet, j'ai examiné les scholies inédites de Theodorus Metochita dans le manuscrit de la Bibliothèque nationale 1935 (xive siècle, fol. 277 *ἰστέον ὅτι τὸ περὶ αἰσθήσεως καὶ αἰσθητῶν* — 294 *τί μὲν ὁρατὸν εἶναι τί δὲ ἀόρατον*), et celles de Michel d'Éphèse dans le manuscrit de la Bibliothèque nationale 1921 (xive siècle, fol. 142 *περὶ αἰσθήσεων ἐπιγέγραπται τὸ βιβλίον* — 145 *τὸ φοινικοῦν δὲ καὶ τὸ ἁλουργὲς*... le reste manque). Elles sont tirées du Commen-

taire d'Alexandre, mais elles sont beaucoup trop succinctes pour être d'aucun secours.

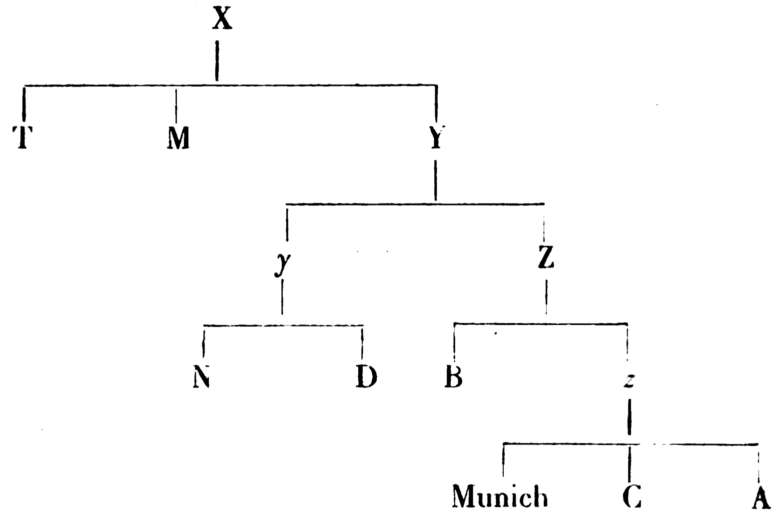
On peut tirer plus de profit de deux des dissertations qui ont été réunies sous le titre de Ἀλεξάνδρου Ἀφροδισιέως περὶ ψυχῆς β′ dans l'édition d'Alde (1534, à la suite de *Omnia Themistii opera*, fol. 141 et suiv.), et dont l'une, contre les atomistes (fol. 150), répond à ce qu'on lit dans le Commentaire 118, 8 et suiv., et l'autre, sur la transparence (fol. 153 v°), est très-voisine, même pour l'expression, de ce qu'on lit dans le Commentaire 94, 2-98, 11, 100, 10-101, 2. Elles permettent de confirmer ou de rectifier la leçon que j'ai adoptée en quelques passages; voir ci-dessous aux *Additions et Corrections*.

Deux des sujets traités par Alexandre en ce commentaire le sont aussi sous une autre forme dans le recueil que Spengel a réédité sous le titre de : *Quæstionum naturalium et moralium ad Aristotelis philosophiam illustrandam libri quatuor* (Monachii, 1842, in-8°). Le morceau sur la couleur, I, 2 (Sp. p. 15) n'est d'aucun secours pour ce qu'on lit dans le Commentaire, 89 et suiv. On peut tirer parti de III, 9 (Sp. p. 179) pour ce qui est développé, 346, 12 et suiv.[1]

[1] On trouve une traduction latine, sans doute faite d'après l'arabe ou d'après une traduction hébraïque d'une traduction arabe, du commentaire d'Alexandre sur le *De anima* d'Aristote, l. II, ch. v, que nous avons dans les *Quæstiones* (Spengel, p. 154). Cette traduction se rencontre dans le manuscrit latin de notre Bibliothèque nationale 16602 (XIII° siècle), et aussi, suivant le renseignement que je dois à M. Pendlebury, dans le manuscrit 996, 5 de Caius College (Cambridge). Le morceau commence et finit ainsi dans le manuscrit 16602 : « Fol. 116 v°. Tractatus Alexandri Affrodisii de sensu et quomodo etiam (*sic*) secundum intentionem Aristotelis. Verba Alexandri. Postquam consummavit Aristoteles in libro suo qui de anima liber dicitur sermonem in modo virtutis nutritive, consequenter addidit sermonem suum de modo sensus et qualiter sit. Verumptamen rememoratur in primis omnium sensuum et loquitur in eis sermone universali; deinde ostendit unumquemque eorum per se, non in eo in quo est unusquisque eorum secundum se. Deinde dixit quod sensus fit per hoc quod movetur aliquid et recipit impressionem et quod sensus non fit nisi per motum aliquem et impressionem quoniam mutatur a mutante. — 119 jam ergo ostensum est nunc et certificatum sermonibus cogentibus sufficientibus quod sensus est existens cum potentia secunda paciens imprimentem incedens ad actum in sensibili absque alteratione et motu omnino. Expletus est tractatus Alexandri de sensu. »

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — Manuscrits.

En désignant par X, Y, *y*, Z, *z*, les exemplaires hypothétiques auxquels se rapportent les manuscrits que nous avons conservés du Commentaire d'Alexandre, on peut dresser le tableau généalogique suivant :

X. — Il me paraît incontestable que TMND Munich BCA remontent à un même manuscrit X, qui était déjà très fautif, et dont le copiste paraît avoir eu sous les yeux un original en assez mauvais état. En admettant que les copistes se soient rencontrés par l'effet d'une pure coïncidence dans des fautes comme *ἠλέγχοντο* pour *ἐγλίχοντο* (34, 2), *ἐπείπερ εἰ* pour *ἐπιφέρει* (179, 2), *λαμβάνειν* pour *ἀμβλύνειν* (199, 2), *φακὴ ἕψηται* pour *φακῆν ἕψητε* (202, 12), *ἀκουστῷ* pour *ἀκουστικῷ* (220, 4), *καὶ διὰ* (338, 2) et *εἰ διὰ* (341, 10) pour *εἴδει*, *ὅταν* pour *ὁρᾶν* (360, 10), on ne saurait s'expliquer autrement que par la communauté d'origine qu'ils aient tous laissé un blanc à la même place (363, 4-5), et qu'ils n'aient donné (210, 10-12) que mutilé et hors de sa place le commentaire sur 444 b 7-15. Il me semble aussi que nous n'avons (296, 5-8) que le commencement du commentaire sur 447 b 21-24. Il pourrait bien y avoir aussi omission (127, 1) du Commentaire sur 440 a 26 *διὸ... μέλαν* et (209, 8 et suiv.) du Commentaire sur 444 a 32-b 1. La digression sur le son, 138, 1-10, semble mutilée. La proposition (77, 13) est peut-être un débris d'un développement plus étendu. Il est possible qu'en ces différents passages le manuscrit original n'ait pu être déchiffré et que le copiste ait mieux aimé supprimer complé-

tement ce qu'il ne pouvait lire. C'est ainsi que MBCA ont passé (34, 7-8) *Δημόκριτος δ' ἐξ ὕδατος* dont N a conservé les deux derniers mots. Les blancs laissés dans X ont bien pu n'avoir pas toujours été respectés. Les omissions paraissent avoir été fort nombreuses dans ce manuscrit. Je ne pense pas qu'il y ait eu beaucoup d'intercalations. Les remarques qui interrompent la suite des idées, 249, 4 et 304, 7-305, 4, la répétition de l'argumentation 322, 10-324, 8 que l'on retrouve immédiatement après 325, 4-327, 4, sont-elles des éclaircissements mis en marge par Alexandre ou par un interpolateur? Je ne saurais le décider. Mais il y a deux intercalations qui me paraissent évidentes, l'une 86, 13-14, l'autre 360, 13-361, 4. La première est une annotation marginale qui annonce ce qu'Alexandre va dire; car Aristote ne rappelle pas ici ce qu'il a dit de la sensibilité en général dans le *De anima*. La seconde redit, en d'autres termes, absolument la même chose qui vient d'être dite 360, 8-13; je suppose que le texte de 360, 8-13, étant très-corrompu, un correcteur aura rétabli en marge ce passage en ne s'occupant que du fond des idées, et la correction aura été intercalée dans le texte à la suite du passage gâté. Il y a peut-être eu aussi intercalation dans 36, 10-11, où le sens est tout à fait troublé, et dans 361, 5-362, 1, qui fait double emploi avec 365, 4-366, 1. D'ailleurs il ne faut pas oublier qu'Alexandre est parfois fort verbeux, comme par exemple dans 163, 11-165, 1, où il répète bien des fois la même chose, ou dans 141, 1-3, où il explique des choses qui ne semblent pas avoir besoin d'être expliquées. Aussi il n'est pas sûr que la répétition de la même démonstration dans 100, 10-101, 4 et 107, 12-108, 11, ne soit pas imputable au commentateur lui-même.

T. — Il est fâcheux que le meilleur manuscrit de l'ouvrage d'Alexandre ne nous soit connu que par une traduction latine, qui ne nous est parvenue elle-même que par une seule copie très-fautive. En me bornant aux corrections les plus évidentes, j'ai dû en faire un très-grand nombre. J'ai respecté les passages encore très-nombreux où je ne voyais pas bien clair; ainsi je ne sais encore ce qu'il y a sous les mots *munite* (60, 6), *fit* (316, 9). Le traducteur avait laissé et peut-être écrit en grec certains mots que le copiste a défigurés, comme *dorcore* pour δ' ὅποτε (72, 12), et probablement *enopop* (pour ἔτι εἰ πᾶν? 175, 7), ou qu'il a sans doute passés en laissant un blanc,

comme dans le commentaire sur les vers d'Empédocle 49, 4-9, et 72, 12, et peut-être pour ἀντιτυπία (164, 10), κατάλληλον (175, 10), αἰθάλη et ἀσϐόλη (194, 5). Les omissions sont très-nombreuses, pour la plupart difficiles à expliquer, et sans doute du fait du copiste; j'ai dû me contenter de les indiquer par des astérisques. On rencontre dans la copie un certain nombre de blancs, qui se trouvaient peut-être dans le manuscrit original : les uns répondent à une lacune comme ceux que l'on trouve 134, 7; 135, 2-3; les autres ne semblent pas motivés, comme ceux que l'on trouve 122, 5; 145, 2; 155, 4.

La traduction elle-même est faite suivant la même méthode que toutes les traductions latines d'Aristote qui datent du XIIIe siècle, et dont plusieurs sont attribuées nommément à Guillaume de Meerbeken; elles semblent sortir toutes de la même école, sinon de la même main, et les traducteurs étaient évidemment en rapport les uns avec les autres[1]. Ces traductions sont faites mot pour mot, mais sans que le traducteur s'asservisse à l'ordre des mots, qu'il a changé souvent, sans doute en vue de la clarté, comme 68, 1-4; 73, 1-2.

L'optatif accompagné de ἄν est d'ordinaire rendu par le futur avec *utique*, δόξαι ἄν, *videbitur atique*. Les particules γε et τε sont souvent omises; δή est rendu en général par *itaque*. Les traducteurs donnent souvent le mot grec même, *anathomis, plagis* (75, 7-8), *fantasia, ypostasi* (115, 6 et pourtant 136, 1 *existentia* au lieu de *ypostasi*), *anomiomeris* (133, 8), *enchymum* (150, 8), *atrophias* au génitif (164, 3), *alurgum, prasinum, kyanum* (171, 5). Ils s'inquiètent peu du génie de la langue latine. En général ils ne traduisent pas l'article; cependant τὸ... κινοῦν est traduit par *ipsum... movens* (65, 1). Ils n'hésitent pas à forger des mots comme *concausa* (148, 10, 12), *infieri* (150, 4), *sensiterium* (227, 4). Ils suivent le grec aux dépens des règles les plus élémentaires de la syntaxe. Ils construisent le verbe au singulier avec le sujet au pluriel, qui est un neutre en grec, comme dans (97, 6) « quamdiu hanc habet, uritur, » (108, 4) « dicetur. »

Ce qui semble encore plus étrange c'est qu'avec un terme qualifié qui est du masculin en latin et du neutre en grec, ils construisent le qualificatif au

[1] Voir mes *Observations critiques sur le traité d'Aristote « De partibus animalium, »* dans la *Revue archéologique*, 1867, XVI, p. 200.

neutre; ainsi (87, 12) «coloribus que sunt visui sensibilia,» (88, 12) «actu... color sensibile,» (98, 5) «colorum visibile unumquodque,» (102, 8) «quod corporis et quod dyafami terminus.»

L'emploi des cas est souvent conforme au grec et contraire au latin, comme dans (88, 4, 9, 10; 89, 1, 2) «idem sensui,» «visui,» «auditui,» (66, 12, 13; 124, 5) «sequuntur dicentibus,» (174, 5) «sensitivorum «motorum» pour l'ablatif absolu, (127, 5) «de fore,» (196, 14) «in de ge- «neratione et corruptione.»

Ils ne s'inquiètent pas plus du sens que de la correction, soit en traduisant mal certains mots, soit en faisant une mauvaise construction, soit en lisant mal leur manuscrit. En voici un certain nombre d'exemples.

Mots mal traduits. 34, 1 *γεγόνασι* facti sunt] 33, 13 genuerunt. 34, 5 *ἤτοι* aut] scilicet. 57, 4 *Διὸ* quare] 5 per hoc quod. 106, 13 *ὅλως* denique] totaliter. 181, 11 *ἢ* quam] aut. 203, 7 *βιαζομένους* cogentes] coactos.

Mauvaises constructions. 23, 8-9 *ἵν' ᾖ... πάθος τὸν χυμὸν λέγων* ut sit... *passionem* saporem dicens] 9-10 ut sit... *passio*, saporem dicens. 71, 9-10 *πρὸς τῇ κόρῃ καὶ τῷ ἐν αὐτῇ φωτὶ τὸ ἐκτὸς φῶς συμφύεται* apud pupillam et *lumini* quod est in ipsa extrinsecum lumen copulatur] apud pupillam et *lumen*, etc. 164, 6 *κατὰ μὲν τὸ πάθος τοῦτο τὸ ἁπτὸν γινόμενον* secundum quidem hanc passionem *tangibilem factam*] 7 secundum .. *tangibile factam*. 204, 8 *ταύτης... ἰσχούσης* huius... habentis] hoc... habente. 13 *τῶν μύρων τῶν τε αὐτοφυῶν καὶ τῶν σκευαστῶν* unguentis et naturalibus et artificialibus] unguentis et naturalium et artificialium. 209, 13-210, 1 *τοῖς δὲ ἄλλοις... δεῖσθαι* aliis... opus esse] aliis... indigeant.

Mauvaises lectures. Il est malaisé de distinguer ici ce qui est imputable au traducteur d'avec ce qui doit être mis sur le compte du copiste du manuscrit qu'il traduisait. En tout cas on ne s'inquiète guère du sens, quand on lit *εἰ* pour *ἢ* 64, 5 (si); 82, 9 (si); 111, 1 (si); 114, 6 (si); 175, 9 (si); *ἢ* pour *εἰ* 78, 2 (vel); *ἢ* pour *ἤ* 200, 6 (aut); *ἐπὶ* pour *ἐπεὶ* 58, 5 (de) 71, 3 (ad quodcumque); 162, 10 (ad); 179, 5 (in); 237, 3 (ad); *ᾖ* pour *ἦ* 82, 11 (erit); *ἄλλως* pour *ἀλλ' ὡς* 131, 2 (aliter); *αὐτὴ* pour *αὕτη* 164, 6 (ipsa), 168, 3 (ipsa); *γλυκέα* pour *γλυκεῖα* 165, 2 (dulcia); *εἰ γὰρ* pour *εἴγε* 69, 1 (si

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — Manuscrits.

enim); ἑξῆς pour ἐξ ἧς 194, 4 (consequenter); πληγή pour πληγῇ 227, 12 (percussura).

Au reste cette inintelligence nous garantit la fidélité avec laquelle le traducteur a reproduit son manuscrit. En général il ne laisse pas de doute sur la leçon qu'il avait sous les yeux, partout où son œuvre n'a pas été altérée par les copistes. Cette littéralité est particulièrement précieuse dans la traduction de ce commentaire d'Alexandre. Car le manuscrit dont le traducteur s'est servi était de beaucoup supérieur à ceux que nous possédons. Il n'est guère de pages de notre édition qui n'en offre la preuve; je me contenterai d'en citer un exemple où la valeur relative des différents manuscrits se montre clairement : 50, 7 ἐν Μένωνι T, ἐμμένων εἰ MN, εἰ BCA. Je crois plus utile d'insister ici sur les différences de rédaction qui séparent T des autres manuscrits. On trouve en effet un très-grand nombre de leçons propres à T qui offrent réellement une rédaction différente de celle des autres manuscrits, quelquefois indifférente, quelquefois meilleure, quelquefois plus mauvaise.

En voici quelques exemples tirés du premier livre du commentaire : 27, 4 ἐπὶ ζήτησιν τοῦ πρώτου αἰτίου. Ad primam causam. 33, 4-5 τοῦτο μὲν ἡμᾶς ὑπομιμνήσκει... περὶ δὲ τοῦ σώματος. 3 4 hoc enim recordatur... nunc de corpore. 35, 2-3 ποῦ οὖν αὐτῷ τὸ ἐν σκότει τοῦτο γίνεσθαι... χρήσιμον. 2-3 cur igitur oportune sunt tenebre ut hoc fiat... 39, 3 διὰ τοῦ σΊίλϐοντος ὁρᾶται. 2 propter hoc fulgens videtur. 106, 6 τοῦ φωτός. Circumdantis. 108, 6 χρώματι ταὐτόν. 8 color aliquis. 112, 2 σωρὸς πυρῶν. 6 cum aliis. 120, 5 γινόμενον ἔσΊαι. Fieri videmus. 123, 2-3 πάσχουσα... αἰσθάνεσθαι. 4 pati... in sentiendo. 125, 11 ἀναισθήτων χρόνων χρεία. 12 oportet insensibilia tempora ponere. 128, 3-4. εἰπὼν... ὅτι ἄτοπον... λέγειν. Cum... dixisset inconveniens quod sequitur dicentes. 132, 14 οἱ πρὸ αὐτοῦ. Quidam. 137, 9 πάντα. Differentia. 140, 12-13 αἷς ἀντειπὼν περὶ τὴν δόξαν τὴν ἑαυτοῦ σΊρέφεται. Quibus improbatis inducit opinionem suam. 143, 9 ταῖς προειρημέναις. Aliam a predictis. 152, 5-6 τοῦ ψυχροῦ μᾶλλον ἢ ὑγροῦ. Magis ab humido quam a frigido. 156, 12 ὁρίζεται... Λέγει γάρ. 11-12 diffinit... dicens. 159, 3 τοῖς... αὐχμοῖς. In parvis. 159, 8-9 ἐν τῷ θέρει. 9 ipsius. 162, 7 γευσΊά τε καὶ χυμοί. Gustabiles habet actus et sapores. 164, 11 ἁπλᾶ. 12 sensibilia. 167, 4 ἔχειν. Hanc. 169, 11-12 εἴτε πάντων... γενομένων. Sive in omnibus... facte. 172, 10 σΊέρησις ἐν. Privatio enim in.

M. — L'exemplaire de l'édition d'Alde dont les annotations et les corrections nous représentent un ancien manuscrit a été endommagé : le couteau du relieur a rogné les marges de manière à enlever une ou deux lettres, quelquefois un peu plus à l'extrémité de chaque ligne des annotations marginales; en haut du fol. 101 v° il a même presque tout enlevé (voir p. 100, n. 2 et 4). Mais il est, en général, facile de suppléer à ce qui manque au moyen de la traduction latine et de N. J'ai indiqué dans les notes par des points ce qui a été ainsi enlevé.

Le savant qui a annoté et corrigé, d'une très-belle main, cet exemplaire, a ajouté çà et là quelques observations rédigées en grec ou en latin, comme par exemple 65, 7; 78, 6; 118, 6; 138, 6; 223, 8.

A-t-il indiqué toutes ses conjectures comme telles? et n'en trouve-t-on pas un certain nombre mêlées aux leçons tirées du manuscrit? Enfin avait-il le manuscrit même sous les yeux, ou un exemplaire de l'édition d'Alde plus ou moins exactement collationné sur le manuscrit? Pour résoudre ces questions, il faut examiner les leçons fautives propres à A ou à *z* (CA) qu'il n'a pas corrigées, les leçons propres à Z (BCA) qu'il a laissées aussi sans correction, les leçons qui lui sont propres à lui-même, enfin celles qui lui sont communes avec T seul.

MA *z*. — M a laissé passer un grand nombre de fautes énormes propres à A ou à *z*, comme *πεποιεῖσθαι* (16, 12), le bourdon propre à A (18, 2), *εἰρημάνα* (36, 12), *οὐ μὴν* (39, 10), *δόξη* (39, 14), *ἀποσβεννῆσθαι* (45, 11), etc. Il est difficile d'admettre qu'il les ait laissées parce qu'elles se retrouvaient dans le manuscrit sur lequel il collationnait l'exemplaire d'Alde. Il faut mettre la chose sur le compte de l'inadvertance. Mais ces inadvertances sont fort nombreuses et ôtent toute autorité à l'accord de M avec le texte de A ou (pour s'exprimer plus exactement) au silence de M sur ce texte.

MZ (BCA). — Il en résulte que, partout où le texte de A est celui de BC, le silence de M n'a pas non plus de valeur et n'ajoute rien à l'autorité du texte de Z. Mais on peut en conclure que, si M avait eu sous les yeux le manuscrit très-voisin de T, dont il donne tant de leçons, il n'aurait pas laissé passer sans correction des *bourdons* comme dans 23, 11, 49, 12, non

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — Manuscrits.

plus que tous les passages cités plus haut (p. 388), où Z offre une rédaction vicieuse différente de T, au cas où cette rédaction n'aurait pas été dans son manuscrit; l'inadvertance serait, pour la plupart de ces passages, inexplicable; et, d'autre part, il serait singulier, mais, à la rigueur, possible, que le manuscrit de M se fût accordé avec Z dans cette rédaction différente de T.

M *seul.* — Les leçons, bonnes ou mauvaises, propres à M, sont fort nombreuses. Nous examinerons successivement celles qui consistent dans des additions, des retranchements ou des changements faits au texte de A.

Additions. — Les additions ne peuvent provenir que du manuscrit : quelques-unes détruisent le sens, d'autres, comme 239, 1, sont trop longues pour avoir été imaginées par conjecture. Voyez 29, 14; 96, 13; 105, 13; 181, 11, 12; 188, 8; 193, 2; 205, 13; 227, 3; 233, 2; 239, 1; 240, 1; 244, 12, etc.

Retranchements. — M essaye de corriger l'altération du passage 138, 6, par un retranchement qu'il donne expressément pour une conjecture. Il me semble que lui-même ou son devancier a appliqué le même remède au texte, par exemple, dans 14, 5 (l'ellipse avec *γάρ* n'a pas été comprise); 42, 3; 70, 1; 102, 7; 122, (4), (3); 158, 8, (8); 166, 8, (10); 178, 2; 188, 4; 192, 11; 221, 11. On rencontre dans tous ces passages une altération ou une difficulté qui a motivé le retranchement. Il en est autrement des textes 26, 7; 65, (12, 18), où le retranchement altère un texte sain et intelligible, et de 185, 11, où il est indifférent; alors il doit répondre à l'omission rencontrée dans un manuscrit.

Changements. — Un certain nombre de changements ne peuvent guère être que des conjectures malheureuses faites pour remédier à des altérations propres soit à A ou à z (AC), soit à Z (BCA). En voici des exemples qui me paraissent frappants. Je mets en premier lieu la leçon correcte.

10, 8 *ἀλλ'*] *δεῖ* (qui, dans l'écriture du xve siècle, se confond très-facilement avec *ἀλλ'* : voir ici C) A; *οὐδὲ δεῖ* M. 13, 7 *συνεπισκεπτομένους τὰ τοῦ σώματος μόρια*] *συνεπισκεπτομένου κ. τ. ἑ.* A; *συνεπισκεπτομένων τῶν... μορίων* M. 29, 12 *τῷ κεχωρισμένα ἀλλήλων ὁρᾶσθαι καὶ ἀριθμητά ἐστιν*] *τῷ κεχρω-*

σμένα εἶναι ὁρᾶσθαι κ. τ. ἑ. Z; *τῷ... ὁρᾶταί τε* M. 30, 9 *τὰς τῆς Φωνῆς σημασίας*] *τὰς..., σημεῖα* A; *τὰ...* M. 85, 7 *πρὸς τῇ καρδίᾳ ἥ τε ἀφὴ καὶ ἡ γεῦσις οὖσῃ θερμοτάτῃ*] *πρὸς... οὖσα θερμοτατη* Z; *πρὸς... οὖσαι...* M. 102, 8 *συνοδεύει... ἐν τῷ ὑποκειμένῳ τό τε ὡς σώματος καὶ τὸ ὡς διαφανοῦς πέρας*] *συνοδεύει... τῷ τε... καὶ τὸ...* Z; *συνοδεύει... τῷ τε... καὶ τῷ...* M. 225, 10 *ὑδρεύοντες*] *ὑδρέσοντες z; ὑδρεύσοντες* M.

Ailleurs la bonne leçon a été corrigée faute d'être comprise: 40, 6 *ἐπεὶ δὲ τοῦτο*] *τοῦτο δὲ* M. 59, 13 *μεῖζον καταναλῶσαι σῶμα οὗ τὰ ζῶα ἔχει*]... *σῶμα ὃ...* M.

MT. — Les leçons, en très-grand nombre, communes à M avec T seul doivent provenir d'un manuscrit, particulièrement tout ce qui comble les lacunes de Y.

Mais le manuscrit de M est autre que celui de T. Ainsi 63, 7 *ὁρᾶν*. 6 quod videtur. 75, 5 *ἀέρα*. 6 hoc. 101, 1 *καί*. 2 Secundum hoc. 118, 6 la lacune est indiquée après *ἔσται* au lieu de l'être après (7) *αὐτά*. 157, 1 *συμ-[πα]ραλαβών*. Conferre. 157, 2 *πολύ*. 1 passionem.

Y. — Les fautes communes aux manuscrits NDBCA sont trop nombreuses et trop caractéristiques pour ne pas provenir d'un même original, qui était beaucoup plus fautif que T et M. En voici quelques exemples qui peuvent suffire :

207, 12 *αἱ ποτῶν τε*] *ἐγνῶσται*. 209, 4 *ὡς παρέργῳ*] *ὥσπερ ἔργῳ* ND, *ὥσπερ ἔργον* BCA. 211, 2 *αἰσθανόμενα ἀναπνεῖ*] *αἰσθανόμεθα ἀναπνεῖν*. 212, 6 *ὀσφραινόμενα*] *ὄσφρησις ἄν*. 212, 8 *πόρῳ*] *πόρρω*. 215, 5 *αὗται*] *ἅτε*. 217, 7 *μὴ* om. 217, 8 *λυπηρὸν*] *λιπαρόν*. 218, 4 *χειρίστην*] *χωρίς*. 219, 9 *καὶ* om. 221, 2 *λεγομένη*] *γινομένη*. 222, 10 *λυπηρὸν*] *ὀσφραντόν*. 227, 11 *ψυχροῦ* om. 228, 5 *τοιαῦτα*] *αὐτά*. 231, 9 *μόριον... ἄρα* om. 232, 6 *ἄτοπον*] *ἄπειρον*, etc.

Quelques-unes de ces leçons offrent évidemment une rédaction différente, et on peut remarquer aussi cette différence de rédaction dans 25, 7; 108, 6-7; 126, 8; 155, 1.

On rencontre certaines intercalations que je ne m'explique pas, par exemple dans 16, 11; 139, 12; 148, 6.

y. — Il saute aux yeux que N et D sont deux copies d'un même manus-

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — Manuscrits.

crit, mais deux copies indépendantes l'une de l'autre, et N beaucoup plus correcte que D, d'ailleurs tellement voisines, que, pour tout ce qui manque au manuscrit D, c'est-à-dire pour près de la première moitié du Commentaire jusqu'à ϖροιὼν inclusivement (161, 6) le manuscrit N suffit pour représenter le manuscrit original *y*.

Ce manuscrit, original de ND, est fort supérieur à l'autre copie (Z) de Y; et en quelques passages, encore assez nombreux, il présente même des leçons qui n'étaient pas dans M ou qui ont échappé à l'annotateur qui a consigné les variantes de M. Ainsi *y* n'a pas les omissions de ZM dans 49, 12; 147, 7; 201, 12 (14, 15); 225, 4; 226, 9 (11); 262, 7; 266, 8; 270, 6 (10); 280, 2, 7; 294, 6; etc. ni les fautes dans 208, 5; 211, 11; 218, 7 (8); 243, 2; 245, 6; 246, 10, 11; 248, 10 (9, 10); 255, 8; 272, 6; 279, 5; 289, 12, etc. Il n'a même pas la faute ὃς ἤδη (201, 1) qui se trouve jusques dans T.

Enfin *y* présente, en un certain nombre de passages, une rédaction différente des autres manuscrits, par exemple dans 194, 3, 9; 200, 4; 202, 9; 203, 1; 221, 11-12; 267, 4.

Z. — Les innombrables fautes, particulièrement les omissions communes à B et à *z* (Munich, CA) ne permettent pas de douter que ces deux manuscrits ne dérivent d'un même manuscrit, que je désigne par Z.

Le copiste de Z a laissé le blanc qui était dans X, 363, 4; peut-être a-t-il supprimé celui qui se trouvait 118, 7. Il avait trouvé dans l'exemplaire qu'il copiait un certain nombre de mots ou de lettres qu'il n'avait pu lire, et il avait laissé à la place un blanc dans sa copie: ainsi ϖ...κτικὰ pour ϖληκτικὰ dans 114, 5, ϖαφα... pour ϖάλιν δὲ dans 84, 7; ailleurs on ne trouve qu'un blanc, comme dans 88, 9; 102, 5; 147, 7. On trouve un blanc qui ne répond pas à une lacune dans 158, 9.

La rédaction de Z n'est pas la même que celle des autres manuscrits T, M, *y*, en un bon nombre de passages. Je crois voir le résultat d'une correction dans les leçons que Z offre dans 8, 4; 48, 12; 50, 7; 96, 13. Ailleurs la rédaction est différente, sans qu'on puisse y voir une tentative de correction, comme dans 10, 9; 28, 1 (1); 31, 6; 72, 6 (9); 123, 11.

Certaines intercalations sont pour moi inexplicables, comme dans 9, 5; 9, 12; 121, 13; 139, 12; 192, 5.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — Manuscrits.

B. — Cette copie de Z est de beaucoup supérieure aux deux autres ou plutôt à l'autre, *z*, d'où dérivent C et A.

B a été corrigé en maint endroit, soit à l'encre noire, soit à l'encre rouge, mais de manière à laisser voir la première leçon, que je désigne par *pr.* B, tandis que la leçon corrigée est indiquée par *corr.* B.

La correction est souvent bonne, comme dans 35, 12; 63, 12; 76, 7; 107, 11; 113, 1; 131, 4; 132, 5; 141, 8; 161, 5; 164, 10; 167, 11.

Au contraire la leçon corrigée est moins bonne dans 76, 5; 98, 6; 107, 8; 120, 5; 145, 5.

Elle n'est pas meilleure que la première dans 154, 7.

La leçon de T*y* est écrite à côté de celle de CAM dans 25, 11; et dans 28, 6 on lit au-dessus de la leçon *γνῶσιν* de CA, *γρ. ὄψιν* qui est la leçon de TM*y*.

B a souvent la bonne leçon ou une leçon qui en est plus voisine, comme dans 41, 7; 63, 11; 65, 6; 85, 7; 97, 6; 97, 8; 102, 8; 103, 6; 107, 5; 151, 7; 165, 3; 165, 12; 168, 2.

z. — Les omissions nombreuses et les fautes grossières qui sont communes à C et à A ne permettent pas de douter que ces deux manuscrits ne dérivent d'une même copie de Z, que je désigne par *z*. Le manuscrit C est encore moins fautif que A.

Les omissions de *z* tiennent pour la plupart à la répétition d'un mot comme dans 18, 12; 69, 7; 101, 7; 140, 5. Il est toutefois une omission considérable, 104, 10, qui ne peut s'expliquer ainsi.

Le manuscrit *z* n'a pas laissé ou n'a pas trouvé le blanc que B a conservé 84, 7; mais il a conservé celui que B n'a pas laissé, 88, 9. D'autre part il a des blancs qui ne répondent pas à une lacune dans 54, 4; 88, 8, 9.

La collation de ces deux manuscrits (car l'édition d'Alde mérite ce nom) n'a servi en rien à la constitution du texte. C'est par hasard que C, dans 97, 11, et même A dans 91, 4; 165, 6, ont conservé la bonne leçon qui n'est pas dans les autres copies de Y.

D'après les leçons que m'a communiquées M. Christ, qui a bien voulu collationner sur le manuscrit 91 de Munich le commencement du commentaire (5, 1) Εἰπὼν... (9, 11) *ἐρεῖ*, ce manuscrit doit être une copie de *z*, et, par conséquent, ne mérite pas d'être collationné jusqu'au bout. Voici

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — Manuscrits.

ces variantes; le chiffre mis entre parenthèses renvoie au numéro de la note, et les lettres indiquent la leçon des manuscrits identique à celle du manuscrit de Munich : 5 (5) ABC; 5 (6) ABC; 6 (1) AMBC; 6 (3) AC; 6 (5) ABC; 6 (6) AC; 6 (7) ABC; 7 (4) AMC; 7 (5) ABC; 7 (7) AMBC; 8 (1) AC; 8 (2) ABC, mais après λέγοντα; 8 (4, 5, 6) ABC; 8 (7) AC; 8 (8) ABC; 9 (2) ABC; 9 (5, 6) AMBC; 9 (8, 9, 10, 11, 12, 13, 14) ABC.

DU COMMENTAIRE D'ALEXANDRE.

On admet généralement qu'Alexandre a cité lui-même son commentaire sur le Περὶ αἰσθήσεως en deux passages de ses écrits. Il dit en effet (Περὶ ψυχῆς I, fol. 133) à propos de l'ὀσφραντὸν : *ἐπὶ πλέον δὲ εἴρηται περὶ τούτων ἐν τῷ περὶ αἰσθητῶν τε καὶ αἰσθήσεων.* Mais ce renvoi pourrait s'appliquer aussi bien ou plutôt au texte même d'Aristote qu'au commentaire. Quant à l'autre citation (*Quæst. nat. et mor.* I, 2, p. 19, 22, Spengel) *ἄμεινον τέτακται τοῦτο τὸ πρόβλημα ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ « λέξεών τινων ἐκ τοῦ περὶ αἰσθήσεως καὶ αἰσθητοῦ ἐξήγησις καὶ ἐπιδρομή, »* elle ne s'applique pas à notre commentaire, qui explique le traité d'Aristote complétement et de suite, mais à un recueil d'explications de *passages* (car c'est ici le sens de λέξις) détachés; et je ne sais si la citation elle-même est bien d'Alexandre, et ne serait pas une remarque ajoutée au texte.

Avant de discuter dans l'ordre même du traité d'Aristote les leçons adoptées par Alexandre et les interprétations qu'il propose, je caractériserai en général la méthode qu'il a suivie.

Il n'y a dans son commentaire aucune trace de l'érudition historique qui semble avoir été alors l'apanage des grammairiens. Alexandre ne fait de citations précises que de Platon et d'Aristote et de ceux des ouvrages d'Aristote qui nous sont parvenus. Il mentionne, sans en rien citer, les deux traités de Théophraste, Περὶ φυτῶν et Περὶ ὕδατος. Quand il allègue d'autres auteurs, c'est vaguement, même sans mentionner de noms propres, comme *οἱ ἀτόμους ἀρχὰς ὑποτιθέμενοι* (253, 2), *ἰατροί τινες* (223, 11), *οἱ ἀπὸ μαθημάτων* (53, 5), *οἱ μαθηματικοί* (58, 7), ou en désignant l'école en général *οἱ περὶ τὸν Ἐπίκουρον* (51, 4), *τὸν Δημόκριτον* (117, 13), *τὸν Λεύκιππον* (117, 13), *Πλάτωνα* (153, 11), *Πυθαγόρειοι* (33, 11-12; 107, 12), *ἀπὸ Στοᾶς* (153, 10; 352, 5); quand il cite des noms propres, il ne mentionne pas d'ouvrage, par exemple Anaxagore (142, 1), Démocrite (260, 4), Dio-

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — Commentaire.

dore (257, 10), Leucippe (51, 3), Straton (265, 11), le seul dont on ne connaisse que par ce traité l'opinion qu'allègue Alexandre.

Il donne souvent à la pensée d'Aristote des développements qui lui sont personnels, par exemple à propos des sujets suivants : 1° que les sens sont l'origine de la philosophie théorique et pratique, 25, 11-28, 2; 2° que l'obscurité n'est pas humide et froide, 47, 8-48, 4; 3° polémique très-développée contre les mathématiciens qui admettaient que la vision s'opère par le feu qui sort de l'œil, 59, 7-67, 5; 4° réponse à une objection qui rattacherait le sens de la vue au feu, 82, 6-83, 2; 5° des nerfs qui se rendent du cœur au cerveau, 86, 4-8; 6° de la transparence, 95, 13-99, 9; 7° de la diversité des couleurs, 110, 11-111, 3; 8° polémique très-développée contre ceux qui admettent que la vision s'opère au moyen des images que les objets envoient dans l'œil, 118, 8-122, 10; 9° de la production du son, 138, 4-10; 10° de la contrariété de l'eau et du feu, 153, 12-154, 7; 11° du goût des eaux pluviales, 158, 12-159, 13; 12° que les sens ne peuvent être ramenés au toucher, 174, 13-176, 3; 13° des excréments des végétaux, 224, 7-225, 2; 14° de la manière dont l'entendement pense les choses sensibles, 234, 9-235, 9; 15° que les propriétés sensibles ne se divisent pas à l'infini, 239, 8-240, 2; 16° de la divisibilité du continu, 242, 1-243, 1; 17° contre Diodore, qu'il n'y a pas de minimum sensible, 255, 12-257, 10; 18° du devenir, 261, 12-262, 12; 19° que le changement est graduel, 281, 3-7; 20° que l'illumination est instantanée, 281, 8-282, 3; 21° des conditions du mélange, 287, 4-11; 22° des *σύστοιχα*, 304, 7-305, 4; 23° qu'il n'y a pas de temps insensibles, 324, 8-325, 3; 24° comment l'âme peut sentir en même temps les contraires, 352, 10-354, 7; 25° que la limite du visible et de l'invisible est indivisible, 357, 6-359, 12; 26° appréciation de l'argumentation d'Aristote (449 a 28-31), 362, 7-363, 1; 27° conciliation avec *Phys. Auscult.* (VI, II. 233 b 15-32) 363, 1-10; 28° que la limite du visible et de l'invisible est indivisible relativement à la vue, 363, 11-366, 1; 29° contre Diodore, qu'il n'y a pas de corps indivisible, 366, 1-367, 3.

Les opinions qu'il développe dans ces digressions sont conformes aux principes de la philosophie d'Aristote, qui était pour lui la vérité même, et qu'il commente en étudiant scrupuleusement la lettre du texte. Le texte qu'il interprète, à le considérer dans l'ensemble, est intermédiaire entre

celui des manuscrits de Bekker E (Parisiensis 1853) M (Urbinas 37) Y (Vaticanus 261) et celui des manuscrits L (Vaticanus 253) S (Laurentianus LXXXI, 1) U (Vaticanus 260), et peut-être plus voisin de LSU[1]; le manuscrit P (Vaticanus 1339) offre un texte qui paraît corrigé sur le Commentaire d'Alexandre : voyez ci-dessous 447 a 8.

Il n'a pas eu pour son texte un respect servile; il cite des variantes, comme on peut le voir plus bas 436 b 17; 442 b 14-17; 446 b 14-15; 448 b 21; 449 a 2-3. Il propose même des conjectures, comme dans 437 a 19; 448 a 17; 449 a 2-3. Cependant il est assez souvent porté à faire violence à la lettre du texte, sans songer qu'il pourrait y avoir des leçons meilleures dans d'autres manuscrits, ou que la leçon de tous les manuscrits pourrait être vicieuse, ou enfin que le chef de son école peut se tromper ou se contredire. On trouve un exemple de ces interprétations forcées, dès le début, dans la manière dont il explique le titre du traité; et il me semble difficile de l'approuver dans 437 b 15-19; 438 a 8; b 3; 16; 25-27; 30; 439 a 18; 440 a 15-20; 441 a 12; 23; b 26; 29-30; 442 a 14; 29-b 23; 443 b 6-7; 444 a 7; b 3; 5-8; 445 a 12; b 6-19; 446 a 1 4; 10-15; 446 a 22; b 28-447 a 6; 448 b 4-12.

D'autre part, comme c'était un excellent esprit et qu'il possédait admirablement son auteur, on peut tirer un grand parti de son commentaire pour l'amélioration du texte donné par Bekker. Je signalerai ici les passages 437 a 13; 28; 438 a 15; b 6; 17; 439 a 32; b 6; 13-14; 27; 440 a 1; 31-b 13; 441 a 7; 23; b 5-6; 442 a 11; b 21; 443 a 2; 21-23; b 6-7; 444 a 16-17; 445 a 23; b 30; 446 a 6; 9; 18-19; b 4; 447 a 8; 15-17; b 6; 448 a 8-10; 15; 30; b 4; 30.

Titre : *Περὶ αἰσθήσεως καὶ αἰσθητῶν*. Alexandre a lu *αἰσθήσεων* (car *αἰσθήσεως* 6, 12 est évidemment fautif), et il hésite (6, 12-15) entre deux explications dont l'une est bien forcée; ou le mot signifie « organes des sens, » ou bien Aristote aurait mis *αἰσθήσεων*, parce que la théorie des organes des sens sert à celle des sensations.

436 b 17. Tous les animaux ont le goût à cause de la nourriture : *τὸ γὰρ ἡδὺ διακρίνει καὶ τὸ λυπηρὸν αὕτη περὶ τὴν τροφήν, ὥστε τὸ μὲν φεύγειν τὸ δὲ*

[1] M. Freudenthal en a fait la remarque (*Zur Kritik und Exegese von Aristoteles περὶ τῶν κοινῶν σώματος καὶ ψυχῆς ἔργων*. *Rheinisches Museum*, XXIV, 1 (1869), p. 88).

διώκειν, καὶ ὅλως ὁ χυμός ἐσῆι (17) *τοῦ θρεπῆικοῦ μορίου πάθος*. Au rapport d'Alexandre (23, 5-7), Aspasius avait entendu *τ. θρεπῆικοῦ μ.*, de l'âme nutritive; et en effet ailleurs (454 b 32) ces mots semblent avoir ce sens. Mais, comme l'objecte Alexandre (23, 3-5), le goût appartient à l'âme sensitive et non à l'âme nutritive. Cette difficulté avait conduit à lire *γευσῆικοῦ* au lieu de *θρεπῆικοῦ*, et c'est la leçon qu'Alexandre a adoptée (22, 10, 14) et qu'on retrouve dans LU. Cependant Alexandre (23, 5 suiv.) croit qu'on peut lire *θρεπῆικοῦ* en l'entendant non de l'âme nutritive, mais de la partie (du corps?) par laquelle la nutrition a lieu : il préfère toutefois *γευσῆικοῦ*. Il mentionne (23, 10) une troisième leçon, *τοῦ γευσῆικοῦ θρεπῆικοῦ μορίου*, qui lui paraît réunir les avantages des deux autres. Il semble que la leçon *θρεπῆικοῦ* soit la leçon authentique, et qu'Aristote ait voulu désigner en général les organes de la nutrition en tant que fonctionnant sous la direction de l'âme nutritive.

437 a 13. L'interprétation d'Alexandre, qui ici (31, 7) paraît juste, indique que le texte *ὁ γὰρ λόγος αἴτιός ἐσῆι τῆς μαθήσεως ἀκουσῆὸς ὤν, οὐ καθ' αὑτὸν ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκός* doit être ponctué en transposant la virgule avant *ἀκουσῆός*. On ne peut pas dire que le discours donne la science *par accident*; c'est l'ouïe.

437 a 19. *Τοῦ δὲ σώματος ἐν οἷς ἐγγίγνεσθαι πέφυκεν αἰσθητηρίοις, ἔνιοι μὲν ζητοῦσι κατὰ τὰ σῆοιχεῖα τῶν σωμάτων· οὐχ εὐποροῦντες δὲ πρὸς τέτῆαρα πέντ' οὔσας συνάγειν, γλίχονται περὶ τῆς πέμπῆης. Ποιοῦσι δὲ πάντες τὴν ὄψιν πυρός*. La construction de *τοῦ... αἰσθητηρίοις* offre des difficultés, et l'explication d'Alexandre (33, 5-8) *περὶ δὲ τοῦ σώματος δι' οὗ ἡ αἴσθησις γίνεται* n'éclaircit pas cette proposition. Il semble qu'il faille lire *τὰ αἰσθητήρια* et construire le substantif avec *τοῦ σώματος* en considérant *ἐν οἷς* comme un substantif dépendant de *ζητοῦσι*, comme s'il y avait *ζητοῦσι ταῦτα ἐν οἷς ἐγγίνεσθαι πέφυκε τὰ αἰσθητήρια τοῦ σώματος*.

437 a 28. Aristote, recherchant pourquoi l'œil comprimé croit voir du feu, se pose la difficulté suivante : *εἰ γὰρ μὴ ἔσῆι λανθάνειν αἰσθανόμενον καὶ ὁρῶντα* (28) *ὁρώμενόν τι, ἀνάγκη ἄρ' αὐτὸν ἑαυτὸν ὁρᾶν τὸν ὀφθαλμόν*. Les mots *ὁρώμενόν τι* n'ont pas de sens. Ensuite, pour que le raisonnement soit complet, il faut qu'ils soient remplacés par ce qu'Alexandre (36, 1) semble avoir lu dans son texte, *ὁρῶν δ' ὁρᾷ τι*.

437 b 15-19. *Σβέννυται γὰρ ἢ ὑγρῷ ἢ ψυχρῷ τὸ θερμὸν καὶ ξηρόν, οἷον δο-*

κεῖ τό τ' ἐν τοῖς ἀνθρακώδεσιν εἶναι πῦρ καὶ ἡ φλόξ (19), *ὧν τῷ φωτὶ οὐδέτερον φαίνεται ὑπάρχον*. Il est singulier qu'Alexandre rapporte (19) *ὧν* ou au charbon allumé et à la flamme (45, 12) ou à l'humide et au froid (46, 2), et qu'il n'ait pas songé au chaud et au sec. Aristote dit que la lumière n'est ni chaude ni sèche, et que par conséquent elle ne peut pas être éteinte par l'humide et le froid, comme les charbons allumés et la flamme. Alexandre a été ainsi conduit à changer le texte très-arbitrairement (46, 4-6).

438 a 8. Démocrite a tort d'attribuer la vision à la réflexion de l'objet extérieur dans l'œil. *Τοῦτο μὲν γὰρ συμβαίνει ὅτι τὸ ὄμμα λεῖον, καὶ* (8) *ἔστιν οὐκ ἐν ἐκείνῳ ἀλλ' ἐν τῷ ὁρῶντι· ἀνάκλασις γὰρ τὸ πάθος.* Alexandre (52, 1-2) trouve avec raison dans (8) *ἔστιν... ὁρῶντι*, une grande obscurité, qu'il attribue à une excessive concision, et il en propose deux explications (52, 2-8), dont l'une ne me paraît pas plus satisfaisante que l'autre. Il me semble que *οὐκ* doit être transposé après *ἀλλ'*, et qu'ainsi on a : « la réflexion a lieu « dans l'œil en tant que surface polie, mais non dans l'œil en tant que « voyant. »

438 a 15. *Εὐφυλακτότερον καὶ εὐπιλητότερον τὸ ὕδωρ τοῦ ἀέρος.* La leçon d'Alexandre (55, 8) *εὐαπολήπτότερον* (LSU *εὐυπολήπτότερον*) est bien préférable à *εὐπιλητότερον*, qui n'offre pas de sens satisfaisant ici. Les manuscrits d'Alexandre ont ici la même faute que LSU; mais l'antithèse de *δυσαπόληπτος* (55, 5) et le sens ne peuvent laisser aucun doute sur la correction *εὐαποληπτότερον*, mot qui manque à nos lexiques, ainsi que *δυσαπόληπτος*.

438 b 3. *Εἴτε φῶς εἴτ'* (3) *ἀήρ ἐστι τὸ μεταξὺ τοῦ ὁρωμένου καὶ τοῦ ὄμματος, ἡ διὰ τούτου κίνησίς ἐστιν ἡ ποιοῦσα τὸ ὁρᾶν.* Alexandre (74, 8, 9) interprète d'une manière bien forcée (3) *ἀήρ* par « corps capable de recevoir la lu« mière. » Il est probable qu'il a pensé que le texte d'Aristote excluait les corps solides et transparents à travers lesquels on peut voir comme à travers l'air. Mais c'est un oubli d'Aristote lui-même, auquel nous ne pouvons ni ne devons remédier.

438 b 6. *Εὐλόγως τὸ ἐντός* (*τοῦ ὀφθαλμοῦ*) *ἐστιν ὕδατος· διαφανὲς γὰρ τὸ ὕδωρ.* (6) *Ὁρᾶται δὲ ὥσπερ καὶ ἔξω οὐκ ἄνευ φωτός, οὕτω καὶ ἐντός· διαφανὲς ἄρα δεῖ εἶναι. Καὶ ἀνάγκη ὕδωρ εἶναι, ἐπειδὴ οὐκ ἀήρ.* Alexandre (74, 13) paraphrase comme s'il avait lu (6) *ὁρᾶται γάρ*. En tout cas le sens exige *γάρ* au lieu de *δέ*, puisque Aristote explique pourquoi l'intérieur de l'œil doit être transparent. Le texte est d'ailleurs rédigé ici assez négligemment, puis-

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — Commentaire.

que Aristote reprend encore la même explication, 8-11, et répète deux fois que l'intérieur de l'œil doit être transparent.

438 b 16. Ἤδη γάρ τισι πληγεῖσιν ἐν πολέμῳ παρὰ τὸν κρόταφον οὕτως ὥστ' ἐκτμηθῆναι τοὺς πόρους τοῦ ὄμματος, ἔδοξε γενέσθαι σκότος ὥσπερ λύχνου ἀποσβεσθέντος, διὰ τὸ οἷον λαμπτῆρά τινα ἀποτμηθῆναι (16) τὸ διαφανές, τὴν καλουμένην κόρην. Alexandre (77, 7) a évidemment lu τοῦ διαφανοῦς au lieu de (16) τὸ διαφανές, et distingue ce qu'Aristote appelle κόρη, c'est-à-dire, comme Alexandre lui-même l'explique très-bien (74, 11), la partie intérieure de l'œil où la lumière se réfracte, de je ne sais quelle partie transparente qui serait après la κόρη. Il me semble évident que τὸ διαφανές est expliqué par τὴν καλουμένην κόρην qui est ajouté en apposition.

438 b 16-17. Ὥστ' εἴπερ (16) τούτων τι συμβαίνει, καθάπερ λέγομεν, φανερὸν (17) ὡς δεῖ τοῦτον τὸν τρόπον ἀποδιδόναι καὶ προσάπτειν ἕκαστον τῶν αἰσθητηρίων ἑνὶ τῶν στοιχείων. (19) Τοῦ μὲν ὄμματος τὸ ὁρατικὸν ὕδατος ὑποληπτέον, ἀέρος δὲ τὸ τῶν ψόφων αἰσθητικόν, πυρὸς δὲ τὴν ὄσφρησιν. Le sens me paraît exiger qu'on lise avec Alexandre (78, 2) et LPSU ἐπὶ τούτων au lieu de (16) τούτων τι, qui ne paraît pas présenter de sens. Mais je ne pense pas qu'il faille adopter la leçon d'Alexandre et des mêmes manuscrits (17) ὡς εἰ δεῖ. Les mots τοῦτον τὸν τρόπον annoncent la proposition (19) Τοῦ μεν κ. τ. ἑ., qui n'a pas de conjonction de liaison, et qui, par conséquent, doit être précédée d'une virgule, et non d'un point, comme dans Bekker.

438 b 25-27. L'odorat tient du feu; διὸ καὶ τῷ περὶ τὸν ἐγκέφαλον τόπῳ τὸ τῆς ὀσφρήσεως αἰσθητήριόν ἐστιν ἴδιον· δυνάμει γὰρ θερμὴ ἡ τοῦ ψυχοῦ ὕλη ἐστίν. Il est évident d'après 80, 10; 84, 5; 85, 12, qu'Alexandre a lu avec PSU et P, καὶ περὶ τὸν ἐγκέφαλον τῷ τόπῳ τὸ τῆς ὀσφρήσεως ἴδιον αἰσθητήριόν ἐστι, où τῷ τόπῳ ne s'explique que d'une manière assez forcée (voir Alexandre, 85, 12). D'autre part Alexandre a compris que, dans ἡ τοῦ ψυχροῦ ὕλη, le génitif est un génitif d'apposition.

438 b 30-439 a 1. Alexandre (83, 3-13) a quelque peine à concilier l'assertion que le tact se rapporte à la terre avec celle qu'il n'y a aucun organe des sens qui se rapporte à la terre; de même celle qui rapporte le goût à la terre lui paraît ne pas s'accorder avec celle que le goût tient à l'humide. Il concilie ces contradictions par une interprétation forcée, en entendant τὸ ἁπτικόν, τὸ γευστικόν, non de l'organe, mais de ses sensations.

439 a 8-11. Il est évident qu'ici ἁφή associé à couleur, son, odeur, sa-

veur, signifie ce qui est sensible au toucher, τὸ ἁπτόν, comme l'explique Alexandre (87, 10-11). Il est remarquable qu'Aristote annonce (11) qu'il traitera de ce qui est sensible au toucher, et qu'ensuite il n'en soit plus question. Alexandre n'a pas pensé à cette difficulté, que M. Freudenthal a signalée (*Zur Kritik*, etc. *Rhein. Mus.* XXIV, 1, p. 87).

439 a 18. L'anacoluthe de ὥσπερ..., qui n'a pas d'apodose, n'a pas échappé à Alexandre (90, 12-91, 2). Il se contente de supposer l'ellipse de *κείσθω τοῦτο καὶ μενέτω* après (21) *σκότος*.

439 a 28. Alexandre (101, 7) fait remarquer avec raison que *τοῖς σώμασιν*, qui est opposé ici à *ἀορίστῳ τῷ διαφανεῖ*, est synonyme de *τοῖς στερεοῖς*. Il fait la même remarque (105, 15) sur 439 b 5.

439 a 32. Aristote dit, en parlant de la couleur, *ἔστι μὲν γὰρ ἐν τῷ τοῦ σώματος πέρατι, ἀλλ' οὔ τι τὸ τοῦ σώματος πέρας*. Il semble qu'Alexandre (103, 2-11) n'a pas lu *τι*, qui paraît tout à fait inutile.

439 b 2. Alexandre (104, 11-105, 4) a hésité sur l'interprétation du mot *αὐγή*, entre la teinte donnée par les objets extérieurs à l'air et à l'eau et l'éclat qui est comme la couleur de l'air et de l'eau. Ce dernier sens paraît préférable.

439 b 6. *Ἐν δὲ τοῖς σώμασιν ἐὰν μὴ τὸ περιέχον ποιῇ τὸ μεταβάλλειν, ὥρισται καὶ ἡ φαντασία τῆς χρόας.* Alexandre (106, 9) n'a pas non plus que PSU *τὸ* avant *μεταβάλλειν*; et cet article paraît en effet inutile. Il ne sait s'il doit sous-entendre, comme complément de *μεταβάλλειν*, *τὰ χρώματα* ou *τὰ σώματα*; le premier (plutôt *τὴν φαντασίαν τῆς χρόας*) paraît le meilleur.

439 b 13. *Καὶ αὐτῶν δὲ τῶν διαφανῶν, οἷον ὕδατος καὶ εἴ τι ἄλλο τοιοῦτον,* (13) *καὶ ὅσοις φαίνεται χρῶμα ἴδιον ὑπάρχειν κατὰ τὸ* (14) *ἔσχατον, ὁμοίως πᾶσιν ὑπάρχει.* La particule *καὶ* est de trop devant (13) *ὅσοις*, et l'interprétation d'Alexandre (108, 8-11), qui est ici fort exacte, indique que la virgule qui est après (14) *ἔσχατον* doit être mise devant *κατά*.

439 b 27. *Ἔστι μὲν οὖν οὕτως ὑπολαβεῖν πλείους εἶναι χρόας παρὰ τὸ λευκὸν καὶ τὸ μέλαν,* (27) *πολλὰς δὲ τῷ λόγῳ· τρία γὰρ πρὸς δύο, καὶ τρία πρὸς τέτταρα, καὶ κατ' ἄλλους ἀριθμοὺς ἔστι παρ' ἄλληλα κεῖσθαι,* (29) *τὰ δ' ὅλως κατὰ μὲν λόγον μηδένα, καθ' ὑπεροχὴν δέ τινα καὶ ἔλλειψιν ἀσύμμετρον.* Il faudrait (27) *πολλὰς μὲν τῷ λόγῳ*, puisque ces mots sont opposés à (29) *τὰ δ' ὅλως*, et mettre entre parenthèses *τρία γὰρ... κεῖσθαι*. Alexandre (112, 11-113, 4) a lu *μέν*, ou a interprété le texte comme s'il avait lu *μέν*.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — Commentaire.

440 a 1. Au lieu de καὶ ὀλίγ' ἄττα τοιαῦτα, Alexandre (114, 4, 6) paraît avoir lu καὶ τὰ τοιαῦτα, καὶ ὀλίγα, qui semble préférable et s'accorde mieux avec ce qui suit.

440 a 15-20. Aristote expose deux opinions qui expliquent la diversité des couleurs, l'une par la juxtaposition de parties insensibles, blanches et noires, l'autre par la superposition du blanc et du noir. Puis il ajoute : τὸ μὲν οὖν, ὥσπερ καὶ οἱ ἀρχαῖοι, λέγειν ἀπορροίας εἶναι τὰς χροίας καὶ ὁρᾶσθαι διὰ τοιαύτην αἰτίαν ἄτοπον· πάντως γὰρ δι' ἀφῆς ἀναγκαῖον αὐτοῖς ποιεῖν τὴν αἴσθησιν, ὥστ' εὐθὺς κρεῖττον φάναι τῷ κινεῖσθαι τὸ μεταξὺ τῆς αἰσθήσεως ὑπὸ τοῦ αἰσθητοῦ γίνεσθαι τὴν αἴσθησιν, (19) ἀφῇ καὶ μὴ ταῖς ἀπορροίαις. Ensuite il revient aux deux opinions qu'il a exposées précédemment, et les compare.

Cette polémique contre les atomistes ne se lie ni à ce qui précède ni à ce qui suit : elle est tout à fait isolée dans notre texte. Alexandre a été visiblement embarrassé; car il propose (117, 6-10; 127, 9-128, 1) deux explications différentes, qui sont aussi forcées et aussi peu admissibles l'une que l'autre.

Ensuite, dans ce passage considéré en lui-même, il y a une difficulté sur (19) ἀφῇ καὶ μὴ ταῖς. Le manuscrit L porte ἢ ἀφῇ καὶ ταῖς comme le lemme de notre commentaire dans la vieille traduction «quam tactu et defluxu» (123, 3); les manuscrits SU ont ἢ ἀφῇ καὶ, qui est la même leçon pour le sens. Alexandre a évidemment interprété le texte (124, 4; 128, 1-2), comme s'il n'y avait pas ἀφῇ, mais seulement καὶ μὴ ταῖς. Il me semble que la leçon de EMY doit être conservée, mais en transposant la virgule après ἀφῇ. Aristote veut dire que, dans l'opinion des atomistes, il faut toujours ramener la vue à une sorte de tact, et qu'alors, si la vision est un tact, il vaut mieux dire tout de suite que cette sensation par contact a lieu par le mouvement que l'objet vu communique à ce qui le sépare de l'œil, et non par les images qui partent de l'objet.

440 a 24-25. Aristote dit à propos de l'opinion qui explique la diversité des couleurs par la superposition du noir sur le blanc ou du blanc sur le noir : τὸ ἐπιπολῆς χρῶμα (24) ἀκίνητον ὂν καὶ κινούμενον ὑπὸ τοῦ ὑποκειμένου οὐχ ὁμοίαν ποιήσει τὴν (25) κίνησιν. Διὸ καὶ ἕτερον φαίνεται καὶ οὔτε λευκὸν οὔτε μέλαν. Alexandre (126, 12; 130, 13) a interprété ce texte comme s'il n'avait pas lu ἀκινητὸν ὂν καὶ et comme s'il y avait αἴσθησιν au lieu de κίνησιν, ce qui, en effet, paraît plus intelligible que notre texte. Il ne semble pas avoir

lu ou il a cru ne devoir pas expliquer les mots *διὸ... μέλαν*, à moins qu'il n'y ait ici une omission de X.

440 a 31-b 13. Il y a ici anacoluthe dans Aristote, comme Alexandre l'a très-bien compris (132, 13-135, 8), mais en imitant les longues parenthèses de son auteur. L'apodose de (440 a 31) *εἰ δ'*... (b 4) *πάντων* doit être cherchée dans (b 13) *ἀλλ'... δῆλον*, et par conséquent (4) *ἐκείνως*... (13) *πρότερον* est une longue parenthèse.

441 a 7. Si l'eau contient en elle toutes les saveurs, il en résulte *ἅπαντα μὲν ἐξ ὕδατος γίγνεσθαι, ἄλλα δ' ἐξ ἄλλου μέρους*. Alexandre (142, 8) lit *ἅπαντας... ἄλλον*, sous-entendu *χυμούς*, ce qui est plus satisfaisant que le neutre.

441 a 12. Aristote veut dire que l'on voit la saveur des fruits arrachés de l'arbre et exposés au soleil ou au feu changer sous l'influence de la chaleur dans leur enveloppe elle-même. *Ὁρῶμεν γὰρ μεταβάλλοντας ὑπὸ τοῦ θερμοῦ τοὺς χυμοὺς* (12) *ἀφαιρουμένων τῶν περικαρπίων εἰς τὸν ἥλιον καὶ πυρουμένων, ὡς οὐ τῷ ἐκ τοῦ ὕδατος ἕλκειν τοιούτους γινομένους, ἀλλ'* (14) *ἐν αὐτῷ τῷ περικαρπίῳ μεταβάλλοντας... καὶ ἑψομένους, εἰς πάντα τὰ γένη τῶν* (17) *χυμῶν... μεταβάλλοντας*. Alexandre (145, 1-7) a senti que (12) *ἀφαιρουμένων τῶν περικαρπίων* ne pouvait s'accorder avec (14) *ἐν αὐτῷ κ. τ. ἑ.* Et il a essayé de se tirer d'embarras par des explications forcées et inadmissibles, en disant par exemple que les fruits sont arrachés, parce que l'enveloppe où ils sont est arrachée. Il est évident que *περικαρπίων* est fautif et doit être remplacé par *καρπῶν*. Mais, en outre, *εἰς τὸν ἥλιον* ne peut se construire, et il doit y avoir dans le texte une autre altération, ancienne aussi, et à laquelle je ne vois pas de remède. Enfin j'ai de la peine à admettre que, dans la même proposition, le même mot soit pris (12) dans le sens de *suc* et ensuite (17) dans le sens de *saveur*. La confusion entre ΧΥΛΟΣ et ΧΥΜΟΣ est si facile et si fréquente, qu'il faut peut-être lire (12) *τοὺς χυλούς*, comme dans Alexandre (145, 11, et peut-être aussi dans 146, 1), ainsi que dans tous les passages cités par l'index d'Aristote (Bonitz 858 b 45 et suiv.) où *χυμός* ne peut convenir; du moins il ne semble pas qu'on puisse établir que la confusion n'est pas du fait des copistes.

441 a 21. Aristote dit de l'eau : *ὅτι μὲν τοίνυν οὐχ ὑπὸ τῆς τοῦ θερμοῦ δυνάμεως λαμβάνει ταύτην τὴν δύναμιν ἣν καλοῦμεν χυμόν, φανερόν*. Alexandre lit (147, 6) comme LP *θερμοῦ μόνου δυνάμεως*. Cette addition de *μόνου* semble

une correction apportée au texte d'Aristote, qui paraissait trop absolu et en contradiction avec ce qui est dit plus bas, l. 29.

441 a 23. *Λεπτότατον γὰρ τῶν πάντων ὑγρῶν τὸ ὕδωρ ἐστί, καὶ αὐτοῦ τοῦ ἐλαίου.* Alexandre (147, 10-14) lit avec LPSU *πάντων τῶν*, qui paraît en effet préférable. Mais, en outre, il semble qu'il ait lu *τῶν οὕτως ὑγρῶν*, ce qui ne se comprend pas et ce qu'il ne réussit pas à expliquer. Rien n'indique dans ce qui précède qu'Aristote ne parle que des liquides qui ont une certaine consistance, à moins que le texte d'Aristote n'ait, au lieu de *τῶν πάντων ὑγρῶν*, porté *τῶν ἀναπληστικῶν ὑγρῶν.*

441 b 5. Τὰ *διὰ τῆς τέφρας διηθούμενα πικρᾶς οὔσης πικρὸν ποιεῖ τὸν χυμόν.* Le sens exige *πικρὰ* au lieu de *πικρὸν*, en donnant *ἡ τέφρα* sous-entendu pour sujet à *ποιεῖ.* Le commentaire d'Alexandre (149, 12) laisse dans l'incertitude sur ce qu'il a lu.

441 b 9. Il semblerait, d'après ce qu'on lit ici dans Alexandre (152, 9-10), qu'Aristote aurait dit après *ὑπὸ τοῦ ἐναντίου* ce qu'Alexandre rappelle par *καὶ ἔμπαλιν* (*τὸ γὰρ πλεονάζον ποιητικὸν εἶναι*). Alexandre n'en fait pourtant pas mention en paraphrasant le texte. Il serait possible qu'il fallût lire *ἐστιν* au lieu de *εἶναι* et que *διὸ καὶ κ. τ. ἑ.* dans Alexandre fût une parenthèse intercalée par lui.

441 b 17. Alexandre (155, 4-6) a compris qu'après *ἡ φύσις τὸ ξηρὸν καὶ τὸ* (ce *τὸ* n'est-il pas de trop?) *γεῶδες* il fallait sous-entendre *ἐναποπλύνει τῷ ὑγρῷ.* Il vaudrait mieux le sous-entendre au participe *ἐναποπλύνουσα.*

441 b 22. *Ἄγει γὰρ τὸ αἰσθητικὸν εἰς τοῦτο δυνάμει προϋπάρχον.* L'interprétation donnée par Alexandre (158, 1-3) semble exigée par la suite des idées; mais il faudrait lire ...*αἰσθητικὸν τὸ αἰσθητὸν εἰς τὸ δυνάμει*...

441 b 26. Alexandre (163, 2-4) sous-entend après *ἄνευ τοῦ ξηροῦ* les mots *χυμὸς καὶ τροφή.* Il vaudrait mieux, si l'on admet une ellipse, sous-entendre *τρόφιμον*, qui a été exprimé l. 24. Mais peut-être est-il tombé *τροφή* devant le mot suivant.

441 b 26. Il est possible qu'Alexandre (163, 4) n'ait pas lu avec PSU *οὐχ ἓν μόνον* au lieu de *οὐδὲν αὐτῶν*, car les citations d'Aristote qui sont dans le commentaire ne doivent pas faire autorité. Au reste la leçon de PSU semble une correction apportée à un texte que l'on trouvait trop absolu.

441 b 29-30. Καὶ *ἔστι τῆς προσφερομένης τροφῆς τοῖς ζῴοις τὰ μὲν ἁπλᾶ τῶν αἰσθητῶν αὔξησιν ποιοῦντα καὶ φθίσιν· τούτων μὲν γὰρ αἴτιον* (29) *ἢ θερ-*

μὸν καὶ ψυχρὸν τὸ προσφερόμενον· (30) ταῦτα γὰρ ποιεῖ καὶ αὔξησιν καὶ φθίσιν· τρέφει δὲ ᾗ γευστὸν τὸ προσφερόμενον. Alexandre (165, 2-6) a évidemment lu (29) *ἢ θερμὸν ἢ ψυχρον* qui résulte d'une faute commise sur *ᾗ* (comme dans U), laquelle a entraîné la correction de *καί*. Il a hésité sur le sens de (30) *ταῦτα*, et il n'a pas remarqué qu'il y a ici une véritable tautologie, de quelque façon qu'on interprète *ταῦτα*. Cette proposition est évidemment de trop.

442 a 11. *Συμμίγνυνται δ' οἱ ἄλλοι χυμοὶ εἰς τὴν τροφὴν τὸν αὐτὸν τρόπον τῷ ἁλμυρῷ καὶ ὀξεῖ, ἀντὶ ἡδύσματος. Ταῦτα δὲ διὰ τὸ ἀντισπᾶν* (11) *τῷ λίαν τρόφιμον εἶναι τὸ γλυκὺ καὶ ἐπιπολαστικόν.* Aristote veut dire que ce qui est salé et âcre *contre-balance* ce que les substances douces ont de trop nutritif. Alexandre (167, 1-3) a paraphrasé cette proposition comme s'il n'y avait pas (11) *τῷ... εἶναι*, ce qui ne donne pas un sens satisfaisant. Mais peut-être ces mots ont-ils été passés dans X.

442 a 14. *Ὥσπερ δὲ τὰ χρώματα ἐκ λευκοῦ καὶ μέλανος μίξεώς ἐστιν, οὕτως οἱ χυμοὶ ἐκ γλυκέος καὶ πικροῦ. Καὶ κατὰ λόγον* (14) *δὴ τῷ μᾶλλον καὶ ἧττον ἕκαστοί εἰσιν, εἴτε κατ' ἀριθμούς τινας τῆς μίξεως καὶ κινήσεις, εἴτε καὶ ἀορίστως.*

Si l'on se reporte au texte parallèle sur les couleurs (439 b 25 et suiv. particulièrement 29-30), on verra que l'expression (14) *κατὰ λόγον*, qui désigne une proportion déterminée, est opposée à *τῷ μᾶλλον καὶ ἧττον*, qui désigne ce qu'Aristote appelle (439 b 30) *καθ' ὑπεροχήν τινα καὶ ἔλλειψιν ἀσύμμετρον*. Je crois donc qu'il faut lire (14) *δ' ἢ* au lieu de *δή*. Alexandre n'a pas songé à cette difficulté, et même il paraphrase le texte (169, 11-13), comme si Aristote avait dit que *toutes* les saveurs pourraient résulter de mélanges faits dans des proportions déterminées, tandis qu'il dit évidemment que les unes résultent d'un tel mélange, les autres de mélanges irrationnels.

Il semble qu'immédiatement après, Alexandre ait lu (16) *εἴτε καὶ οἱ τὴν ἡδονὴν κ. τ. ἑ.* au lieu de *οἱ δὲ τὴν ἡδονήν.*

442 a 20-25. Il y a autant d'espèces de saveurs que de couleurs : *ἑπτὰ γὰρ ἀμφοτέρων εἴδη, ἄν τις τιθῇ, ὥσπερ εὔλογον, τὸ φαιὸν μέλαν τι εἶναι· λείπεται γὰρ τὸ ξανθὸν μὲν τοῦ λευκοῦ εἶναι ὥσπερ τὸ λιπαρὸν τοῦ γλυκέος, τὸ φοινικοῦν δὲ καὶ ἁλουργὸν καὶ πράσινον καὶ κυανοῦν μεταξὺ τοῦ λευκοῦ καὶ μέλανος, τὰ δ' ἄλλα μικτὰ ἐκ τούτων.* Si l'on entend (comme il semble le plus natu-

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — Commentaire.

rel) que le φαιὸν est une espèce de noir, comme le ξανθὸν une espèce de blanc, il ne restera que six espèces de couleurs; si le φαιὸν et le ξανθὸν comptent à part, il y en aura huit. Pour retrouver sept espèces de couleurs, il faut supposer avec Alexandre (171, 1-3) qu'Aristote a voulu dire que le φαιὸν rentre dans le noir, mais compte à part, et que le ξανθὸν rentre dans le blanc, mais ne compte pas à part : auquel cas Aristote se serait (il faut en convenir) assez mal exprimé. Alexandre semble avoir senti la difficulté dans ce qu'il dit 171, 12-172, 2.

442 a 29-b 23. Cette polémique contre l'opinion de Démocrite, qui ramène le sensible au tangible, ne se lie en rien à ce qui précède. Alexandre (173, 7-11) a pourtant cherché une liaison; et il croit la trouver dans la considération que la nourriture ne nourrit pas en tant que tangible : transition que rien n'indique dans le texte d'Aristote.

442 b 14-17. Alexandre dit (180, 5) que ce passage se lisait de deux façons; mais la leçon qu'il adopte est celle de tous nos manuscrits, et il ne cite pas celle qu'il rejette.

442 b 28-29; 443 a 1-2. Ὅπερ γὰρ ποιεῖ ἐν τῷ ὑγρῷ τὸ ξηρόν, τοῦτο ποιεῖ (28) ἐν ἄλλῳ γένει τὸ ἔγχυμον (29) ὑγρόν, ἐν ἀέρι καὶ ὕδατι ὁμοίως. Κοινὸν δὲ κατὰ τούτων νῦν μὲν λέγομεν τὸ διαφανές, ἔστι δ' ὀσφραντὸν οὐχ ᾗ διαφανές, ἀλλ' (1) ᾗ πλυντικὸν ἢ ῥυπτικὸν ἐγχύμου ξηρότητος· (2) οὐ γὰρ μόνον ἐν ἀέρι ἀλλὰ καὶ ἐν ὕδατι τὸ τῆς ὀσφρήσεώς ἐστιν. Alexandre (185, 6-186, 2) est embarrassé pour expliquer les mots (28) ἐν ἄλλῳ γένει, qu'il entend soit d'une certaine capacité commune à l'air et à l'eau pour les odeurs, soit comme synonymes de τῷ ὀσφραντῷ. Il semble que, par ces termes assez obscurs, Aristote ait voulu désigner ce qu'il exprime plus bas par ᾗ πλυντικὸν ἢ ῥυπτικὸν ἐγχύμου ξηρότητος. En tout cas il faudrait supprimer la virgule après (29) ὑγρόν, car les mots ἐν... ὁμοίως ne sont pas construits en apposition à ἐν... γένει. Alexandre fait remarquer (186, 10 suiv.) que ce qu'Aristote appelle (29) ἔγχυμον ὑγρόν, il l'appelle ensuite (443 a 1-2 et aussi b 4) ἔγχυμος ξηρότης; mais il n'attache pas d'importance (187, 5) à cette contradiction, qui tient sans doute à une négligence de rédaction, s'il ne faut pas lire ἔγχυμον ξηρόν. Enfin Alexandre a compris (188, 1-4) que la conjonction γὰρ dans (2) οὐ γὰρ se rapporte aux mots (442 b 29) ἐν ἀέρι καὶ ὕδατι ὁμοίως. La phrase qui précède immédiatement est une sorte de parenthèse. Par conséquent il ne faut pas mettre un point en haut, mais un point avant

οὐ γάρ. Cet emploi de la conjonction n'est pas rare chez Aristote; voir *Revue archéologique*, XVI, 1867, p. 204.

443 a 22-23. *Δοκεῖ δ' ἐνίοις ἡ καπνώδης ἀναθυμίασις εἶναι ὀσμή, οὖσα κοινὴ γῆς τε καὶ ἀέρος.* (22) *Καὶ πάντες ἐπιφέρονται ἐπὶ τοῦτο περὶ ὀσμῆς· διὸ καὶ Ἡράκλειτος οὕτως εἴρηκεν, ὡς εἰ πάντα τὰ ὄντα καπνὸς γένοιτο, ῥῖνες ἂν διαγνοῖεν.* Alexandre (193, 7-9) ne semble pas avoir lu la proposition (22) *καὶ... ὀσμῆς*; car il ne la mentionne pas dans son commentaire. Elle est en contradiction avec celle qui précède et avec ce qui est dit un peu plus bas (24-26).

443 a 29-30. L'odeur n'est vraisemblablement ni une vapeur humide ni une vapeur sèche : *ἡ μὲν γὰρ ἀτμίς ἐστιν ὕδατος, ἡ δὲ καπνώδης ἀναθυμίασις ἀδύνατος ἐν ὕδατι γενέσθαι.* La première raison s'applique à l'air, la seconde à l'eau. Or Aristote dit plus bas (443 b 5) que l'air est humide. Pourquoi la vapeur humide ne serait-elle pas dans l'air? Alexandre (194, 8-10) semble avoir compris que la vapeur humide ne serait pas odeur, parce que l'eau en elle-même est inodore. Mais la vapeur humide n'est pas de l'eau pure. Il y a là quelque chose qui est obscur.

443 b 2. *Ἔτι ἡ ἀναθυμίασις ὁμοίως λέγεται ταῖς ἀπορροίαις. Εἰ οὖν μηδ' ἐκείνη καλῶς, οὐδ' αὕτη καλῶς.* Il faut, ce semble, lire *ἐκεῖναι* au lieu d'*ἐκείνη*. Le commentaire d'Alexandre (194, 13 et suiv.) ne donne ici aucun indice.

443 b 6-7. *Ὅτι δ' ὁμοίως ἐν τοῖς ὑγροῖς ποιεῖ καὶ ἐν τῷ ἀέρι οἷον ἀποπλυνόμενον τὸ ξηρόν, φανερόν. Ἔτι δεῖ ἀνάλογον εἶναι τὰς ὀσμὰς τοῖς χυμοῖς.* Alexandre (197, 3-9) a lu évidemment avec LPSU *ἔτι δ' εἰ ὁμοίως... ξηρόν, φανερὸν ὅτι...*, ce qui donne un sens bien meilleur que la leçon de EY adoptée par Bekker. Il a lu aussi *ἐν τῷ ὕδατι* au lieu de *ἐν τῷ ἀέρι*, que donnent tous nos manuscrits. Il me semble qu'en se reportant à ce que dit Aristote un peu plus haut (3-5) on est autorisé à lire *...ποιεῖ, ἐν τῷ ὕδατι καὶ ἐν τῷ ἀέρι*, en construisant ces mots en apposition explicative à *ἐν τοῖς ὑγροῖς*. L'interprétation d'Alexandre semble bien forcée; il en propose (197, 9-12) une autre, qui est d'accord avec le texte que je propose, mais qui suppose le texte de nos manuscrits, en entendant *ἐν τοῖς ὑγροῖς* par *ἐν τῷ ὕδατι* : ce qui ne me semble pas meilleur. Il est singulier qu'en proposant la seconde explication il ne dise pas qu'elle s'applique à un autre texte que la première.

444 a 7. Aristote distingue deux espèces d'odeurs, les unes qui ont rapport à la nourriture et auxquelles tous les êtres animés sont sensibles, les autres qui, comme celles des fleurs, sont agréables ou désagréables par

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — Commentaire.

elles-mêmes, et auxquelles l'homme seul est sensible. *Κἀκείνων μέν, διὰ τὸ κατὰ συμβεβηκὸς ἔχειν τὸ ἡδύ, διῄρηται τὰ εἴδη κατὰ τοὺς χυμούς, ταύτης δ'* (7) *οὐκέτι, διὰ τὸ τὴν φύσιν αὐτῆς εἶναι καθ' αὑτὴν ἡδεῖαν ἢ λυπηράν.* Il semble qu'avec (7) *οὐκέτι* il faille sous-entendre *διῄρηται τὰ εἴδη κατὰ τοὺς χυμούς.* Il est singulier qu'Alexandre (204, 1-11) n'ait pas pensé à cette interprétation, qui semble si naturelle, et qu'il ait proposé deux explications aussi forcées l'une que l'autre : Aristote aurait voulu dire ou bien que la seconde espèce d'odeurs ne se subdivise pas en d'autres espèces, ou bien qu'elle se subdivise d'elle-même et non par accident en différentes espèces.

444 a 16-17. L'odeur agréable est salutaire. T*οῦτο δὲ ποιεῖ φανερῶς·* (16) *ἡ μὲν γὰρ τροφὴ ἡδεῖα οὖσα, καὶ ἡ ξηρὰ καὶ ἡ ὑγρά, πολλάκις νοσώδης ἐστίν,* (17) *ἡ δ' ἀπὸ τῆς ὀσμῆς τῆς καθ' αὑτὴν εὐώδους ὁπωσοῦν ἔχουσιν ὠφέλιμος ὡς εἰπεῖν ἀεί.* Il semble qu'Alexandre (206, 11-207, 7) ait lu dans son texte : *ἡ μὲν γὰρ ἀπὸ τῆς τροφῆς ἡδεῖα, καὶ ξηρᾶς καὶ ὑγρᾶς, πολλάκις... ἡ δ' ἀπὸ τῶν καθ' αὑτὰ εὐωδῶν κ. τ. ἑ.* Ce qui donne en effet un sens beaucoup meilleur que notre texte où (16) *ἡ τροφὴ* ne se comprend pas bien et où l'on ne sait que sous-entendre avec (17) *ἡ δ'*. Mais Alexandre a-t-il forcé la lettre de son texte, ou était-elle conforme à son interprétation? C'est ce que nous ne pouvons savoir.

444 a 19-22. On lit immédiatement après le passage précédent : *καὶ διὰ τοῦτο γίνεται διὰ τῆς ἀναπνοῆς,* (20) *οὐ πᾶσιν ἀλλὰ τοῖς ἀνθρώποις καὶ τῶν ἐναίμων οἷον τοῖς τετράποσι καὶ ὅσα μετέχει μᾶλλον τῆς τοῦ ἀέρος* (21) *φύσεως.* Alexandre (208, 3-11) entend ce texte (et on ne peut l'entendre autrement) de la perception des odeurs agréables en elles-mêmes, qui serait commune à l'homme et aux animaux qui ont des poumons : ce qui est contraire à ce qu'Aristote dit lui-même plus bas 28-444 b 7, que l'homme seul perçoit ces odeurs. Cette contradiction, qu'Alexandre ne signale pas, quoiqu'il paraisse l'avoir sentie (208, 4-6), disparaîtrait, si l'on supprimait (20) *οὐ πᾶσιν...* (21) *φύσεως.* Mais cette suppression n'aurait aucune vraisemblance; car pourquoi cette intercalation? Je ne vois pas de solution à cette difficulté.

444 b 3. 5-8. *Τοῖς δ' ἄλλοις ὅσα πλεύμονα ἔχει* (3) *διὰ τὸ ἀναπνεῖν τοῦ ἑτέρου γένους τῆς ὀσμῆς τὴν αἴσθησιν ἀποδέδωκεν ἡ φύσις, ὅπως μὴ δύο* (4) *αἰσθητήρια ποιῇ·* (5) *ἀπόχρη γάρ, ἐπείπερ καὶ ὡς ἀναπνέουσιν, ὥσπερ τοῖς ἀνθρώποις ἀμφοτέρων τῶν ὀσφραντῶν, τούτοις τῶν ἑτέρων μόνων ὑπάρχουσα ἡ αἴσθησις.*

L'interprétation de ce texte offre de grandes difficultés. Voici comment Alexandre (209, 13 et suiv.) l'a entendu : « La nature a donné à tous les « animaux autres que l'homme, qui ont des poumons, de sentir l'autre espèce « d'odeur » (c'est-à-dire les odeurs qui dépendent des saveurs) « *par la respiration*, » (il faudrait (3) διὰ τοῦ et non διὰ τὸ ἀναπνεῖν) « pour ne pas faire deux « organes séparés, l'un pour la perception des odeurs, l'autre pour la respiration » (comme le fait remarquer Alexandre (210, 6) Aristote aurait compris sous le nom de (4) αἰσθητήριον les organes de la respiration) : « car, puisqu'ils respirent » (Alexandre (211, 1 et suiv.) ne paraît pas avoir lu ὡς et ne mentionne pas cette leçon; il dit que des manuscrits les uns ont, les autres n'ont pas καὶ ὅλως ἀναπνέουσιν), « la respiration leur suffit pour la per« ception des seules odeurs qu'ils perçoivent, comme les hommes en per« çoivent de deux espèces. » Cette interprétation semble très-forcée, surtout pour la seconde proposition. Dans la première on peut lire διὰ τοῦ au lieu de διὰ τὸ ἀναπνεῖν; mais il est difficile d'admettre qu'Aristote ait désigné par αἰσθητήριον les organes de la respiration. Quant à la seconde proposition, le texte interdit absolument de donner à (5) ἀπόχρη un autre sujet que ἡ αἴσθησις, dès que l'on voit dans ἀναπνέουσιν la troisième personne du pluriel; et, en outre, on est obligé d'admettre avec Alexandre, pour la construction du datif dans ὥσπερ τοῖς κ. τ. έ., un zeugma peu naturel; car le sens ne permet pas de construire ce datif avec ἀπόχρη. Je crois qu'en lisant διὰ τοῦ au lieu de διὰ τὸ on peut interpréter la première proposition ainsi : « La nature a « donné aux animaux autres que l'homme, qui ont des poumons, de percevoir « les odeurs dépendantes des saveurs par la respiration, quoique ce ne fût « pas nécessaire pour eux comme pour l'homme; mais elle n'a pas voulu faire « deux sens différents l'un pour les odeurs qui dépendent des saveurs, l'autre « pour les odeurs qui en sont indépendantes. » Quant à la seconde proposition, on pourrait adopter la leçon ὅλως au lieu de ὡς, qui n'offre pas un sens satisfaisant, construire ἀναπνέουσιν comme le datif pluriel du participe avec ὑπάρχει οὖσα, qu'il faudrait substituer à ὑπάρχουσα, et on aurait ainsi : « En effet un seul organe suffit, puisque c'est, en général, en respirant, c'est« à-dire par les mêmes organes, que les hommes perçoivent les deux espèces « d'odeurs, et que de même les animaux perçoivent seulement l'une des deux « espèces. »

445 a 23. Πρὸς δὲ τούτοις, ὅτι πᾶσιν ἐστι τοῖς ζῴοις τόπος δεκτικὸς τῆς τρο-

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — Commentaire.

φῆς, ἐξ οὗ ἕλκων λαμβάνει τὸ σῶμα. La conjonction ὅτι ne peut se construire. Je ne sais si Alexandre l'a rencontrée dans son texte; mais il le paraphrase sans en tenir aucun compte (226, 6-8).

445 b 6-19. Ἀπορήσειε δ' ἄν τις, εἰ πᾶν σῶμα εἰς ἄπειρον διαιρεῖται, ἆρα καὶ τὰ παθήματα τὰ αἰσθητά, οἷον χρῶμα καὶ χυμὸς καὶ ὀσμὴ καὶ βάρος καὶ ψόφος καὶ ψυχρὸν καὶ θερμὸν καὶ κοῦφον καὶ σκληρὸν καὶ μαλακόν; (6) ἢ ἀδύνατον· (7) ποιητικὸν γάρ ἐστιν ἕκαστον αὐτῶν τῆς αἰσθήσεως· τῷ δύνασθαι γὰρ κινεῖν αὐτὴν λέγεται πάντα. Ὥστ' ἀνάγκη τήν τε αἴσθησιν εἰς ἄπειρα διαιρεῖσθαι καὶ πᾶν εἶναι μέγεθος αἰσθητόν· ἀδύνατον γὰρ λευκὸν μὲν ὁρᾶν, μὴ ποσὸν (11) δέ. Εἰ γὰρ μὴ οὕτως, ἐνδέχοιτ' ἂν εἶναί τι σῶμα μηδὲν ἔχον χρῶμα μηδὲ βάρος μηδ' ἄλλο τι τοιοῦτον πάθος. Ὥστ' (13) οὐδ' αἰσθητὸν ὅλως· ταῦτα γὰρ τὰ αἰσθητά. Τὸ ἄρ' αἰσθητὸν ἔσται συγκείμενον οὐκ ἐξ αἰσθητῶν. Ἀλλ' ἀναγκαῖον· οὐ γὰρ δὴ ἔκ γε τῶν μαθηματικῶν. Ἔτι τίνι κρινοῦμεν ταῦτα ἢ γνωσόμεθα; ἢ τῷ νῷ. Ἀλλ' οὐ νοητά, οὐδὲ νοεῖ ὁ νοῦς τὰ ἐκτὸς μὴ μετ' αἰσθήσεως ὄντα. Ἅμα δ' εἰ ταῦτ' ἔχει οὕτως, ἔοικε μαρτυρεῖν τοῖς τὰ ἄτομα ποιοῦσι μεγέθη· οὕτω γὰρ ἂν λύοιτο ὁ λόγος. Ἀλλ' (19) ἀδύνατα· εἴρηται δὲ περὶ αὐτῶν ἐν τοῖς λόγοις τοῖς περὶ κινήσεως. Il me paraît hors de doute que, dans ce texte tel que nous l'avons, Aristote n'a développé que l'une des thèses de l'ἀπορία, celle de la divisibilité à l'infini des propriétés sensibles; l'autre thèse, celle de l'impossibilité de cette divisibilité, n'est pas développée. Cependant Alexandre (230, 6) a cru trouver les deux thèses, mais en forçant l'interprétation. Il voit (230, 8 suiv.) la seconde, la thèse de l'impossibilité de la divisibilité, dans (6) ἢ ἀδύνατον... (11) δέ. Mais il est obligé de supposer ce qui n'est pas dans le texte, à savoir l'absurdité à laquelle conduit la divisibilité à l'infini, qui est que les plus petites parcelles des corps seraient sensibles, contrairement à l'expérience. Ensuite (232, 5 et suiv.), faisant commencer le développement de la thèse contraire à (11) εἰ γὰρ μὴ οὕτως, il oublie qu'alors il faudrait δὲ et non γάρ. Il me semble que le point d'interrogation doit être mis non pas après μαλακόν, mais après ἀδύνατον; puis Aristote développe la nécessité de la divisibilité à l'infini par deux arguments, l'un direct (7) ποιητικὸν γάρ... (11) δέ, l'autre indirect (11) εἰ γάρ... (19) ἀδύνατα. Le développement de la thèse contraire ne nous a pas été conservé, et il faut reconnaître ici une lacune dans le texte, lacune bien ancienne, puisqu'elle était antérieure à Alexandre.

A la ligne 13 Alexandre (233, 1-2) a eu le texte de LSU ou un texte

très-voisin, qui, au lieu de *οὐδ'... ἆρ' αἰσθητόν*, porte *εἰ μὴ αἰσθητόν, τὸ ὅλον*. Il n'y a pas omission, comme l'admet M. Freudenthal (*Zur Kritik*, etc. *Rhein. museum*, XXIV, 1, p. 88); c'est une autre rédaction, à laquelle celle de EMY me paraît préférable pour le sens, quoiqu'elle n'ait pas pour elle l'autorité d'Alexandre.

445 b 26. Πᾶν *δὲ τὸ αἰσθητὸν ἔχει ἐναντίωσιν, οἷον ἐν χρώματι τὸ λευκὸν καὶ τὸ μέλαν, ἐν χυμῷ γλυκὺ καὶ πικρόν· καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις δὴ πᾶσίν ἐστιν ἔσχατα τὰ ἐναντία*. Le sens me paraît exiger qu'on lise *καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις δὲ πᾶσίν ἐστιν ἔσχατα ἐναντία*, « et *aussi* dans toutes les autres propriétés des corps il « y a des opposés extrêmes. » D'abord ce n'est pas une conclusion qu'Aristote tire ici; c'est quelque chose qu'il ajoute à ce qui précède pour le compléter; par conséquent *δὴ* ne convient pas. Ensuite il a dit précédemment qu'en général les opposés sont extrêmes, et non pas seulement dans les propriétés sensibles; par conséquent l'article *τὰ* est de trop.

445 b 30. Aristote vient de dire qu'il n'y a pas de continuité dans les propriétés sensibles des corps (*πάθη*) non plus que dans les espèces (*εἴδη*), et il ajoute : *ἐπεὶ οὖν τὰ μὲν πάθη ὡς εἴδη λεκτέον, ὑπάρχει δὲ συνέχεια ἀεὶ ἐν* (30) *τούτοις, ληπτέον ὅτι τὸ δυνάμει καὶ τὸ ἐνεργείᾳ ἕτερον*. Si (30) *τούτοις* désigne *τὰ πάθη*, on ne comprend pas comment Aristote admet maintenant qu'il y a continuité dans les *πάθη*; et d'autre part rien n'indique que *τούτοις* désigne *τὰ μεγέθη*. Alexandre (244, 4) semble avoir lu *ὑπάρχει δ' ἐν συνεχείᾳ ἀεί, ἐν τούτοις ληπτέον κ. τ. ἑ.* leçon qui se trouve aussi dans P, et qui donne un sens plus satisfaisant.

446 a 1-4. Immédiatement après, Aristote ajoute : *καὶ διὰ τοῦτο τὸ μυριοστημόριον λανθάνει τῆς κέγχρου ὁρωμένης, καίτοι ἡ ὄψις ἐπελήλυθεν, καὶ ὁ ἐν τῇ διέσει φθόγγος λανθάνει, καίτοι συνεχοῦς ὄντος ἀκούει* (2) *τοῦ μέλους παντός*. (3) Τὸ *δὲ διάστημα τὸ τοῦ μεταξὺ πρὸς τοὺς ἐσχάτους λανθάνει. Ὁμοίως δὲ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις αἰσθητοῖς τὰ μικρὰ πάμπαν*. Il semble qu'Aristote désigne par (2) *τοῦ μέλους παντὸς* un air qui passe d'une note à l'autre, par exemple de l'*ut* d'une octave à l'*ut* de l'octave supérieure, par tous les intermédiaires, et que, par la proposition suivante (3), il a voulu dire que l'intervalle qui sépare par exemple l'*ut* dièse de l'*ut* et du *ré* n'est pas sensible. Alexandre (245, 5-8) semble entendre (3) *τὸ διάστημα τὸ μεταξὺ* de l'air tout entier : ce qui n'est pas clair.

446 a 6. Immédiatement après on lit : *δυνάμει γὰρ ὁρατά, ἐνεργείᾳ δ' οὔ*,

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — Commentaire.

ὅταν χωρισθῇ· καὶ γὰρ ἐνυπάρχει δυνάμει ἡ ποδιαία τῇ δίποδι, ἐνεργείᾳ δ' ἤδη διαιρεθεῖσα. Il semble qu'Alexandre (246, 1-2) ait lu avec EMYP *μὴ χωρὶς ᾖ* ou *μὴ χωρισθῇ*, et le sens me paraît exiger en effet la négation. Une partie infinitésimale d'un tout n'est pas visible en acte, quand elle *n'est pas* séparée.

446 a 9. Alexandre (247, 3) a lu *ἀκαριαῖος χυμὸς εἰς τὴν θάλατταν ἐγχυθείς*, qui convient mieux au sens que *ἐκχυθείς*, leçon de tous nos manuscrits d'Aristote. Voir *Phys. Ausc.* IV, vii. 214 b 4 *τὸ εἰς τὴν τέφραν ἐγχεόμενον ὕδωρ*.

446 a 10-15. *Οὐ μὴν ἀλλ' ἐπειδὴ οὐδ' ἡ τῆς αἰσθήσεως* (10) *ὑπεροχὴ καθ' αὑτὴν αἰσθητὴ οὐδὲ χωριστὴ (δυνάμει γὰρ ἐνυπάρχει ἐν τῇ ἀκριβεστέρᾳ ἡ ὑπεροχή), οὐδὲ τὸ τηλικοῦτον αἰσθητὸν χωριστὸν ἔσται ἐνεργείᾳ αἰσθέσθαι, ἀλλ' ὅμως ἔσται αἰσθητόν· δυνάμει τε γάρ ἐστιν ἤδη, καὶ ἐνεργείᾳ ἔσται προσγενόμενον.* Ce passage est difficile à entendre. D'abord on ne sait trop ce que signifie ici le mot (10) *ὑπεροχή*. Aristote semble désigner par là l'excès de la sensibilité la plus délicate sur la sensibilité la moins délicate, mais sans ajouter qu'il considère cet excès comme infiniment petit : idée qu'il a exprimée plus haut (ligne 7) par *τηλικαῦται*, et qui ne peut guère être sous-entendue. Ensuite *αἰσθητὴ* ne convient pas à la sensibilité active, et il faut, comme Alexandre le fait remarquer (249, 4), donner à ce mot le sens de *αἰσθητική*. Alexandre donne deux explications. D'après la première, *ὑπεροχὴ τῆς αἰσθήσεως* se rapporterait à l'objet sensible et serait synonyme de *πᾶν μόριον τοῦ αἰσθητοῦ* (248, 4); et alors la proposition dépendante dirait absolument la même chose que la proposition principale. D'après la seconde (248, 12-249, 12) *ὑπεροχὴ τῆς αἰσθήσεως* se rapporterait à la sensibilité active; mais on est obligé de forcer le sens de *αἰσθητή*.

446 a 18-19. *Ὅταν δὲ δὴ ἐνυπάρχοντα οὕτω πως ἄττα ᾖ ὥστε καὶ ἐνεργείᾳ αἰσθητὰ εἶναι, καὶ μὴ μόνον ἐν τῷ ὅλῳ ἀλλὰ καὶ* (18) *χωρὶς ᾖ πεπερασμένα, ἀνάγκη εἶναι τὸν ἀριθμὸν καὶ χρώματα καὶ χυμοὺς καὶ φθόγγους.* Alexandre (253, 11-254, 4) a lu (18) *χωρὶς* sans *ᾖ* comme LPSU, et il a construit, comme Vatable,... *χωρίς, πεπερασμένα ἀνάγκη*... : toutes choses que le sens réclame absolument. Les mots *καὶ χρώματα... φθόγγους* sont évidemment construits en apposition au sujet sous-entendu de *εἶναι*, et il faut mettre une virgule après *ἀριθμόν*.

446 a 22. *Ἀπορήσειε δ' ἄν τις, ἆρ' ἀφικνοῦνται ἢ τὰ αἰσθητὰ ἢ αἱ κινήσεις*

αἱ ἀπὸ τῶν αἰσθητῶν, ὁποτέρως ποτὲ γίνεται ἡ αἴσθησις, ὅταν ἐνεργῶσιν, εἰς τὸ (22) *μέσον πρῶτον, οἷον ἥ τε ὀσμὴ φαίνεται ποιοῦσα καὶ ὁ ψόφος.* Il est singulier qu'Alexandre (258, 1) interprète par *ἐν τῷ ἡμίσει* le mot (22) *μέσον*, qui est évidemment synonyme de *μεταξύ*.

446 b 4. *Εἰ ἅπαν ἅμα ἀκούει καὶ ἀκήκοε καὶ ὅλως αἰσθάνεται καὶ ᾔσθηται, καὶ μή ἐσʼτι γένεσις* (4) *αὐτῶν, ἀλλ' εἰσὶν ἄνευ τοῦ γίνεσθαι ὅμως οὐδὲν ἧτῖον, ὥσπερ ὁ ψόφος ἤδη γεγενημένης τῆς πληγῆς οὔπω πρὸς τῇ ἀκοῇ.* Le sens exige, comme Alexandre l'a compris (264, 4-7), que l'on rapporte (4) *αὐτῶν* aux opérations des sens, qui viennent d'être mentionnées, et que l'on donne pour sujet à *εἰσὶν* non pas *αἱ αἰσθήσεις*, mais *τὰ αἰσθητά*. Le texte ne dit guère ce qu'il faut dire : mais on ne saurait décider si c'est par la faute de l'auteur ou par celle des copistes.

446 b 10. *Οὐ... τῷ πῶς ἔχειν τὸ μὲν ὁρᾷ τὸ δ' ὁρᾶται.* Il faut évidemment accentuer *πως* et non *πῶς*. Alexandre voit dans ce passage une difficulté : il y est dit que la vision dépend des positions relatives de l'œil qui voit et de l'objet qui est vu, et Aristote ne reconnaît pas la catégorie de la relation dans le rapport de l'objet à l'œil qui le voit. Alexandre essaye de deux explications (268, 1-13) qui ont toutes deux le même défaut : c'est de supposer des restrictions qui ne sont pas exprimées par Aristote. Ou bien (268, 1-8) Aristote aurait voulu dire que la vision ne dépend pas de cette espèce de relation où la place respective des objets est indifférente; ou bien (268, 8-13) il admettrait que la vision a besoin d'une relation entre l'objet vu et l'œil qui le voit, mais ne consiste pas dans cette relation. Il me semble qu'Aristote a voulu dire que la distance ne change rien à la relation de deux objets; ce qui est à droite, en bas, en avant, etc., reste à droite ou en bas, en avant, etc., à quelque distance qu'il soit de ce qui est à gauche ou en haut, ou en arrière : il n'en est pas ainsi de la vision.

446 b 14-15. Aristote explique pourquoi il est naturel que le bruit et l'odeur ne frappent pas instantanément l'ouïe et l'odorat : *ὥσπερ γὰρ ὁ ἀὴρ καὶ τὸ ὕδωρ συνεχῆ μέν, ἀλλ' ὅμως μεμέρισʼται ἀμφοτέρων ἡ κίνησις.* Alexandre paraît avoir trouvé dans son texte la leçon suivante dont il est resté des traces dans le manuscrit P de Bekker : *ὥσπερ γὰρ ὁ ἀὴρ καὶ τὸ ὕδωρ συνεχῆ ἀλλήλοις, μερισʼταὶ τούτων αἱ κινήσεις*, et (269, 6) il explique *ὥσπερ* par *ὅτε*, auquel il semble donner le sens de *quoique*, ce qui est bien forcé. Il mentionne (270, 12-271, 2) une autre leçon qui est celle des manuscrits LSU

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — Commentaire.

suivis ici par Bekker; mais on ne voit pas dans son commentaire, dont le texte est ici très-altéré, comment il a entendu cette leçon. Il me paraît probable qu'Aristote a voulu dire que les mouvements qui produisent les sensations du son et de l'odeur sont continus comme l'air et l'eau où ils se produisent, mais se propagent pourtant d'une partie à l'autre, se divisent entre les différentes parties de l'air et de l'eau. Il faut peut-être lire *συνεχής*, ou, en tout cas, donner *ὁ ψόφος καὶ ἡ ὀσμὴ* pour sujet à *συνεχῆ*.

446 b 27. *Τῷ εἶναι γάρ τι φῶς ἐστίν, ἀλλ' οὐ κίνησίς τις.* Le manuscrit P a *ἐνεῖναι* au lieu de *εἶναι*. Dans N et T le lemme qui est reproduit deux fois a d'abord *εἶναι*, puis *ἐνεῖναι*. Enfin dans le commentaire (277, 2) BCA ont seuls *εἶναι*; TNDM, qui ont plus d'autorité, donnent *ἐνεῖναι*, qui est probablement la leçon adoptée par Alexandre, puisqu'il considère cette expression comme synonyme de *παρουσία*. *Εἶναι* est peut-être plus authentique; *ἐνεῖναι* sans un complément, comme *ἐν τῷ διαφανεῖ*, serait bien obscur.

446 b 28-447 a 6. Aristote, qui soutient que la lumière ne se propage pas successivement dans le milieu transparent par un mouvement, ajoute : *ὅλως δὲ οὐδὲ ὁμοίως ἐπί τε ἀλλοιώσεως ἔχει καὶ φορᾶς· αἱ μὲν γὰρ φοραὶ εὐλόγως εἰς τὸ μεταξὺ πρῶτον ἀφικνοῦνται (δοκεῖ δ' ὁ ψόφος εἶναι φερομένου τινὸς κίνησις), ὅσα δ' ἀλλοιοῦται, οὐκέτι ὁμοίως·* (1) *ἐνδέχεται γὰρ ἀθρόον ἀλλοιοῦσθαι, καὶ μὴ τὸ ἥμισυ πρότερον, οἷον τὸ ὕδωρ ἅμα πᾶν πήγνυσθαι.* (3) *Οὐ μὴν ἀλλ' ἂν ᾖ πολὺ τὸ θερμαινόμενον ἢ πηγνύμενον, τὸ ἐχόμενον ὑπὸ τοῦ ἐχομένου πάσχει,* (5) *τὸ δὲ πρῶτον ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἀλλοιοῦντος μεταβάλλει,* (6) *καὶ οὐκ ἀνάγκη ἅμα ἀλλοιοῦσθαι καὶ ἀθρόον.*

Dans les lignes 3-6 Aristote exprime, sous forme de digression, une restriction à ce qu'il vient de dire. On voit par Alexandre (279, 8 et suiv.) que ce qui est dit 5-6 était considéré comme contradictoire avec ce qui est dit 1-3; après avoir dit que tout changement est instantané, Aristote disait qu'il peut arriver que certains changements soient successifs. On croyait lever la contradiction en supprimant (6) la négation *οὐκ* après *καί*, et en donnant *τὸ πρῶτον* pour sujet à *ἀλλοιοῦσθαι*, comme on lit dans LPSU, et comme Alexandre l'atteste (279, 7-8; 280, 11-12). Il semble bien qu'Aristote admette ici que l'illumination du milieu transparent est un changement. Mais Alexandre, qui croit (279, 9) que ce n'était pas là l'opinion d'Aristote, considère (279, 8; 280, 10) ce qu'il dit ici comme un exemple, une comparaison propre à faire comprendre comment l'illumination a lieu

tout d'un coup; et pourtant rien dans le texte n'indique qu'Aristote ait prétendu faire un simple rapprochement entre le changement et l'illumination.

447 a 8. Ἦν δ' ἂν καὶ τὸ γενέσθαι ὥσπερ ἡ ὀσμή, εἰ ἐν ὑγρῷ ἦμεν καὶ πορρωτέρω ἔτι πρὶν θιγεῖν αὐτοῦ ᾐσθανόμεθα. Le mot ἔτι est omis par EMPY, et je ne le vois pas représenté dans le Commentaire d'Alexandre (282, 6-13); il paraît inutile au sens. Il faut, d'ailleurs, mettre une virgule après ἦμεν; car la proposition καὶ (κἂν?)... ᾐσθανόμεθα est évidemment coordonnée avec ἦν δ' ἄν.

447 a 8. Εὐλόγως δ' ὧν ἐστι μεταξὺ τοῦ αἰσθητηρίου, οὐχ ἅμα πάντα πάσχει. Le sens exige δὴ au lieu de δ', comme Alexandre paraît en effet avoir lu (283, 2). La leçon de P, ὧν ἐστιν ἀντίληψιν (lisez ἀντίληψις) διά τινος μεταξύ, est tirée du Commentaire d'Alexandre (283, 3).

447 a 15-17. Ἔστι δέ τις ἀπορία καὶ ἄλλη τοιάδε περὶ αἰσθήσεως, πότερον ἐνδέχεται δυεῖν ἅμα αἰσθάνεσθαι ἐν τῷ αὐτῷ καὶ ἀτόμῳ χρόνῳ, ἢ οὔ, εἰ δὴ ἀεὶ ἡ μείζων κίνησις τὴν ἐλάττω ἐκκρούει· διὸ (15) ἐπιφερομένων ἐπὶ τὰ ὄμματα οὐκ αἰσθάνονται, ἐὰν τύχωσι σφόδρα τι ἐννοοῦντες ἢ φοβούμενοι ἢ ἀκούοντες πολὺν ψόφον. Τοῦτο δὴ ὑποκείσθω, καὶ ὅτι ἑκάστου μᾶλλον ἐστιν αἰσθάνεσθαι ἁπλοῦ ὄντος ἢ κεκραμένου. Il faut évidemment ponctuer.... ἢ οὔ. Εἰ δὴ... ἐκκρούει (διὸ... ψόφον), τοῦτο δὴ ὑποκείσθω,... et c'est ainsi qu'Alexandre l'a entendu (285, 2 et suiv.). Il a lu probablement (285, 6) comme on trouve dans PLSU (15) φερομένων ὑπὸ τὰ ὄμματα, qui semble offrir un meilleur sens que ἐπὶ τὰ ὄμματα.

447 a 23. Quand une sensation forte est simultanée avec une sensation faible, la première est affaiblie : ἀφαιρεῖται γάρ τι ἡ ἐλάττων μιγνυμένη. Il semble (288, 13) qu'Alexandre ait lu ἀφαιρεῖται γάρ τι πρὸς τὴν ἐλάττω μιγνυμένη, leçon dont il reste peut-être une trace dans P et qui est équivalente à l'autre.

447 a 29-b 4. Le rapport des propositions (29) ἐπεὶ... (30) αἴσθησιν, et (3) οὐκ... (4) ἅμα serait indiqué plus clairement, si l'on mettait entre parenthèses les propositions intermédiaires.

447 b 6. On ne peut éprouver deux sensations en même temps : ἴσαι μὲν γὰρ οὖσαι αἱ κινήσεις ἀφανιοῦσιν ἀλλήλας, ἐπεὶ μία οὐ γίνεται ἐξ αὐτῶν. Ἐὰν δ' ἄνισοι, ἡ κρείττων αἴσθησιν (6) ἐμποιήσει, ἐπεὶ μᾶλλον ἅμα δυεῖν αἴσθοιτ' ἂν ἡ ψυχὴ τῇ μιᾷ αἰσθήσει ὧν μία αἴσθησις, οἷον ὀξέος καὶ βαρέος· μᾶλλον γὰρ ἅμα ἡ κίνησις τῆς μιᾶς ταύτης ἢ τοῖν δυοῖν, οἷον ὄψεως καὶ ἀκοῆς. Le sens exige ab-

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — Commentaire.

solument que l'on mette un point après *ἐμποιήσει*, et que l'on lise *ἔτι* au lieu de *ἐπεὶ* avec LSU et Alexandre (292, 1). Le lemme qui s'est introduit dans le texte de BCAM porte *ἔτι εἰ*, comme P; mais *εἰ* est fautif. Il est remarquable qu'Alexandre ait cru nécessaire de dire (292, 7-8) que *ὧν μία αἴσθησις* doit être construit avec *δυεῖν*.

447 b 25-26. *Φαίνεται γὰρ τὸ μὲν τῷ ἀριθμῷ ἓν ἡ ψυχὴ οὐδενὶ ἑτέρῳ λέγειν ἀλλ' ἢ τῷ ἅμα, τὸ δὲ* (25) *τῷ εἴδει ἓν τῇ κρινούσῃ αἰσθήσει καὶ τῷ τρόπῳ. Λέγω δὲ τοῦτο, ὅτι ἴσως τὸ λευκὸν καὶ τὸ μέλαν, ἕτερον τῷ εἴδει ὄν, ἡ αὐτὴ κρίνει, καὶ τὸ γλυκὺ καὶ τὸ πικρόν, ἡ αὐτὴ μὲν ἑαυτῇ, ἐκείνης δ' ἄλλη.* Alexandre (297, 3-7) pense que *τῷ εἴδει* (l. 25) comprend aussi le genre, et qu'Aristote a voulu dire que l'on juge que le blanc et le noir sont de même genre, parce qu'ils tombent sous le même sens (*τῇ κρινούσῃ αἰσθήσει*) qui est la vue, et que les différentes espèces de blancs sont de même espèce parce qu'ils sont perçus de la même manière (*τῷ τρόπῳ*). Il me semble qu'Aristote oppose ici *τῷ εἴδει ἓν* à *τῷ ἀριθμῷ ἕν*, comme il l'a fait plus haut (446 b 22-24), et que *τῇ κρινούσῃ αἰσθήσει* et *τῷ τρόπῳ* se rapportent tous deux à l'espèce.

448 a 8-10. Aristote vient de dire qu'on ne peut sentir en même temps ni les contraires ni les non-contraires : *οὐδὲ τὰ μεμιγμένα ἅμα· λόγοι γάρ εἰσιν ἀντικειμένων, οἷον τὸ διὰ πασῶν καὶ τὸ διὰ πέντε, ἂν μὴ ὡς ἓν αἰσθάνηται. Οὕτως δ' εἷς λόγος ὁ τῶν ἄκρων γίνεται, ἄλλως δ' οὔ.* Il faut mettre entre parenthèses *λόγοι... πέντε* et construire *ἂν... αἰσθάνηται* avec *οὐδὲ... ἅμα*, ainsi que l'a fait Alexandre (302, 4-6).

448 a 17. *Εἰ οὖν πλεῖον ἔτι ἀπέχει ἀλλήλων καὶ διαφέρει τὰ συστοίχως μὲν λεγόμενα ἐν ἄλλῳ δὲ γένει τῶν ἐν τῷ αὐτῷ γένει* (*λέγω δ' οἷον τὸ γλυκὺ καὶ τὸ λευκὸν καλῶ σύστοιχα, γένει δ' ἕτερα· τὸ γλυκὺ δὲ τοῦ μέλανος πλεῖον ἔτι τῷ εἴδει διαφέρει ἢ* (17) *τὸ λευκόν*), *ἔτι κ. τ. ἑ.* Alexandre conjecture (17) *ἢ τοῦ λευκοῦ* en disant que la leçon serait plus correcte et plus claire (305, 13), et cette conjecture a passé dans les manuscrits LSU. Ce serait, il est vrai, une naïveté que de dire que le doux diffère du noir encore plus que le blanc; mais Aristote vient de dire que les choses qui se correspondent dans des genres différents diffèrent plus entre elles que celles qui sont dans le même genre : l'exemple répondra à cette généralité, si l'on écrit en transposant ...*τοῦ λευκοῦ... ἢ τὸ μέλαν.*

448 a 30. Aristote veut prouver qu'il n'y a pas d'instants où l'on ne sente absolument rien : *εἰ γὰρ ὅτε αὐτὸς αὑτοῦ τις αἰσθάνεται ἢ ἄλλου ἐν συνεχεῖ*

χρόνῳ, μὴ ἐνδέχεται τότε λανθάνειν ὅτι ἔστιν, ἔστι δέ τις ἐν τῷ συνεχεῖ καὶ τοσοῦτος ὅσος ὅλως ἀναίσθητός ἐστι, δῆλον ὅτι τότε λανθάνοι ἂν (29) εἰ ἔστιν αὐτὸς αὑτόν, καὶ εἰ ὁρᾷ, καὶ οὐκ αἰσθάνεται· καὶ εἰ αἰσθάνεται, (30) ἔτι οὐκ ἂν εἴη οὔτε χρόνος οὔτε πρᾶγμα οὐδὲν ὃ αἰσθάνεται ἢ ἐν ᾧ, εἰ μὴ οὕτως, ὅτι ἐν τούτου τινὶ ἢ ὅτι τούτου τι ὁρᾷ. Il est évident (et Alexandre (312, 8) l'a très-bien compris) qu'il faut un point devant (30) ἔτι οὐκ ἂν εἴη, qui annonce un autre argument. Ensuite il faut ponctuer (29) εἰ ἔστιν αὐτὸς αὑτὸν καὶ εἰ ὁρᾷ, καὶ οὐκ αἰσθάνεται καὶ εἰ αἰσθάνεται, ce qui donne le sens suivant : « s'il y a dans « une portion continue de durée un temps insensible, il est évident qu'on ne « saura pas soi-même si l'on existe et si l'on voit, et qu'on ne sent pas même « si l'on sent. » Il est probable qu'Alexandre (311, 2-6) a compris ainsi.

448 b 4-12. Après avoir dit que, si l'on admet des intervalles de temps insensibles, il en résultera que l'on ne sentira jamais d'objet entier ni pendant un temps entier, mais que la sensation sera toujours relative à une partie de l'objet et du temps, Aristote développe ainsi sa pensée : εἰ γὰρ (4) τὴν ὅλην ὁρᾷ, καὶ αἰσθάνεται τὸν αὐτὸν συνεχῶς χρόνον, οὐ τῶν νῦν τούτων τινί. Ἀφῃρήσθω ἡ τὸ ΓΒ, ἐν ᾗ οὐκ ᾐσθάνετο. Οὐκοῦν ἐν (6) ταύτης τινὶ ἢ ταύτης τι, ὥσπερ τὴν γῆν ὁρᾷ ὅλην, ὅτι τοδὶ αὐτῆς, καὶ ἐν τῷ ἐνιαυτῷ βαδίζει, ὅτι ἐν τῷδε τῷ μέρει αὐτοῦ. (8) Ἀλλὰ μὴν ἐν τῷ ΒΓ οὐδὲν αἰσθάνεται. Τῷ ἄρα ἐν τούτου τινὶ τοῦ ΑΒ αἰσθάνεσθαι λέγεται τοῦ ὅλου αἰσθάνεσθαι καὶ τὴν ὅλην. (10) Ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ τῆς ΑΓ· ἀεὶ γὰρ ἐν τινὶ καὶ τινός, ὅλου δ' οὐκ ἔστιν αἰσθάνεσθαι. Alexandre se plaint (313, 1-2; 316, 6-7; 319, 6-10) et non sans raison de l'obscurité de ce passage, qui me semble inextricable.

Remarquons d'abord qu'Alexandre (318, 7-11) a lu et ponctué ainsi la première proposition εἰ γὰρ τὴν ὅλην ὁρᾷ καὶ... χρόνον οὕτω τῷ ἐν τούτου τινί, ἀφῃρήσθω κ. τ. ἑ. Il a donc la leçon qui est dans le lemme de N et dans P, avec la modification nécessaire de τῷ au lieu de τό. La leçon de Bekker est dénuée de sens.

Il y a des ellipses que l'on peut facilement suppléer. Ainsi avec (4) τὴν ὅλην il faut suppléer AB, qu'Aristote a omis on ne sait pourquoi. Ensuite, comme Alexandre l'a remarqué lui-même (317, 1-5) Aristote représente l'objet perçu et le temps pendant lequel il est perçu par une même ligne AB partagée en deux par Γ

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — Commentaire.

et il prend la ligne pour le temps et l'objet qu'elle représente. En outre il ne parle en quelques endroits que du temps sans mentionner l'objet. Mais ces remarques sont loin de résoudre les grosses difficultés.

Je ne crois pas pouvoir les mieux faire sentir qu'en traduisant librement mais exactement le texte lui-même : 1° «Si l'on voit un objet entier AB et « qu'on le voie pendant un espace de temps entier, seulement en en voyant « une portion pendant une partie du temps, supposons qu'on retranche la « longueur ΓB qui représente la portion de l'objet qu'on ne voit pas et la « portion du temps pendant laquelle on ne voit pas. Il en résultera qu'on « verra l'objet entier AB dans l'espace de temps entier AB en *en* (ταύτης (6) « *c'est-à-dire* AB?) voyant une partie (AΓ?) dans une partie du temps (AΓ?), « comme on voit la terre parce qu'on en voit telle partie, et comme on se « promène dans une année, parce qu'on se promène dans telle partie de l'an- « née; 2° (8) *mais* (? ἀλλὰ μὴν) on ne sent pas la partie BΓ et il n'y a pas de « sensation dans le temps BΓ. Donc on dira qu'on sent l'objet entier AB dans « le temps entier AB parce qu'on sent une partie de l'objet entier AB dans « une partie du temps entier AB; 3° (10) *La même chose peut se dire de la « partie* AΓ (?); car on ne sentira que dans une partie du temps et seulement « une partie de l'objet, mais jamais rien d'entier dans un temps entier. »

La liaison des trois parties de ce raisonnement m'échappe complétement. La seconde partie semble être la répétition de la première; et, dans ces deux parties, Aristote se borne à répéter, en employant des lettres et une comparaison, ce qu'il a d'abord énoncé en général et *in abstracto;* je ne vois pas le sens de la transition (8) ἀλλὰ μὴν, de la première à la seconde partie. Enfin, si BΓ représente la partie qu'on ne sent pas et la portion du temps pendant laquelle on ne sent pas, comment peut-on (10) *dire la même chose* de AΓ, qui représente la partie de l'objet qu'on sent et la partie du temps pendant laquelle on sent?

Le texte d'Alexandre est précisément très-maltraité en ce passage. Si j'ai réussi à démêler sa pensée, il donne deux explications (316, 7-322, 9 et 322, 10-325, 3) dont la seconde est répétée une seconde fois pour plus de clarté par Alexandre lui-même ou par un interpolateur (325, 4-327, 4). Dans la première explication (321, 6-8) et dans la répétition de la seconde (325, 10-12), il est dit que la proposition commençant par (10) ἀλλὰ μὴν indique *la cause* de la proposition précédente οὐκοῦν ἐν κ. τ. ἑ. : ce qui est

pour moi inintelligible, car cette liaison ne peut être marquée que par *γάρ*.

Quoi qu'il en soit, dans la première explication, Alexandre admet (319, 1-2; 320, 8-9) que ΒΓ désigne la portion de l'objet qu'on ne sent pas et la portion du temps pendant laquelle on ne sent pas, et je ne vois pas comment il explique (321, 8-322, 5) qu'on *peut dire* de ΑΓ ce qu'on a dit de ΒΓ.

Dans la seconde explication on voit très-clairement qu'on peut dire de ΑΓ ce qui a été dit de ΒΓ; mais il faut admettre (323, 8-11; 326, 3-5) qu'Aristote dit qu'on *ne sent pas* ΒΓ ni dans le temps ΒΓ, parce qu'on *ne sent qu'une partie* de ΒΓ dans *une partie* du temps ΒΓ; et il faut rapporter (6) *ταύτης* à *ἡ τὸ* ΒΓ : ce qui est singulièrement forcé, et contraire au texte même d'Aristote.

448 b 19, 21, 22, 24, 26, 27, 28. Aristote discute la question de savoir *πότερον ἐνδέχεται ἅμα πλειόνων αἰσθάνεσθαι ἢ οὐκ ἐνδέχεται. Τὸ δ' ἅμα λέγω ἐν ἑνὶ καὶ ἀτόμῳ χρόνῳ* (19) *πρὸς ἄλληλα. Πρῶτον μὲν οὖν ἆρ' ὧδ' ἐνδέχεται, ἅμα μέν, ἑτέρῳ δὲ τῆς ψυχῆς αἰσθάνεσθαι,* (21) *καὶ οὐ τῷ ἀτόμῳ, οὕτω δ' ἀτόμῳ ὡς παντὶ ὄντι συνεχεῖ;* (22) *ἢ ὅτι πρῶτον μὲν τὰ κατὰ τὴν μίαν αἴσθησιν, οἷον λέγω ὄψιν, εἰ ἔσται ἄλλῳ αἰσθανομένη ἄλλου καὶ ἄλλου χρώματος, πλείω* (24) *τε μέρη ἕξει εἴδει ταὐτά; καὶ γὰρ ἃ αἰσθάνεται, ἐν τῷ αὐτῷ γένει ἐστίν.* (26) *Εἰ δὲ ὅτι ὡς δύο ὄμματα φαίη τις, οὐδὲν κωλύει, οὕτω καὶ ἐν τῇ ψυχῇ, ὅτι ἴσως ἐκ μὲν τούτων ἕν τι γίνεται καὶ μία ἡ ἐνέργεια αὐτῶν· ἐκεῖ δέ, εἰ μὲν ἓν τὸ ἐξ ἀμφοῖν,* (28) *ἐκεῖνο τὸ αἰσθανόμενον ἔσται, εἰ δὲ χωρίς, οὐχ ὁμοίως ἕξει.*

D'abord (19) *πρὸς ἄλληλα* n'offre pas de sens bien satisfaisant, et l'interprétation d'Alexandre (330, 9-13) n'éclaircit pas cette expression.

Il est évident qu'Alexandre (331, 8-9) a lu (21) comme le portent les manuscrits LSU *καὶ οὕτως ἀτόμῳ* au lieu de *καὶ... οὕτω δ' ἀτόμῳ*; il ne mentionne même pas la leçon des manuscrits suivis par Bekker, qui ne peut guère s'expliquer. Il est vrai que celle qu'Alexandre a suivie n'offre pas un sens meilleur; si l'on rapporte, comme le fait Alexandre, *ἀτόμῳ* au temps, il manque la préposition *ἐν*. Alexandre mentionne (332, 3-6) une autre leçon, *καὶ οὕτως ἀτόμων*, dont il reste peut-être une trace dans EY *ἄτομον*, et M *ἄτομα*; mais cette leçon n'est guère intelligible.

La locution (22) *ἢ ὅτι* n'est pas employée avec sa valeur habituelle, *n'est-ce pas parce que*... après la question posée sous la forme *διὰ τί*. Le

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — Commentaire.

sens exige ici que l'on supplée ἢ οὐκ ἐνδέχεται, ὅτι, ellipse dont je ne rencontre pas d'exemple.

La particule (24) τε n'a pas de corrélatif, car le sens exige que πλείω κ. τ. ἑ. soit construit comme proposition principale et non avec εἰ.

Alexandre (334, 2-8) semble avoir lu ou du moins explique comme s'il avait lu (26) εἰ δὲ ὡς δύο ὄμματα φαίη τις οὐδὲν κωλύειν οὕτω καὶ ἐν τῇ ψυχῇ, ὁμοίως ἕξει ὅτι ἴσως κ. τ. ἑ. Je ne puis construire ni l'une ni l'autre des deux conjonctions ὅτι qu'offre notre texte.

Enfin il faut sous-entendre (28) ἓν devant ἐκεῖνο, ou peut-être le rétablir : « si ce qui résulte des deux sensations est un, ce qui les perçoit sera un « aussi. » L'interprétation d'Alexandre (335, 3-6) n'est pas nette sur ce point; et il se plaint d'ailleurs avec raison de l'obscurité de ce passage (335, 12).

448 b 30; 449 a 1, 2-3. Aristote veut dire que, si l'on a plusieurs sensations en même temps, on aura aussi plusieurs sensations du même objet, comme si l'on avait plusieurs sciences du même théorème. Ἔτι αἰσθήσεις αἱ αὐταὶ πλείους (30) ἔσονται, ὥσπερ εἴ τις ἐπιστήμας διαφόρους φαίη· οὔτε γὰρ ἡ ἐνέργεια ἄνευ τῆς (1) καθ' αὐτὴν ἔσται δυνάμεως, οὔτ' ἄνευ ταύτης ἔσται αἴσθησις. (2) Εἰ δὲ τούτων ἐν ἑνὶ καὶ ἀτόμῳ αἰσθάνεται, δῆλον ὅτι καὶ τῶν (3) ἄλλων· μᾶλλον γὰρ ἐνεδέχετο τούτων ἅμα πλειόνων ἢ τῶν τῷ γένει ἑτέρων. Alexandre (337, 9, 12) a lu (30) πλείους ἑνὸς ἔσονται, qui donne un sens plus clair. La leçon ne se rencontre dans aucun manuscrit; je ne la retrouve que dans le lemme de T (336, 1). Ensuite il faut lire (1) κατ' αὐτήν. Enfin la proposition (2) εἰ... (3) ἄλλων est fort obscure, et je ne vois pas comment on peut ou expliquer ou corriger le texte. Alexandre discute deux leçons, celle de EPSY (339, 6-12) et celle que Bekker a adoptée (339, 12-340, 12), et il propose successivement deux conjectures (340, 12-341, 8, 342, 1-5). La leçon adoptée par Bekker, et celle de EPSY, εἰ δὲ τοῦτο, ἐν... αἰσθάνεται δῆλον κ. τ. ἑ., reviennent au même pour le sens : « si l'on sent les choses « hétérogènes en même temps, on sentira en même temps les choses de « même espèce. » Mais Aristote vient d'établir qu'on n'a pas diverses sensations en même temps; cela ne se suit pas. C'est sans doute ce qui a engagé Alexandre à proposer (342, 1-5) εἰ δέ τις... μὴ αἰσθάνεται... c'est-à-dire, si je comprends bien sa pensée : « si l'on ne sent pas les choses de même « espèce en même temps, à plus forte raison celles qui sont hétérogènes. »

449 a 15. Τὸ γὰρ αὐτὸ καὶ ἓν ἀριθμῷ λευκὸν καὶ γλυκύ ἐστι, καὶ ἄλλα

πολλά, εἰ μὴ χωριστὰ τὰ πάθη ἀλλήλων, ἀλλὰ τὸ εἶναι ἕτερον ἑκάστῳ. La proposition dépendante *εἰ μὴ κ. τ. ἑ.* ne se lie pas bien avec la proposition principale. Alexandre a lu (350, 8), comme on trouve dans LPSU, *εἰ γὰρ μὴ κ. τ. ἑ.*, ce qui donne un sens satisfaisant.

449 b 4. *Σκεπτέον περὶ μνήμης καὶ τοῦ μνημονεύειν.* Alexandre (367, 5) a lu *ὕπνου* au lieu de *τοῦ μνημονεύειν*, et cette leçon est préférable; voir Freudenthal (*Zur Kritik*, etc. *Rhein. mus.* XXIV, 1, p. 394).

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.
—
Langue.

DE LA LANGUE D'ALEXANDRE.

J'ai pensé qu'il ne serait pas inutile pour l'histoire de la langue grecque de signaler à l'attention les particularités grammaticales et lexicologiques qui m'ont paru les plus remarquables dans le commentaire d'Alexandre. Je traiterai d'abord de l'orthographe et des formes des mots et de l'emploi des parties du discours; ensuite je donnerai par ordre alphabétique la table des mots.

Orthographe et formes des mots. — Les manuscrits ne sont d'accord là-dessus ni entre eux ni avec eux-mêmes. Ainsi *y* (ND) met presque partout le ν euphonique devant une consonne, là où Z (BCA) ne le met pas. Le manuscrit *y* écrit en général οὕτως devant une consonne, et Z, οὕτω. D'autre part *z* et Z écrivent περισσός et περιττός (219, 5, 6), πεσσομένων (225, 1) et πεττούσης (226, 10), toujours θᾶττον. Comme nous ne savons point quel était l'usage d'Alexandre, j'ai suivi invariablement dans l'orthographe et les formes des mots le manuscrit B; si j'avais eu à ma disposition, dès le commencement, l'excellente collation de N que je dois à M. Mowat, j'aurais plutôt suivi ce manuscrit, qui est moins ancien que B, mais qui représente une copie plus correcte de Y. J'ai relevé toutes les variantes que présentent, sur ce point, les manuscrits, sauf pour le ν euphonique devant une consonne, parce que cela aurait entraîné trop de longueurs; peut-être en ai-je déjà trop mis.

Tous les manuscrits ont αἰσθανθήσεται (180, 3), δέεται (268, 7), σκωπτῶν (202, 11), ἐμποδίσει (119, 6).

Substantif. — *Genre.* Il semblerait plus conforme à l'usage d'employer le masculin τοὺς δρῶντας au lieu du neutre dans (105, 11) κατὰ γὰρ ποιὰν σχέσιν... τῶν... δρωμένων πρὸς τὰ δρῶντα.

Nombre. — Le pluriel neutre se rencontre construit avec le verbe au

pluriel (134, 12; 145, 7) et même le pluriel du verbe alterne avec le singulier dans 25, 3-4; 82, 1-2; 136, 3-4; 210, 2. Dans (187, 6) *y* a *ἐσΊιν* et Z *εἰσίν*. Cette variante pourrait faire penser que les copistes mettaient arbitrairement le verbe au pluriel ou au singulier dans ces constructions.

Accusatif. — L'accusatif (218, 11) *ἐν ἐκείνοις ἂν ἐπλεονέκτει (τὰ ζῶα) τὸν ἄνθρωπον* est contraire à l'usage classique. Remarquons la construction adverbiale de *τὸ αὐτὸ* dans (70, 12) *πῶς δ' οὐκ ἄλογον τὸ αὐτὸ ταῖς μὲν ὄψεσι μὴ δύνασθαι ἡμᾶς ὁρᾶν... τῷ δὲ...*

Génitif. — Dans (202, 9) *τοῦ δὲ προσβιβάζειν... ἐμνημόνευσε*, le génitif est peut-être construit comme équivalent de *ἕνεκα τοῦ*, ainsi qu'il l'est dans Xénophon *Œcon.* 7, 19, *Cyrop.* 1, 3, 9. Les constructions (223, 11) *ἐγένοντο τῆς δόξης*, (260, 4) *τῆς δ' αὐτῆς δόξης ἐσΊὶ* sont à remarquer. On rencontre le génitif d'apposition dans (10, 8) *τῷ τῆς πράξεως ὀνόματι κοινότερον κέχρηται*, (286, 2) *ἔδειξεν οὕτως ἔχον ἐπὶ παραδειγμάτων οἴνου ἀκράτου... ὁμοίως καὶ μέλιτος, καὶ λευκοῦ... ὁμοίως καὶ τῆς νήτης.*

Datif. — Y et M donnent (193, 11) *τοῦ καπνοῦ ὄντος ἰδίου αἰσθητοῦ ταῖς ῥισὶν*, datif suspect, auquel je n'ai pas hésité à substituer le génitif indiqué par T. On rencontre un datif absolu dans (159, 9) *τοῖς μὲν βορείοις ἀναπνέουσιν ἀπὸ τῶν ἐνύγρων πολὺ τὸ πότιμον.*

Pronoms. — *Démonstratifs.* **Αὐτός.** Ce pronom est employé avec une sorte de surabondance singulière dans (242, 5) *εἰ τὸ τελευταῖον καταμετροῦν αὐτὸ μὴ συναρμόζοιτο αὐτῷ, ἀλλ' ὑπερβάλλοι αὐτό, οὐδὲν ἧτΊον κατεμέτρησεν αὐτό.* Voyez encore 27, 3-4; 172, 8, 9; 330, 11. Il y a aussi surabondance et en même temps obscurité dans le passage suivant (145, 14) *δῆλον ὅτι (οἱ χυλοὶ) μὴ ἐν τῷ ἀπὸ τοῦ ὕδατος αὐτοὺς* (c'est-à-dire *τοὺς χυμοὺς*) *ἐγγίνεσθαι ἐνυπάρχοντος αὐτοῖς* (c'est-à-dire *τοῖς χυλοῖς*) *ἐνεργείᾳ τὴν οὐσίαν ἔχουσι.* Quand le génitif du pronom *αὐτός* est enclavé entre l'article et le substantif, comme dans *τῇ αὐτοῦ φύσει*, il est presque toujours marqué d'un esprit doux dans les manuscrits. J'ai substitué partout l'esprit rude, sans indiquer de variante : ce qui eût été infini.

Οὗτος. Il est employé comme synonyme de *τοιοῦτος* et comme attribut

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — Langue.

dans (44, 4) ἡ... λέξις... δι' ἧς ταῦτα λέγει αὕτη, (258, 12) ἡ... ἀπορία αὕτη, (301, 7) ἔσῖι... τὰ μεταξὺ τῶν ἐναντίων ταῦτα, (320, 1) καὶ τὸ μὲν δεικνύμενον τοῦτο. Dans (243, 1) τοῦ μὲν οὖν συνεχοῦς ἡ διαίρεσις τοιαύτη (Ty), j'aurais peut-être dû préférer la leçon de ZM, αὕτη.

Relatifs. — Ὅσῖις est souvent employé comme synonyme de ὅς, ainsi 32, 9; 58, 7; 93, 11; 96, 2; 127, 11; 147, 2; 154, 7; 221, 5; 303, 10; 320, 10; 327, 2.

Ὁποῖον δὴ a simplement le sens de οἷον ou de *quale* dans (318, 4) τοιοῦτόν ἐσῖι... ὁποῖον †δὲ (lisez δὴ) ἐσῖιν, ὅταν... De même Proclus (*in primam Euclidis elementorum librum Commentarii*, éd. Friedlein. 1873, in-8°, p. 46, l. 19) τὸ ἔργον... ὁποῖον δή τί ἐσῖιν ἐκ τοῦ ὀνόματος δηλοῦται.

On remarque les constructions suivantes de l'antécédent : (204, 10-11) τὰ ἄλλα ἐσῖίν, αἵτινες ἐν τῷ ἡδεῖ τε καὶ λυπηρῷ διαφοραί, (323, 6) τὸ ἐν ᾧ οὐκ ᾐσθάνετο αὐτοῦ μέρει, (356, 6) τὸ δ' ἀφ' οὗ αἰσθάνεσθαι δυνάμεθα διασῖήματος.

Le relatif est construit comme complément d'un comparatif dans des conditions particulières en (358, 5-7) ἔσχατον... ἐσῖιν ὁρατὸν οὗ ἀπὸ μείζονος διασῖήματος οὐχ οἷόντε ὄψιν... γενέσθαι, πρῶτον δὲ ἀόρατον οὗ ἀπὸ ἐλάττονος διασῖήματος οὐχ οἷόντε ἐσῖὶν ἀόρατον εἶναι τὸ ὁρώμενον.

Le relatif est construit comme attribut du verbe substantif dans (95, 13-14) ἔσῖι τὰ μὲν ἀόρισῖα τῶν σωμάτων... ἃ καὶ μᾶλλον διαφανῆ καὶ ἐν τῷ βάθει, τὰ δὲ ἕτερα ἧτῖον, (202, 5) τοῦτο (τὸ εἶδος ὀσμῶν) ἐσῖιν ὃ μὴ ἐπὶ ταῖς τροφαῖς... γίνεται, (280, 10) ᾧ... ἐχρήσατο παραδείγματι, ὅ ἐσῖι τὸ ἀθρόον τι μεταβάλλειν...

Il est synonyme de ὥσῖε dans (175, 10) τοιοῦτον, ὃ κατάλληλον ἂν τῷ λείῳ εἴη.

Ὅθεν a la valeur de ἐνταῦθα ὅθεν dans 278, 7.

La proposition relative sans antécédent est construite comme sujet dans (242, 10) εἰ... ἀφαιρουμένου τοσούτου ἀφῃρεῖτο ὅποσον ἦν αὐτοῦ ἀφ' οὗ ἀφῃρέθη, (244, 2) διαιρεῖται ὧν τὸ συνεχές ἐσῖι. Elle est construite comme complément direct du verbe dans (191, 7) μαρτυρεῖ πρὸς ὃ (c'est-à-dire τοῦτο πρὸς ὃ) νῦν αὐτῷ κέχρηται παραδείγματι, (256, 10) ἐλαχισῖον αἰσθητὸν ἀφ' οὗ ἀφαιρεθὲν ἔχει (lisez ἐσῖιν)... ποιήσει τὸ ἀνεπαίσθητον. Elle est même construite avec un génitif partitif dans (299, 8) ὁμοειδῆ... τῶν ὑπὸ τὴν αὐτὴν αἴσθησιν... ὧν ὡς ἕξεών τινων ἀντιλαμβάνεται.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — Langue.

Le relatif est construit en apposition à des adjectifs dans (46, 6) *τοῦτο γὰρ οὔτε ὑγρὸν οὔτε ψυχρόν, οἷς ἀποσβέννυται.* (47, 9) *ὅτι... μὴ ἔσθι τὸ σκότος ὑγρὸν καὶ ψυχρόν, ἅπερ ἐσθὶ σβεσθικὰ πυρός, ...δῆλον.*

Le relatif fait office de conjonction, bien plus fréquemment, ce semble, que dans la langue classique. Voyez 147, 10; 149, 1; 157, 8; 158, 3; 161, 8; 169, 3; 198, 9; 199, 5; 286, 8; 308, 10; 310, 13; 317, 9; 321, 6.

Article. — L'article est très-souvent construit comme antécédent du relatif, *τὰ ὧν, τὰ ἐν οἷς*, etc. 100, 4; 101, 9-10; 109, 9; 134, 11; 145, 7; 261, 12; 274, 11. On trouve aussi (92, 11) *προσλαμβάνει... τὸ ὡς τῶν σωμάτων... ἀνάγκη τι εἶναι ἔσχατον*, (172, 12) *τὴν λέξιν τὴν « ὅτι δὲ...,»* (223, 9) *τὴν δόξαν τὴν ὅτι*, (232, 6) *τὴν ὑπόθεσιν τὴν εἰ...* On trouve même, par une sorte de pléonasme, (272, 12) *εἴη ἂν ἐκεῖνο τὸ οὗ αἰσθάνονται αὐτὸ αὐτοῦ χωρίς.*

L'adjectif épithète n'est pas précédé immédiatement de l'article dans les passages suivants, où le substantif est d'ailleurs déjà précédé d'un déterminatif : (86, 2) *οὐδὲ τὰ πρὸς τῷ ἐγκεφάλῳ ὄργανα αἰσθητικὰ ἀπὸ τούτου τὴν ἀρχὴν ἔχει*, (88, 14) *τὸ... ἐνεργείᾳ χρῶμα αἰσθητὸν καὶ ὁ ἐνεργείᾳ ψόφος αἰσθητὸς πῶς ἐσθι ταὐτὰ... εἴρηται*, (163, 2) *ἐν... τῇ τούτων μίξει ποιᾷ ἡ τροφή*, (247, 5) *τὰ τῶν αἰσθητῶν μόρια τηλικαῦτα.* Il faut excepter (182, 4) *ἄπειρα δὲ τὰ σχήματα διαφέροντα ἀλλήλων*, où j'aurais peut-être dû suppléer devant *διαφέροντα*, l'article, que je n'aurais pas dû suppléer dans 247, 5, où la construction est toute semblable à celle de 86, 2; 88, 14; 163, 2, et n'est peut-être pas fautive, au moins pour le temps d'Alexandre.

Verbe. — *Désinence personnelle.* Le passif *γράφεται* est employé impersonnellement pour citer une leçon d'un manuscrit, 23, 10, 11; 270, 12; 332, 3.

Alexandre compte sur l'intelligence du lecteur, quand il passe d'un sujet à l'autre; ainsi (120, 2) *τὰ ἀποῤῥέοντα παράκειται τῷ ὀφθαλμῷ, ἢ τότε φέρεται, ὅταν εἰς αὐτὰ ἐπισθραφῇ* (sous-entendu *ὁ ὀφθαλμός*), (160, 4) *φθείρονται... οἱ χυμοὶ πολλάκις, ὅταν ὑπὸ τοῦ ψύχους αἱ πέψεις αὐτῶν ἀναλυθῶσι, καὶ ἐξυγρανθῶσιν* (sous-entendu *οἱ χυμοί*).

Temps. — Pour dire qu'Aristote ajoute, montre, démontre, cite, dit, etc.,

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — Langue.

dans le texte commenté ou dans un autre ouvrage, Alexandre emploie partout indifféremment le présent de l'indicatif, l'imparfait, l'aoriste ou le parfait de l'indicatif : (34, 10) *ἐπιφέρει*, (139, 11) *προσlίθησιν*, (89, 3) *ἐδήλου*, (89, 7) *ἐδήλωσεν*, (134, 8) *ἔδειξεν... ὅτε ἔλεγε*, (355, 5) *κέχρηται, ὅτε ἔλεγε*, (88, 2 et 89, 3) *εἴρηται... ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς*, (89, 13) *ἐδείχθη... ἐν ἐκείνοις*, (134, 9-10) *λέγει ἐν τοῖς περὶ μίξεως εἰρηκέναι. Εἶπε γὰρ ἐκεῖ...*, (184, 2-4) *μεταβέβηκε μὲν... ἐπὶ τὸν περὶ τῶν ὀσφραντῶν λόγον. Ὁ δὲ φθάσας εἶπε βραχέως... νῦν διασαφεῖ.*

Présent. — Il est employé de l'opinion d'un philosophe très-antérieur à Alexandre, (257, 10) *οἴεται ὁ Διόδωρος δεικνύναι.*

Imparfait. — Alexandre emploie souvent ce temps en parlant de quelque chose de logiquement antérieur à ce dont il parle : (100, 6) *τὰ ὧν πέρατα ταὐτά ἐσlιν ἓν κατ' ἀριθμόν, οὐ ταὐτὸν δὲ τῷ λόγῳ, ὅτι μηδὲ ταὐτὸν ἦν τό τε σώματι εἶναι καὶ τὸ διαφανεῖ*, (102, 8) *τοῦ ἐν τοῖς σlερεοῖς σώμασι διαφανοῦς ἀνάγκη μὲν εἶναι ἔσχατόν τι καὶ τοῦτο ὡρισμένον, ὥσπερ καὶ καθὸ σώματα ἦν.* Voyez encore 108, 11; 154, 9; 171, 2, 3; 185, 2; 187, 3; 189, 6; 199, 12; 216, 12; 232, 3; 241, 1; 252, 4; 254, 12.

Il est parfois employé sans *ἄν* : (176, 3) *εἰ πᾶσαι (αἱ αἰσθήσεις) ἁφαί, τί πλειόνων ἔδει αἰσθήσεων; ἐξήρκει γὰρ καὶ μίαν εἶναι*, (195, 3) *ἀνάγκη γὰρ ἦν, σωματικῆς τοιαύτης ἀποῤῥοίας... γινομένης, μηδὲ πρὸς ὀλίγον σώζεσθαι τὰ ὁρώμενα*, (240, 12) *ἄτοπον γὰρ ἦν τὸ εἴδη τινὰ τῶν αἰσθητῶν μὴ λέγειν αἰσθητὰ εἶναι*, (340, 12) *ἦν δὲ σαφεσlέρα ἡ λέξις, εἰ οὕτως εἶχεν*, (347, 6) *εἰ γὰρ ἄλλη ἄλλου αἴσθησις εἴη κειμένη γίνεσθαι, εἵπετό τινα ἄτοπα.*

Aoriste. — Les textes où est employé l'aoriste de *γίγνεσθαι*, qui est écrit très-souvent *γίνεσθαι*, ne peuvent servir en rien à l'étude de la valeur de ce temps, quand elle est douteuse. Les variantes montrent que les copistes écrivaient indifféremment *γενέσθαι*, *γίνεσθαι*, *γένηται*, *γίνηται*, *γένοιτο*, *γίνοιτο*, *ἐγένετο*, *ἐγίνετο*, comme on peut le constater dans 252, 1; 254, 12; 256, 9; 261, 11; 262, 8; 274, 13; 285, 9; 290, 11. Et même *y* porte *αἰσθάνεσθαι*, et YM, *αἰσθέσθαι* dans 310, 1.

Ἔσχεν est employé comme synonyme de *ἐδέξατο* dans (98, 12) *σlερεὰ γὰρ ὄντα καὶ σlέγειν δυνάμενα τοῦτο ὅ τι... ἐδέξατο καὶ ἔσχεν ἐκ τῆς τῶν διαφανῶν ἐν αὐτῷ ποιᾶς μίξεως.* Si la distinction qu'on établit vulgairement entre

l'aoriste et le présent est fondée (et j'en doute fort pour les verbes qui ne signifient pas un état, une manière d'être), elle n'a pas été observée dans (264, 2-4) πρὸς μὲν γὰρ τὸ τοσαῦτα ἀκοῦσαι ἢ τοσαῦτα ἰδεῖν ἢ τοσούτων γεύσασθαι χρόνου δεῖται, πρὸς δὲ τὸ ἁπλῶς ἰδεῖν ἢ ἀκοῦσαι ἢ γεύσασθαι, οὐκέτι. Il aurait fallu le présent dans le premier membre de l'antithèse.

Dans 264, 7 NDBC ont τὰ μέλλοντα ἅψασθαι, et AM, ἅψεσθαι.

Parfait. — L'emploi de ce temps est digne de remarque dans (94, 14) πάντα... τὰ σώματα... τῆς διαφανείας κεκοινώνηκε, (96, 7) τῶν ἄλλων ἕκαστον κεκοινώνηκε τῆς διαφανείας.

Subjonctif. — Le relatif construit avec le subjonctif est tantôt accompagné de ἂν comme dans 280, 6; 301, 9, tantôt sans ἄν, comme dans 215, 3; 246, 7. Mais ἂν est si souvent omis par les copistes, qu'on ne peut tirer de là aucune conclusion. Le relatif accompagné de ἂν est construit comme le latin *quidquid*, et le français *quelque... que*, dans (326, 8) ἀεὶ... ὃ ἂν λάβωμεν μόριον ἢ τοῦ χρόνου ἢ τοῦ μεγέθους, ἔν τινι χρόνῳ ἐσόμεθα αἰσθανόμενοι καί τινος μεγέθους.

Optatif. — L'emploi de l'optatif avec εἰ, le futur étant à la proposition principale, se rencontre plusieurs fois, (64, 6) οὐ προελεύσονται, εἰ εἶεν ἰσοσθενεῖς. Voyez encore 125, 13; 129, 6; 171, 9, 12; 240, 8.

On trouve l'optatif et l'imparfait employés comme synonymes dans (344, 3) εἰ μὴ ἓν εἴη τὸ αἰσθητικὸν..., ἀλλ' ἦν ἄλλο ἄλλου τῶν αἰσθητῶν τὸ αἰσθανόμενον, οὐδ' ἂν τὰς διαφορὰς τῶν αἰσθητῶν... διαγινώσκειν ἐδυνάμεθα.

L'optatif est employé avec ἂν (ἐάν) dans deux passages où la forme du verbe ne se prête pas à la supposition d'une erreur de copiste : (175, 3) τούτων ἄν τις ἀψάμενος αἴσθοιτο, οὐδενὸς ἀντιλαμβάνεται ὀξώδους καὶ γλυκέος καὶ πικροῦ καὶ μέλανος, (188, 11) δηλοῦσι... καὶ οἱ ἀσκοὶ οἱ πεφυσημένοι τοῦτο, ἂν εἰς βάθος κατενεχθέντες λυθεῖεν.

Infinitif. — Les manuscrits présentent, fautivement, l'infinitif construit au lieu du participe avec δείκνυσι dans les passages suivants : (83, 9) ἔδειξε... ὅτι μὴ οἷόν τε ἐκ γῆς εἶναί τι αἰσθητήριον, καὶ διὰ τοῦτο τῶν ἐν ἡμῖν ὅσα πλέον γῆς ἔχει ἀναίσθητα †εἶναι (il faut sans doute lire ἐστί; car Aristote ne parle

54.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — Langue.

de cela ni dans le passage cité du *De anima* ni ailleurs), (169, 10) *δείκνυσιν ὅτι πάντες οἱ χυμοὶ ἐκ τῆς τούτων τῶν ἐναντίων ποιᾶς μίξεως... καὶ κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῆς μίξεως... γίνεσθαι τὴν τῶν μεταξὺ διαφοράν*, (172, 8) *εἰπὼν δὲ τὴν μίξιν ὁμοίως τῶν τε χρωμάτων καὶ τῶν χυμῶν γίνεσθαι, καὶ τὰ εἴδη ἴσα* †*εἶναι* (la faute est ici évidente) *αὐτῶν κατ' ἄλλην τινὰ ὁμοιότητα δείκνυσιν αὐτῶν*. Ainsi, dans ces trois passages, il en est deux (83, 9 et 172, 8) où la faute est évidente; il faut sans doute reconnaître aussi une faute dans 169, 10.

Quant à la construction (262, 7) *ὅταν γίνεσθαι παύσηται*, elle n'est pas rare chez les écrivains de ce temps.

Alexandre suit aussi l'usage de son temps en construisant toujours le verbe à l'infinitif avec *φθάνειν*, (33, 2) *φθάνει εἰρῆσθαι*, (37, 1) *εἰρηκέναι*, etc.

Participe. — Alexandre n'emploie pas seulement au parfait (310, 8) *εἴη ἂν ἀνῃρηκώς*, (303, 5) *ἔσται μεμιγμένον*, (358, 3) *ἦν εἰλημμένον*, la périphrase formée par le participe et le verbe substantif; il l'emploie aussi et bien plus fréquemment que les auteurs classiques, au présent, et sans qu'on puisse discerner en quoi le tour périphrastique diffère de la flexion. Il l'emploie peut-être avec le participe d'*εἶναι*, certainement avec celui de *γίνεσθαι*, *κεῖσθαι*. Les exemples (83, 11) *εἰσιν* (TNY) ...*ὄντα*, (109, 2) *ὂν ἐστι*, sont incertains. Mais on trouve (76, 7) *οὐκ ἂν ἦν συναίσθησίς τις γινομένη*, (192, 2 et 12) *εἴη ἂν ἡ ὀσμὴ ὑπὸ τοῦ ἐγχύμου ξηροῦ γινομένη*, (224, 12-225, 1) *εἶεν δ' ἂν... γινομέναι*, (200, 10) *ἔστι... γινόμενον ὑπ' ἐκείνου*, (156, 8-9) *εἶεν ἂν... ἐγγινόμενοι*, (307, 7) *εἴη κείμενον*, (347, 6) *εἴη κειμένη*. On trouve un grand nombre d'exemples des autres verbes soit au passif soit à l'actif : (112, 9) *ἔσται... ἀπογεννώμενα*, (97, 1) *ἐστιν... καιομένη*, (298, 8) *εἴη ἂν... κρινόμενα*, (320, 10) *ἦν ὁρωμένη*, (47, 6) *ἐστι σβεννύμενον*, (313, 6 et 326, 9) *ἐσόμεθα αἰσθανόμενοι*, (216, 12) *ἦν ἀκολουθοῦν*, (272, 11) *εἶεν ἀντιλαμβανόμενοι*, (134, 13) *ἵνα ᾖ... ἀποβάλλοντα*, (126, 3) *ἑπόμενον... εἶναι*, (23, 5) *εἴη ἔχουσα*, (156, 2) *ἦν... ἔχουσα*, (221, 11) *εἴη ἂν... ἔχουσα*, (23, 8) *ἵν' ᾖ... λέγων*, (221, 4, 11 et 248, 5) *εἴη ἂν... λέγων*, (24, 8) *συντελοῦσαί εἰσιν*, (116, 12) *εἴη ὑπερέχον*. Je n'ai rencontré qu'un exemple du participe aoriste, (143, 3) *εἴη δ' ἂν διὰ τούτων μνημονεύσας τῆς δόξης τῶν περὶ Δημόκριτον*.

Une conséquence de l'emploi fréquent de cette périphrase c'est la construction du participe sans *ἐστι*, comme dans (98, 9) *ὅσα δὲ στερεὰ τῶν σωμάτων καὶ γῆς ἔχοντα πλεῖον, οὔτε δίοπτα ταῦτα...*, (219, 9) *πῶς δέ ἐστι με-*

ταξὺ ἀμφοτέρων καὶ πῶς μετέχουσα λέγει, (226, 2) *λεπτότερος γὰρ οὗτος καὶ ἧττον σωμάτων σύστασιν δεχόμενος*. Il y a probablement ellipse d'*ὄντων* dans (110, 1) *ἡ χιών, διότι πλεῖστον ἀέρα ἔχει, ἔστι δὲ καὶ ἐξ ὕδατος, διαφανῶν ἀμφοτέρων, μάλιστά ἐστι διαφανής*.

On trouve le participe construit avec *νοεῖν* comme dans Homère, (185, 1) *τὸν αὐτὸν... τρόπον δεῖ νοῆσαι γινομένην τὴν ὀσμήν*.

Les participes qui modifient le verbe *φησί* en sont séparés par des propositions, indépendantes au moins grammaticalement dans (203, 11-204, 1) *φησι... ἤτοι λέγων*, (209, 13-210, 6) *φησὶ... αἰσθητήριον εἰπών...*, (346, 8-9) *φησὶν... ἤτοι ἀναπέμπων...*

Adverbes. — On trouve *μή* pour *οὐ*, et *οὐ* pour *μή* dans certaines conditions.

Μή pour οὐ. — Avec *ὅτι* signifiant *que* comme dans 26, 6, ou (plus rarement) *parce que* comme dans 9, 12 on rencontre si souvent *μή* et ses dérivés, que l'on doit considérer comme des exceptions (18, 2; 68, 4; 181, 11) *ὅτι οὐδέν*, (77, 1; 328, 9) *ὅτι οὐχ*.

On trouve (98, 9) *διότι μηδέ*, surtout *ἐπεὶ μή*, comme dans 75, 5; 87, 6; 92, 12; 158, 5; 250, 12; cependant *ἐπεὶ οὐδέν* 101, 8.

On lit (144, 8) *ὅτε μηκέτι ἕλκει*, (133, 6) *ἕν τι... λαβεῖν, ὃ μηκέτι εἰς ὅμοια διαιρεῖται*, (316, 5) *δείκνυσιν... ὅτι μήτε τις χρόνος... ἔσται, ἐν ᾧ τις αἰσθήσεται, μήτε αἰσθητόν τι, ὃ μή... αἰσθητόν ἐστιν, ἀλλὰ καθ' αὑτό*.

Μή est employé en plusieurs rencontres avec le participe, là où les classiques mettent *οὐ*, comme dans (60, 6) *φαίνεται... τοῦτο μηδ' ὑπὸ τῶν βιαιοτάτων ἀνέμων ἐκτρέπεσθαι δυνάμενον*, (165, 12) *ὡς ἄνευ γλυκέος μὴ δυναμένης τροφῆς εἶναι*, (239, 7) *οὐδ' ἂν τὰ ἔσχατα εἴη πεπερασμένα, μηδέποτε δυναμένων ἡμῶν ἐπὶ τὸ πέρας ἐλθεῖν*, (332, 2) *ὡς γὰρ παντί ἐν ᾧ αἰσθάνεται χρόνῳ (αἰσθάνεται)... ἐνὶ... λαμβανομένῳ, καὶ μὴ ἐν ἄλλῳ μὲν αὐτοῦ τῆς τοῦδέ τινος αἰσθήσεως γινομένης...*

Enfin on rencontre *μή* pour *οὐ* même dans des propositions indépendantes (212, 10) *διὸ μηδὲ δύναται*, (232, 12) *εἴη ἄν τινα μόρια μηδὲν ἔχοντα... χρῶμα*.

Οὐ pour μή. — *Οὐ* est employé pour *μή* avec *εἰ*, soit par opposition à *ἀλλά*, soit dans le second membre d'une antithèse, soit indépendamment de toute opposition. (132, 13) *εἰ γάρ ἐστι μίξις τῶν σωμάτων, οὐ κατὰ παραθέσιν μό-*

νον... ἀλλὰ ὅλων δι' ὅλων τρεπομένων..., (225, 2) *εἰ δὴ οὐχ ἁπλοῦν μὲν σῶμα ἡ τροφὴ, ἀλλ' ὁ ἀήρ...*, (248, 8-9) *εἰ τοῦτο οὖν τὸ μόριον... οὐ πᾶν ἐστι... καθ' αὑτὸ αἰσθητόν, ἀλλὰ δυνάμει μένει...*, (324, 10-12) *εἰ γὰρ οὐχ ὑπομένει ὁ πρῶτος τὸν δεύτερον... ἀλλὰ κατὰ ἀναισθητόν τι μόριον ἡ πάροδος αὐτοῦ...* — (72, 9) *εἰ... τῷ μιχθέντι φωτὶ ὁρῶμεν, τὸ δὲ ἐντὸς οὐ μίγνυται τῷ ἐκτός...*, (226, 11-227, 1) *εἰ δὴ ἡ μὲν κοιλία δεκτικὴ τῆς τροφῆς... τὸ δὲ πνεῦμα... οὐκ εἰς τὴν κοιλίαν ἔρχεται...*, (235, 3) *εἰ... μηδὲν τῶν οὕτως ὄντων χωρὶς αἰσθήσεως ὁ νοῦς νοεῖ, ταῦτα δὲ οὐκ αἰσθητά...* — 279 (12-13) *εἰ... ἐπὶ τῆς ἀλλοιώσεως... ὅμως οὐδὲν κωλύει...*, (353, 5) *εἴγε ὧν μὴ ἅμα τι αἰσθάνεται, τούτων οὐδὲ τῆς διαφορᾶς... αἰσθάνεσθαι δύναται...*

Οὐ μὴν est employé avec l'infinitif; voyez un peu plus bas l'exemple 142, 11-143, 1.

Autres emplois de la négation. — *Μὴ οὐ* sous-entendu *ὅρα* se trouve deux fois avec l'indicatif (41, 2-3) *μήποτ' οὖν οὐχ οὕτω χρὴ... ὑπολαμβάνειν*, (85, 3-5) *μήποτε... οὐχ... λέγει*. Mais la différence entre l'indicatif et le subjonctif est si légère au point de vue de l'écriture, que ces deux exemples n'ont guère d'autorité.

On rencontre (307, 3) *ὅτι μηδὲ εἷς*.

Οὐ μὴν est assez fréquent, principalement comme corrélatif de *μέν* : (142, 2) *ἐκ πάντων μὲν πάντα γεννῶσιν, οὐ μὴν δὲ ἐκ τοῦ αὐτοῦ μορίου διαφέροντα*, (142, 11-143, 1) *τῷ εἶναι μὲν... σώματα, οὐ μὴν ἐν πᾶσι ταὐτά... καὶ οὕτω γίνεσθαι μὲν τοὺς χυμοὺς ἐκ τοῦ ὕδατος πάντας... οὐ μὴν τὸν τυχόντα... ἐκ τοῦ τυχόντος ὕδατος*, (147, 6-8) *συνεργεῖ μὲν... καὶ τὸ πῦρ... οὐ μὴν μόνον αὐτὸ δύναται...*, (148, 13) *συναίτιον μὲν... οὐ μὴν αἴτιον*, (250, 9-12) *ὁμοίως μὲν αἰσθητόν... οὐ μὴν, ἐπεὶ μὴ καθ' αὑτὸ αἰσθητόν ἐστι χωρισθέν, διὰ τοῦτο ἀναίσθητον*, (298, 10) *τὰ ἐναντία ἀλλήλοις ὁμογενῆ μέν, οὐ μὴν ἔτι ὁμοειδῆ*. — On rencontre *οὐ μὴν* employé en dehors de cette corrélation dans 255, 12.

L'antithèse *μὲν... οὐ μήν* est exprimée autrement dans (262, 10) *αὐτῶν... μέρος μέν τι ἐστιν, οὐ μέντοι δὲ συμπεπλήρωται.*

Δέ est employé avec *οὐ* dans (150, 6-7) *οὐχ ὡς τῆς γῆς δὲ ἐγχύμου... οὔσης λέγοι ἄν*, et *οὐδέ* pour *καὶ οὐκ* dans (140, 6) *τά... εἰλικρινῆ ὕδατα τοιαῦτα* (c'est-à-dire *ἄχυμα*), *οὐδ' ἄλλο δέ τι τῶν ἁπλῶν σωμάτων ἔγχυμον.*

Καὶ continue la négation et a la valeur de *μηδὲ* dans (246, 12-13) *ὡς μὴ μένειν... τὸ μυριοστὸν τῆς κέγχρου μέρος ἔτι μέρος κέγχρου καὶ τὸ πάθος ὃ*

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.

Langue.

εἶχεν. Il a la valeur de *οὐδὲ* dans (277, 8-9) *φωτίζεται οὐκ ἀρξάμενον πρῶτον ἀπὸ τοῦ πλησίον τῷ φωτίζοντι καὶ κατὰ διάδοσιν... ἐν χρόνῳ ἐπὶ τὰ πορρωτέρω μέρη διεξιόν*.

Les négations se renforcent dans (75, 2-3) *οὐδ' ἐντός, εἰ μή..., οὐκ ἂν ὁραθείη τι*.

Τὶς est plusieurs fois employé avec la négation, (75, 3) *οὐκ... τι*, (92, 4) *οὐδὲ... τινος*, (92, 6) *οὐδ' ἄλλη τις*, (140, 6) *οὐδ' ἄλλο δέ τι*.

Prépositions. — La préposition avec son complément est parfois employée comme en apposition partitive ou explicative à une autre préposition suivie de son complément : (144, 4-5) *εἰς... τὰς προειρημένας δόξας, πρῶτον πρὸς τὴν Ἐμπεδοκλέους ἐνίσταται*, (320, 6) *τὸ μήτε ἐν τῇ κατὰ τὸν χρόνον διαστάσει τὴν* AB *ὅλην ὁρᾶν τὸν ὁρῶντα, ἀλλ' ὅπως ἐν ταύτῃ ἐστίν, ἐν ταύτης τινί*.

Διὰ avec le génitif est très-souvent employé d'un texte où un auteur dit quelque chose, (44, 5) *ἡ δὲ λέξις δι' ἧς λέγει*, (48, 9) *τὰ ἔπη δι' ὧν ἡγεῖται*, (48, 11) *ἀπεικάζει... διὰ τῶν ἐπῶν*, (89, 3) *ἐδήλου δὲ τοῦτο διὰ τοῦ εἰπεῖν*. — Remarquons la locution (356, 13) *διὰ παντὸς ἂν εἴη τὸ ὁρώμενον*.

Ἐκ. *Ἡ τοῦ ψυχροῦ ὕλη ἀντὶ τοῦ « ἡ ἐκ τοῦ ψυχροῦ »* (génitif d'apposition) 81, 7.

Ἐπί. *Τῇ... γλώττῃ... ἐπὶ τῇ τῶν χυμῶν διακρίσει... φαίνεται χρωμένη* 208, 12. *Τῇ ἀναπνοῇ... χρῆσθαι... ἐπὶ τὴν ὀσμήν* 209, 5. *Ἐπὶ τῆς δόξης ταύτης γεγονέναι* 193, 7.

Κατά. *Ἡ... δόξα... ἡ κατὰ τὴν ἐπάλειψιν* 131, 10. *Ποιεῖται δὲ τὴν ἐπιχείρησιν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον* 292, 4.

Ὑπὸ avec l'accusatif exprime souvent, comme dans Aristote, la subordination de l'espèce au genre, par exemple (17, 2) *ἡ ἰατρική... ἐστὶν ὑπὸ τὴν φυσικήν*, (289, 5) *ὑπὸ διαφόρους αἰσθήσεις* : cf. 290, 4; 291, 5, etc.

Conjonctions. — *Ἀλλὰ καί*. Cette combinaison où *ἀλλὰ* perd souvent toute force adversative, et qui ne signifie que *et aussi*, *et en outre*, même simplement *et*, est une des particularités les plus remarquables de la langue d'Alexandre. Elle devient le corrélatif de *καὶ* et de *τε*, (288, 8) *καὶ φοβούμενοι σφόδρα οὐχ ὁρῶμεν, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ μίξει τῇ πρὸς ἄλληλα οὐχ ὁμοία ἡ ἀντίληψις*, (117, 12-118, 2) *οὔτε περὶ Λεύκιππον καὶ Δημόκριτον... ἀλλὰ καὶ Ἐμπεδοκλῆς...* (cf. 149, 4-7 où le texte est mutilé), (189, 12-190, 1) *ἥ τε... θάλασσα... χυμὸν ἁλμυρὸν ἔχει... ἀλλὰ καὶ οἱ ἅλες... καὶ ὀσμὴν ἔχουσι καὶ*

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — Langue.

χυμόν, (262, 3-5) *τά τε... κατὰ φύσιν γινόμενα οὕτω γίνεται... ἀλλὰ καὶ τὰ κατὰ τὴν τέχνην.* Cette expression est le corrélatif d'*οὔτε* dans 258, 3 6. On la retrouve encore en nombre de passages, 39, 7; 61, 4; 65, 7; 116, 5, 6; 145, 5, 11; 146, 1, 12, 14; 164, 10; 181, 3; 199, 12; 224, 11; 267, 10; 275, 2; 290, 9.

Ἀλλὰ *καὶ* est synonyme d'*ἀλλὰ* dans (65, 7) *ἔδει αὐτό, εἰ καὶ μὴ μεθ' ἡμέραν, ἀλλὰ καὶ νυκτός γε ὁρᾶσθαι*, si le texte n'est pas fautif.

Ἀλλ' *οὐδὲ* répond à *οὔτε* dans (188, 8-11) *ἐπὶ τὴν τροφὴν ἔρχεται τῇ ὀσφρήσει ἑπόμενα, οὔτε ὄντος ἐν τῷ ὕδατι ἀέρος,... ἀλλ' οὐδὲ αὐτὰ ὅλως ἀναπνέοντα.*

Ἀλλὰ répond à *ce qui est certain c'est que*, et est placé en tête de la proposition principale après *εἰ* concessif dans (154, 2) *εἰ καὶ ὅτι μάλισΊα κατὰ ταῦτα εἰδοποιεῖται ἑκάτερον αὐτῶν, ἀλλ' οὐ ταὐτά ἐσΊι τὸ πῦρ καὶ τὸ ὕδωρ*; on trouve employé de la même manière *ἀλλ' οὖν* dans (59, 12) *καὶ γὰρ εἰ λεπτότητι τὸ ἐκπεμπόμενον σῶμα διαφέροι, ἀλλ' οὖν τὸ πλῆθος τοῦ διασΊήματος ἱκανὸν καὶ μεῖζον καταναλῶσαι σῶμα οὗ τὰ ζῷα ἔχει*, (265, 13) *εἴτε δὴ... εἴτε..., ἀλλ' οὖν, ὁποτέρως ἂν γένηται,... τοῦτο γίνεται.*

Ἀλλὰ *μὴν* est employé en tête de la proposition principale pour reprendre le fil des idées après *ἐπεὶ* et une longue parenthèse dans 356, 7-12.

Γ*οῦν* est employé dans 66, 3; 119, 4; 139, 14; 158, 12; 160, 2; 163; 8; 207, 4, 12; 222, 11; 265, 1.

Δ*ὲ* est le corrélatif de *τε* dans 205, 1-6, mais il y a une sorte d'anacoluthe; *οὕτω δὲ* signifie *et par conséquent* dans 181, 5.

Ε*ἰ* est employé avec *καὶ ὅτι μάλισΊα* dans le sens concessif dans 154, 1; 362, 12.

Il répond à un adjectif dans (349, 13) *ἅμα δὲ εὐῶδές ἐσΊιν καὶ εἰ ἔσΊιν ἀλλήλων διαφέροντα τὰ πάθη.*

Μ*ὲν* n'a pas de corrélatif dans (99, 8) *καὶ τοιαύτη μὲν ἡ τῶν χρωμάτων φύσις.*

Ὅ*τε* a la signification du français *tandis que* marquant une opposition dans (269, 6) *ὅτε ἀὴρ καὶ τὸ ὕδωρ... ὁμοίως ἀλλήλοις συνεχῆ ἐσΊι... αἱ μέντοι κινήσεις αἱ ἐν αὐτοῖς... κατὰ μέρος γίνονται.*

Ο*ὖν*. On rencontre *δὴ οὖν* avec la valeur de *δὴ* ou d'*οὖν* dans 167, 9. *Οὖν* sert à reprendre ce qui a été dit plus haut dans 89, 9. Il est employé avec *ὥσπερ* dans je ne sais quel sens en deux passages, (33, 1) *ἐπεὶ ἡ αἴσθησις, ὥσπερ οὖν καὶ τῶν ἄλλων ἐνεργειῶν αἱ πλεῖσΊαι τῶν ὑπὸ τῶν ζώων ἐνεργουμέ-*

νων, κοινὴ σώματός τε καὶ ψυχῆς ἐσῖι..., (92, 6) *ἔσῖι... κοινὴ... δύναμις οὐ χωρισῖὴ οὖσα οὐδὲ καθ' ἑαυτὴν ὑφίσῖασθαι δυναμένη, ὥσπερ οὖν οὐδ' ἄλλη τις δύναμις.*

Asyndète. — Dans la proposition annoncée par *οὕτω*, *τοιοῦτος*, la conjonction de coordination manque souvent : (310, 10) *οὕτω δείκνυσιν. Εἰ...*, (272, 9) *...τοιαύτη. Ἀδύνατόν φησιν...*, (316, 7) *τοιοῦτόν ἐσῖιν. Εἰ...*, (355, 8) *...τοιαύτη. Λαμβάνει...*

Alexandre paraît avoir considéré (124, 4) Ἑξῆς, (300, 8) Πάλιν, et surtout (244, 13; 263, 12 (il y a ici des variantes) 286, 3, 4; 337, 7) Ὁμοίως, comme équivalant à des conjonctions de coordination.

Quand il cite une variante, il commence la proposition par *γράφεται* sans ajouter de conjonction, 22, 14; 23, 10; 270, 12; 332, 3; 339, 12.

C'est sans doute par suite de fautes de copistes que *γάρ* manque dans 244, 13; *δὲ* dans 261, 6; 337, 8; 345, 13; *δὴ* dans 267, 6; et peut-être *οὖν* dans 334, 12.

Ellipse. — On sait qu'il y a deux sortes d'ellipses, l'une qu'on peut appeler partielle, qui consiste à supprimer un mot qui est antérieurement exprimé dans une proposition étroitement liée, pour le sens ou la construction, avec la proposition elliptique, l'autre, qu'on peut appeler entière, qui supprime un mot non exprimé.

Substantif, adjectif, participe. — Ces ellipses assez rares sont partielles. Ainsi dans (177, 8) *τὰ δὲ ἐν ὄγκοις φησίν... κοινὰ εἶναι τῆς τε ἀφῆς καὶ τῆς ὄψεως, καὶ εἰ μὴ πασῶν*, il faut suppléer *τῶν αἰσθήσεων*, qui est contenu implicitement dans *τῆς... ὄψεως*, si toutefois le texte est correct. Dans (359, 10) *ἔλατῖον ποιήσει* il faut suppléer *τὸ διάσῖημα*, qui a été exprimé dans la proposition précédente. Avec le génitif absolu (119, 11) *μυόντων* il faut suppléer *ἡμῶν*, contenu implicitement dans (10) *ὀψόμεθα*.

Dans (292, 6) *πλείονων [μᾶλλον ἂν] αἴσθοιτο τῶν κατὰ τὴν αὐτὴν αἴσθησιν αἰσθητῶν ἢ τῶν ταῖς διαφοροις αἰσθήσεσι*, il faut suppléer *αἰσθητῶν*. Dans (66, 13) *ὅσα ἕπεται ἀδύνατα τοῖς ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν λέγουσί τι ἀποῤῥεῖν, ἕπεται καὶ τοῖς ἀπὸ τῶν ὁρωμένων* il faut suppléer *λέγουσί τι ἀποῤῥεῖν*.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.

Langue.

Verbe. — L'ellipse du verbe est la plus fréquente, soit partielle, soit entière.

Ellipses partielles. — Une ellipse partielle très-fréquente est celle du verbe ou même de la proposition expliquée dans une autre proposition liée à la précédente par *γάρ*. Ainsi il faut sous-entendre dans (68, 10) *οὐ γὰρ διαδιδόντι τὸ τοῦ ὁρατοῦ εἶδος* [*τῷ φωτὶ ἡ ὄψις ὁρᾷ*], (128, 1) *εἶπε πῶς, γινομένου τοῦ ὁρᾶν, δύναται σώζεσθαι τὸ τὴν τῶν χρωμάτων μίξιν κατά τινα γίνεσθαι τούτων τῶν τρόπων· οὐ γὰρ ταῖς ἀποῤῥοίαις* [*γινομένου τοῦ ὁρᾶν κ. τ. ἑ.*].

Même genre d'ellipse dans (208, 4) *οὐ γὰρ ὅτι*..., (146, 8; 153, 5) *καὶ γὰρ*, et dans 31, 1; 155, 2, 9; 218, 4; 299, 3.

On rencontre encore des ellipses partielles de propositions entières dans (107, 10-11) *λαβὼν ὅτι ἐν τῷ διαφανεῖ* [*τὸ χρῶμα γίνεται*, qui est contenu implicitement dans ce qui précède], (118, 8) *εἰ δι' ἁφῆς* [*ἡ ἀντίληψις τῇ ὄψει γίνεται*], et de verbes dans (159, 10) *διὰ τὸ ἀπὸ ξηρῶν* [*ἀναπνεῖν*], (64, 10) *ἀέρα μὲν* [*εἶναι*] *οὐκ εὔλογόν ἐστι*, (188, 3) *ὅτι ἐν ἀμφοτέροις* [*ποιεῖ*], peut-être (252, 10) *τὸ δὲ*... [*προσέθηκεν*].

Ellipses entières. — On ne rencontre dans le commentaire d'Alexandre que deux espèces d'ellipse entière : celle d'*ἐστὶ* ou *γίνεται* à la troisième personne du singulier du présent de l'indicatif (il y a peut-être ellipse d'*εἴη* dans (180, 4) *πῶς γὰρ ἂν κύβου ἡ γεῦσις... κριτική*; mais Z n'a pas *ἄν*); et celle de verbes qui signifient *dire*.

Ἐστί. Γίνεται.

On rencontre cette ellipse dans les propositions indépendantes (113, 2) *οὐ γὰρ ὁμοίως*, (262, 6) *οἰκία τε γὰρ οὕτω*..., (271, 12) *ἐπὶ δὲ τοῦ ψόφου οὐχ οὕτως*, (306, 2) *τοῦτο δὲ*, (241, 11) *εἰς γὰρ εἴδη... ἡ... διαίρεσις*, (160, 7-8) *οὐ γὰρ ἐκκρίσει... οἱ χυμοί*.

Elle est fréquente avec le relatif (98, 8) *ὅσα... στερεὰ τῶν σωμάτων*, (99, 1) *ὃ κυριωτάτως... ὁρατόν*, (100, 5) *ὧν πέρατα ταῦτα*, (101, 10) *τῶν ἐν οἷς ταῦτα διαφανῶν*, (162, 10) *ἐξ ὧν οἱ πάντες χυμοί*, (164, 4) *δι' ἧς αἱ πέψεις*, (275, 2) *δι' ἧς ἡ ἀντίληψις*, (346, 5) *δι' ὧν καὶ ἡ ἀντίληψις*, (356, 11) *ὧν διὰ μέσου τινὸς ἡ ἀντίληψις*. On rencontre même l'ellipse entière du verbe et l'ellipse partielle du sujet dans (84, 3) *τὸ ἑκάστην αἴσθησιν ἑκάστου τῶν στοι-*

χείων εἶναι καὶ ἐξ οὗ. C'est ainsi que j'entends le texte corrigé (122, 4) *κἂν... ταὐτὰ μένοι καὶ ἐξ ὧν [γίνεται] ἐν τῇ ὄψει.*

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — Langue.

Cette ellipse se rencontre avec *ὅτι* signifiant *que*, 20, 1; 25, 11; 85, 7; ou *parce que*, 97, 11.

Avec *εἰ* on trouve (81, 4; 311, 2) *εἰ δὲ τοῦτο*, (246, 9) *εἰ μὴ τοῦτο*, (18, 4-6) *εἴγε, διακρινομένης τῆς τροφῆς καὶ τῶν αἰσθήσεων διεγειρομένων... ἡ ἐγρήγορσις*, (62, 11) *εἰ πᾶσα κίνησις ἐν χρόνῳ*, (118, 8) *εἰ δι' ἀφῆς ἡ ἀντίληψις τῇ ὄψει.*

Φησί. Λέγει. La proposition (168, 11) *ὡς γὰρ...* (169, 3) *αὐτοὺς* dépend de *φησιν* qui se trouve comme entre parenthèses dans 168, 10. Dans (170, 12) *εἶναι* dépend de *λέγει*, dont le sens est implicitement contenu dans (11) *δείκνυσιν*; de même les infinitifs *εἶναι*, *μετέχειν*, dans 190, 14 relativement à (13) *δείκνυσι.*

PLÉONASME. SYNONYMIE. — Sous le nom de *pléonasme* je réunirai ici les exemples de répétitions de mots qui ne sont utiles ni à la clarté ni à la force de l'expression. Ainsi (74, 13-14) *δεῖ γὰρ ὥσπερ τὸ ἐκτὸς τὸ μεταξὺ πεφωτίσθαι, οὕτω καὶ τὸ ἐντὸς μεχρὶ τῆς αἰσθήσεως καὶ τῆς αἰσθητικῆς δυνάμεως πεφωτίσθαι*, (115, 7-9) *εἰπὼν τὴν δόξαν τὴν... δευτέραν πάλιν ἐκτίθεται δόξαν...*, (143, 13) *αὐτὸ δὲ τὸ ποιητικὸν τῶν ἐν τῷ ὕδατι χυμῶν γινομένων καὶ τῆς τῶν ἐν αὐτῷ γινομένων χυμῶν διαφορᾶς αἴτιον γίνεσθαι*, (160, 1-2) *τῇ ὑπὸ τοῦ θερμοῦ γινομένῃ πέψει αὐτῶν διὰ τῆς συμμέτρου θερμότητος*, (167, 2-3) *διὰ τῆς πέψεως τῆς τροφῆς γίνεσθαι καὶ τῆς δημουργίας τε καὶ γενέσεως τῆς τροφῆς*, (235, 4-6) *νοεῖ δὲ ὁ νοῦς τὰ αἰσθητὰ μετ' αἰσθήσεως τῷ δύνασθαι, αἰσθήσεως αὐτῶν γινομένης, τὸν νοῦν αὐτὸν θεωρεῖν τήν τε πρὸς ἄλληλα διαφορὰν...*, (270, 10-11) *εἰ καὶ πρώτως οἱ πλησίον ὀσμῆς ὀσφραίνονται, ἀλλὰ καὶ οἱ πόῤῥω ἀντιλαμβάνονται ὀσμῆς*, (275, 2-3) *ἡ διαίρεσις, καθ' ἣν διαίρεσιν*, (298, 10-11) *ἔστι δὲ τὰ ἐναντία ἀλλήλοις ὁμογενῆ μέν, οὐ μὴν ἔτι ὁμοειδῆ· ἕτερα γὰρ τῷ εἴδει τὰ ἐναντία ἀλλήλοις*, (329, 3-4) *ἔπεισι μὲν καὶ τούτων ἕκαστον ὃ καὶ προσβάλλει... οὐ μὴν καὶ καθ' αὑτὸ ἕκαστον τούτων ὁρᾷ.*

J'appelle *synonymie* (chez les rhéteurs anciens *συνωνυμία*) les redoublements de termes qui ont à peu près le même sens comme (24, 9) *τὰ κατὰ τόπον κινητικὰ καὶ μεταβλητικά*, (28, 10) *αἱ μαθήσεις καὶ ἱστορίαι*, (53, 7) *στέγειν καὶ σώζειν* : voyez encore 87, 9; 91, 6; 98, 12; 140, 6; 148,

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — Langue.

6, 7; 149, 2; 200, 11; 264, 1; 275, 12; 283, 4, 5; 323, 7; 329, 12; 336, 2; 350, 5.

Parenthèses. Constructions embarrassées. — Alexandre, comme son maître Aristote, use et abuse de la parenthèse. Il en ouvre souvent qui ont une étendue énorme, ou qui empêchent de suivre le fil des idées, par exemple 26, 7-27, 1; 40, 6-12; 76, 6-77, 11; 133, 3-135, 6; 172, 9-11; 179, 4-7; 230, 8-231, 4; 245, 6-8; 249, 4-6, 7-9; 304, 7-305, 8.

On trouve assez souvent des constructions embarrassées où les termes qui doivent être construits ensemble sont trop éloignés; ainsi (12, 4) *ὅτι* dépend de (12, 13) *ἐδήλωσε* : le corrélatif de (163, 11) *μέν*, est (165, 1) *δέ*; celui de (25, 13) *τε* est (27, 6) *καί*. La phrase 214, 5-215, 4 est bien enchevêtrée.

Anacoluthe. — On ne doit pas s'étonner qu'Alexandre, avec ces habitudes de style, continue parfois une construction autrement qu'il ne l'a commencée; cependant les exemples en sont rares. On en trouve dans (79, 11-12) *δῆλον ἔκ τε... καὶ τὰ ἄνθη δὲ...*, (234, 8-235, 4) *οὔτε γὰρ τῷ νῷ... οὔτ' ἂν ὁ νοῦς αὐτὰ οὔτε ἡ αἴσθησις ἔκρινε*, (346, 9-347, 4) *ἤτοι ἀναπέμπων ἡμᾶς... ἤτοι δὴ ἐπὶ ταῦτα ἡμᾶς ἀναπέμπει, ἢ ἐπὶ τὰ προειρημένα.*

Hyperbate. — Je réunis sous cette dénomination tout ce que l'ordre des mots m'a paru offrir de plus digne de remarque. Alexandre sépare souvent par d'assez grands intervalles les mots qui sont unis par un rapport grammatical. Dans les exemples suivants je mets en capitales les mots qui doivent être ainsi unis.

Sujet. — (7, 2) *ὅτι* ἘΣΤΙΝ *ἀκόλουθος τῇ περὶ τῆς ψυχῆς θεωρίᾳ λέγει* Ἥ *τε περὶ τῶν ζώων... καὶ* Ἡ *περὶ...*

Apposition. — (17, 6-7) ὍΤΙ *δὲ πάντα τὰ λεχθέντα κοινὰ τῆς ψυχῆς ἐστι καὶ τοῦ σώματος προειπών*, ΤῸ « *φαίνεται...* »... (60, 14) *τῶν φεγγιτῶν τῶν λίθων.*

Participe. — (145, 14) Τῷ *ἀπὸ τοῦ* ὝΔΑΤΟΣ *αὐτοὺς ἐγγίνεσθαι* ἘΝΥΠΑΡΧΟΝΤΟΣ *αὐτοῖς.*

Cas. — Les exemples sont nombreux particulièrement pour le génitif. On peut contester (27, 2-4) εἰς ἜΝΝΟΙΑΝ ἡμᾶς ἤγαγε καὶ περὶ τῆς ἀϊδιότητος αὐτῶν καὶ περὶ τοῦ μεγέθους τοῦ κατὰ ἀλήθειαν αὐτῶν ἘΞΕΤΆΣΕΩΣ : mais il n'y a pas de doute sur les exemples suivants (53, 3-4) τῷ ΤΗ͂Σ ἈΝΑΚΛΆΣΕΩΣ ἐπὶ τῆς ἐμφάσεως ὈΝΌΜΑΤΙ, (112, 6-7) ΟὙΔΕΤΈΡΩ μὲν ταὐτὸν ἐστὶ ΤΩ͂Ν ΠΑΡΑΚΕΙΜΈΝΩΝ ἀλλήλοις, (364, 5) ἀνάγκη τὸ ΜΕΤΑΞΎ διάστημα εἶναι ΤΟΥ͂ τε... καὶ τοῦ... (où διάστημα est attribut de τὸ μεταξύ). Voyez encore 113, 4-5; 156, 3-4; 156, 6; 159, 4-5, 6-7; 193, 13; 198, 13; 202, 9-10; 203, 10-13; 207, 10; 262, 10; 307, 9-10.

On ne rencontre que peu d'exemples du datif ainsi séparé : (87, 2) τῆς ὙΠΟΚΕΙΜΈΝΗΣ ὕλης ΑΥ̓ΤΟΙ͂Σ, (126, 3-4) ὡς ἰδίως ἙΠΌΜΕΝΟΝ τὸ δεῖν λέγειν ἀναισθήτους χρόνους εἶναι ΤΟΙ͂Σ... ἀνατιθεῖσιν εἴρηκε.

Pronom. — Alexandre a peut-être dit (285, 1) τινι τῷδε pour τῷδέ τινι. Mais la leçon des manuscrits est fautive en cet endroit.

Adverbe. — (97, 10) ΔΙΑΦΑΝΗ͂ ἐργασθέντα ΠΩΣ γίνεται.

Préposition. — (189, 4-5) τὸ ἘΓΓΙΝΌΜΕΝΟΝ ὑπὸ τοῦ ἐγχύμου ξηροῦ πάθος, καθὸ τοιοῦτόν ἐστιν, ἘΝ τῷ ὑγρῷ, (220, 10-11) κεῖται... ἡ ὀσμὴ ΓΊΝΕΣΘΑΙ ὑπὸ τῆς ἐγχύμου ξηρότητος (τοῦτο γὰρ προσυπακούειν δεῖ τῇ ξηρότητι) ἘΝ τῷ ὑγρῷ.

Conjonction. — Ὅταν ne se trouve pas en tête de la proposition dans (18, 12) ἡ γὰρ ἐκ τῆς τροφῆς ἀναθυμίασις ὅταν... κατενεχθῇ, βαρουμένη ἡ αἴσθησις... ἐμποδίζεται, (116, 7-8) τὸ γὰρ ἐπιτιθέμενον χρῶμα ὅταν διαφέρον ᾖ τοῦ ὑποκειμένου, οὐδετέρου φαντασία ὁλόκληρος σώζεται.

Le fond du vocabulaire d'Alexandre est formé par le vocabulaire d'Aristote, comme on peut s'y attendre de la part d'un commentateur qui lisait assidûment son auteur. Aussi, dans la table qui suit, n'ai-je mis, à quelques exceptions près, aucune des expressions qui se retrouvent dans les ouvrages d'Aristote.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.
—
Langue.

Cependant la langue philosophique elle-même du commentateur n'est pas identique à celle de son auteur. Aristote n'emploie pas encore en psychologie ni en logique les termes *ἀνεπαίσθητος, αἰσθητήριον ἔσχατον, ἀντιλαμβάνεσθαι, ἀντιληπτικός, ἀντίληψις, ἐπίνοια, κρίσις, κριτήριον, λογικός* (raisonnable), *προσβάλλειν τῇ αἰσθήσει, ἀναφορά, ἀντιδιαιρεῖν, παραμυθεῖσθαι, προσβιβάζειν, συγκατατίθεσθαι, συνδιαιρεῖν, συνιστάναι, συνοδεύειν, σχέσις, ὕπαρξις, ὑπόθεσις, ὑπόστασις*, ni en physique *ἀντιπροσκρίνεσθαι, ἀντιτυπία, διατιθέναι, δίοπτος, διορίζεσθαι τὴν ὄψιν, δίοσμος, δυσαπόληπτος, εἰδοποιεῖσθαι, ἔκχυσις τῶν ἀκτίνων, ἐμπίπτειν, ἔμπτωσις, ἐπίτασις τοῦ διαφανοῦς, εὐπαθής, τὸ θεῖον, μυωπίζεσθαι τὴν ὄψιν, ὁμοιόμορφος, ὁμοιοσχήμων, παθητικῶς χρώννυσθαι, προσκρίνεσθαι, ῥεῦμα τῶν ἀκτίνων, τάσις τῶν ἀκτίνων, φυλακτικός*. On trouve un certain nombre de termes techniques empruntés à la langue des grammairiens, *ἀκόλουθος, ἀνταποδιδόναι, ἀντίγραφον, ἀντικρύς, γραφή, κατάλληλος, ἀπὸ κοινοῦ, λείπειν, ἐκ παραλλήλου, προσυπακούειν, συνάπτειν*, enfin des termes techniques de commentateurs, comme *δεικτικός, δηλωτικός, διάνοια, ἐκτίθεσθαι, ἐξηγεῖσθαι, ἐξηγητικός, ἐπιφέρειν, λέξις, παρατίθεσθαι*.

Αἰσθητήριον. Τοῦ σώματος... ὃ ἔθος ἐστὶ λέγειν ἔσχατον αἰσθητήριον 354, 4.

Αἰσθητικός. Μέχρι τοῦ πρώτου αἰσθητικοῦ 124, 2. Cf. Aristote *De mem.* I. 450 a 11. *De somn.* I. 454 a 23.

Αἰτία. Ἡ δευτέρα δόξα ῥηθεῖσα γίνοιτ' ἂν καὶ αὐτὴ τῆς τῶν χρωμάτων μίξεως αἰτία 131, 10.

Αἰτιᾶσθαι. Τοῖς... τὴν ἀπόρροιαν τοῦ ὁρᾶν αἰτιώμενοις 124, 7. Τοῖς ἀποῤῥοίας αἰτιώμενοις 128, 10. — Αἰτιᾶται... ταύτης τῆς δόξης τὸ... λέγειν... 147, 5. Τοῦτο... ᾐτιάσατο καὶ τῶν... λεγόντων 156, 5. Αἰτιᾶται... τοὺς πλείστους ὡς... ποιοῦντας 173, 8.

Αἴτιος. Τὸ πρῶτον αἴτιον ὃ τῆς τοιαύτης τάξεώς τε καὶ φορᾶς αὐτοῖς αἴτιόν ἐστι 27, 5.

Ἀκολουθεῖν. Τοῖς ἀποῤῥοίας αἰτιωμένοις ἀκολουθεῖ τὸ... λέγειν 128, 11. Cf. 128, 13. 133, 3. Δύο... ἄτοπα ἀκολουθήσει τῇ τοιαύτῃ δόξῃ 129, 8. — Τούτῳ... ἀκολουθεῖ τὸ « τροφὴ γὰρ οὐχ ἐν μόνον » 163, 4.

Ἀκόλουθος. Τὸ δὲ... τοῖς πρώτοις ληφθεῖσιν ἀκόλουθον 289, 3. Cf. 296, 6; 304, 5. — Εἴη δ' ἂν τὸ ἀκόλουθον τῆς λέξεως (la construction) « ὁ γάρ... » 31, 8. Εἴη δ' ἂν ἀκόλουθον (l'apodose) τὸ « κείσθω τοῦτο... » 91, 1. — Ἦν ἂν σαφῆ τε καὶ ἀκόλουθα τοῖς προειρημένοις τὰ λεγόμενα 342, 4.

Ἀκούειν. Ὥς φησι δεῖν ἀκούειν τῆς λέξεως 23, 7. Δεῖ οὖν ἀκοῦσαι τὸ « ὅτι... » ὡς εἰρημένον ἀντὶ τοῦ « ὅτι... » 363, 8.

Ἀληθεύειν. Ὅσα ἐν χρόνῳ λεγόμεθα αἰσθάνεσθαι οὕτω..., διὰ τοῦτο ἀληθεύομεν... 313, 11.

Ἀλλοκότως τὴν λέξιν ταύτην ἐξηγήσαντο 173, 3.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — Langue.

Ἀποκρίνεσθαι. Τὰ ἀποκρινόμενα εἴδωλα 119, 6.
Ἀπόκρισις. Τοσαύτης σωματικῆς ἀποκρίσεως ἀπ' αὐτῶν γινομένης 118, 11.
Ἀποῤῥεῖν. Ἀποῤῥεύσει τὰ εἴδωλα 119, 13.
Ἀποτελεῖ φαντασίαν τὸ περιφερὲς ἐναντίον εἶναι τῷ γωνίας ἔχοντι 181, 6.
Ἀργῶς. Εἶπε δὲ... οὐχ ἀργῶς 151, 11.
Ἁρμονικός. Τὴν δόξαν τῶν ἁρμονικῶν 307, 10.
Ἀρτᾶσθαι. Ἤρτηται δὲ ταῦτα πάντα τῆς αἰσθήσεως 14, 4.
Ἀρχαῖος. Τὴν δόξαν προκαταβεβλημένην... ὑπὸ τῶν ἀρχαίων 117, 9.
Ἀρχή. Ἡγεῖται τὴν ἀρχὴν ἀδύνατον τοῦτο 81, 8. Πολλοί... τῶν καρπῶν... τὴν ἀρχὴν οὔτε πεπαίνονται οὔτε... 160, 11. Μηδὲ τὴν ἀρχὴν κεχώρισται 246, 2. Μηδὲ τὴν ἀρχὴν αὐτὰ †ἀμικτὰ (lisez μικτὰ) εἶναι 290, 3. Οὐ μὴν καὶ ἡλίκα ἐστὶν ὁρᾶσθαι τὴν ἀρχὴν αὐτὰ καθ' αὑτά 327, 12.
Ἀσβόλη 194, 5. Cf. Lobeck ad Phrynichum 113.
Ἀσφαλῶς προσέθηκε τὸ «ἐὰν...» 106, 9.
Ἄτομοι οὐσίαι 234, 12.
Αὐτόθεν ἐναργές 19, 11.
Αὐτοφυής. Τῶν μύρων τῶν αὐτοφυῶν 204, 14.
Ἀφαίρεσις. Ἐπὶ πάσης ἀφαιρέσεως 257, 3.
Ἀχρόνως 283, 12; 284, 1.

Βεβαιοῦν. Προστίθησι δέ, βεβαιῶν τὸ πέρας εἶναι τὸ χρῶμα, ὅτι... 108, 8.
Βοτάνη. Ἡ βοτάνη ἣν πόλιον λέγουσιν 216, 8. Πολλὰς τῶν βοτανῶν δυσώδεις οὔσας 217, 6.

Γίγνεσθαι. Ἐγένοντο ταύτης τῆς δόξης 43, 7.
Γλαφυρῶς ἐπεχείρησε 219, 4. Cf. Aristote *De an.* I, II. 405 a 8.
Γράφειν. Γράφεται (impersonnel) 23, 10, 11; 270, 12; 332, 3. Τὸ ὀφεῖλον γεγράφθαι 342, 2.
Γραφή, leçon d'un manuscrit. Ἀμείνων... ἡ... γραφή 23, 6, 10. 24, 2, 3. 46, 4. Δύο γραφῶν φερομένων 180, 5. Φέρεται ἔν τισιν ἀντιγράφοις ἡ γραφὴ χωρὶς τοῦ «ὅλως» 211, 7. Καταλληλότερον καὶ φανερώτερον ἔχουσα ἡ γραφή 211, 8. Κἂν ᾖ αὐτὴ [ἡ] γραφή 332, 4. Ἔστι σαφέστερον αὐτὴ ἔχουσα ἡ γραφή 340, 2. Ἐδόκει... ἡ γραφὴ ἡμαρτῆσθαι 342, 2.

Δεικτικός. ...ἐδήλωσεν εἰπὼν «αἰεί...» ὁ εἴη ἂν δεικτικὸν τοῦ.. 322, 5; 327, 1.
Δεῖν. Τοῖς δὲ ἄλλοις φησὶ τῶν ζώων... δεῖσθαι τῆσδε... 210, 1. Δέεται 268, 7.
Δεόντως. Ἐχρήσαντο... αὐτῷ (c'est-à-dire τῷ λόγῳ) οὐ δεόντως 366, 6.
Δηλωτικός. Προσέθηκε καὶ τὰ ἑξῆς δηλωτικὰ ὄντα τοῦ εἰς ποίαν ἐνέργειαν ἄγεται 158, 4. Τούτου... δηλωτικὴ ἡ λέξις 318, 9.
Διαγγέλλειν. Τὸν... αὐτὸν ψόφον... ταῦτα διαγγέλλει... ταῖς αἰσθήσεσιν 274, 1.
Διαδέχεσθαι τὴν πληγὴν ἄλλον ἐξ ἄλλου ἀέρα 266, 1.
Διάδοσις. Ἐπ' ἄλλο τι διάδοσις τῆς ἐμφάσεως γίνεται 52, 14. 270, 1. Ἐν ταῖς τῶν αἰσθητῶν διαδόσεσιν 271, 5. 275, 10. 276, 5. 277, 9. Τὴν τῶν μερῶν διάδοσιν 279, 2.

Διάθεσις synonyme de *θέσις* 266, 11. 267, 3. Conf. Aristote *Metaph.* IV, XIX. 1022 b 1-3.

Διάκρισις. Τῇ γλώτΊῃ... ἐπὶ τῇ τῶν χυμῶν διακρίσει... φαίνεται χρωμένη 208, 12.

Διαπνευστὸς ὁ ἀήρ 75, 12.

Διασπᾶν. Διασπάσει τὴν τῆς ὄψεως τῆς τοῦ πρώτου συνέχειαν 121, 10.

Διάσ7ροφος. Οἱ διάσΊροφοι τὴν ὄψιν 43, 2.

Διατείνειν. Ἀπὸ... τῆς καρδίας πόροι τινὲς ἐπὶ τὸν ἐγκέφαλον διατείνουσι τρεῖς 86, 5.

Διατιθέναι. Τὸ χρῶμα ἄλλως μὲν [ἂν] διαθείη τὸ διαφανές 130, 13; 131, 2; 193, 1. Διατιθέμενον τὸ... διαφανὲς ὑπὸ τῶν ὁρατῶν 123, 12. Τοῦ πρώτου μέρους διατιθεμένου ὑπὸ τῶν αἰσθητῶν 270, 1; 274, 9. Cf. Aristote *De an.* II, II. 414 a 11.

Διιέναι. Τοῦ πυρὸς τὸ λεπΊότατον εἰς τὸ ἔξω †δίεισιν (lisez διίησιν) 49, 1, 5.

ΔίοπΊος. Ἰδίως διαφανῆ... τῶν σωμάτων τὰ δίοπΊα 95, 2. Ὅσα δὲ σΊερεὰ τῶν σωμάτων... οὔτε δίοπΊα ταῦτα 98, 9. Οὐδὲ ἡ φλὸξ †δὲ (lisez δίοπΊος), διότι καὶ αὐτὴ γεωδές τι ἔχει 97, 8. Cf. Alexandre περὶ ψυχῆς II, f. 154 οὐδὲ ἡ φλὸξ δίοπΊός ἐσΊιν.

Δίοσμος. Γίνεται ἐν αὐτοῖς ἡ ὀσμή... καθὸ ἄλλης φύσεως κεκοινώνηκε τῆς δυναμένης δέχεσθαι τὰς ὀσμάς, ἣν ἀνάλογον ἄν τις δίοσμον ὀνομάζοι 185, 9. Cf. Alexandre περὶ ψυχῆς I, f. 132 v°.

Διορίζειν. Τὸ δὲ λέγειν... τὴν ὄψιν ὑπὸ τῶν φερομένων ἐπ' αὐτὴν εἰδώλων διορίζεσθαι καὶ πρὸς τὸ ὁρᾶν παρασκευάζεσθαι 122, 5.

Δυσαίσθητος. Τῶν ἐλαχίσΊων καὶ δυσαισθητοτάτων αἰσθάνεται σχημάτων 180, 2.

Δυσαπόληπτος. Ὁ ἀὴρ εὐδιαπνευσΊός τε καὶ δυσαπόληπΊος τῷ διαπνεῖσθαι ῥᾴδιον 55, 5. Voy. ci-dessus, p. 399.

Δυσπαράδεκτος. Ἐκεῖνο δυσπαράδεκτόν τισι δόξει 39, 14.

Εἰδοποιεῖν. Πᾶσι τοῖς ἐν ἄλλῳ πεφυκόσι γίνεσθαι... ἐσΊί τι ὑποκείμενον ἐπιτηδειότητα ἔχον πρὸς τὸ κατ' αὐτὸ εἰδοποιεῖσθαι 94, 3. Ἔστι τὸ... πῦρ μάλισΊα εἰδοπεποιημένον κατὰ τὸ θερμόν 151, 9; 152, 4; 154, 2. Ἀφ' ὧν εἰδοποιεῖται τὰ πρῶτα σώματα 164, 10.

Εἶδος. Δύνασθαι σώζειν τὰ τῶν ὁρωμένων εἴδη 55, 13.

Εἰκών. Ταύτην... τὴν εἰκόνα παρέθετο 279, 8.

Εἶναι. Ἡ ἀπορία... ἐσΊὶν εἰ... 257, 12. ἘσΊι... ὁ λέγει ὅτι... 276, 4; 282, 6; 293, 2; 302, 7; 352, 8. Ἦν... τὸ ζητούμενον εἰ... 330, 2. Ἦν... τὸ ζητούμενον πῶς... 335, 8. Τῶν ἠπορημένων ἃ ἦν... ἄτοπον ἔσεσθαι τὸ... 237, 2.

Ἐκλαμβάνειν. Ἐκλαβόντι τὴν διάνοιαν 313, 2.

Ἐκλύειν. Τῷ ἐκλύεσθαι τὸν τόνον τῆς πληγῆς 265, 10.

ἘκπίπΊειν. Διὰ... σμικρότητα ἐκπέπΊωκε τοῦ καθ' αὑτὸ κινεῖν τὴν αἴσθησιν δύνασθαι 251, 2. ἘκπίπΊοντα τὴν αἴσθησιν 310, 5.

Ἐκφέρειν. Θηλυκῶς ἐκφέρει τὸ αἰσθητόν... μέγεθος 317, 2.

Ἔκχυσις. Τὴν τῶν ἀκτίνων ἔκχυσίν τε καὶ τάσιν ἐπὶ τὸ ὁρώμενον 62, 11.

ἘμπίπΊειν. Τὴν ἀφὴν τὴν καθ' ἑκάσΊην αἴσθησιν ὑπ' αὐτῶν ἐμπιπΊόντων οὕτω πάσχειν 174, 11.

Ἔμπτωσις. Ἡ κόρη τοῦ εἰδώλου τοσοῦτον καθ' ἑκάσΊην ἔμπΊωσιν ὁρᾷ 125, 7, 9; 174, 3; 308 5. Cf. Alexandre περὶ ψυχῆς II, f. 150 v° εἴγε κατὰ βραχὺ ἡ ἔμπΊωσις.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS.

Langue.

Ἐμφαίνειν. Τὸ σ7ερεὸν σῶμα σῶμα ἁπλῶς λέγων... ὡς ἐμφαινομένης τῆς σ7ερεότητος ἐν τῷ σώματι 101, 7.

Ἐνάργεια. Ἐκ τῆς ἐναργείας 149, 7.

Ἐνδεικνύναι. Ἐνδειξάμενος 67, 9. Ἐνδείκνυται 91, 11. Ἐνδεικνύμενος 306, 9. Au moyen comme dans Aristote *Eth. Nic.* I, 1. 1094 b 20.

Ἐξαναγκάζειν. Ἐξαναγκασθήσονται καὶ οὗτοι λέγειν 236, 5.

Ἐξασθενεῖν. Ἃ... νυκ7ὸς φωτίζει, ταῦτα, ἡμέρας οὔσης, ἐξασθενεῖ 48, 2.

Ἐξηγεῖσθαι. Ἐξηγήσαντο τὴν λέξιν 173, 3. Ἐξηγούμενος... τὸ «ἀτόμως»... πῶς εἶπε... 331, 7.

Ἐξηγητικός. Τοῦ... «καὶ...» ἐξηγητικὸν ἂν εἴη τὸ «...» 155, 6; 318, 2.

Ἐξοχαί. Τῶν λείων... οὐκ ἐχόντων ἐξοχάς 122, 1.

Ἐπανισ7άναι. Ἐπανίσ7ησιν... τοῦ ψυχροῦ ὕδατος πρόσκλυσις τονώσασα 227, 11. Τινα τῶν ζώων ἐκλυόμενά ποτε ὑπό τινων ὀσμῶν ἐπανίσ7αται 227, 10.

Ἐπεκτείνειν. Τὸ ἔλαιον... ἐπεκτείνεσθαι ἐπὶ πλέον... τοῦ ὕδατος 148, 1.

Ἕπεσθαι. Ὅσα ἕπεται ἀδύνατα τοῖς ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν λέγουσί τι ἀπορρεῖν 66, 12; 66, 13; 124, 5, 12; 126, 3; 129, 11; 130, 1. — Τοῖς πρώτοις ληφθεῖσιν... ἑπόμενον 289, 3. — Τούτῳ [ἕπεται] [est complément] τὸ «ὢν...» 292, 9.

Ἐπίνοια. Ἀριθμοῦ ἐπίνοιαν ἔσχομεν 26, 4. Ἡ τοῦ ἀριθμοῦ ἐπίνοια 29, 12. Τῇ ἐπινοίᾳ... λαμβάνεσθαι 233, 12.

Ἐπιπόλαιος. Δείκνυσιν αὐτὴν (τὴν δόξαν) ψευδῆ τε καὶ ἐπιπόλαιον 144, 6.

Ἐπίτασις. Τῇ ἐπιτάσει τοῦ διαφανοῦς 110, 11. Voy. ἄνεσις.

Ἐπιτετμημένως τὴν δεῖξιν ποιεῖται 316, 7.

Ἐπιτηδειότης. Ὑποκείμενον· ἐπιτηδειότητα ἔχον πρὸς τὸ... εἰδοποιεῖσθαι 94, 3. Κατ' ἐπιτηδειότητα τοῦ... ὕδατος πρὸς ἕκασ7ον τῶν χυμῶν 142, 7; 143, 7.

Ἐπιφέρειν. Τὸ δὲ πάθος ἐπιφέρει «θλιβομένου...» 34, 10; 52, 8; 131, 5; 197, 3; 252, 7; 304, 5, etc.

Ἐπιχειρεῖν. Ὅτι μὴ οἰόντε .. ἐπεχείρησεν ἀπὸ τῶν πρός τι... ὄντων... πρὸς τὰ τοιαῦτα 266, 10.

Ἐπιχείρησις (jamais ἐπιχείρημα) κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧτ7ον 226, 4.

Ἐρωτᾶν. Ἔοικε... διὰ τούτων τὸν περὶ τῶν ἀμερῶν λόγον ἐρωτώμενον εἴτε ὑπὸ Διοδώρου εἴτε καὶ ἀπ' ἄλλου τινὸς αὐτὸς ἠρωτηκέναι... πρῶτος 366, 3.

Εὐδιάπνευσ7ος ὁ ἀήρ 55, 5.

Εὐθύ. Οὔτε... εὐθὺ τῷ γενέσθαι τὸν ψόφον ἡ ἀκοή 258, 4; 258, 7; 261, 2; 263, 11; 264, 11; 278, 12.

Εὐπαθής. (Τὸ σκότος)... λεπ7ὸν ὂν καὶ εὐπαθές 46, 12. Τὰ... λεπ7ότατα τῶν σωμάτων εὐπαθῆ 60, 6.

Εὐρίπισ7ος ὁ ἀήρ 55, 9.

Ἔχειν. Δείξας ὅτι..., ἔχων δὲ καὶ τὸ τὴν αἴσθησιν κοινὸν ἔργον εἶναι ψυχῆς τε καὶ σώματος, ἔχει ἑπόμενον... τὸ... εἰπεῖν 20, 2. Ἔχων δεδειγμένον 122, 12. Ἔχει κείμενον ὅτι... 287, 11. — Ἃ... τὸ ἕν. . κατ' εἶδος ἢ γένος ἔχει, ὥσπερ τὸ λευκὸν καὶ τὸ μέλαν 294, 9.

Θεῖος. Τοιοῦτον δὲ σῶμα (c'est-à-dire μάλισ7α διαφανές) τὸ φωτίζειν πεφυκός, ὥσπερ

τό τε θεῖον (l'éther) *καὶ τὸ πῦρ* 96, 6. Cf. Aristote *Meteor.* I, 3. 339 b 25 *τὸ ἀεὶ σῶμα θέον ἅμα θεῖόν τι τὴν φύσιν ἐοίκασιν ὑπολαβεῖν*. Alexandre *περὶ ψυχῆς* II, f. 151 *ἔσ7ι δὲ τὸ φωτίζειν πεφυκὸς τό τε τῶν ἄσ7ρων σῶμα καὶ τὸ πῦρ*. f. 152 v° *τὸ μὲν οὖν ἀΐδιον σῶμα ἀεὶ κατ' ἐνέργειάν ἐσ7ι διαφανές*. Ibid. *οὐ γὰρ πυρὸς παρουσία μόνον φωτίζει τὸ διαφανές, ἀλλ' ἔσ7ι καὶ τὸ αἰθέριον σῶμα τοιοῦτον*. I, f. 131 *γίνεται δὲ τόδε τὸ φῶς ἐν τῷ διαφανεῖ παρουσίᾳ πυρὸς ἢ τοῦ θείου σώματος*. ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — Langue.

Θηλυκῶς *ἐκφέρει τὸ αἰσθητὸν... μέγεθος* 317, 2. *Τὸν... χρόνον θηλυκῶς σχηματίσας* 319, 7.

Ἴσος. Τὸ δὲ « *ἐκείνως...* » *ἴσον ἐσ7ὶ τῷ* « *οὕτω...* » 42, 10; 52, 7; 293, 1; 317, 8.

Ἰσοσθενής. *Οἱ κῶνοι... οὐ προελεύσονται, εἰ εἶεν ἰσοσθενεῖς* 64, 6.

Ἴσχειν. *Τὰ... ἀόρισ7α... τὸ πέρας ἴσχει παρ' ἄλλου* 95, 9. *Πολλὰς ἴσχουσι διαφοράς* 145, 13.

Καθήκειν. *Πόροι... ὁ μὲν... ἐπὶ τὴν ὄψιν... καθήκουσιν* 86, 6.

Καθομιλεῖν. *Χρῆται τῷ τῆς ἀνακλάσεως... ὀνόματι, ὡς καθωμιλημένῳ ἐπὶ τούτων* 53, 4.

Κάρυον. *Ὡς ἐπὶ τῶν καρύων* 144, 13.

Κατάλληλος. *Λεῖον ἢ πάντως γε τοιοῦτον, ὃ κατάλληλον ἂν τῷ λείῳ εἴη* 175, 10. *ἐσ7ι... καταλληλότερον... ἔχουσα ἡ γραφή* 211, 7. *Καταλληλότερον... ἂν ἡ λέξις ἔχοι* 305, 13.

Κατάσ7ημα. *Ἐν τοῖς λοιμώδεσι κατασ7ήμασιν* 228, 9.

Κοινός. *Τῷ τῆς πράξεως ὀνόματι κοινότερον κέχρηται* 10, 9. — *Ἀπὸ κοινοῦ εἴρηται τὸ* « *ἀπόχρη* » 211, 6.

Κρίσις. *Ἡ... αἴσθησις... κρίσις ἐσ7ὶν* 353, 8; 353, 9. *Οὐχ ἡ κρίσις ἡ περὶ τοῦ λευκοῦ ὅτι λευκὸν οὐδ' ἡ τοῦ μέλανος ὅτι μέλαν ἐναντίαι* 353, 10; 353, 12; 354, 1.

Κριτήριον. *Δύο... ταῦτα* (*τὸ νοεῖν* et *τὸ αἰσθάνεσθαι*) *κριτήρια ἡ φύσις ἡμῖν δέδωκεν ἐπὶ τὴν τῶν ὄντων γνῶσιν* 234, 5.

Λαμβάνειν. *Ἀθρόον ἐκ δυνάμει διαφανοῦς ἐνεργείᾳ διαφανὲς γίνεται... ἔχον ἐξ οὐκ ἔχοντος γινόμενον, οὐ διὰ τὸ λαμβάνειν τε καὶ κινεῖσθαι* 276, 10.

Λέγειν. *Πρὸς... τοὺς τὸ φῶς ἐξιέναι λέγοντας... λέγει* 59, 5. *Λέγοιτο δ' ἂν καὶ πρὸς ἐκείνους* 59, 7. Cf. 66, 9; 67, 13; 146, 4. — *Λεγομένην τινὰ ἀπορίαν ἐπὶ τῶν αἰσθήσεων ἱσ7ορεῖ* 272, 5.

Λείπειν. *Λείπει... τῷ* « *ὅτι...* » *τὸ* « *χυμὸς καὶ τροφή* » 163, 2; 155, 5.

Λέξις. *Ὥς φησι δεῖν ἀκούειν τῆς λέξεως* 23, 7. *Τὸ ἀκόλουθον τῆς λέξεως* 31, 8. *Ἡ δὲ λέξις* (passage) *ἡ ἐκ τοῦ Τιμαίου δι' ἧς ταῦτα λέγει αὕτη* 44, 4; cf. 172, 12; 173, 3; 305, 13; *ἡ λέξις ἡ λέγουσα* 318, 9; 319, 7; 334, 2; 335, 12; 340, 13.

Λογικός. *Κυρίως... πρᾶξις λογικὴ ἐνέργειά ἐσ7ιν, ἧς οὐδὲν τῶν ἀλόγων οἷόντε κοινωνεῖν* 10, 10. *Τοῖς λογικοῖς* (*ζώοις*) 30, 3, 8. — *Δοκεῖ... ἄλλοις ἡ δεῖξις λογικωτέρα εἶναι* 362, 7.

Λυτικός. *Ὡς... λυτικὸν τοῦ ἀπορουμένου τοῦτο φέρει* 35, 9.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — Langue.

Μεμερισμένως αἱ κινήσεις γίνονται 269, 12.

Μέσος. Διὰ μέσου εἰπὼν 325, 8; 336, 2; 341, 5. Ἐν μέσῳ θεὶς 321, 6.

Μεταδιδόναι. Μεταδίδοται ὑπὸ τοῦ πρώτου μέρους τῷ μετ' αὐτὸ ἡ κίνησις 271, 12.

Μεταξύ. Ἐμνημόνευσεν ἐν τῷ μεταξὺ 330, 2.

Μονή. Κατὰ τὴν τοῦ περικαρπίου μονήν τε καὶ ἀφαίρεσιν 145, 2.

Μυωπίζειν. Τὸ δὲ λέγειν μυωπίζεσθαι τὴν ὄψιν ὑπὸ τῶν φερομένων ἐπ' αὐτὴν εἰδώλων... καὶ πρὸς τὸ ὁρᾶν παρασκευάζεσθαι 122, 5, 7. Cf. Alexandre περὶ ψυχῆς II, f. 150 v°.

Ὁμοιόμορφος. Εἴδωλα... ὁμοιόμορφα τοῖς ἀφ' ὧν ἀποῤῥεῖ 51, 4; 117, 11; 119, 3.

Ὁμοιοσχήμων. Ὁμοιοσχήμονα διαμένει 119, 3.

Ὁμόφωνος. Τῶν μὴ ὁμοφώνων ἡμῖν 31, 5.

Ὄνομα. Ὀνόματα... καὶ τὰ ῥήματα λέγω νῦν 31, 3.

Ὁρίζειν. Τῶν ὡρισμένων διαφανῶν 56, 1.

Παθητικῶς (οὐκ) ἀναδέχεται τὸ διαφανὲς τὸ φῶς 90, 3. Οὐ παθητικῶς χρώννυνται 98, 4. Παθητικῶς ἀναδέχεσθαι τὰ χρώματα 105, 9. Μὴ παθητικῶς αὐτὸ (τὸ φῶς) ἔχει τε καὶ δέχεται τὰ διαφανῆ 108, 7.

Πάθος. Ἡ τροφὴ... τρέφει .. κατὰ τὸ πάθος τὸ γευστόν 161, 8. Κατὰ... τὸ πάθος τοῦτο τὸ ἁπλὸν... οὐκ εἰσι χυμοί 164, 6. Ἄλλα... τὰ ἐν πάθει ἐναντία, καὶ ἄλλα τὰ ἐν κρίσει 353, 9. Cf. 353, 8.

Παραγωγή. Ὅταν θλίβηται (ὁ ὀφθαλμός)..., ἐν τῇ ταχείᾳ παραγωγῇ... δύο πως γίνεται 37, 11, 12; 38, 5.

Παράλληλος. Χυτὸν... καὶ ὑγρὸν ἐκ παραλλήλου (comme synonymes) ἂν λέγοιτο 221, 3.

Παραμυθεῖσθαι. Περὶ τὸ εἰρημένον παραμυθεῖται δι' ἄλλων τινῶν ὅτι μὴ ἀδύνατον 277, 13. Cf. Alexandre περὶ ψυχῆς I, f. 123 τοῦ καλῶς ἕκαστον αὐτῶν εἰρῆσθαι τὰς οἰκείας παρασχώμεθα παραμυθίας. — Τούτους τοὺς χυμοὺς ἡδύσματος χάριν τοῖς γλυκέσι παραμεμιγμένους ὁρῶμεν παραμυθουμένους τὴν καθ' ἑκάστην γεῦσιν ὑπερβολὴν τῆς γλυκύτητος 168, 13.

Παράθεσις. Τῆς δόξης τὸ ἄτοπον τῇ παραθέσει τῶν ἐπιστημῶν ἔδειξεν 339, 1.

Παρατιθέναι. Τὴν αἰτίαν παρατίθησιν 125, 4. Τινα ἐξ αὐτῶν... παραθέμενος 17, 9. Παρατίθεται αὐτοῦ τὰ ἔπη 48, 8. Τινα τῶν κοινῶν παρατίθεται 176, 9; 271, 3; 280, 2; 296, 11; 328, 1. Σημεῖον... παρατίθεται... τὸ... 265, 3; 270, 10. Παρατίθεται τὴν λύσιν 273, 2. Τὴν εἰκόνα παρέθετο 279, 8. Παρέθετο πίστιν τὸ... 285, 5.

Παρεκτικόν. Τὸ παρεκτικὸν καὶ αἴτιον τοῦ χρώματος ἐν αὐτοῖς ἔχει 109, 12.

Πάσχειν. Ἡ γλῶσσα... ἀπὸ (lisez ὑπὸ) τοῦ χυμοῦ πάσχουσα 22, 7. Τὸ... γευστικόν... ὑπὸ τοῦ γευστοῦ πάσχον 22, 13; 23, 2, 4.

Περατοῦν. Τὰ τοιαῦτα σώματα... ἀεὶ ὑπὸ ἄλλου ὁρίζεται καὶ περατοῦται 102, 2.

Περιλαμβάνειν. Ἡ κατὰ τὸν χρόνον διαφορὰ περιείληπται ἐς τῷ τρόπῳ τῆς ἀντιλήψεως 298, 7.

Πίπτειν. Ὑπὸ τὸν τοῦ χρώματος λόγον πίπτει 108, 7.

Πιστοῦν. Λαβὼν... πιστοῦται τοῦτο 148, 5; 149, 1.

Πληκτικός. Τὰ (χρώματα) ὅσα πληκτικὰ καὶ ἀηδῆ 114, 5.

Πληκτικῶς. Οὔτε ὁμοίως πληκτικῶς (αἰσθανόμεθα) 218, 9.

Πόλιον 216, 8.

Πραγματεία. Ἐν τῇ πραγματείᾳ τῆς φυσικῆς αὐτοῦ 15, 13. Ἔστι περὶ φυτῶν Θεοφράστῳ πραγματεία γεγραμμένη 183, 3. Εἰς ἐκείνας ἀνατίθεται... τὰς πραγματείας (c'est-à-dire περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς et περὶ ζώων γενέσεως) 166, 12.

+Προβιβάζειν. 78, 6; 80, 4. Leçon fautive. Voy. προσβιβάζειν.

Προηγουμένως μὲν ἡ ἀκοὴ ψόφων ἐστὶν ἀντιληπτική, κατὰ συμβεβηκὸς δὲ καὶ λόγων 28, 11. Προηγουμένως... πρόκειται 59, 6. Προηγουμένως... ὁ γλυκὺς χυμὸς τρόφιμος 168, 7. Προηγουμένως... δευτέρως 209, 2.

Προκαταβάλλειν. Τὴν δόξαν προκαταβεβλημένην... ὑπὸ τῶν ἀρχαίων 117, 9. Ἐκτίθεται τὰς προκαταβεβλημένας δόξας 140, 11.

Προλαμβάνειν. Δεῖ... ἡμᾶς προλαβεῖν ὅτι ὁ χρόνος αἰσθητὸς οὐ καθ' αὑτόν ἐστιν 309, 2.

Προσβάλλειν. Πρὸ τοῦ τῇ αἰσθήσει προσβάλλειν 258, 1; 283, 12; 329, 3.

Προσβιβάζειν. Τοῦτο... ὅτι τὸ χρῶμά ἐστι προσβιβάζει ἀπὸ τῶν συμβεβηκότων 102, 10. Voy. προβιβάζειν.

Προσβολή. Δοκεῖ... ὡς ἅπαξ καὶ μιᾷ προσβολῇ καὶ ὡς ἐν ὁρᾶν τὸ ὁρώμενον 125, 8. Cf. προσβάλλειν.

Προσιστάναι. Προσιστάμενος πρὸς τὸ ἠπορημένον 333, 11.

Πρόσκλυσις ὕδατος 227, 12.

Προσκρίνειν. Τὰ προσκρινόμενα (εἴδωλα) 119, 4. Τὸ τρέφον ἢ προσκρίνεται ἢ ἀποκρίνεται 163, 13.

Πρόσκρισις. Ἡ... πέψις προσκρίσεώς τε καὶ αὐξήσεως αἰτία 164, 2.

Προσλαμβάνειν. Λαβὼν... τὸ... προσλαμβάνει τούτῳ τὸ... 92, 11.

Προσνέμειν. Τὰ μὲν τούτοις, τὰ δ' ἐκείνοις προσνέμοιτο ἂν 299, 11.

Προσπίπτειν. Εἰ πᾶν αἰσθητὸν τῇ ἀφῇ προσπίπτοι 175, 8. Τὸ αἰσθητὸν ἀθρόως... προσπίπτειν τῇ ὄψει 284, 3.

Προσυπακούειν τοῦτο δεῖ τῇ ξηρότητι 220, 11.

Προσφέρειν. Τοῦτο ἄτοπον προσφέρει τῇ δόξῃ 235, 10.

Προχεῖν. Μετὰ τὸ προχυθῆναι ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν τὸ πῦρ 65, 2.

Ῥεῦμα. Τὸ ῥεῦμα τὸ τῶν ἀκτίνων 60, 10.

Ῥευστὸς ὁ ἀὴρ 75, 12.

Σπέκλον. Ὁρῶμεν... διὰ τῶν τοιούτων τὰ ἐπέκεινα, ὡς διὰ τῶν σπέκλων 60, 14.

Σπουδή. Οὐ... ὁ ψόφος εὐθὺ τῷ γενέσθαι σπουδῇ πρὸς τῇ ἀκοῇ ἐστιν 264, 11.

Στρέφειν. Περὶ τὴν δόξαν τὴν ἑαυτοῦ στρέφεται 140, 13.

Συγκατατιθέναι. Τὴν αὑτοῦ δόξαν, ᾗ συγκατατίθεται μᾶλλον τῶν προειρημένων 132, 8.

Συγκεφαλαιοῦται τὸ δεδειγμένον λέγων... 329, 10.

Σύγκριμα 229, 6.

Συγχωρίζειν. Ἂν τὸν ἕτερόν τις χωρίσῃ, συγχωρίζεται καὶ τὸ ἀπ' αὐτοῦ φῶς 70, 11.

Συμπαύεσθαι. Ἀπελθόντος τοῦ πρὸς ὃ ἡ σχέσις, συμπαύεται καὶ ταῦτα τοῦ ἔτι εἶναι ἐν τῇ πρὸς ἐκεῖνο σχέσει 281, 13.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — Langue.

Συμπλέκειν. Συμπλέξας ἅμα καὶ τὴν ὁρωμένην γῆν 319, 8.

Συμπληροῦν. Οὐδὲ ἔσ7ιν αὐτῶν εἰπεῖν ὅτι μέρος μέν τι ἔσ7ιν, οὐ μέντοι δὲ συμπεπλήρωται 262, 10.

Σύμφυτος. Τὴν σύμφυτον ἐν τοῖς ζώοις θερμότητα 164, 3.

Συναισθάνεσθαι. Πᾶς... ὅτε αἰσθάνεται, ἑαυτοῦ ὄντος τε καὶ αἰσθανομένου συναισθάνεται 311, 9.

Συναίσθησις. Οἱ διαφέροντες αἰσθανόμενοι οὐκ ἔχουσι τῶν ἀλλήλοις αἰσθητῶν συναίσθησιν 344, 8.

Συναποδεικνύναι. 312, 10; 329, 8.

Συνάπ7ειν. Αἱ... κοιναὶ τῶν ἐμψύχων ἐνέργειαι συνάπ7ουσί πως τῷ κοινῷ περὶ ψυχῆς λόγῳ 11, 7. Ὁ περὶ τῶν αἰσθητηρίων λόγος τῷ περὶ αἰσθήσεως συνῆπ7αι 20, 11; 32, 10. — Τὸ... « ὤν... » συναπ7έον τῷ « ἅμα... » 292, 8. — Τῷ συνάψαι αὐτὸν τῷ ῥηθέντι ἂν ὑπ' ἐκείνων τὴν δεῖξιν τοῦ... 335, 12.

Συνδιαιρεῖν. Τὰ αἰσθητὰ συνδιαιρούμενα αὐτοῖς 241, 2; 243, 12; 244, 1; 255, 7; 275, 3; 341, 12.

Συνέχεια. Λύεσθαι τὴν τῶν ἐκπεμπομένων σωμάτων ἐπὶ τὸ ὁρώμενον συνέχειαν 63, 8.

Συνηγορεῖν. Τοῦτο... λέγει συνηγορῶν πιθανῷ ὄντι τῷ δοκεῖν... 268, 1.

Συνισ7άναι. Ὅτι δὲ τὸ... συνίσ7ησι καὶ ἐκ τοῦ... 16, 11. Δεικνὺς καὶ συνισ7ὰς... ὅτι 91, 6. Βουλόμενος συσ7ῆσαι τὸ... 155, 14. Οὕτως ἔχειν καὶ ἐπὶ τῆς ὀσφρήσεως συνίσ7ησιν 259, 13. Πιθανῶς τὸ... συνίσ7ησιν 266, 8.

Συνοδεύειν. Συνοδεύει... ἐν τῷ ὑποκειμένῳ τό τε ὡς σώματος καὶ τὸ ὡς διαφανοῦς πέρας 102, 8. Ἐπὶ τῶν μεταλλευομένων δείκνυσι συνοδεύουσαν τὴν ὀσμὴν τῷ χυμῷ 190, 13.

Συντάσσειν. Τὰ μεταξὺ... οὗ ἂν πλεῖόν τι τῶν ἐναντίων ἔχῃ, τούτῳ συντάσσεται 301, 10.

Σύντονος ἐνέργεια τῆς ψυχῆς 285, 8.

Συνυπάρχειν. Αὗται... οὐδέποτε συνυπάρχουσιν ἐν τῇ κατὰ τὴν αἴσθησιν κρίσει 354, 2.

Σύσ7ασις. Τοῖς λείοις τε καὶ σύσ7ασίν τινα ἔχουσιν 52, 11; 55, 8; 148, 6, 7. Χυμῶν σύσ7ασίν τε καὶ γένεσιν 149, 2.

Συστοιχία. Τὸ ἐν τῇ χείρονι συσ7οιχίᾳ 162, 5.

Συσ7ροφή. Οἱ χυμοί... πέψει καὶ συσ7ροφῇ 160, 8.

Σχέσις. Γίνεται κατὰ σχέσιν πυρώδους τινὸς ἐν διαφανεῖ 90, 9. — Γίνεται... κατὰ σχέσιν τοῦ φωτίζεσθαι πεφυκότος πρὸς τὸ φωτίζειν δυνάμενον 66, 2, 6; 90, 3. Κατὰ... ποιάν σχέσιν καὶ θέσιν 105, 11; 106, 6; 136, 12. Ἐν τῇ ποιᾷ πρὸς ἄλληλα συνθέσει τε καὶ σχέσει 236, 4; 266-268 passim; 276, 10; 277, 3, 6, 7; 281, 8, 12, 13; 352, 5.

Σχηματίζειν. Τους ψόφους... ὁποίους... οἱ λέγοντες ἐσχημάτισαν 265, 9. Ἐν τῷ σχηματίζεσθαί πως τὸν ἀέρα 265, 12. — Τόν... χρόνον θηλυκῶς σχηματίσας 319, 7.

Σώζειν. Μᾶλλον σώζει τὴν τῶν λεγομένων διάνοιαν ἡ οὕτως ἔχουσα γραφή 180, 6.

Σῶμα. Τὰ πρῶτα σώματα 164, 11. Τῆς... μεσότητος καὶ συμμετρίας τῶν σωμάτων, ἐν ᾗ τοῖς ζώοις τὸ εἶναι, φθορά ἐσ7ιν ἡ τῆς ἀφῆς φθορά 21, 13. Πάσχοντος τοῦ μεταξὺ σώματος... ὑπὸ τῶν αἰσθητῶν, αἱ κατὰ τὰς αἰσθήσεις ἀντιλήψεις γίνονται 274, 9. — Πάσχοντος... τοῦ σώματος ἐν ᾧ ἡ †δὲ ψυχή, ὃ ἔθος ἐσ7ὶ λέγειν ἔσχατον αἰσθητήριον 354,

3. Cf. Alexandre, περὶ ψυχῆς I, f. 135 v° ἐν τῷ πρώτῳ αἰσθητηρίῳ, τοῦτο δ' ἐσῖὶ τὸ σῶμα ἐν ᾧ ἡ αἰσθητικὴ τῆς ψυχῆς δύναμίς ἐσῖι.

Σωσῖικός. Ὡς... τῶν τροφίμων καὶ σωσῖικῶν... ὀσμῶν αἰσθάνεται, οὕτω καὶ [τῶν] φθαρτικῶν ἑαυτῶν 215, 9.

Τάσις. Τὴν τῶν ἀκτίνων ἔκχυσίν τε καὶ τάσιν ἐπὶ τὸ ὁρώμενον 62, 12.

Τηρεῖν. Τὸ δὲ λέγειν μυωπίζεσθαι τὴν ὄψιν... οὐκέτι τηρούντων ἐσῖὶ τὸ διὰ τῶν εἰδώλων γίνεσθαι τὸ ὁρᾶν 122, 6.

Τόνος. Ἐκλύεσθαι τὸν τόνον τῆς πληγῆς 265, 11.

Τονοῦν. Ἐπανίσῖησιν... τοῦ ψυχροῦ ὕδατος πρόσκλυσις τονώσασα 227, 12.

Τυγχάνειν. Τοῦτο οὐκ ἔδει πικρὸν, ἂν οὕτω τύχῃ, τῇ γεύσει δοκεῖν ἢ μέλαν τῇ ὄψει 175, 9. Οὐδὲ τῶν μεμιγμένων... ἅμα πλειόνων ἡ αἴσθησις ἀντιλήψεται, φαιοῦ, ἂν τύχῃ, καὶ ἐρυθροῦ 301, 11.

Ὑγιής. Ὑγιὲς τὸ προειρημένον 274, 4. Μόριον μὲν γάρ τι τοῦ παντὸς ἀθρόον ἄρχεσθαι ὑγιές 281, 4. — Ἐχρήσατο ὑγιῶς (τῷ λόγῳ) 366, 4.

Ὑπαλλάτῖειν. Τὸ σχῆμα ὑπαλλάτῖεσθαι (τῶν ψόφων) ἐν τῇ φορᾷ 265, 10.

Ὕπαρξις. Μίξις τε ἀληθῶς ἐσῖὶ χρωμάτων καὶ ὕπαρξις 132, 12.

Ὑπόθεσις. Ὑποθέσεις γὰρ ἔθος τοῖς ἀνδράσι τὰς ἀρχὰς λέγειν τὰς ἀναποδείκτους, ἃς καὶ ἀξιώματα λέγουσιν· ὑποθέσεις δὲ λέγουσι καὶ ἃ ἔχοντα ἀπόδειξιν χωρὶς τῆς οἰκείας ἀποδείξεως λαμβάνουσί τε καὶ ὑποτίθενται, ὡς δείξοντες αὐτὰ ὕσῖερον, χρησάμενοι (lisez χρησόμενοι) δὲ αὐτοῖς νῦν πρὸς ἄλλα ὡς ἀρχαῖς 11, 9-13. Ἀγαγὼν τὴν πρώτην ὑπόθεσιν ἐπὶ τὸ ἄτοπον 232, 5.

Ὑποκείμενον. Τὰ ζῶα... ἐν συμμετρίᾳ τινὶ τῶν ὑποκειμένων (plus bas 13 σωμάτων) τὸ εἶναι ἔχοντα 21, 6. Cf. 176, 1. Δύο μὲν ὄντων κατὰ τὸ ὑποκείμενον τῶν χρωμάτων, πολλῶν δὲ γινομένων τῷ λόγῳ 115, 3. Οὐδὲν... ὁ νοῦς τῶν ἐν ὑποκειμένῳ καθ' αὑτὸ ἐκτὸς ὄντων χωρὶς αἰσθήσεως νοεῖ 234, 9. Διαλαμβάνειν ἁπάντων τῷ λόγῳ τό τε συμβεβηκὸς αὐτοῖς καὶ τὸ εἶδος τὸ ὑποκείμενον 235, 9.

Ὑπομένειν. Μὴ εἶναι τὸν χρόνον τῶν ὑπομενόντων 324, 10; 325, 1.

Ὑπομνηματίζεσθαι. Οἱ ὑπομνηματισάμενοι τὸ βιβλίον 173, 2.

Ὑποπίπῖειν τῷ ὅρῳ τοῦ σχήματος 177, 4. Οὐδέ τῳ τούτων (τῶν κριτηρίων) ὑποπεσεῖται 234, 8.

Ὑπόσῖασις. Ἐν φαντασίᾳ τὸ πλῆθος τῶν χρωμάτων ἐχόντων, οὐκ ἐν ὑποσῖάσει 115, 6; cf. 115, 11; 136, 1, 3. Οὐδὲ ὑπόσῖασίν τινα διδόασι τοῖς ἄλλοις χρώμασιν 132, 10. Τὰ μαθηματικὰ σώματα μηδὲ ἐν ὑποσῖάσει εἶναι καθ' αὑτά 233, 11. Ἡ ὑπόσῖασις (τῶν κοινῶν) ὡς τοιούτων ἐν τῷ νῷ καὶ οὐκ ἐκτός 235, 2.

Ὑφίσῖασθαι. Ἡ διαφάνεια... ἐσῖὶ κοινὴ φύσις τις... οὐ χωρισῖὴ οὖσα οὐδὲ καθ' ἑαυτὴν ὑφίσῖασθαι δυναμένη 92, 5. Voy. ὑπόσῖασις.

Φαντασία. Φαντασίαν ἀποτελεῖν 116, 1; 181, 6; ποιεῖν 118, 1; 126, 12; εἰσάγειν 132, 9. Cf 115, 5; 116, 8, 13; 127, 1. — Φωνὴ δὲ πληγή... μετά τινος φαντασίας 138, 10.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — Langue.

Φεγγίτης. Ὁρῶμεν... διὰ τῶν τοιούτων τὰ ἐπέκεινα ὡς διὰ... τῶν φεγγιτῶν τῶν λίθων 60, 14.

Φέρειν. Τοῖς φερομένοις (εἰδώλοις) 119, 6; cf. 119, 10; 120, 3; 121, 4, 9; 122, 5. — Ὡς... λυτικὸν τοῦ ἀπορουμένου τοῦτο φέρει 35, 10. Ἣν αἰτίαν ὁ Πλάτων τοῦ... φέρει 43, 13. Ἀπόδειξιν φέρει τὸ... 294, 1. — Φέρεται ἐν τῇ πραγματείᾳ τῆς φυσικῆς αὐτοῦ βιβλία δι' ὧν ἐπραγματεύσατο περὶ αὐτῶν 15, 13. Ἀριστοτέλους... οὐ φέρεται (περὶ φυτῶν πραγματεία) 183, 4. Φέρεται ἐν τισιν ἀντιγράφοις ἡ γραφὴ χωρὶς τοῦ «ὅλως» 211, 6.

Φθάνειν. Τὰ πεφθακότα εἰρῆσθαι 307, 4.

Φυλακτικός. Φυλακτικώτερον εἶναι τοῦ τόπου τὸ ὕδωρ 55, 6.

Φωτοειδὲς ἔχει τὸ χρῶμα (ὅσα μᾶλλον αὐτῶν ἐστὶ διαφανῆ) 99, 4.

Χρεία. Πᾶσι... τοὺς οὕτω τὸ ὁρᾶν λέγουσι γίνεσθαι ἀναισθήτων χρόνων χρεία 125, 11.

Χρῆσθαι. Χρῶνται... τοῖς ἀναισθήτοις χρόνοις 308, 4. Ἄλλῳ τινὶ χρηστέον 308, 14. Χρησάμενος... πρώτῃ λύσει τῆς ἀπορίας... χρῆται καὶ ἑτέρᾳ 349, 6-8. Οὗτος μὲν... ἐχρήσατο ὑγιῶς (τῷ λόγῳ), οἱ δὲ... ἐχρήσαντο... αὐτῷ οὐ δεόντως 366, 4-5.

Χώρα. Τὴν τῆς στερήσεώς πως τοῦ φωτὸς χώραν ἔχει (ἡ γῆ) 97, 4.

Ὡρισμένως αὔξεσθαι καὶ πάλιν ὡρισμένως μειοῦσθαι 119, 2.

TABLE DES NOMS D'AUTEURS

CITÉS PAR ALEXANDRE.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — Auteurs cités.

— Περὶ αἰσθήσεων (voy. ci-dessus p. 397) καὶ αἰσθητῶν ἐπέγραψεν αὐτὸ 6, 12. Λόγον ποιεῖται... νῦν... περὶ αἰσθητηρίων τε καὶ αἰσθητῶν 12, 8. (438 a 7) δοκεῖ μοι σφόδρα βραχέως εἰρῆσθαι... διὸ καὶ ἀσαφὲς εἶναι 52, 1. (448 a 30-b 4) ἡ...δεῖξις ἀσαφῶς... εἴρηται 313, 1. (448 b 4-12) σφόδρα... ἐπιτετμημένως τὴν δεῖξιν ποιεῖται 316, 6. (448 b 5-8) ἀσαφῆ... τὴν λέξιν ἐποίησεν 319, 6. (448 b 26-29) ἀσαφὴς... ἡ λέξις γέγονε 335, 12. — Φέρεται ἐν τῇ πραγματείᾳ τῆς Φυσικῆς αὐτοῦ βιβλία... περὶ ἐγρηγόρσεως καὶ ὕπνου καὶ νεότητος καὶ γήρως καὶ ἀναπνοῆς καὶ ζωῆς καὶ θανάτου. Τὰ δὲ περὶ ὑγείας καὶ νόσου, εἰ ἐγένετο, οὐ σώζεται 15, 13-16, 2. Λέγων μετὰ ταῦτα περὶ ζωῆς τε καὶ θανατοῦ καὶ ὕπνου καὶ ἐγρηγόρσεως καὶ τῆς καθ' ὕπνον μαντικῆς, εἶθ' ὕστερον περὶ ζώων 12, 9. — (*De vita* 3. 469 a 5) 86, 2. — Ἐν τῇ περὶ ζῴων ἱστορίᾳ (IV, 10) 16, 4. — Ἐν ἄλλοις (*De partibus anim.* III, 7. 670 a 29) 189, 1. — Ἐν τοῖς περὶ ζώων γενέσεως (II, 5-6?) 166, 10. Simplicius sur le *De anima* II, 4. 416 b 31 (Alde f. 32) : « διασαφητέον δ' ἐστὶν ὕστερον περὶ αὐτῆς ἐν τοῖς οἰκείοις λόγοις » τουτέστιν ἐν τῇ (lisez τοῖς) περὶ ζώων γενέσεως, εἰρηκὼς ἤδη καὶ ἐν τοῖς περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς. — Ἀριστοτέλους... (περὶ φυτῶν πραγματεία) οὐ φέρεται 183, 3.

Ἀσπάσιος 23, 7.

Atomistes. Τῶν τὰ ἄτομα ὑποτιθεμένων σώματα 236, 10. Οἱ ἀτόμους ἀρχὰς ὑποτιθέμενοι 253, 2; 312, 12-313, 1. — Πρὸς τοὺς ἀπὸ τῶν ὁρωμένων ἀποῤῥεῖν τι λέγοντας 122, 9; 259, 1; 260, 5.

Commentateurs d'Aristote. Οἱ ὑπομνηματισάμενοι τὸ βιβλίον 173, 1-2.

Δημόκριτος 260, 4. Οἱ περὶ τὸν Δημόκριτον 117, 13; 143, 4; 176, 5; 178, 7.

Διόδωρος 257, 10; 366, 2. — Diodore surnommé Cronus, de l'école mégarienne. Alexandre fait, en ces deux passages, allusion à l'opinion qui lui était attribuée dans quelque abrégé des opinions des anciens philosophes, d'où est tiré ce qu'on lit dans Sextus Empiricus (*Adv. Mathem.* IX, 363. *Pyrrh.* III, 32) et Stobée (*Ecl.* I, 310). Cf. Zeller, *Geschichte der Griechischen Philosophie* (2e éd.) II, 190, n. 5.

Ἐμπεδοκλῆς 118, 2.

Ἐπίκουρος. Οἱ περὶ τὸν Ἐπίκουρον 51, 4.

Θεόφραστος. Ἱστόρηται δὲ τὰ τοιαῦτα Θεοφράστῳ ἐν τοῖς περὶ ὕδατος 150, 2. — Ἐστι περὶ φυτῶν Θεοφράστῳ πραγματεία γεγραμμένη 183, 3.

Ἰατροί τινες 223, 11.

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — Auteurs cités.

ADDITIONS ET CORRECTIONS.

Page 6, ligne 12 : *αἰσθήσεως*] il faut lire *αἰσθήσεων*.

Page 7, l. 2. N porte en effet *ἀκόλουθος*.

Page 15, l. 6. Supprimez les guillemets.

Page 16, 5. N porte *πάντων τῶν ζωῆς*.

Page 22, l. 13. Il faut lire avec N *τὸ τρόφιμον καὶ μὴ διακρίνει*. Il manque dans T (23, 1) les mots *et nutribile;* j'aurais dû conserver *non*.

Page 22, l. 14. Il faut lire, avec N et T, *γράφεται καὶ ἀντί*.

Page 25, l. 2. Il faut lire *πολλάκις* avec N. Mais l'accusatif *εὐπορίαν* ne peut se construire.

Page 28, l. 5. Il faut lire, avec N, *πρὸς μὲν τά*.

Page 31, l. 3. Il faut lire, avec N et T, *λέγει* au lieu de *λέγω*.

Page 36, l. 4. *Ἡ γάρ*] La leçon de N montre qu'il faut lire, avec T, *οὐ γὰρ αἰσθάνεται τὰ αἰσθητήρια, εἰ μὴ ἡ αἴσθησις κ. τ. έ.*

Page 38, l. 9. N porte *παραχθῇ*, ce qui confirme la conjecture.

Page 42, l. 7. N et T ajoutent *φανερῶς* après *εἶναι*; peut-être faut-il le transposer après *ἀντιστροφήν*.

Page 45, l. 7. Il faut lire, avec N, *ἔχοντι*.

Page 46, l. 7. Il faut lire, avec N, *ἐπιφερόμενον* au lieu de *ἑπόμενον*. — L. 11. Il faut ajouter, avec N, *μέν* après *ἐνούσῃ*.

Page 47, l. 5. N a en effet, *σκότει*.

Page 47, l. 7. Il faut lire *οὐδ' ἂν οὖν*.

Page 49, l. 1 et 5. Il faut évidemment lire *διίησιν* au lieu de *δίεισιν*.

Page 49, l. 12 et 13. Il faut lire, avec N, *εἶπεν*. . *περιέλαβε*... *κυκλοτερῆ*.

Page 52, l. 13. N a en effet *ἔχοντος* au lieu d'*ἔχοντες*.

Page 60, l. 2. N a en effet *ὁρᾷ* au lieu de *ὁρᾶν*.

Page 62, l. 8. Il faut lire, avec N et T, *πάντες ἅμα ὁρῶσιν*.

Page 63, l. 5. Il faut lire, avec N, *ἤ εἴ τι* au lieu de *ὅπῃ*.

Page 64, l. 4. N a en effet *ἂν* au lieu d'*αὖ*.

Page 71, l. 4. Il faut lire *ἅπασαι*, avec N et T, après *προσπέσωσιν*.

Page 76, l. 9. Il faut lire, avec N, *ἔχοντες ἐν τό*.

Page 77, l. 5. Il faut lire, avec N, *ἀποτμηθῆναι τοὺς τοῦ*.

Page 77, l. 11. N a en effet *τῷ ὀφθαλμῷ*.

Page 79, l. 11. Le présent *θυμιωμένων* de N est préferable ici au parfait.

Page 79, l. 12. La leçon *θερμοτέρῳ ἀέρι* de N et T est préférable.

Page 80, l. 8. N a en effet *γε* au lieu de *τε*.

Page 82, l. 5. Il faut lire, avec N, *ὀσφραντά* au lieu d'*ὀσφραντικά*.

Page 95, l. 3. Il faut lire, avec N et T, *ἀντιληπτόν, παρὰ τὸ φάος δὲ τὸ φῶς*.

Page 96, l. 2. Alexandre *περὶ ψυχῆς*, II, f. 153 v° : *τὸ δὲ μᾶλλον καὶ ἧττον μίξει τοῦ ἀντικειμένου λέγεται*.

Page 96, l. 13. Alexandre *περὶ ψυχῆς*, II, f. 153 v° : *ὁ μὲν ἀὴρ οἰκεῖος τῷ πυρί· διὸ καὶ ταχὺ ἐκπίμπραται*.

Page 97, l. 5. *ὅτε ἐν*] il faut lire *ὅτῳ ἄν*. Conf. Alexandre *περὶ ψυχῆς*, II, f. 154 : *εἰκότως οὖν τὴν τῆς σΊερήσεως τοῦ φωτὸς χώραν ἔχει, οὔτε αὐτὴ δεχομένη τὸ φῶς ἐν αὐτῇ, ὅτῳ τ' ἂν ἄλλῳ μιχθῇ ἀντιφράτΊουσα*.

Page 97, l. 7. Il vaut mieux lire, avec N, *γὰρ τὸ γεῶδες*. Ensuite le sens indique qu'il faut transposer après *καπνῷ* ce qu'on lit un peu plus bas (l. 9-10) *Διὸ... μένει*. Conf. Alexandre, *περὶ ψυχῆς*, II, f. 154 : *ἧττον γὰρ δέχεται τὸ φῶς διὰ τὴν μίξιν τοῦ γεώδους. Τοιοῦτος δὲ ὁ κονιορτός*.

Page 97, l. 8. *δὲ*] il faut lire *δίοπΊος*. Conf. Alexandre, *περὶ ψυχῆς*, II, f. 154 : *οὐδὲ ἡ φλὸξ δίοπΊός ἐσΊιν, διότι γεῶδες αὐτῇ μέμικται*.

Page 97, l. 11. La leçon de BAM est préférable. Alexandre, *περὶ ψυχῆς*, II, f. 154 : *ὅτι γὰρ ὕδατος δηλοῖ τῷ μαλακτὰ εἶναι*.

Page 98, l. 12. *τι ἀρχὴν*] Lisez avec N *τὴν ἀρχήν*.

Page 100, l. 1-3. N fournit ici le moyen de rétablir le texte qui est mutilé dans T. Il faut lire et ponctuer : *ὡς γὰρ τοῦ σώματος, καθὸ σῶμά ἐσΊιν, ἀναγκαίως ἔσχατόν τί ἐσΊι καὶ πέρας (οὐδὲν γὰρ ἄπειρον σῶμά ἐσΊι, παντὸς γὰρ σώματος ἔσχατον ἡ ἐπιφάνεια), οὕτω καὶ τῆς ἐν τοῖς σώμασι διαφανείας καὶ τῶν σώματων, καθό ἐσΊι διαφανῆ, ἀναγκαῖον κ. τ. ἑ.*

Page 101, l. 1-2. N a *κατὰ δὲ* et *ἔχει*.

Page 105, l. 13-14. *τὸ δρώμενον*] Lisez *τῶν ὁρωμένων*.

Page 108, l. 13. N a en effet *τῶν ἐν*.

Page 111, l. 13. Il faut lire avant *ἐσΊι*, avec N et T : *Ἐνδέχεται μὲν γάρ, φησιν, καὶ παρ' ἄλληλα τιθέμενα τό τε μέλαν καὶ τὸ λευκόν, ὡς ἑκάτερον μὲν αὐτῶν εἶναι διὰ μικρότητα ἀόρατον, τὸ δὲ ἐκ τῆς συνθέσεως αὐτῶν ὁρατὸν γίνεσθαι, ποιεῖν ἄλλου τινὸς ὄψιν χρώματος*.

Page 118, l. 4-5. Il faut lire, avec N et T, *δεικνὺς ὅτι μή*, et avec N *ἀποῤῥοίας τὰς ἀπό*.

Page 120, l. 5-8. Conf. Alexandre, *περὶ ψυχῆς*, II, f. 150, v° : *τὸ δὲ λέγειν τῷ ποσῷ τοῦ ἀέρος τοῦ μεταξὺ τοῦ τε ὁρωμένου ἀφ' οὗ τὰ εἴδωλα καὶ τοῦ ὀφθαλμοῦ τὴν ἀντίληψιν γίνεσθαι τοῦ διασΊήματος* (*τοῦτο* (lisez *τοῦτον*) *γὰρ ὑπὸ τοῦ εἰδώλου προωθούμενον προεμπίπΊειν τῇ κόρῃ πρὸ τοῦ εἰδώλου*) *ἀτοπίαν οὐδεμίαν* [ajoutez *οὐχ*] *ὑπερβάλλει*. — Peut-être faut-il lire (l. 6) : *καὶ αὐτὸς προωθούμενος προεμπίπΊει*.

Page 120, l. 12 — 121, l. 1. Il faut lire : *Εἰ δὲ... διαδύεται ἡ τῶν ἀνέμων βία, κ. τ. ἑ.* Conf. Alexandre, *περὶ ψυχῆς*, II, f. 150, v° : *τὸ γὰρ λέγειν διεκπίπΊειν δι' αὐτῶν* (c'est-à-dire *τῶν εἰδώλων*) *τὰ ἄλλα φερόμενα οὐ σωζόντων ἐσΊὶ τὴν συνέχειαν τοῦ εἰδώλου, προσ-*

ALEXANDRE D'APHRODISIAS. — Additions et corrections.

ἔτι δὲ καὶ σ7ερεότητά τινα καὶ ἀντιτυπίαν καταλιπόντων (οὕτω γὰρ αὐτὰ μένει)· διεκπίπ7ει δὲ διὰ τῶν κενῶν τὰ Φερόμενα.

Page 125, l. 1. Il faut lire, avec N et T, ἢ ἀπὸ τῶν.

Page 128, l. 6. N a en effet ἀοράτων.

Page 135, l. 11. Il faut lire, avec N, ἐπιπόλασιν.

Page 139, l. 11. Il faut lire, avec N et T, ἔχομεν αἴσθησιν τήν.

Page 139, l. 12. Il faut lire, avec N et T, καὶ πασῶν τῶν ἐν ἡμῖν αἰσθήσεων.

Page 144, l. 5. Il faut lire, avec N et T, πρὸς τὴν Ἐμπεδοκλέους.

Page 146, l. 1. Il faut peut-être lire ici aussi χυλοί.

Page 147, l. 7. N a ὡς γῆ sans l'article.

Page 165, l. 11. N a ἁπλῶς avant ἢ μεμιγμένῳ.

Page 169, l. 10. γίνεσθαι] Lisez γινόμενα.

Page 178, l. 12. N a en effet γινομένων.

Page 180, l. 12. N a en effet τε au lieu de τι.

Page 182, l. 8. Après ῥηθέν, il manque sans doute ἄν, puisqu'il est dit (l. 6) ἐδύνατό τις λέγειν.

Page 191, l. 9. χυμῷ] Lisez ἐγχύμῳ.

Page 192, l. 9-10. Il ne manque rien. Il faut ponctuer : ...οὖσα ἐν ἄλλῳ. Ὁμοίως καὶ τὸ κ. τ. ἑ.

Page 201, l. 11. Il faut mettre une virgule après διαφοραῖς.

Page 214, l. 5. ὀσφραντικὰ] Lisez ὀσφραντά.

Page 242, l. 10. αὐτοῦ] Peut-être faut-il lire αὐτὸ τοῦ.

Page 246, l. 2. Lisez μήτε... μήτ'.

Page 313, l. 5. Après παντί, il manque sans doute τῷ.

Page 347, l. 1. Alexandre, *Quæstiones naturales et morales*, III, IX (Spengel, p. 183, l. 11) : ἀξιοῖ τοιοῦτον εἶναι τὸ ᾧ ἡ αἴσθησις τοῖς ζώοις γίνεται τῶν αἰσθητῶν, ὡς δύνασθαι ἅμα μὲν ἓν εἶναι ἅμα δὲ πολλά, οὕτως ὡς καὶ τὸ σημεῖον, ὅταν ὡς πολλῶν γραμμῶν πέρας ληΦθῇ.

TABLE DES MATIÈRES.

PUBLICATIONS

DE

L'ACADÉMIE DES INSCRIPTIONS ET BELLES-LETTRES.

MÉMOIRES DE L'ACADÉMIE. Tomes I à XII épuisés; tomes XIII à XXI, XXIII, XXIV, XXV, 2e partie; XXVI, XXVII, 2e partie; tome XXVIII, 1re partie : chaque tome en 2 parties ou volumes, in-4°. Prix du volume...... 15 fr.

Le tome XXII (dernier volume) contenant la table des dix volumes précédents .... 7 fr. 50

MÉMOIRES PRÉSENTÉS PAR DIVERS SAVANTS À L'ACADÉMIE :

1re série : Sujets divers d'érudition. Tomes I à VII et VIII;

2e série : Antiquités de la France. Tomes I à V.

A partir du tome V de la 1re série et IV de la 2e série, chaque tome forme 2 parties ou volumes in-4°. Prix du volume..................... 15 fr.

NOTICES ET EXTRAITS DES MANUSCRITS DE LA BIBLIOTHÈQUE NATIONALE ET AUTRES BIBLIOTHÈQUES, publiés par l'Institut de France. Tomes I à VII épuisés; tomes VIII à XXI; XXII, XXIII, 2e partie, XXV, 2e partie, in-4°. Prix des tomes VIII à XIII, chacun...................................... 15 fr.

A partir du tome XIV, les Notices et Extraits se divisent en deux sections, la première orientale, et la seconde grecque et latine. Chaque section forme un volume à part, au prix de........................... 15 fr.

Le tome XVIII, 2e partie (Papyrus grecs du Louvre et de la Bibliothèque nationale), avec atlas in-fol. de 52 planches de *fac-simile*, se vend... 45 fr.

DIPLOMATA, CHARTÆ, EPISTOLÆ, LEGES ALIAQUE INSTRUMENTA AD RES GALLO-FRANCICAS SPECTANTIA, nunc nova ratione ordinata, plurimumque aucta jubente ac moderante Academia Inscriptionum et Humaniorum Litterarum. Instrumenta ab anno CDXVII ad annum DCCLI. 2 volumes in-fol. Prix du volume.. 30 fr.

TABLE CHRONOLOGIQUE DES DIPLÔMES, CHARTES, TITRES ET ACTES IMPRIMÉS CONCERNANT L'HISTOIRE DE FRANCE. Tomes I à IV épuisés; tomes V, VI, VII, in-fol. Prix du volume.. 30 fr.

Ordonnances des rois de France de la troisième race, recueillies par ordre chronologique. Tomes I à XIX épuisés; tomes XX, XXI et volume de table, in-fol. Prix du volume .... 30 fr.

Recueil des historiens des Gaules et de la France. Tomes I à XIX épuisés; tomes XX à XXII, in-fol. Prix du volume .... 30 fr.

Recueil des historiens des croisades :

Lois. (*Assises de Jérusalem.*) Tomes I, II, in-fol. Prix du volume. 30 fr.
Historiens occidentaux. Tome I en 2 parties, in-fol .... 45 fr.
——————— Tomes II, III. Prix du volume .... 30 fr.
Historiens orientaux. Tome I (*Historiens arabes*, I), in-fol..... 45 fr.
Documents arméniens. Tome I, in-fol .... 45 fr.

Historiens Grecs. Tome I, in-fol .... 45 fr.

Histoire littéraire de la France. Tomes XI à XXVI (tome XIII épuisé), in-4°. Prix du volume .... 14 fr.

Gallia christiana. Tome XVI, in-fol. Prix du volume .... 37 fr. 50

Œuvres de Borghesi. Tomes VII et VIII. Prix du volume .... 20 fr.

EN PRÉPARATION :

Mémoires de l'Académie. Tomes XXV, 1re partie; XXVIII, 2e partie.
Mémoires présentés par divers savants. 1re série : tome IX, 1re partie.
Notices et extraits des manuscrits. Tome XXIII, 1re partie; XXIV, 1re et 2e partie.
Table chronologique des diplômes, chartes, etc. Tome VIII.
Recueil des historiens des Gaules et de la France. Tome XXIII.
Recueil des historiens des croisades : *Historiens occidentaux.* Tome IV.
——————————— *Historiens grecs.* Tome II.
——————————— *Historiens arabes.* Tome II.
Histoire littéraire de la France. Tome XXVII.
Œuvres de Borghesi. Tome IX.

UNIVERSITY OF MICHIGAN
3 9015 07980 5100